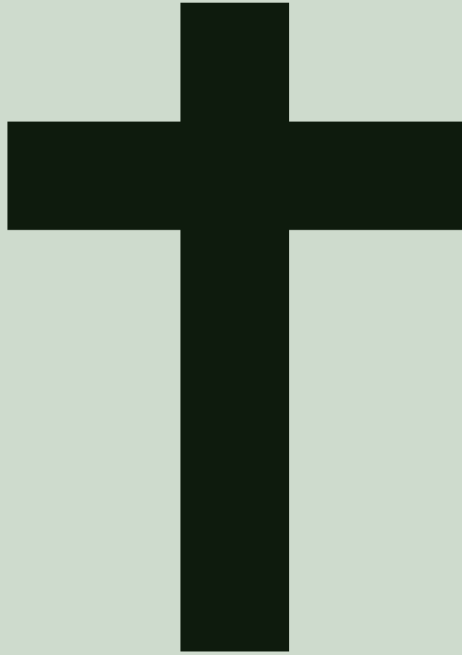

SIN̄GI ÂLIP EKAP

The New Testament in the Komba Language of Papua New Guinea

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1

Contents

FRT	1
MATAIO	2
MAREKO	45
LUKA	72
YOHANE	117
APOSOLO	152
ROMA	194
1 KORINTI	216
2 KORINTI	237
GALATA	251
EPESO	258
PILIPI	265
KOLOSAI	270
1 TESALONIKE	275
2 TESALONIKE	279
1 TIMOTEO	282
2 TIMOTEO	288
TITO	292
PILEMON	295
HEBIRAIIO	296
YAKOBO	311
1 PETERO	316
2 PETERO	322
1 YOHANE	326
2 YOHANE	331
3 YOHANE	332
YUDA	333
DEN TIKNÂ	335
Read the New Testament . . .	357

SINGI ÂLIP EKAP

The New Testament in the Komba language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini

Singi Âlip Ekap

The New Testament in the Komba
language of Papua New Guinea
[kpf]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 by The Bible
Society of Papua New Guinea

Web version
2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you
under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy,
distribute and transmit the text under
the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute
the work to *Wycliffe Bible Translators*
(but not in any way that suggests that
they endorse you or your use of the
work).
- **Noncommercial.** You may not use
this work for commercial purposes.

- **No Derivative Works.** You may not
alter, transform, or build upon this
work.
- **In addition,** you have permission to
port the text to different file formats,
as long as you don't change any of the
text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution,
you must make clear to others the license
terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok
orait na lo bilong Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Deriva-
tive Works license. Em i tok olsem
**yu ken givim kopi long narepela
manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim
long husat i laikim. Tasol, yu mas tok
klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani
na salim dispela. **Yu mas givim nating.**
Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na nara-
pela buk i stap long dispela sait i gat tok
orait long usim wantaim dispela samting
tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu
mas askim husat i papa bilong copyright
long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait
long dispela tok orait, stretim tok, salim
Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long
nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English
i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis
askim mipela.**

Singi Âlip Ekap

A kutziñâ sot kamân kutziñâ[tab]Kot
pâñkânok[tab]Ilumñangât tenğâ

Yesugât sinji âlip Mataionâ kulemgoip.

*Yesugât sâkurâpnâ, zengât kutziñâ.
(Lu 3:23-38)*

¹ A danjonñâ danjonñâ muyagem gane Yesu Kristo, zâk Abaram sot Dawidi, zekât kiun muyageip.

² Abaramgâren gâbâ Isaka âsageip. Isakagâren gâbâ Yakobo muyageip. Yakobogâren gâbâ Yuda sot âtâ murâpnâ âsagiwe.

³ Yudagâren gâbâ Perese sot Sera âsagiwet. Zekât mamzik kutnjâ Tama. Peresegâren gâbâ Hesoronj muyageip. Hesorongâren gâbâ Ram âsageip.

⁴ Ramgâren gâbâ Aminadaba âsageip. Aminadabagâren gâbâ Nasonj muyageip. Nasongâren gâbâ Salomonj âsageip.

⁵ Salomongâren gâbâ Boasi âsageip. Boasigât mamñâ kutnjâ Rahaba. Boasigâren gâbâ Obede muyageip. Obedegât mamñâ kutnjâ Ruti. Obedegâren gâbâ Yese âsageip.

⁶ Yesegâren gâbâ a kutâ Dawidi muyageip. A kutâ Dawidigâren gâbâ Salomo muyageip. Dawidi zâk Uriagât ambân zo mei Salomo âsageip.

⁷ Salomogâren gâbâ Rehabeam muyageip. Rehabeamgâren gâbâ Abia âsageip. Abiagâren gâbâ Asa âsageip.

⁸ Asagâren gâbâ Yosapata muyageip. Yosapatagâren gâbâ Yoram muyageip. Yoramgâren gâbâ Usia muyageip.

⁹ Usiagâren gâbâ Yotam âsageip. Yotamgâren gâbâ Ahasi muyageip. Ahasigâren gâbâ Hisikia âsageip.

¹⁰ Hisikiagâren gâbâ Manase muyageip. Manasegâren gâbâ Amon âsageip. Amongâren gâbâ Yosia muyageip.

¹¹ Yosiagâren gâbâ Yekonia sot âtâ murâpnâ âsagiwe. Kâsaziñâ Yuda a gâsum diiziñgâm Babilonia hânân âine âsagiwe.

¹² Oi zoren Yekoniagâren gâbâ Salatigâren gâbâ Serubabe muyageip. Salatiegâren gâbâ Serubabe muyageip.

¹³ Serubabegâren gâbâ Abidu muyageip. Abidugâren gâbâ Eliakim âsageip. Eliakimgâren gâbâ Aso muyageip.

¹⁴ Asogâren gâbâ Sadoko âsageip. Sadokogâren gâbâ Akim muyageip. Akimgâren gâbâ Eliudu muyageip.

¹⁵ Eliudugâren gâbâ Eleasa muyageip. Eleasagâren gâbâ Matanj muyageip. Matanjgâren gâbâ Yakobo muyageip.

¹⁶ Yakobogâren gâbâ Yosepe âsageip. Zâk Mariagât apñâ oip. Mariagâren gâbâ Yesu âsageip. Zâkkât kutnjâ Kristo sâmen. Kutnjâ zorat topñâ itâ. Zâk bâliñan gâbâ mâkâniñgâbap.

¹⁷ Âsaâsagiñ zo itâ âsagiwe. Abaramgâren gâbâ âsagem gane Dawidi âsageip, tengâziñâ kiin kimembut uap. Oi Dawidigâren gâbâ muyagem gane Yuda a Babilonia hânân âiwe, zo tengâziñâ kiin kimembut uap. Oi narâk zoren gâbâ âsagem gane Kristo muyageip, zo yatigâk kiin kimembut uap.

*Yesu muyageip, zorat den sinji.
(Lu 2:1-7)*

¹⁸ Yesu Kristo muyageip, zorat topñâ itâ. Mamñâ Maria Yosepegât sinji sâne ândeip. Sinji sânetâ tirik tirik ândiwet. Ândeitâ Tirik Kaapumñâ Maria sot pâlâtânj oi kâmbonjâ oip.

¹⁹ Maria zâk kâmbonjâ oi ko Yosepenjâ nângip. Oi zorat topñâ mân nângipkât nângi mân dâp oip. Yosepe a târârakñâ ândeipkât umñan itâ nângip, “Nâ diñâ a ambân mâteziñan sa anjun opapkât tigâk birâbat.”

²⁰ Yatâ upat sâmen nângâm ândei Kembugât sumbem a nâinjâ umanân muyagem itâ sâmen dukui, “Yosepe, Dawidigât kiunñâ, ambingâ mimbam um zagât mân upan. Tirik Kaapumñâ zâk sot pâlâtânj oipkât kâmbonj op katep mimbam.”

²¹ Nannjâ mimbam. Mei ko zâkkât kutnjâ Yesu sâban. Zâkñâ a ambân gakârâpnâ bâliñangât tâgân gâbâ olanziñgâbap.”

²² Kut nâi nâi muyageip, zo Propete a nâinjâ Kembugât sâtkât den itâ sâip, zo bonñâ oip,

²³ “Nângânek. Ambân sigan nâinjâ kâmbonjâ op nannjâ mimbam. Zâkkât

kutnâ Imanue sâbi (Niiñ denân ko Anutuñâ nen sot ândiap).”

²⁴ Yosepe zâk umanân gâbâ zaatnâ sumbem anâ den dukuip, zo lum Maria diim mirânjan zari ândiwet.

²⁵ Ka ap ambin ândiândiñ, zo yatâ mân ândiwet. Yatâ op ândeitâ kâtep muyagei Yosepenâ kutnâ Yesu sâip.

2

Nângânângâ a, zen hân kârebân gâbâ gawe.

¹ Yudaia hânân Herode a kutâ ândeip, narâk zoren Yesu zâk Betelem kamânân Yudaia hânân âsageip. Oi narâk zoren mirâsiñ takâtakâñjan gâbâ nâñgânângâ a, zen Yerusalem kamânân gawe.

² Gamnâ sâm mâsikâziñgâm sâwe, “Katep mâik âsagiap, zâk Yuda a zengât a kutâ upap, zâk ikâ taap? Nen ândi hânñiñjan gâbâ sâñgelaknâ ekñâ mâtâsinam gen.”

³ Yatâ sânetâ Herode sot Yerusalem kamân mâirâp, zen aksik nâñgâm pârâkparâwe.

⁴ Herodenâ den zo nâñgâm Anutuñâ tirik namâ galem a patâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a sot a sâtnâ minduziñgâm itâ sâm mâsikâziñgip. “Kristo zâk ikâ muyagibapkât sâsân?”

⁵ Mâsikâziñgi itâ sâm dukuwe, “Betelem kamânân, Yudaia hânân. Zorat Propete nâññâ itâ sâm kulengoip,

⁶ ‘O Betelem, kamân mâik Yudaia hânân, gâ Yudaia zengât kamân giginâ buñâ. Gâgâren a kutâ patâ muyagem Isirae a ambân gakârâpnâ kembu otziñgâbap.’”

⁷ Den zo sâne nâñgâm Herodenâ nâñgânângâ a diiziñgâm ziiñjik âim mulunâk mâsikâziñgip. Sâñgelak muyageip, zorat narâknâ mâsikâziñgi dukuwe.

⁸ Dukune nâñgâm zen Betelem kamân âibigât sâñgonzâñgom sâip, “Zen âimñâ kârum katep muyagemñâ ga dâtnobi. Oi nâñgoot yatik âi mâtâsibat.”

⁹ A kutânâ den yatâ sâi zen âiwe. Oi sâñgelak hânziñjan gâbâ igâwe, zorân kândom otziñgâm âimñâ katep zeip, zorat mirâ kwâkñjan âi tâip.

¹⁰ Oi zen sâñgelak zo ekñâ sâtâre patâ urâwe.

¹¹ Oi mirin bagim katep sot mamñâ Maria zikit umzik topñjan gei mâtâsiwe. Mâtâsemñâ irâziñjan gâbâ kut nâi nâi âlipñâ mem pindâwe. Kât âlipñâ goide sot too wârânñâ âlip, sâñgânñâ patâ, zo pindâwe.

¹² Oi Kembuñâ umanân kwâkâziñgi zen Herodegâren mân âi muyagem mâtâp nâin gâbâ hânziñjan âiwe.

Kembuñâ Yesu katep lilâuñgi.

¹³ Nâñgânângâ a, zen âburem kamânziñjan âine ko Kembangât sumbem a nâññâ Yosepe umanân itâ dukuip, “Gâ zaat katep sot mamñâ diizikâna Aigita hânân âi tap nâgât dengât mambât ândibi. Nâñgâ. A kutâ Herode, zâk katep kârumñâ muyagem kumbat sap.”

¹⁴ Sâi Yosepenâ zaatnâ katep sot mamñâ diiziki nâtiñgânâk tik âim Aigita hânân âiwe.

¹⁵ Oi zen zoren ândinetâ a kutâ Herode moip. Propete nâññâ zorat Kembangât sâtkât itâ sâip, zo bon oip,

“Nannâ Aigita hânân gâbâ konsa gâip.”

¹⁶ Nâñgânângâ a, zen Herode kâitkum âinetâ nâñgâm kuk imbanâ oip. Yatâ op kâwali a sâñgonzâñgoi Betelem kamân sot kamân mâik mâik tap arip, zoren âim katep kendonziñ zagât, zo zâñgom nanñgâwe. Nâñgânângâ a zen sâñgelak âsageip, zorat narâk sâwe, zorat dâp sâi katep zâñgom nanñgâwe.

¹⁷ Oi Propete Yesaiññâ mârurñjan den sâip zo narâk zoren bon oip,

¹⁸ “Rama kamânân den kwamit patâ muyagiap. Âgirâp patâ uap. Mamârâpziñ zen murârâpziññgât umbâla op âigirâp op zem tatne hirînsâbigât sâm osiziñge. Wangât, murârâpziñ buñ op nanñge, zorat.”

¹⁹ Herode moi Kembangât sumbem a nâññâ Yosepe Aigita hânân umanân itâ sâm dukuip,

²⁰ “Gâ zaat. Katep sot mamñâ diizikâna Isirae hânân âburem âinek. Katep kunat sâwe, a zo muwe.”

²¹ Yatâ sâi Yosepenâ katep sot mamñâ diiziki Isirae hânân âburem âiwe.

²² Âburemñâ Yosepenâ den nâi itâ nângip, “Akela zâk ibânâ Herode, zâkkât gebâkñan Yudaia hângât a kutâ op ândiap.” Den zo nângâm zo ândibam kengât oip. Oi umanân den nângâmñâ Galilaia hânân arip.

²³ Zoren kamân nâi kutñâ Nasarete zeip, zoren âi ândeip. Oi Propete zengât den itâ ziap, zo bon oip, “Zâk Nasarete kamânân gokñâ sâbi.”

3

Yohanenâ nep topkwâip.

(Mk 1:2-8; Lu 3:1-18; Yo 1:19-28)

¹ Ândim zâim ko Yohanenâ Yuda a zengâren muyagem gâip. Gamñâ Yudaia zengât mirâ âtânjan, a mân ândiândiñan, zoren âi ândim den sinji itâ sâm dâzângom ândeip,

² “Anutu um topñan ândinatkat narâk mâte uap, zorat zen umziñ melânnek.”

³ Yohanegât Propete Yesaianâ mâruman den itâ sâm kulemguip, zo bon oip, “Mirâ kamân âtânjan a nâinâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem ândiap, ‘Kembugât mâtâp kârâm kubiknek. Oi kârâm kwârakune kelâlunâ oik.’”

⁴ Yohane zâk a kanpitâ ândeipkât sâk pâke âlipñâ mân mem ândeip sot nalem âlip mân nem ândeip. Hâmbâ kamele sâmotñandâ tuuwe, zo mem ândeip. Oi kâmbatñan inzut nâi lap ândeip. Nalemñâ ko kumbon sot bânsat, zo nem ândeip.

⁵ Oi Yerusalem kamânân gâbâ sot Yodañ too nâmbut nâmbut, zengâren gâbâ a gâbâreyangâm zâkkâren âimarâwe.

⁶ Zâkkâren âimñâ bâlinâziñâ sapsune Yodañ toin sanjonziñgip.

⁷ Oi Parisaio a sot Sadukaio a donbepñâ too sanjonam gane zingitñâ itâ mâsikâziñgip, “O mulumgât kiurâp, zen bâlinâziñangât hâunâ mâte otziñgâbâmap, zo nâinâ dâzângoi bâlinâziñ birâbi?”

⁸ Zen umziñ melânâ orot mâmeziñâ kubik ândibi.

⁹ Zen umziñan itâ mân nângâbi, ‘Nen Abaramgât kiurâp, zorat kârâpñoot mân otniñgâbap.’ Nâ dâzângua nângânek.

Anutuñâ sâbâ sâm sâi kât zirânâ Abaramgât kiurâpñâ op âsagibi.

¹⁰ Zorat sa nângânek. Nak nâi bonñâ âlipñâ mân upap, zo ko mariñandâ kârâm kârâp oi simbap. Nânga zo mârûm nak topñan pâi ziap.

¹¹ Zen umziñâ melânne toin sanjonziñgâman. Ka nâi bet gam taap, zâk imbanâ patâ zemñangap. Nâ yatâ zorân irânâ sikumñâ goribat, zorâgoot ko mân dâp upap. Zâkñâ Tirik Kaapum sot kârâp sanjonziñgâbap.

¹² Zâk gâbâgâbâriñoot gamñâ nalem gwapgwapñâ gâbârem mindubap. Nalem bonñâ mirânjan pâmbap. Ka gwapgwapñâ, zo ko gâbârem kârâbân pâi simbap. Oi kârâp zo mân bâpsâbap.”

Yohanenâ Yesu too sanjonñangip.

(Mk 1:9-11; Lu 3:21-22)

¹³ Narâk zoren Yesu zâk Galilaia hânân gâbâ Yodañ toin âimñâ Yohanenâ too sanjonñangâbapkat dukuip.

¹⁴ Dukuip ko Yohanenâ nângi mân dâp oi itâ dukuip, “Wangât nâgâren ga sat? Gânâ nâ sanjonina dâp opap.”

¹⁵ Sâi Yesuñâ den itâ mâburem dukuip, “Nângâm kwâkâ mân ot. Net Anutugât sâtnâ lugitâ dâp upap.” Yatâ sâi Yohanenâ diñâ lum sanjonñangip.

¹⁶ Too sanjonñangi Yesu zâk toin gâbâ kopgam egi sumbem pâronçsâi Anutugât Kaapumñâ nii kembâ yatâ opñâ gem gam kwâkñan pâip.

¹⁷ Oi zorenâk sumbemân gâbâ den nâi itâ muyageip, “Zi nannâ âlipñâ. Umnâ zâkkâren kinmap. Ekñâ umnâ âlip opmap.”

4

Satanñâ Yesu mâsikip.

(Mk 1:12-13; Lu 4:1-13)

¹ Kaapumñâ Yesu okñangi mirâ kamân âtânjan arip. Satanñâ mâsikânangâbapkat okñangi arip.

² Oi zoren Yesu zâk nâtik sot sirâm 40 umñan nâlem buñ ândeip.

³ Oi sarâ mariñandâ zâkkâren gamñâ itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugât nannâ ândiat oi ko sânanâ kât zirân nalem oi ne.”

⁴ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Den kulem nêi itâ ziap,

‘Anâ nalemâk nem mân ândinat. Nalem nem sot den Anutugâren gâbâ gâmap, zo nângâm ândim kwâtâtinat.’ ”

⁵ Yatâ sâi Sataññâ diim âim kamân patin takâm tirik namâ pum kwâkñan pâip.

⁶ Pamñâ itâ dukuip, “Gâ Anutugât nanñâ ândiat oi ko zibâ pâtan gei. Oi den kulem nêi itâ ziap, zo nângâ,

‘Zâkñâ sumbem arâp zengât bitziñan gâbanbap. Ziñâ bitziñandâ mingim geine kâtnâ mân gobap.’ ”

⁷ Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâip, “Oi den kulem nêi itâ ziap,

‘Kembu Anutugâ zâizâiñ mân okñangâban.’ ”

⁸ Sâi Sataññâ bak kêrep patâ nêin diim zâi kin hân dâp a kâmut kâmutñâ sot sikum kut nêi nêi âkñâlêñoot, zo tirâpkoip.

⁹ Tirâpkum itâ sâip, “Gâ nâgât umnâ topñan gei pindiñsâm mâpâseninandâ hân sot kut nêi nêi, zi aksik gâ gibat.”

¹⁰ Sâi Yesuñâ den mâburem itâ dukuip, “Satañ, gâ birânim âi. Den kulem nêi itâ ziap,

‘Kembu Anutugâ kânok mâpâsiban. Oi zâk kânok kore okñangâban.’ ”

¹¹ Yatâ sâi Sataññâ birâñangâm ari sumbem a zen gam on galem okñangâwe.

*Yesuñâ Galilaia hânân âi nep tuugip.
(Mk 1:14-20; Lu 4:14-15; 5:1-11)*

¹² Yohane tâk namin panetâ Yesuñâ zo-rat siñgi, zo nângâm Galilaia hânân arip.

¹³ Oi Nasarete kamânân ândeip, zo birâm Kapenaum kamân âi ândeip. Kamân zo saru sâtnan Sebulon sot Naptali, zengât hânân tâip.

¹⁴ Yatâ oi Propete Yesaia zâkkât den nêi itâ ziap, zo bon oip,

¹⁵ “Sebulon sot Naptali hân saru sâtnan Yodañ too nâmbutken ziap, Galilaia hân torenñan, zoren hân nêin gokñâ zen ândime.

¹⁶ A zo nêtâtigân ândiwe, zen kêrâp âsakñâ patâ ikse. Mumunangât siñgi op nêtâtigân ândiwe, zen âsakñâ muyageziñgâp.”

¹⁷ Narâk zoren Yesuñâ topkwapñâ siñgi âlip dâzângom a itâ dâzângom ândeip,

“Anutugât um topñan ândinatkât narâkñâ mâte uapkât umziñ melânnek.”

¹⁸ Oi sirâm nêin Yesuñâ Galilaia saru sâtnan âim gam tap a zagât, âtâ mun zikirip. Nêi Simon, kutñâ nêi Petero. Nêi ko munñâ Andrea. Zet saruyân zuugât irâ pam kirâwet. Zet inangât nep tuum ândiwet.

¹⁹ Yesuñâ zikitñâ dâzâkom sâip, “Zet ga nâgât a op molinigit. Oi zet inangât nep tuum ândiabot, zo yatik a zengâren nep tuum ândibabot.”

²⁰ Sâi zorenâk irâzikñâ birâm molim âiwet.

²¹ Oi Yesuñâ mâik nêi âimñâ a âtâ mun zagât muyagezikip. Yakobo sot munñâ Yohane, zet Zebedaiogât nanzatñâ. Zet ibâzikñoot wanğâyân tap irâziñâ kubik tarâwe.

²² Yesuñâ dâzâkoi zorenâk wanğâ sot ibâzikñâ birâñangâm molim âiwet.

²³ Yesuñâ Galilaia hânân kamân toren toren âim gam mâpâmâpâse namin zâim den siñgi âlip dâzângom ândeip. Oi a ambân sisi mâsekziñoot kubikziñgâm ândeip.

²⁴ Yatâ op ândei siñgiñâ Siria hânân lañ kêrâm ari nângâm a ambân sisi mâsek sot wâkeziñoot sot kin bitziñâ mumunâ zâkkâren diiziñgâm gane kubikziñgâm nanğip.

²⁵ Oi Galilaia hânân gâbâ sot kamân bâzagât Yodañ too nâmbutken tâibân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Yudaia hânân gâbâ sot Yodañ too nâmbutken gâbâ, a ambân kâmut patâñâ mindumñâ moliwe.

5

*Yesuñâ bâkñan den siñgi âlip dâzângoip.
(Lu 6:20-26)*

¹ Yesuñâ a ambân kâmut patâ ziñgitñâ bâkñan zâi tâi arâpñâ zen um topñan âiwe.

² Âinetâ siñgi âlip itâ sâm dâzângoip,

³ “A nâmbutñâ umziñangât nângâne gigin opmap, zengât nânga sâtârenñoot uap. Zo ziñâ sumbemân Anutu um topñan ândibi.

⁴ A nâmbutñâ isem umbâlâ op ândime, zengât nânga sâtârenñoot uap. Zen zo umâlep kwatziñgâbap.

⁵ A nâmbutnâ zâizâinâ mân op ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. A zo zinâ hân patâ zi galem upi.

⁶ A nâmbutnâ ândiândi târârakât otzingi ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen gâtâm bonnâ muyagibi.

⁷ A nâmbutnâ zen um lâklâk op a toren tânzângome, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen zo Anutuñâ zo yatik otzingâbap.

⁸ A nâmbutnâ umziñ salek ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen zo Anutu ek ândibi.

⁹ A nâmbutnâ lumbenangât nep tuum ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen zo Anutugât murarâpnâ sâbi.

¹⁰ A nâmbutnâ târârakziñangât op kâmbamân sot tâk namin âibi, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen zo sumbemân Anutu um topñan ândibi.

¹¹ A nâmbutnâ nâgât opñâ a zinâ den bâliñ top topñâ dâzângom zângom molimoli otzingâme, zengât nânga sâtâreñoot uap.

¹² Zen sumbemân sângân patâ mimbi, zorat umâlep patâ op sâtâre upi. Wangât, Propete a mârurnan yatik zângom molizingâwe, zorat.”

Nen a zengât sii sot kârâp âsakñâ yatâ utnat.

(Mk 9:50; 4:21; Lu 14:34-35; 8:16; 11:33)

¹³ “Zen a zengât sii op ândibi. Ka siigât naamñâ buñ oi ko dap oindâ naamñâ dum upap? Zo buñâ. Sii bâliñâ zo yatâ mo yatâ orotñâ, zo mân ziap. Sii zo yen hânân lokine giari a ambân zinâ lânbi.

¹⁴ Oi zen a zengât kârâp âsakñâ op ândibi. Kamân nâi bak kârep nâin tâi wan mo wanñâ mân kwâtepkubap.

¹⁵ Zen kârâp sâumñâ âmanân mân kwârakume. Buñâ. Zo tâtatñan pane tâpmap. Oi mirâ kâligen zime, zo âsagezingâmap.

¹⁶ Zen zo yatâ a zengât âsakñâ op ândibi. Oi a zen ândiândiziniñ ikne âlip oi sumbem Ibâziñâ sâm âlip kwâkñangâbi.”

Yesu zâk Mosegât gurumin den kumbam mân geip.

¹⁷⁻¹⁸ “‘Mosegât gurumin den sot Propete zengât den kumbam geip,’ nâgât yatâ

sâme? Nâ mân kumbam gewan. Nâ zo lubatkât gewan. Den zo bon op kut nâi nâi muyagem nanğâbap. Nâ perâkñak dâzângobâ. Mosegât gurumin den murukñâ nâi mân buñ upap. Gurumin den zo tâi hân sumbem, zet buñ upapot.

¹⁹ Oi a nâi, zâk gurumin den murukñâ nâi mân lumñâ a toren yatik upigât dâzângobap, zo ko sumbemân a ândibi, zengât ombeñan a gigin op ândibap. Oi nâinâ ko den zo lum a nâmbut zo yatik upigât sâbap, zo ko sumbemân a ândibi, zengât patâziñ op ândibap.

²⁰ Zorat dâzângua nângânek. Zen gurumin den galem a sot Parisaio a, zen ândiândiziniñ âlip mân ândim walâzingâm sumbengât siñgi mân upi.”

*Gurumin den, zorat topñâ sâip.
(Lu 12:57-59)*

²¹ “Sâkurâpziñ zen den itâ dâzângowe, ‘Gâ kâmbam mân kumban. Nâi zâk kâmbam kumbap, denân pambi.’

²² Ka nâñâ itâ dâzângobâ. Nâi zâk bukuñâ um kuk nângânangâbap, zâk den nepñangât siñgi upap. Nâi zâk bukuñâ den bâliñâ dukubap, zo ko a sâtnâ zengât minduminduyân pambi. Nâi zâk bukuñâ den kârok bâliñâ dukubap, zo ko sim kârâpkât siñgi upap.

²³ Zorat ko gâ kut nâi nâi Kembugât siñgi pâmbam itâ nângâban, ‘Bukunet kâsâp osetnikñan ziap.’

²⁴ Zo yatâ nângâm kut nâi zo birâm âi bukugoot den sâm kusik tuumñâ âburem kut nâi zo Kembugât siñgi pâmban.

²⁵ Gâ a nâi sot kâsâp op dinzikñâ zo kek kubikpabot. Top likuliku a zâkkâren mân âim kâsagoot den sâm kubikpabot. Yatâ mân otna kâsagandâ den zo top likuliku agâren sâi nângâm kâwali a gakârâpnâ sâi gâ gâsugim tâk namin gâbanbi.

²⁶ Nâ perâkñak dâgobâ. Gâ zoren tapñâ yen mân giban. Kâsaganğât tosa mâkâm nanğâm gem gâban.

²⁷ Sâkurâpziñâ itâ dâzângowe, ‘Ap ambin, zet mân birâyangâbabot.’

²⁸ Ka nâñâ ko itâ dâzângobâ. A nâinâ ambân nâi ek âkñâleñangâbap, zo ko zâk

zik ambin zo umņandâ birâņņgâbap. Zâk tosa mimbap.

²⁹ Zorat singâ nâiņâ bâliņan gâbanbâ sâi sum lâmuņ birâban. Hâlâlu ândim simân geibatkat laņ singâ toren sum lâmuņban.

³⁰ Bikâ bongenņâ bâliņan gâbanbâ sâi kârâm mânâņgât pâmban. Sâk hâlâlu ândim sim kârâpkât siņgi opatkât laņ bikâ kârâm mânâņgât pâmban.

³¹ Den sâņņiņâ itâ ziap, ‘Nâi zâk ambinņâ birâbam ekap pindâm molibap.’

³² Ka nâņâ ko itâ dâzâņņuan. A nâi ambin birâbap, zo ko zâk târotârozik mânâņgât tosa patâ mimbap. Ka ambân zo a nâi sot ândeip oi ko tosa zo apņņgât mân upap. Oi nâi zâk ambân birâbirâņ zo mimbap, zo ko zâk tosa patâ mimbap.

³³ Zen nâņge. Sâkurâpziņâ itâ dâzâņņowe, ‘Gâ Anutu mâtenan den nâi sarâ mân sâban. Kembu mâtenan den nâi sâmņâ lunandâ bonņâ upap.’

³⁴ Naņâ ko itâ dâzâņņuan. Anutu mâtenan den sâsâņâ, zo itâgât birâm naņgâbi. Sumbem, zo Anutugât tâtat mâme uap.

³⁵ Hânân kwap sâme, zo itâgât op birâbi. Hân, zo Anutugât kombâņņâ. Oi Yerusalem kamânân kwap sâsâņâ, zo itâgât op birâbi. Yerusalem kamân, zo Kembu patâgât kamân.

³⁶ Oi kâukziņan kwap sâsâņ, zo birâbi. Zen kâukziņ sâmotņâ kâu nâi dukune sumun upap? Mo sumun nâi dukune kâu upap? Yatâ buņâ.

³⁷ Zorat dinziņâ bonņan sâne bonņâ upap. Buņâ sâne buņâ upap. Den târokwap sâme, zo Satañgâren gâbâ gâmap.”

Hâukâu mân upi.

(Lu 6:29-30)

³⁸ “Den nâi itâ sâsâņâ, zo nâņge, ‘Nâiņâ singâ sum lâmuņi gâņgoot siņâ sum lâmuņban. Nâiņâ sâtkâ kwâki gâņgoot sâtnâ hâuņâ kom kwâkâban.’

³⁹ Nâņâ ko itâ dâzâņņuan. Zâņņonâ sâne sâkziņâ mân aņņan kârâbi. Gât ko a nâiņâ pâlomgâ toren koi toren nâi pindâna kumbap.

⁴⁰ Oi nâiņâ gâ sot kâsa op hâmbâgâ kwâkņan mei umņan yatik pindâban.

⁴¹ Oi a nâiņâ gâ irâņâ mem pâņkânogân âi pâmbangât sâi gâņâ târokwap kârebân âi pam gâban.

⁴² Oi a nâiņâ kut nâi nâi nibangât sâi pindâban. Oi yen mem ândim gibat sâi nâņgâņņgâban.”

Kâsarâpziņ buku otziņgâbi.

(Lu 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Den nâi itâ sâsâņâ, zo nâņgâme, ‘Gâ bukugâ buku okņañgâban, ka kâsagâ kâsa miņañgâban.’

⁴⁴ Ka nâņâ ko itâ dâzâņņobâ. Kâsarâpziņ buku otziņgâbi. Oi a zâņņom moliziņgâme, zengât op ninâu sâbi.

⁴⁵ Zen zo yatâ op ândim sumbem Ibâziņañgât nan bârarâp bonņâ op ândibi. Zâkņâ yatik sâi maañandâ a orot mâmeziņ bâliņâ sot âlipņâ aksik âsageziņgâmap. Oi yatik sâi mapņâ a orot mâmeziņ bâliņâ sot âlipņâ aksik ziņgâmap.

⁴⁶ Zen buku otziņgâme, zorik buku otziņgâbi, zo ko Anutuņâ sâņgâņņâ wan ziņgâbap? Bâliņ mâme a, zen yatâ op ândime, zo ka.

⁴⁷ Zen torerâpziņâ zorik mâņņanzziņgâbi, zorat sâņgâņņâ wan ziņgâbap? Um kâtik a, zen yatâ upme.

⁴⁸ Zorat zen ko walâm sumbem Ibâziņandâ târârak ândimap, zo yatik op ândibi.”

6

Ninâu sânam sâk mâmeyân mân sâbi.

¹ “Zen siņgi âlip lumņâ kut nâi nâi âlipņâ upme, zo ziņgitne âlip upapkât a mâteyân mân mem ândibi. A mâteyân yatâ op ândine Anutuņâ sâņgâņņâ mân ziņgâbap.

² Zorat gâ a âlip otziņgâm a nâmbutņandâ gek nâņgâbigât lâmun mân waatpan. A sarâņâ, zen mâpâmâpâse namîn sot kamân sombemân a ziņâ sâm âlip kwatziņgâbigât yatâ upme. Nâ perâkņak dâzâņņobâ. Zen sâņgâņziņâ mârur mine âkip.

³ Bukugâ nâi kut nâi pindâbam tik pindâm bukugâ nâi mân dukuban.

4 Yatâ upan, zo ko orot mâmegâ tik zimhap. Yatâ otna Ibâgandâ kut nâi nâi tik ek nângâmñâ hâuñâ sângânñâ gibap.”

Ninâu gât den.
(Lu 11:2-4)

5 “Zen ninâu sânam a sarâñâ, zen yatâ mân upi. Zen mâpâmâpâse namin sot a minduminduyân ninâu sânam bâbâlan upme, zo ko anâ zingitpigât yatâ upme. Nâ perâkñak dâzângobâ. Yatâ zingitne ko zorâkñak sângânziñâ opmap.

6 Gâ ko ninâu sâbâ sâmirâgan zâi hân gi doon gumpñâ Ibâgâ tik ândimap, zâkkâren ninâu sâban. Oi Ibâgâ tigâk kut nâi nâi ek nângâmmapñâ bonñâ muyagem gibap.

7 Oi zen ninâu lâuyâk mân sâbi. Ninâu sâmpñâ târokwap mân sâmirâne kârep patâ upap. Um kâtik a, zen ninâu yatâ sâme. A zo zingâ den doñbep sâmirânda nângânziñâ sâme.

8 Gât ko zen a zo zen yatâ mân upi. Zen ninâu mân sâne Ibâziñâ zâk kut nâi nâi um nângânziñâ ziap, zo kek ek nângâmmap.

9 Oi zen itâ sâmirâniñâ ninâu sâbi, ‘Ibâziñâ sumbemân taat, gâgât kutkâ hâlâlu zimhap.

10 Gâ gamñâ um dâp hân dâp kembu otningâban. Sumbemân gâgâren sât lulu ziap, zo yatik hânân neñgâren zimhapkât otningap.

11 Gâ sirâm ziren nalem dâpniñan ningâban.

12 Nen a zengât tosa biren zo yatik tosaninâ birâban.

13 Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban. Bâlinâ mariñangât bikñan gâbâ mâkânziñâban.

14 Zen a zengât tosa birânetâ Anutuñâ yatik tosa zing birâbap.

15 Ka zen a zengât tosa mem ândinetâ Anutuñâ zengât tosa yatik mem ândibap.”

Nalem birâm kendon ândiândigât den.

16 “Zen nalem birâm kendon ândim si sângânziñâ kuk sen sen mân upi. A sarâñâ, zen yatâ upme. A nâmbutñâ, zen nalem birâm kendon ândiândiziñâ zingitpigât yatâ upme. Nâ perâkñak dâzângobâ. Zen zorat sângânñâ mârum mine âkap.

17 Gânâ ko nalem birâm kâukâ kendâm si sângânñâ too sañgonñâ ândiban.

18 Yatâ otna a zingâ nalem birâm ândiândigâ mân ek nângâbi. Sumbem Ibâgâ tik ândimap, zâk zikñik nângâbap. Oi zâk tik ândim kut nâi nâi ek nângâmmapñâ sângânñâ gibap.”

Sikum gât âkñâle mân utnat.
(Lu 11:34-36; 12:33-34)

19 “Zen hângât sikum kut nâi nâi doñbep mân mindubi. Hângât kut nâi nâi kabâtnâ nininâ sot alâlâgin sot anâ kâmbu mime, zorat nângânnetâ mân zâibap.

20 Zen sumbemân kut nâi nâi mindum ândibi. Sumbemgât kut nâi nâi, zo kabâtnâ mân nininâ sot mân alâlâgin sot anâ kâmbu mân orotñâ, zorat nângâne zâibap.

21 Kut nâi nâiziñâ zemabân, zoren yatik umziñâ pane zemap.

22 Singâ so sâkkañgât âsakñâ. Singâ âlip tâi sâkkâ âsakñâ ek ândiban.

23 Ka singâ bâlin oi ko sâkkâ nâtâtik upap. Zorat sa nângânek. Umgañgât âsakñâ nâtâtiksâbap, zo ko opon nâtâtik patâ muyagei kwakmak op ândiban.

24 A kânokñâ a kutâ zagât, zekât kore âlip mân upap. Zâkñâ nâi buku okñangâm nâigât âkon upap. Oi zâk nâi sot pâlâtân op nâi kândâtkubap. Zen yatik Anutuñâ nep sot kât sikum âkñâlegât nep, zo dap yatâ mâtâkâziñgâm mem ândibi?”

Sâkkât kut nâi nâi, zorat mân nângâm kwâkâban.
(Lu 12:22-32)

25 “Zorat torenñâ nâi zi dâzângua nângânek. Zen ândiândiziñgât nângâm itâ mân sâbi, ‘Wan wan mem nem ândinat?’ Mo sâkziñangât nângâm itâ mân sâbi, ‘Wan mo wan lap ândinat?’ Kut nâi nâi zorat mân nângâm kwâkâ upi. Zorat zen sânek. Ândiândiziñandâ bonñâ mo nalemñâ bonñâ? Sâkziñandâ bonñâ mo sâk pâkeñâ bonñâ?

26 Zen nii zingitnek. Nii zen nep mân kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune tâpmap. Oi sumbem Ibâziñandâ nalem muyagem zingâmmap. Oi dap dap? Zen nii zengât ombeziñan? Buñâ.

²⁷ Oi zen nângânângâziņ kâtikņâ ziap oi ko sânetâ sâkziņ kâtigei narâkņâ pânkânok târokwap ândibi?

²⁸ Yatâ orotņâ mân ziabân wangât sâk pâkegât donbep nângâme? Zen pâliņpâliņ neule hibukņan zemap, zorat topņâ nângâbi. Zâk sâk pâke mân tuumap.

²⁹ Zorat sa nângânek. A kuta Salomo mârurņan ândeip, zâk sikum patâ sot neule âlip zemņanņip. Ka Salomo zâk sâkņâ neuleņootņâ neule âlipņâ yatâ zo mân mem ândeip.

³⁰ Oi hibuk bâloņâ zo irak muyagem mukan âkâm gemap. Anutuņâ sâi neule âlipņâ zo muyagemap. Oi zen dap nânge? Anutuņâ sâk pâke âlip mân muyagem ziņgâbap? Zen nângâm pâlâtânziņ lotņâ.

³¹ Zorat zen nângâ kwâkâ op itâ mân sâbi, 'Nen wan wan nem ândinat. Nen wan wan mem lap ândinat?'

³² Um kâtik a, zen um nângânângâziņ zoren pane zemap. Zen ko yatâ mân upi. Ibâziņandâ wan wangât kwakse, zo nângâm nanğâmâp.

³³ Zen sumbem Ibâziņanğât um topņan ândiândiņ sot zâkkât mâtâp târârak ândiândiņ, um nângânângâziņ zoren pane zimbap. Zo yatâ utne sâkkât kut nâi nâi ziņgâbap.

³⁴ Zen mukangât nângâ kwâkâ mân upi. Nângâ kwâkâ zo mukangât siņgi. Sirâm nâigât kâbâ yâmbât, zo sirâm zorat siņgi upap."

7

Den hâuņâ mân sâm siņan giban.

(Lu 6:37-38, 41-42)

¹ "Zen a hâuņâ den mân sâm siņziņan gibi, zo ko Anutugoot zen yatigâk mân sinziņan giban.

² Zen a hâuņâ den sâm kwâkâziņgâbi, zorat dâp yatigâk Anutuņâ zen sâm kwâkâziņgâbap. Zen a kut nâi nâi otziņgâbi, zorat dâp yatik Anutuņâ mâburem ziņgâbap.

³ Gâ wangât bukuganğât siņan gwapwap zo ekņâ gikâ siņan nak sâmbanğâ zo mân ek nânğat?

⁴ Nak sâmbanğâ gikâ siņan zeï dabângen bukugâ itâ dukuna dâp upap? 'Gâ

nângâna siņan gwapwap ziap zo, mem pambâ.'

⁵ Sarâ a gâ. Kâdom gikâ siņan nak sâmbanğâ zo mem pamņâ gwapwap buku-ganğât siņan zeï mem pâna dâp upap.

⁶ Gâ a nâmbutņâ Anutu kândâtkume, zen siņgi âlipkât kut nâi nâi âlipņâ, zo mân ziņgâban. Zen wâu bâu yatâ opņâ kut nâi nâi âlipņâ zo birâm âburem gibegât."

Ninâu sâm ândim kut nâi zo mimbi.

(Lu 11:9-13)

⁷ "Ninâu sâm ândim kut nâi zo mimbi. Kârum ândim bonņâ muyagibi. Hânğiyân kom ândine mirâ mâriniandâ mem pâmbap.

⁸ Nâi zâk ninâu sâm ândim kut nâi memap. Nâi zâk kârumapņâ bonņâ muyagemap. Nâi zâk mâtâban kom ândei mariņandâ mâtâp mem pâmbap.

⁹ Zeņgâren gâbâ nâiņâ nanğâ nalemgât sâi kâsaget pindâbap?

¹⁰ Mo zeņgâren gâbâ nâiņâ nanğâ iņanğât sâi guk mo mulum pindâbap?

¹¹ Buņâ. Zen a bâliņandâ murarâpziņâ kut nâi nâi âlipņâ yatâ otziņgâme. Oi Ibâziņ sumbemân walâwalâņandâ kut nâi nâi âlipņâ ziņgâbap. Zen zâkkâren ninâu sâne kut nâi nâi âlipņâ walâm ziņgâbap.

¹² Zen a ziņâ kut nâi nâi otziņgâbigât otziņgâmap, zorat dâp otziņgâbi. Zorâņâ Mosegât gurumin den sot Propete zeņgât den zo minduap."

Mâtâpkât den.

(Lu 13:24)

¹³ "Zen mâtâp pâlâtânjan sumbemân bagibi. Tâmbetagoanğât hânği, zo patâ uap. Oi zorat mâtâpņâ zo ñilip patâ. Zoren a ambân donbepņâ bagim âime.

¹⁴ Ândiândi kamangât mâtâp, zo pâlâtânğ. Zoren a ambân bituktânğ âime."

Propete sarâņâ, zeņgât den.

(Lu 6:43-46; 13:25-27)

¹⁵ "Propete sarâņâ, zen holi tobatziņâ râma yatâ ka umziņâ wâu kâtikņâ kâwaliziņoot. Zo nângâm galem ândibi. Zen zeņgât orot mâmeziņanğât sen kwapņâ topziņâ nângâbi.

16 Bolep sângerân bonnâ oi nime? Mo zâlâliyân sam bonnâ oi nime?

17 Zo bunâ. Nak âlipņan bonnâ âlipņâ âsagemap, ka nak bâliņan bonnâ âlipņâ mân âsagemap.

18 Nak âlipņan bonnâ bâliņâ mân muyagemap. Nak bâliņan bonnâ âlipņâ mân âsagemap.

19 Zorat nak nâi zâk bonnâ âlipņâ mân oi kârâm kârâbân umbi.

20 Nâ zorat op san. A zengât orot mâmezij ekņâ topzij nângâbi.

21 Kembuniņâ, Kembuniņâ nonsâme, ka zengâren gâbâ nâmbutņandâ sumbemân mân zâibi. Ibânâ sumbemân, zâkkât den lume, zen ziiņik sumbemân bagibi.

22 Narâk zoren a donbep patâņâ ziiņâ itâ sâm dâtnobi, 'Kembunâ, Kembunâ, gâgât kutkâ sâm a ambân siņgi âlip dâzângowen. Gâgât kutkâ sâm wâke moliziiņgâwen. Gâgât kutkâ sâm nep patâ tuuwen.'

23 Yatâ sâne nâ itâ sâm dâzângobat, 'Nâ zengât kutziņâ mân nângan. Bâliņ mâme a, zen birânim âinek.'

Nângânângâ a sot a kwakmak.

(Lu 6:47-49)

24 "A nâiņâ dinnâ zi nângâm lubap, zâk a nângânângânoot upap. Zâk a nâiņâ bâkņan mirâņâ kâtikņâ tuugip yatâ.

25 Mirâņâ tuugi tâi map pibâ patâ gam kom osei mirâ zo kâtigem kirip. Lâm kêrep esâm tandâ pâi giari sârakoip, zorat kâtigem kirip.

26 Oi a nâi dinnâ zi nângâm birâbap, zâk a kwakmak zi yatâ. A kwakmak nâiņâ mirâņâ too sâtņan tuugip.

27 Mirâņâ tuugi tâi map patâ too uurupņoot takâm koi giligâlaksâm naņgip."

28 Yesuņâ den zo sâm naņgi a ambân kâmut patâ zen den sâip, zorat nângâne imbanâ oip.

29 Oi itâ sâwe, "Zâk Kembugât guru-min den zorat galem a, zen walâziņgâm sap." Yesu zâk imbanâņootņâ den siņgi âlip dâzângoip, zorat yatâ sâwe.

8

Yesuņâ sâk bâlâ a nâi kubikņangip.
(Mk 1:40-44; Lu 5:12-14)

1 Yesuņâ bâkņan gâbâ gem gâi a ambân kâmut patâ molim âiwe.

2 Oi a nâi, sâk bâlâ a, zorâņ um topņan âim gei pindiņsâm itâ sâm dukuip, "Kembu, gâ imbanâgâ ziap, zorat kubikņibâ sâm âlip kubikņiban."

3 Yatâ sâi Yesuņâ bikņandâ weemņâ sâip, "Nângâgigangât sâkkâ âlip oik." Sâi zorenâk useņâ sogei sâkņâ âlip oip.

4 Yesu zâk yatâ okņangâm sâip, "Gâ zirat siņgi a ambân mân dâzângoban. Gâ âi tirik namâ galem a sâkkâ tirâpkuna ikpap. Oi Moseņâ den sâip, zo lum nii mo zuu nâi Kembugât siņgi sâm pâmban. Sâkkâ âlip uap, zo a ambân ek nângabigât yatâ otnan."

Yesuņâ kore a nâi kubikņangip.

(Lu 7:1-10)

5 Oi Yesu zâk Kapenaum kamânân zari kâwali a galem a nâiņâ zâkkâren gam itâ sâip,

6 "Kembu, kore anâ sâknam yâmbât okņangij kiņ bik bâliņ oi mirin zem taap."

7 Yatâ sâi Yesuņâ itâ sâm dukuip, "Nâ gam kubikņangâbat."

8 Yatâ dukui kâwali anâ den itâ mâburem dukuip, "Nâ wandâ yatâ, zorat op mirânan mân gâban. Gâ ziren tapņâ yen denâk sâna ari kore anâ âlip upap.

9 Nâ a kutâ zengât kore a ândim sâtziņ luman. Oi nâgât ombenan nâgât kore a ândie. Oi zengâren gâbâ nâi âinan sa âibap. Nâi gânan sa gâbap. Kore anâ nâi nep zo tuu sa tuubap."

10 Yatâ sâi Yesuņâ den zo nângi imbanâ oip. A molim âiwe, zo itâ dâzângom sâip, "Nâ perâkņak dâzângobâ. Isirae a zengâren nângâm pâlâtâņziņâ itâ mân ekman.

11 Zorat itâ dâzângobâ. Hân toren toren gâbâ a donbep mindum Anutugât um topņan Abaram sot Isaka sot Yakobo, zen sot tap sii nalemm nimbi.

12 Oi Isirae a nâmbutņâ mârum sumbe-mgât siņgi sâm ziiņgâziņgâņâ, zen ko âkņan nâttâtigân âimņâ umbâlâ opņâ isem ândibi."

13 Yesuņâ yatâ sâmņâ kâwali a patâ itâ sâm dukuip, "Gâ âi. Nângâm

pâlâtânġaġġât bonġâ muyagegibap.” Yatâ sâi zorenâk kore a âlip oip.

A ambân nâmbutġâ mâsekziġoot kubikziġip.

(Mk 1:29-34; Lu 4:38-41)

¹⁴ Yesuġâ Peterogât mirin zâim Petero sibunġâ mâsek kârâpġoot op zeï egip.

¹⁵ Eknâ bikġan weegi mâsekġâ buġ oip. Oi ambân zo zaatġâ nalem om Yesu pîndip.

¹⁶ Oi mirâ ñâtiksâisâi a ambân wâkeziġoot doġbep diizingâm gawe. Diizingâm gane Yesuġâ den sâw wâkeziġâ molizingip. Oi a ambân sisi mâsekziġoot zo kubikziġip.

¹⁷ Yatâ oi Propete Yesaianġâ den itâ kulengoip, zo bonġâ oip, “Zâk lotġânij betniġan mem mâsekniġ âkoip.”

Yesu molinatġât den.

(Lu 9:57-60)

¹⁸ A ambân doġbepġâ Yesugâren gam haamġum kine Yesuġâ ziġitġâ arâpġâ saru nâmbutken âibigât dâzânġoip.

¹⁹ Âinam utne Kembuġât gurumin den zorat galem a ñâiġâ Yesugâren gam itâ sâw dukuip, “Patâ, ġâ zoren mo zoren âibâ sâna moligibat.”

²⁰ Sâi ko Yesuġâ itâ mâburem dukuip, “Wâu ulin, zen denziġan ândime. Nii zuu, zen hânġootziġan ândime. A bonġâ, nâ ko isen korem zo buġâ ândiman.”

²¹ Yesuġât arâpġâ, zenġâren ġâbâ ñâiġâ itâ sâw dukuip, “Kembu, nânġânina âi ibânâ hangum ġâbat.”

²² Sâi Yesuġâ itâ sâw dukuip, “ġâ birâm molinina mumuġâ ziiġak hanagonek.”

Pibânġâ Yesu sâtġâ lugip.

(Mk 4:36-41; Lu 8:22-25)

²³ Yatâ sâw waġġâyân zari arâp zâine âiwe.

²⁴ Âim tatne saruyân pibâ patâ ġâi saru bâlim kirip. Oi saruġâ waġġâ umġan ġiarip. Yesu zâk uman zem tâip.

²⁵ Zem tâi arâpġâ zen âi mânġim dukuwe, “Kembu, betniġan me. Saruyân ġeinamen.”

²⁶ Sâne itâ sâw dâzânġoip, “Nânġâm pâlâtânziġ lotġâ, zen wangât umziġ

kenġât uap?” Yatâ sâw oksâw zaat pibâ sot saru den dâzâkoi hiriġsâw ziwet.

²⁷ Arâpġâ zen zo eknâ imbanġâziġ buġ oi itâ sâwe, “Sâi pibâ sot saru sot kut ñâi ñâi, zen sâtġâ lume. Zâk a dap yatâ?”

Yesuġâ a zagât wâkeziġâ moliziki âiwet.

(Mk 5:1-17; Lu 8:26-37)

²⁸ Oi saru nâmbutken âim Gadara a zenġât hânân âi takip. Taki a zagât, zet wâkeziġoot gam Yesu muyagiwet. Zet a mumuġâ zenġât kwagân ġâbâ gawet. Zet kwagân ândim kâwali mem ândeitâ a zen zekât kenġât op gootziġan mân âimarâwe.

²⁹ Zet den yu kambaġ sâw itâ sâwet, “Yesu Anutugât nannâ, wan otningâbam nenġâren ġaat? ġâ narâk mân mâte oi sâknam patâ niġġâbam ġaat?”

³⁰ Oi kârebân bâu kâmut patâ, zen ġendâk nem ândiwe.

³¹ Zorat wâke ziġâ Yesu itâ dukuwe, “Moliniġâbâ sâw sâġgonnânġona bâu umziġan ġeinâ.”

³² Sâne ko itâ sâw dâzânġoip, “Ba âinek.” Yatâ sâi a umziġan ġâbâ gam bâu umziġan ġeiwe. Baginetâ bâu zen aksik patâ bâġnan ġâbâ tembatġan koġkoġ ġeim denġânân ġei mom nanġâwe.

³³ Oi bâu galem a, ziġâ kamânân zâim bâu zenġât siġi sot a zagât zekât den siġi, zo dâzânġom nanġâwe.

³⁴ Den siġi zo dâzânġone a ambân aksik patâ, zen Yesu iknam kamânân ġâbâ ġeiwe. ġei eknâ Yesuġâ birâziġâm âibapġât dukuwe.

9

Yesuġâ a ñâi kubigip.

(Mk 2:1-12; Lu 5:17-26)

¹ Yatâ utne Yesu zâk waġġâyân zâim zikġâ kamânân âbureip.

² ġâi a kiġ bik mumuġâ ñâi helân aam pam mem gawe. Oi Yesuġâ nânġâm pâlâtânziġaġġât topġâ eknâ a zo itâ sâw dukuip, “Nannâ, mân kenġât ot. Tosagâ mârûm biran.”

³ Yatâ sâi Kembuġât gurumin denġât galem a nâmbutġâ, zen den zo nânġâm

umziñan itâ nângâwe. “Zâk Anutu hutkum sap. Zâk Anutu yatâ op sap.”

⁴ Yatâ nângâne Yesuñâ umziñan ekñâ itâ sâm dâzângoip, “Wangât umziñan nângânângâ bâliñâ nângânige?”

⁵ Zen dap nânge? Nep ikâ zorân bâbâlan? Tosa birâbirân mo sâk kubikkubik?

⁶ A bonñâ, nâ hânân ândim tosa gulip-kubatkât imbanâ zemnigap. Zorat topñâ ikpigât yatâ sâm dukuan.” Yatâ sâmñâ a kiñ bik bâliñ itâ sâm dukuip, “Gâ zaat isen koremgâ mem kamângan âi.”

⁷⁻⁸ Sâi a zo zaatñâ kamânñan arip. Oi a ambân kâmut patâ, zen ekñâ kâwaliziñ buñ oi Anutuñâ imbanâ zo a bikñan pâipkât mâpâsem sâm âlip kwâkñangâwe.

*Yesu zâk bâliñ mâme a zengâren arip.
(Mk 2:13-17; Lu 5:27-32)*

⁹ Yesu zâk zobâ âim kât mimiñ a nâ muyagenigip, kutnâ Mataio. Nâ kât mimiñ namânan ta nekñâ itâ dâtnogip. “Gâ nâ sot pâlatân op molini.” Yatâ sâm dâtnogi zaatñâ moliwan.

¹⁰ Oi nâ Yesu mirânan nalem nimbapkât diim zaria kât mimiñ a sot bâliñ mâme a donbep gamñâ Yesu sot arâpñâ nen sot nalem ârândân niwen.

¹¹ Yatâ oindâ Parisaio a nâmbutñâ, zen niñgitñâ Yesugât arâpñâ mâsikâningâwe, “Patâziñâ zâk wangât kât mimiñ a sot bâliñ mâme a, zen sot tap nalem niap?”

¹² Sâne Yesuñâ den zo nângâmñâ dâzângoip, “Sisi mâsek kubikkubik a, zâk a sâkziñ âlip, zengâren nep mân tuumap. Mâsekziñoot, zengârenâk nep tuumap.

¹³ Zen ko Anutugât den ziap, zorat topñâ nângâbi. Den zo itâ,

‘Zuu bâu kom om nibigât mân sâwan.
Um lâklâk op a buku otziñgâbigât otnimap.’

A ziñangât nen âlipñâ sâme, nâ zengât buñâ. Nâ bâliñ mâme a diiziñga nâgâren gabigât sâm gem gâwan.”

*Nalem birâm kendon ândiândiñangât sâwe.
(Mk 2:18-22; Lu 5:33-39)*

¹⁴ Narâk zoren Yohanegât arâpñâ, zen Yesugâren gam itâ sâm mâsikâwe, “Nen

sot Parisaio a narâk nâmbutñan nalem birâm kendon ândimen. Ka gâgât arâpkâ ko wangât nalem mân birâm ândime?”

¹⁵ Yatâ sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “A kutâ, zâk a ambân gakârâpñoot ândei dabân umbâlâ op nalem birâm ândibi? Gâtâm a kutâ betziñan mine, narâk zoren umbâlâ op nalem birâm ândibi.

¹⁶ Nen hâmbâ sângiñan, zo hâmbâ unakñâ mân pam gârimen. Hâmbâ unakñandâ sângiñâ diigi oloñbapkât yatâ mân upmen.

¹⁷ Zen waiñ too unakñâ hâkop sângiñan mân gune geimap. Yatâ upi, zo ko waiñ too unakñandâ hâkop sângiñâ kunziri hâkop sot waiñ ârândân buñ upabot. Waiñ too unakñandâ hâkop unakñan gune giari âlip opmabot.”

*Yesuñâ Yairo bâratñâ mumuñan gâbâ mângaip.
(Mk 5:22-43; Lu 8:41-56)*

¹⁸ Yesuñâ yatâ sâm dâzân gom kiri mâpâmâpâse namâ galem a nâi gam um topñan pindiñsâm dukuip, “Bâratnâ irabot zi muap. Diigiga âi sâkñan weenandâ âlip op zaatpap.”

¹⁹ Yatâ dukum ari Yesu zâk zaat sâi arâpñâ zâk sot Yairo molim âiwen.

²⁰ Mâtâbân arindâ ambân nâi gâip. Ambân zo gilâm gem ândei kendon patâ kiin zagât oip. Ambân zorân kândâtñan gamñâ Yesugât hâmbâ murukñan weegip.

²¹ Ambân zo umñandâ itâ nângip, “Hâmbânjik weemñâ âlipnâ upat.”

²² Yesuñâ puriksâm ambân zo ekñâ sâip, “Bâratnâ, gâ mân kenğât ot. Nângâm pâlatân kwatnigat, zorat op âlip uat.” Yesuñâ yatâ sâi zorenâk ambân zo âlip oip.

²³ Oi Yesu zâk âimñâ galem agât mirin zâimñâ girâp kwamit nângip. A ambân donbep patâ, zen girâp isem tarâwe.

²⁴ Yesuñâ nângâm itâ sâm dâzân goip, “Zen zaat geim nanğânek. Ambân zâk mân muap. Zâk yen uman zem taap.” Yatâ sâm dâzân goi girânñangâwe.

²⁵ Sâi a ambân kâmut patâ zo geim nanğâne kâambarân zebân âim bikñan gâsui mumuñan gâbâ zaarip.

26 Oi zorat den sinji hân zoren denân denân âragum nanğawe.

A sinzik bâpsâsân sot a wâkeņoot kubikziņgip.

27 Oi Yesu zâk kamân zo birâm ari a sinzik bâpsâsân zagât, zet molimņâ den kâtik sâm den sâwet, “Gâ Dawidigât ki-unņâ, nekât umgâ bâliņ oik.”

28 Oi âimņâ mirin zari a zagât zet zâkkâren zaritâ mâsikâzikâm sâip, “Sinzikņâ kubikpatkât imbaņâ zemņigap, zo nâņgobot?” Oi zet sâwet, “Oņ, Kembu, net nâņgâgiget.”

29 Yatâ sâitâ sinzikņan weemņâ sâip, “Nâņgâm pâlâtânzikņanğât bonņâ muyagezikik.”

30 Sâi zorenâk sinzikņâ ânâņgârip. Oi Yesuņâ mân sâbabotkât den kâtikņâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet zirat sinji a ambân mân dâzânğobobot.”

31 Oi a zagât, zet den zo nâņgâmņâ âim laņ dâzânğom nanğitâ sinji zo hân dâp laņ kârâm arip.

32 Oi zet aritâ zorenâk a nâi wâkeņoot Yesugâren diim gawe. Zâk wâkeņâ okņanņi kopa oip.

33 Yesuņâ wâke zo molei a zo den sâip. A ambân kâmut zoren tarâwe, zen zo ikne imbaņâ oi sâwe, “Isirae neņgâren mârur kut nâi itâ zo mân âsagei igâwen.”

34 Parisaio a ziņâ ko Yesugât itâ sâwe, “Wâke zeņgât patâziņandâ imbaņâ pindâm mam okņanņi wâke moliziņgâmap.”

Nep a kâruziņgâm sâip.

35 Oi Yesu zâk yatâ opņâ kamân patâ sot mâik aksik ândim nanğip. Oi mâtâmâtâse namâ dâp zâim Kembu um topņan ândiândiņanğât den dâzânğom a ambân sisi mâsekziņoot kubikziņgâm ândeip.

36 Yesuņâ a ambân kâmut patâ zo ziņgitņâ umņâ nâņgip. Zâkņâ ziņgiri râma galem anâ buņâ yatâ gulipmalip ândine ziņgirip.

37 Oi zorat arâpņâ den sumbuņâ nâi itâ sâm dâtnânğoip, “Kâlamân bonņâ donņep ziap, ka nep a ko bituktâ.

38 Zorat nep mariņâ zâkkâren ninâu sâne nep a muyagem sâņgonzânğoi nebân bagim kâlamân bonņâ mem ândibi.”

10

Yesu arâpņâ kutziņâ.

(Mk 3:13-19; Lu 6:12-16)

1 Yesuņâ arâpņâ kiin zagât nâņgonsâi gâindâ wâke moliziņgânatkât sot sisi mâsek kubikziņgânatkât imbaņâ niņgip.

2 Aposolo kiin zagât, neņgât kutniņâ itâ. Kândom Simoņ kutņâ nâi Petero, munņâ Andrea, Zebedaiogât nanzatņâ Yakobo sot munņâ Yohane.

3 Pilipo sot Batolomaio, Toma sot kât mimiņ a nâ, kutnâ Mataio, Yakobo Ali-paioğât nanņâ sot Tadaio.

4 Simoņ Zelote sot Yuda, Karioto kamânân gok. Yuda zâk ândim Yesu tirâpziņgoi gâsuwe.

Yesuņâ arâpņâ nep diņ sâm ziņgip.

(Mk 6:7-13; Lu 9:1-5)

5 Yesuņâ arâp kiin zagât, nen sâņgonnânğom sâip, “Zen hân nâin mân âibi. Samaria zeņgât kamânân mân zâibi.

6 Isirae a kâmurân gâbâ râma yatâ gulipmalip ândiândiņ, zo zeņgârenâk âibi.

7 Âim sinji âlip itâ sâm dâzânğom ândibi, ‘Anutugât um topņan ândinatkat narâk mâte uap.’

8 Sisi mâsek kubikziņgâbi. Mumuņâ mânggiziņgâbi. Sâk bâlâ kubikziņgâne âlip upi. Wâkeziņoot moliziņgâbi. Oi Anutuņâ kut nâi nâi sâņgân buņ ziņgip, yatigâk zeņgoot a otziņgâbi.

9 Kât patâ mo mâik mân mem âibi.

10 Mâtâpkât irâ mân mem âibi. Hâmbâ zâgât mân mem âibi. Kipâke buņ, sot tân mân mem âibi. Bet bâsaņâk âibi. Nep a zen nalem mot sâņgân buņâ ziņgâne dâp upap.

11 Kamân patâ mo mâigân takâm mirin tâtat mâme upi, zorat topziņâ sâm mâsikâziņgâbi. A nâigât ek nâņgâne âlip oi zâkkât mirin zâim tâtat mâme op tap ko kamân zo birâm âibi.

12 Mirâziņan zâim itâ sâm dâzânğobi. ‘Um lumenâ zeņgâren zimzap.’

13 Oi mirâ mariñandâ ândei dâp oi dinziñâ zâkkâren bonñâ upap. Ka mirâ mariñandâ ândei mân dâp oi lumbenâ dinziñangât bonñâ âburem ziinjan gâbap.

14 Oi mirâ kamân nâin birâziñgâm dinziñangât âkonziñgi kinziñjan gwapgwap lânne gei birâziñgâm âibi.

15 Nâ perâkñak dâzângobâ. Den kubikkubik narâkñan Anutuñâ Sodom sot Gomora kamân mâirâp, zen hâuñâ mem gei kwap otziñgâbap. Ka kamân zorat a, zo ko hâuñâ mem zâi kwap otziñgâbap.”

Kâmbamgât den.

16 “Nângânek. Râma wâu hulin zengât oserân mân sângonzângozângoñ, zo nânâ ko zen sângonzânguan. Zorat zen a sarâ buñâ, nângânângâziñoot târârak ândibi.

17 Zen a ziñ tâmbetzângobegât gasâziñ kârâm ândibi. A zen den sâsâñ namin diiziñgâm âibi. Mâpâmâpâse namâziñjan zâmbamñâ lapitziñgâbi.

18 Oi zorigâk buñâ. Zen nâgât a ândie, zorat opñâ a kutâ zengâren diiziñgâm âine den nep tuubi. Oi zen zengât mâteziñjan kinñâ a kutâ sot hân nâin gokñâ nâgât topnâ sapsun ziñgâbi.

19 Zen a kutâgâren zâmbane den dap sâna sâm mân nângâm kwâkâ upi. Narâk zoren den sâbi, zo Kaapumñâ ziñgâbap.

20 Yatâ otziñgi den sâne zo zengât den mân upap. Ibâziñangât Kaapum umziñjan pâmbap, zâkkât den upap.

21 Narâk zoren âtânâ nâinâ munñâ sâi kumbi. Oi ibâ nâinâ sâi nanñâ kumbi. Oi nan bârat, zen ibâ mam kâsa otziñgâm sâne zângobi.

22 Kutsiñjanangât op a donbepñâ zengât um kâlak nângâziñgâbi. Oi nâi zâk den siñgi âlip mem kâtigem kinbap, zâk narâk âki sumbem kamânân bagibap.

23 Zen kamân nâin ândinetâ zângom moliziñgânetâ kâmân nâin âibi. Nâ perâkñak dâzângobâ. Isirae kamân dâp tap ariap, zo âine mân âki a bonñâ nâ takâbat.”

*Yesu okñangâwe, zo yatik otniñgâbi.
(Lu 12:2-9)*

24 “Ekap namin katepñâ a kwâkâm pindâmap, zâk mân walâmap. Kore anñâ a patânâ mân walâmap.

25 Ekap namin katepñâ patânangât holi zorik mei dâp upap. Kore anñâ patânangât holi zorik mei dâp upap. Bâliñ mâme a, ziñ nâgât Bezebulu sâwe. Sâmbâliñ kwatniwe yatik mâte pirik mem zâi kwap otziñgâbi.

26 Zorat sa nângânek. A zo zengât op mân kengât upi. Kut nâi nâi tik ziap, zo zemñâ mân zimzap. Kut nâi nâi kwârakukun, zo zemñâ mân zimzap. Zo aksik mâbâlakñem nanñgâbi.

27 Nâ nâtigân den tik dâzângoman, zo a kâmut zengât mâteziñjan sapsubi. Den halop dâzângowan, zo sombemân kin dâzângobi.

28 Sâkziñjik zângobi, zengât mân kengât upi. Zen um dâpziñ mân tâmbetkubi. Nâigât kengât upi. Sâkkâ sot um dâpkâ ârândân sim kârâbân gâbanbapkat imbanñâ zemñangap, Anutu, zâkkât kengât op ândibi.

29 Nii sâmbâlâlê, zâk sângânñâ patâ buñâ. Kât kuriñâ mâik kânok pam zagât mimban. Oi Ibâziñandâ mân nângi ko dap op sâmbâlâlê nâi gei kumbap?

30-31 Anutu zâk a zengât kâukziñ sâmotñâ zorat tenñgânâ nângâm nanñgâmap. Zorat zen kengâtziñ buñ ândibi. Zen sâmbâlâlê yatâ buñâ. Zen a. Anutu zâk zengât umñâ patâ kinmap.”

Anñâ siñgi âlipkât hâuñâ minat. (Lu 12:51-53; 14:26-27)

32 “Nâi zâk a ambân zengât mâteziñjan sâmbâlip kwatnibap, zâk yatigâk nânâ sumbem Ibânangât mâteñjan sâmbâlip kwâkñangâbat.

33 Nâi zâk a ambân zengât mâteziñjan kwâimbânigi zâk nânâ yatigâk sumbem Ibânangât mâteñjan kwâimbânangâbat.

34 Zen nâgât itâ mân sâbi, ‘Zâk lumbe muyagibapkat geip.’ Nâ lumbenâ buñâ, kâmbam âbângubapkat gewan. Nâ kâsâpziñgobatkât gem gâwan. Zen dinnangât op kâsâpagom ândibi.

35 Zorat nanñâ sot ibânâ, zet kâsâpagobabot. Bâratñâ sot mamñâ, zet

kâsâpagobabot. Iranjâ sot sibunnâ, zet kâsâpagobabot.

³⁶ A nâi zâkkât kiņ topņan gâbâ kâsa okņanğâbi.

³⁷ Oi nâi zâk umņâ ibâ mamzik zet sot pâlâtân op nâ sot bituk pâlâtân upap, zâk zo nâgât sinği mân op ândibap. Nâi zâk umņâ murarâp zen sot pâlâtân op nâ sot bituk pâlâtân upap, zâk yatik nâgât sinği mân ândibap.

³⁸ Oi nâi zâk zikņâ poru nakņâ mân lum nâgât mâtâp lânğap, zâk zo yatik nâgât sinği mân upap.

³⁹ Nâi zâk ândiândiņâ anğân kâri gulipkuņanğâbap. Oi nâi zâk nâgât opņâ hânân ândiândiņâ birâm ândiândiņ âlipņâ muyagibap.”

Yesugât opņâ buku otziņğâbi.

(Mk 9:41)

⁴⁰ “A nâiņâ zen galem otziņğâbap, zâk zo yatik kore otnibapņâ sânğonnogip yatik okņanğâbap.

⁴¹ Nâi zâk Propete a nâi on galem okņanğâbap, zâk Propetegât dâp yatik sânğân mimbap. Nâi zâk a târârakņâ galem okņanğâbap, zâk a târârakņanğât dâp sânğân mimbap.

⁴² Nâ perâkņak dâzânğobâ. Nâiņâ a giginâ zengâren gâbâ nâgât sinği ândiap, zo too paten aam pindâbap, zo ko sânğânğâ buņ mân zimbap.”

11

Yohane arâpņâ zen Yesugâren âiwe.

(Lu 7:18-35)

¹ Yesuņâ arâpņâ kiin zagât den dâtnânğom nanğâm kamân nâin sinği âlip dâzânğobam arip.

² Yohane tâk namin tap Kristoņâ nep tuugip, zorat sinği nânğâm arâp den mâsikâbigât sânğonzânğoi Yesugâren âiwe.

³ Yesugâren âimņâ itâ sâm mâsikâwe, “Mârumņan Propete a, ziņâ a nâi gâbapkât sâwe, zo gâ mo nâigât mambât ândinat?”

⁴ Sâne Yesuņâ itâ sâm dâzânğoi, “Zen âburem âimņâ kut nâi nâi ek nânge, zorat sinği Yohane dukubi.

⁵ Sen nâtatikņâ sinziņ ânânğâtsap. Kinziņ bâliņâ mâtâp lânğ aim ge. Sâk bâlâ

a sâkziņ âlip uap. Kindapziņ bâpsâsân, zo den nânge. Mumunğandâ zaatse. A ambân kanpitâ, zen lâunan gâbâ den sinği âlip nânge.

⁶ Nâi zâk nâgât nânge mân âkon upap, zâkkât nânge sâtârenğoot uap.”

⁷ Oi Yohanegât arâp, zen âburem âine Yesuņâ a ambân zâk sot ândiwe Yohanegât topņâ itâ sâm dâzânğoi, “Zen mirâ kamân âtân, a mân ândiândiņan wan iknam âiwe? Gerâ nâi pibânğâ koi âim gam kiri iknam âiwe?”

⁸ Mo a nâi hâmbâ neulenğoot iknam âiwe? Zen nânge. A hâmbâziņ neulenğoot, zen a kutâ zengât mirin tapme.

⁹ Mo zen Propete nâi iknam âiwe? Zorat nâ dâzânğua nânğânek. Zen a igâwe, zo Propete nâmbutņâ zengât dâp buņâ. Zâk tobat nâi. Nâmbutņâ zo walâziņğap.

¹⁰ A zorat den kulem nâi itâ ziap,

‘Nânğâ. Nâgât kore a nâi sânğongua kândom otgibap.

Zâkņâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

¹¹ Nâ perâkņak dâzânğobâ. Ambân zengâren gâbâ âsagiwe, nâmbutņâ zengâren gâbâ nâiņâ Yohane mân wâlap. Ka a giginâ nâiņâ Anutu um topņan ândibapņâ, zâk walâbap.

¹² Yohane too sanğon nep topkwâip, narâk zoren gâbâ a ambân donğep, zen sumbengât sinği upigât kâtigiwe. Oi a kâwaliziņğootņâ sumbem kamân zo baginam kâtigie.

¹³ Propete a sot Mose, zen zorat den kânņan sâm kulemgum gane Yohanegâren âkip.

¹⁴ Den zi umziņâ gâsui nânğânâ sâm, nânğânek. Elia gâbapkât sâwe, zorat bonğâ Yohane gâip.

¹⁵ Nâi zâk kindapğootņâ den zi nânğâbap.

¹⁶ A kâmut zi, waniņ zen sot dâpkwap sâbâ? Zen katep yatâ. Katep ziņâ ek birâ, nânğâm birâ upme. A ambân kâmut zi zo yatâ. Katep, zen kamân sombemân tap bukurâpziņ itâ sâm dâzânğome,

¹⁷ ‘Kep meindâ wangât mân kue? Nen umbâlâ kep meindâ wangât mân isie?’

¹⁸ Yohane zâk nepnâ topkwap too kâtik sot naleme birâm ândei eknâ sâwe, 'Zâk wâkenjoot ândiap.'

¹⁹ A bonnâ nânâ gamnâ naleme sot too nia neknâ itâ sâme, 'Iknek. A zi kât mimiņ a sot bâliņ mâme a, zengât buku. Waiņ sot naleme nem mân birâmap.' Ka sa nângânek. Anutugât nângânângâ bon asâgem topnâ mem kâkņan kwâmpap."

Yesunâ Galilaia a zengât girem sâip.

(Lu 10:13-15)

²⁰ Narâk zoren Yesunâ kamân nâmbutken nep tuugi eknâ umziņ mân melânâwegât den topkwap sâm topziņ itâ sâm muyageip,

²¹ "Yei, Koraziņ mâirâp, Yei, Besaida mâirâp, zengâren nep patâ kulem top top muyageip. Kulem yatâ zo Tiro sot Sidon kamânân muyagei sâi zen mârumņan isem umbâlâ opnâ umziņ melânbe.

²² Zorat dâzângua nângânek. Tiro Sidon kamân mâirâp, zen den kubikkubik narâkņan hâuņâ diim gei otziņgâbap. Zen ko hâuņâ mem zâi pam otziņgâbap.

²³ Kapenaum mâirâp, zen dap upi? Sumbemân zâibi? Buņâ. Zen sim kârâbân kâbakņezingâbap. Zengâren kulem top top muyageip. Kulem zo Sodom sot Gomora kamânân muyagei sâi kamân zo mân buņ op narâk ziren tok tâpap.

²⁴ Zorat dâzângua nângânek. Den kubikkubik narâkņan Sodom kamân mâirâp, zen hâuņâ mem gei kwap otziņgâbap. Zen ko hâuņâ mem zâi kwap otziņgâbap."

Yesunâ Ibânâ sâm bâbâlaņ kwâkņanņip.

(Lu 10:21-22)

²⁵ Narâk zoren Yesunâ Kembangâren den itâ sâip, "Ibâ, hân sot sumbem mariņâ, gâ âlip opmat. A ziinâ nângânângâziņanņât nângâne zâizâiņ opmap, zo diņgâ tik kwatziņgâmat. Ka a umziņan giginâ upme, zen ko diņgâ sâm muyageziņgâmat. Oi nâ zorat sâm âlip kwatgigan.

²⁶ Kambu, gâ yatâ muyagem âibapkât nângâna âlip oip."

²⁷ Ninâu yatâ sâmnâ arâpnâ nen itâ sâm dâtnângoip, "Ibânâ, zâk kut nâi nâi nâgât siņgi sâm bitnan pam naņip. Umnan den sot nângânângâ ziap, zo mân nâņge. Ibânâ

zâk zikņik nâņgap. Oi Ibânângât umņan den sot nângânângâ ziap, zo mân nâņge. Nâ ninik nâņgan. Oi nânâ a nâmbutnâ Ibânângât topnâ sâm muyageziņga âlip nângâm kwâkâbi."

Yesunâ diiniņgâbap.

²⁸ "Kut nâi nâi yâmbâtnâ tuum kâbâ yâmbât sot sâknam nângâm ândime, zen aksik nâgâren gane gâsuziņga um sâkziņâ sânduksâbap.

²⁹ Nâ umnandâ mulun op giginâ op ândimangât nâgâren gane nep ârândâņ tuum ândinat. Oi um dâpziņandâ lumbenâ muyagem ândibap.

³⁰ Nâ sot kin nep tuutuun, zo bâbâlaņ. Nâgât nep, zo bâbâlaņ."

12

Yuda zengât kendongât den.

(Mk 2:23-28; Lu 6:1-5)

¹ Narâk zoren Yesunâ kândom otniņgi kendonân kâlamân obândiwen. Âimnâ arâp nen tepniņanņât opnâ segoņ keet namuņ niwen.

² Yatâ oindâ Parisaio a, ziņ zo eknâ Yesu dukum sâwe, "Ek. Arâpkâ ziņ kut zo ue, zo kendonân mân orotnâ."

³ Sânetâ itâ sâm dâzângoip, "Dawidi sot arâpnâ, zen tepkât opnâ urâwe, zo sâlâpkum nângâme mo buņâ?"

⁴ Zâk Kambu Anutugât namâ zo zâim naleme hâlâlu sâsânâ, zo mei niwe. Naleme zo zâk sot arâpnâ niwe. Zo mân orotnâ. Namâ galem ziņik nimbigât sâsân.

⁵ Anutugât gurumin den ekabân den itâ sâlâpkum nângâme? Tirik namâ galem a, zen Yuda zengât kendonân tirik namin âim nep tuum gurumin den zo kume, zorat tosanâ mân opmap.

⁶ Zen Kembangât namâ zo hâlâlu sâme, Ka nânâ ko dâzângua nângânek. Nâ mâteziņan kinzan, nâ walâwalâņ. Namâ zo giginâ.

⁷ Anutugât den kulem nâi itâ ziap, 'Bâu zuu kom om nibigât mân sâwan. Um lâklâk op a buku otziņgâbigât otnigap.'

Zen den zirat topnâ nângâm sâi a tosaziņ buņâ den laņ nâi mân dâzângobe.

8 A bonnâ, nâ kendongât mariñâ op ândian.”

Yesuñâ kendonân a nâi kubigip.
(Mk 3:1-6; Lu 6:6-11)

9 Yatâ sâmñâ zobâ âim mâpâmâpâse namin zarip.

10 Zoren a nâi tâip. Zâk bikñâ hu-mutñik. Oi a ziñâ Yesu mäsikâm sâwe, “A kendonân kubikziñgâziñgân, zo orotñâ mo mân orot?”

11 Sâne Yesuñâ lâuziñan mem itâ sâm mäsikâziñgip, “Zengâren gâbâ a nâiñâ râmanâ kânok lâmân giari ko kendongât op birâbap? Yatâ mân upap.

12 Râma zâk yenñâ. A zen ko bonnâ, zorat kendonân âlip orotñâ.”

13 Yatâ sâmñâ a zo itâ sâm dukuip, “Bikâ tâñtân pa.” Sâi bikñâ tâñtân pâi âlip op toren yatâ oip.

14 Yatâ oi Parisaio a, zen zo ekñâ âimñâ zâk dap yatâ kunat sâm den âraguwe.

Yesugât den sâsân, zo bonnâ oip.

15 Yesuñâ den zo nângâm kamân zo birâm nâin arip. A donbep patânâ molinetâ kubikziñgâm nañgip.

16 Zen zâkkât topñâ zo a ambân mân dâzângogigât den sâm kâtigeip.

17 Yatâ oi Propete Yesaianâ mârurnan Anutugât den kulengoip, zo bonnâ oip. Den zo itâ,

18 “Zen nannâ iknek. Nâ zâk gâsum sâlâpkuan. Zâk nannâ âlipñâ. Zâkkât umnâ kinmap. Nâ Kaapumñâ pinda beknan mei hân toren toren a zengâren den kubikkubikñâ sâm hañpâmbap.

19 Zâk den sârek mân sâbap. Kamân sombemân mân kwamitagoi nângâbi.

20 Gerâ âbâbângum, zo mân kârâm mânângât pâmbap. Oi kârâp tirâp mân biri bâpsâbap. Yatâ op nep tuum ândim den târârak sâm kubikmubik oi târârak op kâtigem zimbap.

21 Yatâ oi a ambân hân toren toren, zen zâkkât kutsiñgijan târokwapi.”

Yesuñâ wâke nâi moleip.
(Mk 3:20-30; Lu 11:14-23; 12:10)

22 Nârâk zoren wâkenâ a nâi okñangi kopa op siñ bâpsâsân op ândei Yesugâren

diim âiwe. Âine Yesuñâ a zo kubigi siñâ ânângâri ekñâ den sâip.

23 A ambân kâmut kirâwe, zen zo ekñâ imbanâziñ buñ oi itâ sâwe, “Dawidigât kiun gâbapkat sâsân, zo zi mot nâi.”

24 Sâne Parisaio a, ziñâ den zo nângâm itâ sâwe, “Zo sarâ. Wâke zengât a kutâ kutñâ Bezebulu, zâkñâ mam okñangi wâke moliziñgâmap.”

25 Zen yatâ sâne Yesuñâ umziñan ekñâ itâ dâzângom sâip, “Hân nâigât a, zen kâsa utnetâ hânziñ zo kwamen zimbap. Oi kamân nâigât a mo mirâ nâigât a, zen kâsa utne mirâ kamânziñ buñ upap.

26 Satân sot arâpñâ, zen kâsa utnetâ nepziñâ dap yatâ kâtigem zimbap?

27 Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebuluñâ mam okñangi wâke moliziñgâmap.’ Oi zengât narâpziñâ nâiñâ mam otziñgi wâke moliziñgâme? Sarâziñangât topñâ zo narâpziñandâ muyagibi.

28 Nâ ko Anutugât Kaapumñâ mam ot-nigi wâke moliziñgâman. Anutugât um topñan ândiândigât narâkñâ mâte otziñgi mân nânge.

29 A nâi, zâk mirânan kâwali op tâi dap yatâ a nâiñâ zâim sikum beknan mimbap? Yatâ buñâ. Kâwali a zo komñâ kiñ bik saam pamñâ sikumñâ âlip beknan mim-bap.” (Yesuñâ den zo Satangât op sâip.)

30 Yatâ sâmñâ itâ sâip. “Nâi zâk buku mân otnibapñâ, zâk kâsa otnibap. Nâi zâk nepnâ mân galem upapñâ, kâdanbap.

31 Zorat dâzângua nângânek. Bâliñâ top top sot den sumunñâ top top, zorat tosa birâbirân ziap. Ka nâi zâk Tirik Kaapum sâm bâliñ kwâpap, zâkkât tosa birâbirân mân ziap.

32 Nâi zâk a bonnâ nâ sâm bâliñ kwat-nibap, zâkkât tosa âlip gulipkubap. Ka nâi zâk Tirik Kaapum sâm bâliñ kwâpap, zo ko tosanâ hânân sot Sumbemân mân gulipkubap.

33 Zen nak nâigât âlipñâ sâm bonñangât yatik âlipñâ sâbi. Mo nak nâigât bâliñâ sâm bonñangât yatigâk bâliñâ sâbi. Nak zo bonñandâ nak topñâ sâm muyagemap.

34 Zen mulumgât kiurâp. Bâliñandâ wan den âlipñâ sâbi. Umziñan kut nâi nâi zemap, zo yatik lâuziñan kopgâmap.

³⁵ A târârakñândâ umñan gâbâ den âlipñâ kopgâmap. A ñâi nângânângâ bâliñâ, zâkkât umñan gâbâ den bâliñâ kopgâmap.

³⁶ Nâ dâzângua nângânek, Den kubikkubik narâkñan den sarâ top top, zorat hâuñâ Anutunâ zingâbap.

³⁷ Den sâmât, zorâñ topkâ sâm muyagei gâsu gobap. Mo den sâmât, zorâñ topkâ muyagei birâgibap.”

Yesu kulem top topkât dukuwe.

(Mk 8:12; Lu 11:29-32)

³⁸ Yatâ sâm dâzângoip Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a nâmbutñâ, zen itâ mâburem dukuwe, “Patâ, top lâkulâku kulem ñâi tuuna âsagei iknâ.”

³⁹ Sânetâ itâ sâm dâzângoip, “A kâmut zi orot mâmezîñâ bâliñâ sot Kembangât den birâbirâñ. A yatâ zorâñ top lâkulâku kulemgât sâm. Zen kulem ñâi mârâtñâ buñâ. Propete Yonagâren muyageip, zo yatâ muyagei ikpi.

⁴⁰ Yona zâk sirâm karâmbut saru zuu patâgât umñan gei zeip. Zo yatigâk a bonñâ, nâ sirâm karâmbut hân umñan zîmbat.

⁴¹ Zorat ko den kubikkubik narâkñan Niniwe kamân mâirâp, zen gam a kâmut zi zengât topziñ sâne hâuñâ yâmbâtñâ patâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân mâirâp, zen Yonâñâ den girem dâzângoip nângâm umziñâ melânâwe, zorat. Na sa nângânek. Nâ zi kinzan, nâ Yona wâlan.

⁴² Oi ambân kutâ hân torengen gâbâ Salomogâren gâip, zâk yatik den kubikkubik narâkñan kâmut zi zengât tosaziñ sapsubap. Wangât, ambân zorâñâ hân kârebân gâbâ gam Salomogâren den nângânângâ bonñâ mimbam gâip, zorat. Oi nâ zi kinzan, nâ Salomo wâlan. Zen wangât op nâgât den birâme?”

Wâke, zâk gebâkñan puriksâm a tâmbetkubap.

(Lu 11:24-26)

⁴³ “Wâkeñâ a umân gâbâ takâm gam hân a mân ândiândiñan âi ândim tâtat mâmeñâ kârubap.

⁴⁴ Kârurnâ sâbap, ‘Nâ mirânâ birâm gâwan, zoren âibâ.’ Sâmñâ âburem âi

ikpap. Egi mariñâ buñâ, sanjon kubikkubikñâ.

⁴⁵ Yatâ ekñâ âim wâke bukurâpñâ nâmburân zagât, zikñâ dâp buñâ, bâliñ kâtikñâ, zo sâi ga mirâ zorenâk tâtat mâme upi. Oi a zo mârurn bâliñâ ândeipñâ bet bâliñ op kwâtâtibap. Bâliñ mâme a kâmut zi, zengâren yatik muyagibap.”

Yesugât mam murâpñâ.

(Mk 3:31-35; Lu 8:19-21)

⁴⁶ Yesu zâk den yatâ sâm dâzângom kiri kândâtziñan Yesugât mam murâpñâ, zen gam den dukunam mambât kirâwe.

⁴⁷ Mambât kinetâ a ñâiñâ Yesu itâ sâm dukuip, “Nângâ. Mamgâ murâpkâ, zen den dâgonam kândâtziñan ga kinze.”

⁴⁸ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Mam murâpnâ waniñ zîñâ?”

⁴⁹ Yatâ sâmñâ arâp kirâwe, zengâren bikñâ pamñâ itâ sâm dâzângoip, “Zingitnek. Mamnâ murâpnâ zi te.

⁵⁰ Sumbem Ibânangât sâtñâ nângâm lume, zen ko nâgât mamârâpnâ mun garâpnâ ue.”

13

Keet maamaandiñgât den.

(Mk 4:1-9; Lu 8:4-8)

¹ Sirâm zoren Yesuñâ mirin gâbâ gem saru sâtñan âi tâip.

² Âi tâi a ambân kâmut patâ zâkkâren mindune zingit wangâ ñâin zarip. Oi zâk wangâyân tâi a ambân donbep patâ, zen sagân kirâwe.

³ Zen sagân kinetâ den sumbuñâ top top sâm dâzângoip. Nâi ko itâ sâip, “Nângânek. A ñâiñâ keet maandiñbam nebân arip.

⁴ Âi maandiñi keet nâmbutñâ mâtâbân gei zeî nii zîñâ ga niwe.

⁵ Oi keet nâmbutñâ hân sinjîtnan gei zeip. Zoren hân mâiktârâ kwâkñanâk, zorat kek takip.

⁶ Ândânâ kârep mân giari maanâ egi hâlâlâñsâm moip.

⁷ Keetñâ nâmbutñâ hibuk osetñan gei zeip. Gei zemñâ kâmñâ taki hibukñâ kwârakoipkât moip.

⁸ Keet nâmbutñâ ko hân âlipñan gei zem bonñâ donbep âsageip. Topñâ ñâigât

keetnâ 1 handeret. Topnâ nâigât keetnâ 60. Topnâ nâigât 30. Bonziñâ yatâ âsageip.

⁹ Zorat nâi zâk kindapnootnâ den zi nângâbap.”

Yesunâ den sumbuñangât sâm dâzânngoip.

(Mk 4:10-12; Lu 8:9-10)

¹⁰ Den yatâ sâm dâzânngoi arâpnâ nen um topnâ gam mâsikâm sâwen, “Gâ wangât den sumbuñâ dâzânngomat?”

¹¹ Sâindâ zâknâ itâ dâtnânngoip, “Anutu um topnâ bagibaginâ, zorat den sumbuñâ ziinâ nângâm kwâtâtibigât sâsân. A nâmbutnâ, zen buñâ.

¹² Nâi zâk den nângânângânâ, zo mem ândei Anutuñâ târokwap pindâbap. Oi nângânângâ patâ upap. Ka nâi zâk den nângânângâ pindip, zo mân mem ândei beknâ mimbap. Oi yen ândibap.

¹³ A nâmbutnâ, zen sinziñâ ekñâ mân ek kwâtâtibi. Oi kindapziñandâ den nângâm mân nângâm kwâtâtibi. Zorat op den sumbuñâ dâzânngoman.

¹⁴ Oi mârurnan Propete Yesaianâ kânjan den sâip, den zo bonnâ uap. Den zo itâ,

‘Kindapziñandâ den nângânângâ, zo nângâbi. Ka umziñandâ ko mân nângâm kwâtâtibi. Sinziñandâ igikñâ, zo ikpi. Ka zorat topnâ, zo mân ek kwâtâtibi.

¹⁵ A ambân kâmut zi, zen um kâtik. Kindapziñ bâpsâsân. Sinziñandâ mân ek kwâtâtibi. Umziñandâ mân nângâm kwâtâtibi. Umziñ mân melânje ko nâ dap yatâ kubikziñgâbat?’

¹⁶ Zen ko sinziñâ âlip ikme. Kindapziñ âlip nângâme.

¹⁷ Zorat zengât nânja âlip uap. Nâ perâknak dâzânngobâ. Mârurnan Propete sot a târârakñâ donbep, zen kut nâi nâi zen ek nângâme, zo ek nângânâ osimñâ mân ek nângâwe.”

Keet maamaandin, zorat topnâ sâm dâzânngoip.

(Mk 4:13-20; Lu 8:11-15)

¹⁸ “Oi zi keet maamaandin den, zorat topnâ dâzânngua nângânek.

¹⁹ Keetnâ mâtâbân gei zeip, zorat dâp a nâmbutnâ ândime. Zen sinji âlip nângâne umziñan mân giari bâlinâ mariñandâ gamñâ zo beknâ memap.

²⁰ Keetnâ hân sinjitnâ gei zeip, zorat dâp a nâmbutnandâ ândime. Zen sinji âlip nângâm âknâlem ândime.

²¹ Umziñan ko ândânâ mân gâsuipkât narâk pânkânok mem ândine sâknâm mo zânjom tâk namin pâpan, zo âsagei kektâ lorem birâme.

²² Keetnâ hibuk kwâknâ gei zeip, a nâmbutnâ zen yatâ ândime. Zen sinji âlip zo nângâmñâ sâkkât kut nâi sot kât sikumgât âknâle op ândine umziñan bon mân âsagei bonnâ buñ op gukupitnâ upap.

²³ Keetnâ hân âlipnân gei zeip, zo a nâmbutnâ zo yatâ ândime. Zen den sinji âlip nângâm umziñan gei mem ândime. Oi nâigâren bonnâ 1 handeret, nâigâren 60, nâigâren 30. Bonnâ yatâ âsagemap.”

Nebân hibuk takip, zorat den.

²⁴ Yesunâ den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzânngoip, “Sumbemgât den sinji âlip, zorat mâtâp zi itâ. A nâinâ nepnan âi keet maanderip, zoren dâpkwap sâbâ.

²⁵ Keetnâ maandinâ ari a uman zine narâk zoren kâsanâ gam hibuk keetnâ maandinâ arip.

²⁶ Oi keet zo takâm bon upâ sâi hibuk ârândân takâwe.

²⁷ Oi kore a, zen zo ekñâ nep mariñâ dukum sâwe, ‘Patâniñâ, gâ nepkan keet âlipnâ maanderin. Oi Hibuk zo waniñ gâbâ tâkap?’

²⁸ Mâsikâne sâip, ‘Kâsa nâinâ maanderi âsageip.’ Yatâ sâi mâsikâwe, ‘Nen âi sâmbum panâ?’

²⁹ Sâne itâ dâzânngoip, ‘Buñâ. Zen hibuk sâmbum kâmñâ zo sâmbubegât birâbi.

³⁰ Zo yenâk zimbabot. Oi bonnâ mimiñ narâk oi nep a itâ sâm dâzânngobat, “Kâdom zen hibuk zo sâmbum buran saam kârâbân umbi. Bet ko bonnâ âlipnâ mine mirânan zâibap.” ’ ’ ”

Wakum sot sii dangât, zekât den.

(Mk 4:30-32; Lu 13:18-21)

³¹ Den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzânngoip, “Sumbemgât den sinji âlip, zorat mâtâp,

zo wakum keetnâ yatâ. A nâinâ keetnâ zo nepnan pâip.

³² Keetnâ zo mâiktârâ. Keetnâ nâmbutnâ zengât ombeziñan. Zo kâmnâ takâm zâim walâziñgâm nak patâ opmap. Oi nii zen gam bâranñan pam tapme.”

³³ Oi den sumbuñâ nâi itâ sâmb dâzânngoip, “Sumbemgât den sinji âlip, zorat mâtâp, zo sii danğât naamnâ yatâ. Ambân nâinâ nalemnâ sii danğât zâtki giari nalemnâ aksik naam op nanğip.”

Nebân hibuk takip, zorat topnâ.

³⁴ Yesunâ den dâzânngoip, zo sumbuñik dâzânngoip. Den muyap mân sâmb muyagem dâzânngoip.

³⁵ Yatâ oi Propete a nâinâ den sâip, zo bonnâ oip. Den zo itâ, “Lâunan den sumbuñâ top top muyagei sâbat. Hân muyageibân gâbâ den tik zeip, zo sâmb muyagibat.”

³⁶ Yesunâ a ambân zâmbari âine mirin zarip. Zâi tâi arâpnâ nen zâimnâ dukum sâwen, “Kâlamân hibuk muyageip, den sumbuñâ zorat topnâ sâna nânğânâ.”

³⁷ Dukoinâ itâ sâmb dâtnânngoip, “A keet âlipnâ pâip, zo a bonnâ nânğâ pârâwan.

³⁸ Nep, zo han patâ zi. Keet âlipnâ, zo sumbemgât sinji a ambân kâmut.

³⁹ Hibuk, zo bâliñâ mariñâ, zâkkât kâmut. Kâsa zâk nebân hibuk keetnâ maandinjip, zâk Satañ. Bon mimiñ narâknâ, zo hâuñâ mimiñ narâknâ. Nep tuutuun a, zen sumbem a.

⁴⁰ Hibuk sâmbum kârâbân uwe, zo yatigâk hâuñâ mimiñ narâknâ âsagibap.

⁴¹⁻⁴² A bonnâ, nânğâ kâwali arâpnâ sângonzânğua a ambân zengâren gâbâ bâliñ mâme a ambân sot gurumin den kukunâ a ambân, zo gâbâreziñgâm kârâp tâmbân zâmbane geibi. Zen zoren umbâlâ op isem ândibi.

⁴³ A târârak zen ko Ibâziñanğât um topnan âsaknoot maa yatâ âsagem ândibi. Nâi zâk kindapnootnâ den zi nânğâbap.”

Kune kinsagât den.

⁴⁴ “Sumbemgât den sinji âlip mâtâp, zo itâ. Kune kinsa nâi hibuknan tik zeï a nâi zoren âi muyageip. Muyagemnâ umâlep patâ nânğâm kwârakum âi kut nâi

nâi tâknânğip, zo pam kât mem nanğâm hân zo kwâlip.”

Kunegât den sumbuñâ.

⁴⁵ “Sumbemgât sinji âlip mâtâp, zo itâ. A nâi kunegât kârum ândeip.

⁴⁶ Kârum ândim kune nâi tipnan kurum, zo muyageip. Muyagemnâ kut nâi nâi gâknâ, zo a zo pindi kune zo zâkkât oip.”

Saru zuu irâ, zorat den sumbuñâ.

⁴⁷ “Sumbemgât sinji âlip, zorat mâtâp, zo inğânğât irâ yatâ. A zen irâ zo saruyân pane giari zuu topnâ topnâ piksâwe.

⁴⁸ Piksâne sâmbune âknâ zarip. Oi inğan niniñâ, zo wanğâyân parâwe. Mân niniñâ ko birâm pane saruyân giarip.

⁴⁹⁻⁵⁰ Narâk patâ mâte oi ko zo yatâ muyagibap. Narâk zoren sumbem a, ziñâ a hânñâ hânñâ kâsâpziñgomnâ bâliñ mâme a minziñgâm kârâp patin zâmbane geibi. Zoren umbâlâ op isem ândibi.”

⁵¹ Yatâ sâmnâ mâsikâniñgip, “Zen zo aksik nânğâm nanğe mo buñâ?” Sâi niñâ sâwen, “Nen nânğâm nanğen.”

⁵² Sâindâ dâtnânngoip, “Zen dinnâ nânğâm kwâtâtemnâ sinji âlipnanğât mâtâp nânğâm kwâkâbi. Zen mirâgât mariñâ yatâ opnâ kabânğân gâbâ kut nâi nâi âlip sângiñâ sot unaknâ lândim pambi.”

*Nasarete kamânân Yesu kândâtkuwe.
(Mk 6:1-6; Lu 4:16-30)*

⁵³ Yesu zâk den sumbuñâ top topnâ zo sâmb nanğâm mirâ kamân zo birâm arip.

⁵⁴ Âi kamânñan Nasarete, zoren âi takâm mâpâmâpâse namin zâim den sinji âlip sâmb dâzânngoi a zen nânğâm imbanâziñ buñ oi sâwe, “Zâk nânğânânğâ zot imbanâ zo waniñ gâbâ muyageip.

⁵⁵ Nen topnâ nânğen. Zâk mirâ tuutuun a nanğâ. Mamnâ Maria. Murâpnâ kutziñâ Yakobo, Yose, Simon sot Yuda.

⁵⁶ Garâpnâ nen sot ârândânğân ândien. Zâk kut nâi nâi zi ikâ zoren muyageip?”

⁵⁷ Zen yatâ nânğâm kwâknâ zâkkât nânğâne geip. Oi Yesunâ sâmb dâzânngoip, “Propete a nâi zâk kutsiñiñâ hân torengeñ lanğ kârâm ari kamârâpnâ sot torerâpnâ, zen zâkkât nânğâne gei birânğânğame.”

⁵⁸ A zen umziņ anġân kârâwegât Yesuņâ kamân zoren kulem top top doņbep mân tuugip.

14

Herodeņâ sâi Yohane kuwe.

(Mk 6:14-29; Lu 3:19-20; 9:7-9)

¹ Nârâk zoren a kutâ Herode, zâk Yesugât sinġi nânġip.

² Sinġi zo nânġâmņâ a sâtņâ gakârâpņâ itâ sâm dâzânġoip, “Nâ itâ nânġan. Yohane too saņġonziņġip, zâk mumuņan ġâbâ zaat kâwaliņġoot ândiap.”

³ Den zo yen mân sâip. Mârumņan Herode zâk munņâ Pilipogât ambân beķņan meip, kutņâ Herodia. Ambân zâkkât opņâ sâi Yohane kiņ bik saam tâk namin pane zeip.

⁴ Wangât, Yohaneņâ den itâ dukuip, zorat, “ġâ ambân zo mein, zo mân orotņâ.”

⁵ Oi Herodeņâ Yohane kumbam nânġip. Ka a ambân ziņâ Yohanegât nânġâne Propete op ândeip, zorat keņġât op birip.

⁶ Oi Herode âsaâsagiņ narâk oi omo nâne patâ utnam utne Herodiagât bâratņâ, zâk Herode sot a sâtņâ tarâwe, zeņġât mâteyân kep ândei Herode ek âkņâlem itâ sâm dukuip,

⁷ “Nâ den zi sâm kâtigian. ġâ wan mo wangât sâna gibat.”

⁸ Oi ambân zâk mamņandâ den dukui itâ sâip, “Yohane too saņġon nep tuugip, zâkkât ġânduņ kom mânânġâtņâ kâukņâ hâkobân pam mem ga ni.”

⁹⁻¹¹ Yatâ sâi a kutâ zâk nânġâm pârâkpâip. Nânġi mân dâp oip. Ka zâk a sâtņâ zeņġât mâteziņan sâm kâtigeip, zorat op zo bon upapkât nep a saņġonzânġoi Yohane tâk namin tâi ġânduņâ kârâm mânânġât kâukņâ hâkobân pam mem ga Herodia bâratņâ pindâwe. Ambân zo memņâ mamņâ pindip.

¹² Yohane kune moi arâpņâ zen ġamņâ kâambarâņâ mem hangumņâ âi Yesu den sinġi dukuwe.

Yesuņâ a 5 tausen nalem ziņġip.

(Mk 6:31-44; Lu 9:10-17; Yo 6:1-13)

¹³ Yesuņâ den sinġi zo nânġâm wangâyân zâim hân a mân ândiândiņan,

zoren ândibam arip. Ari a ambân doņbep patâ kamân nâin nâin ġâbâ, zen sinġiņâ nânġâm saru sâtņan âim muyagiwe.

¹⁴ Yesuņâ wangâyân ġâbâ ġemņâ a ambân kâmut zo ziņġitņâ umņâ nânġâmņâ a ambân sisi mâsekziņġoot, zo kubikziņġip.

¹⁵ Yatâ op ândei mirâ oi Yesugât arâpņâ niņâ dukum sâwen, “Zi a mân ândiândiņan ândeindâ mirâ nâtiksâbâmap. ġât ko a ambân zâmbana kamânân âim nalem muyagibi.”

¹⁶ Sâindâ Yesuņâ itâ sâm dâtnânġoip, “Wangât âibigât se? Ziņâ nalem ziņġânek.”

¹⁷ Yatâ sâm dâtnânġoi sâwen, “Nen zi nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât mem ândien. Nen nalem nâmbutņâ buņâ.”

¹⁸ Sâindâ Yesuņâ itâ sâm dâtnânġoip, “Nalem zo nâġâren mem ganek.”

¹⁹ Yatâ sâmņâ a dâzânġoi hibuk luatņâ tap âiwe. Yesuņâ nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo mem sumbemân eġi zari sâiwap sâmņâ namuņ arâpņâ niņi niņâ kâsâpkum a ziņġâwen.

²⁰ A pisuk nem âkon urâwe. Oi buputņâ zeip, zo meindâ irâ kiin zagât piksâip.

²¹ A nalem niwe, zo teņġâziņâ 5 tausen yatâ. Ambâ murarâpziņâ mân sâlâpziņġowen.

Yesu saru kwâkņan lân lân arip.

(Mk 6:45-52; Yo 6:15-21)

²² Yatâ opņâ Yesuņâ arâpņâ sâi wangâyân zâi saru nâmbutken âinam âiwen. Yesu zâk a ambân zâmbari âibigât zoren tâip.

²³ Oi a ambân zâmbari âinetâ zâk zikņik ninâu sâbam bâķņan zariņ. Yatâ op ândei nâtiksâi zâk zikņik zoren ândeip.

²⁴ Wangâņâ âim saru tânâmņan takip. Oi pibâ patâ zâk âiwenân ġâbâ ġam saru kunziri wangâ mem kâbakņei âinam osiwen.

²⁵ Mirâ haņsâsâġât Yesuņâ saru kwâkņan lân lân ga muyageniņġip.

²⁶ Zâk zo yatâ ġâi arâp niņâ ekņâ keņġâtniņâ op wâke ġaap sâm den kâtik kambânâwen.

²⁷ Yatâ oindâ den itâ sâm dâtnânġoip, “Umziņ diim ġeik. Zi ninak ġaan. Mân keņġât utnek.”

28 Sâi Peteronjâ sâtņan mem itâ sâip, “Kembu, ninak gaan sâna too kwakņik lân gabâ.”

29 Sâi Yesunjâ sâip, “Ga.” Sâi Peteronjâ wangjâyan gâbâ geim saru kwakņan Yesugâren arip.

30 Peteronjâ âim tâi pibâ patâ njai gâi kenġat op geibam op Yesu konsâm sâip, “Kembu, gâ gâsuni.”

31 Sâi zorenâk Yesunjâ gâsum sâip, “Gâ wangjât nângâm pâlâtângâ lotņâ oi um zagjât uat?”

32 Yatâ sâm gâsui wangjâ kâligen kopgâitâ pibâ hirinjsâip.

33 Oi a wangjâyan tarâwen, nen Yesu um topņan âi pindijsâm sâwen, “Gâ perâkņak Anutugât nanņâ.”

34 Oi saru nâmbutken âimņâ Genesarete hânân takâwen.

35 Zoren a zen Yesu ekņâ den pane kamân njan njan ari a ambân sisi mâsekziņoot diiziņgâm zâkkâren gawe.

36 Oi zen Yesu itâ dukuwe, “Nângâna hâmbâgâ murukņan gâsum mâsekziņ buņ upap.” Yatâ urâwe, zorâņâ sâkziņâ âlip op nanġip.

15

Kut njai njai ninjandâ a um mân sumunkomap.

(Mk 7:1-23)

1 Narâk zoren Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot Kembugât gurumin den galem a, zen Yesugâren gam mâsikâm sâwe,

2 “Arâpkâ, zen wangjât sâkurâpniņ zengjât den kom bitziņâ mân too sanġon nalem mem nime?”

3 Yatâ sâm mâsikâne Yesunjâ itâ sâip, “Zen ko wangjât ziinġâ sâkurâpziņangjât den lum Anutugât den kume?”

4 Anutugât den itâ ziap, ‘Gâ ibâ mam sâtzik lum hurat kwatzikâban. Oi njai zâk ibâ mam den bâliņâ dâzâkobap, zâk mân ândibap. Zâk kune mumbap.’

5 Zen ko itâ sâme, ‘Njai zâk ibâ mam itâ dâzâkobap, “Kut njai zikâbam, zo Anutugât siņgi sâm paan.” Zâk zo yatâ opņâ on galem mân otzikâbap.’

6 Zen yatâ opņâ Anutugât den birâne giari sâkurâpziņangjât den zorik lum ândime.

7 Sarâ a, zen. Zengjât op Propete Yesaiaņâ Anutugât den itâ sâm kulengoip,

8 ‘A kâmut zi lâuziņandik mâpâsenime. Umziņandâ ko birânime.

9 Oi den bonġagât hâunġâ a ziiņ den sâm kwâkâyangjâme. Zen lâuziņandik mâpâsenime. Nâ zorat nângâ yen opmap.’”

10 Yesu zâk zo yatâ sâm dâzângom a ambân sâi gane itâ dâzângom sâip, “Nâ den dâzângua nângâm kwâtâtinek.

11 Kut njai njai nine geimap, zo mân sumunkomap. Ka lâuziņan gâbâ kopgâmap, zorâņâ sumunkomap.”

12 Yatâ sâi arâpņâ niņâ zâkkâren âim mâsikâm sâwen, “Den yatâ zo sâna Parisaio a zen nângâm bâliņ kwatgige, zo nângat?”

13 Sâindâ sâip, “Nebân kut njai zo sumbem Ibânandâ mân kâmerip, zo sâmbum nanġâbap.

14 Zen yen birâziņgânek. Parisaio zen siņziņ nġâtâtikņâ. Zengjât mâtâp kândom a sen bâpsâsâņ zagjât diiangâm âibabot, zo ko mâtâp tâpâkum ârândâņ lâmân geibabot.”

15 Sâi Peteronjâ itâ sâm dukuip, “Den sumbuņâ dâzânguat, zorat topņâ sâna nângânâ.”

16 Sâi Yesunjâ dâtnângoip, “Zen tok um nângânângâziņ mân pâroņsâi ândie, mo dap?”

17 Topņâ itâ mân nâņge? Anġâ kut njai njai nine tep kâmbosiņan giari mem kubigi mâtâpņan geimap.

18 Ka umziņan gâbâ den bâliņ top top lâuziņan takâmap, zorâņâ ko umziņ sumunkomap.

19 A umân gâbâ kut njai njai kop gâmap, zo itâ. Nângânângâ bâliņâ, âkņâle nep, kâmbam ku, kâmbu konda, den sarâ, ambân mem birâbirâņ sot den sumunġâ.

20 Kut njai njai yatâ, zorâņ sumunkomap. Oi bet mân sanġon kut njai njai nine, zorâņâ mân sumunkomap.

Kanaan ambân nâinjâ Yesu konsâm mâtâseip

(Mk 7:24-30)

²¹ Oi Yesu zâk kamân zo birâm Tiro sot Sidon kamân zagât, zo zengâren arip.

²² Zengâren ândei Kanaan hânân goknâ ambân nâi gam Yesu konsâm sâip, “Kembu gâ Dawidigât kiunnâ, nâgât umgâ bâliņ oik. Bâratnâ, zâk wâkenâ mâte pirik okņangâmap.”

²³ Yatâ sâi Yesuņâ nângâm den hâuņâ mân dukuip. Yatâ oi arâpņâ nen zâkkâren gam dukum sâwen, “Ambân zo molina arik. Zâk kândâtņiņan den sâm gaap.”

²⁴ Sâindâ dâtnângoip, “Nâ Isirae kâmut râma yatâ gulip op ândime, zo zengârâk sângonnogi gem gâwan.”

²⁵ Sâi ambân zorâņ um topņan âi sim- inņâ liim pindiņsâm sâip, “Kembu, gâ laņ betnan me.”

²⁶ Yatâ sâi ko itâ sâm dukuip, “Katep zengât nalem betziņan mem wâu ziņgâziņgâņ, zo mân dâp upap. Nâ Isirae a kâmut, zengât gem gâwan.”

²⁷ Sâi ambân zo itâ sâip, “Kembu zo âlip sat. Oi marirâpziņandâ nalem nem tatne gwapwap gei wau zen laņ nime.”

²⁸ Yatâ sâi Yesuņâ dukum sâip, “O ambân nângâm pâlâtâņgâ patâ, sat zorat dâp muyagegigik.” Sâi zorenâk bâratņâ âlip oip.

Yesuņâ a doņbep kubikziņgip.

(Mk 7:31-37)

²⁹ Yesu zâk hân zobâ âburem gam Galilaia saru sâtnan âim bâkņâ nâin zâi tâip.

³⁰ Zâi tâi a ambân kâmut patâ zâkkâren mindum gawe. Zen sâkziņâ gigiņâ, sinziņ bâpsâsâņ, kin bitziņ bâliņâ, kopa sot sisi mâsekziņoot diiziņgâm Yesugât um topņan zâmbane kubikziņgip.

³¹ Yatâ oi kopa, zen dinziņâ sâwe. Kin bitziņ bâliņ, zen mâtâbân âim gawe. Sâkziņ gigiņândâ âlip urâwe. Sinziņ bâpsâsâņandâ sinziņ igâwe. Oi a ambân kâmut, ziņâ zo ekņâ nângâne imbaņâ oi itâ sâwe, “Nen Isirae a kâmut nenġât Anutu mâtâsinâ.”

Yesuņâ a 4 tausen nalem gumuziņgip.

(Mk 8:1-10)

³² Yesuņâ arâpņâ sâi gâindâ itâ sâm dâtnângoip, “Nâ a zengât umnâ nângan. Zen nâ sot ândine sirâm karâmbut oi tepkât mue. Oi nalem buņâ sângonzângoindâ âi mâtâbân tâmbetagobegât umnâ girem uap.”

³³ Sâi arâpņâ niņ itâ sâwen, “Nen hân a mân ândiândiņan ândim nalem ikâ gâbâ mem a kâmut zi ziņgindâ nine dâp upap?”

³⁴ Yatâ sâindâ Yesuņâ mâsikâniņgâm sâip, “Zengâren nalem dabutâ ziap?” Sâi niņâ sâwen, “Nalem nâmburân zagât sot saru zuu zagât mo karâmbut ziap.”

³⁵ Oi Yesuņâ nângâm sâi a ambân zen mindum hânân ge tarâwe.

³⁶ Yatâ utnetâ Yesu zâk nalem nâmburân zagât sot saru zuu, zo mem sâiwap sâm namuņ arâp niņgi kâsâpkum a ambân ziņgâwen.

³⁷ Nen ziņgindâ a ambân aksik nem âkon urâwe. Oi buputņâ tap arip, zo sânduindâ irâ nâmburân zagât piksâip.

³⁸ Nalem niwe, a zo 4 tausen yatâ. Ambâ murarâpziņ mân sâlâpziņgowen.

³⁹ Yesuņâ a ambân zâmbari âine zikņâ wanġâyân zâim Magadaņ hânân âi takip.

16

Yesuņâ kulem nâi tuubapkât sâne kwâkâziņgip.

(Mk 8:11-13; Lu 12:54-56)

¹ Parisaio a sot Sadukaio a, zen Yesugâren gam mâsikâm sâwe, “Gâ sâna top lâkulâku kulem nâi âsagei iknâ.”

² Sâne dâzâņgom sâip, “Mirâ nâtiksbâbâ sâi sumbem kuriņkoi sâme, ‘Muka maa upap.’”

³ Mo hanjsâi sasa mem doņgubap, zo ko map gâbap sâme. Sarâ a, zen. Sumbemġât tobatņâ ekņâ nângâme. Ka nâgât topnâ ko mân nângâm kwâtâtime.

⁴ A ambân ândi mâmanziņ bâliņâ, zen kulem tobat nâi iknat sâme. Zen kulem nâi uņakņâ buņâ. Yonaņâ Niniwe a umziņ melâņbigât kulem yatâ oip. Narâk ziren Yona kulem oip zo yatâ nâņâ muyagia ikpi.”

Parisaio a sot Sadukaio a, zengât girem dâzânngoip.

(Mk 8:14-21)

⁵ Oi arâpnâ nen nalemgât nelâmnânngoip Yesu sot saru nâmbutken arindâ Yesunâ itâ sâmbân dâtnânngoip,

⁶ “Zen Parisaio sot Sadukaio a zengât sii dangât nalemziñan mân pam om nimbi.”

⁷ Yatâ sâmbân dâtnânngoip nen kwaknâ itâ sâmbân ârâguwen, “Nalem zeï birâm gen, zorat dâtnânnguap.”

⁸ Yatâ sâmbân Yesugât kindapnân giari nânngâm itâ sâmbân dâtnânngoip, “O nânngâm pâlâtânziñ lotnâ. Zen wangât nalem birâm ge, zorat âragum te?”

⁹ Kut zo orâwan, zo mârum nelâmbânngoip mân nânge? Nâ nalem bâtnâmbut zorânâ a 5 tausen zingâ nem âkon utne buputnâ sâmbân irâ dabutâ piksâip?

¹⁰ Nalem nâmburan zagât, zorân a 4 tausen zingâ nem âkon utne buputnâ sâmbân irâ dabutâ geï piksâip?

¹¹ Nâ nalemgât mân dâzânnguan. Zo wangât mân nânngâm kwâtâtie? Parisaio a sot Sadukaio a, zengât sii dangât nalemziñan mân pam nimbi.”

¹² Arâpnâ nen den yatâ nânngâm kwâtâtem sâwen, “Zâk sii dangât pam nininânngât sap, zo Parisaio sot Sadukaio den sâmbânziñânngât op sap.”

Peteronâ Yesugât topnâ sâmbân muyageip.

(Mk 8:27-30; Lu 9:18-21)

¹³ Kaisarea kamân a kutâ Piliponâ sâmbân tuuwe. Yesu zâk âi zo mâte upam arâp dâtnânngom sâmbân, “A ambân, zen a bonnâ nânngât nâi sâmbân?”

¹⁴ Sâmbân ninâ dukum sâmbân, “Nâmbutnândâ Yohane too sanjon nep tuugip sâmbân. Nâmbutnândâ Elia sâmbân. Nâmbutnândâ Yeremia mo Propete a nâi sâmbân. Gâgât yatâ sâmbân.”

¹⁵ Yatâ sâmbân dukoinâ mäsikâniñgip, “Ka ziiñâ ko nânngât nâi sâmbân?”

¹⁶ Mäsikâniñgi Simon Peteronâ sâmbân, “Gâ Anutu ândiândiñ mariñânngât nanñâ. Bâlinan gâmbân mäkâniñgâban. Gâ Kristo.”

¹⁷ Sâmbân Yesunâ itâ sâmbân dukui, “Simon, Yonagât nanñâ, gâgât nânnga sâtârenoot upap. Nânngânngâ zo agâren gâmbân mân

muyagegigap. Zo sumbem Ibânandâ sâmbân muyagem gigip.

¹⁸ Zorat dâgoga nânngâ. Gâgât kutkâ Petero (niiñ denân ko Kât). Oi nânngâ kât zorat kwâknân a ambân kâmut gakârâpnâ zâmbansa simgât imbanânngandâ mân walâziñgâbap.

¹⁹ Oi nâ sumbem mâtâp konkonñâ gibat. Oi hânân saasaanâ nep tuuna sumbemân bonnoot upap. Oi hânân olanolanñâ nep tuuna sumbemân bonnoot upap.”

²⁰ Yatâ sâmbân arâpnâ den kâtiknâ dâtnânngom sâmbân, “Nâ Kristo ândian, zorat den a ambân mân dâzânngobi.”

Yesu momñâ zaatpap, zorat den kânñan sâmbân muyagem zingip.

(Mk 8:31-9:1; Lu 9:22-27)

²¹ Narâk zoren Yesunâ topkwap kut nâi nâi gâtâm âsagibap, zorat arâp sâmbân muyagem niñgip. Oi Yesunâ Yerusalem kamânân zari galem a sot tirik namâ galem a sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zingâ kut nâi nâi sumunñâ oknânngâm kune mom sirâm karâmbut zem zaatpap, zorat diñâ dâtnânngom nanñgip.

²² Dâtnânngoip Petero ziknik diim âimñâ kwâkânngâm sâmbân, “Kembu, Anutunâ galem otgigi kut nâi yatâ zo mân âsagegibap.”

²³ Sâmbân puriksâmbân Petero itâ sâmbân dukui, “Satan, gâ siriksâmbân âi. Gâ mâtâp doonngubâmat. Den sat, zo Anutugâren gâmbân bunâ. Zo a den.”

Yesu molimolinânngât den.

²⁴ Narâk zorenâk Yesunâ târokwapnâ arâp itâ sâmbân dâtnânngoip, “Zen nâ molinân sâmbân um sâkziñânngât den birâm poru nakziñ lum nânngât mâtâp, zo lânbi.

²⁵ Zen ândiândiziñ angnân kârane zo ko gulipzânngobap. Ka zen nânngât op ândiândiziñ birâne muyageziñgâbap.

²⁶ Zen hânngât kut nâi nâi, zorik mem ândine ândiândiziñ bun oi wan âlipnâ muyageziñgâbap? Zen dap yatâ ândiândiziñ suup mei târokwap zingâbap?

²⁷ Nânngânek. A bonnâ, nâ Ibânânngât neule âsaknoot âsagem sumbem arâpnâ diiziñgâm gem gam a aksik patâ ândi mâmânziñânngât dâp hânngân zingâbat.

28 Nâ perâkṅak dâzâṅgobâ. A zi kinzeyân gâbâ nâmbutṅandâ mân munetâ a bonṅâ nâ gem kembu patâ op tâka nikpi.”

17

Yesuṅâ holi tobat ṅâi oip.
(Mk 9:2-13; Lu 9:28-36)

1 Yesu zâk sirâm nâmburân kânok ândim Petero sot Yakobo sot munṅâ Yohane, zen ziṅṅik diiziṅṅi bâkṅan zâiwe.

2 Oi zoren Yesu zâk mâteziṅan kinṅâ tobat ṅâi oip. Oi si sâṅṅânṅâ maa yatâ âsageip. Hâmbânṅâ kâukom âsakṅâ yatâ âsagem nanṅip.

3 Oi Mose sot Elia, zet zorenâk âsagem kin Yesu sot den den urâwe.

4 Yatâ utnetâ Peteroṅâ Yesu itâ sâm dukui, “Kembu, mat ṅâi ziren ândien. Zorat nâṅṅâna ziren silep karâmbut tuuga, gâgât ṅâi, Mosegât ṅâi, Eliagât ṅâi.”

5 Yatâ sâm kiri sasaṅâ âsakṅoot gem kwâtepzâṅgoip. Oi sasa kâligen gâbâ den ṅâi itâ gâip, “Zi nannâ âlipṅâ. Umnandâ gâsumap. Zen diṅâ nâṅṅâm biranṅbi.”

6 Oi arâpṅâ zen den zo nâṅṅâm sâṅṅânziṅ hânân gei tutukum keṅṅât op sânam sânsân urâwe.

7 Yatâ utne Yesuṅâ zenṅâren âim weeziṅṅâm sâip, “Zen zaatṅâ keṅṅât buṅ ândinek.”

8 Yatâ sâi sinziṅâ lum za ikne Yesu zikṅik kiri igâwe.

9 Oi bâkṅan gâbâ gem tap Yesuṅâ den itâ sâm dâzâṅgoip, “Kut ṅâi sen mârât ikse, zorat den siṅṅi a ambân mân dâzâṅgom ândine a bonṅâ nâ mumuṅan gâbâ zaatpat.”

10 Yatâ sâm dâzâṅgoi arâpṅâ zen mâsikâm sâwe, “Elia zâk Kristo kândom okṅanṅâm gâbap. Kembugât gurumin den galem a zen wangât yatâ sâme?”

11 Sâm mâsikâne itâ sâm dâzâṅgoip, “Elia zâk kândom gam kut ṅâi ṅâi kubikpapkât sâwe, zo bonṅâ.

12 Oi zorat dâzâṅgua nâṅṅânek. Elia zâk mârûm gam ândei mân ek nâṅṅâm kut ṅâi laṅ okṅanṅâwe. Oi a bonṅâ, nâ yatigâk nom sâknam nibi.”

13 Yatâ sâi arâpṅâ ziṅâ itâ nâṅṅâwe. Eliagât sap, zo Yohane too sanṅon nep tuugip, zâkkât op sap.

Arâpṅâ a ṅâi kubiknam osiwe.
(Mk 9:14-29; Lu 9:37-42)

14 Oi bâkṅan gâbâ gem gam a kâmut zenṅâren ganetâ a ṅâi Yesugâren gam pindiṅsâm sâip,

15 “Kembu, gâ nannanṅât umṅâ bâliṅ oik. Zâk mom gwâlâ op kârâbân sot toin geimap.

16 Oi arâpkâ zenṅâren mem ga kubiknam osie.”

17 Sâi Yesuṅâ itâ sâip, “O a kâmut, zen nâṅṅâm pâlâtânziṅ buṅ. Den kwâkâ a. Nâ zen sot âsâbân ândim âkom diiziṅṅâmâmbat?” Yatâ sâmṅâ katep mem ganek sâip.

18 Oi yatâ utnetâ Yesuṅâ wâke den dukui pam ari zorenâk katep âlip oip.

19 Bet arâp nen Yesugâren gam tik sâm mâsikâwen, “Nen wangât wâke molinam osien?”

20 Sâindâ dâtnânṅoip, “Nâṅṅâm pâlâtânziṅâ lolotṅâ, zorat yatâ ue. Nâ perâkṅak dâzâṅgua nâṅṅânek. Nâṅṅâm pâlâtân bonṅâ, mâiktârâ ṅâi, mundo keetṅâ yatâ zemziṅṅi bakṅâ ândiren zi dukunetâ âbânṅum ândirengen âibap. Zen wan mo wangât mân kwakpi.

21 Wâke zo yatâ, zo wan wannâ buṅâ, nalem birâm ninâu sot ândimṅâ âlip moliziṅṅâbi.”

Mom zaatpapkât sâm dâzâṅgoip.
(Mk 9:30-32; Lu 9:43-45)

22 Yesugât arâp, nen Galilaia hânân Yesugâren minuindâ itâ sâm dâtnânṅoip, “A bonṅâ, nâ a bitziṅan zâibat.

23 Zaria none momṅâ sirâm karâmbut zem zaatpat.” Den yatâ sâi arâpṅâ nen den zo nâṅṅindâ makṅâ oip.

Peteroṅâ iṅan lâujan gâbâ kât meip.

24 Oi Kapenaum kamânân takindâ tirik namâgât kât memarâwe, a zo ziṅâ Peterogâren gam mâsikâm sâwe, “Patâziṅandâ tirik namâgât kât kânok pâmap mo buṅâ?”

25 Sâne Peteroṅâ sâip, “Ee, pâmap.” Yatâ sâmṅâ mirin zâim den mân dukui

Yesu zikņak māsikām sâip, “Simon, gâ dap nâņgat? Hângât a kutâ, zen wanij zengâren kât mime? Narâpziņâ zengâren mo a nâmbutņâ zengâren?”

²⁶ Māsiki a nâmbutņâ zengâren mime sâi Yesuņâ itâ sâm dukuip, “Âlip sat. Zorat a kutâ narâpziņ, zen yen ândibi. Niinâ yatik Anutu kutâgât narâp ândien.

²⁷ Oi niinangât nâņgâne bâliņ opapkât saruyân geim kela tâgân saam pânandâ giari saru zuu kândom zibap, zo sâmbuna kopgâi lâuņâ kwâsatņâ kât nâi muyagiban. Zo niikņâ sinji kom zingâban.”

18

Katep zengât holi yatâ ândibi.

(Mk 9:33-37; Lu 9:46-48)

¹ Narâk zoren arâņņâ nen Yesugâren âim itâ sâm māsikâwen, “Anutu um topņan, zo nâiņâ patâ op ândibap?”

² Yatâ sâindâ Yesuņâ katep mâik nâi sâi gâi osetniņan pam itâ sâm dâtnâņgoip,

³ “Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Zen umziņ diim gem katep zengât holi yatâ mân ândibi, zo ko sumbem kamânân mân zâibi.

⁴ Nâi zâk katep zi yatâ op ândibap, zâk zo ko sumbemân patâ op ândibap.

⁵ Oi nâi zâk nâgât op katep zi itâ galem okņangâbap, zâk nâ kore otnibap.”

Bâliņangât den.

(Mk 9:42-48; Lu 17:1-2)

⁶ “Nâi zâk katep gakârâpnâ zengâren gâbâ kânoktâ sâi bâliņ upap, zâk mârumņan kât patâ nâi gânduņan saam saruyân pane giari sâi zo bâbâlaņ opap.

⁷ Yei, bâliņangât nep tuutuun, zo yâmbâtņâ. Bâliņangât nep tuutuun muyagibap. Zo dap op yen zimbap. Ka a nâi bâliņangât nep tuubap, Yei, Anutuņâ dap dap okņangâbap?

⁸ Zorat bikandâ mo kiņgandâ bâliņ upâ sâi mânangât pâmban. Ândiândi kâtikņan zâibâ sâm zâibam kwakņâ birâm ândiban. Kiņgâ bikâ hâlâluyâk ândim kârâp kâtikņan geibatkât yatâ upan.

⁹ Mo sinjandâ bâliņâ nâi ek nâņgâbâ sâi ketârapkum pâmban. Ândiândi kâtikņan âiban, zorat op sinjâ bâpsâi ândiban.

Sen hâlâlu ândim kârâbân geibatkât yatâ upan.”

Yesugât katep gakârâp, zengât den.

(Lu 15:3-7)

¹⁰ “Umziņ girem oi mulun ândim katep gakârâpnâ, zengât nâņgâne giginâ mân upap. Nâ zorat dâzâņgua nâņgânek. Sumbemân katep zengât galem a ândie. Zen sumbem Ibânaņgât mâteņan ândime.

¹¹ A bonņâ, nâ a ambân tâmbetagoaņan gâbâ kubikziņgâbam gem gâwan.

¹² Zen dap dap nâņge? A nâi râma gakârâp 1 handeret ândibi, oi zengât osetziņan gâbâ kânok buņ oi birâbap? Mo 99 zo zâmbamņâ kânok barin buņ upap, zo âi kârum muyagibap?

¹³ Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Zâk âi kârumņâ muyagemņâ 99 zengât buņâ, buņ upap, zorat op umâlep patâ nâņgâbap.

¹⁴ Zo yatâ zengâren gâbâ katep nâi tâmbetagoi sumbem Ibâziņandâ nâņgi mân dâp upap.”

Kubikkubik sot ninâugât den.

(Lu 17:3)

¹⁵ “Bukugâ nâiņâ gâgât tosa muyagei gâ tik âi dukuban. Zâkņâ diņgâ nâņgi âlip oi buku upabot.

¹⁶ Ka diņgâ biri ko a kânok mo zagât sâna gâ sot âinetâ a zâk sot dinziņ kubikne âlip upap.

¹⁷ Oi a zorâņâ dinziņâ zo biri Kembugât a kâmut zengât bitziņan pane dinziņâ kwâki nâņgâņangâne a um kâtik mo orot mâme bâliņ a yatâ upap.

¹⁸ Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Zen hânân saasaa nep tuune sumbemân zo yatik bonņâ upap. Mo zen hânân olaņolaņ nep tuune sumbemân yatik bonņâ upap.

¹⁹ Oi dum dâzâņgua nâņgânek. Zengâren gâbâ a bituktâ, zagât mo karâmbut yatâ, ziņ umziņ mâtakâm wan mo wangât ninâu sânetâ sumbem Ibâziņandâ muyagem ziņgâbap.

²⁰ A bituktâ, zagât mo karâmbut yatâ, zen nâgât op mindune nâ osetziņan tâpat.”

Kore a bâliņangât den.

(Lu 17:4)

21 Yesuñâ den yatâ sâi Peteronjâ zâkkâren âim mâsikâm sâip, “Kembu, bukunâ nâinjâ bâliņ otnigi tosanjâ sâp dabutâ birâbat? Nâmburân zagât oi bira dâp upap?”

22 Sâi mâsiki Yesuñâ sâip, “Nâmburân zagât oi birâbangât sat. Nâ yatâ buñâ, 70 oi birâbangât san. Oi yatigâk buñâ, walâm donbep patâ oi birâban.

23 Zorat sinji âlipkât mâtâp, zo a kutâ nâinjâ oip, zoren dâpkwap sâbâ. A kutâ zo arâpnjâ tosanjâ namuņ pindâbigât sâi gawe.

24 Oi nâi diim gawe, zâkkâren tosa patâ nâi zeip. Kât 10 tausen yatâ.

25 Oi a zo kât buņ oi a kutâ zâk a zo zikñâ sot ambin murarâpnjâ sot kut nâi nâi a zin sângân mine zâkkât upapkât sâip.

26 A kutânjâ yatâ sâi kore anjâ um topņan gei itâ sâi dukuip, ‘A kembunâ, gâ birânina kât zo mulunâk muyagem gibat.’

27 Yatâ sâi a kutânjâ umñâ nângâm tosanjâ birip.

28 Yatâ oi kore a zo mirin gâbâ gem bukunjâ nâi muyageip. Zâkkâren tosa mâik nâi kât 1 handeret yatâ tâip. Zâk muyagem gâduņan gâsum kârâpnoot sâip, ‘Tosa zo kek melâņ ni.’

29 Oi a zo bukunangât um topņan geim itâ sâip, ‘Gâ birânandâ mulunâk tap kât zo muyagem gibat.’

30 Yatâ sâi diñâ mân nângâm itâ sâi bukunjâ zo tâk namin pâip, ‘Tosa zo kwâkâm nanğâna âki birâgibat.’

31 Oi kore a bukurâpnjâ, zen zo ekñâ umziņ bâliņ oi âi a kutâziñjâ sinji dukuwe.

32 Oi a kutâ, zâknjâ nângâm kore a zo sâi gâi itâ sâi dukuip, ‘Kore a bâliņ kâtik kâtikñâ, gâ.

33 Nâ gâgât umñâ nângâm tosağâ biran. Oi nâñâ tosağâ biran, zo yatik bukugangât tosanjâ birâbat?’

34 Yatâ sâi nâñâ kuk op kâwali a bitziņan pam sâip, ‘Tâk namin pane ândim zâim nâgât tosa patâ, zo kwâkâm nanği birâne gibap.’

35 Zen zo yatik um bâbâlanjâk a bukuziñjâ, zâkkât tosa mân birâne sumber Ibânandâ zo yatâ yâmbâtnjâ otziņgâbap.”

19

Ambân mem birâbirâgât den.

(Mk 10:1-12; Lu 16:18)

1 Yesu zâk den top top zo sâi nanğâm Galilaia hân birâm Yudaia hân Yodaņ too nâmbutken arip.

2 Ari a ambân kâmut patâ molim âiwe. Oi hân zoren ândim sisi mâsek a kubikziņgip.

3 Oi Parisaio a, zen mâsikânam ga itâ sâi mâsikâwe, “Kembugât den kâtik, zo dap ziap? A nâi, zâk ambinñâ wan mo wangât op biri dâp upap?”

4 Mâsikâne sâip, “Kembugât ekabân den ziap, zo sâlâpkume mo buñâ? Zâknjâ mârumņan a sot ambân muyagezikip.

5 Muyagezikâmñâ itâ sâip, ‘Zorat ko a nâinjâ ibâ mam birâzikâm ambinņanğâren pâlatâņ oi zet um sâk kânok op ândibabot.’

6 Oi zet zagât buñâ, kânok op ândibabot. Zorat sa nângânek. Anutuñâ mâpotzikipkât a zen mân kâsâpzâkobi.”

7 Yatâ sâi dâzânğoi zen itâ sâiwe, “Mose zâk den itâ sâip, ‘A nâi ambân birâbam ekap kulemgum pindâm birâbap.’ Zo wangât yatâ sâip?”

8 Sâne Yesuñâ itâ sâi dâzânğoi, “Mose zâk um kâtikziņangât op yatâ sâip. Mârum topkwâkkwatņan yatâ mân zeip.

9 Zorat nâ dâzânğua nângânek. A nâi, zâk ambân birâm nâi mimbap, zâk târotârozik mânangât tosa patâ mimbap. Ka mârum ambânñâ a nâi sot ândeip oi ko tosa zo agât mân upap.”

10 Yatâ sâi arâpnjâ nen dukum sâwen, “Ap ambin, zekât topzikñâ yatâ oi anjâ ambân mân mem yen ândibâ sâi âlip ândibap.”

11 Sâindâ ko Yesuñâ itâ sâi dâtnânğoi, “Den zi a aksik zengât buñâ. Zorat imbanjâ zemziņgip, zen mem umziņan gibi.

12 A nâmbutñâ, zen mam kâambo kâligen gâbâ ambân buñâ ândibigât gukupitņik âsagiwe. A nâmbutñâ, zen anjâ katep mân mimbigât otziņgâwe. Oi a nâmbutñâ, zen sinji âlip nepkât op ambân mân mime. Nâi zâk zorat imbanjâ zemņangap oi den zi nângâm umņan gibap.”

*Yesuñâ bikñandâ katep kâukziñan pâip.
(Mk 10:13-16; Lu 18:15-17)*

¹³ Oi a ambân zen murarâpziñ Yesugâren diizingâm âim Yesuñâ bikñandâ kâukziñan gâsum ninâu sâbapkât dukuwe. Oi arâpñâ nen kenğât minziñgâwen.

¹⁴ Yatâ oindâ Yesuñâ itâ sâip, “Birânetâ katep zen nâgâren ganek. Mân pâke panek.

¹⁵ Katep yatâ zo, zen sumbengât sinği sâsânğ.” Yatâ sâmpñâ bikñandâ kâukziñan pamñâ hân zo birâm nâin arip.

*A sikum patâ, zâk Yesu kândâtkuip.
(Mk 10:17-31; Lu 18:18-30)*

¹⁶ Oi a nâinğâ Yesugâren gam mâsikâm sâip, “Nâ wan nep âlipñâ tuumñâ ândiândi kâtikñangât sinği upat?”

¹⁷ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ wangât nâgâren gam âlip orotñangât mâsikânigat? Âlipñâ mariñâ Anutu kânok. Gâ ândiândi kâtikñangât sinği upâ sâm Kembugât gurumin den zo lum ândiban.”

¹⁸ Sâi a zorânğâ wan gurumin dengât sat sâm mâsikip. Sâi Yesuñâ itâ sâip, “Gâ kâmbamñâ a mân kumban. Ap ambin, zet mân birâyangâbabot. Gâ kâmbu mân upan.

¹⁹ Gâ bukugangât sarân sâsânğ mân sâban. Gâ ibâ mamğâ sâtzik lum hurat kwatzikâban. Oi gikangât otgimap, zo yatik a torenğâ zengât otgibap.”

²⁰ Sâi a sigan zorânğâ itâ sâm dukuip, “Den sat, zo âlip op gâwan. Oi nâi dap dap târokwap upat?”

²¹ Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ tosanâ buñ upap sâm kut nâi nâi tatgigap, zo pam kât memñâ a kanpitâ ziñgâban. Ziñgâmñâ ga moliniban. Gâ yatâ opñâ sumbemân sikumgoot upan.”

²² Yatâ sâi a zo nângâm umñandâ bâliñ oi arip. Zâk sikum a op ândeip, zorat op umbâlâ op arip.

²³ Ari Yesuñâ arâpñâ itâ sâm dâtnânğoi, “Nâ perâkñak dâzânğobâ. A sikum patânğootñâ sumbem kamânân baginam kwakpi.

²⁴ Nâ zorarâk dâzânğobâ. Bâu patâ kamelenğâ kuup mâtâpñan bagibaginğ, zo yâmbâtñâ yatâ. Ka a kât sikum

patânğâ sumbem kamânân bagibaginğ, zo yâmbâtñâ walâwalânğ.”

²⁵ Arâpñâ nen den zo nângâmñâ kwakmak op sâwen, “Zo yatâ zorânğ dap yatâ sumbemân baginat?”

²⁶ Sâindâ Yesuñâ niñgitñâ sâip, “Anğ kut nâi nâi utnam kwakme, zo Anutuñâ mâtâpñâ âlip muyagemap. Zâk mân kwakmap.”

Yesugât op kut nâi nâi birâm hâuñâ minat.

²⁷ Yatâ sâm dâtnânğoi Peteronğ itâ sâm mâsikip, “Nângat. Nen kut nâi nâiniñğ aksik birâm gâ moligigen. Oi zorat hâuñâ wan muyageniñğâbap?”

²⁸ Yatâ sâm mâsiki Yesuñâ sâip, “Nâ perâkñak dâzânğobâ. Gâtâm den kubikkubik narâkñan a bonğâ, nâ kembu tâtatnan ta nâ moliniwe, zen yatik a kembu tâtat kiin zagât, zoren tapñâ Isirae a kâmut kiin zagât, zengât den sâm kwâkâbi.

²⁹ Oi nâi zâk nâgât opñâ âtâ mun, mam ponâ, ibâ mam, nan bârat, mirâ kamân mo hân birâbap, zâk hâuñâ donğbep mim-bap sot ândiândi kâtik ândibap.

³⁰ Oi a kândom, zengâren gâbâ donğbepñâ bet upi. A bet, zengâren gâbâ donğbepñâ kândom upi.”

20

Waiñ nep tuutuunğ a, zengât den sinği.

¹ “Sumbengât mâtâp, zorat sinği, zo waiñ nep mariñâ nâinğâ nep a gâsuziñğâbam arip, zoren dâpkwapâ. Mirâ hañsâi nep mariñâ zâk nep a muyageziñğâbat sâm arip.

² Oi a nâmbutñâ gâsuziñğâm sirâm kânokkât bâtnâmbut sâi nângâne dâp oi nepñan sângonzânğoi âiwe.

³ Mirâsiñ takâm tânâmñan zari dum âi a nâmbutñâ kamân sombemân muyageziñğip.

⁴ Ziñgitñâ itâ sâm dâzânğoi, ‘Waiñ nep ziap. Âi tuune sângânğâ ziñğâbat.’ Yatâ sâi nângâm waiñ nepñan âiwe.

⁵ Oi mirâ bâkñan opñâ, mirâ torenğen oi âim dum gâsuziñğip.

⁶ Oi nâtiksaîsâi dum âim a nâmbutñâ muyageziñğâm itâ sâm mâsikâziñğip. ‘Zen

wangât sirâm patâ yen ândinetâ mirâ nêtiksâbam uap?’

7 Mâsikâziŋgi zen itâ sâwe, ‘Nen nep nêi mân sâm niŋge.’ Sâne dâzâŋgom sâŋgonzâŋgom sâip, ‘Waiŋ nepnâ ziap. Zo âi tuunek.’

8 Nep mariŋandâ yatâ oi nêtiksâi nep galem a dukum sâip, ‘Gâ nep a diizingâna gane kât ziŋgâban. Oi bet ge, zeŋgâren topkwap ziŋgâm âim ziŋgâm naŋgâban.’

9 Oi bet gawe, zo sâi gawe. Gane bâtnâmbut bâtnâmbut ziŋgâm naŋgip.

10 Ziŋgi kândom gawe, zo eknâ sâŋgân mem zâi pam niŋgâbâmap sâne galem a bâtnâmburâk ziŋgip.

11 Kât yatâ memnâ nep mariŋâ den bâliŋ dukum kuk okŋaŋgawe.

12 Oi itâ sâwe, ‘Bet ge, zen nep bituk tuuge. Nen ko sirâm patâ nebân sâknam patâ nâŋgâm kirindâ nêtiksap. Oi wangât bet a zeŋgât dâp yatik niŋgat?’

13 Yatâ sâne nep mariŋandâ zeŋgâren gâbâ nêi itâ dukuip, ‘Buku, nâ mân mem bâliŋ otgigan. Kât bâtnâmbut sa nâŋgâna âlip uap, zo ka.

14 Zorat kâtkâ mem âi. Nâ bet ge, zen sot kât dâbâk ziŋgâbatkât nâŋga âlip uap.

15 Ninâ kut nêi nêi, zorâŋ yatâ upâ sâm âlip upat. Nâ âlip uan, zorat umgâ bâliap?’

16 Zo yatik a betnâ kândom upi. A kândomnâ bet upi.”

*Mom zaatzaat, zorat den dâzâŋgoip.
(Mk 10:32-34; Lu 18:31-33)*

17 Oi Yesuŋâ Yerusalem kamânân zâibam arâpŋâ kiin zagât diiniŋgi niŋŋik âiwen. Mâtâbân âim itâ sâm dâtnâŋgoip,

18 “Zen den nâŋgânek. Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Zoren a bonŋâ, nâ tirik namâ galem a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zeŋgât bitziŋan zariandâ mumbatkât sâbi.

19 Zen um kâtik zeŋgât bitziŋan nâbane ziŋâ nom sinnan gemnâ poru nagân none mumbat. Mom sirâm karâmbut zem zaatpat.”

*Yohane sot Yakobo, zet patâ utat sâwet.
(Mk 10:35-45)*

20 Narâk zoren Zebedaio ambinŋandâ nanzatnâ diizikâm Yesugât um topŋan âi simin liim pindiŋsâm dukuip.

21 Oi Yesuŋâ mâsikâm sâip, “Gâ wangât otgigap?” Sâi ambân zorâŋâ sâip, “Gâ a kutâ tâtarân tâtna nanzatnâ, zikŋâ gâgât âsangâ toren toren tâpabot.”

22 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Zen den topŋâ mân nâŋgâm itâ se. Nâ too kâlakŋâ nimbat, zo zet âlip nimbabot?” Sâi zikŋâ itâ sâwet, “Net âlip nindat.”

23 Sâitâ dâzâkom sâip, “Too kâlakŋâ nimbat, zo âlip nimbabot. Ka âsannan tâtatnâ, zorat den nâgâren mân ziap. Ibânandâ sâm ziŋgip, a zorâŋâ tâtat zoren tapi.”

24 Oi arâp bâzagât, nen den zo nâŋgâm kuk otzikâwen.

25 Oi Yesuŋâ sâi gâindâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Hân a kutâ, zen kembu otziŋgâm kore aziŋ gâsuziŋgâme. Oi a zâizâiŋ, zen a gigiŋ walâziŋgâm a kutâ upme. Zo nâŋgâme.

26 Zen ko yatâ mân upi. Zeŋgâren gâbâ a nêiŋâ a kutâ upâ sâm a gigiŋâ yatâ op ândibap.

27 Nêi zâk a sâtnâ upâ sâm kore otziŋgâm ândibap.

28 A bonŋâ, nâ zo yatik ziŋâ kore ot-nibigât buŋâ. Ninak a donbep zeŋgât kore opŋâ suupziŋ mimbatkât gewan.”

*Yesu zâk a zagât sinzikŋâ kubizikip.
(Mk 10:46-52; Lu 18:35-43)*

29 Yesu sot arâpŋâ, nen Yeriko kamân birâm arindâ a donbepŋâ moliniŋgâm âiwe.

30 Oi a zagât sinzikŋâ bâpsâsân mâtâbân tapŋâ Yesu gam ariap sâne nâŋgâm den kâtikŋâ den sâm sâwet, “Kembu, gâ Dawidigât kiunŋâ, nekât umgâ bâliŋ oik.”

31 Den donbep sâitâ a ziŋâ kwerâzikŋâ sâwe. Hirinŋsâm tâpabotkât sâwe. Oi zet nâŋgâm tâtâlim sâwet, “Kembu, Dawidigât kiunŋâ, nekât umgâ bâliŋ oik.”

32 Yesu zâk mâtâbân kin sâi gâitâ mâsikâzikip, “Dap otzikâbatkât sabot?”

33 Sâi itâ sâwet, “Kembu, sinnikŋâ mânâŋgâtna iktâ.”

34 Sâitâ Yesuŋâ umnâ nâŋgâmŋâ sinzikŋan weegi zet sinzikŋâ igâwet. Oi Yesu molim ba âiwet.

21

Yesu zâk donji kwâkñan tap Yerusalem kamânân zariip.

(Mk 11:1-11; Lu 19:28-40; Yo 12:12-19)

1 Oi nen Yerusalem kamânân takânam urâwen. Oi Betepage kamân Oliwa bakñâ topñan tâip, zoren takâmñâ Yesunâ arâpñâ nenğâren gâbâ a zagât sâñgonzâkoip.

2 Zâk itâ sâip, “Zet kamân ândiren âimñâ donji mamñâ sot sigan tâgân saane kinz-abot, zo zikitñâ olañ diizikâm gâbabot.

3 Zet yatâ oitâ nâinñâ zikitsâi sâbabot, ‘Kembuniñanğâren nep nâi muyagei zirat sap.’ Yatâ sâitâ ziki diim gâbabot.”

4 Zo yen bunâ. Propete nâinñâ den sâip, zo bonñâ oip. Zâk den itâ sâip,

5 “Zen Yerusalem kamân, Sioñ mâirâp dâzângonek, ‘Iknek. A kutâzinñâ giginñâ op zengâren gaap. Zâk donji sigan kwâkñan tap gaap. Sikum lamap, zorat kwâkñan tâi gabot.’ ”

6-7 Oi a zagât zo Yesugât den lum âiwet. Âimñâ donji mam murarâ diizikâm gâitâ hâmbâniñ kwâkñan pâindâ Yesunâ zâi tâip.

8 Oi a kâmut patâ, zengâren gâbâ donjbeññâ hâmbâziñ kwâkâm mâtâbân parâwe. Oi a nâmbutñandâ gâlangât sot lâkom ilumñâ mânângât pam diim âiwe.

9 Oi a kâmut patâ, zen mem oset kwâkñanğâm itâ sâm pam diim âiwe, “Oe, Dawidigât kiunnâ gam niñgap. Kembugât sâtkât gaatkât sâm âlip kwatginâ. Oe, sumbem mâriñâ.”

10 Yerusalem kamânân zari kamân mâirâpziññâ umziññâ zari sâwe, “A zi nâinñâ gâi ue?”

11 Sâne a ambân kâmut gâwe, zorân itâ sâm dâzângowe, “Propete Yesu, zâk Galilaia gokñâ, Nasarete kamânân gâbâ gaap.”

Yesu zâk tirik namâ hâlâlu sâip.

(Mk 11:15-19; Lu 19:45-48; Yo 2:13-22)

12 Yesunâ tirik namin zari kut nâi nâi anğâgwanğâ op ziwe, zo moliziñgi âiwe. A nâmbutñâ, zen Roma zengât kât sot Yuda zengât kât, zo hâukwap anğâgwanğâ op kirâwe. Kât tâtatñâ sot kembâ mâirap zengât tâtat, zo kom kâbakñem dâzângom sâip,

13 “Kembugât den kulem nâi itâ ziap, ‘Namânâ zi ninâu namâ upap.’

Zen ko utnetâ kâmbu a zengât kât ki silep yatâ uap.”

14 Oi zoren ândei a sinziñ bâpsâsân sot kinziñ bâliñâ, zen zâkkâren âine kubikziñgip.

15 Yatâ oi tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den galem a, zen kulem zo igâwe. Oi katep zen tirik namin zâi den kâtikñâ sâm sâwe, “Oe, Dawidigât kiunnâ, gâ gam niñgat.” Yatâ sâne Parisaio sot gurumin den galem a, zen nânğâm bâliñ kwâkñanğâwe.

16 Oi Yesu itâ dukum sâwe, “Den sâm te, zo nânğat?” Sâne sâip, “Ee, nânğan. Oi Kembugât ekabân den nâi ziap, zo sâlâpkume mo bunâ? Den zo itâ, ‘Katep sot namân gokñâ, zengât um mem bâbâlân kwatna lâuziñan gâbâ gâgât sâtâre muyagiap.’ ”

17 Yatâ dâzângom birâziñğâm Yerusalem kamânân gâbâ geim Betania kamânân zari nâitiksâi zeip.

Yesunâ wakum nak dukui moip.

(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Hanğârâk Yesunâ kamân patin puriksâm tepñanğât oip.

19 Oi mâtâbân âim wakum nak nâi ekñâ topñan âi keetñâ kârui bun oi ilumñik kiri egip. Ekñâ nak itâ sâm dukui, “Gâgâren bongâ mânâk âsagibap.” Yatâ sâi zorenâk ilumñâ mom hâlâlânğâm kirip.

20 Oi arâpñâ nen zo ekñâ imbanâniñ bun oi sâlâpniñan zim kirâwen. Oi itâ sâwen, “Nak zi dap opñâ kek hâlâlânğap?”

21 Yatâ sâindâ Yesunâ sâip, “Nâ perâkñak dâzângobâ. Zen um zagât mân opñâ nânğâm pâlâtânziññâ bonñâ op ândibi. Yatâ op ândine sâi nagân kulem âsagiap, zorik bunâ. Zen bakñâ ândi dukubi, ‘Bakñâ, gâ pâuksâm saruin gei.’ Yatâ sâne dinziññâ lubap.

22 Oi nânğâm pâlâtânziñ bonñoot ândim wan mo wangât ninâu sâne muyageziñğâbap.”

Yesu sot a kâukñâ mâsikâyanğâwe.

(Mk 11:27-33; Lu 20:1-8)

23 Oi Yesunâ aimnâ tirik namin zâim den sinji âlip dâzângom tâi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen zâkkâren gam itâ sâm mâsikâwe, “Gâ ziren kut nâi nâi opmat, zo nâigât sâtkât opmat? Nâinâ dâgogi opmat?”

24 Sâne Yesunâ itâ mâburem dâzângom sâip, “Nâ den kânok mâsikâzinga dâtnone nângoot yatik nâigât sâtkât kut nâi nâi opman, zorat dâzângobat.”

25 Yohane too sanjon nep tuugip, zo nâigât sâtkât nep tuugip? Anutugât sâtkât mo agât sâtkât?” Yatâ sâm mâsikâzingi zen zinik den dap sânnâ sâm um zagât op itâ âraguwe, “Nen Anutugât sâtkât sâindâ sâbap, ‘Wangât dinâ mân luwe?’ ”

26 Agât sâtkât tuugip yatâ sânam a zengât kenngât urâwe. Wangât, a zen aksik patâ Yohanegât Propete sâme, zorat.

27 Zen yatâ sâm Yesu itâ sâm dukuwe, “Nen mân nângen.” Sâne Yesunâ itâ mâburem dâzângom sâip, “Den zo dâtnoge sâi ko nângoot nâigât sâtkât opman, zo dâzângobam. Ka zen mân dâtnoge, zorat nângoot mân dâzângobat.”

Katep zagât, zet walâgilâ urâwet.

28 “Den nâi dâzângua nângânek. A nâigât nanzatnâ zagât ândiwet. Oi ibânandâ nannâ nâi itâ sâm dukuip, ‘Nannâ, gâ irak âi wain nep tuuban.’

29 Dukui sâip, ‘Âlip âi tuubat.’ Yatâ sâmnâ âi gulip op ândeip.

30 Oi ibânandâ nannâ nâi yatik dukum sângonguip. Sâi, nâinâ âi tuubap, yatâ sâmnâ bet umnâ nângâm lan âi tuugip.”

31 Yatâ sâmnâ Yesunâ mâsikâzingip, “Zen sânek. Nâi katepnâ ibânangât den lugip?” Sâi zinâ dukum sâwe, “Den bet dukuip, zorânâ.” Yatâ sâne Yesunâ sâip, “Nâ perâknjak dâzângobâ. Kât mimiñ a sot lan mâme ambân, zen Anutugât um topnan bagine zen ko kândâtnâ upi.

32 Yohane takâmnâ târârak ândiândigât mâtâp tirâpzângoi zen birânangâne bâliñ mâme a sot lan mâme ambân, zen zâkkât den nângâm kwâtâtiwe. Yatâ utne zen zingitnâ umziñ mân âbureip.”

*Wain nep galem a bâliñâ, zengât den.
(Mk 12:1-12; Lu 20:9-19)*

33 “Nâ den sumbuñâ nâi sa nângânek. A kutâ nâinâ hân nâin wain nep kârâm kâmit dâmân paset tuugip. Tuumnâ tâk keetnâ mândâlibapkât âman patâ tuum galem a zengât mirâ tuugip. Tuum nângâm galem a bitziñan pam hân nâin âi ândeip.

34 Zoren ândei bonnâ mimiñ narâk oi kore arâpnâ bonnâ nâmbutnâ mimbigât sângonzângoi galem a zengâren gawe.

35 Gane galem a zinâ a zo gâsuzingâm nâi kom kâbakñiwe. Oi nâi gâsum kune moip. Oi nâi kâtnâ kuwe.

36 Yatâ utne nep mariñandâ nângâm a donbep sângonzângoi âine yatik otzingâwe.

37 Oi bet ziknâ nannâ, zo itâ sâm sângongoip, ‘Nannâ ari ekñâ hurat kwâknangâbi.’

38 Oi galem a, zen nannâ zo ekñâ itâ sâm âraguwe, ‘Zâknâ gâtâm nep zi mariñâ upap, zorat nen komnâ nep zi mârîñâ oindâ nenngât upap.’

39 Yatâ sâmnâ nebân gâbâ kom geim kune moip.

40 Nep mariñandâ gamnâ galem a dap otzingâbap?”

41 Yesunâ yatâ sâi a zinâ itâ dukuwe, “Kut nâi nâi sumunnâ okñangâwegât zâkoot yatik otzingâbap. Oi nepnan galem a âlipnâ zâmbari zen narâk dâp nalem bonnâ pindâm ândibi.”

42 Yatâ sâne Yesunâ itâ târokwap dâzângoi, “Kembugât ekabân den itâ ziap, zo sâlâpkum nângâme?

‘Mirâ tuutuun a, zen kunkun nâi ekñâ âkon op birâwe. Kembunâ kunkun zo mem namin kwânângi kinzap. Kembunâ sâi yatâ âsageip. Niñâ egindâ mârâtnâ nâi uap.’

43 Nâ zorat dâzângua nângânek. Anutu um topnan ândiândinâ, zo zen betziñan mem a kâmut unâknâ zingâbap. Oi zinâ bonnâ muyagibi.

44 (‘A nâi zâk kunkun zorân kom sâknâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorân a nâi kwâknan kumbap, zo ko kom kwândâlibap.’ ”)

45 Den sumbuñâ yatâ sâi tirik namâ galem a sot Parisaio a, zen nângâm sâwe, “Zo nenngât op sap.”

⁴⁶ Yatâ nângâm gâsum kunat sâmbân, a zen Yesugât Propete sâmarâwe, zo nângâm kenngât op birâwe.

22

A hâmbân buj, zâkkât sinji.
(Lu 14:16-24)

¹ Yesu zâk den sumbuja nâi târokwap itâ sâip,

² “Sinji âlipkât mâtâp, zo itâ. A kutâ nâinâ sii nalem oip, zoren dâpkwap sâbâ. A kutâ, zâk nanja ambân pindâbam sii nalem mei gâip.

³ Yatâ opnâ kore arâpnâ sângonzângoi zen zop kânjan sâsânâ, zo diizingânam âiwe.

⁴ Âi sâne mân nângâne kore a dum sângonzângom sâip, ‘Zen âimnâ a zop sâsânâ, zo dâzângonek, “Zen nângânek. Patâninâ itâ sap, ‘Nâ sii nalem mia gaap sot bâu makau sa gaam ue. Oi kut nâi nâi mem târâkbârâk uen, zorat zen ganetâ a ambân mâpotzikâm nem sâtâre utnat.’ ” ’

⁵ A zen âim yatâ dâzângone den zo nângâne yennâ oi a nâi zâk nepjan arip. Nâi zâk hibukjan arip.

⁶ A nâmbutjandâ ko kore a kâsa otzingâm zângone muwe.

⁷ Yatâ utne a kutânâ nângi bâlei kuk yâmbâtâ op kâwali a gakânâ sâi âimnâ a zângomnâ kamânzinâ kârâp une seip.

⁸ Oi a kutâ, zâk kore a itâ sâmbân dâzângoip, ‘Sii nalem zo mârumbân kubiksen. Oi a zengât zop sâsân, zo âkonzingi bire.

⁹ Zorat zen mâtâp kâukjan âim a muyagezingâm zen aksik diizingâm gabi.’

¹⁰ Sâi arâpnâ zen mâtâp kâukjan âi tap a âlipnâ sot a bâlinâ, zo aksik diizingâne gam mirâ piksâm tarâwe.

¹¹ Tatnetâ a kutânâ zingitpam zâimnâ a nâi kendongât hâmbâ âlipnâ mân pam tâi egip.

¹² Eknâ itâ sâmbân dukui, ‘Arâ, gâ dap op hâmbâ buj ga taat?’ Sâi a zo suluk mem tâip.

¹³ Oi a kutânâ arâpnâ dâzângom sâip, Zen kin biknâ saam âkjan nâttâtigân kâbakjine giarik. Zoren gemnâ umbâlâ op isem zimbap.’

¹⁴ Kembuja a ambân zop dâzângomap, zo donjep. Ka mem sâlâpzângomap, zo bituktâ.”

Yesu kâtkât topnâ mâsikâwe.
(Mk 12:13-17; Lu 20:20-26)

¹⁵ Yesunâ yatâ sâmbân dâzângoi Parisaio a, zen dennâ dap sâmbân saanat sâmbân den sâmbân kubigâwe.

¹⁶ Yatâ opnâ arâpzinâ sot Herodegât a nâmbutnâ sângonzângone zen Yesugâren âim itâ sâwe, “Patâ, nen gâgât topkâ nângâmen. Den sarâ mân sâmbân, den bonjik sâmat. Oi Anutugât mâtâp, zorat a zâizâin gigin pisuk târârak dâtnângomat. A patâ mân walâzingâm den mân sâmat.

¹⁷ Zorat mâsikâgindâ dâtnângo. Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotnâ mo mân orotnâ?”

¹⁸ Yatâ sâne Yesunâ sarâzingât topnâ nângâm itâ sâmbân dâzângoip, “Sarâ a zen. Zen wangât dennâ saanige?”

¹⁹ Zen kât pame, zo tirâpnone ikpâ.” Sâi kât nâi mem tirâpkuwe.

²⁰ Yesunâ mâsikâzingâm sâip, “Zo nâigât holi tobat sot kutnâ ziap?”

²¹ Sâi zinâ sâwe, “Zi a kutâ Sisagât.” Sâne itâ sâip, “Sisagât sinji, zo Sisa pindâbi. Ka Anutugât sinji, zo Anutu pindâbi.”

²² Yatâ sâmbân dâzângoi zen nângâne imbanâ oi birâm âiwe.

Mom zaatzaat, zorat Yesu mâsikâwe.
(Mk 12:18-27; Lu 20:27-40)

²³ Sirâm zoren Sadukaio a, zen Yesugâren gawe. A zo momnâ zaatzaat, zo mân ziap sâmarâwe. Zen Yesu den mâsikâm itâ sâwe,

²⁴ “Patâ, Mose zâk den itâ sâmbân kulemgoip, ‘A nâinâ ambân mem kiun buj ândim moi munjandâ malâ zo mimbap. Oi âtânjagât sinji katêp muyagibap.’

²⁵ Oi nengâren âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâzin kunjâ ambân memnâ kiun buj ândim moi munjandâ malâ zorik meip.

²⁶ Zâk yatigâk kiun buj ândim moi munjandâ malâ zorik meip. Yatâ opnâ âtâ mun nâmburân zagât, zo ambân kânok zorik mem mom nanjâwe.

²⁷ Bet ambân malâzinâ, zo moip.

28 Oi zen aksik patâ ambân zorigâk miwe, zorat mumunjan gâbâ zaatzaat narâknan ambân zo nâigât upap?”

29 Sâne Yesunâ itâ sâmbân dâzânngoip, “Zen Kembangât den sot Kembangât imbanjâ kârum den sâmbân gulipkume.

30 Zaatzaat narâknan a ambân, zen mân miangâm ândibi. Sumbem a yatâ op ândibi.

31 Oi zen zaatzaatnanngât sâmbân, zorat dâzânngobâ. Anutunâ den itâ sâmbân dâzânngoip, zo zen sâlâpkum nânngâme mo bunjâ? Den zo itâ,

32 ‘Nâ Abaram sot Isaka sot Yakobo, zengât Anutu.’ Nâ zorat sa nânngânek. Zâk mom bunj urâwe, zengât Anutu bunjâ. Gwâlâ ândie, zengât Anutu. Zorat Abaram sot Isaka sot Yakobo, zen mân bunj urâwe. Anutu sot gwâlâ ândie.”

33 Yesunâ den yatâ sâmbân a ambân kâmut patâ, zen sinji âlip sâmbân, zorat nânngâne imbanjâ oip.

Yesu Kembangât gurumin dengât mäsikâwe.

(Mk 12:28-31; Lu 10:25-28)

34 Yesugât dennâ Sadukaio a walâzingip, zo Parisaio a zen nânngâmnan mindue.

35 Zengâren gâbâ bukuzinjâ nâi Kembangât gurumin den nânngânngâ a, zâk dukune zâk Yesu mäsikâmnâ sâmbân,

36 “Patâ, Kembangât den gurumin ikâ zoranj kâuknâ patâ uap?”

37 Sâmbân Yesunâ itâ sâmbân dukuip, “‘Gâ um dâpkâ sot nânngânngâgâ, zo hâlâluyâk Kambu Anutugâ pindâna zimbap.’

38 Gurumin den zoranj patâ uap.

39 Oi torenjâ nâi itâ ziap. Zo itâ, ‘Gâ gikângât otgimap, zo yatik a toren zengât otgibap.’

40 Gurumin den zo, zet Mose sot Propete zengât den topnâ uabot.”

Yesu zikjak Kristogât mäsikâzingip.

(Mk 12:35-37; Lu 20:41-44)

41 Parisaio a, zen mindum tatne Yesunâ itâ sâmbân mäsikâzingip,

42 “Zen Kristogât dap dap nânngâme? Zâk nâigât kiun?” Sâmbân zinjâ sâwe. “Zâk Dawidigât kiunngâ.”

43 Sâne Yesunâ itâ sâmbân dâzânngoip, “Dap op Kaapumnan Dawidi nânngânngâ mâtâp pindi Kristogât kembunâ sâmbân?”

44 Zo itâ sâmbân,

‘Kembunâ nâgât kumbu itâ sâmbân dukuip, “Gâ âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduzingâ kinganngât kombân upi.”’

45 Dawidi zâk Kristogât kembunâ sâmbân, zoranj dap op kiunngâ uap?”

46 Yatâ sâmbân mäsikâzingi den hâunâ sâmbân kwagâwe. Narâk zoren gâbâ a zen dum mäsikânam kenngât op birâwe.

23

Den sinji âlip lum sâk mâme mân upi.

(Mk 12:38-39; Lu 11:43, 46; 20:45-46)

1 Narâk zoren Yesunâ arâpnâ sot a nâmbutnâ itâ sâmbân dâtnânngoip.

2 “Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen Mosegât gebâknan tapme.

3 Zorat den dâzânngome, zo lum ândibi. Ka zengât ândiândizinan mân ândibi. Wangât, zen den sâmbân, zo mân lum ândime, zorat.

4 Zen kut nâi nâi yâmbâtnâ, zo saam a ambân kwâkzingan pam zinjâ bet bâsan ândime.

5 Kut nâi nâi upme, zo anâ zingit nânngâbigât upme. Zen ninâu kârep sâmbân. Zen Mosegât den lum Kembangât den ekâbân kulemgum mâtezingan sot bâranzingan saam ninâu sâmbân. Oi hâmbâzingan neule top topnâ mem ândime.

6 Oi mâpâmpâse namin sot sii nalem minduminduyan a sâtnâ tâtarân tâtnat sâmbân.

7 Oi sombemân a ambân sâmbân âlip kwâtningâbigât ândime. Oi kutnâ patâ nânngonsâbigât kindap kwap ândime.

8 Zengât ko a ambân zinjâ patâ sâne mân dâp upap. Patâzingâ, zâk kânok. Zen patâ bunjâ. Zen aksik ombenan.

9 Oi hânân zi a nâigât Ibâningâ mân sâmbân. Ibâningâ sumbemân ândiap, zâk kânok.

10 Oi zen a nâigât a kumbu patâ mân sâmbân. A kembuzinjâ Kristo, nâ kânok.

11 Zengâren gâbâ a nâi patâ upapnâ, zâk a nâmbutnâ zengât kore op ândibap.

12 Njâi zâk zikņangât nņngi zari diim gibap. Ka njâi zâk zikņangât nņngi gibap, zo diim zâibap.”

Yesuņâ Parisaio a girem den sâm dâzângoip.

(Mk 12:40; Lu 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen sarâ a. A ambân, zen sumbemân zâinam utne zen mâtâp laņ dooņgume. Ziiņâ mân zâim zâk ziņâ baginâ sâne keņgât minziņgâme.

14 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ a. Zen malâ mandu zeņgâren ninâu kârep sâm mirâ motziņâ laņ mime. Zorat Anutuņâ hâuņâ yâmbâtņâ otziņgâbap.

15 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ a. Zen a kânok zeņgât a upapkât saru sot hân walâm âime. Oi a yatâ zorâņ zeņgâren târokwap ândim singât siņgi upap. A zorat bâliņandâ wâlâziņgâbap.

16 Yei, a sâtņâ sinziņ bâpsâsâņ. Zen itâ sâme, ‘Tirik namin kwap den sâm kâtigime, zo tabâņâ. Tirik namin neule mot taap, zoren kwap den sâm kâtigime, zorâņ kâtigem bon upap.’

17 Zen a sinziņ bâpâsâņ sot nâņgânâņgâziņ buņâ. Tirik namâ, zo tirik taap. Neuleņâ, zo yatik tirigâk uap. Zorat ko ikâ zorâņâ bonņâ uap? Namâ mo neuleņâ?

18 Oi njâi itâ sâme, ‘Kembugât siņgi nalem pâpanņâ, zoren kwap den sâm kâtigime, zo tabâņâ. Nalem mot pame, zoren kwap den sâm kâtigime, zo bonņâ.’

19 A sinziņ njâtâtik, zen. Nalem pâpanņâ, zo hâlâlu taapkât nalem kwâkņan pame, zo tirik uap. Zorat ikâ zorâņâ bonņâ uap? Nalem pâpanņâ mo nalemņâ?

20 Zorat njâi zâk nalem pâpanņan mândâm sâm kâtigei nalem pâpanņâ sot kut njâi njâi kwâkņan taap, zo ârândâņ dâbâk upabot.

21 Oi njâi zâk tirik namin kwap sâm kâtigei namâ zikņâ sot umņan ândiap, zet ârândâņ dâbâk upabot.

22 Njâi zâk sumbemân kwap sâm kâtigei Anutugât tâtatņâ sot tâtat zorat mariņoot dâbâk upabot.

23 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, sarâ a, zen. Zen daņgât sot kâņgan sot zomap, kut njâi njâi zo bâzagârân gâbâ kânok Kembugât siņgi sâm pame. Oi zorat toren bonņâ, gurumin den luluņ sot a buku otziņgâziņgâņ sot nâņgâm pâlâtâņ sot târârak ândiândiņ, zo birâne gei komap. Zo toren toren luzikâne dâp upap.

24 A sâtņâ sinziņâ njâtâtik sâsâņâ, zen kabât mâik mâik, zo ikme. Ka bâu mo kut njâi njâi patâ, zo mân ikme.

25 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ a. Hâkop sâkņik too saņgon kubik tuume. Oi umņan ko kâmbu sot sâkziņangât âkņâlê bâliņâ, zo piksâm ziap.

26 O Parisaio a, zen sinziņ njâtâtik. Hâkop umņan bâliņâ ziap, zo saņgonne âlip oi sâkņan âlip upap.

27 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, sarâ a, zen. Zen a mumuņâ zeņgât kwagân ziap yatâ. Kwakņâ zo kwâkņan kâsâget pane neulenoot zemap. Umņan ko a siņit sot guk maņguleņ ziap.

28 Zen yatik sâkziņandâ a mâteziņan târârak ândime. Umziņan ko sarâ sot gurumin den kukuņâ piksâm ziap.

29 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, sarâ a zen. Zen Propete a kwagân pitâme. Zen a târârakņâ zeņgât kwagân neule pam ândime.

30 Zen itâ sâme, ‘Sâkurâpniņâ ândiwe, narâk zoren ândim sâi ko betziņan mem Propete mân zâņgobem.’

31 Zen yatâ sâm Propete zâņgowe, zeņgât kiun ândime. Zeņgât topziņâ sâm muyagime.

32 Sâkurâpziņ zen tosa kwâkņan kwâkņan pam gawe. Zen yatik târokwapkwap utnetâ tosaziņ dâbâk upap.

33 Mulumgât kiurâp zen. Tosagât hâuņâ kârâbân geigeiņ narâk oi waniņ âi tik pambi?

34 Zorat sa nâņgâne. Nâ ninak zeņgâren Propete sot nâņgânâņgâ a sot Kembugât gurumin den zorat galem a nâmbutņâ sâņgonzâņgua zeņgâren gane nâmbutņâ zen zâņgom sâknam ziņgâbi. Oi nâmbutņâ

poru nagân zângobi. Oi nâmbutnâ mâtâmâtâse namâziñan lapitziñgâne kamân nâin nâin âine moliziñgâm âim zângobi.

³⁵ Yatâ utnetâ a târârak gilâmziñ hânân geip, zorat hâuñâ zeñgâren muyageziñgâbap. Mârumñan Abegâren gâbâ kâmbam topkwap târokwâi târokwâi kom gam Berekia nanñâ Sakaria, zâk tirik namin komñâ kâmbam zo kune âkip.

³⁶ Nâ perâkñak dâzângobâ. Kâmbam zorat tosa a kâmut zi ziinñâ hâuñâ mimbî.”

Yesuñâ Yerusalem zeñgât umñâ nâñgip.
(Lu 13:34-35)

³⁷ “O Yerusalem mâirâp, wangât Propete a kâmbamñâ zângome? A sângonzângua zeñgâren âine kâtnâ zângone mume. Kurukñâ gwamarâpñâ gâbâzeziñgâm lâmbamzângomap, zo yatik nânñâ umnâ topñan a ambân min-duziñgâbat sa kwâkâme.

³⁸ Dâzângua nâñgânek. Nâ birâziñga mandu yatâ op ândibi.

³⁹ Zen dum zagât mân nek ândimñâ itâ sâm nikpi, ‘Kembugât sâtkât gaap, zâk sâm âlip kwâkñanñân.’”

24

Yesu takâbapkât den sâip.
(Mk 13:1-21; Lu 21:5-6)

¹ Yesu zâk tirik namin gâbâ gem ari arâpñâ nen zâkkâren âimñâ namâ tuutu-ujâ ek nâñgâbapkât dukuwen.

² Oi den itâ mâburem dâtnânngoip, “Namâ zi tâi ek mâtâsime, zorat nâ perâkñak dâzângobâ. Kâsaziñâ gam kândañne giligâlaksâm buñ op nanñgâbap.”

³ Oi Oliwia bâkñan zâi tâi arâpñâ niinjik um topñan âimñâ mâsikâm sâwen, “Sat, zo wan narâkñan âsagibap? Oi gikâ gâban narâkñâ sot hân âkâbapkât narâkñâ oi wan wesâk nâi âsagibap?”

⁴ Yatâ sâindâ Yesu itâ sâm dâtnânngoip, “Um gulip kwatziñgâbegât gasâziñ kârâm ândibi.

⁵ A donbepñâ gam itâ sabi, ‘Nâ Kristo. Bâliñan gâbâ mâkâziñgâbapkât sâsân, zo nâ.’ Yatâ sâmñâ a ambân donbep patâ um gulip kwatziñgâbi.

⁶ Zen kâmbam goorân mo kârebân âsagei nâñgâmñâ mân kenñat upi. Kâmbam zo yatâ muyagibapkât sâsân. Oi yatâ muyagem ze narâk kek mân âkâbap.

⁷ Hânñâ hânñâ a kâmut mâik sot patâ, zen kâsa op agom âibi. Oi hânñâ hânñâ pu patâ sot wâriñ mem zimnap.

⁸ Kut nâi nâi zo sâknam patâ zorat top-kwâkwatñâ. Zo yatâ nâñgâm ândibi.”

Kâsa otziñgâbi, zorât den.

⁹ “Narâk zoren sâknam kwatziñgâm zângone mumbi. Zen nagât opñâ hânñâ hânñâ a, zen um kâlak otziñgâbi.

¹⁰ Kut nâi nâi yatâ zo âsagei a donbepñâ sinji âlip birâm kâsa orañgâbi.

¹¹ Oi propete a sarânñâ asâgemñâ a donbep um gulip kwatziñgâbi.

¹² Gurumin den kukuñâ, zorân lañ kâri a donbepñâ buku orotñâ, zo birâbi.

¹³ Nâi zâk den sinji âlip mem kâtigem ândei narâkñâ âki sumbem kamânân bag-ibap.

¹⁴ Oi Anutu um topñan ândiândigât sinji âlip, zorân lañ kârâm hânñâ hânñâ âim a topziñâ sâm muyagei hângât narâkñâ âkâbap.”

Kut nâi sumunñâ muyagibap.
(Mk 13:14-23; Lu 21:20-24)

¹⁵ “Gâtâm tâmbet tâmbet kâukñâ tirik nâmin kwânâñgâne kinbap. (Den zo mulunâk sâlâpkum nâñgâbi.) Zo yatâ âsagibapkât Propete Danienñâ mârum kânñan sâm kulemguip.

¹⁶ Zo yatâ âsagei eknâ Yudaia hânân ândibiñâ barâ kâtikñan sârârâk kârâm âibi.

¹⁷ Nâi zâk mirâ sombemân ândibapñâ sikumñâ mimbam mirin mân zâibap.

¹⁸ Oi a nâi nebân tâpapñâ âburem hâmbânñâ mimbapkât kamânân mân gâbap.

¹⁹ Yei, ambân kâmborâ sot katêp namân gok, zen dap upi?

²⁰ Zen Kembugâren ninâu sâne nâñgi âiâiziñâ, zo map narâkñan mo kendonân mân muyagibap.

²¹ Narâk zoren sâknam patâ muyageziñgâbap. Zorat dâp hân muyageibân gâbâ mân muyageip. Oi dum mân muyagibap.

22 Kambuṅa sâknam narâkṅa zo mân mânângâri sâi a aksik buṅ upe. Kâmut gakârâpṅangât opṅa Kambuṅa narâk zo mânângâtpap.”

Propete a sarâṅa muyagibi.

23 “A ziṅa Kristo ziren âsagiap mo ândiren âsagiap sâne mân nângâbi.

24 A sarâṅa âsagem nâ Kristo sâbi. Propete a sarâṅa, zen âsâgem kut ṅai ṅai sen mârât tuunetâ a um gulip kwatziṅgâbi. Oi Anutuṅa gâsum sâlâpânṅoip, zo um gulip kwatziṅgânam osibi.

25 Nâ kânṅan dâzâṅguan, zorat ko muyageziṅgi mân kwakpi.

26 Kristo barâ kâtikṅan âsagei iksen sânetâ mân âibi. Oi Kristo mirâ zoren mo zoren âsagiap sâne mân nângâbi.

27 Hânpanṅa âsagem hân toren torenṅan aksik âsagem kwâkâmap, zo yatâ a bonṅa, nâ âsagibat.

28 Bâu mo zuu kârokṅa ṅai zei zoren nii keṅ, ziṅa ninam mindume.”

Wesâk âsagibap.

(Mk 13:24-27; Lu 21:25-28)

29 “Sâknam narâkṅa âki mirâsiṅ sumunkoi kâin âsakṅa buṅ upap. Oi sâṅgelak, zen sumbemân gâbâ âkâm gibi. Oi Anutuṅa sumbem mânṅei olayaṅgâm imbanṅa buṅa upap.

30 Narâk zoren a bonṅa, nâgât kulem sumbemân âsagei a hânṅa hânṅa umbâlâ op isem zine a bonṅa, nâ sumbem unumunum kwâkṅan kâwali mem âsakṅânoot tâka nikpi.

31 Oi lâmun kwamit patâ âsagei sumbem a gakânâ sâṅgonzâṅgua hân toren toren gâbâ kâmut gakârâpnâ minduziṅgâbi.”

Narâk patâgât den.

(Mk 13:28-31; Lu 21:29-33)

32 “Dâgap nak ziap, zorat topṅa nângâbi. Iinṅa burutuksâi maa narâk upâmap sâme.

33 Zen yatigâk kut ṅai ṅai zo âsagei itâ nângâbi. ‘Zâk mâte otniṅgâbâmap. Zâk mâtâbân ga kinzap.’

34 Nâ perâkṅak dâzâṅgobâ. A kâmut zi mân mune kut ṅai ṅai âsagibap.

35 Sumbem sot hân buṅ upabot. Ka nâgât den ko mân buṅ upap.

36 Kut ṅai ṅai muyagibap, zorat sirâm narâkṅa a ṅaiṅa mân nângap. Sumbem a, zen mân nâṅge. Oi nanṅa, nâ mân nâṅgan. Ibânâ, zâk zikṅik nângap.

37 Noa ândeip, narâk zoren kut ṅai urâwe, zo yatik a bonṅa, nâgât takâtakâṅ narâknan yatik upi.

38 Uurupṅa mân gâi sii nalem nem ândiwe. A ambân aṅgâgwaṅgâ op miangâwe. Gulip op ândine Noaṅa waṅgâyân zarip

39 Oi zen gulip op ândine too uurupṅa gwâkâziṅgip. A bonṅa, nâgât takâtakâṅ narâknan zo yatâ upi.

40 Narâk zoren a zagât nebân kiritâ, ṅai gâsum, ṅai birâbat.

41 Ambân zagât zet nalem sobem tâitâ, ṅai gâsum, ṅai birâbat.

42 Kembuziṅa, nâ narâk zoren mo zoren takâbat, zorat mân nâṅgegât umziṅandâ galem oraṅgâm ândibi.

43 Zen topṅa itâ nâṅgânek. Kamân ṅaiṅât a, zen kâsa ṅatik zoren takâbi, narâk yatâ nâṅgâm um wâgân ândim kamânziṅ galem upi.

44 Oi a bonṅa nâgât narâknâ mân nâṅgâne gâbat, zorat zen um wâgân ândibi.” Yatâ sâmṅa zorat den sumbuṅa ṅai itâ sâm dâtnâṅgoip,

45 “A patâ ṅaiṅa kore a gakârâpṅa zengât galem a ṅai pam itâ sâm dukubap, ‘Nâ âi ândia galem otziṅgâm ândim narâkṅan nalem dâpziṅanâk ziṅgâm ândiban.’ A zo ândiândiṅa dap yatâ ândei galem a nâṅgânâṅgânoot sot sât luluṅoot sâsâṅa?

46 Galem a, zâk patâṅa nep diṅ sâm pindip, zo dâṅâk lum ândei patâṅa gâbabân galem a yatâ zorat nâṅgi âlip upap.

47 A kutâṅa galem a zo patâ pam zâkkât kut ṅai ṅai aksik galem op ândibapkât sâbap.

48 Ka a ṅaiṅa galem a bâliṅ ândim umṅandâ itâ nâṅgâbap, ‘Patânâ, zâk kârebân âimṅa kek mân gâbap.’

49 Yatâ nâṅgâm kore a ambân zâṅgom mem ṅai ṅai otziṅgâm too tewarân âi laṅ

ândim um gulip op ândibap.

⁵⁰ Oi a kutâñâ gâbap, zorât narâkñâ mân nângâm ândei zâk gâbap.

⁵¹ Gâmñâ tâkñâ imbanñâ lapitñâ sarâ a zengât oserân pâi ândibap. Zoren umbâlâ op isem ândibi.”

25

Ambân sigân âsakñâ toonangât kâruwe.

¹ “Singi âlipkât mâtâp, zo ambân sigan bâzâgât zengâren dâpkwap sâbâ. Zen a kutâ mâtâbân âi muyaginam kârâpziñ mem âiwe.

² Ambân sigân bâtnâmbut, zen nângânângâziñ buñ. Bâtnâmbut, zen nângânângâziñoot.

³ Ambân nângânângâziñ buñ, zen kârâp sijitjik mem âiwe.

⁴ Ambân nângânângâziñoot, zen kârâp sot âsakñangât toonâ ârândân mem âiwe.

⁵ Oi a kutâ, zâk mulun ândei zen mambât tap uman ziwe.

⁶ Zinetâ ñâtik tânâmñâ oi den ñâi itâ âsageip, ‘Hai, a kutâ gaap. Zen zaat zâkkâren âinek.’

⁷ Oi ambân sigan, zen nângâm zaat âsakñâziñâ kubigawe.

⁸ Oi ambân nângânângâziñ buñâ, zen nângânângâziñoot itâ sâm dâzângowe, ‘Nen kârâpniñâ bâpsâbâmap, zorat zen too ñâi gum niñgânek.’

⁹ Sânetâ ambân nângânângâziñoot, zen itâ sâm dâzângowe, ‘Buñâ. Zengât dâp buñâ. Nen dâpniñan mem gen. Zen âi anğâgwanğâ namin kwâlânek.’

¹⁰ Oi zen âsakñangât too kwâlânam âinetâ a kutâ gam ambân nângânângâziñoot, ñâi bonñangât galem gâbanbat. Zorat gâ patâgâ, nâgât umnâ topñan bagim sâtâre op ândiban.’

¹¹ Tatnetâ ambân nângânângâziñ buñ, zen gamñâ den sâm sâwe, ‘Patâniñâ, mâtâp mem pa.’

¹² Sâne dâzânğoip, ‘Nâ perâkñak dâzânğobâ. Nâ zengât topziñ mân nângâman.’” Den sumbuñâ zo sâmñâ itâ sâm dâzânğoip.

¹³ “Zen narâk mân nânğegât umziñ galem orañgâm ândibi.”

A kât ekap zingip, zengât den.

(Lu 19:11-27)

¹⁴ “A kutâ ñâi oip, zo yatâ gâtâm âsagibap. A kutâ ñâiñâ kamân kârebân âibamñâ kore anñâ minduzingâm kâtñâ galem upigât kâsâpkum zingip.

¹⁵ A ñâi kât ekap bâtnâmbut pindip. Ñâi zagât. Ñâi kânok. Zo nepkât imbanñâ zem zingip, zorat dâp zingip. Kât zingâmñâ kamân kârebân âi ândeip.

¹⁶ Ari a kât ekap bâtnâmbut meip, zorân nep pindi târokwap ekap bâtnâmbut âsageip.

¹⁷ Oi bukuñâ ekap zagât meip, zâkñâ yatik oi târokwap zagât âsageip.

¹⁸ Ka a ekap kânok meip, zo ko hân umñan esâm kwârakui zeip.

¹⁹ Oi a kutâziñâ narâk kârep ândim puriksâm gâip. Puriksâmñâ kore a kât zingip, zorat op minduzingip.

²⁰ Oi a kât ekap bâtnâmbut pindip, zâkñâ nepñâ tuugi târokwap ekap bâtnâmbut âsageip, zo tirâpkumñâ sâip, ‘Patanâ, gâ ekap bâtnâmbut nigin, zo nep pindandâ ekap bâtnâmbut târokwap âsagiap.’

²¹ Sâi patânandâ itâ sâm dukui, ‘Gâ kore a âlipñâ, sât lulugoot. Kut ñâi yenñangât galem âlip oingât nânñâ kut ñâi bonñangât galem gâbanbat. Zorat ko patâgâ, nâgât umnâ topñan bagim sâtâre op ândiban.’

²² Yatâ sâi a kât ekap zagât pindip, zo gam sâip, ‘Patânâ, gâ kât ekap zagât nigin. Zorat nepñâ tuugandâ ekap zagât târokwap muyageip.’

²³ Sâi patânandâ itâ sâm dukui, ‘Gâ kore a âlipñâ, sât lulugoot. Gâ kut ñâi yenñangât galem âlip oingât nânñâ kut ñâi bonñangât galem gâbanbat. Zorat gâ patâgâ, nâgât umnâ topñan bagim sâtâre op ândiban.’

²⁴ Sâi bet a ekap kânok pindip, zâk gamñâ sâip, ‘Patâ, nâ topkâ itâ nângâman. Gâ a bâliñâ. Gâ nep mân kârâm kâmitmat. Nalem muyagem nibi sâmat. A nâmbutñâ zengât kâlamân nalem nibigât sâmat.

²⁵ Nâ zorat kenğatnangât op kâtkâ hân kendâm hangua ziap. Oi zi mâburem gibâman.’

²⁶ Yatâ sâi patânâ den itâ sâm dukui, ‘Gâ kore a bâliñâ, konam. Lâugan gâbâ den

mâburem dâgobâ. Nâgât itâ nângâmat. Nâ nep mân kârâm kâmit yen tap nalememuyagenibi sâman. A zengât nebân nalememaman.

²⁷ Nâgât yatâ nângâm kâtnâ angâgwanğâ zengâren pâna kâtnâ nep tuugi âsagei ga membam.

²⁸ Zorat zen kât ekap bekñan mem bâzagât mem ândiap, zo pindânek.

²⁹ Nâi zâk kut nâi pindâpindân, zo mem galem op ândei târokwap pindâpindân. Oi gom sambe muyagenangâbap. Ka nâi zâk kut nâi pindâpindân, zo mân mem ândei bekñan mei yen ândibap.

³⁰ Kore a konam, zo ko gâsum nâtâtigân zo pane geibap. Zoren umbâlâ op isem zimbap.’”

Yesunâ gâtâm kâsâpnângobap.

³¹ “Gâtâm a bonğâ, nâ sumbem âsakñânoot sot sumbem a zengât oserân gamğâ tâtatnâ âlipğâ, zoren zâi tâpat.

³² Oi a ambân hânğâ hânğâ, zo minduziğga nâgât mâtenan mindubi. Mindunetâ râma galem a râma noniğ kâsâpzângomap, zo yatik upat.

³³ Oi râma noniğ kâsâpzângom râma bongen zâmbam noniğ yanğâgen zâmbanbat.

³⁴ Yatâ op a kutâziğğâ, nâ bongen zo itâ sâm dâzângobat, ‘Zen Ibânandâ mâsop minziğğip. Zen gam Kembugât um topñan bagim ândibi. Zo mârumñan hân muyageibân gâbâ zengât siğgi sâip.

³⁵ Zen itâ otniwe, zorat. Tepnanğât ua nalememniwe. Toogât mua too niwe. Nâ lomba yatâ ândiandâ zen galem otniwe.

³⁶ Nâ sâk bârak ândia zen hâmbâ mot mem niwe. Nâ mâsek zia zen galem otniwe. Nâ tâk namin ta zen ga nigâwe.’

³⁷ Yatâ sa a târârak ziğğâ den itâ mâburem dâtnobi, ‘Kembu, gâ wan narâkñan nalemgât otgigi nalememnâi giwen? Wan narâkñan toogât otgigi nen too giwen?

³⁸ Gâ wan narâkñan lombâ yatâ ândina nen galem otgiwen? Gâ wan narâkñan hâmbâgât kwakna hâmbâ nâi giwen?

³⁹ Gâ wan narâkñan mâsek mo tâk namin tâtna ga giğğawen?’

⁴⁰ Yatâ sânetâ a kutâziğğâ, nâ itâ sâm dâzângobat, ‘Kâmurâpnâ zengâren gâbâ a

giğğâ nâi galem okñanğâwe, zo nâ otniwe uap.’

⁴¹ Yatâ sâm a yanğâgen, zo itâ sâm dâzângobat, ‘Sâit miangâwe, zen kârâp kâtikñan gei ândibi. Kârâp zo Satân sot sumbem arâpnâ zengât siğgi oip. Zoren gei ândibi.

⁴² Zen itâ otniwe, zorat. Nâ tepnanğât ua nalememniwe. Nâ toogât nânga too mân niwe.

⁴³ Nâ lomba ândia mân galem otniwe. Hâmbâgât kâruidâ mân niwe. Mâsegân sot tâk namin ta mân ga nigâwe.’

⁴⁴ Yatâ sâm dâzângua ko yanğâgen ziğğitâ sâbi, ‘Kembu, gâ wan narâkñan nalememtoo bunğâ sot hâmbâ mirâ kamân bunğâ ândina gek mân nângânğğâ urâwen? Mo ikâ zoren mâsek mo tâk namin tâtna gekğğâ mân galem otgiwen?’

⁴⁵ Yatâ sâne itâ dâzângobat, ‘Nâ perâkñak dâzângobâ. Arâpnâ zengâren gâbâ giğğâ nâi ek mân galem okñanğâwe, zo nâ otniwe uap.’

⁴⁶ Oi a yanğâgen zen âi sâknam tâmbânğ nângâm ândibi. A ambân târârakğğâ, zen ko ândiândi kâtikñan bagim ândibi.”

26

Yesunâ mumbapkât siğgi dâzângoip. (Mk 14:1-2; Lu 22:1-2; Yo 11:45-53)

¹ Yesu zâk den so aksik sâm nanğâm arâpnâ itâ sâm dâtnângoip,

² “Nânge. Sirâm zagât tap Pasowa kendon upap. Oi narâk zoren a bonğâ, nâ kâsa zengât bitziğğan zaria poru nagân none mumbat.” Yesunâ den yatâ sâip

³ Narâk zoren tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkât namin zâim minduwe.

⁴ Zen Yesu tik gâsum kunam den sâm kâtnâ urâwe.

⁵ Oi itâ sâwe, “Kendonân kâmbam lanğ âsagebapkât kegâk gâsunat.”

Ambân nâiğğâ Yesu too wârân âlip mem sanğomjanğip.

(Mk 14:3-9; Yo 12:1-8)

⁶ Yesu zâk Betania kamânân âim Simon, sâk bâlâ a, zâkkât mirin zâim nalememneip.

⁷ Nalem nem tâi ambân nâinjâ too wârân âlip belonoot, sângân patâ, zo mem gam too wârânoot zo kâuknan lokei giari sanjorip.

⁸ Yatâ oi arâpnâ nen eknâ sâwen, “Too sângân zâizâinj zi wangât tâmbetkuap?”

⁹ Too zo pam kât patâ mem a kanpitâ zingip sâi ko dâp opap.”

¹⁰ Yatâ sâindâ Yesu nângâm nâ itâ sârnân goip, “Zen wangât ambân den oknanje? Zâknâ otnigi âlip uap.

¹¹ A ambân kanpitâ, zen narâk dâp zen sot ândibi. Nâ ko zen sot narâk kêrep mân ândibat.

¹² Nâ mua hanobi, zorat dâp sâknâ sanjori âlip uap.

¹³ Nâ perâknak dâzângobâ. Kembugât den sinji âlip zi hân nâ hân nâ sârnân aim ambân zirân nâ uap, zorat sinji ârândân sâne lanj kêrâbap.”

Yudanâ Yesu tirâpzângobapkât kât meip.

(Mk 14:10-11; Lu 22:3-6)

¹⁴ Oi arâpnâ kiin zagât nenjâren gâbâ a nâi kutnâ Yuda, Karioto kamânân goknâ, zâknâ tirik namâ galem a patâ, zengâren arip.

¹⁵ Âim nâ itâ sârnân dâzângoip, “Nâ tirâpzângobat, zorat kât dabutâ nibi?” Mâsikâzinj zi nâ kât ekap 30 yatâ sâlâpkum pindâwe.

¹⁶ Yudanâ zo mem nâ Yesu tirâpzângoip gâsubigât ek kêrum ek molim ândeip.

Yesu zâk arâpnoot nalem niwe.

(Mk 14:12-21; Lu 22:7-14, 21-23; Yo 13:21-30)

¹⁷ Pasowa kendon narâk topkwâtnam arâpnâ nen Yesu mâsikâm sâwen, “Nen itârân mirâ ikâ zoren Pasowa nalem unat?”

¹⁸ Sâindâ itâ sâip, “Zen kamânân aim nâ a nâi muyagem itâ sârnân dukunek, ‘Patâninjâ gâgât sap, ‘Narâknâ mâte uap, zorat nâ sot arâpnâ, nen gâgât mirin gam Pasowa nalem ninat.’”

¹⁹ Oi arâpnâ nen Yesu den sâip, zo lum nâ Pasowa kendongât nalem uwen.

²⁰ Mirâ nâtik sâi Yesu sot arâpnâ kiin zagât, nen mirâ zoren zâim nâ Pasowa nalem niwen.

²¹ Nem tap nâ Yesu itâ sârnân goip, “Zengâren gâbâ nâinjâ nâ kâsa a tirâpzângoip gâsânobi.”

²² Yatâ sâi arâpnâ nen umnij bâlei nâigoot ziknik ziknik mâsikâyângâm sâwen, “Kembu, nâgât sat?”

²³ Sâindâ zâknâ sâip, “A zo nâ sot ârândân niet, zâknâ yatâ otnibap.

²⁴ A bon nâ, nâ Kembugât ekabân den kulem ziap, zo yatik upat. Ka a bon nâ, nâ tirâpzângoip gâsunibi, yei, zâk hân nâ yâmbâtnâ mimbap. A zo mam kâmbon kâligen gâbâ mân âsageip sâi bâbâlan opap.”

²⁵ Yatâ sâi Yudanâ mâsikâm sâip, “Patâ, nâgât sat?” Sâi dukui, “Gâ sat, zo.”

Yesu nalem sot too zingip.

(Mk 14:22-26; Lu 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

²⁶ Nalem nem tâindâ Yesu nalem nâi mem sâiwap sârnân namun arâp itâ sârnân ningip, “Mem ninek. Zi sunumnâ.”

²⁷ Yatâ sârnân wainj hâkop mem sâiwap sârnân itâ sârnân ningip, “Zen aksik ninek.

²⁸ Zi târotâroninjângât gilâmnâ. Zo a ambân donbep patâ, zengât tosazinj bunj upapkât hânân gibap.

²⁹ Oi dâzângua nângânek. Wainj too itârân nia âkap. Oi dum zagâtnan mân nem nâ Ibânângât um topnan zâim zen sot ârândân wainj mârâtnâ nâi ninat.”

Gezemanê kâlamân âiwe.

(Mk 14:27-31; Lu 22:31-34; Yo 13:36-38)

³⁰ Oi Kembugât mâpâmâpâse kep nâi mem kamânân gâbâ aim nâ Oliwa bâknân zâiwen.

³¹ Mâtâbân aim nâ Yesu itâ sârnân goip, “Nâtik ziren a zinj gâsuninetâ zen nângâm pâlâtânzinj lolot, zorat op âksik birânim âibi. Kembugât den kulem nâi ziap, zo bon upap. Den zo itâ,

‘Nâ râma galem a kua râma zen sinj sururunj op aim nanjâbi.’

³² Nâ sa nângânek. Nâ mumunan gâbâ zaat nâ Gâlilaia ai kândom otzîngâbat.”

³³ Sâi Peteronâ itâ sârnân dukui, “A nâmbut nâ, zinj birâgibi. Nâ ko mân birâgibat. Bunj kâtik nâ.”

³⁴ Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâmb dukuip, “Nâ perâkñak dâgobâ. Gâ ñatik ziren kwâimbâninandâ sâp karâmbut oi kurukñâ diñ sâbap.”

³⁵ Yatâ sâi Peteronñâ itâ sâip, “Gâ gomñâ nâ nonâ sâne mân kwâimbâgibat.” Sâi arâpñâ nâmbutñâ, nen den yatik sâwen.

³⁶ Nen âimñâ nak kalâm ñai kutñâ Gezeman, zoren takâm Yesuñâ arâpñâ itâ sâmb dâtnânngoip, “Zen ziren tatne nâ ândi âi ninâu sâbâ.”

³⁷ Yatâ sâmbñâ Petero sot Zebedaiogât nanzatñâ diizingi âiwe. Âimñâ Yesuñâ umñâ yâmbârei ken bet kakit oip.

³⁸ Yatâ op dâzângom sâip, “Umnâ yâmbârei mumuñâ otnigap. Zen nâ sot tap um wâgân ândinek.”

³⁹ Yatâ sâmbñâ mâik ñai âim si sângân hânân ge tutukum itâ sâmb ninâu sâip, “Ibânâ, nângânim sâknâm kâmut zi betnan mena buñ oik. Oi nâgât den buñâ, gâgât den, zo kâtigibap.”

⁴⁰ Yatâ ninâu sâmbñâ puriksâm arâp karâmbut ziñgiri uman zem tatne Petero itâ sâmb dukuip, “Zen nâ sot gwâlâ mâik ñai ândibigât dâp buñâ?”

⁴¹ Zen mâsimâsikâyân loribegât um gwâlâ ândim ninâu sânek. Umñâ bâbâlaj opmap. Sâkñâ ko yâmbâremap.”

⁴² Dum âimñâ den itâ sâmb ninâu sâip, “Ibânâ, sâknâm zi betnan mimbangât nângâna mân dâp oi laj gâgât den, zo kâtigibap.”

⁴³ Yatâ ninâu sâmbñâ âburem arâp karâmbut, zen sinziñâ uman oi zinetâ ga muyageziñgip.

⁴⁴ Zâmbamñâ âi ninâu sâi sâp karâmbut oip. Den mârum sâip zo yatik ninâu sâip.

⁴⁵ Ninâu sâmb nanğâm arâp zengâren puriksâm itâ sâmb dâzângoip, “Zen uman tok zem te? Zi mârum narâk uap. A bonñâ, nâ bâliñ mâme a zengât bitziñan zâibâman.

⁴⁶ Zaatne âinâ. Iknek. A sâi gâsunim nobi, zo mâte otnigap.”

Kâsa ziñâ Yesu gâsuwe.

(Mk 14:43-50; Lu 22:47-53; Yo 18:3-12)

⁴⁷ Den yatâ sâmb kiri arâp kiin zagât, neñgâren gâbâ a ñai, kutñâ Yuda, zâkñâ a

kâmut kândom otziñgi gawe. A kâmut zo tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, ziñâ sângonzângone kâmbam sot sâmb patâziñâ mem gawe.

⁴⁸ Oi Yudañâ den kânñan itâ sâmb dâzângoip, “Nâ lum mângansa zi sâmb gâsubi.”

⁴⁹ Oi gamñâ zorenâk Yesugâren âim O patânâ sâmb lum mângarip.

⁵⁰ Yatâ oi Yesuñâ den ñai itâ sâmb dukuip, “Buku, nep tuubam gaat, zo tuum nanğânan.” Yatâ sâi a kâmut, zen Yesugâren ga gâsum saawe.

⁵¹ Oi Yesu sot ândiwen, neñgâren gâbâ ñaiñâ sâmb sâmbum tirik namâ galem a patâgât kore a ñai kindapñâ kârâm kwâkip.

⁵² Yatâ oi Yesuñâ itâ sâmb dukuip, “Sâugâ mirânñan hanguna giarik. Ñai zâk sâmb zângoi hâuñâ kumbi.

⁵³ Nâgât dap nângat? Nâ Ibânangâren ninâu sa sâi ko sumbem kâwali a kâmut kiin zagât, zo kegâk sâi gem galem otnibe.

⁵⁴ Oi zen gem ga galem otnine Kembugât ekabân den ziap, zo dabân bon opap?”

⁵⁵ Yatâ sâmbñâ a kâmut gâsunam gawe, zo itâ sâmb mâsikâziñgip, “Nâgât dap nânge? Zen nâgât nângâne kâmbam ku oi kâmbam sot sâmbziñâ mem ga gâsânoge? Zorat sa nângânek. Nâ sirâmñâ sirâmñâ tirik namin zen Kembugât den siñgi dâzângoman. Oi zen zoren mân gâsânowe.

⁵⁶ Oi zi Propete zengât den kâtigibapkât âsagiap.” Oi Yesugât arâpñâ, nen aksik Yesu birânangâm siñsururuñ âiwen.

Yesu a sâtnangât namin diim âiwe.

(Mk 14:53-65; Lu 22:54-55, 63-71; Yo 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Kâwali a zen Yesu gâsum tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkâren diim âiwe. Zâkkât namin Kembugât gurumin den zorat galem a sot a sâtnâ mindum tarâwe.

⁵⁸ Zen Yesu diim âinetâ Petero zâk kândâtziñan bet moliziñgâm arip, Âi takâmñâ tirik namâ galem a patâgât dâmân kâligen bagimñâ kore a zengât os-erân itâ nângâm kwâkâm getâip, “Yesugât den dap sâbi? Zorat ziren tap nângâbat.”

59 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtñâ, zen aksik tapñâ Yesugât den sâkñanâk sâm kunatkât den sâm kâruwe.

60 Oi a donbep den sarâ donbep sâm bonñâ mân muyagiwe. Oi bet a zâgât gawet.

61 Zet gamñâ itâ sâwet, “A zirânâ itâ sâip, ‘Nâ Kembangât tirik namâ kândañâ sirâm karâmbut umñanâk dum tuubat.’”

62 Yatâ sâitâ tirik namâ galem a patâ, zâk zaatñâ Yesu itâ sâm mâsikip, “Gâgât den se, zorat den hâuñâ sâban mo mân sâban?”

63 Sâi Yesuñâ den mân sâm kirip. Yatâ kiri tirik namâ galem a patâ, zâkñâ itâ sâm dukuip, “Anutu, ândiândi mariñâ, zâkkât mâtenjan mâsikâgiga sâm kâtigenan. Gâ Kristo, Anutugât nannâ mo a ñâi?”

64 Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Zo sat, zo. Oi ñâi dâzângua nângânek. Gâtâm a bonñâ, nâ imbanâ mariñâ, zâkkât âsanñâ bongen tap sumbem unumunum kwâkñan gem ga nikpi.”

65 Yatâ sâi tirik namâ galem a patâ den zo nângi bâliñ oi hâmbânñâ mem moloñ arâpñâ itâ sâm dâzângoip, “Zâk Anutu yatâ op sap. Wangât den zagât sâm kârunat. Den sap, zo aksik nânge.”

66 Den zo nângâm dap dap nânge?” Mâsikâziñgi ziñâ itâ sâwe, “Zâk mu-muñangât siñgi uap.”

67 Yatâ sâmñâ tâpziñandâ Yesu si sângânñan tâpkumñâ bitziñandâ kom kâbakñiwe. Oi a nâmbutñandâ bitziñ tipñandâ pâlomñan kunzirâwe.

68 Oi itâ sâm dukuwe, “Kristo, gâ Propete ândiat oi ko sânan. A gogap, zo kutñâ ñâi?”

Peteroñâ Yesu kwâimbip.

(Mk 14:66-72; Lu 22:56-62; Yo 18:15-18, 25-27)

69 Yatâ op tatne Petero zâk namâ sombemân tâip. Tâi kore ambân ñâiñâ zâkkâren âim sâip, “Gâ ko Galilaia a, zâk sot ândimat.”

70 Yatâ sâi Peteroñâ a tarâwe, zengât mâteziñan kwâimbâm sâip, “Gâ den sat, zo nâ nângâm kwaksan.”

71 Yatâ sâmñâ geibâ sâi kore ambân ñâiñâ ekñâ a itâ sâm dâzângoip, “A zi Yesu Nasarete gokñâ, zâk sot ândimat.”

72 Yatâ sâi Peteroñâ kwâimbâm den sâm kâtigeip. Oi sâip, “Nâ a zo mân ekman.”

73 Yatâ sâm mâik ñâi kinñâ a ziñâ Peterogâren âim sâwe, “Gâ perâkñak zengât kâmurân gokñâ. Nen diñgâ holiñâ nângen.”

74 Sânetâ dum Anutu mâtenjan sâm kâtigem den lañ sâm itâ sâm dâzângoip, “Nâ a zo mânâk ekman.” Sâi zorenâk kurukñâ diñ sâip.

75 Oi Yesuñâ den mârum sâip, zo Peteroñâ nângip, “Gâ sâp karâmbut kwâimbânina kurukñâ diñ sâbap.” Den zo nângâm umbâlâ op âkñan âim girâp patâ iseip.

27

Yesu zâk Pilatogâren diim âiwe.

(Mk 15:1; Lu 23:1-2; Yo 18:28-32; Apo 1:18-19)

1 Hansâi tirik namâ galem a patâ sot a sâtñâ, zen mindum Yesu koindâ mumbapkât den sâwe.

2 Oi sâne Yesu bikñâ saamñâ diim âim Roma a kutâ Pilato, zâkkâren parâwe.

3 Mumbapkât sâm kâtigine Yuda, zâk zo ekñâ wangât yatâ uan sâm umñâ bâlei kât pindâwe, zo mem âim tirik namâ galem a patâ sot a sâtñâ mâburem ziñgip.

4 Oi itâ sâm dâzângoip, “Nâ lañ opñâ a târârakñâ zi bitziñan paan.” Yatâ sâi ziñâ sâwe, “Wangât nengâren ga sat? Zo gikak.”

5 Yatâ sâm kât zo birânetâ mem tirik namin lum pam âi sip miangip.

6 Tirik namâ galem a patâ, zen kât zo memñâ sâwe, “Kât zi kâmbamgât sângân, zorat tirik namin pâindâ mân dâp upap.”

7 Oi kât zo mem dap utnat sâm âragum hân ñâi kwâlâwe. Hân zo âmañ tuu-tuu agât hân sâmarâwe. Hân zo kamân ñâin gâbâ ga ândiândiñ, zo mune zoren hanzângobigât sângân miwe.

8 Oi narâk zoren hân zorat kutñâ ñâi kâmbam hân sâne kâtigeip.

9 Oi Propete Yerima zâkkât den kânñan sâip, zo bon oip. Den zo itâ, “Isirae a zen a sângânñangât kât sâwe.”

10 A sângânṅangât kât ekap 30, zorân âmanṅ tuutuṅ agât hân, zo sângân miwe. Kembuṅâ dâtnogip, yatik urâwe.”

A kutâ zâk Yesu poru nagân mumbapkât sâip.

(Mk 15:2-5; Lu 23:3-5; Yo 18:33-38)

11 Zen Yesu diim âine a kutâ Pilato, zâkkât mâtenṅan kiri itâ sâmbâsikip, “Topkangât dâtno. Gâ Yuda zengât a kutâ?” Sâi Yesuṅâ sâip, “Sat, zo.”

12 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, ziṅâ den sâkṅanâk sâmbâ kine den hâuṅâ mân sâip.

13 Yatâ oi Pilatoṅâ dukum sâip, “Gâgât den doṅbep sânetâ wangât den hâuṅâ mân sat?”

14 Oi Yesuṅâ den hâuṅâ ṅâi mân dukui a kutânâ nâṅgi imbânâ oip.

15 Pasowa kendon narâk dâp a kutâ zâk Yuda a tâk namin tâpmarâwe, zengâren gâbâ ṅâi olaṅ ziṅgâmâip.

16 Oi narâk zoren kâmbam ku a bâliṅâ ṅâi tâk namin zeip, kutṅâ Baraba.

17 Oi a mindumṅâ kinetâ Pilatoṅâ mâsikâziṅgâm sâip, “ṅâi olaṅbatkât nâṅge? Baraba mo Yesu kutṅâ ṅâi Kristo sâme?”

18 Yuda a sâtnâ, zen Yesugât um kâlak nâṅgânṅangâm zâkkâren parâwe, zorat nâṅgâmṅâ sâip.

19 A kutâ, zâk den sâmbâ kubikkubik tâtarân tâi ambinṅandâ zâkkâren den itâ pâi gâip, “Gâ a târârak zo, zâkkât den mân mâsâsuatpan. Nâ itârâṅ umanân nâṅgâm zâkkât op sâknam doṅbep nâṅgan.”

20 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen a umziṅan gem sâwe, “Zen sâne Baraba olaṅṅâ ko Yesu ko koi mumbap.”

21 Oi a kutâ zorâṅ dum mâsikâziṅgâm sâip, “ṅâi mo ṅâi olaṅbatkât se?” Sâi ziṅâ sâwe, “Baraba.”

22 Sânetâ itâ sâmbâ mâsikâziṅgip, “Yesu, kutṅâ ṅâi Kristo sâme, zâk dap okṅangâbat?” Sâi zen lâu mâtâkâm aksik sâwe, “Zâk poru nagân moik.”

23 Sâne a kutânâ dum mâsikâm sâip, “Wan tosgât?” Yatâ sâi den kâtik sâmbâ sâwe, “Zâk poru nagân moik.”

24 Yatâ utnetâ Pilatoṅâ sâi den mânâk nâṅgâm den doṅbep sâne sâi too pindânetâ

mâteziṅan bikṅâ too sanṅonṅâ sâip, “A târârak zirat tosa nâgâren zimbat, zo zengât siṅgi uap.”

25 Sâi a ambân kâmut, zen itâ sâwe, “Tosa zo nen sot kiurâpniṅ neṅgâren zimbat.”

26 Yatâ sâne a kutânâ Baraba olaṅ ziṅgip. Yesu ko sâi inzut kuupṅoot, zorâṅ lapitne poruyân kumbigât kâwali a bitziṅan pâip.

Kâwali a, zen Yesu kom eksâwe.

(Mk 15:16-20; Yo 19:2-3)

27 Oi a kutâgât kâwali a, zen Yesu namin gâbâ diim gem kâwali a zengât namâ sombemân âim sânetâ kâwali a ziṅâ aksik minduwe.

28 Mindumṅâ Yesugât hâmbâ mâkâm kâwali a zengât hâmbâ kuriṅâ giṅangâne giarip.

29 Oi tâk sâtmam goṅkom kâukṅan pane giarip. Oi bikṅan tân ṅâi pindâne bikṅâ bongen mem kirip. Yatâ opṅâ kâwali a zen zâkkâren gam simin liim itâ sâwe, “Oe, Yuda zengât a kutâ.”

30 Oi tâpziṅâ tâpkum tân bekṅan mem kâukṅan kuwe.

31 Yatâ kom eksâmṅâ kâwali a zengât hâmbâ, zo mâkâm zikṅâ hâmbâ du giṅangâne giari poru nagân kunam diim âiwe.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mk 15:21-32; Lu 23:26-43; Yo 19:17-27)

32 Diim âim mâtâbân a ṅâi muyagiwe, kutṅâ Simoṅ, Kirene kamânân gokṅâ. Zâk okṅangâne Yesugât poru nak bekṅan mem lugi âiwe.

33 Âimṅâ hân ṅâi kutṅâ Goligata (niṅ denân ko kâuk siṅit), zoren takâwe.

34 Zoren takâmṅâ waiṅ too sot um gulip too mâpot pindânâ sâne nem ekṅâ birip.

35 Yatâ oi poru nagân kuwe. Kune kiri hâmbânṅangât wenzu pam igâwe. Ikne muyageip dâp miwe.

36 Yatâ opṅâ galem tarâwe.

37 Oi kâukṅâ kwâkṅan poru nagân topṅâ itâ kulemgune zeip, “Zi Yesu, Yuda zengât a kutâ.”

38 Oi kâmbam ku a zâgât poru nagân zâkom, ṅâi toren, ṅâi toren kwânâṅgâzikâwe.

39 Oi a ambân zoren âim gawe, zen sâm sinjan gem den top topnâ dukum kâuk birâm sâwe,

40 “Bâi, gâ tirik namâ kândan sirâm karâmbut tuum nanğâbat sâin. Bâi, gikâ sâkkâ sâna poru nagân gâbâ âkâm geik. Oi gâ Anutu nanğâ ândiat oi poru nagân gâbâ pâtan ge.”

41 Oi tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot a sâtnâ, zen yatik dukum sâwe,

42 “A nâmbutnâ tâmbetagonam utnetâ tânzângomap. Ziknanğât ko kwaksap. Zâk Isirae a neğgât a kutâ ândiap oi ko poru nagân gâbâ âkâm gâi zâkkât diñâ nângânat.

43 Zâk nâ Anutugât nanğâ sâm, nângâm pâlâtânâ Anutugâren pâi zeip, zorat Anutunâ zâkkât nângap oi ko poru nagân gâbâ kwâki geik.”

44 Oi kâmbam ku a zâkowe, zet yatik den mot dukuwet.

Yesunâ moip.

(Mk 15:33-41; Lu 23:44-49; Yo 19:28-30)

45 Yatâ oknanğâne mirâ bâknan zoren nâtâtik muyagem zei mirâ oi âkip.

46 Mirâ oi Yesunâ den kâtiknâ den sâm sâip, “Eli, Eli lama sabetini (niin denân ko, Anutunâ, Anutunâ, wangât birânigat)?”

47 Oi kirâwe, zengâren gâbâ a nâmbutnâ zinâ sâwe, “Zâk Elia konsap.”

48 A nâinâ nângâm sârârâk kârâm âim sarugât kâmon mem ga winiga too kâlaknoot sum kapiñkum pindip.

49 Oi a nâmbutnâ itâ sâm dukuwe, “Nen tap iknâ. Elia perâkñak ga mâkâbap mo buñâ?”

50 Oi Yesu zâk dum den kâtiknâ den sâi Kaapumnâ takâm arip.

51 Moi tirik namin sângum patâ, zo uren gâbâ oloñ gei kwâkip. Oi wâriñ mei kât âbângum nanğip.

52 Oi a zengât kwak, zo pâronşâi Kembugât sinji a ândim muwe, zo zengâren gâbâ nâmbutnândâ zaarawe.

53 Oi Yesu zâk kândom op zaari zen kwagân gâbâ zaatnâ kamân kâuknan zo âim a donbep muyagezinğawe.

54 Oi kâwali a galem sot arâpnâ kirâwe, zen wâriñ sot kut nâi nâi zo eknâ imbanâziñ buñ oi sâwe, “Perâkñak a zirân Anutugât nanğâ ândeip.”

55 Yesu kuwe, narâk zoren ambân donbep kârebân kin kut nâi nâi zo ek nanğawe. Ambân zo, zen Yesu molim kore oknanğâm Galilaia hânân gâbâ gawe.

56 Maria, Madala kamânân goknâ sot Maria, Yakobo sot Yose zekât mamziknâ. Oi ambân nâi Zebedαιο nanzatnâ, zekât mamziknâ. Zen ârândân tarâwe.

Yesu hanguwe.

(Mk 15:42-47; Lu 23:50-55; Yo 19:38-42)

57 Mirâ nâtikşâisâi Arimataia kâmbânân goknâ sikum a nâi Yesugât a op ândeip, kutnâ Yosepe, zâk gâip.

58 Gamnâ Pilatogâren âim Yesugât kâmbârânâ zorat dukum sâi Pilatonâ kâwali a sâm dâzânğoi pindâwe.

59 Yosepenâ kâmbârânâ zo memnâ sângum kâu unaknândâ kâpim lum arip.

60 Lum âim kât mâtâpnâ zik sinji nâi tuugip, zoren pamnâ kât patâ nâi kâbaknei âi mâtâp doonğoi arip.

61 Oi kwak nanğâmnan Maria, Madala kamânân gok sot Maria nâi, zet zo tap igâwet.

62 Kendongât kut nâi nâi kubikkubik narâk, zo âki ko hanşâi tirik namâ galem a patâ sot Parisaio a, zen Pilatogâren âiwe.

63 Âimnâ sâwe, “Patâniñâ, nen den nâi nângen, zo dâgonâ. Sarâ a zâk wâgân ândeibân itâ sâip, ‘Momnâ sirâm karâmbut zem tap zaatpat.’”

64 Zorat arâpnâ zinâ âi kâmbârânâ mem âimnâ mumunân gâbâ zaatsap sarâ sâbegât kâwali a sângonzânğona kwagân âi galem kinetâ sirâm karâmbut âkâbap. Mârum den sarâ zeip, zorat den sarâ kwâknan zari lâmbatpapkât girem op dâgogen.”

65 Sâne Pilatonâ itâ sâm dâzânğoi, “Kâwali a zinğân. Diizîngâm kwagân âim ziinğak dap mo dap nânge, zo yatâ doonğune tâpap. Yatâ sâi kâwali a zen sot âimnâ kwagân zo winzip pam galem tarâwe.

66 (-)

28

Yesu mumuñan gâbâ zaarip.

(Mk 16:1-10; Lu 24:1-10; Yo 20:1-18)

¹ Yuda zengât kendon âki hañsâsâgât Maria, Madala kamânân gokñâ sot Maria bukuñâ, zet kwagân iktam âiwet.

² Aritâ wârinj patâ mei Kembugât sumbem a ñâinjâ sumbemân gâbâ gem kât patâ mem kâbakñei ari kât kwâkñan tâip.

³ Tobatñâ âsakñoot hânpân yatâ. Hâmbânâ kâu timan.

⁴ Kâwali a, zen zo ekñâ sânmziñ sâmbui keñgât op hânân gei zem ândiwe.

⁵ Oi ambân zagât zo, zet âi takitâ anâ itâ dâzâkom sâip, “Zet keñgât mân oit. Nâ nângan. Zet poru nagân kuwe, zo iktam gabot.

⁶ Oi zâk zi mân taap. Zâk mârum sâm dâzângoip, zo yatâ op mumuñan gâbâ zaatsap.

⁷ Zet kek âi arâpñâ dâzângobabot, ‘Yesu zâk mumuñan gâbâ zaatsap. Galilaia hânân âi kândom otziñgâbap. Zen zoren âi ikpi.’ ”

⁸ Sâi zet kek kwak zo birâm keñgât sot sâtâre op arâp den siñgi dâzângoram sârârâk kârâm âiwet.

⁹ Aritâ Yesuñâ mâtâbân muyagezikâm itâ sâm dâzâkoip, “Umzik âlip oit.” Yatâ sâi zet um topñan âi pindiñsâm mâpâsem kiñan gâsuwet.

¹⁰ Oi Yesuñâ itâ sâm dâzâkoip, “Zen mân keñgât oit. Zet âi arâpnâ dâzângoitâ Galilaia hânân âi nikpi.”

¹¹ Ambân zagât, zet aritâ kwagân galem kirâwe, zengâren gâbâ nâmbutñâ zen âim kamân patin takâmñâ tirik namâ galem patâ kut ñâi âsageip, zorat siñgi dâzângowe.

¹² Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtñâ, zen mindum kâwali a zen kât donbep ziñgâwe.

¹³ Ziñgâm itâ sâwe, “Zen itâ sâbi. Nen ñâtigân uman zeindâ arâpñâ ziñ gam kâmbârânâ mie.

¹⁴ Den zo Roma a kutânâ nângâbapkat keñgât mân upi. Âlip niñâ dukunat.”

¹⁵ Yatâ sâm dâzângone kâwali a zen den lum kât zo mem âiwe. Den sarâ zo Yuda a zengâren zeipñak tok ziap.

Yesuñâ bâkñan arâpñâ muyageziñgâm nep diñ sâm ziñgip.

¹⁶ Yesugât arâp kiin kânok, nen Galilaia hânân bakñâ ñâin Yesuñâ den kânñan dâtnângoipkat zoren zâiwen.

¹⁷ Zâimñâ zikñâ ekñâ pindiñsâm mâpâsiwen. Nâmbutñandâ ko um zagât urâwe.

¹⁸ Oi Yesuñâ gootniñan gam itâ sâm dâtnângoip, “Anutuñâ imbanâ top top aksik sumbengât sot hângât nâ nigip.

¹⁹ Zorat ko zen hânñâ hânñâ, a kâmutñâ kâmutñâ, zengâren âim nep tuune dinnâ lum nâgât a ambân upi. Oi Ibâ sot nanñâ, nâ sot Tirik Kaapum, nenñgât korân târokwap too sañgon ziñgâbi.

²⁰ Den dâzângom ândiwan, zo aksik lubigât dâzângom ândibi. Oi ñâi dâzângua nângâne. Nâ sirâmñâ sirâmñâ, âsâbân zen sot ândia hângât narâkñâ âkâbap.”

Zo yatik.

Yesugât den sinji âlipnâ Marekonâ kulemguip

Yohanegât den sinji.

(Mt 3:1-12; Lu 3:1-9, 15-17; Yo 1:19-28)

¹ Yesu Kristo, zâk Anutugât nanjâ, zâkkât den sinji âlipnâ, zo topkwapnâ.

² A sânginjâ Propete Yesaianâ mârûm nâi Anutugâren gâbâ den itâ nângâm kulemguip,

“Nângâ. Nâgât kore a nâi sângongua gâ kândom otgibap. Zâknâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.

³ Barâ kâtik, mirâ âtânjan ândim den itâ sâbap, ‘Kembugât mâtâp kârâm pitâne gânduŋ oik.’ ”

⁴ Den zorat bonjâ ko Yohanenâ âsagem barâ kâtik mirâ kamân âtânjan ândim den itâ sâm dâzângomâip, “Umziŋâ melânje too saŋgonziŋga Anutuŋâ tosaziŋ birâbap.”

⁵ Yatâ sâm dâzângoŋi ko Yerusalem kamân mâirâp sot Yudaia hânân a ambân ândiwe, zen gâbâreyangâm zâkkâren âiwe. Zen bâliŋâziŋâ sapsune Yohanenâ Yodaŋ toin saŋgonziŋgâmâip.

⁶ Yohane zâk a kanpitâ ândeipkât sâk pâke âlipnâ mân mem ândeip sot nalem âlip mân nem ândeip. Yohanegât hâmbâ zo bâu kamele sâmotjandâ tuune pam ândeip. Ka pânjan ko inzut nâi bâu sâknâ tuutuunâ, zo lap ândeip. Kumbon sot bâŋsat, zo nem ândeip. Ândim itâ zo sâm dâzângom ândeip,

⁷ “Betnan a nâi gam taap. Zâk kâwaliŋâ nâi yatâ zemnângap. Nâ yatâ zorâŋ irâ sikumnâ goribat, zorâgoot ko mân dâp upap.

⁸ Nâ tooyâk saŋgonziŋgan. Ka zâknâ ko Kaapum bonjâ saŋgonziŋgâbap.”

Yohanenâ Yesu too saŋgori ari Sataŋjâ mâsikip.

(Mt 3:13-17; 4:1-11; Lu 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Narâk zoren Yesuŋâ Nasarete kamânân gâbâ Galilaia hân birâm Yodaŋ toin Yohanengâren takip. Âi taki ko Yonanenâ Yodaŋ toin saŋgonjângip.

¹⁰ Yesu zâk toin gâbâ kopga egi sumbem pâronjsâi Anutugât Kaapum zâk nii kembâ yatâ opnâ Yesu kwâknjan gem pâip.

¹¹ Oi sumbemân gâbâ den nâi itâ âsagem gâip, “Nannâ, gâ umnandâ gâsugim birâmpap. Oi geknâ umnâ âlip opmap.”

¹² Op ko narâk zorenâk Kaapumnâ Yesu oknâŋgi barâ kâtik, mirâ kamân âtânjan arip.

¹³ Zoren Sataŋjâ mâsikâm ândei hilâm 40 âkip. Yesuŋâ zuu osetziân ândeip. Ândei ko Anutugât sumbem a ziŋâ on galemnâ oknâŋgawe.

Yesuŋâ nep topkwap arâpnâ gâsuziŋgip.

(Mt 4:18-22; Lu 4:14-15)

¹⁴ Yohane tâk namin pane tâi ko Yesu zâk Galilaia hânân gamnâ Anutugât den sinji âlipnâ itâ dâzângom ândeip,

¹⁵ “Anutugât um topnjan ândiândigât narâknâ mâte uap, gât ko umziŋâ melân Anutugât den sinji âlipnâ zirat nângâne bon upap.”

¹⁶ Yesuŋâ Galilaia saru sâtnjan âim tap ko Simon sot munjâ zikirip. Zet injangât nep tuum ândiwet. Zikiri injangât irâ pam kirâwet.

¹⁷ Yesuŋâ zâkonsâm itâ sâip, “Zet ga nâ târokwatnigit. Nâŋâ den âlip kwâkâm zika ândim ko zet injangât nep tuum ândiabot, yatigâk a zengâren tuum ândibabot.”

¹⁸ Yatâ sâi irâziknâ birâmjâ Yesu molim ba âiwet.

¹⁹ Yesuŋâ mâik nâi âim ko Zebedaio nanzatnâ Yakobo sot Yohane zikirip. Zet waŋgâyân tapnâ injan mâme irâziknâ kubik tarâwet.

²⁰ Yesuŋâ zâkonsâi nângâm ibâziknâ sot nep a waŋgâyânâk tatne zâmbamnâ gem Yesu molim ba âiwet.

Yesu Kapenaum kamânân nep tuugip.

(Mt 4:12-17; Lu 4:14-15, 31-37)

²¹ Op ko zen Kapenaum kamânân âiwe. Yuda zengât kendon mâik zorat narâknâ oi Yesu zâk mâtâpâpâse namin zâim sinji âlipnâ sâm dâzângoip.

22 Den dâzângoï Yesugât nângâne imbanâ oip. Yesu zâk sinji âlip den dâzângoïp, zo Anutugât gurumin den zorat galem a ziñ sâmarâwe, yatâ mân sâip. Zo walâm yatâ dâzângoïp.

23 Narâk zorenâk mîpâmîpâse namin a wâkeñoot nâi tâip.

24 Zâknâ den yu kambânâ sâm itâ sâip, “Yesu Nasarete goknâ, gâ dap otniñgâbam gaat? Gâ tâmbetnângobam gaat? Gâgât topkâ nângen.

25 Gâ Anutugât tirik a.” Sâi Yesunâ den yatâ mân sâbapkât dukum sâip, “Gâ hiriñsâm ayân gâbâ takâm ba âi.”

26 Yatâ sâi wâke zorân a zo oknâñgi kâkâksâm zeï wâke zo yu kambân sâm ko takâm ba arip.

27 A ambân zen zo eknâ imbanâziñ buñ oi âragwârâgu opnâ sâwe, “A zi dap dap yatâ? Topnâ nâi. Den uñaknâ sap.

28 Zâk a kâwaliñâ patâ wâke sorâk den dâzângoï sâtnâ lume.” Yatâ sâm sinjiñâ âragunetâ Galilaia hânân a ambân aksik nângâwe.

*Yesunâ use mâsek kubikziñgip.
(Mt 8:14-17; Lu 4:38-44)*

29 Yesu sot Yakobo sot Yohane, zen mîpâmîpâse namin gâbâ gemnâ Simon sot Andrea, zekât mirin zâiwe.

30 Simon sibunñâ, zâk mirin mâsek kârâpñoot op zeip.

31 Yesu zâk mirin zari dukuwe. Dukune zâkkâren âi bikñan gâsum mem zaarip. Oi sâknâ sânduksâip. Sânduksâi ko nalem om ziñgi niwe.

32 Nâtiksisâi kamân mâirâp zen a wâkeziñoot sot sisi mâsekziñoot a ambân gâbâreziñgâm Yesugâren gawe.

33 A ambân aksik mirâ sângânñan ga mindum tarâwe.

34 Yesunâ a ambân donbep mâsek top top kubikziñgip. Oi wâkeziñoot wâke zo moliziñgi âiwe. Wâke zen Yesugât topnâ nângâwe. Oi zo sâm muyagibegât dâzângoïp.

35 Yesugât arâpnâ uman zem tatnetâ nâtigân Yesunâ zaatnâ zâmbam hân nâi a mân ândiândiñan ba arip.

36 Âim ko ninâu sâm ândeip. Harñsâi Simon sot bukurâpnâ, zen Yesu kârum âim muyagemñâ sâwe,

37 “A ambân zen aksik kârugige.” Sânetâ Yesunâ itâ sâip, “Kamân ginñan ginñan âinâ.

38 Zoren den sinji âlipnâ dâzângobarâk. Oi nep zo tuubat sâm gem gâwan.”

39 Yatâ sâmñâ Galilaia hânân kamân dâp âim gam mîpâmîpâse namâziñan zâim sinji âlip den dâzângomñâ wâkeziñoot moliziñgâm ândeip.

*Yesunâ sâk bâlâ nâi kubikñangip.
(Mt 8:1-4; Lu 5:12-16)*

40 Sâk bâlâ a nâi Yesugâren âimñâ um topñan simin liim pindiñsâm sâip, “Gâ imbanâgâ ziap, zorat gâ kubiknibâ sâm âlip kubikniban.” Yatâ sâi Yesunâ umñâ nângâm ko sâknan gâsum sâip,

41 “Nâ nângâgigan. Bâi sâkkâ âlip oik.” Yatâ sâi ko useñâ sogei âlip oip.

42-43 Oi Yesunâ zorat sinji zo a ambân torenñâ mân dâzângobapkât sâm kâtigem sângongoïp.

44 Itâ dukuip, “Gâ nângâ. Zorat den sinji a ambân lan mân dâzângoban. Mârum nâi Mosenâ den nâi sâip, zo luban. Gâ tirik namâ galem agâren âi sâkkâ tirâpkuna egi ko nii mo zuu nâi mem ko Anutugât sinji sâm a sâtnâ zo pindânan. Usegâ sogiap, zo a ambân ek nângâbigât yatâ otnan.”

45 Sâi ko a zo zâk âim ko Yesugât diñâ kwâkâm a ambân pisuk âi dâzângoïp. Zorat opnâ a ambân ziñâ Yesugâren mindum gabegât Yesu zâk kamân patin mân âim gâip. Birâm hibuk mâtâp âim gam ândeip. Yatâ ândei ko a ambân kamân nângâm nângâm tarâwe, zenak zâkkâren âimarâwe.

2

*Yesunâ a nâi kiñ bik mumunâ kubikñangip.
(Mt 9:1-8; Lu 5:17-26)*

1 Yesu zâk mâik nâi ândim ko Kapenaum kamânân âbureip.

2 Âburem mirin zâi tâi ko kamân mâirâp zen nângâmñâ zâkkâren mindum mirâ piksâmñâ mirâ sângânñan mindumñâ mirâ mâtâpnâ doonguwe.

³ Yesu zâk mirin den dâzângom tâi a kimembut bukuzinâ nâi kin bik mumunâ, zo lum gawe.

⁴ Oi a ambân nâmbutnâ zen sot gawe. A kâmut patânâ mirâ mâtâp doongune ko lum mirâ kwâknan zâim ogep kwâsat temoorâk pane Yesugât kin topnan geip.

⁵ Pane gei zeï ko Yesunâ nângâm pâlâtânziñangât bonnâ zo eknâ a zo itâ dukuip “Nannâ, tosgâ biran.”

⁶ Yatâ sâi ko Anutugât gurumin den zorat galem a tarâwe, zinâ itâ nângâwe,

⁷ “A zi wan den sap? Zâk Anutu mem ge kwap sap. Op ko Anutu zâizâin oknângap. Anutu, zâk kânoknâ tosaninâ birâmap.” Yatâ nângâm tatnetâ Yesunâ umziñan nângâm itâ sâm dâzângoip,

⁸⁻⁹ “Zen umziñan wangât den zo yatâ nânge? Zen dap nânge? Nep ikâ zorânâ bâbâlan? Tosa birâbirân mo sâk kubikkubik?”

¹⁰ Yatâ sâmnâ Yesunâ itâ sâip, “A bonnâ nâ hânân ândim a ambân zenngât toszin birâbatkât imbanâ zemnigap, zorat topnâ ikpigât den zo dukuan.”

¹¹ Yatâ dâzângomnâ puriksâm a kin bik mumun zo itâ dukuip, “Gâ zaat isen koremgâ zo mem ko ba kamângan âi.”

¹² Yatâ sâi zaatnâ mâteziñanâk isennâ zo mem ko ba arip. A ambân zen eknâ kâwalizinâ buñ oi Anutu mâpâsem sâwe, “Kulem zi itârân âsagei iksen, zi sen pup iksen.”

*Yesunâ bâlin mâme a zen sot buku oip.
(Mt 9:9-13; Lu 5:27-32)*

¹³ Yesu zâk yatâ op ko dum Galilaia saru sâtñan giarip. Zoren a ambân mindum ganetâ den sinji âlip sâm dâzângoip.

¹⁴ Dâzângom âim ko Alipaiogât nannâ Lewi egi kât mimiñâ namin tâi itâ sâm dukuip, “Gâ nâ sot pâlâtân op molini.”

¹⁵ Sâi zâk zaatnâ beknan sâip. Lewinâ sâi Yesu mirin zâi tâi Lewi bukurâpnâ kât mâme a sot bâlin mâme a tatnetâ Yesu sot arâpnâ zen sot nalemm niwe. Kât mâme a zen kât memnâ nâmbutnâ kâmbu memarâwe. A zo yatâ zo donbepnâ Yesu molim zâk sot ândim pâlâtân kwarâwe.

¹⁶ Parisaio a kâmurân gâbâ Anutugât gurumin den zorat galem a nâmbutnâ,

zen iknetâ Yesu zâk kât mimiñ a sot bâlin mâme a osetziñan tap nalemm neip. Parisaio a zen eknâ Yesu arâpnâ itâ sâm mâsikâziñgâwe, “Wangât patâzinâ zâk bâlin mâme a zen sot tap nalemm niap?”

¹⁷ Sâne Yesunâ nângâm itâ sâm dâzângoip, “Sisi mâsek kubikkubik a, zen a sâkzinâ wâgân zenngâren nep mân tuume. A mâsekziñoot zenngârenâk tuume. A ziñangât nen âlipnâ sâme, nâ zenngât mân gem gâwan. Nâ bâlin mâme a diizinga nâgâren gabigât sâm gem gâwan.”

*Nalemm birâm kendon ândiândiñangât
Yesu mâsikâwe.*

(Mt 9:14-17; Lu 5:33-39)

¹⁸ Narâk zoren Yohane arâpnâ sot Parisaio a, zen nalemm birâm kendon ândiwe. A nâmbutnâ zinâ Yesugâren âim itâ sâm mâsikâwe, “Yohanegât arâpnâ sot Parisaio zenngât arâpzinâ, zen nalemm birâm ândime. Arâpkâ zen ko wangât nalemm mân birâm nemjik ândie?”

¹⁹ Yatâ sâm mâsikâne Yesunâ itâ sâm dâzângoip, “A kutâ, zâk arâpñoot ândei dap yatâ nalemm birâm ândibi? A kutâziñoot ândim yatâ mân upi.

²⁰ Gâtâm a kutâ betziñan mine kârubi, narâk zoren umbâlâ op nalemm birâm ândibi.

²¹ Nen hâmbâ sânginâ oloñoloñan zo unâknâ mân pam gârimen. Wangât, unâknandâ sânginâ zo diigi oloñi mâtâp patâ opap sâmnâ mân upmen.

²² Wâin too kâtik unâknâ hâkop sânginân mân gune geimap. Yatâ upi, zo ko wâin too kâtiknâ zorân hâkop kunziri hâkop sot wâin ârândân buñ upapot. Wâin unâknandâ hâkop unâknan giari dâpnâ upap.”

Kendongât den.

(Mt 12:1-8; Lu 6:1-5)

²³ Yuda zenngât kendon narâk nâin Yesu sot arâpnâ kâlamân obândiwe. Âim ko arâpnâ zen segon burotnâ namun niwe.

²⁴ Yatâ utne Parisaio a zinâ Yesu itâ sâm dukuwe, “Zingitnan. Zen kendonân mân orotnâ ue.”

²⁵⁻²⁶ Sânetâ Yesunâ itâ sâm dâzângoip, “Dawidi sot arâpnâ, zen nalemmât mom

ko urâwe. Zen den zo sâlâpkum nângâme mo buñâ? Abita tirik namâ galem a ândeip, narâk zoren Dawidinâ Anutugât tirik namin zâim Anutugât sinji nalem parâwe, zo mem nem ko arâpñâ zingji niwe. Zen mân orotñâ urâwe. Tirik namâ galem a, zen ziiñjik nalem zo nimbigât sâsân.”

²⁷ Yatâ sâmñâ itâ dâzânngoip, “Kendon zo agât op âsageip.

²⁸ Ka anjâ kendongât mân op âsagiwen. Oi a bonñâ, nâ kendongât sot kut ñâi ñâigât mariñâ ândian.”

3

Yesunâ kendonân a ñâi kubikñanji.
(Mt 12:9-14; Lu 6:6-11)

¹ A ñâi bikñâ humutñjik mápâmâpâse namin zâi tâi Yesu zâk zoren zarip.

² A nâmbutñjâ ek tatnetâ kubikñanji ko denân pânâam tarâwe.

³ Yesunâ a bikñâ humutñjik zo itâ dukuip,

⁴ “Gâ zaatñjâ a ambân mâteziñjan ga kin.” Sâi zari Yesunâ a ambân itâ mâsikâziñgip, “Mâsikâziñga sânek. Kendonân nep ikâ zorân âlip tuutuun? A kubikziñgâziñgân mo a tâmbetzânngoizânngo?”

⁵⁻⁶ Yatâ sâi zen den hâuñjâ mân sâwe. Mân sânetâ purikgurik op kin ziñgitñjâ um kâtikziñanğât op umñâ bâleip. A zo itâ dukuip, “Bikâ tântân pa.” Sâi a bikñâ pâi âlip oip. Yatâ oi ekñâ Parisaio a, zen âimñâ Herode arâpñâ zen sot zorenâk zâk dap yatâ kunat sâm den âraguwe.

A ambân kâmutñjâ kâmutñjâ Yesugâren gam nanğawe.

⁷⁻⁸ Yesu sot arâpñâ saru sâtñjan âine a ambân kâmut patâ Galilaia hânân gâbâ sot Yudaia hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Idumaio hânân gâbâ sot Yodañ too nâmbut zeñgâren gâbâ sot Tiro Sidañ zeñgâren gâbâ, a kâmut patâ zo, ziñjâ Yesugât den sinji nângâmñjâ ga Yesugâren minduwe.

⁹ Yesunâ ziñgitñjâ arâpñâ itâ sâm dâzânngoip,

¹⁰ “Wanğâ ñâi ga gootniñjan tâik.” A kâmut zorân lân kwândâlenibegât sâm

wanğâgât sâip. A doñbep kubikziñgâmâip, zorat op a mâsekziñootñjâ gootñjan âinam agom kâbakñeyanğawe.

¹¹ Ka a wâkeziñoot zorân ko hânân gei pindiñsâm zem kambân sâm sâwe, “Gâ Anutugât nanñjâ op ândiat.”

¹² Yatâ sânetâ Yesunâ zikñâ topñjâ zo a ambân lan mân dâzânngobigât sâm kâtigeip.

Yesunâ a kiin zagât gâsuziñgip.
(Mt 10:1-4; Lu 6:12-16)

¹³ Yesu zâk bakñjâ ñâin zâim a umñandâ nângâm sâlâpzânngoip, zo zânğonsâi zâkkâren gawe.

¹⁴ Ganetâ a kiin zagât zâk sot ândibigât sâip. A kiin zagât zo itâ sâm dâzânngoip, “Zen âimñjâ a ambân den sinji âlipñjâ dâzânğobi.”

¹⁵ Yatâ sâm ko wâke molibigât imbânñjâ ziñgip.

¹⁶ A kiin zagât zo, zeñgât kutziñjâ itâ, Simoñ, Yesunâ kutñjâ ñâi Petero sâm pindip.

¹⁷ Zebedaiogât nanzatñjâ Yakobo sot munñjâ Yohane, zekât kutzikñjâ Boanegesi sâip (niñ denân ko, dinzikñjâ kundundun yatâ opmap).

¹⁸ Andrea, Pilipo, Batolomaio, Mataio, Toma, Alipaiogât nanñjâ Yakobo sot Tadaio sot a ñâi Simoñ Zelote sot Yuda Karioto kamânân gokñjâ.

¹⁹ Yuda zâk ândim Yesu tirâpzânngoi kâsa ziñ gâsuwe.

Yesugât nângâne kwakmak oip.
(Mt 12:24-32; Lu 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu sot arâpñâ mirin zâimñjâ nalem om ninat sânetâ a ambân kâmut patâ mindune ko nalem mân niwe.

²¹ Yesugât torerâpñjâ ziñ itâ sâm gâsunam âiwe. A nâmbutñjandâ Yesugât umñjâ gulip uap sâwe.

²² Anutugât gurumin den zorat galem a nâmbutñjâ, zen Yerusalem kamânân gâbâ gam itâ sâwe, “Wâke zeñgât patâziñjâ Bezebulunâ umñjan gei kin, zorân imbanñjâ pindi wâke moliziñgâmap.”

²³ Sânetâ Yesunâ zânğonsâi zâkkâren âine den sumbuñjâ itâ sâm dâzânngoip,

24 “Satanj zâk âlip zikņak molianġâbap mo? Hân nâigât a zen ziņak agom kâsâpagone hânziņâ kwamen zimbap.

25 A nâi sot warâpņâ, zen sârek op kâsa utne kâsâp âsagibap.

26 Satanjâ arâpņâ zâņgom molizingi sâi ko zâkkât nep kamânņâ zorâgoot gulip opap.”

27 Yesuņâ yatâ sâmņâ Satanġât den sumbuņâ nâi itâ sâm dâzânġoip, “Mirâ marinjâ, zâk kâwali op mirin tâi nâiņâ zâim sikum kut nâi nâi laņ mimbap? Zo mân orot. A zorâņâ kâwali a zo kom kiņ bik saam pam ko sikumņâ âlip beķņan mimbap.”

28-30 Op ko Anutugât gurumin den zorat galem a, zen Yesu umņan wâke ândiap sâwe, zorat itâ sâm dâzânġoip, “Nâ perâķņak dâzânġobâ. Den bâliņ top top zorat tosa birâbirâņ, zo ziap. Ka a nâi zâk Tirik Kaapum mem gei kwâķņanġâm den bâliņâ sâbap, zorat tosa ko mân birâbirâņâ. Zo ko narâk dâp tap zâibap.”

*Yesugât mamņâ murâpņâ.
(Mt 12:46-50; Lu 8:19-21)*

31 Den yatâ dâzânġom tâi Yesugât mamņâ murâpņâ sombemân ga kin gibapkât den pane zarip. Oi Yesuņâ a ambân osetziņan tâi dukuwe,

32 “Mamġâ sot mun gatkâ ga kin gem gânan se.”

33 Sâne a ambân tarâwe, zo ziņġitņâ itâ sâm dâzânġoip, “Nâġât mamņâ sot murâpnâ, zo waniņ ziņâ?

34 Nâġât mamņâ mun garâpnâ zi te.

35 Anutugât sâtņâ nâņġâm lume, zen nâġât mamņâ mun garâpnâ ue.”

4

*Arik maamaandijġât dâzânġoip.
(Mt 13:1-9; Lu 8:4-8)*

1 Yesuņâ saru sâtņan geim den siņġi âlipņâ dum dâzânġoip. A ambân donġbep patâ mindune birâm waņġâyân zâi tâip. A ambân zen sagân tarâwe.

2 Yesu zikņâ waņġâ kwâķņan tapņâ den siņġi âlipņâ sâm dâzânġoip.

3 Den sumbuņâ top top dâzânġoip. Nâi itâ sâm dâzânġoip, “Nâ sa nâņġâneķ.

4 A nâi keet maandinġbam nebân arip. Âi maandenġi ko keetņâ nâmbutņâ mâtâbân gei zeip.

5 Zei nii ziņâ ga nem nanġâwe. Keet nâmbutņâ ko hân siņġitņan gei zeip. Kât kwâķņan zeipkât kek takip.

6 Zo mirâsiņ takâm maa irikirik pâi moip. Ândânâ kât kwâķņan zeipkât maa egi hâlâlâņsâm moip.

7 Keet nâmbutņâ hibuk osetņan gei zeip. Oi kâmņâ taki hibukņâ kwârakuipkât bonņâ buņ oip.

8 Keetņâ nâmbutņâ ko hân kelâķņoorân gei zeibonņâ takâmņâ bonņâ imbanġa oip. Topņâ nâigât 30 oi, nâigât 60 oi, nâigât 1 handeret. Bonziņâ yatâ âsagiwe.”

9 Den yatâ sâmņâ itâ sâip, “A nâi kindapņootņâ ko den zi nâņġâbap.”

*Den sumbuņġik dâzânġomâip, zorat den.
(Mt 13:10-17; Lu 8:9-10)*

10 A ambân donġbep patâ âim nanġâne a nâmbutņâ sot Yesu arâpņâ zen ziņġik tapņâ den sumbuņanġât topņâ mâsikâwe.

11 Mâsikâne sâip, “Anutugât um topņan bagibagiņanġât den sumbuņâ, zo zen nâņġâm kwâķâbigât sâsâņ. Ka a nâmbutņâ ko topņâ mân nâņġâbigât den sumbuņâ dâzânġoman. A sâņġiņâ Yesaianġa den nâi itâ sâm kulemġuip,

12 ‘Umziņ mân âburei ko tosaziņ zemziņġâbapkât zen siņziņandâ igikņâ ko ikpi, ka mân nâņġâm kwâķâbi. Kindapziņandâ nâņġâbi, ka mân nâņġâm kwâtâtibi.’

13 Zen ko den sumbuņâ san, zorat topņâ mân nâņġe? Den sumbuņâ nâmbutņâ sa dap dap yatâ nâņġâm kwâķâbi? Den sumbuņâ san, zo topņâ itâ.

14 Keetņâ maandinġip, zo ko den siņġi âlipņâ yatâ.

15-16 Keetņâ mâtâbân gei zeip, a nâmbutņâ yatâ ândime. Zen den siņġi nâņġâne Satanjâ ga betziņan mem âimap.

17 Keetņâ hân siņġitņan gei zeip, zo ko a nâmbutņâ zo yatâ ândime. Zen den siņġi âlipņâ nâņġâm âķņâlem ândine ko umziņan mân ġâsui ko narâķņâ pârķânok mem ândibi. Siņġi âlipkât kâmbam ġâi ko loremņâ kektâ birâbi.

18 Keetnâ nâmbutnâ hibuk osetnjan gei zeip, zo ko a nâmbutnâ yatâ ândim den âlipnâ nângâm sâkziñanğât kenğât donğbep op ândime.

19 Hângât sikum zorat âkñâle sot bâliñâ top top, zo umziñan geim sinji âlipnâ zo koi bonñâ buñ opmap.

20 Keetnâ nâmbutnâ hân kelâkñan ge zeip, zorat dâp a nâmbutnâ zen den âlipnâ mem ândim bonñâ muyagime. Nâmbutnandâ 30, nâmbutnandâ 60, nâmbutnandâ 1 handeret. Bonñâ yatâ muyagime.”

Âsakñan ândiândigât den.

(Lu 8:16-18)

21 Den nâi itâ târokwap sâip, “Zen kârâp sâum mirin zâim âmanñan mân pam kwârakume. Kârâp sâum tâtatnâ gobetnjan mân pame. Buñâ. Tâtatnjan panetâ tapñâ ko âsakñâ âsagibap.

22 Kut nâi nâi hânân tik ziap, zo zemñâ tik mân zimbap. Zo âsagem kagibap.

23 A nâi, zâk kindapñootnâ den zi nângâbap.

24 Zen den nânge, zo nângâm kwâtâtibi. A nâi, zâk den nângâm kwâtâtei Anutonñâ nângânângâ âlipnâ târokwap pindâbap.

25 A nâi nângânângânoot, zo Anutonñâ târokwap pindâbap. Ka a nâi zâk den mân nângâm kwâtâtei ko Anutonñâ birâm beknjan mimbap.”

Anutugât sinji âlipkât mâtâp, zorat den sumbuñâ.

26 Yesunâ den nâi itâ sâip, “Anutugât sinji âlip zorat mâtâp, zo itâ.

27 A nâiñâ nebân keet maandenmap. A zo nâtik hilâm ândim zari keet zo kâmñâ takâm zâimap.

28 A zo topñâ mân ek nânge ko hânñâ too sot nalem pindi ko kâmñâ takâm zâimap.

29 Zâim ilum opñâ bonñâ opmap. Oi zobâ bon sâlâpagoi sândum memap.”

Anutugât sinji âlipkât mâtâp zo ko nak keetnâ yatâ.

(Mt 13:31-35; Lu 13:18-19)

30 Yesunâ den nâi târokwap itâ sâip, “Anutugât sinji âlip zorat mâtâp zo ko wanân dâpwap sâbâ?”

31 Anutugât sinji âlipkât mâtâp, zo nak keetnâ yatâ. Keet zo wakum keetnâ yatâ. Keet zo nak nâmbutnâ ombenjan. Keet zo mâiktâra.

32 Oi hânân kendindâ hibuk walâziñgâm nakñâ patâ lâmbatmap. Bâranñan nii ga pam sândukñan tapme.”

33 Yesu zâk den sumbuñâ top top sâm, den âlipnâ sâm dâzângeip.

34 Nângânângâziñanğât dâp dâzângeip. Oi sâm muyagem mân dâzângeip. A ambân âim nanğâne ko Yesu sot arâpñâ ziinik tap sâm muyagem dâzângeip.

Pibânâ Yesugât den lugip.

(Mt 8:23-27; Lu 8:22-25)

35 Hilâm zorenâk nâtikisâisâi Yesunâ wangâyân tap ko arâpñâ itâ sâm dâzângeip,

36 “Saru torengein âinâ.” Yatâ sâi zorâñak wangâyân zâim a ambân kâmut zâmbam âiwe. Âinetâ wangâ nâmbutnâ zen molimoli âiwe.

37 Âinetâ pibâ patâ koi saru âbânğum wangâ kâligen giarip.

38 Wangâ kâligen gei piksâbam oi Yesu zikñâ wangâ murukñan koremñâ kâuk kombân pam uman zem tâip. Zem tâi ko arâpñâ zen mângim dukum sâwe, “Kem-buniñâ, nen saruyân geinamen. Gâ nenğât mân nângâm zem taat?”

39 Yatâ sâm mângine zaat pibâ sot saru itâ sâm dâzâkoip, “Hiriñsâm zeit.”

40 Sâi hiriñsâm ziwet. Oi arâpñâ itâ mâsikâziñgip, “Zen wangât kenğât ue? Zen dap yatâ mân nângâm pâlâtân kwat-nime?”

41 Sâi zen kenğât yâmbât op âragum sâwe, “Pibâ sot saru sot kut nâi nâi, zen diñâ lume. A zi zâk dap yatâ?”

5

Wâkenñâ bâu umziñan geiwe.

(Mt 8:28-34; Lu 8:26-39)

1 Zen wangâyân zâim ko ba saru nâmbutken âiwe. Âim ko Gerasene hânân takâwe.

2 Takâm hân kârâkñan zâine ko a nâi wâkenoot, zâk mumunñâ zenğât kwagân gâbâ gâip.

³ A munetâ kât mâtâpņan zâmbanmarâwe. Oi a zo zâk zoren zânzeku op ândei ko a ziņ gâsum tâk kâtikņandâ kin bikņâ saane ko tâk tiriktâruk ba âimâip.

⁴ Anjâ mân gâsum saabe yatâ. A zo kâwali imbanjâ mem ândeip. Nâtik sot hilâm dâp a zeņgât kwagân sot mirâ kamân âtâņan zânzeku op ândeip.

⁵ Den sâm kambânj sot kât memņâ zikņâ agoyanņâmâip.

⁶ A zorâņjâ Yesu kârebân gâi ekņâ sârârâk kârâm ga pindiņsâip.

⁷⁻⁸ Gâi ko Yesuņâ itâ sâip, “Wâke, gâ a umņan gâbâ takâm ba âinan.” Yatâ sâi ko a wâkeņoot, zâk den itâ sâm kambânjip, “Yesu Anutu patâgât nanņâ, gâ dap otnibam gaat? Anutugât mâtenņan dâgobâ. Gâ sâknam mân niban.”

⁹ Sâi ko Yesuņâ wâke mâsikip, “Gâ kutkâ ñâi?” Mâsiki sâip, “Nen kutniņ kâmut. Nen ko doņbepņâ ândien.”

¹⁰ Yatâ sâm Yesugâren itâ sâip, “Mânâk moliniņgâna hân ñâin âinat.”

¹¹ Oi hân zoren bâu kâmut patâ parâņan gendâk nem ândiwe.

¹² Wâke zen Yesuņâ sâi ayân gâbâ takâm âi bâu umziņan geibigât dukuwe.

¹³ Oi Yesuņâ nânğâziņgi ko wâke zen a umņan gâbâ takâm bâu umziņan geinetâ bâu aksik zen sârârâk kârâm âi simân geim saruyân geim mom nanğâwe. Bâu bituk bujâ, 2 tausen yatâ muwe.

¹⁴ Bâu galem a, zen zo ekņâ sârârâk kârâm âimņâ mâtâbân a ambân dâzânğom âiwe. Ziiņ kamânziņan âim den siņgi zo yatik dâzânğowe. A ambân ziņ siņgi zo nânğamņâ iknam âim minduwe.

¹⁵ Zen Yesugâren âim igâwe. A wâkeņoot ândeipņâ Yesu kiņ topņan petņâ lapņâ nânğânânğânjoot op a lumbeņâ op tâip. Yatâ tâi ekņâ ko a gawe, zo ziņjâ keņgâtziņanğât urâwe.

¹⁶ Ka a nâmbut, a zo ek nânğâweņjâ ko agât den siņgi sot bâu zeņgât siņgi dâzânğowe.

¹⁷ Den zo nânğâmņâ ko Yesuņâ zen sot mân ândibapkât sâm dukuwe.

¹⁸ Yesuņâ wanğâyân zâibam oi a wâkeņoot ândeipņâ Yesu sot âibat sâm kâtigeip.

¹⁹ Sâi ko Yesuņâ kwâkânğam itâ sâip, “Gâ âburem kamâņan âim a torerâpkâ zen sot ândiban. Oi Kembuņâ âlipņan kwatgi-gap, zorat siņgi torerâpkâ dâzânğoban.”

²⁰ Sâi a zo âim Yesuņâ kubikņanğip, zorat siņgi kamân bâzagât tarâwe, zoren ândim a ambân dâzânğoi nânğam imbanjâziņ buņ oip.

Yesuņâ ambân katep ñâi mumuņan gâbâ mângeip.

(Mt 9:18-26; Lu 8:40-56)

²¹ Yesuņâ wanğâyân zâimņâ saru nâmbutken âim ko sagân gei kiri a ambân ekņâ ga minduwe.

²² Mindunetâ mâpâmâpâse namâ galem a ñâi, kutņâ Yairo, zâkņâ gam Yesugât kiņ topņan geim pindiņsâm itâ sâm kâtigeip,

²³ “Bâratnâ mumbam uap, gât ko âi bikņan gâsuna âlip op zaat ândibap.”

²⁴ Yatâ sâm dukui Yesu zâk sot arip. A ambân doņbep, ziņjâ mem oset kwâkânğam âiwe.

²⁵ Ambân ñâi osetziņan ândeip, zâk gilâm gem ândeip. Yatâ op ândei kendon patâ kiin zagât yatâ âkip.

²⁶ Oi kubikkubik a ziņ nep tuum osimņâ mân kubigâwe. Kubikņanğânâ sâne zorâņak patâ oip. Sângânğâ kwâlâziņğam gâi kât sot sikum motņâ buņ op nanğip.

²⁷ Ambân zorâņjâ Yesugât den siņgi nânğam ko a ambân osetziņan gâbâ Yesu kândâtņan gam hâmbânjan weegip. Ambân zo zâk itâ nânğam ko oip.

²⁸ Hâmbânjâ weebat, zo ko âlipnâ upat sâip.

²⁹ Weem zorâņak gilâm kârâksâi sâkņâ âlip oi nânğip.

³⁰ Oi Yesu zâk imbânjâ ñâi gei nânğip. Nânğam puriksâm mâsikâziņğam sâip,

³¹ “Nâiņjâ hâmbânan weegap?” Sâi arâpņâ zen dukuwe,

³² “Wanğât sat? A ambân doņbep patâ haamgoge, zo ka.” Sânetâ Yesu zâk ambân weegip, zo ek kâruiip.

³³ Oi ambân zo mâsek âlip oi nânğip, zorat umņâ sâtânğui sânam sâmbui Yesugât kiņ topņan gei pindiņsâmņâ topņâ sâm muyageip.

³⁴ Sâmbuyagei Yesunâ itâ sâmbuyagei, “Gâ nângâm pâlâtân kwâtnimat, zorat op âlipkâ uat. Âlip op ko umgâ diim gei ândiban.”

³⁵ Yesunâ ambân zo yatâ dukum kiri a nâmbutnâ mâtâmbâpâse namâ galem a mirin gâbâ gam sâwe,

³⁶ “Bâratkâ muap, zorat patâ mirâgan mân diim zâiban.” Yatâ sâne Yesu zâk den zo nângâm mâtâmbâpâse namâ galem a itâ dukui,

³⁷ “Mân kenngât ot. Gâ nâgât nângâm pâlâtân kwatnina bâratkâ âlip upap.” Yatâ sâmbuyagei a ambân kâmut zo mân gabigât sâmbuyagei arip. Petero sot Yakobo sot zâkkât munngâ Yohane, zenngâk sâi ârândân âiwe.

³⁸ Âi takâne mirin a ambân zen âgirâp patâ op tatne zingirip.

³⁹ Zingit ko mirin zâimngâ a ambân itâ dâzângoip, “Wangât isem te? Ambân zi mân muap. Zâk yen uman zem taap.”

⁴⁰ Sâi nângâm girângângâwe. Oi sâi geim nângâne ambân katepkât ibâ mam sot arâpnâ karâmbut sâi ambân katep zeibân bagiwe.

⁴¹ Yesunâ ambân zo biknan gâsumngâ ziin denân sâip, “Talita kumi (niin denân ko, Ambân dâgoga zaat).”

⁴² Sâi zorenâk ambân zo zaat âim gâip. Ambân katep zo kendonngâ kiin zagât yatâ. Yatâ oi eknâ imbanngâziin buin oi sâlâpziin zim kirâwe.

⁴³ Yesunâ sinji zorat a ambân lanj mân dâzângobi sâmbuyagei. Oi ambân zo nalembuyagei pindâne nimbapkat sâmbuyagei dâzângoip.

6

Nasarete kamân goknâ, zinj Yesu birângângâwe.

(Mt 13:53-58; Lu 4:16-30)

¹ Yesu zâk mirâ kamân zo birâm kamânngan ari arâpnâ molim âiwe.

² Âi ândei Yuda zenngât kendon narâknâ oi mâtâmbâpâse namin zâi sinji âlipngâ sâmbuyagei dâzângoi a donbep zinj den sinji âlipngâ nângâm imbanngâziin buin oi itâ sâwe, “Den sinji âlipngâ zi nâingâ kwâkâm pindap? Nâingâ nângânngâ patâ zi pindap? Kut nâi nâi tuutuunngâ, zo topngâ dap yatâ?”

³ Zâk mirâ tuutuunngâ a. Zo Mariagât nannâ. Zâkkât murâpnâ Yakobo, Yose, Yuda, sot Simon, zenngât âtâziinngâ zo. Ka garâpnâ osetniinngan ândie.” Yatâ sâmbuyagei zâkkât nângâne giginâ oip.

⁴ Oi Yesunâ itâ sâmbuyagei dâzângoip, “Propete nâi zâk kutsinngâ kamân dâp lanj kârâm ari kamârâp sot torerâpnâ, ziin ko nângâne yennâ opmap.”

⁵ Yatâ ândiwegât Yesunâ zenngâren nep patâ tuubam kwagip. Zâk a mâsekziinoot kânok kânok weezingâ âlip urâwe.

⁶ A ambân donbep patâ umziinngâ angân kârâwegât nângi yâmbât oip. Oi kamân torenngâ ginngan, zenngâren âi den sinji âlipngâ dâzângoip.

Arâpnâ kamân dâp den sinji âlipngâ sâmbuyagei sângonzângoip.

(Mt 10:5-15; Lu 9:1-6)

⁷ Yesunâ sâi arâpnâ gane ko zagât zagât âi den sinji âlipngâ sâmbuyagei sângonzângoip. Wâke molizingâbigât imbanngâ zingâm itâ sâmbuyagei dâzângoip,

⁸ “Zen tânzinjik mem âibi. Zen mâtâpkât nalembuyagei sot kât sot irâ mân mem âibi.

⁹ Ki pâke zo ko mem ândibi. Hâmbâ ko umngan sâknan buinngâ, kânogâk mem âibi.”

¹⁰ Yatâ sâmbuyagei dâzângoip, “Kamân nâi âimngâ mirâ zâibi, zorenâk tâtat mâme opngâ gem kamân nâin âibi.

¹¹ Kamân nâi takâne a ambân zingâ mân buku otzingâmngâ dinzingâ birâne kândâtzângom ko kinzingan gwapgwap lanj gâbârine gei topzingâ nângâbi. Zen yatâ opngâ kamân zo birâm âibi.”

¹² Yatâ sâi zen âimngâ a ambân umziin melângbigât den sâmbuyagei dâzângowe.

¹³ Wâke donbep molizingâwe. A mâsekziinoot donbep kelâk sanngonzingâm kubikzingâwe.

Herodejâ sâi Yohane kuwe.

(Mt 14:1-12; Lu 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Yesugât den sinji lanj kârâm a kutâ Herodegâren ari nângip. A nâmbutngâ zingâ Yesugât itâ sâwe, “Yohanengâ too sanngonzingip, zâknâ mumunngan gâbâ zaat kâwalinoot ândiap.”

¹⁵ A nâmbutngândâ Yesugât itâ sâwe, “Zâk Elia zaat ândiap.” Sâne nâmbutngândâ itâ

sâwe, “Zâk Propete nâi, Propete sânjinâ yatâ.”

16 Herodeñâ den zo nângâm sâip, “Buñâ. Yohane sa gânduñ kârâm mânângârâwe, zâknâ zaat ândiap.”

17 Herode zâk mâruman kâwali a sângonzângoi Yohane gâsum tâk namin parâwe. Mârum ombenjan Herodeñâ munñâ Pilipo zâkkât ambinñâ Herodia beknjan meip. Ambân zâkkât opñâ Yohaneñâ Herode itâ dukuip.

18 “Gâ mungangât ambân mein, zo mân dap uap.”

19 Yatâ sâi ko Herodegât ambinñâ Herodia, zâk Yohanegât um kâlak nângâm ândeip. Yohane kumbat sâm mâtâp kârûm ândeip.

20 Herodeñâ ko Yohane a târarak sot âlipñâ sâmñâ hurat kwâknangâm galem ândeip. Herodeñâ Yohanegât den nângâm um zagât oip. Oi lañ diñâ zo nângâm âknâleip.

21 Oi Herodianâ Yohane kumbap sâm matâp itâ muyageip. Herodegât âsaâsagin narâknâ mâte oi sii nalem om a sâtnâ sot kâwali a patâ sot Galilaia hânân gâbâ a zâizâinâ minduzingâm nalem zingip.

22 Mindunetâ ko Herodia bâratñâ, zâk mâteziñan zâi kep ândeip. Kep ândei Herode sot arâpñâ ziñ ekñâ âknâliwe. Herodeñâ ambân itâ sâm dukuip, “Gâ wan mo wangât otgigap? Sâna gibâ.”

23 Yatâ sâm a patâ mâteziñan sâm kâtigeip, “Wan mo wangât otgigi âlip sâna gibat. Hânangât sâna âlipñâ mânangât toren gibat.”

24 Ambân zo âknjan âi mamñâ mâsikâm sâip, “Nâ wan wangât sâbâ?” Sâi mamñandâ dukuip, “Yohane too sangonzingip, zâkkât gânduñ mânangât kâukñâ niban.”

25 Sâi ambân zo sârârâk kârâm âim a kutâgâren itâ sâip, “Yohane too sangonzingip, zâkkât gânduñ mânangât kâukñâ hâkop patin pam ni.”

26 Herodeñâ den zo nângâm pârâkpam umñâ bâleip. Zâk a sâtnâ zengât mâteziñan sâm kâtigeip, zorat op zo bon upapkât sâi diñâ nângip.

27-28 Kegâk kâwali a nâi Yohanegât kâukñâ mem gâbapkât sânonguip. Kâwali a zo tâk namin âim Yohane gânduñ mânangât kâukñâ hâkop patin pam mem ga ambân zo pindip. Ambân zorân memñâ mamñangâren mem arip.

29 Oi Yohane arâpñandâ sinji zo nângâm âi kâambarânâ mem hanguwe.

Yesu arâpñâ âburem gawe.

30 Aposolo zen âburem ga Yesugâren mindum ko kut nâi nâi urâwe, zorat den sinji dukum nangâwe. Den sinji âlipñâ sâwe, zorat dukuwe.

31 Narâk zoren donbep patâ târotâroyâk mindum âim gawe. Âim ganetâ zen dap op nalem nimbe. Zorat Yesuñâ arâpñâ itâ sâm dâzângoip, “Zen ganetâ a mân ândiândiñan âi ândeindâ sâkniñ sânduksâik.”

32 Oi zen ziinik wangâyân zâim a mân ândiândiñan ba âiwe.

33 Ka a ambân kâmut zingitnetâ âine kamânñâ kamânñâ mindum sârârâk kârâm âim ziñon âim takâwe.

Yesuñâ a 5 tausen yatâ nalem zingip.

(Mt 14:13-21; Lu 9:10-17; Yo 6:1-13)

34 Oi Yesuñâ wangâyân gâbâ gem gamñâ a ambân kâmut patâ zingiri râma galem a buñâ, yatâ ândiwe. Yesuñâ zo yatâ zingitñâ umñâ nângip. Yatâ zingitñâ zorânak den sinji âlipñâ donbep dâzângoip.

35-36 Mirâsinj geibâ sâi arâpñâ ziñâ Yesugâren âim sâwe, “Zi mân ândiândiñan ândeindâ nâtiksapkât a ambân zâmbana kamân tap ariabân âim nalem sânngân mem nimbi.”

37 Sânetâ itâ sâm dâzângoip, “Wangât âibigât se? Ziñâ nalem nâi zingânek.” Sâi itâ dukuwe, “Nen âim kât 2 handeret yatâ zorân nalem kwâlâm ga zingânatkât sat?”

38 Sâne itâ sâm mâsikâzingip, “Zengâren nalem dabutâ ziap, zo âi iknek.” Sâi zen âi ekñâ dukuwe, “Nalem bâtnâmbut sot saru zuunñâ zagât.”

39 Sânetâ Yesuñâ sâi a zen hibuk kwâknjan kâmutñâ kâmutñâ ge tarâwe.

40 Tengâ nâi 1 handeret, tengâ nâi 50, yatâ tarâwe.

⁴¹ Tatnetâ Yesuñâ nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât mem siñâ sumbemân ek sâiwap sâmbonpam ziŋgip. Nalem zo mamun arâp ziŋgi ziñâ kâsâpkum a ziŋgâwe. Saru zuuñâ kâsâpkum ziŋgi yatik urâwe.

⁴² Oi zen aksik nem âkon urâwe.

⁴³ Nalem sot zuu buputñâ tâip, zo mine irâ kiin zagât piksâip.

⁴⁴ A nalem niwe, zo ko 5 tausen yatâ.

*Yesuñâ saru kwâkñan lân lân arip.
(Mt 14:22-23; Yo 6:15-21)*

⁴⁵ Oi Yesuñâ sâi arâpñâ wanğâyân zâim ândiren Besaida kamânângen âiwe. Yesu zik ko a ambân zâmbanbam tâip.

⁴⁶ Yesuñâ kândâtziŋ kelikñâ ninâu sâbam bâkñan zariŋ.

⁴⁷ Nâtiksâi wanğâ saru tânâmñan âim tâi Yesu ziknik saru sâtñan tâip.

⁴⁸ Oi pibâ sângânziŋan gâbâ gâi âinam osim birañâwe. Oi Yesuñâ ziŋgitñâ haŋsâsâgât nâtikñâ saru kwâkñan lân lân zengâren âim walâziŋgâbam oip.

⁴⁹ Yesuñâ saru kwâkñan ari ek wâke gaap sâmbonpam kengât urâwe.

⁵⁰ Zen aksik ekñâ kengât patâ urâwe. Yatâ utne den itâ sâmbonpam dâzânğoip, “Zen umziŋ diim geik. Ninak gaan. Zen mân kengât utnek.”

⁵¹ Yatâ sâmbonpam wanğâyân zari pibâ hirinsâip. Hirinsâi a zen imbanziŋ buŋ oip.

⁵² Nalem ziŋgip, zorat topñâ mân nânğâwe. Nânğânânğâziŋ mân pâronşâip, zorat.

⁵³ Saru nâmbutken âim Genesarete hânân takâm wanğâ saawe.

⁵⁴⁻⁵⁵ Wanğâyân gâbâ gine zorâŋak a ambân ziŋ Yesu ekñâ kamân dâp âimñâ a mâsekziŋoot helân aam minziŋgâm Yesugâren gawe.

⁵⁶ Yesuñâ kamân patin sot mâik mâigân ari ko a ambân mâsekziŋoot sombemân zâmbane âi hâmbâ murukñan gâsum âlipziŋ upigât Yesu dukune nânğip. Dukune nânği hâmbânñan gâsum âlipziŋ urâwe.

7

*Parisaio a sot Yesu, zen den âraguwe.
(Mt 15:1-9)*

¹ Parisaio sot Yerusalem kamânân gâbâ Kembugât gurumin den zorat galem a, zen Yesugâren ga minduwe.

² Oi Yesu arâpñâ osetziŋan gâbâ nâmbutñandâ Parisaio a zengât den mân luwe. Zen bitziŋ mân sanğon nalem nine ziŋgirâwe.

³ Parisaio sot Yuda a aksik patâ, zen bitziŋ sanğon nalem namarâwe. Sâkurâpziŋ zengât den lum yatâ opmarâwe.

⁴ Zen mindumindu sombemân gâbâ gam too sângonñâ nalem namarâwe. Oi zorik buñâ. Âmaŋ sot hâkop sanğonsanğon sot kut nâi nâi nâmbutñanğât sâkurâpziŋanğât den, zo lum ândiwe.

⁵ Zorat Parisaio sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen Yesu mâsikâm sâwe, “Arâpkâ wangât sâkurâpniŋ zengât den kom bitziŋ mân sanğon nalem nime?”

⁶ Sânetâ itâ sâmbonpam dâzânğoip, “Sarâ a zen. Zengât op Propete Yesaianâ Anutugât den itâ sâmbonpam kulemgoip,

‘A kâmut zi lâuziŋandik mâpâsenime. Umziŋandâ ko birânime.

⁷ Oi den bonñanğât hâuñâ a ziiŋ den sâmbonpam kwâkâm anğame. Zen lâuziŋandik mâpâsenime, nâ zorat nânğa yen opmap.’

⁸ Zen Anutugât gurumin den zo birâne gei a denâk lum ândime.

⁹ Zen ziñâ nânğânânğâyân gâbâ den zo mem ko Kembugât gurumin den zo birâm mâtap nâin âime.

¹⁰ Mose zâk Anutugât gurumin den itâ sâmbonpam dâzânğoip, ‘Gâ ibâ mamgâ sâtzik lum hurat kwatzikâban. Nâi zâk ibâ mamñâ sâmbonpam bâliŋan kwatzikâbap, zo kune mum-bap.’

¹¹ Zen ko itâ sâme, ‘A nâi zâk ibâ mamñâ itâ dâzâkobap. Kut zo zo zikâbam, zo Anutugât siŋgi sâmbonpam paan.’

¹² Yatâ dâzâkoi zen diñâ mem kâtikñan pam mam ibân kore otzikâbâ sâi mâtap pâke kwâkñanğame.

¹³ Yatâ op Anutugât den komñâ sâkurâpziŋanğât den lum game. Oi zorik buñâ kut nâi nâi nâmbutñâ yatik upme.”

Kut nâi nâi ninijandâ a um mân sumunkomap.

(Mt 15:10-20)

¹⁴ Yesunâ yatâ sâmbân dum min-duzingâm itâ sâmbân dâzângoip, “Nâ den dâzângua zen aksik nângâm kwâkânek.

¹⁵ Kut nâi nâi nine tep kâmbonjan geimap, zorân mân sumunkomap. Ka umzian gâbâ kopgâmap, zorân ko sumonkomap.

¹⁶ A kindapnoot zorân den zi nângâbap.”

¹⁷ Yatâ sâmbân birâzingâm mirin zari arâpnâ zinâ den sumbuñâ topnangât mâsikâwe.

¹⁸ Mâsikânetâ sâip, “Zen yatik um nângânângâzinâ buñ ândime? Topnâ itâ mân nângâme? Kut nâi nâi tep kâmbonjan geimap, zorân dabân sumunkomap?”

¹⁹ Zorân umzian mân âimap. Zo yen tep kâmbonjan giari mem kubigi mâtâpnjan geimap.” Yesu zâk yatâ sâmbân nalemgât den sâmbân nâmbâsâpkoip.

²⁰ Oi den nâi itâ sâip, “Umzian gâbâ kopgâmap, zorân ko sumunkomap.

²¹ A umân gâbâ den itâ kopgâmap. Nângânângâ bâlinâ, âknâle nep, kâmbu.

²² Kâmbam ku, ambân mem birâbirân, sarâ, zâizâinâ, um kâtik, den bâlinâ sot bâlinâ top topnâ.

²³ Bâlinâ sâlâpkuan, zorân a umzian gâbâ kopgâi sumunkomap.”

Grik ambân nâi Yesugâren gâip.

(Mt 15:21-28)

²⁴ Yesu zâk kamân zo birâm âim Tiro Sidon kamân zagât zo zengâren takip. Takâm mirâ nâin zâim tik tap nângâbat sâip. Oi dap yatâ tik tâpap?

²⁵ Taki zorenâk ambân nâi zâk sinji nângip. Zâkkât bâratnâ wâkenâ zâk sot ândeipkât ga Yesugât um topnjan pindisâip.

²⁶ Ambân zo Grik ambân Siro-Poinika goknâ. Zâk bâratnangât umjan wâke zo molibapkât dukuip.

²⁷ Dukui Yesunâ itâ sâip, “Katep zengât nalembân wâu zingindâ mân dâp upap. Katep zen nalembân ninetâ ko buputnâ zo mem wâu zingânat.”

²⁸ Sâi ambânñâ den itâ mâburem pindip, “Kembu, zo nângan. Ka katep zinâ nalembân

nine gwapgwapnâ gei wâu zen lanjâ nime.”

²⁹ Oi Yesugoot itâ sâmbân dukuip, “Den zo yatâ sat, zorat op ko nângâgigan. Âi eknan. Wâkenâ bâratkâ birângângap.”

³⁰ Sâi ambân zo âimnâ mirânjan zâim egip. Wâkenâ bâratnâ pam ari nânzam tâip.

A din buñ kubiknangip.

³¹ Yesu zâk Tiro kamân gâbâ puriksâm Sidon kamân walâmbân kamân bâzagât zengâren takâmñâ Galilaia saruyân takip.

³² A nâmbutnâ, zinâ a nâi kopa, kindap bâpsâsân diim gam Yesunâ weebapkât dukuwe.

³³ Dukune nângâm a zo diimnâ ginjan pâi ziknik kiri Yesu zâk biknandâ kindapnjan weemñâ biknjan tâpkum nâmbâlamnjan weegip.

³⁴ Yatâ opnâ sumbembân egi zaari yaak memñâ zin denân sâip, “Epata (niin denân ko, pâronjâ).”

³⁵ Yatâ sâi a kindapnâ pâronjâ nâmbâlam âburei den âlip sâip.

³⁶ Oi Yesu zâk den sinji zo mân sap-subigât dâzângoip. Yatâ sâi zen ko kâtigem sâne lanjâ kârâm arip.

³⁷ Zen âiwap pamñâ itâ sâwe, “Kut nâi nâi tuugi âlip opmap. Kindapzin bâpsâsân kubikzingâmap. A dinzin buñ den muyagem zingâmap.”

8

Yesunâ a ambân 4 tausen nalembân zingip.

(Mt 15:32-39)

¹ Narâk zoren a ambân kâmut patâ Yesugâren mindum nalembân buñ ândine Yesunâ arâpnâ minduzingâm dâzângoip,

² “A ambân kâmut zi sirâm karâmbut nen sot ândimñâ tepzinangât mue, zorat umnâ nângan.

³ Zen nalembân buñâ sângonzângoinâ sâi mâtâbân âim nalemgât tâmbetagobe. Nâmbutnâ zen kamân kârebân gâbâ gawe, zorat.”

⁴ Yatâ sâi arâpnâ zin itâ sâmbân dukuwe, “A mân ândiandinjan ândiengât dap yatâ nalembân muyagem zingânat?”

5 Sâne itâ mâsikâziŋgip, “Zengâren nalemem dabutâ ziap?” Sâi ziŋâ sâwe, “Nâmburân zagât ziap.”

6 Dukune sâi a ambân mindumŋâ hânân ge tarâwe. Ge tatne Yesuŋâ nalemem nâmburân zagât zo memŋâ sâiwap sâmem sonpam namuŋ ziŋgip. Arâpŋâ ziŋgi mem kâsâpkum a ambân ziŋgâwe.

7 Oi Yesu arâpŋâ zen saru zuuŋâ mâik bitugâk zagât mo karâmbut yatâ zo Yesu pindâne mem sâiwap sâmem a ambân ziŋgâbigât arâpŋâ dâzâŋgomŋâ ziŋgip.

8 A ambân kâmut, zen nalemem nem âkon urâwe. Yesu arâpŋâ zen nalemem buputŋâ tap arip, zo mindune irâ nâmburân zagât zoren gei piksâip.

9 A ambân niwe, zo 4 tausen yatâ. Nine ko Yesuŋâ sâŋgonzâŋgom zâmbâri ba âiwe.

*Yesuŋâ Parisaio a girem dâzâŋgoip.
(Mt 16:1-4; Lu 12:54-56)*

10 Yesuŋâ a ambân sâŋgonzâŋgoi âine sâp kânok zikŋâ sot arâpŋâ waŋgâyân zâim Dalimanuta hânân âi takâwe.

11 Zoren ândinetâ Parisaio a, zen Yesugâren gam zâk sot âraguwe. Ziŋâ itâ dukuwe, “Sumbemân gâbâ imbaŋâ ŋâi gei sen mârât kulem ŋâi kona iknâ” Zo mâsikâm topŋâ iknam sâwe.

12 Yatâ sâne Yesuŋâ yaak op mâsikâziŋgâm sâip, “Narâk ziren a zen wangât op top likuliku kulem âsagibapkât se? Perâkŋak dâzâŋgobâ. A zo zen kut zo mânâk tirâpziŋgobat.”

13 Yatâ sâmŋâ birâziŋgâm arâpŋâ di-iziŋgi waŋgâyân zâim saru nâmbutken âiwe.

14 Arâpŋâ zen nalemgât nelâmzâŋgoi âiwe. Nalemem kânogâk waŋgâyân tâip.

15 Oi Yesuŋâ arâpŋâ girem den itâ dâzâŋgoip, “Zen Parisaio sot Herode zengât sii dangâtŋâ nalemmziŋan mân pam om nimbi.”

16 Yesuŋâ yatâ sâmem dâzâŋgoi ko kwakŋâ âragum sawe, “Nalemgât nelâmnâŋgoi birâm gen, zorat sap?”

17 Den yatâ sâmem tatne Yesugât kindapŋan giari nâŋgâm itâ sâmem dâzâŋgoip, “Nalemgât nelâmzâŋgoip, zorat wangât âragum te? Zen den zorat topŋâ mân nâŋge? Umziŋâ mân pâronsap?”

18 Zen sinziŋandâ mân ikme? Kindapziŋandâ den mân nâŋgâme? Kut zo orâwan, zo mârum nelâmzâŋgoi mân nâŋge?

19 Nâ nalemem bâtnâmbut kâsâpkum a 5 tausen ziŋgâwan. Oi buputŋâ zo sândune irâ dabutâ giarip? Mâsikâziŋgi sâwe, “Kiin zagât.”

20 Sâne sâip, “Nalemem nâmburân zagât kâsâpkum a ambân 4 tausen ziŋgindâ buputŋâ sândune irâ dabutâ piksâip?” Mâsikâziŋgi dukum sâwe, “Nâmburân zagât.”

21 Sâne dâzâŋgoip, “Wangât umziŋ tok mân pâronsap?”

A siŋâ bâpsâsâŋ mem kubikŋaŋgip.

22 Yesu sot arâpŋâ, zen âi Besaida kamânân takâne a sen ŋâtâtik ŋâi Yesugâren diim gam bikŋandâ weebapkât dukuwe.

23 Dukunetâ Yesuŋâ a siŋâ bâpâsâŋ zo bikŋan gâsumŋâ kamân ginŋan âim siŋan tâpkum bikŋandâ kâukŋan pam itâ dukuip, “Gâ kut ŋâi ŋâi, zo eksat mo buŋâ?”

24 Yatâ mâsiki ekŋâ sâip, “Nâ a ziŋgitsandâ nakkât tobat yatâ op âim gam kinze.”

25 Dum zagâtŋâ Yesuŋâ siŋan weegi a zo siŋâ ânâŋgâri kârebân sot pânkânogân, zo ek kwâtâteip.

26 Oi Yesuŋâ sâŋgongum sâip, “Gâ kamân patin mân zâim tigâk mirâgan zâi.”

Peteroŋâ Yesugât topŋâ sâmem kâkŋan kwâip.

(Mt 16:13-20; Lu 9:18-21)

27 Yesu sot arâpŋâ, zen Kaisarea kamân patâ a kutâ Pilipoŋâ sâi tuuwe, zorat kamân mâik mâik, zengâren âiwe. Mâtâbân âim Yesuŋâ arâpŋâ mâsikâziŋgâm sâip, “A zen nâgât ŋâi sâme?”

28 Mâsikâziŋgi itâ sâmem dukuwe, “Yohane too zaŋgonziŋgip sâme. Nâmbutŋandâ ko Elia sâme. Nâmbutŋâ zen Propete ŋâi sâme. Gâgât yatâ sâme.”

29 Sânetâ ko mâsikâziŋgip, “Ka ziiŋâ ko nâgât ŋâi sâme?” Sâi Peteroŋâ itâ dukuip, “Bâlŋan gâbâ mâkâniŋgâban. Gâ Kristo.”

³⁰ Yatâ sâi ko a nâmbutnâ laj mân dâzânġobigât sâm kâtigeip.

Yesu zâk mumbapkât sinġi den dâzânġoip.

(Mt 16:21-28; Lu 9:22-27)

³¹ Narâk zoren topkwapnâ den itâ sâm muyageziġip, “A bonnâ, nâ gâtâm sâknâm nânġâbat. A patâ sot tirik namâ galem a patâ sot Anutugât gurumin den zorat galem a, ziġâ gâsânom none momnâ sirâm karâmbut tapnâ zaatpat.”

³² Den zo sâm kâkġan pam dâzânġoip. Dâzânġoi ko Peteronâ diim kwâkânġanġâm dukuip.

³³ Dukui Yesunâ puriksâm arâp ziġitnâ Petero kwâkânġanġâm sâip, “Satan, gâ siriksâ. Gâ den sat, zo Anutugât den buġâ. Zo a den.”

Yesu sot ândiândiġanġât den.

³⁴ Yesunâ sâi a ambân kâmut tarâwe, zen sot arâpnâ gane itâ sâm dâzânġoip, “Zen nâ molininâ sâm um sâkziġanġât den birâm poru nakziġ lumnâ nâgat mâtâp, zo lânbi.

³⁵ Zen ândiândiziġ anġân kârâbi, zo ko gulipzânġobap. Zen nâgât opnâ sot den sinġi âlipkât op ândiândiziġ birâbi, zo ko ândiândi bonnâ muyagibi.

³⁶ Zen hânġât kut kiġ kiġ mem ândiândiziġ buġ oi wan wan âlipnâ zemziġâbap?

³⁷ Zen dap yatâ ândiândiziġ suup mei târokwap ziġâbap?

³⁸ Zeġġâren gâbâ nâi zâk a ambân ândi mâmanziġ bâliġâ zi, zeġġât os-erân ândim kwâimbânibap mo dinanġât nânġi anunġoot upap, zâkkât a bonnâ, nânġâ Ibânanġât sumbem âsaknâ sot kâwali a zen sot gamnâ a zo yatik kwâimbânġanġâbat.”

9

Yesunâ holi tobat âlipnâ oip.

(Mt 17:1-13; Lu 9:28-36)

¹ Yesunâ itâ sâm dâzânġoip, “Nâ perâkġak dâzânġobâ. A kinze zi, nâmbutnâ zen mân mune Anutu um topġan ândiândiġanġât narâk oi zorânġ imbanġanġoot âsagei ikpi.”

² Yesu zâk sirâm nâmburân kânok ândim Petero sot Yakobo sot Yohane diiziġi bak kârebân zâiwe. Zen ziġik zoren tatne Yesugât holi tobatnâ nâi âsageip.

³ Yesugât hâmbânâ zo kâu timan timan. Anâ mân tuutuunâ yatâ oip.

⁴ Oi Mose sot Elia zorenâk muyagem gam Yesu sot den den urâwet.

⁵ Oi Peteronâ Yesu den itâ sâm dukuip, “Patâniġâ, mat nâi zi ândien. Zorat silep karâmbut tuunâ. Gâgât nâi, Mosegât nâi, Eliagât nâi.”

⁶ Yesu arâpnâ zen keġġât op sânmziġ sâmbui Peteronâ laj sâip.

⁷ Yatâ utnetâ sasa nâi gei kwâtepzânġoip. Sasa kâligen gâbâ den nâi itâ âsageip, “Zi nannâ. Umnâ zâkkâren kinzap. Ziġâ diġâ nânġâm biranġi.”

⁸ Arâpnâ zen den yatâ nânġâm zorânġak ek kârune buġ oi Yesu zikġik kiri igâwe.

⁹ Bâkġan gâbâ gem gam tatne Yesunâ arâpnâ itâ sâm dâzânġoip, “Zen wan wan ikse, zo a ambân mân dâzânġone a bonnâ, nâ mumunġan gâbâ zaatpat.”

¹⁰ Yatâ sâm dâzânġoi arâpnâ zen den zo nânġâm kwaknâ itâ âraguwe, “Mumunġan gâbâ zaatzaat sap, zorat top dap yatâ.?” Oi kut nâi igâwe, zorat sinġi a ambân mân dâzânġowe.

¹¹ Zen Yesu itâ mâsikâm sâwe, “Kembugât gurumin den zorat galem a, zen wânġât itâ sâme? Elianâ Kristo kândom okġanġâm takâbap.”

¹² Yatâ sâm mâsikâne sâip, “Elia perâkġak kândom gam kut nâi nâi ek kubikpapkât sâsânâ. Oi bet ko a bonnâ nâ sâknâm patâ nim kâbakġenibi. Nâgât op Kembugât ekabân dapkât op yatâ kulemguwe?”

¹³ Eliagât itâ dâzânġobâ. Elia mârum ga ândei kut nâi nâi zo laj okġanġâwe. Anutugât ekabân den kulemguwe, zo yatik okġanġâwe.”

Yesu arâpnâ, zen wâke molim osiwe.

(Mt 17:14-21; Lu 9:37-43)

¹⁴ Yesu sot arâpnâ karâmbut bâkġan gâbâ gem arâpnâ nâmbutnâ zeġġâren gam igâwe. A ambân donġbep patâ haamzânġom kine Kembugât gurumin a zen Yesugât arâpnâ sot âragum tarâwe.

15 A ambân aksik, zen Yesu ekñâ pârâkpan zâkkâren sârârâk kârâm âim sâtâre okñangâwe.

16 Yesuñâ mäsikâzingip, “Zen wan den sâm ârague?”

17 Sâi a zenğât oserân gâbâ a nñiñâ itâ dukui, “Patâ, wâke kopañâ nannangât umñan gei tâi gâgâren diim gaan.

18 Wâkenâ narâk dâp katep zo sâknam kwâkñangâm mem kâbakgwâbakñe okñangi lepâuñâ gei sâtñâ zim kâtisâi kin bikñâ kâtigem kinmap. Oi gâgât arâpkâ zinjâ molibigât sa ko molinâ sâm kwakñâ bire.”

19 Sâi Yesuñâ arâp dâzângoip, “Zen nângâm pâlâtânziñ buñâ. Nâ narâk dabutâ zen sot tap âkom diizingâm ândimâmbat? Katep zo nâgâren diim ganek.”

20 Sâi katep zâkkâren diim gane wâkenâ Yesu ekñâ katep mem nñi nñi okñangi hânân gei kom purik op zeï lepâuñâ gem zeip.

21 Yesuñâ katepkât ibânâ mäsikâm sâip, “Narâk dabutin oip?” Sâi ko ibânandâ sâip, “Katepñan gâbâ muyageip.

22 Wâkenâ katep tâmbetkubat sâm kârâp sot tooyân mem kâbakñei geimap. Gâ imbanâgâ zemgigap oi ko nekât umgâ bâliñ oi betnikñan me.”

23 Yatâ sâm mâpâsei Yesuñâ itâ dukui, “Imbanangât satkât sa nângâ. Nñi zâk nângâm pâlâtân kwatnim ândibapñâ kut nñi nñi sâi âlip âsagenangâbap.”

24 Yesu zâk yatâ sâm dukui zorâñok katepkât ibânandâ sâip, “Nâ nângâm pâlâtân kwatgigan. Gâ gikak nângâm pâlâtânâ lotñâ, zo mem kâtikñan pa.”

25 Oi a ambân donbep mindum ga kine Yesuñâ zingitñâ wâke molim sâip, “Wâke kopa gâ dâgoga takâm âi. Oi dum mân puriksâm ga geiban.”

26 Yesuñâ yatâ sâi wâkenâ den kâtik sâm katep lân kâbakñem ari katep hânân gei mumbam op zeip. A ambân zen zo ekñâ katep muap sâwe.

27 Yatâ sânetâ Yesuñâ katep bikñan gâsum mem zaari kirip.

28 Yesu zâk mirin zari arâpñâ zen mäsikâm sâwe, “Nen dapkat op wâke

molim osien?”

29 Sâne dâzângoip, “Wâke yatâ zo ko ninâuñâ ko âlipñâ molimoliñâ. Ka kut zo nâmbutñandâ ko buñâ.”

Yesu mumbapkât sinji den dâzângoip.

(Mt 17:22-23; Lu 9:43-45)

30 Oi hân zo birâm ba Galilaia hân walâm âiwe.

31 A ambân, zinjâ nângâbegât tigâk âiwe. Âimñâ Yesuñâ arâpñâ itâ sâm dâzângom ândeip, “A bonñâ, nâ a bitziñan zaria gâsunim none momñâ sirâm karâmbut tap ko zaatpat.”

32 Yatâ sâm dâzângoi den zo nângâm topñangât mäsikânam kwakñâ birâwe.

A sâtñâ ândiândiñangât den.

(Mt 18:1-5; Lu 9:46-48)

33 Oi Kapenaum kamân takâm mirâ nñin zâim Yesuñâ arâpñâ mäsikâzingâm sâip, “Mâtâbân gam wan den sâm ârague?”

34 Mäsikâzingi zen kwak tarâwe. Wangât, zen mâtâbân gam osetniñan gâbâ nñiñâ a sâtñâ upap sâm âraguwe, zorat op kwak tarâwe.

35 Yesu zâk ge tapñâ arâp kiin zagât minduzingâm itâ dâzângom sâip, “Osetziñan gâbâ a nñi a sâtñâ upat sâm zenğât ombeziñan ândim kore otzingâbap.”

36 Yatâ sâmñâ katep mâik nñi diim osetziñan pam itâ sâm dâzângoip,

37 “Nñi zâk nâgât nângâm katep mâik itâ zo galem okñangâbap, zo ko nâgât yatik kore otnibap. Kore otnibap, zo ko nâyâk buñâ, sângonnogip, zâk kore ârândân okñangâbap.”

Simgât den dâzângoip.

(Mt 18:6-9; Lu 9:49-50; 17:1-2)

38 Yohaneñâ Yesu itâ dukui, “Patâ, a nñi zâk gâgât kutkâ sâm wâke molei iksen. Oi zâk nen sot mân ândeipkât kwâkânangên.”

39 Sâi Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Mân kwâkânangâbi. Nñi zâk nâgât korân nep nñi imbânâñoot tuubap, zâkñâ dap yatâ sâm bâliñan kwatnibap?”

40 Nepniñ mân kârâm kândanbapñâ buku op betniñan mimbap.

41 Nâ perâkñok dâzângobâ. Nñi zâk zen nâgât sinji op ândie, zorat too aam

zingâbap, zo ko sângân buñ mân upap. Biken mimbap.

⁴² Njâi zâk katep mâik njâi nâ nângâm pâlâtân kwatnimap, zo dukui bâliñ upap, zo ko a zo zâk tosâ yâmbâtñâ mimbap. A yatâ zo zâk mârum kât sumun patâ gânduñan saam saruyân pane giari sâi ko âlip opap.

⁴³ Bikandâ mâtâp bâliñan diigim âibâ sâi bikâ mânângât pâmban. Gâ bikâ hâlâlu ândim sim kârâbân geibatkât lañ bikâ kârâm mânângât ândim ândiândi kâtikñan âiban.

⁴⁴ Sim kârâbân nane zinjâ sunumziñ nemâmbap sot kârâp zâk mân bâpsâbap.

⁴⁵ Kiñgandâ mâtâp bâliñan diigim âibâ sâi kârâm mânângât birâban. Gâ kiñgâ hâlâlu ândim simân geibatkât lañ kiñgâ kârâm mânângât pâmban.

⁴⁶ Simân nane zinj mân mumbap sot kârâp mân bâpsâbap.

⁴⁷ Siñgandâ mâtâp bâliñan diigim âibâ sâi sum lâmunban. Gâ siñgâ âlip ândimñâ simân geibatkât lañ sen bap ândim Anutu um topñân bagiban.

⁴⁸ Sim kârâbân nane sot kârâp mân buñ upabot.

⁴⁹ Zen sii mem nalemem kwâkñan pame, zo yatigâk Anutu zâk kârâp sanjonzingâbap.

⁵⁰ Sii zâk naamñâ. Ka sii naamñâ buñ oi dap utne dum naamñoot upap. Zen sii yatâ naamziñoot ândibi. Zen um lumbenâ op ândibi.”

10

Ambân mem birâbirâgât den.

(Mt 19:1-12; Lu 16:18)

¹ Yesu zâk zobâ zaat ba Yudaia hân walâm Yodañ too nâmbut âi takip. Taki a ambân kâmut patânâ minduwe. Oi op ândeip yatigâk den siñgi âlip sâmbâ dâzângoip.

² Oi Parisaio a nâmbutñâ, zen Yesu denñâ saanat sâmb gam mâsikâm sâwe, “Kembugât den kâtik zo, dap ziap? Ambân birâbirân, zo âlip orot mo mân orot?”

³ Mâsikâm sâne hâuñâ itâ mâburem dâzângoip, “Mose zâk zorat den dap dap sapsum zingip?”

⁴ Yatâ sâi zinjâ sâwe, “A njâi ambân birâbâ sâmb ekap kulemgum pindâm molibap. Mose zâk yatâ sâip.”

⁵ Sâne Yesuñâ itâ sâip, “Mose zâk um kâtikziñangât opñâ gurumin den zo sâmb kulemguip.

⁶ Ka topkwapñâ Anutuñâ a ambân muyagezikâmñâ itâ sâip,

⁷⁻⁸ ‘Zorat ko a njâiñâ ibâ mam birâzikâm ambinñoorâk ândei zet um sâk kânok op ândibot.’ Den yatâ ziapkât zet zagât buñâ. Kânok op ândiabot.

⁹ Zorat sa nângânek. Anutuñâ mâpotzikip, zo anñâ mân kâsâpâkobi.”

¹⁰ Yesuñâ yatâ sâi ko zâk sot arâpñâ, zen mirin zâine ko arâpñâ zen zorarâk dum mâsikâwe.

¹¹ Mâsikâne itâ dâzângoip, “A njâiñâ ambinñâ birâmñâ njâi mimbap, zâk târotârozikñâ mânângât tosâ patâ mimbap.

¹² Ambân njâiñâ apñâ birâm a njâi mimbap, zâk yatik târotârozikñâ mânângât tosâ patâ mimbap.”

Yesuñâ katep mâsop minziñgip.

(Mt 19:13-15; Lu 18:15-17)

¹³ A ambân, zen katep gakâziñâ Yesugâren minziñgâm gam Yesu bikñandâ kâukziñan gâsubapkât sâne Yesu arâpñâ, zinj keñgât minziñgâwe.

¹⁴ Yatâ utnetâ Yesuñâ zingitñâ umñâ bâliñ oi arâpñâ itâ sâmb dâzângoip, “Zen birâne katep zen nâgâren ganek. Mâtâp mân doongunek. A ambân katep zi itâ, zo zen Anutugât um topñangât siñgi sâsânâ.

¹⁵ Njâi zâk katep yatâ mân ândibap, zâk Anutugât kiñ topñan mân bagibap.”

¹⁶ Yatâ sâmbñâ minduziñgi gane bikñandâ kâukziñan pam Anutuñâ galem otzingâbapkât sâip.

A sikumñoot njâiñâ Yesu sot ândibam okñangip.

(Mt 19:16-30; Lu 18:18-30)

¹⁷ Yesu zâk âibam oi a njâi sârârâk kârâm âi Yesugâren takâm um topñan gei pindiñsâm sâip, “Patâ âlipñâ, nâ dap dap op ândiândi kâtikñangât siñgi upat?”

18 Sâi Yesunâ itâ sâmb dukui, “Gâ wangât nâgât âlipnâ sat? Âlip mariņâ Anutu kânok.

19 Gurumin den zo nângâmat. Zo itâ, ‘Kâmbam mân kumban. Ap ambin mân birâyanğâbabot. Gâ kâmbu mân upan. Bukuganğat sârân sâsân mân sâban. Oi a ambân zengât kut nâi nâi, zorat sarâ sâmb mân mimban. Ibâ mamgâ sâtzik lum hurat kwatzikâban.’”

20 Sâi a zorânâ itâ dukui, “Gurumin den zo pisuk katepnan gâbâ lum gâwan. Nâi mân bira ziap.”

21 Sâi Yesunâ ekņâ umņâ zâkkâren tâi itâ dukui, “Kânok birâna ziap, zo upan. Gâ âim sikumgâ mem a zingâna kwâlâne kât zo mem a kanpitâ zingâban. Kât zo zingâmņâ birâm ga nâ sot ândiban. Gâ yatâ opņâ sumbêmân sikumgoot upan.”

22 Yesunâ yatâ sâmb dukui a zo umņâ bâliņ oi nâņgi yâmbârei arip. Zâk sikumņâ patâ, zorat yatâ oip.

23 Ari ko Yesunâ puriksâm arâpņâ zingitņâ itâ sâmb dâzânğoip, “A sikumzîņ patâ, zen Anutugât um topņan baginam kwakpi.”

24 Yesunâ yatâ sâi arâpņâ zen pârâkpam imbanâziņ buņ oi dum dâzânğoip, “Katep gakânâ, Anutugât um topņan bagibagiņ, zo yâmbâtņâ.

25 Bâu patâ kamelenâ kuup mâtâpņan bagibap, zo yâmbâtņâ. Ka a sikum patânâ Anutugât um topņan bagibagiņ, zo yâmbâtņâ walâwalân.”

26 Yatâ sâi ko arâp zîņ imbanâziņ buņ oi sâwe, “Zo yatâ zorânğ dap yatâ Anutugât um topņan baginat?”

27 Sâne Yesunâ zingitņâ sâip, Anğ kut nâi nâi utnam kwakme, zo Anutunğ mâtâp âlip muyagemap. Zâk mân kwakmap.”

Yesugât opņâ kut nâi nâi birâm, zorat hâuņâ minat.

28 Peteronğ den zo nângâm Yesu itâ sâmb dukui, “Nâņgat. Nen kut nâi nâiniņâ kândâtkom gâ moligiwen.”

29-30 Sâi Yesunğ sâip, “Nâ perâkņak dâzânğobâ. Zengâren gâbâ nâi zâk nâgât opņâ mirâ kamân mo âtâ mun, mam ponâ, ibâ mam, murarâ mo hânņâ

birâbap, zâk kut nâi nâi donğbep mimbap. Hânân zi mirâ sot âtâ mun gat, mam murarâp sot hân, zo sâknam kwâkņan mimbap. Gâtâm narâk patin zâk ândiândi tâmbânğ mem ândibap.” Yesunğ zo sâmb mâtakâm sâip,

31 “Ka kândom a zengâren gâbâ donğbep zîņ bet upi. Bet a zengâren gâbâ donğbepņâ kândom upi.”

Yesu, zâk mumbapkât den siņgi dâzânğoip.

(Mt 20:17-19; Lu 18:31-34)

32 Zen Yerusalem kamânân âinam zâim tarâwe. Yesunğ kândom ari arâpņâ imbanâziņ buņ oi âine a nâmbutņâ molizingâwenğ kenğat urâwe. Oi Yesunğ arâpņâ kiin zagât zo minduziņgi tatne kut nâi nâi âsagibap, zorat den sâmb muyageziņgâm itâ sâmb dâzânğoip,

33 “Nâņge. Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Oi zoren a bonğ nâ mumbatkât sâmb Roma a kutâ zâkkâren nâbanbi.

34 A kutâ arâpziņâ den top top dâtnom ko sinnan tâpkum inzut mem lapitnim none mubat. Oi sirâm karâmbut tap zaatpat.”

A sâtnğ ândiândigât den.

(Mt 20:20-28)

35 Oi Zebedaiogât nanzatņâ Yakobo sot Yohane, zet Yesugâren âimņâ sâwet, “Net kut nâi nâigât sâitâ zo âlip nângânikâban?”

36 Sâitâ mâsikâzikip, “Wan wan otzikâbâ sa ko sabot?”

37 Sâi zet itâ dukuwet, “Gâ nângâna imbanâganğat âsakņâ muyagei âsangâ toren toren tâtat.”

38 Sâitâ Yesunğ dâzâkoip, “Zet topņanğat kârur yatâ sabot? Nâ too kâlakņâ nimbat, zo âlip zet nimbabot? Oi too sanğonibi, zo zet yâtik sanğonzikâbi?”

39 Sâi zet sâwet, “Âlip utat.” Sâitâ Yesunğ dâzâkoip, “Too nimbat, zo zet nimbabot. Too sanğonibi, zo yatik sanğonzikâbi.

40 Ka âsannan tâtatņâ, zorat den sâsân, zo nâgâren mân ziap. Zorat siņgi kwatzingâziņgânğ, zo zen zoren tapi.”

41 Yatâ oitâ arâp nâmbutņâ zen den zo nângâm Yakobo sot Yohane kuk otzikâwe.

42 Oi Yesunğ minduziņgâmņâ itâ sâmb dâzânğoip, “Nâņge, Hân a kutâ, zen

zâizâinj op kore a gâsâzângom ândime. Oi hânân a patâ, zen a kutâ otziŋgâme.

⁴³ Zengâren ko yatâ mân âsagibap. Zengâren gâbâ a nâi a sâtŋâ upâ sâm bukurâp zengât kore a op ândibap.

⁴⁴ Oi zengâren gâbâ a nâi a kutâ upat sâm bukurâp zengât kore mâman ândibap.

⁴⁵ Yatigâk a bonŋâ, nâ ziŋâ kore ot-nibigât mân gewan. Ninak zengât kore opŋâ a donbep zengât suupziŋ memŋâ ândiândinâ buŋ upapkât gewan.”

Yesuŋâ Yeriko kamânân a nâi siŋâ bâpsâsâŋ kubikŋangip.

(Mt 20:29-34; Lu 18:35-43)

⁴⁶ Yesu sot arâpŋâ, zen Yeriko kamânân âi takâwe. Âi kamân zo walâm kamân ginŋan âine a siŋ bâpsâsâŋ nâi mâtâp ginŋan tâip, kutŋâ Batimaio, Timaioġât nanŋâ. A ambân, zen Yesu Nasarete gokŋâ, zâk gam ariap sâwe.

⁴⁷ Sâne nâŋgâm den sâm sâip, “Yesu, gâ Dawidigât kiunŋâ, nâgât umgâ bâleik.”

⁴⁸ Den yatâ sâm tâi a nâmbutŋandâ hirinsâm tat sâm dukuwe. Dukune dinziŋâ birâm kambânâ sâip, “Yesu gâ Dawidigât kiunŋâ, nâgât umgâ bâleik.”

⁴⁹ Yatâ sâi Yesuŋâ nâŋgâm mâtâbân kinŋâ sâip, “Sâne gâik.” Sâi a ziŋâ sen nâtâtik zo konsâm sâwe, “Umgâ bâbâlanŋ oi zaat ga. Patânâ goonsap.”

⁵⁰ Oi sen nâtâtikŋâ den zo nâŋgâm hâmbânâ birâm pam oksâm zaatŋâ ba Yesugâren arip.

⁵¹ Âi taki Yesuŋâ itâ sâm mâsikip, “Dap otgibatkat sat?” Sâi a sen nâtâtikŋâ sâip, “Patânâ, sinnâ âlip upapkât otnigap.”

⁵² Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, “Gâ âinan. Nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigat, zorat âlipkâ uat.” Sâi zorenâk siŋâ ekŋâ Yesu molim arip.

11

Yesu, zâk donġi bâu kwâkŋan Yerusalem kamânân zarip.

(Mt 21:1-11; Lu 19:28-40; Yo 12:12-19)

¹ Yesu sot arâpŋâ, zen âimŋâ Yerusalem kamân mâte opŋâ Oliwa bâkŋan takâwe. Bakŋâ topŋan kamân zagât Betepage sot

Betania tarâwet. Zoren takâm Yesuŋâ a zagât sâŋgonzâkom sâip,

² “Kamân ândi, zoren arit. Âi takâmŋâ donġi sigan nâi tâgân kinzap, zo muyageit. Donġi zo a kwâkŋan mân tâtatŋâ, zo irakŋâ. Zo muyagem olaŋ diim gâit.

³ Olaŋitâ a nâiŋâ wangât olaŋsabot sâm mâsikâziki itâ sâbabot, ‘Kembuniŋangâren nep muyagiap. Oi kek pâi âburem gâbap.’ ”

⁴ Yatâ sâm dâzâkoi a zagât zet âim mirâ nâi sâŋgânŋan donġi sigan nâi saane kiri olaŋâwet.

⁵ Olaŋitâ a nâmbutŋandâ zikit mâsikâzikâm sâwe, “Wangât olaŋsabot?”

⁶ Sâne Yesuŋâ den sâip, zo dâzânġoitâ nâŋgâne âkip.

⁷ Donġi zo Yesugâren diim aritâ arâpŋâ ziŋâ hâmbâziŋâ donġi kwâkŋan pane Yesuŋâ kwâkŋan zâi tap arip.

⁸ A donbep patâ ziŋâ hâmbâ motziŋ mâtâbân lâŋgat âiwe. Oi nâmbutŋandâ gâlâŋgât sot lâkom ilumŋâ mânâŋgâtŋâ mâtâbân pam âiwe.

⁹ A ambân kâmut patâ, ziŋâ Yesu mem oset kwâkŋangâwe. Ziŋâ itâ sâm pam diiwe, “Oe, Kembangât sâtkât gam niŋgap, zâk sâm âlipŋan kwâkŋangânâ.

¹⁰ Sâkuniŋâ Dawidiŋâ kembu otziŋgâm galem otziŋgip, zo yatâ otningâbap. Zorat sâtâre utnâ. Oe, Anutu u sumbêmân.”

¹¹ Yatâ op âine Yesuŋâ Yerusalem kamân takâm Anutugât tirik namin zarip. Zâimŋâ kut nâi nâi ek nanġi mirâsiŋ geibam oi gem arâpŋâ diiziŋgi Betania kamânân âiwe.

Wakum nakŋâ nâi Yesugât sâtkât hâlâlâŋsâip.

(Mt 21:18-19)

¹² Haŋsâi Betania kamânân gâbâ gemŋâ Yesu tepŋangât oip.

¹³ Oi kârebân siŋandâ egi wakum nak nâi kiri egip. Ekŋâ bonŋâ kinzap sâm âi kâruip. Bonŋâ orot narâk buŋâ, zorat ilumŋik kirip.

¹⁴ Yatâ ekŋâ nak zo itâ dukuip, “Gâgâren gâbâ bonŋâ niniŋâ zo a nâiŋâ mânâk nim-bap.” Den yatâ sâi arâpŋâ nâŋgâwe.

Yesuŋâ tirik namâ hâlâlu sâip.

(Mt 21:12-17; Lu 19:45-48; Yo 2:13-22)

¹⁵ Zen Yerusalem kamânân zâiwe. Oi Yesunâ tirik namin zâim a kut nâi nâi anġâgwanġa op kine molizingip. A nâmbutnâ, zen Roma zengât kât sot Yuda zengât kât, zo hâukwap anġâgwanġa op kirâwe. Kât pâpannâ zo kom giligâlak mem kembâ anġâgwanġa urâwe, zengât tâtatnâ zo kom kâbaknei gei zeip.

¹⁶ Oi tirik namin kut nâi nâi mân mem âim gabigât sâip.

¹⁷ Itâ sâim dâzânġoip, “Anutugât den kulem nâi itâ ziap, ‘Namânâ zi a eluġ zengât ninâu namâ upap.’

Zinâ ko utne kâmbu a zengât kât ki yatâ uap.”

¹⁸ A ambân zen Yesugât dinâ nânġâne imbanâ oip, zorat Parisaio sot Kembugât gurumin den sâsâ a kândâtzânġowe. Yatâ utne a sâtñâ zinâ Yesu dap op koindâ moik sâim kimunâ miwe.

¹⁹ Nâtiksâi Yesu sot arâpnâ, zen kamân patâ zo birâm ba âiwe.

Kembu nânġâm pâlatân kwap ninâu sânat.

(Mt 21:20-22)

²⁰ Mirâ hanjsâi wakum nak kiribân âi igâwe. Nak zo mom kirip.

²¹ Peteronâ eknâ Yesu den sâip, zo nânġâm itâ dukuip, “Patâ, eknan. Wakum nak den dukuin, zo mom kinzap.” Sâi Yesunâ itâ dâzânġoip,

²² “Nâ perâknak dâzânġobâ. Zen Anutu nânġâm pâlatân kwâknânġâm ândibi. Zen um zagât mân opnâ nânġâm pâlatânzinâ bonnâ op ândibi. Zen yatâ op ândim baknâ ândi dukubi,

²³ ‘Baknâ, gâ âbânġum saruin gei.’ Yatâ sâne dinzinâ lubap.

²⁴ Zorat ko itâ sa nânġânek. Zen wan mo wangât nânġâm ninâu sâim, zo mârum mien sâim nânġâne âlip muyagezingâbap.

²⁵ Zen ninâu sâim sâim a zengât tosa mem ândie oi ko birâbi. Yatâ utne ko Ibâzinâ sumbemân ândiap, zâknâ yatik tosazinâ birâbap.

²⁶ Zen a zengât tosazinâ mân birâne ko sumbem Ibâzinânġoot zengât tosâzinâ mân birbap.”

Yesu sot a sâtñâ âragwârâgu urâwe.

(Mt 21:23-27; Lu 20:1-8)

²⁷ Yesu sot arâpnâ, zen dum Yerusalem kamânân gawe. Puriksâm gamnâ Yesunâ tirik namâ umnan âim gam kiri ko a sâtñâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot patârâpzinâ, zen Yesugâren gam mâsikâm itâ sâwe,

²⁸ “Gâ ziren kut nâi nâi opmat, zo nâigât sâtñâ opmat?”

²⁹ Sânetâ itâ mâburem dâzânġoip, “Nâ den kânok mâsikâzinga dâtnone ko nânġoot nâigât sâtñâ opman, zo dâzânġobat.

³⁰ Yohane too sanġon nep tuugip, zo nâigât sâtñâ nep tuugip. Anutugât sâtñâ mo agât sâtñâ? Zen sâne nânġâbâ.

³¹ Mâsikâzingi zen dap sâim sâim kwaknâ ziiġik itâ sâim âraguwe, “Nen Anutugât sâtñâ sâindâ sâbap, ‘Wangât dinâ mân luuwe?’

³² Agât sâtñâ nep tuugip, yatâ sâindâ sâi ko a zinâ nânġobe.” Wangât, zen a ambân zengât kenġat urâwe, zorat. A ambân zen aksik Yohanegât nânġâne Propete oip.

³³ Zorat ko zinâ Yesu itâ sâim dukuwe, “Nen mân nânġen.” Sâne Yesunâ itâ dâzânġoip, “Den zo dâtnoge sâi ko nânġoot nâigât sâtñâ opman, zo dâzânġobam. Ka zen mân se, zorat nâ mân dâzânġobat.”

12

Nep galem a bâlinâ.

(Mt 21:33-46; Lu 20:9-19)

¹ Yesunâ topkwapnâ den sumbunâ nâi itâ sâim dâzânġoip, “A nâinâ wainâ tâk nep kârâm kâmirip. Kârâm kâmit dâmân pâit tuugip. Tuumnâ tâk keetnâ mândâlibapkât âman patâ tuum galem a zengât mirâ tuumnâ nep zo bitzinan pam hân nâin arip.

² Âi ândei bonnâ orotnâ narâk oi kore a nâi sâġngongi bonnâ nâmbutnâ mimbapkât arip.

³ A zo âi taki galem a zinâ gâsum kom moline bet bâsan âburem arip.

⁴ Ari ko kâlam mariñâ zâk kore a nâi sâġngongi ari galem a zinâ kâuknâ kunzit mem nâi nâi oknânġawe.

⁵ Kâlam mariñâ dum kore a nâi sâġngongi ari kuwe. Kunetâ mariñandâ

yatigâk a donjêp sângonzângoi âinetâ galem a ziŋ kâmbam mamunj zângowe. Oi nâmbutnjâ sâbâ sâbâ zângowe. Ka nâmbutnjâ ko sâseŋgât zângowe.

⁶ Zângonetâ nanjâ kânok ândeip, zo zikjâ nanjâ. Umjâ zâkkâren kirip. Zâk bet itâ sâm sângonguip, 'Galem a ziŋ hurat kwâkŋaŋgâm mân kumbi.'

⁷ Sâm sângongoi ari galem a zen nanjâ ekjâ âragum sâwe, 'A zirânjâ gâtâm kâlam marijâ upap, zorat koindâ kâlam zi niinjâ upap.'

⁸ Yatâ sâm gâsum kune moi kâambarânjâ kâlam âkŋan pane zeip.

⁹ Oi kâlam marijâ zâk dap upap? Zâk gamjâ galem a zângom tâmbet otziŋgâm kâlamân galem a uŋakjâ zâmbanbap.

¹⁰ Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, zo sâlâpkum nâŋgâme?

'Mirâ tuutuun a, zen kunkun nâi ek âkon op birâwe. Kembujâ kunkun zorânjâ mem namin kwânâŋgip.

¹¹ Kembujâ sâi yatâ âsageip. Niinjâ egindâ mârânjâ nâi uap.' "

¹² Yesujâ den yatâ sâm dâzâŋgoi ko patâziŋjâ gâsum tâk namin pânat sâm nâŋgâmjâ a ambân zeŋgât keŋgât urâwe. A patâ, zen itâ nâŋgâm kwâkâwe. Den zo nengât sap sâwe. Oi gâsunam kwakjâ birâm âiwe.

*A zen Yesu kâtkât mâsikâwe.
(Mt 22:15-22; Lu 20:20-26)*

¹³ Yuda a sâtnjâ, zen Parisaio a sot Herode arâp nâmbutnjâ Yesugât diŋjâ saabigât sângonzângowe.

¹⁴ Sângonzâŋgone Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, "Patâ, nen gâgât topkâ nâŋgâmen. Gâ den sarâ mân sâm bonjigâk sâmat. Gâ den nâi mân sâna gâŋgoŋemap. Gâ a zâizâiŋ gigiŋ aksik Anutugât mâtâp âlip dâtnâŋgom kubikmat. Den nâi sâindâ nâŋgâ. Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotjâ mo mân orotjâ?

¹⁵ Kât pindâpindâŋ mo mân pindâpindâŋ, zorat dâtnâŋgo." Yatâ sâne Yesujâ sarâziŋaŋgât topjâ ek nâŋgâm dâzâŋgoip, "Zen wangât denjâ saanige? Kât nâi mem nine ikpâ."

¹⁶ Sâi ko kât nâi mem pindânetâ mâsikâziŋgâm sâip, "Holi tobat zo nâigât?" Sâi ziŋjâ sâwe, "A kutâ Sisagât."

¹⁷ Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, "Sisagât siŋgi, zo Sisa pindâbi. Ka Anutugât siŋgi, zo Anutu pindâbi." Yatâ sâm dâzâŋgoi zen diŋjâ mâpâsiwe.

*Mom zaatzaatŋaŋgât Yesu mâsikâwe.
(Mt 22:23-33; Lu 20:27-40)*

¹⁸ Sadukaio a nâmbutnjâ Yesugâren gawe. A zo ziŋjâ mom zaatzaat zo mân ziap sâmarâwe. Ziŋjâ gam sâwe.

¹⁹ "Patâ, Mosenâ itâ sâm kulemguip, "A nâi, zâk ambân memjâ katep mân muyagem moi ko munjandâ malânjâ mem âtâŋaŋgât siŋgi katep mimbap."

²⁰ Oi zorat sâindâ nâŋgâ. Âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziŋjâ kunjâ ambân memjâ murarânjâ buŋ ândim moip.

²¹ Moi ko munjandâ malânjâ zo mem yatigâk murarâ buŋ ândim moip.

²² Moi munjâ nâiŋjâ malâ zorigâk mem moip. Yatigâk âtâ mun zo nâmburân zagât zen ambân zorigâk mem murarâziŋ buŋ mom naŋgâwe. Oi bet malâziŋjâ zo moip.

²³ Oi a nâmburân zagât zen aksik patâ ambân zo miwe, zorat gâtâm narâk patin zaatnetâ ambân zâk nâigât upap?"

²⁴ Sâne Yesujâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen den nâŋgâm gulipkume. Anutugât den sot Anutugât imbanjâ mân nâŋgâme.

²⁵ Gâtâm mumuŋan gâbâ zaatjâ a ambân dum mân mianjâbi. Zen sunbem a yatâ op ândibi.

²⁶ Momjâ zaatzaatŋaŋgât sâme, zorat dâzâŋgobâ. Mosegât ekabân den siŋgi zi sâlâpkume mo bujâ? Mose zâk nagân kârâp bâlam ekjâ ari Anutuŋjâ den itâ sâm dukuip, 'Nâ Abaram, Isaka sot Yakobo, zeŋgât Anutu.'

²⁷ Zorat sa nâŋgânek Anutu zâk a buŋ urâwe, zeŋgât Anutu bujâ. Gwâlâ ândie, zeŋgât Anutu. Zorat Abaram, Isaka sot Yakobo, zen mân buŋ urâwe. Anutu sot gwâlâ ândie. Zen ko den nâŋgâm gulipkume."

*Gurumin dengât Yesu masikâwe.
(Mt 22:34-40)*

28 Yesu sot Sadukaio a den âragune ko Kembangât gurumin den galem a nâinâ Yesugât den zo nângi âlip oi itâ sâmbâsikip, “Kembangât gurumin den ikâ zorânâ ko kâuknâ uap?”

29 Yatâ sâmbâsiki Yesunâ sâip, “Kembangât gurumin den patâ itâ ziap, ‘Isirae a ambân, zen nângânêk. Anutu Kembuniâ kembu kânok.

30 Zorat um dâpkâ sot nângânângâ sot imbanâgâ, zo Kembu Anutu zo hâlâluyâk pindâna zimbap.’

31 Den zorat torennâ itâ ziap, ‘Gâ gikanâgât otgimap, yatigâk a torennâ zengât otgibap.’ Anutugât gurumin den zagât zi patâ uabot. Gurumin den nâi mân ziap.”

32 Yatâ sâi Kembangât gurumin den galem anâ den zoric mâburem Yesu dukuip, “Patâ, gâ den zo sâna nânga âlip uap. Anutu, zâk kembu kânok. Oi nâi mân taap.

33 Oi zâk kânok nângânângâ sot imbanâ hâlâlu pindânat. Oi gikanâgât otgimap, yatik a toren zengât otgibap. Den zagât zirânâ kut zo zorân Kembu pindâpindân zo wâlap.”

34 A zo yatâ sâi Yesunâ nângi âlip oi itâ sâmbâdukuip, “Gâ Anutugât um topnâ gaat.” Sâi narâk zoren gâbâ Yesu den mâsikânam nângâne yâmbârei kenâgât op birâwe.

Yesu ziknâk Kristogât mâsikâzingip.

(Mt 22:41-46; Lu 20:41-44)

35 Yesu zâk tirik namin zâim a den sinji âlip dâzângom itâ sâmbâsikâzingip, “Kembangât gurumin den zorat galem a, zen itâ sâme, ‘Kristo, zâk Dawidigât kiunnâ.’

36 Dapkat sâme? Tirik Kaapunnâ Dawidi nângânângâ pindi itâ sâip, ‘Kembunâ nâgât kembu itâ sâmbâdukuip, “Gâ âsannâ bongen ge tâtna kâsarâpkâ minduzinga kinângât kombân upi.” ’

37 Dawidinâ Kristogât kembunâ sâipnâ dap op Kristo zâk Dawidigât kiunnâ uap?” Yesu zâk den yatâ sâmbâdâzângoi a kâmut patâ zen nângâm âknâle urâwe.

Yesunâ Kembangât gurumin galem a zengât girem dâzângoip.

(Mt 23:1-36; Lu 11:37-54; 20:45-47)

38 Yesunâ den yatâ sâmbân den nâi itâ târokwap dâzângom sâip, “Zen Kembangât gurumin a zengât holi yatâ mân upi. Zen hâmbâ kârep mem ândim kamân sombemân âim a muyagezingâne sâmbâlip kwatzingâbigât umzin kinmap.

39 Oi zen mâpâmâpâse namin sot sii nalem minduminduyân a sâtnâ tâtarân tâtnat sâmbângâme.

40 A yatâ zorân ambân malâ zengât mirâ kut nâi nâi lan betzin mîme. Zen sarâ sâmbâninâu kârep sâmbâtosazin kwârakume. A zo zen gâtâm tosazinâgât haunâ yâmbâtnâ mimbi.”

Malâ nâinâ kâtnâ tirik namin pâip.

(Lu 21:1-4)

41 Yesu zâk tirik namin tap ek tâi a zinâ ga Kembangât sinji kâtnâ pane giarip. Oi ko sikum a donbep zen ga kâtnâ imbanâ pane giarip.

42 Oi ambân malâ kanpitâ nâinâ gam kâtnâ kurnâ mâik zagât pâi giarip.

43 Yesu zâk zo eknâ arâpnâ minduzingâm itâ sâmbâdâzângoip, “Nâ perâknâk dâzângobâ. Ambân malâ kanpitâ zâk kâtnâ paap, zirânâ a torennâ walâzingap.

44 A nâmbutnâ zen kâtnâ patâ tâi torennik pe. Ka ambân kanpitâ, zâk zemnângip, zo aksik paap. Yenâk ândiap.”

13

Yesu âburem gâbapât den sâip.

(Mt 24:1-44; Lu 21:5-36)

1 Yesu zâk tirik namin gâbâ gem tâi arâpnâ zengâren gâbâ a nâinâ itâ dukuip, “Patâ, eknâ. Namâ tuutuunâ zo kâtnâ neulenâ âlipnâ hikpârâknootnâ tuuwe.”

2 Sâi Yesunâ itâ sâmbâdukuip, “Namâ patâ tâi eksat? Gâtâm kâsazin gam kom kândañne giligâlaksâmbânanâgâbap.”

3 Bet Yesu sot arâpnâ, zen Oliwa bâknâ zâi tap too nâmbutken tirik namâ zo ikne ândi tâip. Zoren tapnâ Petero sot Yakobo, Yohane sot Andrea, zinâ Yesu mâsikâm sâwe,

4 “Dâtnânngo. Kut nâi sat, zo narâk ikâ zoren âsagibap? Narâk zo mâte oi wesâk dap dap yatâ muyagibap?”

5 Yesunâ itâ topkwap dâzânngoip, “Um gulip kwâtziņgâbegât galem oraņgâm ândibi.

6 A doņbep muyagem gam sâbi, ‘Nâ Kristo. A bâliņan gâbâ mâkâziņgâbapkât sâsân, zo nâ.’ Yatâ sâm a doņbep mem um gulip kwatziņgâbi.

7 Oi zen kâmbam goorân mo kârebân âsagei nânngâm umziņ mân keņgât upap. Kâmbam zo yatâ âsagibapkât sâsânâ. Yatâ muyagem zeî narâk kek mân âkâbap.

8 Hânņâ hânņâ a kâmutņâ kamutņâ, zen kâsa opņâ agom âibi. Oi hân nâin nâin wârîņ mimbap. Oi pu patâ âsageziņgâbap. Kut nâi nâi âsagibap, zo sâknam topkwâkwatņâ.

9 Ka zen ko galem oraņgâm ândibi. Zen denân zâmbanbi sot mâpâmâpâse namin lapitziņgâbi. Oi zorik buņâ a patâ sot a kutâ zeņgâren diiziņgâm âine mâteziņan kinņâ nâgât topnâ sapsum ziņgâbi.

10 Oi narâk kândom den siņgi âlip hân dâp a zeņgâren âibapkât sâsânâ. Bet ko hânngât narâkņâ âkâbap.

11 Oi a kutâ zeņgâren diiziņgâm âine den dap sânat sâm mân naņgâm kwâkâ upi. Narâk zoren Tirik Kaapumņâ umziņan den pâmbap, zorik sâbi. Yatâ opņâ den sânetâ zeņgât den mân upap. Zo Kaapumgât den upap.

12 Oi a ziņ itâ zo upi. Âtânâ nâiņâ sâi munņâ gâsum kumbi. Ibâ nâiņâ sâi nanņâ gâsum kumbi. Murarâpziņ zen ibâ mam kâsa minziņgâm sâne zânngobi.

13 Zen nâgât kut siņginanngât op a ambân ziņâ um kâlak nânngâziņgâbi. Ka nâi zâk siņgi âlip mem kâtigem ândei narâk âki ko sumbem kamânân bagibap.

14 Gâtâm tâmbet tâmbet kâukņâ mân kinbap sâsânan, zoren kinbap. (Den zo mulunâk sâlâpkum nânngâbi.) Yatâ âsagei ekņâ Yudaia hânân ândibiņâ barâ kâtikņan sârârâk kârâm âibi.

15 Nâi zâk sombemân tâpapņâ sikum mimbam mirâ umņan mân zâibap.

16 Nâi zâk nebân mo hibukņan ândibapņâ hâmbâ mimbam kamânân man âibap.

17 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gokņâ, narâk zoren zen dap upi?

18 Zen Kembugâren ninâu sâne nânngi âiâiziņâ zo map narâkņan mân muyagibap.

19 Narâk zoren sâknam patâ âsagibap. Zo yatik Anutuņâ a muyageibân gâbâ mân âsageip. Oi dum mân muyagibap.

20 Oi Kembu zâk narâk zo mân mânânngâri sâi a ambân aksik buņ upe. Ka Kembuņâ a ambârâpņâ zeņgât op ko narâk mem pânkânok pâmbap.

21 A ziņâ Kristo ziren âsagiap, ândiren âsagiap, den yatâ sânetâ mân nânngâbi.

22 Narâk zoren a sarânâ âsagem nâ Kristo sâbi. Oi Propete sarânâ âsagem kulem sen mârât muyaginetâ a um gulip kwatziņgabi. Anutuņâ gâsum sâlâpziņgoip, zo um gulip kwatziņgân osibi.

23 Kut nâi nâi zo mân âsagei kânņan dâzânnguangât umziņ galem op ândibi.

24 Sâknam patâ narâkņâ zo âki mirâsiņ sumunkumbap. Oi kâin âsakņâ buņ upap.

25 Sâņgelak âkâm hânân gibi. Oi Anutuņâ sumbem mângei olayaņgâm imbaņâ buņ upap.

26 Oi a bonņâ, nâ âsakņâ imbaņânoot unumunum kwâkņan ga nikpi.

27 Oi sumbem a sâņgonzânngua zen a ambân kâmut gakânâ hân giņņâ toren toren gâbâreziņgânetâ mindubi.

28 Nak dâgap zorat top nânngâbi. Zâk iinņâ burutuksâi maa narâk upâmap sâme.

29 Oi yatigâk zen den dâzânnguan, kut nâi nâi zo muyagem naņgi itâ nânngâbi, ‘A bonņâ mâte otniņgâbâmap. Zâk mâtâbân ga kinzap.’

30 Nâ perâkņak dâzânngobâ. A ambân ziren ândie, zen ândinetâ kut nâi nâi zo âsagem kwâkâbap.

31 Sumbem sot hân, zet buņ upabot. Nâgât den ko mân buņ upap.

32 A bonņâ nâ gâbat, zorat narâkņâ zen mân nânge. Sumbem a zen yatigâk mân nânge. Ninanngoot mân nânngan. Ibânâ Anutu, zâk zikņik nânngap.

³³ Zen narâk mân nângegât galem oraŋgâm ninâu sâmbi.

³⁴ A nâinâ mirâ sot nepnâ birâm kamân kârebân âibam kore a gakânâ nep sâmbi mânângât zingâbap. Kut nâi nâi galem upigât dâzângobap. Kore a nâinâ mirâ mâtâbân tapnâ mirâ mariñâ gâbapkat galem ek tâpapkât dukubap.

³⁵ Zengoot yatik galem oraŋgâm ândibi. Mirâ mariñâ, zâk nâtiksâi mo nâtik tânâmnan mo haŋsâsâgât, mo haŋgât gâbap, zo mân nânge, gât ko san, zo op ândibi.

³⁶⁻³⁷ Zen uman zine ga muyagezingâbatkât zen sot buku toren itâ dâzânguan. Um wâgânâk ândibi.”

14

Yesu kunam sâmbi kâtân urâwe.

(Mt 26:1-5; Lu 22:1-2; Yo 11:45-53)

¹ Yuda zengât kendon patâ Pasowa sot sii nalembi om nininâ narâknâ sirâm zagât ombenan oi tirik namâ galem a zengât patârâpzinâ sot Kembangât gurumin a, zen Yesu tik gâsum kunam den sâmbi kâtân urâwe.

² Oi itâ sâwe, “Kendonân kâmbam laŋ muyagebapkat kegâk gâsunat.”

Ambân nâinâ Yesu too hitomjoot saŋgorip.

(Mt 26:6-13; Yo 12:1-8)

³ Betania kamânân sâk bâlâ a nâi ândeip, kutnâ Simon. Oi Yesuñâ zâkkât mirin zâi tâip. Zoren nalembi nem tâi ambân nâinâ too hitomjoot âlipnâ, zo sângânñâ patâ belonjoot mem zâim karâpnâ kuzit Yesu kâuknan lokei giarip.

⁴ Yatâ oi nâmbutnâ tarâwe, zinâ itâ nângâm um kâlak nângâwe, “Wangât tâmbetkuap?”

⁵ Zo sângân patâ. Too hitomjoot zorânâ sângân mem a kanpitâ zingâ dâp opap.” Yatâ sâmbi ambân zo den kârâpnoot oknângâwe.

⁶ Sâne Yesuñâ nângâm itâ sâmbi dâzângoip, “Zen ambân den mân dukunek. Zen wangât sâmbi sinan giname? Ambân zorânâ âlip otnigap.

⁷ A ambân kanpitâ, zen narâk dâp zen sot ândine galem ot zingânâ sâmbi âlip

otzingâbi. Nâ ko zengâren narâk kârep mân ândibat.

⁸ Ambân zâk orotnâ dâp otnigap. Nâ mua hannobi, zorat sâknâ saŋgonsap.

⁹ Nâ perâknak dâzângobâ. Den singi âlip hânñâ hânñâ sâne laŋ kârâm âibap, zo yatik ambân zi saŋgonigap, zorat den singi sâne laŋ kârâm âibap.”

Yuda, zâk Yesu tirâpzângobapkat dâzângoip.

(Mt 26:14-16; Lu 22:3-6)

¹⁰ Yesuñâ arâp kiin zagât zengât oserân gâbâ Yuda Karioto kamânân goknâ zâknâ tirik namâ galem a patâ zengâren âim Yesu gâsubigât sapsun zingâp.

¹¹ Yatâ sâi nângâm umzinâ âlip oi kât pindânam sâwe. Oi sâne nângâm Yesu tigâk tirâpzângobapkat ek molim ândeip.

Yesu sot arâpnâ, zen kendongât sii nalembi niwe.

(Mt 26:17-25; Lu 22:7-14, 21-23; Yo 13:21-30)

¹² Yuda zengât kendon patâ narâknâ oi râma gwamñâ kom om sii nalembi om nemarâwe. Zorat narâk oi arâpnâ zin Yesu mâsikâm sâwe, “Sii nalembi zo mirâ ikâ unat?”

¹³ Yatâ sânetâ Yesuñâ a zagât itâ sâmbi sângonzâkoip, “Zet kamânân âim a nâi too âmaŋ lum âim tâi ekñâ molibabot.

¹⁴ Mirin zari zâi mirâ mariñ itâ dukuit, ‘Patâ zâk gâgât itâ sap, “Nâ sot arâpnâ mirâ umñâ ikâ zoren sii nalembi ninat?”’

¹⁵ Yatâ sâmbi dukuitâ mirâ um patâ nâi kian tâtatnâ kubikkubiknâ tirâpzâkoi zoren sii nalembi umbabot.”

¹⁶ Oi a zagât zet den zo lum kamânân âim Yesuñâ sâip dâp muyagem sii nalembi uwet.

¹⁷ Nâtiksâi Yesu sot arâp kiin zagât, zen mirâ zoren zâiwe.

¹⁸ Oi nalembi nem tatne Yesuñâ itâ sâmbi dâzângoip, “Nâ perâknak dâzângobâ. Zengâren gâbâ nâinâ kâsa dâzângoi ga gâsunim nobi. A zo nâ sot nalembi nem taap.”

¹⁹ Sâi arâp zin umzinâ bâlin oi ziknik ziknik mâsikâm sâwe, “Gâ nâgât sâbat? Nâgât sâbat?”

20 Yatâ sâne dâzânngoip, “A zenğâren gâbâ nâinâ nâ sot nalem ârândân niet, zâkkât san.

21 A bonnâ nâgât Anutugât ekabân den ziap, zo yatâ upâman. Nâinâ sâi a bonnâ gâsunim nobi, Yei, a zo hâuñâ ko tosa yâmbâtnâ mimbap. A zo mam kâmbonjan gâbâ mân âsâgei sâi bâbâlanj opap.”

Yesuñâ nalem sot too ziŋgip

(Mt 26:26-30; Lu 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

22 Nalem nem tatne Yesuñâ nalem nâi mem sâiwap sâi namuñ arâpnâ itâ sâi ziŋgip, “Zi sunumnâ. Mem ninek.”

23 Yatâ sâi wainj hâkop mem sâiwap sâi ziŋgi aksik niwe.

24 Nine itâ sâi dâzânngoip, “Gilâmnâ zi a donjep zenğât opnâ hânân gibap. Zorat ko târotâronij op kâtigibap.

25 Nâ perâknak dâzânngobâ. Nâ wainj too itârânj nia âkap. Oi dum zagâtnjan mân nemñâ Ibânangât um topnjan zâim wainj too mârâtnjâ nâi nimbat.”

Gezemane kâlamân âiwe.

(Mt 26:31-46; Lu 22:31-46; Yo 13:36-38)

26 Mâpâmâpâse kepñâ nâi mem ko Oliwa bâknjan zâiwe.

27 Zâine Yesuñâ itâ sâi dâzânngoip, “Itârânj zen aksik nângâm pâlâtânziñ lorei birânibi. Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

‘Nâ râma galem a kua râma zen sibiñsâbanj op âibi.’

28 Oi sa nângâne. Nâ mumuñjan gâbâ zaatñâ ko Galilaia hânân âi kândom otziŋgâbat.”

29 Yatâ sâi Peteronâ itâ dukui, “Zen aksik patâ nângâm pâlâtânziñ lorei birâgibi. Ka nâ ko yatâ mân otgibat.”

30 Sâi ko Yesuñâ itâ sâi dukui, “Nâ perâknak dâgobâ. Itârânj nâtigân kuruk anâ sâp zagât mân diñsâi gâ sâp karâmbut kwâimbâniban.”

31 Yatâ sâi Peteronâ kâuk birânangâm sâi, “Gâ gomñâ na nonâ sâne mân kwâimbâgibat.” Sâi arâpnâ nâmbutñandâ den yatik sâwe.

32 Oi Gezemane hânân âi takâm Yesuñâ arâpnâ itâ sâi dâzânngoip, “Zen zi tatne nâ ândi âi ninâu sâbâ.”

33 Yatâ sâi Petero, Yohane sot Yakobo diiziŋgi âine Yesu umñâ yâmbârei ken bet kakit oip.

34 Yatâ oknangi dâzânngom sâi, “Umnâ yâmbârei mumuñâ otnigap. Zen ziren nâ sot tap um wâgân ândinek.”

35 Yatâ sâi torengen âim si sângânñâ hânân gei tutukum sâknam kâmut zo mân muyagibapkât ninâu sâi.

36 Oi itâ sâi, “O Ibânâ, gâ kut nâi nâi tubam mân kwakmat, gât ko sâna sâknam kâmut zi buñ upap. Oi nâgât den buñâ, gâgât den kâtigibap.”

37 Ninâu sâi âburem âi uman zine ziŋgit Petero itâ sâi dukui, “Gâ uman ziat? Gâ mâiktârâ nâi wâgân mân ândiban?

38 Zen mâsimâsikâyân loribegât um wâgân tap ninâu sânek. Umñâ bâbâlanj. Sâknâ ko yâmbâriap.”

39 Yatâ dâzânngom âi ninâu sâi. Den mârûm ninâu sâi, zo yatik du ninâu sâi.

40 Ninâu sâi âburem umanâk zine ga ziŋgip. Umanân gâbâ sen birâbirâ op zaatñâ dap yatâ dukube.

41 Oi dum âi ninâu sâi âburei sâp kârâmbut oi dâzânngoip, “Zen umanâk zem te? Mârûm narâk mâte uap. A bonnâ, nâ bâliñ mâme a zenğât bitziñjan âibâman.

42 Bâi, zaatne âinâ. A sâi gâsumnim nobi, zo mâte otnigap.”

Kâsaziñâ Yesu gâsuwe.

(Mt 26:47-56; Lu 22:47-53; Yo 18:3-12)

43 Yesuñâ yatâ dâzânngom kiri zorenâk arâp zenğât kâmurân gok Yuda karioto kamânân gokñâ, zâknâ kâsa diiziŋgi a kâmut patâ gawe. Tirik namâ galem a sâtnâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot patârâpziñ, zen a kâmut zo sângonzânngone kâmbam sot sâu patâ mem gawe.

44 Yudanâ kânjan itâ sâi dâzânngoip, “Lum mângansa ek ko zo gâsum diim âibi.”

45 Yuda zâk ga takâm Yesugâren âim o patânâ sâi lum mângarip.

46-47 Oi Yesu arâpnâ zenğâren gâbâ nâinâ sâunâ sâmbum a sâtnangât kore a nâi kindap kârâm kwâkip.

48 Oi Yesuñâ itâ sâi mâsikâziŋgip, “Zen nâgât dap nânge? Zen nâgât nângâne

kâmbam ku oi sâu kâmbamziñoot ga gâsânoge?

⁴⁹ Nâ zorat sa nângânek. Nâ sirâmñâ sirâmñâ tirik namin a den siñgi âlipñâ dâzângoman. Oi zoren mân gâsânowe. Oi lan otnine Kembangat ekabân nâgât den kulem ziap, zo kâtigibap.”

⁵⁰ Sâi arâpñâ zen aksik birâñangâm siñsururun âiwe.

⁵¹ A sigan nâi sângum kâu lapñâ Yesu sot gâi gâsuwe.

⁵² Gâsunetâ sângum kwâkâm pam sâk bârak arip.

Yesu tirik namâ galem a patâziñangât mirin diim âiwe.

(Mt 26:57-68; Lu 22:54-55, 63-71; Yo 18:13-14, 19-24)

⁵³ A kâmut, ziñ Yesu gâsum diim patâziñangât mirin âiwe. Zâkkât mirin tirik namâ galem a patâ sot Kembangat gurumin den zorat galem a zen mindum tarâwe.

⁵⁴ Âine Petero zâk kândâtziñan bet moliziñgâm âim a patâziñangât poñ kâligen bageip. Bagimñâ galem a osetziñan tap kârâp nângâm tâip.

⁵⁵ Tirik namâ galem a patâ sot a patâziñâ aksik mindum Yesugât den sâkñanâk sâam, kâmbamân pânâam den sâam kârum tarâwe. Oi bonñâ mân muyagiwe.

⁵⁶ A donbepñâ Yesugât den sarâ nâi nâi sâam âiwe.

⁵⁷ Sânetâ a nâmbutñâ ziñâ den sarâ itâ sâwe.

⁵⁸ “Itâ sâi nângâwen, ‘Na tirik namâ zi kândañâ bitnandâ mân tuubat, yen dinnandâ sa sirâm karâmbut umñan âsagibap.’ ”

⁵⁹ Ka dinziñâ zo kânok buñâ. Den nâi nâi sâwe.

⁶⁰ Yatâ utne tirik namâ galem a zengât a patâñâ zaat kinñâ Yesu mâsikâm sâip, “Den se, zorat hâunñâ sâban mo mân sâban? A zi ziñâ gâgât den se, zo nângâna dap uap?”

⁶¹ Sâi Yesuñâ lâunñan mân mem diñ buñ kirip. Oi du a patâñâ mâsikâm sâip, “Gâ Kristo, Anutu sâam âlip kwâkñangâmen, zâkkât nanñâ mo nâi?”

⁶² Sâi ko Yesuñâ sâip, “Sat, zo yatâ. Oi nâi sa nângânek. Gâtâm a bonñâ, nâ imbâñâ mariñâ zâkkât âsanñâ bongen tapñâ sumbengât unumunum kwâkñan ga nikpi.”

⁶³ Yatâ sâi tirik namâ galem a zengât patâziñâ, zâk diñâ nângi kâlak oi hâmbâñâ mem mooloñ arâpñâ itâ sâam dâzângoip, “Den dum mân sânat.

⁶⁴ Zâk Anutu hutkum sap. Ziñâ dap sâbi?” Yatâ mâsikâziñgi zen aksik sâwe, “Mumuñangât siñgi uap.”

⁶⁵ Yatâ sâamñâ a nâmbutñâ Yesu siñan tâpkuwe. Oi nâmbutñandâ si sângânñâ kwâtepkum bitziñandâ kom sâwe, “Nâiñâ gogap? Gâ Propete ândiat, zorat ko sâam muyage.” Yatâ sânetâ galem a zen bitziñandâ si sângânñan kuwe.

Peteroñâ Yesu kwâimbâñangip.

(Mt 26:69-75; Lu 22:52-62; Yo 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Oi Petero zâk sombemân tâi tirik namâ galem a patâgât kore ambân nâi gâip.

⁶⁷ Gâi ko Petero kârâp nângâm tâi ekñâ dukuip, “Gâ Nasarete gokñâ Yesu sot ândimat.”

⁶⁸ Sâi ko Peteroñâ kwâimbâm sâip, “Gâ den zo dap sat? Sâna kwaksan.” Sâamñâ âkñan ari kurukñâ diñsâip.

⁶⁹ Ari kore ambân zâk dum ekñâ a kirâwe, zo itâ dâzângoip, “A zi zâk zengât kâmurân gokñâ.”

⁷⁰ Sâi Peteroñâ kwâimbâm birañip. Mâik nâi tap ko a tarâwe, ziñâ dukum sâwe, “Perâkñak gâ zengât kâmurân gokñâ. Gâ Galilaia gokñâ.”

⁷¹ Sâne Peteroñâ kwâimbâm Anutu mâtenñan sâam kâtigem sâip, “A kutñâ se, zo nâ mânâk ekman.”

⁷² Sâi zorenâk kuruk diñsâi sâp zagât oip. Oi Yesuñâ mârum den itâ dukuip, “Kurukñâ sâp zagât mân diñsâi gâ kwâimbânina sâp karâmbut upap.” Peteroñâ den zo nângâm umñâ bâlei isem bâliñ oip.

15

Yesu Roma a kutâgâren diim âiwe.

(Mt 27:1-2, 11-26; 23:1-5, 13-25; Yo 18:28-19:16)

¹ Haṅsâi tirik namâ galem a patâ sot a patârâpziṅâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a sot galem a nâmbutṅâ, zen mindumṅâ Yesugât den sâwe. Den sânetâ a nâmbutṅâ zen Yesu gâsum bikṅan saam diim âi Roma a kutâ Pilatogâren âi parâwe.

² Panetâ kiri Pilatonṅâ Yesu mâsikâm sâip, “Topkaṅgât dâtno.

³ Gâ Yuda zengât a kutâ?” Mâsiki Yesuṅâ sâip, “Sat, zo yatâ.” Sâi ko tirik namâ galem a patâ ziṅâ Yesu den doṅbep sâm siṅan giwe.

⁴ Yatâ utnetâ Pilatonṅâ Yesu mâsikâm sâip, “Nâṅgat? Zen gâgât den yâmbâtṅâ sânetâ gâ den hâuṅâ sâban mo mân sâban?”

⁵ Sâi Yesuṅâ den hâuṅâ mân sâm den nâṅ kiri Pilatonṅâ nâṅgâm kwâkâm tâip.

⁶ Yuda zengât kendon patâ narâk dâp a tâk namin tatne zengâren gâbâ kânok olaṅi arip.

⁷ A nâmbutṅâ zen Roma a kutâgât âkonziṅgi kâmbam kom a nâmbutṅâ zâṅgone tâk namin zâmbarâwe. Oi osetziṅan a ṅâi kutṅâ Baraba.

⁸ Oi a ambân kâmut, zen a kutâgâren ga mindum kendon dâp sâne opmâip, yatâ upapkât dukuwe.

⁹ Dukune Pilatonṅâ mâsikâziṅgâm sâip, “Yuda zengât a kutâ olaṅsa ari nâṅgâne dâp upap?”

¹⁰ Tirik namâ galem a patâ, zen Yesugât um kâlak nâṅgâṅgâm zâkkâren parâwe, zo nâṅgâm mâsikâziṅgip.

¹¹ Sâi ko tirik namâ galem a zen a ambân kâmut zo itâ dâzâṅgowe, “Zen sâne Baraba olaṅbap.” Yatâ sâne dinziṅâ luwe.

¹² Oi Pilatonṅâ dum mâsikâziṅgip, “Yatâ se, zorat ko Yuda zengât a kutâ sâme, zo dap okṅaṅgâbatkât se?”

¹³ Mâsikâziṅgi aksik patâ itâ sâwe, “Zâk poru nagân kune moik.”

¹⁴ Sâne Pilatonṅâ sâip, “Wan tosaṅgât?” Sâi zen aksik patâ lâuziṅ mâtakâm den kâtik sâwe, “Zâk poru nagân kune moik.”

¹⁵ Yatâ sâne Pilatonṅâ umziṅâ âkâbapkât Baraba olaṅ ziṅgip. Ka Yesu ko sâi inzutṅâ lapitṅâ poru nagân kune mum-bapkât kâwali a bitziṅan pâip.

Yesu kom mem ṅâi ṅâi okṅaṅgâwe.

(Mt 27:27-31; Yo 19:2-3)

¹⁶ Oi kâwali a zen Yesu mirin gâbâ diim ga kâwali a zengât namâ sâṅgâṅṅan dâmân kâligen bagiwe. Bagim sâne kâwali a aksik mindum gawe.

¹⁷ Oi kâwali a zengât hâmbâ kuriṅ ṅâi giṅaṅgâne giarip. Oi tâk sâtmam goṅkom Yesu kâukṅan pane giarip.

¹⁸ Yatâ opṅâ pam diim sâwe, “Oe, Yuda zengât a kutâ.”

¹⁹ Den yatâ dukum kâukṅan kom zâkkâren tâpkuwe. Siminziṅ liim kwap sarâ sarâ mâtâsiwe.

²⁰ Yatâ kom siṅan gem kâwali hâmbâ kwâkâm zikṅâ hâmbâ giṅaṅgâne giari poru nagân kunam diim âiwe.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mt 27:32-56; Lu 23:26-49; Yo 19:17-30)

²¹ Âi mâtâbân a ṅâi muyagiwe, kutṅâ Simoṅ, Kirene gokṅâ. Alesande sot Rupu, zekât ibâ. Zâkṅâ kamân mâigân gâbâ gâi kâwali a ziṅ muyagem sâne Yesugât poru nak lugi âiwe.

²² Diim âim hân ṅâi kutṅâ Goligata (niṅ denân ko, kâuk siṅit), zoren takâwe.

²³ Zoren takâm waiṅ too kâtik sot um gulip too mâtâpot pindânâ sâne birip.

²⁴ Oi poru nagân kuwe. Kune kiri kâwali a zen hâmbâṅâ minam wenzu pane muyageip dâp mem naṅgâwe.

²⁵ Mirâ haṅsâi mirâsiṅ dâp nâmburân kimembut oi ko kuwe.

²⁶ Kune kiri kâukṅan poru nagân den itâ kulemuwe, “Zâk Yuda zengât a kutâ.”

²⁷ Oi kâmbam ku a zagât zâkom, ṅâi toren ṅâi toren zâkone kirâwet. (

²⁸ Kembangât ekabân den itâ ziap, zo bonṅâ oip. Den zo itâ, “Zâk bâliṅ mâme a oserân pamṅâ sâwe, ‘A zi zen bâliṅ mâme a.’”)

²⁹⁻³⁰ A ambân mâtâbân âim gam mem ge kwâkwat den dukum sâwe, “Tirik namâṅ kândaṅâ sirâm karâmburâk tuum

nanġabat sâin, zorat poru nagân gâbâ âkâm ge.”

³¹ Tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin a, zen Yesugât sâin, mem ge kwâkwat den itâ sâwe, “A ambân nâmbutnâ tâmbetagonam utnetâ tânzângomâip. Ziknângât ko kwaksap.

³² Zâk Kristo, Isirae a neġgât a kutâ ândiap oi ko poru nagân gâbâ âkâm gâi eknâ dinâ nângâm, nângâm pâlâtân kwâknaġgânat.” A zagât poru nagân zâkowe, zekoot yatik sâin bânij kwâknaġgâwet.

³³ Mirâ bâknan oi nâtâtik muyagem hân dâp op zei mirâ oi âkip.

³⁴ Mirâ oi Yesunâ den sâin kambân sâip, “Eloi, Eloi, lama sabatini (niin denân ko, Anutunâ, Anutunâ, wangât birânigat)?”

³⁵ Yatâ sâi a ambân kirâwe, nâmbutnâ zinâ nângâm sâwe, “Zi nângânek. Elia konsap.”

³⁶ Yatâ sâin a nâi sârârâk kârâm âin sarugât kâmon mem sum kapinġum ga winigâ too kâlaknoot Yesu lâunjan pamnâ bukurâp itâ sâin dâzânġoip, “Nen tap iknâ. Elianâ perâknâk ga mâkâbap mo buġâ?”

³⁷ Oi Yesu zâk donbep kambân moip.

³⁸ Moi ko tirik namin sângum patâ kinmâip, zo oloġ gei kwâkip.

³⁹ Oi kâwali a zeġgât galem a, zâk mâte kin egi moi sâip, “A zi zâk perâknâk Anutugât nannâ ândeip.”

⁴⁰ Ambân nâmbutnâ kârebân kin ek nângâwe. Zeġgât oserân Maria Madala kamân goknâ sot Maria Yakobo zâk sigan sot Yose, zekât mamziknâ sot ambân nâi, kutnâ Salome. Zen ârândân kirâwe.

⁴¹ Ambân zen mârûm Yesu Galilaia hânân molim kore oknaġgâm ândiwe. Oi zenâk buġâ. Ambân nâmbut ârândân Yesu molim Yerusalem kamânân gam ândiwe. Zen aksik ek kirâwe.

Yesu hanguwe.

(Mt 27:57-61; Lu 23:50-55; Yo 19:38-42)

⁴² Mirâsinġ geibâ sâi Yuda zeġgât kendongât kut nâi nâi kubikkubik narâk oip.

⁴³ Narâk zoren Yosepe Arimataia kamânân goknâ, zâk gâip. Zâk a sâtnâ zeġgât kâmurân ândeipnâ Anutugât um

topnan ândiândigât umnâ patâ kirip. Zâknâ keġgât buġ Pilatogâren âin Yesugât kâambarânġgât ninan sâin dukui.

⁴⁴ Dukui ko Pilatonâ mârûm muap mo taap sâin kâwali a zeġgât galem a zo sâi gâi mâsikip, “Mârûm muap mo taap?”

⁴⁵ Oi kâwali a galem zâknâ sâip, “Mârûm muap.” Yatâ sâi Pilato zo nângâm Yosepenâ mem hangubapkât sâip

⁴⁶ Sâi Yosepenâ sângum kâu nâi kwâlâm âin Yesu kâambarânâ poru nagân gâbâ kwâkâm sângumnâ kâpeip. Kâpim mem âin kât mâtâpnâ unaknan pâip. Kât mâtâp zo a nâinâ kârâm kubigip. Pamnâ kât patâ nâi mem kâbaknei âi kwârakui.

⁴⁷ Maria Madala kamânân goknâ sot Maria Yosegât mamnâ, zet ârândân egiâ hangui.

16

Yesu mumunjan gâbâ zaarip.

(Mt 28:1-8; Lu 24:1-12; Yo 20:1-10)

¹ Yuda zeġgât kendon âki ko Maria Madala kamânân goknâ sot Maria Yakobogât mamnâ sot Salome, zen Yesugât kâambarân saġgonam too sot kelâk wârân âlipnâ, zo sângân miwe.

² Yuda zeġgât kendon âki ko mirâ hanâsâgât ambân karâmbut zo, zen zatnâ Yesugât kwagân âine mirâsinġ takip.

³ Oi zen itâ âraguwe, “Nâinâ kât patâ zo mem pâi ko kât mâtâpnjan baginat?”

⁴ Yatâ sâin kâwali kwagân takâm igâwe. Kât patâ nâi zo kâbaknâ zeip.

⁵ Kât mâtâp zo pâronâsâm kiri eknâ bagimnâ bongen a nâi hâmbânâ kâu tâi eknâ pârkâpam imbanâzin buġ oip.

⁶ Oi a zorânâ itâ sâin dâzânġoip, “Mân keġgât utnek. Zen Yesu Nasarete goknâ poru nagân kuwe, zo iknam ge. Zâk zi mân ziap. Zâk zaatsap. Gebâknik zi iknek.

⁷ Zen âin nâi Petero sot arâpnâ nâmbutnâ itâ sâin dâzânġonek. ‘Zâk Galilaia hânân âi kâdom otzinġâbap. Zen zoren âi ikpi.’ ”

⁸ Sâi ambân zen sâinâzinġ sâmbui keġgât opnâ kwagân gâbâ gamnâ sârârâk kârâm âiwe. Oi umzinġ keġgât oi sinġi zo a mân dâzânġowe.

Yesuñâ arâpñâ zeñgâren âsageip.

(Mt 28:16-20; Lu 24:13-49; Yo 20:11-23)

⁹ Yuda zeñgât kendon âki hañsâsâgât Yesu zâk zaatñâ Maria Madala kamânân gokñâ muyageñangip. Mârumñan wâke nâmburân zagât ambân zorat umñan gei ândine Yesuñâ molizingip.

¹⁰ Yesuñâ âsageñangi arâpñâ ziñ isem umbâlâ op zine ambân zo âi siñgi dâzângoip.

¹¹ Arâpñâ zen Yesu zaatñâ ambân muyageñangip, den zo nângâmñâ nângâne bon buñ oip.

¹² Oi azatñâ kamân ñâin âiram aritâ muyagezikâm zâkkât holi tobat ñâi oi igâwet.

¹³ Muyageziki zet âburem âi arâp nâmbutñâ dâzângoitâ nângâne bon buñ oip.

¹⁴ Zorâñ bet arâp kiin kânok zen mindumñâ nalem nem tatne muyagezingip. Muyagezingâmñâ itâ sâm dâzângoip, “Zaarâwan, zorat den siñgi dâzângone zen wangât umziñ kâtik oi den zo nângâne bon buñ oip?”

¹⁵ Yatâ sâmñâ itâ sâip, “Zen hân dâp âim a ambân ândie, zo zen siñgi âlipñâ dâzângobi.

¹⁶ A ñâiñâ nângâm pâlâtâñ kwatnigi too sanjonñangâne zâk sumbemgât siñgi upap. Ka nângâm pâlâtâñ mân upap, zo ko sim kârâpkât siñgi upap.

¹⁷ Nângâm pâlâtâñ kwatnim ândibi, zo imbanñâ ziñga nâgât kutnâ sâm nep itâ tuubi. Wâke molibi sot den gându uñakñâ ñâi sâbi.

¹⁸ Zen mulum kâtik bitziñandâ gâsuzingâne mân tâmbetzângobi. Oi zen too ñâi a ku, zo nine mân tâmbetzângobap. Sisi mâsek zeñgât kâukziñan bitziñandâ gâsune âlip upi.”

Yesuñâ sumbemân zariñ

(Lu 24:50-53; Apo 1:9-11)

¹⁹ Kambu Yesu zâk den yatâ sâm dâzângoi ko Anutuñâ mem sumbemân zariñ. Zoren Anutugât âsanñâ bongen tap ândiap.

²⁰ Oi arâpñâ zen ko âimñâ kamân dâp siñgi âlipñâ sâm âiwe. A ambân zen siñgi

âlip den nângâne bon upapkât Kambuñâ mam otzingâm imbanñâ ziñgi sen mârât top top tuunetâ mem kâtikñan pâip.

Zo yatik.

Yesugât den sinji âlipnâ Lukanâ kulemguiip.

*Lukanâ Yesugât den sinji kulemgum
Teopilo pindip.*

¹ A donbep, zen kut nâi nâi bonnâ oset-
niñan âsageip, zorat den sinji kulemguwe.

² Yesugât arâpnâ, zen zâk sot tapnâ
kut nâi nâi zo ek nanğâmñâ dâzângone
kulemguwe.

³ Oi nângoot yatik topñan gâbik kut
nâi nâi muyagem gâip, zo mulunâk sâ-
m pitinğum nângâm nanğâm, Teopilo a
patânâ, gâgât den sinji zo kulemgubâman.

⁴ Oi zo sâlâpkum itâ nângâm kwâtâtiban.
Den sinji otgiwe, zo bonnâ.

*Anutugât sumbem a nâinâ Sakariagâren
âsageip.*

⁵ Herodenâ Yuda hânân a kutâ ândeip,
narâk zoren Anutugât tirik namâ galem a
nâi ândeip, kutnâ Sakaria. Zâk Abia zâkkât
kâmurân goknâ. Ambinnâ Elisabete zâk
Aaronğât kiurâpnâ zengâren goknâ.

⁶ Zet Anutu mâtenjan târârak ândiwet.
Anutugât gurumin den aksik lum
târâraknâ ândiwet.

⁷ Elisabete zâk kâpin ândeipkât murarâ
buñ ândim a ambân sombâ urâwet.

⁸⁻⁹ Oi hilâm dâp tirik namâ galem a nâi
tirik namin bagimñâ nalem wârânğoot
kârâbân oi sei kâbak hitom âlipnâ zâimâip.
Oi Sakaria ândei ko zâkkât a kâmut zo
zen tirik namâ galem upigât narâknâ
mâte oi tirik namin baginam wenzu pane
muyageip dâp namin zâimarâwe.

¹⁰ Sakaria zâk tirik namin zâi om tâi a
ambân donbep zen âkñan tap Kembugâren
ninâu sâm tarâwe.

¹¹ Kembugât sumbem a nâinâ zâkkâren
âsageip. Sumbem a zo nalem kâbak uunğâ
kândâtñan bongen âsagem kirip.

¹² Âsagem kiri Sakaria ekñâ pârâkpam
kenğât oip.

¹³ Yatâ oi ko sumbem a zorânâ itâ sâ-
m dukuip, “Sakaria, gâ mân kenğât ot. Kem-
buñâ ninâuğâ nângipkât ambingâ Elisa-
bete kâmbonâ op nangâ mimbap. Zâkkât
kutnâ Yohane sâban.

¹⁴ Umgâ sâtâre upan. Âsagei a ambân
donbepñâ umâlep nângâbi.

¹⁵ Zâk Anutu mâtenjan patâ opñâ
ândibap. Oi zâk mamñanğât kâmbonâ
kâligen zeï Tirik Kaapumñâ topkwap
umñan piksâbap. Zâk wainğ sot too kâtiknâ
mânâk nimbap.

¹⁶ Zâknâ den dâzângoi Isirae a donbep
zen umziñ melânğ Kembugât a upi.

¹⁷ Zâknâ Propete Elia yatâ Kaapum sot
imbanğñoot op Kambu kore okñanğâbap.
A patâ zengât umziñâ melânği katep
zengâren âi gâsubap. Oi a um kâtik zen
umziñ melânği târârak zengât holi yatâ op
ândibi. Zo yatik Kembugât sinji a ambân
kubikziñği ândibi.”

¹⁸ Sumbem anğ yatâ sâi Sakaria itâ
mâburem dukuip, “Nâ sot ambinâ, net a
ambân sombâ, zorat dap op gâgât den
nânğa bonnâ upap?”

¹⁹ Sâi sumben anğ itâ sâm dukuip,
“Nânğâ. Nâ kutnâ Gabirie. Nâ Anutu
mâtenjan kinman. Zâknâ sângonnogi gem
ga sinji den âlipnâ zi dâgogan.

²⁰ Zorat nânğâ. Dinnâ nânğâna mân
bon uapkât zorat hâuñâ kopa op diñğâ
buñ op ândina den dâgogan, zo bonnâ
muyagibap.”

²¹ Sakaria zâk tirik namin narâk kârep
tâi a ambân zen âkñan mambât tapnâ
nângâm kwâkâm tarâwe.

²² Yatâ utne Sakaria zâk gemñâ den
dâzângobam kwagip. Kwagi ekñâ itâ
nânğâwe, “Zâk tirik namin sen mârât ek-
sap.” Yatâ nânğâne Sakarianâ bikñandik
dâp otziñğip. Oi diñğ buñ op ândeip.

²³ Yatâ op ândim gâi nep tuutuunğ
narâknâ âki kamânân puriksâm arip.

²⁴ Oi bet ambinñâ kâmbonâ oip. Oi kâin
bâtnâmbut tik ândeip.

²⁵ Oi itâ sâip, “Kambu zâk sâi narâk ziren
a ambân mâteziñan anğunnâ buñ upap.”

Sumbem a nâinâ Maria muyagenğip.

26 Kâin bâtnâmbut âki Kembuñâ sumbem a Gabirie sânngongi Galilaia hânân, Nasarete kamânân arip.

27 Zoren ambân sigan nâi ândeip, kutnâ Maria. Maria zâkkât a sinji zo Dawidigât kiunñâ Yosepe. Zâkkât sinji sâne ândeip.

28 Oi sumbem a zo Mariagâren muyagem itâ sâmb dukuip, “Kembuñâ umâlip otgibap. Gâ zorat sâtâre ot. Kembuñâ gâ sot ândiap.”

29 Sumbem anâ yatâ sâmb dukui nânji kwakmak oip. Umñan itâ nânjip, “Den zo topñâ dapkât sap?”

30 Yatâ nânji sumbem anâ itâ sâmb dukuip, “Maria, gâ mân kenngât ot. Anutunâ gegi âlip uat.

31 Nânngâ. Gâ kâmbogâ op nangâ mimban. Zâkkât kutnâ Yesu sâban.

32 Zâknâ patâ oi sumbem mariñangât nanñâ sâbi. Kembu Anutunâ sâkunñâ Dawidi, zâkkât gebâknan pâmbap.

33 Oi Isiraegât kiurâp, zenngât a kutâ op ândibap. Op ko zâk narâk buñâ ândim zâibap.”

34 Sâi Marianâ itâ sâmb dukuip, “Nâ a buñâ ândianân den sat, zo dap op âsagibap?”

35 Yatâ sâi sumbem anâ den itâ mâburem pindip, “Tirik Kaapumñâ gâ sot gei tâpap. Oi sumbem mariñangât imbanñandâ mamñâ tatgibap. Zorat nangâ zo Anutugât nanñâ sâbi.

36 Oi nâi dâgoga nânngâ. Bukugâ Elisabete, zâk ambân sombânñâ nanñâ mimbap. Elisabeteñâ kâmbonâ tâi kâin nâmburân kânok âkip. Zâk kâpin ambânñâ yatâ uap.

37 Anutu zâk kut nâi nâi tuubam mân kwakmap.”

38 Yatâ sâi ko Marianâ itâ sâmb dukuip, “Nâ Kembugât kore ambân. Zorat ko den sat, zo âlip otnibap.” Yatâ sâi sumbem anâ birânngâm arip.

Marianâ Elisabetegâren âi egip.

39 Maria zâk mâik nâi ândim zaatnâ Yuda zenngât barin kamân nâi tâip, zoren arip.

40 Âi takâm Sakariagât mirin zâim Elisabete sâmb sâtâre okñanngip.

41 Yatâ mângari nânji umñan katep seronkoip. Oi Tirik Kaapumñâ Elisabete umñan piksâi den kâtiknâ sâmb itâ sâip,

42 “Bukunâ, Anutunâ mäsop mingibap. Ambân nâmbut zenngât mäsop yatâ buñâ. Walâm mingibap. Oi kâmbogâ kâligen muyagem ziap, zâk yatik mäsop miñangâbap.

43 Opon, Gâ kembunangât mamñandâ nâgâren gaat.

44 Gâ mângannina kâmbonan katep sâtâre op âim gâi nânngan.

45 Gâ Kembugât den nânngâna bon oip, zorat gâgât nânnga sâtâreñoot uap.”

Marianâ mäsop den sâip.

46 Oi Marianâ itâ sâip, “Nâ umnandâ Kembu sâmb âlip kwâknangan.

47 Um dâpnandâ Anutu kubikkubiknâ sâmb sâtâre okñanngan.

48 Nâ zâkkât kore ambân giginâ ua ko nâ mem zâi kwatnigap. Zorat a ambân zen sâmb bâbâlan kwatnibi.

49 Kembu zâk kâwaliñootnâ nâgâren kulem mârâtñoot kuap. Kutsinnginâ hâlâluyâk ziap.

50 Hurat kwâknangâme, zen um lumbenngât opñâ kisânngoit, sâkurâpnij zenngâren gâbâ on galem otzingâm gâip.

51 Imbanñangât opñâ a umzingânngât zâizâinñâ op ândime, zo zânngom kâbakñei sinjsururuj âime.

52 A kutâ zen ko kâbakñezinngi ginetâ a giginâ minzingâm zâi zâmbanmap.

53 A ambân kâbâ kanpitâ, zo kâbâ kwatzingâmmap. Oi sikumzinngi patâ, a zo kâbakñezinngi bet bâsanngi âime.

54 Oi Isirae kore a ambân gakânñâ um lumbenngât op tânzânngoi.

55 Sâkunñâ Abaram sot kiurâpnâ ândibi, zen um lumbenngât den dâzânngoi. Zorat yatâ otninngip.”

56 Oi Maria zâk kâin karâmbut Elisabete sot ândim kamânñan âburem arip.

Yohane âsageip.

57 Elisabete zâk katep mimiñ narâk oi nanñâ meip.

58 Katep âsagei ko kamârâpnâ sot torerâpnâ, zen Kembu umâlepñangât bonñâ zâkkâren muyageipkât umâlip nânngawe.

⁵⁹ Katep âsagei sirâm nâmburân zagât tapnâ karâmbuñan a ambân zen mindumñâ katep kwabâ kwâkñangâwe. Oi ibânâ Sakariagât kutnâ pindânam sâwe.

⁶⁰ Sâne mamñandâ kwâkâzingâm sâip, “Buñâ. Kutnâ Yohane sânat.”

⁶¹ Sâi itâ dukuwe, “Torerâp zengâren kot yatâ zo mân ziap.”

⁶² Sâm kwâkâyangâm Sakaria zâk nanñangât kutnâ sâbapkât betnâ dâp okñangâwe.

⁶³ Okñangâne ekap nibigât bikñandâ dâp tuugi pindâne zitâ kulemgui, “Kutnâ Yohane.” Yatâ kulemgui zen ekñâ pârâk parâwe.

⁶⁴ Oi zorâñak nâmbâlamñâ puriksâi den sâm Anutu mâpâseip.

⁶⁵ Oi ko kamân toren toren a ambân tap âiwe, zo den zo nângâne imbanâ oip. Oi Yuda zengât barin ândiwe, zo zen sinji âragum nangâwe.

⁶⁶ Oi zen den zo nângâm itâ sâwe, “Katep zo lâmbatnâ dap upap?” Sâne Kembunâ katep zo galem oi ândei.

Sakarianâ den sâm Kembu mâpâseip.

⁶⁷ Ibânâ Sakaria zâkkât umñan Tirik Kaapum piksâi mâpâmâpâse den itâ sâip,

⁶⁸ “Isirae a ambân nen Kembuniñâ Anutu mâpâsinâ. Zâknâ arâpnâ nen ningitnâ tâbaniñ miap.

⁶⁹ Oi kore anâ Dawidi, zâkkât kiurâpnâ nengâren gâbâ a nâi bâliñan gâbâ mâkâningâbapkât sâi âsagiap. A zo zaat betniñan mimbap.

⁷⁰ Mârumñan sâi Propete gakârâp den kânñan sâwe, zorat dâp yatâ âsagiap.

⁷¹ Zâknâ kâsa otningâme, zengât bitziñan gâbâ betniñan mimbap. Um kâlak otningâme, zengât bitziñan gâbâ gâbâreningâbap.

⁷² Sâkurâpniñâ zen sot um lumbegât târotâro oip, zo nângâmñik otningâbapkât sâip.

⁷³ Kâsarâpniñâ zengâren gâbâ mâkâningâbapkât sâkuniñâ Abaram sâm kâtigenangip.

⁷⁴⁻⁷⁵ Yatâ otningi sâkniñ sânduksâi um hâlâlu, um salek ândim ninâu sâm ândim munat.

⁷⁶ Oi katep, gâ sumbem mariñangât Propete a op ândiban. Oi Kembu kândom okñangâm mâtâp kârâm kubikpan.

⁷⁷ Oi Kembugât a ambân kâmut kubikkubik den dâzângona nângâm unziñ melâñne Kembu zâk tosaziñ gulipkubap.

⁷⁸ Anutu zâk umñâ patâ nengâren ziapkât sâi nâttâtigân gâbâ hanjâbap.

⁷⁹ Mârum nâttâtigân ândim munam urâwen. Irak ko âsakñâ ningâbap. Âsakñâ âsagei lumbenangât mâtâp ekñâ lâñnat.”

⁸⁰ Oi katep zâk um sâknâ lâmbarip. Oi mirâ kamân âttânan ândei nep narâk mâte oi Isirae a ambân zengâren âsageip.

2

Yesu katep âsageip.

(Mt 1:18-25)

¹ Narâk zoren Roma zengât a kutâ Augusto zâkkât den itâ zeip, “A ambân hân dâp kutziñ kulemgum sâlâpkubi.” Nep zo mârumñan mân tuuwe.

² Kwirinio zâk Siria hânân a kutâ op ândei nep zo topkwarâwe.

³ A ambân ândiwe aksik kutziñâ kulme-gunam utne kamân topziñan âiwe.

⁴ Yosepe zâk Dawidigât kiun, zorat Galilaa hânân Nasarete kamân birâm Yudaia hânân Dawidigât kamân Betelem, zoren zariip.

⁵ Oi ambân sinjiñâ Maria, zâk zot kutzikñâ kulemgubâ sâi kâmbonoot diigi âiwet.

⁶ Âi takitâ Maria katep mimiñ narâknâ oip.

⁷ Narâk oi kândom nanñâ memñâ sângumñâ kâpimñâ bâu patâ makaugât wangâyân pâi gei zeip. A ambân zen zâk lomba mirâ piksâwegât kian kârumñâ makaugât wangâyân pâitâ gei zeip,

⁸ Oi nâtik zoren kamân nangâmñan a nâmbutnâ râma galem tarâwe.

⁹ Galem tatnetâ Kembugât sumbem a nâiñâ zengâren âsagei Kembugât âsakñandâ âsageziñgi kenjât donjep

apâte.

¹⁰ Oi sumbem a zorâñ itâ sâm dâzângoip, “Zen mân kenjât utnek. Nângânek. Nâ zengât den sinji âlip mem gaan. A ambân zen zo nângâmñâ sâtâre upi.

11 Itârêṅ sirâm ziren kubikkubik mar-
iṅâ, Kembu Kristo, Dawidigât kamânân
âsageziṅgap.

12 Oi sâṁ mânâṅgât ziṅga nâṅgânek. Zen
katep mâik ṅâi sâṅgumṅâ kâpimṅâ makau
zeṅgât naleṁ niniṅ waṅgâyân ziap, zo âi
ikpi.”

13 Den yatâ sâi zorenâk sumbem a kâmut
patâ bukuziṅṅâren gemṅâ Anutu itâ
sâṁ mâpâsiwe,

14 “Anutu u sumbemân sâṁ âlip
kwâkṅṅâṅâ. Zâkṅâ hânân a buku
otziṅgap, zeṅgâren um lumbe muyag-
ibap.”

Râma galem a, zen Yesu âi igâwe.

15 Sumbem a, zen âburem zâine galem
a zen itâ sâṁ âraguwe, “Nen Betelem
kamânân zâim Kembuṅâ den sap, zorat
bonṅâ iknâ.”

16 Yatâ sâṁ kek zâimṅâ Maria sot
Yosepe muyagezikâm katep mâik makau
waṅgâyân zeṅ igâwe.

17 Oi âimṅâ a ambân sumbem aṅâ den
sâip, zo dâzâṅgowe.

18 Oi galem a zeṅgât den nâṅgâwe, zo
nâṅgâne imbânâ oip.

19 Mariaṅâ ko den zo nâṅgâm kwâtâtem
ândeip.

20 Râma galem a, zen âburem âim
sumbem agât den sot Yesu katep igâwe,
zorat Anutugâren sâiwap sâṁ mâpâsiwe.

Simeon sot Hana, zekât den.

21 Yesu katep âsagem zeṅ sirâm
nâmburân karâmbut oi kwabâ kom kutṅâ
Yesu sâwe. Mârum Maria mân kâmbon oi
ko kot zo sumbem a ṅâiṅâ sapsuṁ dukuip.

22 Mosegât den zeip, zo luwe. Mariaṅâ
kendon ândimṅâ Yosepe sot Yesu katep
mem Yerusalem kamânân zâim mamṅâ
sot nanṅâ, zet Mosegât den lum sâkzik
salek upapkât Anutugâren lâmbaṅ uwet.

23 Zorat Kembangât ekabân gurumin den
ṅâi itâ ziap,

24 “Kâdom narâpziṅâ âsagine Kembangât
siṅgi sâbi. Sâṁṅâ kembâ patâ zagât
mo mâik zagât, zo mem Kembangât
siṅgi sâṁ kom umbi.”

Oi zet Kembangât gurumin den zo
wâratkum urâwet.

25 Oi Yerusalem kamânân a ṅâi ândeip,
kutṅâ Simeon. Zâk a târârak ândim
Isirae a zeṅgâren lumbeṅâ muyagibapkât
mambât ândeip. Oi Tirik Kaapumṅâ
umṅan gei piksâṁ den itâ sâṁ muyagem
pindip,

26 “Gâ mân mona Kembu Kristo muyagei
ikpan.”

27 Oi Tirik Kaapumṅâ okṅṅi tirik
namin zariṅ. Zari Maria sot Yosepe, zet
Mosegât den lum Yesu katep mem zâiwet.

28 Mem zaritâ Simeonṅâ katep zo lumṅâ
Anutu itâ sâṁ mâpâseip,

29 “O Kembu, den sâin, zorat bonṅâ
âsagiap. Zorat umnâ âlip oi mumbat.

30 Sinnandâ kubikkubik a zi eksan.

31 Kubikkubik a zi hân dâp aṅâ ambânṅâ
ziṅâ ikpigât muyagiat.

32 Zâkṅâ kwakmak a ambân kamân ṅâin
ṅâin ândie, zen âsakṅâ ziṅgâbap. Isirae a
neṅgât kutsiṅginiṅâ lum zaatpap.”

33 Yesu katepkât yatâ sâi ibâ mamṅâ
zikṅâ nâṅgitâ imbaṅâ oip.

34 Oi Simeonṅâ Anutu âlip otziṅgâbapkât
sâṁ Maria itâ sâṁ dukuip, “Katep
zirâṅâ Isirae a nâmbutṅâ zâmbari gine
nâmbutṅâ ko lum zaatziṅgâbap. Yatâ oi
a nâmbutṅandâ sâṁ bâliṅ kwâkṅṅâṅâi.

35 Zo yatâ âsagei a donṅep nâṅgânâṅgâziṅṅâṅgât
topṅâ muyagibap. Oi gâ ko sâknam
kâlakṅâ nâṅgâban.” Simeonṅâ Maria den
yatâ zo sâṁ dukuip.

36 Oi ambân ṅâi ândeip, kutṅâ Hana,
Panuegât bâratṅâ. Aseregât kiurâp
zeṅgâren gokṅâ. Katepṅan gâbâ a mem
zâk sot ândei kendon nâmburân zagât âki
moip.

37 Malâ ândim zari kendonṅâ 84 oi
sombâ oip. Ambân zo Propete ambân. Zâk
tirik namin âsâbâṅ ândimṅâ naleṁ birâm
Anutugâren ninâu nep tuum ândimâip.

38 Ambân zorâṅâ narâk zoren tirik
namin zâim katep ekṅâ Anutu sâṁ âlip
kwâkṅṅâṅip. Yerusalem kamânân Kristo
muyagibapkât mambât ândiwe, zen Yesu
katepkât siṅgi dâzâṅgoip.

39 Maria sot Yosepe zet Kembangât guru-
min den sâsâṅâ, zo op naṅgâm Galilaia
hânân, Nasarete kamânân puriksâṁ
âiwet.

⁴⁰ Zoren ândeitâ Anutuñâ kâtep galem okñanñgi lâmbatñâ kâtigem nângânângânâ patâ oip.

Yesu katep kendongât Yerusalem kamânân zarip.

⁴¹ Maria sot Yosepe zet kendon patâ dâp Yerusalem kamânân zâimarâwet. Yuda zeñgât kendon patâgât zâimarâwet.

⁴² Oi Yesu katep kendonñâ kiin zagât oi kendongât zâizâiñ narâk mâte oi diigitâ ârândâñ zâiwe.

⁴³ Zâi ândine kendon âki Maria Yosepe, zet Yesu katep mân nângâm Yerusalem kamânân pâitâ ândei zikñâ puriksâwet.

⁴⁴ Puriksâm a oserân mârûm ariap sâmbâi mâtâbân buku torerâpzik zeñgâren kârûm ândeitâ ñâtiksâip.

⁴⁵ Zeñgâren mân muyagemñâ âburem Yerusalem kamânân kârûm âiwet. Kârûm ândeitâ sirâm zagât âkip.

⁴⁶ Âki ko sirâm karâmbuñan tirik namin tâi muyagiwet. Zâk zoren Kembugât gurumin den zorat galem a, zeñgât oserân tap dinziñâ nângâm topñanñgât mâsikâziñgip.

⁴⁷ Oi a tarâwe, zen aksik nângânângânângât sot diñanñgât nângâmñâ imbanâziñ buñ oip.

⁴⁸ Zeñgât oserân tâi ibâ mamñâ zet ekñâ pârâk parâwet. Oi mamñandâ itâ sâmbâi dukuip, “Katep, gâ wangât yatâ otnikat? Oi ibâgoot, net umbâlâ op kârûgim ândiet.”

⁴⁹ Sâi Yesuñâ itâ sâmbâi dâzâkoip, “Zet wangât kârûnim ândiabot? Nâ Ibânanñgât nebân ândibatkat sâmbâi nigip. Zet zo dap yatâ mân nângabot?”

⁵⁰ Yatâ sâi den zo nângâm kwagâwet.

⁵¹ Oi ibâ mamñoot Nasarete kamânân âburem arip. Zoren sâtzik lum kore oztikâm ândeip. Mamñâ mârûm zâkkât diñâ nângip, zorat nângâmñik ândeip.

⁵² Yesu zâk nângânângâ sot sâkñâ ârândâñ lâmbat ândei Anutu sot a, zen ek nângâne âlip oip.

3

*Yohane nep topkwâip
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Yo 1:19-28)*

¹ Tiberia Sisa zâk kendonñâ kiin bâtnâmbut Roma a kutâ op ândei Yohaneñâ nepñâ topkwâip. Narâk zoren Pontio Pilatonñâ Yuda hânân a kutâ ândeip. Herodeñâ Galilaia hânân a kutâ op ândeip. Zâkkât munñâ Pilipo, zâk Ituraia sot Trakaniti hânân a kutâ op ândeip. Lisania zâk Abilene hânân a kutâ ândeip.

² Narâk zoren Hanasi sot Kaipa, zet tirik namâ galem a zeñgât patâziñâ op ândiwet. A zo a kutâ sot a sâtnâ ândiwe. Narâk zorenâk Sakariagât nanñâ Yohane mirâ kamân âtânjan ândei Anutuñâ nep diñ sâmbâi pindip.

³ Nep diñâ sâmbâi pindi Yodañ too nâmbut nâmbut âim gam ândim a ambân umziñ melânje too sanjonziñgi tosaziñâ buñ upakât dâzânjom ândeip.

⁴ Propete Yesainñâ mârûm ekabân den ñâi itâ sâmbâi kulemgui ziap, zorat bonñâ muyageip. Den zo itâ,

“Mirâ kamân âtânjan a ñâiñâ âsagem den patâ itâ sâmbâi muyagem ândiap, ‘Kembugât mâtâp kârâne târârak oik.

⁵ Sin dâwe, zo kârâm kwâarakune gânduñ oik. Bak patâ sot mâik kârâm kubikne kelâlun oik. Mâtâp gângonâ, zo târârak op nanñgâbap. Bakñâ sinñâ kâpunñâ kârâm kubiknek.

⁶ Oi a ambân aksik Anutuñâ kubikkubikñâ, zo ikpi.’ ”

Yohaneñâ a den girem dâzânjoip.

⁷ Oi a ambân kâmut patâ Yohaneñâren âi too sanjonziñgâbapkat sâne dâzânjom sâip, “Mulungât kiurâp zen. Bâliñâziñanñgât hâuñâ takâziñgâbam uap, zo ñâiñâ dâzânjoip bâliñâziñâ birâbi?”

⁸ Zen umziñ melân orot mâme âlipñâ utnek. Oi umziñan itâ mân nângâbi, “Nen Abaramgât kiurâp, zorat kârâpñoot mân otniñgâbap.” Nâ dâzânjoip nângâne. Anutu zâk sâbâ sâmbâi sâi kât zirân âlip Abaramgât kiurâp upi.

⁹ Zorat sa nângâne. Nak ñâi bonñâ âlipñâ mân upap, zo ko mariñandâ kârâm kârâbân umbamap. Nânga zo mârûm nak topñan pâi taap.”

¹⁰ Yatâ sâmbâi dâzânjoip a ziñ mâsikâm sâwe, “Nen dap utnat?” Sâne dâzânjoip,

11 “A n̄ai h̄amb̄a z̄aḡat mem̄ andim̄ a n̄ai h̄amb̄a buᅇ andei n̄ai pind̄abap. A n̄ai nalemḡat yat̄a upap.”

12 Oi k̄at mimiᅇa, zen yatik gamᅇa too saᅇgonziᅇḡabapk̄at m̄asik̄am̄ s̄awe, “Pat̄a, nen dap utnat?”

13 S̄ane d̄az̄aᅇgoip, “A kut̄aᅇ s̄aip, yatik mimi. Wal̄amᅇa m̄an mimi.”

14 Oi k̄awali a zen yatik gam̄ s̄awe, “Nen dap utnat?” S̄ane d̄az̄aᅇgoip, “Zen a laᅇ m̄an z̄aᅇgom̄ s̄akziᅇan̄ak̄ s̄am̄ kut̄ n̄ai n̄aiziᅇa m̄an mimi. Pat̄aziᅇand̄a k̄atziᅇa ziᅇḡabap, zorik̄ n̄aᅇḡanē ak̄abap.”

Yohanen̄a Yesuḡat topᅇa s̄am̄ muyageip.

15 A amb̄an zen Yohaneḡat um zaḡat opᅇa umziᅇan̄ it̄a s̄awe, “Z̄ak̄ Kristo mot̄ n̄ai.”

16 S̄ane Yohanen̄a it̄a s̄am̄ d̄az̄aᅇgoip, “N̄a tooȳak̄ saᅇgonziᅇgan. Ka k̄and̄at̄nan̄ n̄ai gam̄ taap. Z̄ak̄ k̄awali n̄ai zemᅇaᅇgap. Z̄ak̄ pat̄a. N̄a yat̄a zor̄aᅇ ir̄a sikumᅇa laᅇaᅇga m̄an dap upap. Z̄akᅇa gamᅇa Tirik Kaapum̄ sot k̄ar̄ap saᅇgonziᅇḡabap.

17 Z̄ak̄ sombem̄ ḡab̄aḡab̄ariᅇoot gamᅇa nalem gwapgwapᅇa ḡab̄arem̄ mindubap. Oi nalem bonᅇa kubikᅇa mir̄a umᅇan̄ p̄ai t̄apap. Iis̄ak̄ ko ḡab̄arem̄ k̄ar̄ab̄an̄ p̄ai sim̄bap. Oi k̄ar̄ap zo m̄an b̄aps̄abap.”

18 Yohanen̄a girem̄ den zo sot den n̄ambutᅇa d̄az̄aᅇgom̄ andeip.

19 Den yat̄a d̄az̄aᅇgom̄ andimᅇa a kut̄a Herode kw̄ak̄aᅇaᅇḡam̄ dukuip. Wanḡat, z̄ak̄ munᅇaᅇḡat amb̄an Herodia beᅇᅇan̄ meip sot b̄aliᅇa n̄ambutᅇa oip, zorat op ko yat̄a dukuip.

20 Zorat kw̄akᅇan̄ Herodeᅇa b̄aliᅇa t̄arokwap̄ Yohane t̄ak̄ namin̄ p̄aip.

Yohanen̄a Yesu too saᅇgorip.

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

21 Yohane t̄ak̄ namin̄ m̄an t̄aip, nar̄ak̄ zoren a doᅇbep̄ pat̄a Yohaneḡaren̄ gane too saᅇgonziᅇgi ko Yesu z̄ak̄ yatiḡak̄ ari saᅇgonᅇaᅇgip. Saᅇgori kin̄ nin̄aū s̄am̄ t̄ai sumbem̄ p̄ar̄oᅇs̄ai Tirik Kaapumᅇa tobatᅇa nii kemb̄a yat̄a op z̄akk̄aren̄ gem̄ gam̄ kw̄akᅇan̄ p̄aip.

22 Oi sumbem̄an̄ ḡab̄a den n̄ai it̄a aᅇsagem̄ ḡaip, “Nann̄a, ḡa umnand̄a ḡasugim̄ bir̄aᅇmap. Gekᅇa umn̄a aᅇlip opmap.”

Yesuḡat s̄akur̄apᅇa.

(Mt 1:1-17)

23 Yesu z̄ak̄ kendon 30 up̄a s̄ai nepᅇa topkw̄aip. Oi a ziᅇa z̄akk̄at̄ n̄aᅇḡanē Yosepeḡat̄ nann̄a oip.

24 Yesuḡat̄ aᅇseᅇa Eli, z̄ak̄ Matataḡaren̄ ḡab̄a aᅇsageip. Matata z̄ak̄ Lewiḡat̄ kiun. Lewi z̄ak̄ Melikiḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yanaiḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yosepeḡat̄ kiun.

25 Z̄ak̄ Matatiaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Amonḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Nahumḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Esiliḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Nagaiḡat̄ kiun.

26 Z̄ak̄ Maataḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Matatiaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Simeᅇᅇḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yoseḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yudaḡat̄ kiun.

27 Z̄ak̄ Yoanaᅇᅇat̄ kiun. Z̄ak̄ Resaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Serubabeḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Salatieḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Neriḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Melikiḡat̄ kiun.

28 Z̄ak̄ Adiḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Kosamḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Elimadamḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Ereḡat̄ kiun.

29 Z̄ak̄ Yosuḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Elieseḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yorinḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Matataḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Lewiḡat̄ kiun.

30 Z̄ak̄ Simeoᅇᅇat̄ kiun. Z̄ak̄ Yudaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yosepeḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yonamḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Eliakim̄ḡat̄ kiun.

31 Z̄ak̄ Meliaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Menaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Matataḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Nat̄aᅇᅇat̄ kiun. Z̄ak̄ Dawidiḡat̄ kiun.

32 Z̄ak̄ Yeseḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Obedeḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Boasiḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Salaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Nasoᅇᅇat̄ kiun.

33 Z̄ak̄ Aminadabaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Adamiᅇᅇat̄ kiun. Z̄ak̄ Araniḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Hezor̄oᅇᅇat̄ kiun. Z̄ak̄ Pereseḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Yudaḡat̄ kiun.

34 Z̄ak̄ Yakoboḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Isakaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Abaramḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Teraḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Nahoḡat̄ kiun.

35 Z̄ak̄ Serukk̄at̄ kiun. Z̄ak̄ Reuḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Pelekk̄at̄ kiun. Z̄ak̄ Eberḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Selaḡat̄ kiun.

36 Z̄ak̄ Ken̄aᅇᅇat̄ kiun. Z̄ak̄ Apaksatk̄at̄ kiun. Z̄ak̄ Semḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Noaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Lamekk̄at̄ kiun.

37 Z̄ak̄ Metuselaḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Henokk̄at̄ kiun. Z̄ak̄ Yeretk̄at̄ kiun. Z̄ak̄ Malaleliḡat̄ kiun. Z̄ak̄ Ken̄aᅇᅇat̄ kiun.

38 Zâk Enosigât kiun. Zâk Setkât kiun. Zâk Adamgât kiun. Adam, zâk Anutugâren goknâ.

4

Sataņņâ Yesu mâsikip.

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

1 Tirik Kaapumņâ Yesu umņan piksâm okņanņi Yodaņ too birâm barin mirâ kamân âtaņan âi ândeip.

2 Oi zoren nâtik sot sirâm 40 ândei Sataņņâ mâsikâm ândeip. Oi narâk zoren nalembun ândimņâ tepņanņât oip.

3 Tepņanņât oi Sataņņâ itâ sâmbukui, "Gâ Anutugât nanņâ ândiat oi ko kât zirâņ sâna nalembun oi ne."

4 Yatâ sâi ko Yesuņâ itâ sâmbukui, "Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, 'Anâ nalembun nem mân ândinat.'"

5 Sâi ko Sataņņâ bak kêrep nâin diim zâim hân dâp a kâmut kâmutņâ sot sikum kut nâi nâi âkņâleņoot, zo tirâpkoi.

6 Oi itâ sâmbukui, "Imbaņâ sot kut-siņgiziņ patâ zemziņgâm ariap, zo gâ gibat. Zo nâgât bitnan pâipkât nâi mo nâi pindâbâ sâmbalip pindâbat.

7 Zorat gâ umnâ topņan ga pindiņsâna gâgât op nanņâbap."

8 Sâi Yesuņâ itâ sâmbukui, "Den kulembun nâi itâ ziap, 'Gâ Kembu Anutugâ kânok mâpâsiban. Zâk kânok kore okņanņâbap.'"

9 Sâi Sataņņâ Yerusalem kamânân tirik namâņ pumbukwâkņan pâi kiri itâ sâmbukui, "Gâ Anutugât nanņâ ândiat oi ko zibâ pâtan gei.

10 Den kulembun nâi itâ zo ziap, zo nanņâ, 'Anutu zâkņâ sumbem arâp zengât bitziņan gâbanbap.

11 Ziņâ bitziņandâ mingim geine kâtnâ mân gobap.'"

12 Sâi Yesuņâ itâ sâmbukui, "Den nâi itâ ziap, 'Kembu Anutugâ zâizâiņ mân okņanņâbap.'"

13 Sataņņâ den top topņâ sâmbukamņâ birâm narâk nâigât mambât ândeip.

Yesuņâ Nasarete kamânân den dâzânņoip.

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

14 Tirik Kaapumņâ Yesu mam okņanņi Galilaia hânân âbureip. Âburei den siņgiņâ kamân dâp nâņgâm nanņâwe.

15 Oi kamân dâp mâpâmâpâse namin zâimņâ siņgi âlip dâzânņomâip. Dâzânņoi a ambân ziņâ sâmbâlâņ kwâkņanņâwe.

16 Ândim âimņâ kamânņâ Nasarete, zoren âi yatik kendon nâin mâpâmâpâse namin zari. Zâk kendon dâp yatâ opmâip. Namâ kâligen zâim den sâlâpkum ziņgâbam zaarip.

17 Zaari ko Propete Yesaia, zâkkât ekap pindâwe. Pindâne mâbâlakņem den itâ zeip, zo muyageip.

18 "Kembugât Kaapumņâ nâgâren ga tap nep itâ sâmbukui, 'A gigiņâ siņgi âlip dâzânņoban. Tâk namin zâmbârâwe, zo olaņziņgâban. Sinziņ bâpsâsâņ sinziņ mem kubikziņgâban. A kâbakņeziņgâwe, zo luziņgâban.

19 Kembu betniņan mimbapkât narâkņâ mâte uap, zorat dâzânņoban."

20 Den yatâ sâlâpkumņâ Yesuņâ ekap namuņ ekap galem a pindâm ge tâip. Tâi ko a mâpâmâpâse namin tarâwe, zen aksik patâ zâkkâren sen kwap Yesu igâwe.

21 Oi den itâ topkwap dâzânņoip, "Kembugât den sâlâpkua nâņge, zo itârâņ bonņâ âsagiap."

22 Sâi zen diņâ nâņgâne kelâkņoot oi imbaņâziņ bun oip. Oi ko itâ sâwe, "A zi Yosepegât nanņâ, zo ka."

23 Sâne itâ sâip, "Zen nâgât den sumbunâ kom itâ sâbi, 'Gâ sisi mâsek kubikkubik a ândiat oi ko gikâ sâkkâ kubikpan. Kapenaumbukwâkâmânân a ambân kubikziņgâna siņgigâ nâņgâwen. Zo yatik kamâņgan tuuna iknâ.'"

24 Yatâ sâmņâ sâip, "Nâ perâkņak dâzânņobâ. Propete nâi zik kamânņan nep tuugi nâņgâne yenņâ opmap.

25 Oi perâkņak dâzânņobâ. Propete Elia ândei maa patâ kendon patâ karâmbut sot kâin nâmburân kânok yatik kiri pu patâ âsagem hân dâp op zeip. Oi narâk zoren Isirae hânân ambân malâ doņbep ândiwe.

26 Ka Anutuŋâ Elia sâŋgongoi Sareta kamân Sidonj hânân ambân malâ nâi ândeip, zâkkâren arip.

27 Oi Propete Elisa ândeip, narâk zoren Isirae hânân sâk bâlâ a donjbep ândiwe. Oi zeŋgâren gâbâ nâiŋâ mân âlip oi Naemaŋ, Siria hânân gok, zâk kânok âlip oip.

28-29 Yatâ sâm dâzâŋgoi a ambân mâpâmâpâse namin tarâwe, zen kuk opŋâ Yesu gâsum diim kamân kândâtŋan âim bakŋâ sim nâi kiribân pânâ urâwe.

30 Pânâ utnetâ zâkŋâ puriksâm osetziŋan gâbâ arip.

*Yesuŋâ Kapenaum kamânân nep tuugip.
(Mk 1:21-28)*

31 Galilaia hânân kamân nâi tâip, kutŋâ Kapenaum. Yesu zâk zoren âi takâm kendonân den sâm dâzâŋgoip.

32 Den dâzâŋgoi a ambân zen diŋâ nâŋgâmŋâ itâ nâŋgâwe, “Zâk siŋgi âlip mariŋâ yatâ den imbaŋâŋoot sâm dâtnâŋguap.” Yatâ nâŋgâm imbaŋâziŋ buŋ oip.

33 Oi mâpâmâpâse namin a wâkeŋoot nâi tâip. Wâkeŋâ Yesu ekŋâ den yu kambâŋ sâm sâip,

34 “Yei, Yesu Nasarete gokŋâ, wan ot-ningâbam gaat? Gâ tâmbetnâŋgobam gaat? Nâ topkâ nâŋgan. Gâ Anutugât tirik a.”

35 Yatâ sâi Yesuŋâ den okŋaŋgâm sâip, “Gâ hiriŋsâmŋâ ayân gâbâ takâm âi.” Yatâ sâi wâkeŋâ a laŋ kâbakŋei a ambân mâteziŋan gei ze arip. Oi a zo mân tâmbetkoip.

36 Oi a zen ekŋâ imbâŋâziŋ buŋ oi âragwârâgu op sâwe, “Den zi dap dap? Zâk imbaŋâ patâŋâ wâke den dâzâŋgoi takâm âime.”

37 Oi siŋgiŋâ kamân dâp laŋ kârâm arip.

Yesuŋâ Simoŋ sibunŋâ sot a nâmbutŋâ kubikziŋgip.

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

38 Yesu zâk zaat mâpâmâpâse namin gâbâ gemŋâ Simoŋgât mirin zariŋ. Zoren Simoŋ sibunŋâ mâsek okŋaŋgi sâkŋâ kârâp op zeip. Oi zâkkât opŋâ Yesu dukuwe.

39 Oi Yesuŋâ gootŋan âi kinŋâ mâsek den dukui birâŋaŋgip. Oi ambân zo zorenâk zaat nalem om ziŋgâziŋgâ oip.

40 Mirâsiŋ giari a ambân ziŋâ bukurâpziŋ sisi mâsek, zo Yesugâren diiziŋgâm gane bikŋâ kâukziŋan pam mâsek mem sândukŋan kwatziŋgip.

41 Oi a ambân donjbep wâkeziŋâ moliziŋgip. Wâke zen a zeŋgâren gâbâ gam den kambâŋâ sâm itâ sâwe, “Gâ Anutugât nanŋâ.” Yatâ sânam utne mân sâbigât dâzâŋgoip. Zen topŋâ nâŋgâne Kristo oip. Zo sapsubegât sâip.

42 Mirâ haŋsâi mirin gâbâ gemŋâ a mân ândiândiŋan, zoren arip. Oi a ambân zen kârûm âim muyagem zen sot ândibapkât aŋgân kârâne itâ sâm dâzâŋgoip,

43 “Kamân toren toren zie, zoren âi Anutugât um topŋan ândiândigât den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgobat. Nâ nep zo tuubatkât saŋgonnogi gewan.”

44 Yatâ sâm Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namâ tap arip dâp den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip.

5

Yesugât sâtŋâ lum sarugât zuu donjbep miwe.

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

1 Narâk nâin Yesu Genesarete saru sâtŋan âi kiri a ambân Anutugât den nâŋgânâ ga minduŋaŋgâwe.

2 Minduŋaŋgâne kiri waŋgâ zagât saru sâtŋan tâitâ egip. Waŋgâ mâirâp, zen waŋgâyân gâbâ gem irâ too saŋgon kirâwe.

3 Yesuŋâ waŋgâ zo egip. Nâi Simoŋgât siŋgi, zorâŋ zâim dukui waŋgâ zo mâik nâi aline ari zoren kin siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip. Oi a ambân zen sagân tapŋâ nâŋgâwe.

4 Dâzâŋgomŋâ Simoŋ itâ sâm dukuiŋ, “Saruyân âimŋâ zuu sâmbubigât irâ pane giarik.”

5 Sâi Simoŋâ itâ sâm dukuiŋ, “Patâ, nen nâtik nep tuum ândim zuu nâi mân mien. Laŋ gâgât sâtkâ lum âi irâ dum pâmbat.”

6 Oi irâ pane giari zuu donjbep piksâne sâmbum osine irâ ânâŋgâtpam oip.

7 Sâmbum osimŋâ bukurâpziŋ waŋgâ nâin tarâwe, zeŋgât kwâbâlap tuune gam

betziñan miwe. Zo sândune wañgâ zagât piksâm saruyân geibam oip.

⁸ Simon Petero, zâk zo ekñâ keñgât op Yesugât um topñan âi pindiñsâm sâip, “Kembu, nâ bâliñ mâme a, zorat gâ birânim âi.”

⁹ Zuu imbañâ zo ekñâ imbañâñâ buñ oi ko yatâ sâip.

¹⁰ Oi bukuzatñâ Zebedaiogât nanzatñâ Yakobo sot Yohane sot a nambutñâ, zen yatik imbañâziñ buñ oip. Oi Yesuñâ Simon itâ sâm dukuip, “Gâ mân keñgât ot. Gâ saru zuugât nep tuum ândein, yatigâk ayân nep tuum ândiban.”

¹¹ Yatâ sâi zeñgât wañgâ sagân sâmbune zari kut ñâi ñâi zo birâm Yesu molim âiwe.

*Yesuñâ sâk bâlâ a ñâi kubigip.
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Yesu zâk kamân ñâin âi ândei sâk bâlâ a ñâinñâ ekñâ ga kiñ topñan pindiñsâm zem itâ sâm mâpâseip, “Kembu, gâ imbañâgâ ziap, zorat gâ kubiknibâ sâm âlip kubikniban.”

¹³ Sâi Yesuñâ bikñandâ sâkñan weemñâ sâip, “Nâ nângâgigan. Bâi, sâkkâ âlip oik.” Sâi zorenâk sâkñâ âlip op useñâ sogeip.

¹⁴ Oi Yesuñâ den itâ sâm dukuip, “Gâ âlip uat, zorat den siñgi a ambân mân dâzângom âim sâkkâ tirik namâ galem a tirâpkuna ikpap. Oi âlip uat, zorat Mosegât den zo lum nii mo zuu ñâi mem ko Kembugât siñgi sâm tirik namâ galem a pindânan. Usegâ sogiap, zo a ambân ek nângâbigât yatâ otnan.”

¹⁵ Oi a âlip oip, zorat den siñgi kamân dâp ari a zen nângâm Yesugât diñâ nângâbigât sot kubikziñgâbapkât zâkkâren mindum gawe.

¹⁶ Ka Yesu ko barâ katikñâ mirâ kamân âtânñan âim ninâu sâm ândimâip.

*Yesuñâ a kiñ bik mumuñâ kubigip.
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Sirâm ñâin Yesuñâ a den siñgi âlip dâzângom tâi Galilaia hânân gâbâ, Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ga a osetziñan tarâwe. Tatne Kembugât imbañandâ Yesu mam okñanji a kubikziñgip.

¹⁸ A nâmbutñandâ a kiñ bik mumuñâ helân aam pam mem gawe. Oi mirâ kâligen baginam utnetâ a donbep mindum tatne kwagâwe.

¹⁹ Yatâ opñâ mirâ kwâkñan zâim ogep kwâsat pane a zo helânjoot pane Yesugât sângânñan geip.

²⁰ Yatâ utnetâ Yesuñâ nângâm pâlâtânziñanñgât topñâ ekñâ a zo itâ sâm dukuip, “Arâ tosagâ biran.”

²¹ Sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen den zo nângâm itâ nângâwe, “A zi dap yatâ? Zâk Anutu hutkum sap. Tosa birâbirân, zo Anutu zik kânok.”

²² Yatâ nângâne Yesuñâ umziñan den zo nângâm itâ sâm dâzângoip, “Umziñan wangât den yatâ zo nânge?”

²³ Zen dap nânge? Nep ikâ zorân bâbâlân? Tosa birâbirân mo sâk kubikkubik?

²⁴ A bonñâ nâ hânân ândim tosa birâbatkât imbañâ zemniap, zorat topñâ ikpigât den zo dukuan.” Yatâ sâmñâ a kiñ bik mumuñâ itâ sâm dukuip, “Nâ dâgoga zaat isen koremgâ mem kamângan âi.”

²⁵ Yatâ sâi zorenâk mâteziñan zaatñâ isenñâ mem âim Anutu mâpâseip.

²⁶ Oi a zen zo ekñâ nângâne imbañâ oi Anutu mâpâsem keñgât op sâwe, “Itârân sen pup muyagei iksen.”

*Yesuñâ Mataio gâsuip.
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Oi Yesu mirin gâbâ gemñâ arip. Âimñâ kât mimiñ a ñâi, kutñâ Lewi, kât pâpan mirânñan tâi ekñâ itâ sâm dukuip, “Gâ nâ sot pâlâtân op molini.”

²⁸ Sâi Lewi zâk zaatñâ kut ñâi ñâinñâ birâm Yesu molim arip.

²⁹ Lewiñâ mirânñan Yesugât sii nalem om kât mimiñ a donbep sot a nâmbutñâ sâi ârândân ga niwe.

³⁰ Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen gamñâ nângâne mân dâp oi Yesugât arâpñâ itâ sâm mâsikâziñgâwe, “Zen wangât kât mimiñ a sot bâliñ mâme a, zen sot nalem nie?”

³¹ Sâne Yesuñâ nângâm itâ sâm dâzângoip, “Sisi mâsek kubikkubik a zen

a sâk gwâlâ zengâren nep mân tuume. A mâsekziņoot zengâren âimņâ nep tuume.

³² A ziinangât sâme, ‘Nen âlipņâ.’ Nâ zengât buņâ. Bâliņ mâme a diizinga umz- inĵâ melânbigât gem gâwan.”

Nalem birâm kendon ândiândiņangât den.

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Yesuņâ den yatâ sâi zen itâ sâm dukuwe, “Yohane arâpņâ, zen nalem birâm ninâu sâm ândime. Parisaio zengoot yatik upme. Ka gâgât arâpkâ, zen ko nalem too laņ nime.”

³⁴ Yatâ sânetâ itâ sâm dâzânġoip, “A kutâņâ arâpņoot ândei zen nalem mân birâm ândibi.

³⁵ Ândimņâ a kutâ betziņan mine kârubi, narâk zoren ko umbâlâ op nalem birâm ândibi.”

³⁶ Yatâ sâmņâ den sumbuņâ torenņâ itâ sâm dâzânġoip, “Nâiņâ hâmbâ uņakņan gâbâ mânânġât hâmbâ sâņġiņan gârîbap? Nâi zo yatâ op sâi hâmbâ uņakņâ zo tâmbetkubap. Oi hâmbâ irakņandâ sâņġiņan ari tobat nâi opap.

³⁷ Oi waiņ too uņakņâ hâkop sâņġiņan mân gune geimap. Yatâ upi, zo ko waiņ too uņakņâ zorâņâ hâkop sâņġiņâ kunziri waiņ sot hâkop ârândâņ buņ upapot.

³⁸ Zorat waiņ too uņakņâ hâkop uņakņan ġiari dâp upap.

³⁹ Oi nâi zâk waiņ sâņġiņâ nemņâ umņâ oip, zâk uņakņâ nem birâbap. Oi zâk itâ sâbap, ‘Sâņġiņâ nia naam uap.’ ”

6

Kendongât den.

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Kendon nâin Yesu sot arâpņâ, zen kâlamân obândiwe. Âimņâ arâp zen seġoņ bonņâ kânok kânok kwâkâm niwe.

² Yatâ utne Parisaio a ziņâ ziņġitņâ sâwe, “Zen wangât kendonân mân orotņâ ue?”

³ Sâne Yesuņâ itâ sâm dâzânġoip, “Daw- idi sot arâpņâ nalemgât mom urâwe, zo sâlâpkume mo buņâ?”

⁴ Dawidi zâk Kembangât namâ zoren zâimņâ Anutugât nalem hâlâlu sâsâņ, zo mem nemņâ arâp ziņġi niwe. Zo mân

orotņâ. Nalem zo tirik namâ galem a ziinġik nimbigât sâsâņ. A nâmbutņâ mân nimbigât sâsâņ. Dawidi sot arâpņâ zen nalem zo laņ niwe.”

⁵ Yatâ sâmņâ sâip, “A bonņâ nâ kendongât mariņâ ândian.”

Yesuņâ kendonân a nâi kubikņangġip.

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Oi kendon nâin Yesuņâ mâpâmâpâse namin zâim den siņġi âlip dâzânġoip. Oi zoren a nâi tâip, zâk bikņâ bongen humutņik.

⁷ Oi Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen kendonân a nâi kubigi ekņâ denân pânat sâm ek tarâwe.

⁸ Oi Yesuņâ nâņġânġânġiņan ek a bik humutņik itâ sâm dukuip, “Zaat mâteyâk kin.” Sâi zaat kirip.

⁹ Oi Yesuņâ a itâ sâm dâzânġoip, “Nâ mâsikâziņġa sânek. Kendonân nep ikâ zorâņ âlip tuutuun? A kubikziņġânġân mo a tâmbetzânġozânġoņ?”

¹⁰ Yatâ sâm purikġurik op kin ziņġitņâ a zo itâ sâm dukuip, “Bikâ târârak pa.” Sâi a zo yatâ oi bikņâ âlip oip.

¹¹ Oi zen zo ek nâņġâm kuk opņâ dap mo dap okņangânâ sâm âraguwe.

Yesuņâ a kiin zagât ġâsuziņġip.

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Narâk zoren Yesu ninâu sâbam bâkņan zarip. Nâtik Anutu ninâu dukum tâi haņsâip.

¹³ Haņsâi arâp minduziņġâm zengât os- erân gâbâ a kiin zagât ġâsum sâlâpzânġoip. Oi kutziņâ Aposolo sâip.

¹⁴ Kutziņâ itâ, Simoņ, kutņâ nâi Petero pindip. Zâk sot munņâ Andrea, Yakobo, Yohane, Pilipo, Batolomaio.

¹⁵ Mataio, Toma, Yakobo Alipaioġât nanņâ sot Simoņ Zelote.

¹⁶ Oi Yuda Yakobogât nanņâ sot Yuda Karioto kamânân gok. Yuda zâk ândim Yesu tirâpzânġoi ġâsuwe.

¹⁷ Yesuņâ a zo diizingâm gem hân ġânduņan ga kin Yesuġât a ambârâpņâ doņbep sot Yuda hânân ġâbâ sot Yerusalem kamânân ġâbâ sot Tiro Sidoņ saru sâtnan zengâren ġâbâ a ambân doņbep, zen takâm diņâ nâņġâbigât sot

mâsekziñ kubikziñgâbapkat zâkkâren minduwe.

¹⁸ Oi wâkeziñoot zo kubikziñgip.

¹⁹ Yesugât imbanânandâ zengâren ari kubikziñgip, zorat a ambân aksik sâkñan gâsunam urâwe.

Hâuñâ minatkat den.

(Mt 5:1-12)

²⁰ Yesunâ arâpnâ zingit itâ sâip, “Kan-pitâ ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen Anutugât kiñ topñan ândibigât sinji ue.

²¹ Narâk itârân tepkât op ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zo zen gâtâm nalemm nem âkon upi. Narâk ziren isem wen ândime, zengât nânga sâtâreñoot uap. Zen gâtâm sâtâre op girân ândibi.

²² A ziñâ zen a bonñâ nâgât op um kâlak otziñgâm kâbakñeziñgâm sâmbâliñan kwatziñgâbi, zorat zengât nânga sâtâreñoot uap.

²³ Yatâ otziñgâne narâk zoren umâlep op sâtâreyân kep kumbi. Wangât, gâtâm sumbemân sângân patâ mimbi, zorat. A mârumpñan ândiwe, zen yatik Propete sâmbâliñ kwatziñgâwe.

²⁴ Ka narâk ziren sikumziñ patâ ândime, yei, zen wanñâ mem sândukñan kwatziñgâbap?

²⁵ Narâk itârân sii nalemm gom sambe ândime, yei, zen gâtâm tepkât op ândibi. Narâk ziren umâlibân girân ândime, yei, zen gâtâm âgirâp muyagem ândibi.

²⁶ A ambân zen aksik sâmbâlipñan kwatziñgâme, yei, zen dap upi? A mârumpñan ândiwe, zen propete sarânñâ yatik sâmbâlip kwatziñgâm ândiwe.”

Zen kâsarâpziñ buku otziñgâbi.

(Mt 5:38-48)

²⁷ “Dinnâ nângâm te, zen dâzângobâ. Zen kâsarâpziñ buku otziñgâbi. Um kâlak otziñgâme, zo ziñâ âlip otziñgâbi.

²⁸ Sâmbâliñan kwatziñgâme, zo ziñâ sâmbâlipñan kwatziñgâbi. Bâliñ otgime, zengât op ninâu sâban.

²⁹ A nâi pâlompâ kunziri toren pindâban. Nâiñâ hâmbâgâ kwâkñan mei kâligen mân angân kârâban.

³⁰ Oi a nâiñâ wan mo wangât sâmbâlip pindâban. Nâiñâ kut nâi zo bekan mei mâburem nibangât mân sâban.

³¹ A torenñâ ziñ âlip otgibigât nângâmat, yatigâk gângoot a torenñâ otziñgâban.

³² Zen a toren umziñâ gâsâzângone zengoot umziñâ gâsuziñgâmap. Zen yatâ upi, zo ko Anutunâ sângânñâ mân ziñgâbap. Bâliñ mâme a, ziñ yatâ upme, zo ka.

³³ Zen buku otziñgâme, zorik otziñgâbi, zo ko Anutunâ sângânñâ mân ziñgâbap. Bâliñ mâme a zen yatâ upme, zo ka.

³⁴ Kut nâi nâi a ziñgâm zorat hâuñâ sâne ziñgâbi, zorat Anutunâ hâuñâ mân ziñgâbap. Bâliñ mâme a zen bukurâpziñâ itâ sâmbâlip otziñgâme. ‘Gâtâm gângoot hâuñâ mâburem niban.’

³⁵ Zen ko walâm itâ upi. Zen kâsarâpziñ umziñandâ gâsâzângom buku otziñgâbi. Kut nâi nâi ziñgâm zorat hâuñâ mân mimbi. Yatâ utnetâ Anutunâ sângânñâ patâ ziñgâbap. Ziñgi ko zen Kembugât nan bârat op ândibi. Kembunâ a gulipñâ sot bâliñ mâme a, zo âlip otziñgâmap.

³⁶ Sumbem Ibâziñandâ um lâklâk ândiap, yatigâk zengoot hânân um lâklâk ândibi.

³⁷ A torenñâ zengât top likuliku mân utne Anutugoot zengât topziñâ mân likubap. Gâ a torenñâ mem ge kwâkwat mân otziñgâna ko Anutugoot gâ mem ge kwâkkwat mân otgibap. Zen a zengât tosa birânetâ Anutunâ zengât tosa yatik birâbap.

³⁸ Zen a kut nâi nâi ziñgâne Anutunâ yatigâk kut nâi nâi donbep patâ ziñgâbap. Oi zorat dâp bunâ, walâm ziñgâbap. Zen a otziñgâne Anutunâ zo yatik zen otziñgâbap.”

Den sumbunâ dâzângoip.

(Mt 7:1-5)

³⁹ Den sumbunâ nâi itâ târokwap dâzângoip, “A sen nâitâtik nâiñâ a bukunâ sen nâitâtik mâtâp tirâpkubap? Bunâ. Zet mâtâbân âim ârândân simân geibabot.

⁴⁰ Ekap namin katep nâiñâ kwâkâm pindâmap, zo mân walâbap. Ka katep zâk nângâm nângâm ândim kwâkâm pindâm ândibap, zâkkât holi yatâ upap.

41 Gâ wangât bukuganğât sinjan gwapgwap zo ek gikâ sinjan nak sâmbañâ mân ek nânğat?

42 Nak sâmbañâ sinjan zeî dabângen bukugâ itâ dukuna dâp upap, 'Buku, nânğâna sinjan gwapgwap ziap, zo mem pambâ.' Gâ sarâ a. Gikâ sinjan nak sâmbañâ ziap, zo mem pam ko bukuganğât sinjan gwapgwap mem pâna dâp upap."

Nakkât topñâ.

(Mt 7:17-20; 12:33-35)

43 "Nak âlipñan bonñâ bâliñâ mân muyagemap. Nak bâliñan bonñâ âlipñâ mân muyagemap.

44 Nakkât bonñandâ sapsuwap. Sângerân boleñ bonñâ âsagei minat mô? Zâlâliyân sam bonñâ muyagei mimbî mo?

45 A âlipñandâ umñan gâbâ den âlipñâ sâmap. A bâliñandâ umñan gâbâ den bâliñâ sâmap. A umñan kut ñâi ñâi ziap, zo yatik lâunjan gâbâ kopgâmap."

Mirâ tuutuugât den.

(Mt 7:24-27)

46 "Zen wangât lâuziñandik Kembuniñâ, Kembuniñâ sâmñâ den dâzânğoman, zo mân lume?

47 Nâgâren gam dinnâ nânğâm lume, zen mirâ tuutuun a ñâi, zâkkâren dâpkwap sa nânğânek.

48 A zorân mirâ tuubam tandâ kêrep esi giari kât muyagem kwânânğâm sâratkui kirip. Oi mirâ tuum nanği kiri map narâk oi pibâ patâ koi mirâ zo kâtikñâ tuugipkât kom osei kirip.

49 Ka a dinnâ nânğâm birâme, zen a ñâi mirâ lolot tuugip, zo yatâ. A zo mirâ tuubam tandâ sarâ sarâ esi giari ko mirâ tuugip. Oi map narâkñâ oi pibâ patâ gamñâ mem sânsân tuugi kom giligâlak meip."

7

Yesuñâ kore a ñâi mâsekñoot kubigip.

(Mt 8:5-13)

1 Yesu zâk a ambân den dâzânğomñâ Kapenaum kamânân bageip.

2 Zoren kâwali a patâziñâ zâkkât kore a mâsek op mumbam op zeip. Kâwali a patâ, zâk kore a zorat elun okñanğip.

3 Zorat Yesuğât den sinği nânğâm Yuda a patâ ziñâ Yesu diine ga mâsek a kubikñanğâbapkât sâm dâzânğoi.

4 Yuda a patâ Yesuğâren gamñâ itâ sâm dukuwe, "Kâwali a patâ, zâk ândiândi târârak ândimapkât diñâ nânğâban.

5 Zâk umñâ Yuda neñgâren kinmap. Mâpâmâpâse namâniñâ muyagibapkât zâkñak kâtigem kât pâi muyageip."

6 Yatâ sâne Yesuñâ zen sot arip. Âimñâ mirâ mâte upâ sâi kâwali a zo bukurâpñâ sângonzânğoi Yesuğâren gam itâ sâm dukuwe, "Kâwali anâ itâ sap, 'Gâ nâgâren mân gâban. Nâ wandâ yatâ, zorat op mirânan mân gâban.

7 Ninanğât nânğâ mân dâp oi gâgâren gâbam kwaksan, gât ko gâ zorenâk tap ko denâk sâna kore anâ âlip upap.

8 Nâ a kutâ zeñgât kore a ândim sâtziñ luman. Oi ombenan kore arâpnâ ândie. Oi zeñgâren gâbâ ñâi âi sa âibap. Ñâi ga sa gâbap. Oi kore anâ yatâ tuuban sa tuubap."

9 Yesuñâ den zo nânği imbanñâ oi a ambân kâmut kirâwe, zeñgâren puriksâm itâ sâm dâzânğoi, "Nâ dâzânğua nânğânek. Isirae a zeñgâren nânğâm pâlatân itâ ñâi mân muyageman."

10 Yatâ sâi ko kâwali a bukurâpñâ zen âburem âim mirin zâim igâwe. Iknetâ kore a zo âlip oip.

Yesuñâ katep ñâi mumuñan gâbâ mângeip.

11 Mâik ñâi ândim Yesuñâ kamân ñâi kutñâ Naiñ, zoren ari arâpñâ sot a ambân kâmut patâ molim âiwe.

12 Kamânân baginam utnetâ a mumuñâ ñâi lum gawe. Ambân malâ ñâigât nanñâ kânok, zâk moip. Zâk hangunam kamânân gâbâ a ambân donbep gem gawe.

13 Oi Kembuñâ ambân malâ zo ekñâ umñâ nânğâmñâ sâip, "Mân ise."

14 Yatâ sâmñâ âi ombonjan gâsui mem kine itâ sâip, "Katep, dâgoga zaat."

15 Yatâ dukui mumuñandâ zaatñâ den den oip. Oi Yesuñâ mamñâ pindip.

16 Oi a ambân, ziñâ zo ekñâ kenjât op Anutu mîpâsem itâ sâwe, “Propete patâ osetniñan âsagem ândiap.” Oi nâmbutñandâ itâ sâwe, “Anutu, zâk a ambân gakârâp galemniñ opmap.”

17 Oi zorat den siñjiñâ Yuda hânân sot kamân toren toren dâp op arip.

Yesuñâ Yohanegât den sâip.

(Mt 11:2-9)

18 Yohane zâk tâk namin tâi arâpñâ zen Yesugât den siñji zo âi dukuwe.

19 Den zo nângâm azatñâ zagât Kambu itâ sâm mâsikâbobotkât sâñgonzâkoip, “Mârumñan Propete a ziñâ a ñâi gâbapkât sâwe, zo gâ mo ñâi gâbapkât ek ândinat?”

20 Sâñgonzâkoi Yesugâren âim itâ sâwet, “Yohane too sañgonziñgip, zâk itâ sâm sâñgonnâkuap, ‘A gâbapkât sâsânâ, gâ mo ñâigât mambât ândinat?’ ”

21 Narâk zorenâk Yesu zâk a sisi mâsekziñoot sot sinziñ bâpsâsân a donbep kubikziñgip. A wâkeziñoot zo wâke moliziñgip.

22 Oi Yohanegât azatñâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet âimñâ kut ñâi ñâi ek nângabot, zorat den siñji Yohane dukuit. Sinziñ bâpsâsân, zen ikme. Kinziñ bâliñâ, zen obândime. Um sâk bâlâ, zen âlipziñ upme. Kindapziñ bâpsâsân, zen den nângâme. Mumuñâ, zen zaatme. A ambân kanpitâ, ziñâ den siñji âlipñâ nângâme.

23 Ñâi zâk nâgât nâñgi mân âkon opmap, zâkkât nânga sâtârenoot upap.”

24-25 Oi Yohanegât azatñâ zet aritâ Yesuñâ a amban ândiwe, zo Yohanegât topñâ itâ sâm dazañgoip, “Zen barâ kâtikñâ mirâ kamân âtânjan wan iknam âiwe? Zen gerâ ñâi pibânâ kom kâbakñei iknam âiwe? Mo a ñâi hâmbânâ neulenoot iknam âiwe? Nâñge. A hâmbâ neulenoot mem ândime, zen a kutâ namin tâtat mâme âlip tapme.

26 Mo Propete ñâi iknam âiwe. Zorat nâ dâzângua nângânek. A igâwe, zo Propete nâmbutñâ zen yatâ buñâ. Zâk Propete a nâmbutñâ walâziñgip.

27 Zâkkât den kulem ñâi itâ ziap, ‘Nângâ. Nâgât kore a ñâi sângongua kândom otgibap. Zâkñâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

28 Nâ perâkñak dâzângua nângânek. Ambânân gâbâ âsagiwe, zengâren gâbâ a ñâiñâ Yohane mân walip. Ka Anutugât kiñ topñan a ândibi, narâk zoren a giginâ ândibi, ziñâ ko walâbi.”

29 A ambân aksik sot kât mimiñ a, zen ârândân Yohanegât den nângâmñâ Anutugât den nângâne bon oi Yohaneñâ too sañgonziñgip.

30 Parisaio a sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen ko Yohanegât too birâm Anutugât den kândâtkune zengâren bon buñ oip.

31 Yesuñâ itâ sâip, “A narâk ziren ândie, zen ikâ zo zengâren dâpkwap sâbâ? Zen dap yatâ?”

32 Zen katep yatâ ek birâ, nângâm birâ upme. Kâtep zen kamân sombemân tapñâ bukurâpziñâ itâ sâm dâzângome, ‘Nen kep meindâ zen wangât mân kue? Nen umbâlâ kep mem iseindâ wangât mân isie?’

33 Yohane too sañgonziñgip, zâk waiñ sot nalem mân nem ândei ekñâ sâwe, ‘Zâk wâkenoot ândiap.’

34 Ka a bonñâ, nâñâ gamñâ nalem sot waiñ nem ândia nekñâ sâme, ‘Zâk kât mimiñ a sot bâliñ mâme a zengât buku. Nalem sot waiñ nem mân birâmap.’

35 Ka sa nângânek. Anutugât nângânângâ ko a ambârâpñâ ziñâ topñâ nângâm lum zaatne bonñâ âsagemap.”

Ambân ñâiñâ Yesu kiñâ sañgorip.

36 Parisaio a ñâiñâ Yesu diim mirâjan zari nalem niniñâ tâtarân tâip.

37 Oi kamân zorat ambân lanj mâman ambân ñâi, zâk Yesu Parisaiogât mirin zari siñjiñâ nângâmñâ too hitom âlip ñâi belonoot mem zariip.

38 Oi Yesugât kândâtñan kin isei siñâ toonandâ Yesugât kiñan giari kâuk sâmotñandâ sañgori âron oip. Kiñan mânganñâ too wârânñâ âlip, zo sañgonñangip.

39 Ambân zo yatâ oi Parisaio a Yesu diigip, zâkñâ ekñâ umñandâ itâ sâip, “Ambân zirat orot mâme bâliñâ. Yesu zâk Propete ândim sâi ko ambân zirat topñâ ek nângâbap.”

40 Yatâ nâŋgi ko Yesuŋâ itâ sâŋ dukuip, “Simon, den nâi dâgoga nâŋgâ.” Dukui sâip, “Patâ, sâna nâŋgâbâ.”

41 Oi Yesuŋâ itâ sâŋ dukuip, “Sikum a nâi a zagât kât tosa zikip. A nâi kât 5 handeret pindip. A nâi ko kât 50 pindip.

42 Oi hâuŋâ pindârat sâŋ kâtzikŋâ buŋâ, zorat ko toszik birip. Oi zekâren gâbâ nâiŋâ sikum patâ a zorat umŋandâ gâsum biranbap? Gâ nâigât sat?”

43 Mâsiki Simonâ itâ sâip, “Kât donbep pindip zâkkât san.” Sâi Yesuŋâ itâ sâip, “Gâ âlip sat.”

44 Yatâ sâŋ ambângâren puriksâŋ Simon itâ sâŋ dukuip, “Ambân zi eksat? Mirâgan kopga ki saŋgon too nâi mân gum paat. Ambân zâkŋâ ko kinnâ siŋ tooŋandâ giari saŋgonnim kâuk sâmotŋandâ saŋgori âron uap.

45 Gâ mân mângannigat. Ka ambân zâkŋâ ko kinnan narâk kârep mângannim taap.

46 Gâ kâuknan kelâk mân saŋgonnigat. Ka ambân zorâŋâ ko kinnan too hitom âlip saŋgonsap.

47 Zorat dâgobâ. Ambân zâk umŋâ gâsunim yatâ otnigapkât topŋâ itâ nâŋgâ. Zâk tosaŋâ patâ ândeip, zo biran. Nâi zâk tosaŋâ mâik nâi birâbirâŋâ, zâk âkŋâlem mâik nâi tâkŋaŋgâbap.”

48 Yatâ sâŋ ambân itâ sâŋ dukuip, “Tosagâ biran.”

49 Yatâ sâi a nalem ârândâŋ nem tarâwe, ziŋ umziŋandâ itâ nâŋgâwe, “Zâk a dap dap yatâ, gât ko tosa birâbirâŋaŋgât sap?”

50 Oi Yesuŋâ ambân zo itâ sâŋ dukuip, “Nâŋgâm pâlatâŋ kwatnigat, zorat âlip uat. Umgâ diim gei âi ândi.”

8

Ambân nâmbutŋâ Yesu moliwe.

1 Narâk zorat kwâkŋan Yesuŋâ kamân patâ sot kamân mâik, zeŋgâren obândim Anutu um topŋan ândiândigât den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândeip. Arâp kiin zagât, zen molim âiwe.

2 Oi ambân nâmbutŋâ mârum wâkeziŋoot sot mâsekziŋoot zo kubikziŋgip, zen molim âiwe. Zeŋgâren gâbâ ambân nâi kutŋâ Maria, Madala

kamânân gok. Zâkkât wâke nâmburân zagât moliziŋgip.

3 Oi ambân nâi kutŋâ Yoana. Herodegât galem a Kusa, zâkkât ambinŋâ. Zet sot nâi kutŋâ Susana sot ambân nâmbutŋâ donbep, zen kât sikumziŋâ zemziŋgip, zo zâk sot arâpŋâ ziŋgâne nalem kwâlâm nem ândimarâwe.

Keet pâpangât den.

(Mt 13:1-23; Mk 4:1-20)

4 Kamân kamânŋâ a ambân Yesugâren mindunetâ den sumbuŋâ nâi itâ sâŋ dâzâŋgoip,

5 “A nâi keet pâmbam nebân arip. Âimŋâ keet maandeni nâmbutŋâ mâtâbân gei ze i a ziŋ lâŋ kunzirâwe. Oi nii ziŋ ga nem nâŋgâwe.

6 Keet nâmbutŋâ hân siŋitŋan gei zeip. Oi hân tooŋâ buŋaŋgât kâŋŋâ takâm moip.

7 Keet nâmbutŋâ hibuk osetŋan gei zeip. Oi kâŋŋâ takâm kopgâi hibunâ takâm langi moip.

8 Keetŋâ nâmbutŋâ hân kelâkŋan gei kâŋŋâ takâm zâim bonŋâ imbanâ âsageip. Topŋâ nâigât keetŋâ 1 handeret. Topŋâ nâigât keetŋâ 1 handeret. Bonziŋâ yatâ muyageip.” Den zo sâŋ kwâkâm den kâtikŋâ sâip, “Nâi zâk kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap.”

9 Arâpŋâ den sumbuŋâ zorat topŋâ mâsikâne itâ sâŋ dâzâŋgoip,

10 “Anutu um topŋan bagibagiŋâ, zorat den sumbuŋâ zo ziŋâ nâŋgâm kwâtâtibigât sâsâŋ. Ka a nâmbutŋâ zen topŋâ mân nâŋgâbigât den sumbuŋâ dâzâŋgoman. Zorat ko, ‘Sennâ igikŋâ, zo ikpi, ka mân ek kwâtâtibi. Kindapziŋandâ den nâŋgâm mân nâŋgâm kwâtâtibi.’

11 Den sumbuŋâ san, zo topŋâ itâ. Anutugât denŋâ keet yatâ uap.

12 Keetŋâ mâtâbân gei zeip, a nâmbutŋâ zo yatâ ândime. Den siŋgi âlip, zo nâŋgâne Sataŋŋâ ga nâŋgâm pâlatâŋ kwâkŋaŋgâm sumbengât siŋgi upegât betziŋan memap.

13 Keetŋâ hân siŋitŋan gei zeip, a nâmbutŋâ zo yatik ândime. Zen den siŋgi âlip nâŋgâm âkŋâlem ândibi. Oi

ko umziñan ândânâ mân gâsuapkât narâk pânkânok mem ândine mâsimâsikâ gâbabân birâbi.

¹⁴ Keetnâ nâmbutnâ hibukñan gei zeip, a nâmbutnâ zo yatik ândime. Den sinji âlipnâ, zo nângâbi. Oi sâkkât kut nâi nâi zorat nângâne zâizâinâ oi kât sot sikumgât sambe muyageziñgi den sinji âlipnâ, zo bonnâ mân opmap.

¹⁵ Keetnâ nâmbutnâ hân kelâkñan gei zeip, a nâmbutnâ zo yatik ândime. Zen den sinji âlipnâ nângâm umziñ kubik mem ândim kâtigem bonnâ muyagime.”

Kârâp âsakñangât den.
(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Zen kârâp sâumñâ âmañ umñan pam kwâarakume mo tâtatnâ gobetñan pâme? Zo buñâ. Âsakñâ zo kian tâtatnâ kwâkñan pane mirâ umñan âsakñâ âsagei a kopga mirâ umñan âlip ikpi.

¹⁷ Kut nâi nâi tik ziap, zo zem mân zim-bap. Zo gâtâm âsagem nanngâbap. Kut nâi nâi kwâarakwâarakuñ ziap, zo zem mân zim-bap. Zo mâbâlakñibap. Zo mâbâlakñem kagibap.

¹⁸ A nâi, zâk den nângâm kwâtâtibap, Anutuñâ zâk nângânângâ âlip târokwap pindâbap. Ka a nâi mân nângâm kwâtâtei bekñan mem nanngâbap. Zorat den sinji zi kindap kwap nângâm birañbi.”

Yesugât mamñâ murâpnâ.
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Narâk nâin a ambân kâmut patâ Yesu haangum kine Yesugât mamñâ sot murâpnâ, zen gam Yesugâren âinam a ambân zengâren kwakñâ âkñan kirâwe.

²⁰ Yata utnetâ a nâinâ zingitnâ Yesu itâ sâm dukui, “Mamgâ murâpkâ giknam âmbi ga sombemân kinze.”

²¹ Sâi Yesuñâ a ambân itâ sâm dâzânngoip, “Mamnâ murâpnâ, zorat sa nângânek. Anutugât den nângâm lume, zen nâgât mamnâ murâpnâ.”

Yesuñâ sâi pibâ sot saru hiriñsâwet.
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Hilâm nâin Yesu sot arâpnâ wanngâyân zâiwe. Yesuñâ wanngâyân zâim itâ sâm

dâzânngoip, “Nen saru nâmbutken âinâ.” Sâi nângâne âiwe.

²³ Âimñâ Yesu umangât okñangi ge zeip. Uman zem tâi pibâ patâ koi saru bâlin op toonâ wanngâ kâligen giari saruyân geinam urâwe.

²⁴ Oi Yesu mângim itâ sâm dukuwe, “Patâ, nen saruyân geinamen.” Sânetâ zaatnâ saru sot pibâ den dâzâkoi hiriñsâm ziwet.

²⁵ Oi kenngât op imbañaziñ buñ oi sâwe, “Opon, pibâ sot saru sot kut nâi nâi den dâzânngoi diñâ lume. Zâk a dap yatâ?”

Yesuñâ wâke moliziñgi bâu umziñan geiwe.

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Galilaia hân birâm saru nâmbutken âim Gerasene a zengâren takâwe.

²⁷ Zoren âimñâ kârâkñan zari a nâi zâkkâren gâip. A zorat umñan wâke donbep ândine narâk kârep sâk bârak ândeip. Oi mirin mân zemâip. A zengât kwak kât kiyân zânzeku op ândimâip.

²⁸ A zo Yesu ekñâ den kâtik sâm hânân gei Yesu kiñ topñan zem den itâ sâip, “Yesu, Anutu sumbem mariñangât nanñâ, gâ wan otnibam gaat? Narâk mân mâte uapkât sâknam patâ mân niban.”

²⁹ Yesuñâ wâke itâ sâm dukui, “Wâke, gâ ayân gâbâ takâm âi.” Zorat op ko sâip. Wâkenâ narâk dâp a zo mem âbabibi kwâkñangi a ziñ gâsum tâk kâtikñâ kiñ bikñâ saam galem op ândiwe. Oi wâkenâ okñangi tâk tiriktâruk mem barâ kâtikñan âi ândimâip.

³⁰ Oi Yesuñâ mâsikâm sâip, “Gâ kutkâ nâi?” Mâsiki sâip, “Nâgât kutnâ kâmut patâ.” Wangât, wâke donbep zen a umñan ândiwe, zorat.

³¹⁻³² Hân zoren bâu kâmut patâ zen bâkñan gendâk nem ândiwe. Wâke zen moliziñgi simân geibegât wâke zen bâu umziñan geibigât Yesu dukuwe. Dukune nângâziñgi wâke zen ayân gâbâ takâm âiwe.

³³ Wâke zen a umñan gabâ takâm bâu umziñan geine bâu kâmut patâ zo sârârâk kârâm simân geim saru denngânân gei mom nanngâwe.

³⁴ Bâu galem a zen zo ekñâ sârârâk kârâm kamânân sot nebân a ambân ândiwe, zorat den sinji dâzângowe.

³⁵ Dâzângone a ambân zen a wâkenjoot ândeip, zo iknam gawe. A wâkenjoot ândeipñâ hambânjoot sot nângânângânjoot Yesu kinj topñan tâip. Oi ekñâ kenjât op kirâwe.

³⁶ Kinetâ a ek nângâwenâ a wâkenjoot ândeipñâ âlip oip, zorat den sinji dâzângowe.

³⁷ Oi Gerasene hânân kamân dâp a ambân, zen kenjât op Yesu zâk kamânziñâ zo birâm âibapkât dukune wanjâyân âburem zarip.

³⁸ A wâkenjoot ândeip, zâkñâ Yesu sot âibapkât sâi Yesuñâ itâ sâm kwâkânjogip,

³⁹ “Gâ kamângan âimñâ torerâpkâ Anutunâ kubikgigap, zorat sinji dâzângom ândiban.” Sâi a zo puriksâm Yesuñâ kubikjogip, zorat sinji kamânñan a ambân dâzângom nanjip.

*Ambân katep nâi moi Yesuñâ mângeip.
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ A zen Yesugât mambât ândine gâi ekñâ sâtâre urâwe.

⁴¹ Oi mâpâmâpâse namâ galem a nâi kutñâ Yairo, zâk gamñâ Yesugât kinj topñan ge tap itâ sâm dukui, “Gâ mirânan gâban.”

⁴² Zâkkât bâratñâ kânok, kendonñâ kiin zagât, zâk mumbam op zeipkât Yesu dukui. Oi Yesuñâ nângâm ari a ambân donjebep mem oset kwâkânjogâne âiwe.

⁴³ Osetziñan âmbân nâi ândeip. Ambân zâk gilâm gem ândei kendon patâ kiin zagât oip. Oi kubikkubik a ziñâ kubik osiwe.

⁴⁴ Ambân zorânñâ Yesu kândâtñan âim hambâ murukñan weegip. Weegi zorânjok gilâmñâ kârâksâip.

⁴⁵ Oi Yesuñâ mäsikâziñgâm sâip, “Nâiñâ weenigap?” Sâi a ambân kwâimbâne Peteronâ itâ sâip, “Patâ, a ambân ziñâ mem oset kwatgim weegige, zo ka.”

⁴⁶ Yesuñâ itâ sâip, “Nâiñâ weenigi imbanân ari nângan.”

⁴⁷ Ambân zorânñâ topnâ muyagiap sâm ken bet sânsân opñâ Yesugât kinj topñan gei pindiñsâm tap mâsekñanjât den sot

hambâ murukñan gâsum âlip oip, zorat den sinji sâm muyagei nângâwe.

⁴⁸ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukui, “Bâratnâ, nângâm pâlâtân kwatnigat, zorat op âlip uat. Umgâ diim gei âi.”

⁴⁹ Yesu yatâ sâm kiri mâpâmâpâse namâ galem a, zâkkât mirin gâbâ a nâi ga itâ sâip, “Bâratkâ muap, gât ko sâna patânâ mân gâbap.”

⁵⁰ Yesuñâ den zo nângâm galem a itâ sâm dukui, “Mân kenjât ot. Nângâm pâlâtân kwâtñina bâratkâ âlip upap.”

⁵¹ Yatâ sâmñâ mirin takâmñâ nâmbutñâ sâi kinetâ ko Petero sot Yohane sot Yakobo sot katep ibâ mamñâ, zenjok zâk sot zâiwe.

⁵² Oi a ambân âgirâp patâ donjebep isem zem tatne itâ sâm dâzângoip, “Mân isenek. Ambân katep zâk yen uman zem taap.”

⁵³ Sâi zen moip zo nângâm kâtigem girânjogawe.

⁵⁴ Oi Yesuñâ ambân katep zo bikñan gâsum konsâm sâip, “Ambân, gâ zaat.”

⁵⁵ Sâi zorânjok dâpñâ puriksâi zaarip. Zaari nalem pindâne nimbapkât den dâzângoip.

⁵⁶ Ibâ mamñâ, zikñâ ek nângâm imbanâzikñâ buñ oip. Yesuñâ zorat sinji a ambân mân dâzângobigât dâzângoip.

9

*Yesuñâ arâpñâ nep diñ sâm ziñgip.
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Yesu zâk arâpñâ sâi gane wâke moliziñgâbigât sot mâsek kubikziñgâbigât imbanñâ ziñgip.

² Oi a ambân Anutugât um topñanjât den dâzângom mâsekziñjoot kubikziñgâbigât sângonzânjogip.

³ Den itâ sâm sângonzânjogip, “Zen mâtâpkât tân sot irâ, nalem, kât mân mem âibi. Hambâ umñan sâkñan buñâ. Kânogâk mem âibi.

⁴ Kamân nâin âimñâ mirâ tapi, zorenâk tâtat mâme op gem âibi.

⁵ Kamân nâin âine ziñgit mân nângâne kinziñan gwapgwap lân gâbârine gei topziñâ ek nângâbi. Zen yatâ opñâ kamân zo birâm âibi.”

⁶ Yatâ sâm dâzângoi zen âiwe. Kamân toren toren âim a ambân den sinji âlip

dâzângom a ambân sisi mâsekziñoot ku-bikziñgâm ândiwe.

Herodenâ Yesugât siñgi nângip.
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)

⁷ A kutâ Herode, zâk Yesunâ kut nâi nâi oip, zorat den siñgi nângâm kwagip. Wangât, a nâmbutñandâ itâ sâwe, zorat, “Yohane, zâk mumunjan gâbâ zaatñâ ândim kut nâi nâi zo uap.”

⁸ Nâmbutñandâ Elia zaat ândiap sâwe. Ka nâmbutñandâ sâwe, “Zâk Propete sângiñâ nâiñâ zaatñâ ândiap.”

⁹ Sânetâ Herodenâ itâ sâip, “Nâñâ sandâ Yohane gândunâ mânângârâwe, zo ko zi nâiñâ oi siñgiñâ nângâman?” Yatâ sâm Yesu ikpatkât nângâm ândeip.

Yesunâ a 5 tausen nalem ziñgip.
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Yo 6:1-13)

¹⁰ Aposolo zen âburem gam nep tuuwe, zorat Yesu dukum nanğâwe. Den siñgi zo dukunetâ Yesunâ diiziñgâm Besaida zengât hânân ziñjik ândibigât âiwe.

¹¹ Âine a ambân zen siñgi nângâm moliziñgâm âiwe. Oi Yesugâren takâne buku otziñgi ândiwe. Ândinetâ Anutu um topñangât den dâzângom a sisi mâsekziñoot zo kubikziñgip.

¹² Yatâ op ândinetâ mirâsiñ geibâ sâi arâpñâ kiin zagât, zen Yesugâren âim itâ sâm dukuwe, “Ziren mân ândiândiñan ândiengât a zâmbanna kamân toren toren âim mirâ sot nalem muyaginek.”

¹³ Yatâ sânetâ ko itâ sâm dâzângoip, “Wangât âibigât se? Ziñjak nalem ziñgânek.” Sâi itâ dukuwe, “Nalem bâtnâmbut sot saru zuunâ zagât yatiktâ ziap, zorat dap utnâ. Nen kamânân âimñâ a kâmut zi zengât nalem sângân minat?”

¹⁴ A donjebep, 5 tausen yatâ ândiwegât den yatâ sâwe. Sânetâ itâ sâip, “A dâzângone tenğâ nâi 50, tenğâ nâi 50, yatâ ge tatnek.”

¹⁵⁻¹⁶ Sâi zen yatâ sâne tatne nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo memñâ sumbemân ekñâ sâiwap sâm sonpam namunâ arâp ziñgi ziñâ kâsâpkum a ziñgâwe.

¹⁷ Oi zen aksik patâ nem âkon urâwe. Oi buputñâ zeip, zo sândune irâ kiin zagât piksâip.

Peteronâ Yesugât topñâ sâm muyageip.
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Narâk nâin Yesu zâk ninâu nep tuum tâi arâpñâ zâkkâren âiwe. Oi Yesunâ mâsikâziñgip, “A ambân ziñâ nâgât nâi sâme?”

¹⁹ Mâsikâziñgi itâ sâm dukuwe, “Nâmbutñâ ziñâ Yohane too sanğonziñgip sâme. Nâmbutñâ ziñâ Elia sâme. Oi nâmbutñâ ziñâ Propete sângiñâ nâi zaat ândiap sâme. Gâgât yatâ sâme.”

²⁰ Sâne mâsikâziñgâm sâip, “Ka zen ko nâgât nâi sâme?” Sâi Peteronâ sâip, “Gâ Anutugâren gokñâ. Bâliñan gâbâ mâkâniñgâban. Gâ Kristo.”

²¹ Yatâ sâi a ambân zikñâ topñâ mân dâzângobigât sâm kâtigeip.

²² Oi itâ târokwap dâzângoip, “A bonñâ, nâ sâknam patâ nângâbat. Yuda zengât a patâ sot a sâtnâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a zen kâbakñenine Roma a kutâgâren aria none momñâ sirâm karâmbut tap zaatpat.”

Yesu molim ândiândiñangât den.
(Mt 16:24-28; Mk 8:34-9:1)

²³ Yesu zâk a ambân aksik itâ dâzângoip, “Zen nâ molininâ sâm um sâkziñangât den kândâtkum sirâmñâ sirâmñâ poru nakziñâ lum nâgât mâtâp lânbi.

²⁴ Zen ândiândiziñ angân kârâbi, zo ko gulipzângobap. Ka zen nâgât op ândiândiziñ birâbi, zo ko muyageziñgâbap.

²⁵ Zen hângât kut nâi nâi aksik mem ândine ândiândiziñ koi moi wan wan bonñâ zemziñgâbap?

²⁶ Zengâren gâbâ nâi zâk kwâimbânibap mo dinnangât nângi anunñoot upap, zo ko a bonñâ, nâñâ gâtâm Ibânâ sot sumbem a zengât âsakñâ sot a bonñâ nâgât âsaknoot gamñâ a yatâ zo kwâimbâziñgâbat.

²⁷ Nâ perâkñak sa nângânek. A zi kinze, zengât oserân gabâ nâmbutñâ mân mune Anutu um topñan ândiândiñangât narâk mâte oi ikpi.”

Yesunâ sumbemgât holi tobatñâ meip.
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu den zo sâm nanği sirâm nâmburân kârâmbut âki ninâu sâbam

Petero sot Yohane sot Yakobo diizingi bâknan zâiwe.

²⁹ Zâi ninâu sâm tâi holi tobatnâ nâi âsageip. Oi hâmbânâ kâukom kwâtâteip.

³⁰ A zâgât Yesu sot muyageitâ den sâm kirâwe, kutziknâ Mose sot Elia.

³¹ Zet sumbem âsakziknoot gam Yesu Yerusalem kamânân zâim ândim sot sumbemân zâibap, zorat den sâwe.

³² Oi Petero sot bukuzatnâ zen umangât otzingi zemnâ zaat igâwe. Yesu âsaknâjoot sot a zagât zâk sot kiritâ zingirâwe.

³³ Oi a zagât zo âiram oitâ Peteronâ Yesu itâ sâm dukuip, “Patâ, mat nâi ziren ândien. Silep karâmbut tuunâ. Gâgât nâi, Mosegât nâi, Eliagât nâi.” Zo mân nângâm lan yatâ sâip.

³⁴ Sâi sasa nâi ge kwâtepzângoip. Kwâtepzângoi arâp zen kenjât op kirâwe.

³⁵ Oi sasa kâligen gâbâ den zitâ muyageip, “Zi nannâ mem sâlâpkuwan. Zen dinâ nângâm kwâtâtibi.”

³⁶ Den zo nângâm nâ iknetâ Yesu ziknik kiri igâwe. Oi arâpnâ zen zo igâwe, narâk zoren a mân dâzângom ziiñik nângâm ândiwe.

Arapnâ zinjâ wâke molim osiwe.

(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Hañsâi bâknan gâbâ gine a ambân kâmut patâ kândiangâwe.

³⁸ Zengâren gâbâ a nâinâ Yesu konsâm den kâtik itâ sâm dukuip, “Patâ, gâ dinnâ nângâm nannâ eknan. Nâ nannâ kânok.

³⁹ Nângâ. Wâke nâinâ oknanji den kambâñ sâmap. Oi diim mem nâi nâi oknanji lepâunâ gemap. Oi wâke zorânâ mân birânangâm kom mem nâi nâi oknanjâmap.

⁴⁰ Oi arâpkâ molibigât dâzângua zen molinâ sâm kwaknâ bire.”

⁴¹ Sâi Yesunâ itâ sâm dâzângoip, “O, a kâmut nângâm pâlâtânziñ buñ, narâk dabutâ zen sot ândim âkom diizingâm ândibat?”

⁴² Sâmnâ a zo itâ sâm dukuip, “Nângâ diim ga.” Sâi Yesugâren diim âim tatne wâkenâ oknanji hânân gei um gulip op zeip. Oi Yesunâ wâke den dukui ari katep zo âlip oi ibânâ pindip.

⁴³ Oi a ambân zen Anutugât imbanâ zo eknâ âiwap parâwe.

Mumbapkât den sapsun zingip.

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Oi a zinjâ Yesu kut nâi oip, zorat âiwap pam zine Yesu sot arâp ziiñik tap itâ sâm dâzângoip,

⁴⁴ “Den zi dâzângua nângânek. A bonnâ nâ a zengât bitziñan zâibat.”

⁴⁵ Yatâ sâm dâzângoi arâp zen den zo nângâm topnâ mân nângâwe. Den zorat topnâ nângâbegât pâkekoip. Oi Yesu mâsikânam nângâm kwaknâ birâwe.

A sâtnâ ândiândigât den.

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-40)

⁴⁶ Yesugât arâpnâ zengât osetziñan a nâinâ a sâtnâ ândibap, zorat sâm âraguwe.

⁴⁷ Âragune Yesunâ nângânângâziñâ ek nângâm katep mâik nâi diim ga gootnan pâi tâi itâ sâm dâzângoip,

⁴⁸ “Nâinâ katep mâik itâ zo galem oknanjâbap, zo ko nâ kore otnibap. Kore otnibap, zorânâ sângonnogip, zo yatik kore oknanjâbap. Oi zengâren gâbâ a nâi giginâ op ândibap, zo ko Anutunâ zâkkât a patâ sâbap.”

⁴⁹ Sâi Yohanenâ itâ dukuip, “Patâ, nen a nâinâ gâgât kot sâm wâke molei iksen. Oi zâk nen sot mân ândeipkât kwâkânangên.”

⁵⁰ Sâi Yesunâ sâip, “Mân kwâkânangâbi. Nepziñâ mân kândanbapnâ ko buku op betziñan mimbap.”

Samaria a zinjâ Yesu mirâ angân kârânangâwe.

⁵¹ Yesu sumbemân puriksâbam narâk mâte oi Yerusalem kamân âibam kâtigem arip.

⁵² Âibam nâ arâpnâ nâmbutnâ sângonzângoi kândom âiwe. Kândom âimnâ Samaria a zengât kamân nâin takâm nâ Yesugât mirâ nâin muyagibigât dâzângowe.

⁵³ Yesu zâk Yerusalem kamân âibap, yatâ nângâm mirâ angân kârâwe.

⁵⁴ Mirâ angân kârâne Yakobo sot Yohane, zet zo nângâm Yesu mâsikâm sâwet, “Kembu gâ nângâna sâitâ sumbemân gâbâ kârâp gei zingisibap.”

55 Yatâ sâitâ Yesuñâ puriksâm kwâkâzikip.

56 Oi kamân zo birâm kamân nâin âiwe.

Yesu molim ândiândiñgât den.
(Mt 8:19-22)

57 Oi âine a nâinñâ muyageziñgâm Yesu itâ sâm dukuip, “Gâ zoren mo zoren âibâ sâna moligibat.”

58 Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Wâu ulin, zen denziñan ândime. Nii zuu, zen hângotziñan zime. Ka a bonñâ, nâ ko isen korem zo buñ ândiman.”

59 Oi Yesuñâ a nâi muyagem itâ sâm dukuip, “Gâ ga molini.” Sâi a zorân itâ sâm dukuip, “Kembu, nânğâna âi ibânâ hangum gâbat.”

60 Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Birânandâ mumuñandâ ziiñak hanagonek. Gâ ko âimñâ Anutu um topñan ândiândiñ, zorat den sâna lañ kârâbap.”

61 A nâinñâ ko Yesu itâ sâm dukuip, “Kembu, nâ moligibatkat otnigap. Gâ nânğâna puriksâm âim torerâpnâ kândâtziñ kelikñâ gâbat.”

62 Sâi Yesuñâ itâ dukuip, “A nâi kamân nâi âibamñâ mâtâbân âim um zagât op puriksâm kândâtñan ikpap, a yatâ zorân Anutu um topñan bagibagiñ, zorat dâp buñâ.”

10

Arâp donbep sinji âlip dâzânğobigât sângonzânğoi.

1 Narâk zorat kwâkñan Yesuñâ arâp 70 gâsum sâlâpzânğom nep diñ sâm zingip. Oi zikñâ kamân zo âibat sâip, zoren a zagât zagât sângonzânğoi.

2 Oi itâ sâm dâzânğoi, “Kâlamân kut nâi nâi bonñâ donbep, ka nep tuutuñ a bituk. Zorat zen nep mariñgât sâne nep a muyageziñgi nepñan âibi. Nebân âim bonñâ kwâkâm mimbi.

3 Zen âim itâ nânğâbi. Râma gwamñâ zen wâu ulin zengât oserân mân sângonzânğua âibe. Yata zo lañ zen sângonzânğuan.

4 Zen irâ kipâke sot kât mân mem âibi. Oi mâtâbân âim a muyageziñgâm zen sot kin den mân upi.

5 Mirâ nâin zâinam mâirâp itâ sâm dâzânğobi, “Mirâ umñan lumbeñâ zim-bap.”

6 Sânetâ mirâ zoren a nâi lumbeñgât sinji ândei lumbeñâ dinziñgât bonñâ zâkkâren muyagem zim-bap. Buñ oi ko lumbeñâ dinziñâ, zorat bonñâ ziñan âburibap.

7 Mirâ zâibi, zoren tâtat mâme utne nalem zingâne nimbi. Nep a zen nep sângânñâ minetâ dâp upap. Mirâ lañ mân zâibi.

8 Kamân nâin âinetâ buku otziñgâm nalem zingâne nimbi.

9 Zoren a ambân sisi mâsekziñoot kubikziñgâm kamân mâirâp itâ sâm dâzânğobi, ‘Anutu um topñan ândiândiñ mâte otziñgâp.’

10 Ka kamân nâin takâne zingit mân nânğânğâ utne kamân sombêmân kin itâ sâm dâzânğobi.

11 ‘Kinniñan zengât gwapgwap taap, zo lañ gâbâreindâ zemziñgâbap. Zorat topñâ itâ nânğânek. Anutu um topñan tâtatñâ mâte otziñgi bire.’

12 Zorat sa nânğânek. Gâtâm den kubikkubik narâkñan Sodom kamân mâirâp, zen hâuñâ mem gei kwap otziñgâbap. Ka kamân zorat mâirâp, zen hâuñâ mem zâi kwap otziñgâbap.

13 Yei, Koraziñ kamân mâirâp, zen sâknam yâmbât nânğâbi. Yei, Besaida kamân mâirap, nep patâ zengâren muyagewan, zo yatâ Tiro Sidoñ zengâren muyagei sâi ko mârum âigirâp patâ op umziñ melânbe.

14 Zorat ko den kubikkubik narâkñan Tiro Sidoñ a ambân, zen hâuñâ mem gei kwap otziñgâbap. Ka Koraziñ sot Besaida kamân mâirâp, zen ko hâuñâ mem zâi kwap otziñgâbap.

15 Oi Kapenaum kamân mâirâp, zen dap upi? Zen sumbêmân zâibi? Buñâ. Zen simân geibi.”

16 Yâtâ sâmñâ Yesuñâ arâpnâ itâ sâm dâzânğoi, “Nâi zâk zengât den nânğâbapñâ nâgât den nânğâbap. Ka nâi zâk birâziñgâbapñâ yatik birânibap. Oi nâi zâk nâ kândâtnom birânibapñâ sângonnogipñâ yatik kândâtkom birânjânğâbap.”

Arâpñâ puriksâne Yesuñâ Ibânâ mápâseip.

17 Yesugât arâp 70, zen âburem gam sâtâre op Yesu den sinji okñangâwe. Itâ sâmbu dukuwe, “Gâgât korân sâindâ wâke sot kut ñâi ñâi, zinjâ dinninjâ lume.”

18 Yatâ sânetâ itâ sâmbu dâzânngoip, “Satañgât zâk sumbemân gâbâ hânpan yatâ gei koi egâwan.

19 Nânge. Zen mulum sot yangi sot Satañgât kut ñâi ñâi gakârâpñâ, zo lânne mân tâmbetzânngobapkât imbanjâ zinjâwan.

20 Oi wâkenjâ sâtziñg lume, zorat zen mân sâtâre upi. Ka kutziñg sumbemân kulemgui ziap, zorat sâtâre upi.”

21 Narâk zoren Tirik Kaapumñâ Yesu okñangi sâtâre op den itâ sâmbu, “Ibânâ, sumbem sot hân marinjâ, mápâsegigan. Gâ a nânngânngâziñgât nânngâne patâ opmap, a yatâ zo ko dîngâ mem tik kwatziñgâmat. Ka a umziñgât nânngânetâ katep opmap, zo ko dîngâ sapsûm zinjâmat. Oi nâ zorat mápâsegigan. Gâ yatâ muyagem âibap sâmbu kâtigein.”

22 Yatâ sâmbu itâ sâmbu dâzânngoip, “Ibânandâ kut ñâi ñâi zo aksik nâgât bitnan pâip. A zen nanñâ topnâ mân nânngâm kwâtâtîme. Ibânâ, zâk zikñik nek topnâ nânngâmap. Oi yatik a zen Ibânangât topñâ mân nânngâm kwâtâtîme. Nanñâ ninak nânngâm kwâtâtîman. Oi nanñâ nânñâ a nâmbutñâ Ibanâ tirâpzanngua âlip nânngâbi.”

23 Yatâ sâmbu Yesuñâ arâpñâ zengâren puriksâm itâ sâmbu dâzânngoip, “Zen kut ñâi ñâi sen pup tuuga ikse, zorat umâlip nânngâbi.

24 Nâ dâzânngua nânngânek. Propete a sânginjâ sot a kutâ donbep, zen kut ñâi ñâi ikse, zo ek nânngânam osiwe. Den sinji âlip zo nânngânam urâwe. Oi mân nânngâwe.”

*A ñâinjâ kâsanjâ buku okñangip.
(Mt 22:35-40; Mk 12:28-31)*

25 Kembangât gurumin den zorat galem a ñâinjâ Yesu itâ mäsikip, “Patânâ, dap op ândiândi tâmbânngât sinji upat?”

26 Sâmbu Yesuñâ den hâuñâ itâ mäsikip, “Kembangât gurumin denân dap yatâ zeï sâlâpkum nânngâmat?”

27 Mäsiki sâmbu, “Gâ um dâpkâ sot imbanjâ sot nânngânngâgâ, zo Kembangâ Anutu hâlâluyâk pindâna zimmap. Oi gikangât otgimap, yatigâk a torenñâ zengât otgibap. Den yatâ zo ziap.”

28 Sâmbu Yesuñâ dukui, “Den âlip sat. Zorik lum ândiândi tâmbânngât sinji upan.”

29 A zo a ambân mâteziñg zâizâinj upam opñâ Yesu itâ mäsikip, “Oi ñâigât yatâ buku okñangâbat?”

30 Sâmbu Yesuñâ den sinji ñâi itâ okñangip, “A ñâinjâ Yerusalem kamânân gâbâ Yeriko kamânân geibam mâtâbân arip. Ari ko a kâtik, kâmbu a, zen muyagem komñâ hâmbân sot kut ñâi ñâi gakânñâ beknan mem birânngâne mâtâbân mumbam op zeip.

31 Zeï tirik namâ galem a ñâinjâ mâtâbân âi ekñâ walâm arip.

32 Zâk ari ko tirik namâ galem zengât kore a ñâi, Lewigât kâmut zengâren gokñâ, zâknjâ yatik mâtâbân âim ek walâm arip.

33 Oi Samaria hânân gokñâ, a ñâi mâtâbân âi ekñâ umñâ nânngip.

34 Oi ekñâ zâkkâren âim useñâ kelâk sângon, wainj too sanngon kâpeip. Oi donji kwâknjan pamñâ diim âi lomba namin pamñâ galem oip.

35 Hânñâ âibamñâ lomba namâ galem a kât pindâm itâ sâmbu, ‘Gâ a zi galem okñangâban. Kât gigan, zorat nânngâna mân dâp oi âburem gâbarân kât gibat.’ ”

36 Yesuñâ den sinji yatâ sâmbu sâmbu, “A karâmbut zo zengâren gâbâ ñâi nânngâna a kuwe, zo buku okñangip?”

37 Mäsiki sâmbu, “Galem okñangip, a zorânj.” Sâmbu Yesuñâ itâ dukui, “Gâ âim yatâ op ândiban.”

Maria sot Mata, zekât den sinji.

38 Yesu sot arâpñâ, zen âim kamân ñâin takâne ambân ñâi kutñâ Mata, zâknjâ sâmbu Yesu mirin zarip.

³⁹ Oi Matagât gatnâ nâi ândeip, kutnâ Maria. Zâknâ Kembangât kinj topnjan ge tâi den sinji âlip sâi nângip.

⁴⁰ Matâ zâk nalem om kinjâ itâ nângip, “Nep patâ zeî gatnâ mân betnan miap.” Yatâ nângâm Yesugâren âimnâ sâip, “Kembu, gatnandâ birânigi ninak kore uan. Gâ dukuna ga betnan meik.”

⁴¹ Sâi Yesunâ itâ dukui, “Mata, Mata, gâ kut nâi nâigât nângâm kwâkâm kinzat. Nângâ. Kut nâi nâi bâbâlanj upan, zorânâ dâpnan. Maria zâk den sinji âlip nângâm taap. Zâk mân sa birâbap.”

⁴² (-)

11

Ninâugât Den.

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Yesu zâk hân nâin âim ninâu sâi tâi arâpnâ zengâren gâbâ a nâinâ itâ sâip, “Kembu, Yohanenâ arâp ninâu kwâkâm zingip, zo yatik kwâkâm ningâ.”

² Sâi Yesunâ itâ sâi dâzângoip, “Zen ninâu sânam itâ sâbi, ‘Ibâ, gâgât kutkâ hâlâlû zimbap. Gâ gamnâ hân dâp um dap kembu otningâm ândimâmban.

³ Sirâm dâp nalem dâpninjan ningâban.

⁴ Tosaniñ birâban. Nengoot yatik a zengât tosaziñ birâmen, zorat. Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban.’ ”

⁵ Yatâ sâmnâ itâ târokwap dâzângom sâip, “Zengâren gâbâ nâinâ nâtik tânâmnan a bukunâ konsâm dukubap, ‘Bukunâ, gâ nalem karâmbut ni.

⁶ Bukunâ nâinâ nâgâren gâi nalem pindâbam kâruan.’

⁷ Yatâ sâi mirâ mariñâ, zâk mirinâk tap sâbap, ‘Gâ wangât uman gwâlâ kwât nigat? Mirâ mâtâp doongudoongun sot katep uman zie. Zorat ko nâ mân zaat nalem gibat.’ ”

⁸ Yesu zâk yatâ sâmnâ sâip, “Nâ sa nângânek. Mirâ mariñâ, zâk bukunâ sâi mân nângâm uman zimbap, zo ko sâi âim âim ko zaatnâ kut nâi nâi sap, zo mem pindâbap.

⁹ Zorat nânâ torennâ nâi dâzângua nângânek. Zen Kembangâren ninâu sâne ma ko kut nâi nâi zingâbap. Zen kut nâi

nâi kârum ma ko muyagibi. Zen mirâ hângiyân kom kine ko mariñâ mirâ mâtâp mem pâmbap.

¹⁰ Nâi zâk ninâu sâi ma ko bonjâ pindâbap. Nâi zâk kârum manâ manâ ko bonjâ muyagibap. Nâi zâk mirâ hângiyân kom kiri ko mariñâ mâtâp mem pâmbap.

¹¹ Zengâren gâbâ a nâinâ nannâ saru zuugât sâi mulum pindâbap?

¹² Mo kuruk keetnangât sâi yangi pindâbap? Zo bunâ. Zen a ambân bâlinâziñoot yatâ zorâñ murarâpziñ kut nâi nâi âlipnâ zingâme.

¹³ Ibâziñâ sumbemân walâwalâñandâ zen Tirik Kaapungât sânetâ walâm zingâbap.”

A ziñâ wâke molimolinangât Yesu mâsikâwe.

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ A nâi wâkenâ oknangi kopa oip. Oi Yesunâ wâke molei a zo den âlip sâip. Yatâ oi a ambân ziñ eknâ nângâne imbanâ oip.

¹⁵ Ka a nâmbutnâ, zen zâkkât itâ sâwe, “Wâke zengât a kutâ Bezebulu, zâknâ imbanâ pindi wâke molizingâmap.”

¹⁶ Sâne nâmbutnâ ziñâ Yesu top likuliku kulem nâi tuubapkât nângâwe.

¹⁷ Oi zâknâ umziñan eknâ dâzângoip, “Hân nâin zoren kâmbam muyagem kamân dâp kâsa utne kamân zo kwamen zimbap. Mirâ nâin a âmbân ândie, zen kâsa op kâsâpagone mirâziñ kwamen zimbap.

¹⁸ Satanj sot arâpnâ agonetâ nepziñ dap op kâtigem zimbap? Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebulunâ mam oknangi wâke molizingâmap.’ Zorat san.

¹⁹ Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebulunâ mam oknangi wâke molizingâmap.’ Zorat mâsikâziñga sânek. Narâpziñâ zen ko nâinâ imbanâ ziñgi wâke molizingâme? Narâpziñâ zen sarâziñangât topnâ sâi muyagime.

²⁰ Nânâ ko Anutugât imbanandâ wâke molizingâman. Zorat ko Anutugât um topnjan ândiândigât narâk, zo mâte otziñgi mân nânge.

21 A kâwalinootnâ timbâ kâmbamñâ mem mirâ kamânñâ galem op ândei hâlâluyâk zimbap.

22 Oi a kâwalinâ patânâ gamñâ zâkñak kâtigem kom sikum kut nâi nâi beknan memñâ kâsâpkubap.

23 Nâi zâk nâ buku mân otnibapñâ kâsa otnibap. Nâi zâk nepnâ on galem mân upapñâ kândañbap.

24 Wâkenjâ ayân gâbâ takâm hân a mân ândiândinjan âim tâtatñâ kârubap. Kârum mân muyagemñâ sâbap, 'Mirânâ birâm gâwan, zorenâk âburem dum âibâ.'

25 Yatâ sâm âburem âi ikpap. A umñâ sanjon kubikkubikñâ zimbap.

26 Zo zeï eknâ a bukurâpñâ nâmburân zagât, zikñâ dâp yatâ buñâ, bâlinj kâtikñâ, zo diizinj ga a umñanâk zo tâtat mâme upi. Oi a zâk mârûm bâlinjâ ândeipñâ bet bâlinj op kwâtâtibap."

27 Den yatâ sâm kiri a oserân gâbâ ambân nâinâ den kâtikñâ den sâm sâip, "Ambân nâi mingimñâ nam gigip, zâkkât nânga sâtârenjoot uap."

28 Sâi Yesuñâ nângâm itâ sâip, "Ee. Ka nâñâ sa nângânek. A ambân Anutugât den nângâm lume, zengât nânga sâtârenjoot uap."

*Kulemgât kâuk birâñangâne dâzânjoip.
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

29 A ambân donjep, zen zâkkâren mindunetâ topkwap den itâ sâm dâzânjoip, "A ambân narâk ziren ândie, zo nângânângâziñ bâlinjâ oi top lâkulâkugât kulem iknam kâuk birâme. Oi zen kulem nâi buñâ. Propete Yona, zâk Niniwe zengâren kulem oip, zo yatâ âsagei ikpi.

30 Mârûmñan Yona zâk Niniwe a zen bâlinjâziñ kândâtkom Anutu mâte okñangâbigât girem den dâzânjoip. A ambân narâk ziren ândie, zen yatâ upigât den dâzânjoman. Nâ zengât kulem nâi op ândian.

31 Hân torenge mârûmñan ambân kutâ nâi ândeip. Den kubikkubik narâkñan ambân kutâ zorâñ zaatñâ a kâmut narâk ziren ândie, zengât bâlinjâziñ sapsugi hâuñâ mimbi. Zo yen buñâ. Ambân zo Salomogâren gâbâ nângânângâ âlipñâ mimbat sâm hân torenge gâbâ gâip. Oi

narâk ziren a nâi nâ ândian. Nâ Salomo wâlan. Ziñ wangât op nâgât den birâme.

32 Niniwe kamân mâirâpñâ, zen zo yatigâk den kubikkubik narâkñan zen zaatñâ a kâmut zi zengât bâlinjâziñ sapsune hâuñâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân mâirâp, zen Yonagât den nângâm umziñ melânjâwe, zorat. Oi narâk ziren a nâi nâ ândian, zirâñ Yona wâlan.

33 Zen kârâp sâum mân tik pame. Amañ kâligen mân pam kwârakume. Zo buñâ. Âsakñâ zo tâtatñâ kwâkñan pane mirâ umñan âsakñâ âsagei a zen zâim ikpi.

34 Siñgâ zo sâkkanjât âsakñâ. Siñgâ âlipñâ tâi ko sâkkâ zâk âsakñan tâpap. Ka siñgâ nâtâtik kâri ko sâkkâ nâtâtik muyageibap.

35 Zorat ko zen galem oranjâm ândibi. Umziñan nâtâtik muyagebapkat yatâ op ândibi.

36 Zen um sâk nâtâtik buñâ. Âsakñik op nanjâbabân hâlâluyâk âsagem nanjâbap. Kârâp âsakñandâ âsagemap yatâ."

Siñgi âlip sâkñik mân lubi.

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 20:45-47)

37 Den zo sâm nanjâm ândei Parisaio a nâinâ nalem nimbapkat sâi mirin zâim nalem nininjan tâip.

38 Yesu zâk bikñâ mân sanjon zâi tâipkat Parisaio a zâk nâñgi mân dâp oip.

39 Oi zorat Kembuñâ itâ dukui, "Parisaio a zen hâkop sâkñik sanjonme. Umziñan ko on kâmbu sot bâlinjâ piksâm ziap.

40 Zen a nângânângâziñ buñ. Dap nâñge? Anutu zâk kut nâi nâi zorat sâkñâ muyageipñâ umñâ mân muyageip?

41 Zorat zen a kanpitâ zengât umziñ patâ zeï kut nâi nâi âlipñâ, zo mem ziñgâm umziñâ salekkubap.

42 Yei, Parisaio, zen danjât sot kâñgan, zomap, kut nâi nâi zo bâzagârân gâbâ kânok Kembugât siñgi sâm pame. Zorat torenjâ den târârakñâ sot Anutugât umziñ patâ nângânângâ, zo birâme. Nâi lumñâ nâi lubi. Zo yatâ upi.

43 Yei, Parisaio, zen mâpâmâpâse namin a sâtñâ tapmeyân mâte tâtnat

sâme. A ambân sombemân sâm âlip kwatningâbigât umziņ patâ kinmap.

⁴⁴ Yei, Parisaio, zen a hanzângowe kwak yatâ hibuk op zeî a zen mân ek kwâkņan âim game. Zen zo yatâ. Umziņan bâliņâ kârokņâ ziap. Oi a ambân ziņâ sâkziņâ ikne âlip opmap.”

Propete a zângowe, zengât den.

⁴⁵ Yesu zâk den yatâ sâi Kembangât gurumin a nâiņâ sâtņan mem itâ sâip, “Patâ, gâ den yatâ sânanđâ Kembangât gurumin a nengât den sâm bâliņ kwatningat uap.”

⁴⁶ Yatâ sâi. Yesuņâ hâuņâ itâ mâburem dukuip, “Yei, Kembangât gurumin den zorat galem a, zen kut nâi nâi yâmbâtņâ a kwâkziņan pam ziņ bet bâsaņ ândime.

⁴⁷ Yei, Sâkurâpziņ zen Propete zângowe, zengât kwagân kât kâsaget mindune kiri neule mot tuume.

⁴⁸ Yatâ op sâkurâpziņ zengât nângâne âlip oi ziņâ zângowe, zo zengât kwagân neule mot tuume.

⁴⁹ Zorat Anutugât nângânângâyân den nâi itâ muyageip, ‘Nâ zengâren Propete sot Aposolo sângonzângua gine nâmbutņâ zângom moliziņgâm a nâmbutņâ zângone mumbi.’

⁵⁰ Oi zorat mârumņan a muyamuyagiņ narâkņan topkwap Propete zângone gilâmziņ geip, zorat tosa zo narâk zi ândie, zengâren mâkâbap.

⁵¹ Kâmbam zo mârumņan Abegâren gâbâ târokoi gam Sakaria, zâk tirik namin Kembangât siņgi nalem uuņâ zo nangâmņan kuwe. Nâ perâkņak sa nângâne. Kâmbam zorat tosa a kâmut zi zengâren mâkâbap.

⁵² Kembangât gurumin a zen nângânângâ âlipkât mâtâp dooņguwe. Mâtâp dooņgumņâ naņgo mem pâpan mem âiwe. Ziņak naņgoyân mân bagiwe. Oi a ambân baginam utne mâtâp pâke kwarâwe.”

⁵³ Den yatâ sâm ari Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen topkwap ândei ândim yatâ op den sâi kâitkum mâsikâm âiwe.

⁵⁴ Oi lâuņan gâbâ den nâi nângâne bâliņâ oi denân pânatkât ek galem op ândiwe.

12

Yeusņâ Parisaio a sarâziņangât girem dâzângoip.

(Mt 10:26-27)

¹ Oi a ambân doņbep patâ Yesugâren mindum pâlâtâņ kin kiyân lân lân urâwe. Yatâ op kine topkwap arâp den itâ sâm dâzângoip, “Zen Parisaio zengât arik bâliņ zengâren âsagebapkât kârum ândibi. Sarâziņangât op san.

² Kut nâi nâi tik ziap, zo mân tik zimbap. Zo nâran mâbâlakņibap. Oi kut nâi nâi tik pâpanņâ, zo nâran kagibap.

³ Nâtigân den tik sâme, zo gâtâm maayân âsagibap. Mirâ umņan halop den sâme, zo gâtâm sombem kabâņan sâm muyagibi.”

Yesuņâ kengât den dâzângoip.

(Mt 10:28-31)

⁴ “Bukurâpnâ, nâ itâ dâzângobâ. A sâkziņik zângobi, zengât mân kengât upi. Zen um dâpziņ mân tâmbetkubi.

⁵ Nâigât kengât upi, zorat dâzângua nângâne. Zâk gomņâ kâbakņei simân geibangât imbaņâ zemņangap, Anutu, zâkkât kengât op ândibi.

⁶ Nii sâmbâlâlê, zo sângân patâ buņâ. Kât kuriņâ mâiktârâ zagât pam bâtnâmbut mimban. Oi Anutu zâk zen pisuk patâ ziņgit naņgâmap.

⁷ Zâkņâ a zengât kâukziņ sâmotņâ aksik tenğâziņ ek nângâm naņgâmap, zorat kengât buņ ândibi. Zen sâmbâlâlê yatâ buņâ. Zen a. Anutu zâk umņandâ gâsuziņgâmap.

⁸ Oi nâi dâzângua nângâne. Nâi zâk a ambân mâteziņan sâm âlip kwatnimap, zo ko a bonņâ, nâ yatigâk Anutugât sumbem arâpņâ zengât mâteziņan sâm âlip kwâkņangâbat.

⁹ Oi nâi zâk a ambân mâteziņan kwâimbânibap, zo ko a bonņâ, nângoot yatigâk sumbem a mâteziņan kwâimbânangâbat.”

Kaapumgât den.

(Mt 12:32; 10:19-20)

¹⁰ “Nâi zâk a bonņâ nâ sâm bâliņ kwatnibap, zâkkât bâliņâ zo âlip birâbirâņâ. Ka nâi zâk Tirik Kaapum sâm bâliņ kwâkņangâbap, zâkkât tosa zo Anutuņâ mân birâbap.

11 Gâtâm mápâmâpâse namâziñan mo a kutâ zengâren diizingâm âine den toren dap sânat sâm nângâ kwâkâ mân upi.

12 Narâk zoren den sâbi, zo Tirik Kaa-pumñâ sapsun zingâbap.”

Kât sikumgât âkñâle mân upi.

13 A osetziñan gâbâ a nâiñâ Yesu itâ sâm dukuip, “Patâ, âtânâ zâk ibânangât bet boi zikñik mem ândiap, zorat gâ dukunandâ kâsâpkum torenñâ nâ nibap.”

14 Sâi Yesuñâ itâ dukuip, “Nâiñâ nâ a sâtnâ mo a kutâ nâbaripkât nâgâren ga sat?”

15 Yatâ sâm den itâ târokwâip, “A nâmbutñâ kut nâi nâi patâ zemzingap, zo ko ândiândi bonñâ mân zingâbap. Yatâ opñâ umziñ galem op ândibi. Zen kât sikumgât âkñâle mân op ândibi.”

16 Yatâ sâmñâ den sumbuñâ nâi itâ dâzângoip, “Sikum a nâigât kâlamñan gom sambe patâ zemñangip.

17 Oi umñandâ itâ nângip, ‘Nâ dap upat? Kut nâi nâi donbep patâ zemñigap, zorat mirânñâ mân kinzap.’

18 Yatâ nângâm sâip, ‘Itâ upat. Nâ nalem silep kândanñ nîlip patâ tuumñâ zoren âi pa tâpap.

19 Gomsambe zemñigapkât mulunâk tâi narâk kârep om nem zâibat. Zorat sâtâre kwâkñan ândibat.’

20 Yata sâi Anutuñâ itâ sâm dukuip, ‘O, a nângânângâgâ buñâ, nâtik ziren ândiândigâ bekan mimbat. Kut nâi nâi minduin, zo nâigât upap?’

21 Zorat sa nângânek. Nâi zâk yatik Anutugât mân nângânângâ op zikñâ sinji sikum kut nâi nâi mindui tâkñangâbap, zo ko Anutuñâ zo yatik okñangâbap. Anutuñâ a yatâ zo egi kanpitâ upap.”

*Sâkkât kut nâi nâi, zorat mân nângâm kwâkâm ândibi.
(Mt 6:25-34)*

22 Yesuñâ arâpñâ itâ dâzângom sâip, “Zorat op dâzângobâ. Itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan nem ândinat?’ Mo sâkziñangât itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan mem ândinat?’

23 Nalemñâ bon buñâ. Ândiândiñâ bonñâ. Sâk pâkenñâ bonñâ buñâ. Sâkziñandâ bonñâ.

24 Zen nii zingit nângâbi. Zen nep mân kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune tâpmap. Oi lañ Anutuñâ nalem muyagem zingâmap. Zen ko nii yatâ buñâ. Zen a. Anutu, zâk umñandâ gâsuzingâmap.

25 Zen ândiândiziñangât nângâm kwâkâm ko âlip ândine âi topñan subap?

26 Zen kut nâi mâik, zo âlip mân galem upme, zorânñâ wângât kut nâi nâi torenñangât nângâm kwâkâ upme?

27 Zen pâliñpâliñgât neulenñâ âsagemap, zo ek nângânek. Zâk hâmbâ nep mân tuumap. Oi sa nângânek. A kutâ Salomo, zâk sikum patâ sot neule âlip zemñangip. Ka zâk hâmbâ neulenoot zo yatâ mân mem ândeip.

28 Oi neule âlip, zo hibukñan itârân muyagei muka sâmbum pane kârâbân simbap. Anutuñâ sâi neule âlipñâ muyagemap. Oi zengât sâk pâke mot mân muyagem zingâbap sâme? Nângâm pâlatânziñ buñâ, zen. Kembuñâ ko âlip galem otzingâbap.

29 Oi zen itâ mân nângâbi, ‘Nen wan wan nem ândinat?’ Nalemgât nângâ kwâkâ mân op ândibi.

30 Um kâtik a ambân hân dâp, zen um nângânângâziñ zoren pane zemap. Zen ko yatâ mân upi. Ibâziñandâ wan wangât kwakse, zo ek nângâmap.

31 Anutu um topñan ândibi, zorat umziñ pane zimbap. Yatâ utneta sâkkât kut nâi nâi aksik zingâbap.

32 Râma gakânâ, zen kenñgât mân op ândibi. Ibâziñâ zâk um topñangât sinji kwazingip.

33 Zen kut nâi nâi zemzingap, zo a ambân kanpitâ zingâbi. Yatâ opñâ sumbemân sikum bonñâ, zinziñâ, zo mimbi. Zoren kâmbu a ziñ mân mimbi. Zoren wâsâsâñ ziñ mân tâmbetkubi.

34 Kut nâi nâiziñâ zemabân, zoren yatik umziñ pane zemap.”

Um wâgân ândiândigât den.

35 “Zen petziñ lapñâ kârâpziñ sâune sei mambât ândibi.

36 Kore a zen a kutâziñandâ hân kârebân gâbâ âburem gam hângiyân koi mâtâp mem pambigât mambât ândibi. Zen yatâ op ândibi.

³⁷ A kutâ, zâk âburem gâi kore arâpñâ um gwâlâ ândine muyagezingâm zengât nângi sâtârenjoot upap. Nâ perâkñâk dâzângobâ. Zâk nepkât pet lapñâ nalem tap niniñan zâmbari nalem nimbigât kore otzingâbap.

³⁸ A kutâ, zâk nâtik tânâmñan mo hanjsâsâgât purikâsm gâi um wâgân ândine muyagezingâbap, zo ko âlip upap.

³⁹ Zen itâ nângânek. Kamân nâigât a zen kâsa nâtik ziren takâbi, narâk zo yatâ nângâm um wâgânâk ândim kamânziñ galem upi.

⁴⁰ Oi a bonñâ nâ puriksâbatkât narâkñâ mân nângâm ândie. Narâknâ mân nângâm tâtne gâbat, zorat mambâtnim um wâgân ândibi.”

Kore a bâliñangât den.

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Yesu zâk den yatâ sâi Peteronñâ itâ sâm mâsikip, “Kembu, gâ den alotñâ zi niñik mo ârândâñ niñangât sat?”

⁴² Mâsiki Kembuñâ den sumbuñâ nâi itâ sâip, “A kutâ nâi zâk kore a gakârâpñâ zengât galem a nâi pam itâ dukubap, ‘Nâ âi ândia galem otzingâm ândim narâkñan nalem dâpziñanâk zingâm ândiban.’ Oi zâk dap ândei galem a nângânângânjoot sot sât luluñoot sâsânâ?”

⁴³ Galem a zâk nep sâm pindâpindân, zo dâñâk galem oi patâñandâ gâbap, galem a yatâ zorat nângi âlip upap.

⁴⁴ Nâ bonñâ sa nângânek. A kutâ zâkñâ galem a zo patâ pam kut nâi nâi galem upapkât sâm pindâbap.

⁴⁵ Oi galem anñâ umñan itâ nângâbap, ‘Patânâ, zâk kârebân âimñâ kek mân gâbap.’ Yatâ nângâm kore a ambân zângom mem nâi nâi otzingâbap. Otzingâmñâ nalem om nem too kâtik nem um gulip op ândibap.

⁴⁶ A kutânâ gâbapkât mân nângâm gulip-malip ândibap oi a kutâ zo gam kom kâbakñei bâliñ mâme osetziñan âi ândibap.

⁴⁷ Kore a nâi zâk patâñangât den nângâm diñâ kwâkâbap, patâñâ zâk tâkñâ lapitpap. Oi hâuñâ mem zâi kwap pindâbap.

⁴⁸ Oi nâi zâk patâñangât den mân nângâm den kwâkâbap, zo zâk tâkñâ lapit-pap. Zo hâuñâ mem gei kwap pindâbâp. A nâi zâk kut nâi nâi yâmbâtnâ pindâpindân, zo bonñâ yâmbâtnik muyagei dâp upap. Oi nâi zâk nep patâ sâm pindipñâ nep patâ zo tuugi dâp upap.”

Yesuñâ kârâp mem geip.

(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Nâ hânân kârâp ua sem kut nâi nâi bâliñâ sem pitinjkubapkât gem gâwan.

⁵⁰ Too sanjon niibi, zorat nângâm ândim umnâ yâmbâriap.

⁵¹ Zen nâgât itâ mân sâbi, ‘Zâk lum-beñ muyagibapkât geip,’ Yatâ buñâ. Nâ kâmbam âbângubapkât gewan. Nâ kâsâpzingobatkât gem gâwan. Zen dinnangât op kâsâpagom ândibi.

⁵² Oi itârân topkwap itâ muyagibap. Mirâ nâigât a ambân bâtnâmbut, zen âbângum toren zagât toren karâmbut upi.

⁵³ Nanñâ ibanñâ, zet kâsâpagobabot. Oi mam bârat, zet kâsâpagobabot. Iran sibun, zet kâsâpagobabot.”

Kembugât kulem ikpi.

(Mt 5:25-26; 16:1-4)

⁵⁴ Yatâ sâmñâ a ambân aksik itâ sâm dâzângoip, “Mirâ sumunkoi zen itâ sâme, ‘Map gâbamap.’ Sâne map gâmap.

⁵⁵ Mirâ pitâyangâm zeï ekñâ sâme, ‘Maa upâmap.’ Sâne yatâ opmap.

⁵⁶ Sarâ a ambân, zen sumbemgât tobatñâ ekñâ nângâme. Ka zen nâgât topnâ mân nângâm kwâtâtime.

⁵⁷ Zen wangât mâtâp târârak sot gângonñâ, zo mân kâsâpkum ek nângâme?

⁵⁸ Gâ buku nâi sot kâsâp op dinzikñâ zo kek kubikpabot. Yatâ mân otna kâsagandâ diñâ top likuliku agâren sâi zâkñâ nângâm kâwali arâpñâ sâi gâsum diigim tâk namin gâbanbi.

⁵⁹ Nâ perâkñâk dâgobâ. Gâ yen mân gâban. Gâ zoren tap ko kâsagâ kât pindâna âkiyâk gâban.”

13

Umnij mân melânjindâ Anutu kâbakñeniñgâbap.

¹ Narâk zoren a nâmbutñâ ziñâ Yesu den sinji itâ dukuwe, “Galilaia a nâmbutñâ,

zen Anutugât sinji sâm makau kom unam utnetâ Pilatonâ sâi kâwali arâpnâ zinâ zângom nanngâwe. Zângone a gilâm sot makau gilâm, zo ârândân mâpotne giarip.”

² Den sinji yatâ dukune itâ mäsikâzingip, “Zen dap nânge? Zeŋgât tosanâ Galilaia a nâmbutnâ zeŋgât tosa walip, zorat tosağât op tâmbetzângoip?”

³ Yatâ buñâ. A nâmbutnâ zen tosazinjoorâk ândie. Zen umziñ mân melânbiyân yatigâk tâmbetagoi.

⁴ Yerusalem kamânân a kiin nâmburân karâmbut Siloam mirâ kârep patânâ kwâratzângoip. A kiin nâmburân kârâmbut zo tosazinandâ Yerusalem kamân mâirâp nâmbutnâ walâzingip?

⁵ Yatâ buñâ. Nâmbutnâ zeŋgât tosa ziap. Dâzângua nânngânek. Zen umziñ mân melânbiyân yatigâk tâmbetagom kwâkâbi.”

⁶ Den zo sâm nanngâm Yesuñâ den sum-buñâ itâ sâip, “A nâinâ nepñan nak koset nâi kâmiri lâambarip. Oi mariñâ zâk bonñangât âi kârumâip.

⁷ Yatâ opñâ nep galem a itâ dukum sâip, ‘Nânngâ. Nâ nak zirat bonñâ kârum ândia kendon patâ karâmbut âkap. Nak zo bonñâ mân opmap, zorat ko kârâban. Wangât hângât kelâknâ yen mimbap?’

⁸ Yatâ sâi ko galem anâ itâ dukuip, ‘Patâ, gâ birâna kendon kânok zi kirik. Oi nânâ topñan hân kârâm pa pambâ.

⁹ Yatâ ua narâk nâin bonñâ âsagibap mo buñâ, zo iktat. Oi bon mân oi ek sâna kârâm pândat.’”

Yesuñâ kendonân ambân nâi kubigip.

¹⁰ Narâk nâin Yesuñâ mâpâmâpâse namin zâim den sinji âlip dâzângoip.

¹¹ Oi mâpâmâpâse namin zo ambân nâi tâip. Kendon patâ kiin nâmburân karâmbut umñan wâkeñâ okñangî ândeip. Wâkeñâ okñangî kândâtñâ pindinsâm ândeip. Dap op winziksâm ândibap?

¹² Yesuñâ ambân zo ekñâ itâ dukuip, “Ambân gâ winziksânangât san.”

¹³ Yatâ sâmñâ bikñandâ kâukñan pâi kândât winziksâi Anutu mâpâseip.

¹⁴ Yesuñâ kendonân ambân zo kubigipkât mâpâmâpâse namâ galem anâ nânji bâlei kuk op sâip, “Nep mâme

hilâm nâmburân kânok ziap. Zoren gane kubikzingâbap.”

¹⁵ Yatâ sâi Yesuñâ itâ mâburem dukuip, “Sarâ a zen. Kendonân donji sot makâu gakârâpziñ too nimbigât diizingâm âime.

¹⁶ Ambân zi Abaramğât kiun. Sataññâ saagi kendon kiin nâmburân karâmbut yatâ op ândeip. Oi nânâ kendonân kubik-san, zo nânngâne mân dâp uap?”

¹⁷ Yatâ sâi ko kâsa okñangâweñâ anjun urâwe. A ambân kâmut, zen ko kulem zorat umâlep patâ urâwe.

Kembugât den zo wakum keetñâ yatâ.

(Mt 13:31-33; Mk 4:30-32)

¹⁸ Yesu zâk den itâ târokwap dâzângoip, “Antugât sinji âlip zorat mâtâp, zo wanân dâpkwap sâbâ?

¹⁹ Zo wakum keetñâ yatâ. A nâinâ nepñan âi kendi kâmñâ takâm nak oip. Oi nii zinâ gamñâ bâranñan pam tapme.”

²⁰ Oi itâ târokwap sâip, “Sinji âlipkât mâtâp, zo wanân dâpkwapâ?

²¹ Zâk sii danğât yatâ. Ambân nâinâ sii danğât naleman pam oi sei nalem naam donbep op nanngip.”

Sumbemân bagibaginangât den.

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Yesu zâk Yerusalem kamânân âibam âim kamân patâ sot kamân mâik mâigân sinji âlip dâzângom arip.

²³ Ari a nâinâ mäsikâm sâip, “Kembu, a bituktâ zinâ sumbemân zâibi, mo dap?”

²⁴ Oi Yesuñâ den nâi itâ dâzângoip, “Mâtâp gâbâkñan bagibigât kâtigibi. Nâ dâzângua nânngânek. A ambân donbep patâ, zinâ mâtâp gâbâkñan baginam osibi.

²⁵ Mirâ mariñâ, nâ zaat hânji doongua hânjiyân kom itâ sâbi, ‘Kembu, mâtâp mem pânan.’ Sâne itâ dâzângobat, ‘Nâ zen mân nânngâzingan. Zen waniñ gok?’

²⁶ Mäsikâzinga zen hauñâ itâ sâm dâtnobi, ‘Nen gâ sot ândim too nalem niwen. Oi kamâniñangât sombemân den sinji âlip sâna nânngâwen.’

²⁷ Yatâ sâne itâ dâzângobat, ‘Dâzânguan zo, zen waniñ gok? Nâ mân nânngâzingan. Bâliñ mâme a, zen birâninek.’

²⁸ Oi Abaram, Isaka, Yakobo sot Propete nâmbuñâ Anutugât um topñan ândinetâ

zingitpi. Ka zen ko âkņan ândimņâ umbâlâ op isem ândibi.

²⁹ Oi hân mirâsinj takâtakâņan sot geigeinjan sot hân toren toren, zobâ a ambân takâm Anutugât um topņan bagimņâ sii nalem patâ nem sâtâre op zimbi.

³⁰ Nâņgânek. A bet, zengâren gâbâ nâmbutņandâ kândom upi. A kândom, zengâren gâbâ nâmbutņandâ bet upi.”

Herodegât den.

³¹ Narâk zoren Parisaio a nâmbutņâ zinj Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, “Herodeņâ gobat sapkât hân zi birâm âi.”

³² Sânetâ dâzâņgoip, “Zen âburem âim wâu ulin zo nâgât itâ sâm dukubi, ‘Nâņgâ. Nâ irâk sot muka wâke molizingâbat sot mâsek kubikzingâbat. Haņsâi mâra nep tuuga âkâbap.’

³³ Itârâņ, muka sot mâra mâtâp âibatkat sâsâņâ. Yerusalem kamânânâk Propete zâņgome. Nâ zoren zaria nobi. Mân zaria sâi ko dap yatâ nobe?”

Yerusalem kamâņgât den girem dâzâņgoip.

(Mt 23:37-39)

³⁴ Yatâ sâm sâip, “O Yerusalem kamân marirâp, zen Propete zâņgome. Anutunâ kore a sâņgonzâņgoi zengâren gâne kâtņâ mem zâņgome. Kurukņâ gwamârâp gâbârezingâm abâtņandâ lâmbamzâņgomap, yatigâk nâņâ a ambân kâmut kinnâ topņan gâbârezingâbâ sa birâņime.

³⁵ Nâņgânek. Mirâ kamânziņâ nâņâ birâbat. Nâ sa nâņgânek. Zen dum mân nek ândim itâ sâm nikpi, Kemputgât sâtkat gaap, zâk sâm âlip kwâkņanġânâ.”

14

Kendonân Yesuņâ mâsek a nâi kubikņanġip.

¹ Yuda zengât kendon nâin Parisaio a zengât a sâtņâ nâiņâ Yesu nalemġât diigi mirâņan zariip. Oi a nâmbutņâ zen zâk sot nalem ninam diņanġât dap sâbap sâm ek tarâwe.

² Oi a nâi kiņ bik lâmbatlâmbat zoren zâi tâip.

³ Oi Yesuņâ ekņâ Kemputgât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a mâsikâzingâm sâip. “Zen sânek. Kendonân a kubikkubikņâ, zo orotņâ mo mân orotņâ?”

⁴ Yatâ sâi hirinjsâm kine Yesuņâ a zo bikņandâ gâsum kubikņanġâm sâņgongui arip.

⁵ Ari ko itâ dâzâņgoip, “Zengâren gâbâ a nâigât nannâ mo makau kendonân lamân giari birâne tâpap mo sâmbune kopġâbap?”

⁶ Yatâ dâzâņgoi den torenņâ dukunam kwakņâ birâwe.

Zen sâk mâme mân upi.

⁷ A nalem ninam diizingi mirin zâiwe. Mirin zâim kian mâteyâk âi tatne Yesuņâ zingitņâ itâ dâzâņgoip,

⁸ “Gâ a nâiņâ sii nalem om sâi gamņâ kian mâteyâk mân tâpan. Gâ kian mâteyâk âi tâtnandâ a pâtâ nâi gâbap.

⁹ Gâi sii nalem mariņâ itâ dâgobap. “Zo zâkkât tâtat. Gâ âmbi âi.’ Dâgogi a yenņâ zengât kian kândâtņan âi tap aņun upan.

¹⁰ Nâiņâ sâi gamņâ a giginâ zengât kian tâpan. Tâtna sii nalem mariņandâ gekņâ itâ dâgobap, ‘Buku, gâ zâi kian mâteyâk tâtnan.’ Yatâ dâgogi a mâteziņan umâlep patâ nâņgâban.

¹¹ Nâi zâk umņâ mem ge kwap ândibap, zâk ko mem zaatzaatņâ. Ka nâi zâk sâk mâme op ândibap, zo ko mem ge kwâkwatņâ.”

¹² Yatâ sâmņâ a diigip, zo itâ târokwap dukuip, “Gâ si nalem umbam buku, âtâ mun, torerâpkâ, kamârâpkâ mân diizingâban. Wangât, zengoot yatik narâk nâin diigim hâuņâ mâkâne âkâbap, zorat.

¹³ Itâ upan. Sii nalem ona sei a giginâ sot kiņ bitziņ bâlîņ sot sen nâttâtik, a ambân yatâ zo diizingâban.

¹⁴ Yatâ otna zengoot hauņâ mân mâkâne tosâziņâ yen zei a târârakņâ zaatpi, narâk zoren Anutunâ hauņâ gibap.”

Sii nalem patâgât den sumbuņâ.

(Mt 22:1-14)

¹⁵ Sâi nalem ârândâņ nem tarâwe, zengâren gâbâ a nâiņâ itâ sâip, “Nâi

zâk Anutugât um topņan nalem nimbap, zâkkât nânğa sâtâreņoot uap.”

16 Sâi Yesuņâ den sinġi nâi itâ dukuip, “A patâ nâi sii nalem oip.

17 Sii nalem uuņâ narâk mâte oi kore a nâi sâņgongoi âi a zen zop kânņan sâsâņâ, zo itâ dâzânġoip, ‘Nalem mârum om kâtân tuugen. Ganek.’

18 Sâm dâzânġoi zen kut nâi nâiyân tâbi sâm birâm tarâwe. Oi nâi zâk sâip, ‘Nâ hân nâi kwâlâwan, zo ikpam âibâman. Zorat ġâ patâġâ dukuna nânġi mân bâliņ upap.’

19 Nâi zâk sâip, ‘Nâ makau bâzagât sâņġân mewan, zo âi ziņġitpâman. Zorat patâġâ dukuna nânġi mân bâliņ upap.’

20 Nâi zâk sâip, ‘Nâ ambân mewangât mân ġâbat.’

21 Yatâ sâne kore a âburem âi patâņâ dukui nânġâm kuk op itâ dukum sâņgonguip, ‘Ġâ kamânân mâtâp patin sot mâik mâiġân âim a ambân zo yatâ zo diiziņġâna ganek.’

22 Sâi kore a zâk yatâ opņâ patâņâ dukum sâip, ‘Patâ, ġâ den sat, zo lujan. Oi mirâ zo mân pikse.’ Dukui patâņâ itâ dukuip,

23 ‘Ġâ dum âi kamân âkņan mâtâbân hibukņan âi ġâsum diiziņġâna ga mirânan piksâbi.

24 Nâ itâ dâzânġua nânġânek. A kândom zop dâzânġowan, zen mânâk nimbi.’”

Yesu molimoliņġâ den.

(Mt 10:37-38)

25 A ambân kâmut patâ Yesu molim âine puriksâm itâ dâzânġoip,

26 “Nâi zâk nânġâren ga ândibâ sâm ibâ mamņâ sot ambin murarâņâ sot âtâ munņâ ponâņâ sot ândiândiņâ, zen mân birâziņġâbam upap, zâk nânġât a mân op ândibap.

27 Nâi zâk zikņâ poru nakņâ mân lum nânġât mâtâp lânġap, zâk nânġât a mân op ândibap.

28 Zeņġâren ġâbâ a nâi mirâ tuubamņâ sâņġânġâ sâlâpkum kubik tuubap mo mân tuubap, zorat topņâ ek nânġâbap.

29 Oi yatâ mân opņâ keġâk mirâņâ tandâ pâi ġiari kâtņâ kârum birâbap. Biri ko a ambân ziņâ ekņâ ġirâņġanġâbi.

30 Zen itâ sâbi, ‘A zi âsak op mirâ patâ tuubam op tandâ kwânânġâm biri kinzap.’

31 A kutâ nâiņâ a kutâ nâi kumbamņâ keġâk mân âibap. Zâk itâ nânġâm kwâkâbap, ‘Nen a bituk ândienġâ ândi a donġep ândie. Zen âlip zânġonat mo buņâ?’

32 Ziņġânġât nânġi ġiġiņ oi kâsa kârebân tatne kâwali a nâmbutņâ sâņġonzânġoi zen âi lumbeņġâ den sâne lumbeņ op ândibi.

33 Oi yatik zeņġâren ġâbâ nâiņâ kut nâi nâiņâ zo mân birâmņâ dabân nânġât a op ândibap? Zâk nânġât mân upap.”

34 Yatâ sâmņâ den sumbuņâ nâi itâ sâip, “Sii zo naamņâ. Ka siġât naamņâ buņ oi ko dap oindâ naamņâ dum upap? Zo buņâ.

35 Sii bâliņâ zo yatâ mo yatâ orotņâ, zo mân ziap. Zo yen lum pâindâ âibap. A nâi zâk kindapņootņâ den zi nânġâbap.”

15

Râma ġalem ġât den sinġi.

(Mt 18:12-14)

1 Kât mimiņâ a sot bâliņ mâme a, zen Yesuġâren den sinġi âlip nânġânam mindumarâwe.

2 Oi Parisaio a sot Kembangât gurumin den zorat ġalem a, zen zorat nânġâne bâliņ oi Yesuġât itâ sâwe, “A zâk bâliņ mâme a zen sot tap nalem nemap. Man orotņâ zo opmap.”

3 Yatâ sâne Yesuņâ den sumbuņâ nâi itâ sâm dâzânġoip,

4 “Zeņġâren ġâbâ a nâiġât râma 1 han-deret ândibi. Oi zeņġâren ġâbâ kânoktâ âi buņ oi birâbap? Zo yatâ buņâ. Kâmut patâ 99 zo birâziņġâm buņ upap, zo kârubap.

5 Kârum ma muyagem umâlip op âkom âibap.

6 Âim bukurâp sot kamârâp dâzânġom sâbap, ‘Sâtâre utnâ. Râmanâ buņ oip, zo muyagian.’

7 Nâ dâzânġua nânġânek. Zo yatigâk a 99 zen târârakņâ ândine sumbemân sâtâre patâ muyagibap. Ka bâliņ mâme a kânokņâ umņâ melâni zâkkât op sumbemân sâtâre patâ walâm yâmbâtņik muyagibap.”

⁸ Yatâ sâmñâ den ñâi itâ târokwap sâip, “Dap nânge? Ambân ñâiñâ kât bâzagât mem ândibap. Mem ândei kât kânok gei buñ oi birâbap? Buñâ. Zâk kârâp sâumñâ mirâ pitâm kârum ma muyagibap.

⁹ Kârum muyagemñâ ambân bukurâpñâ, kamârâpñâ zânjonsâi gane itâ dâzângebap, ‘Kâtnâ buñ oip, zo muyagian, gât ko sâtâre utnâ.’

¹⁰ Zorat sa nânghânek. Zo yatik bâliñ mâme a mo ambân kânok umñâ melâñi Anutugât sumbem arâp zen sâtâre upme.”

A katep ñâi tâmbetagobam oip.

¹¹ Yesuñâ den sinji ñâi itâ sâm dâzângeop, “A ñâi nanzatñâ zagât ândiwet.

¹² Nan kwakñandâ ibânñâ itâ dukuip, ‘Ibâ, gâ kât sot sikum nâgât sinji sâin, zo mem ni.’ Yatâ sâi kât sot sikum kâsâpkumñâ munñâ pindâm âtânangât sinji pâi tâip.

¹³ Oi bet katep zâk sirâm bituktâ ândim sikum sot kât zo aksik mem ba hân kârebân arip. Zoren âi lañ ândim bâliñ top top opñâ kât sot sikum zo zoren zingâm nanjip.

¹⁴ Kât sot sikum zo buñ oi ândim hân zoren pu patâ muyageip. Oi a zo dap upâ sâm kwagip.

¹⁵ Hân mariñâ ñâi zâkkâren ari sâi hibukñan âi bâu galem ândeip.

¹⁶ A zen nalem angân kârânangâne yen tap tepñangât opñâ bâu zenngât nalem nimbam oip.

¹⁷ Yatâ opñâ nânghânangânâ pâronsâi itâ nânjip, ‘Ibânangât nep a kâmut, zen nalem nem âkon op ândine nanñâ nâ zi tepkât mumbâman.

¹⁸⁻¹⁹ Zorat nâ kamânan âim ibânangâren takâm itâ sâm dukubat, Ibânâ nâ bâliñ mâme a. Tosanandâ sumbemân sot gâgâren ziap, gât ko nâgât nangâ mân sâna ândibat. Yen sâna gâgât nep a op ândibat.’

²⁰ Yatâ sâm ibânangâren arip. Ari ibânandâ kârebân gâbâ ekñâ umñâ nânghâm sârârâk kârâm âi lum mângarip.

²¹ Mângari itâ dukuip, ‘Ibânâ nâ bâliñâ mia tosanandâ sumbemân sot gâgâren ziap, gât ko nâgât nangâ dum mân sâna ândibat.’

²² Yatâ sâi ibânandâ kore a itâ dâzânghom sângonzângeop, ‘Kek âi hâmbâ âlipñâ sot donet sot kipâke mem ga pindânek.

²³ Oi makau gwamñâ patâ diim gam kom une nem sâtâre utnat.

²⁴ Nannâ zâk moibân gâbâ zaatsap. Zâk buñ oibân gâbâ muyagem gaap.’ Yatâ sâi sâtâre topkwap urâwe.

²⁵ Oi nan kunñâ zâk nebân ândiepnâ puriksâmñâ kamân nanghâmñan ga kin kep kwamit nânjip.

²⁶ Zâkñâ sâi kore a ñâi gâi mâsikâmñâ sâip, ‘Kep zo top dapkât?’

²⁷ Oi zâkñâ sâip, ‘Mungâ gaap. Gaapkât ibâgandâ sâi makau gwam patâ kom uen.’

²⁸ Yatâ dukui nan kunñâ zâk kuk opñâ kamânân man bageip. Ibânandâ nânghâm kamân ginñan geim um lumbeñ den dukuip.

²⁹ Yatâ dukui mân nânghânangâ op kin itâ dukuip, ‘Nânghat. Nâ kendon patâ donbep kore otgim ândim sâtâka luman. Yatâ ândia gâ noniñ gwamñâ mân nina nâ sot bukurâpnâ nen kom om nem sâtâre urâwen.

³⁰ Ka bet katepkâ, zâk lañ ambân zen sot ândim kât sikumgâ tâmbetkum gulipkum nanjip. Zâk yatâ zorânghâ âburem gâi sânanandâ makau gwam patâ kom nie.’

³¹ Sâi ibânandâ itâ dukuip, ‘Nannâ, gâ narâk dâp nâ sot ândim gâmatñâ kut ñâi ñâi nâghâren ziap, zo gâgât sinji op nanjap.

³² Ka mungâ ko moipñâ zaatsap. Oi zâk buñ oipñâ dum muyagiap, zorat ko sâtâre oindâ dâp upap.’ ”

16

Kât galem a bâliñangât den.

¹ Yesuñâ arâpñâ den sinji ñâi itâ sâm dâzângeop, “Sikum a patâ ñâigât kât sikum galem a ñâi ândeip. A zorat itâ sâne patânñâ nânjip, ‘Galem a, zâk mem gulipkuap.’

² Yatâ sâne sâi gâi dukuip, ‘Nâ gâgât den sâne nânghan. Gâ yatâ zorânghâ dum zagâtñâ mân galem ândiban. Ekapkâ mem gâna kât sikumgât topñâ ikpâ.’

³ Sâi galem a zo umñan itâ sâip, ‘Galem a nep zo betnan mei dap upat? Nâ imbanñâ buñâ. Nep kârâm kâmitpatkât âkon uan.

Nâ kanpitâ ândibatkât âkon uan. (Wangât, Yuda zengâren a kanpitâ zen ândim olet-zingâmarâwe, zorat op sâip.)

⁴ Irabot nânğan. Patânâ molinigi a patânangât sikum tosa miwe, zengâren âi buku ua sâne zengât mirin ândibat.’

⁵ Yatâ sâmb patânangât tosa miwe, kânok kânok zângonsâi gawe. Oi zâknâ a nâi mäsikâm sâip, ‘Patânangât tosa gâgâren dabutâ ziap?’

⁶ Mäsiki zâknâ sâip, ‘Kelâk âmanân pâpannâ 1 handeret.’ Sâi itâ sâmb dukuip, ‘Ekap zi mem 50 kulemgü.’

⁷ A yatâ sâmbnâ a nâi mäsikip, ‘Patânangât tosa gâgâren dabutâ ziap?’ Sâi itâ sâip, ‘Sibit keetnâ 1 handeret.’ Sâi itâ dukuip, ‘Ekap zi mem 80 kulemgü.’

⁸ Yatâ oi patânâ nângâmñâ galem a bâlinâ zorat nângânângâ, zo nângi imbanâ oi sâmb âlip kwâknangip.” Yesunâ yatâ sâmbnâ târokwap itâ sâmb dâzângoip, “Um kâtik a, zen kut nâi nâi utnam nângânângâziñ patâ ze upme. Sumbergât sinji a, zen yatâ zo mân zemzingap.

⁹ Zorat dâzângua nângânek. Zen zo yatik hângât kât sikum bâlinâ zi a zen zingâne buku otzingâbi. Yatâ utne gâtâm hângât sikum buñ oi narâk patin, zen âlip sumber kamânân ândibigât sâsânâ. Oi sumber kamânân ândiândiñ âlip ândibi.”

Kut nâi nâi bonñâ sot yennâ, zorat den.

¹⁰ A nâi zâk kut nâi nâi yennâ dânbân galem upap, zâknâ kut nâi nâi bonñâ patâ zo âlip galem upap. Nâi zâk kut nâi nâi yennâ mem gulipkubap. Zâknâ yatik bonña mem gulipkubap.

¹¹ Zen hângât kât sikum dân mân galem upi, zo ko dap yatâ kut nâi nâi bonñâ zingâbab?

¹² A zengât kut nâi nâi giwe, zo dân mân galem otna gikâ sinji zo dap yatâ gibap?

¹³ Kore a nâinâ a patâ zagât zekât kore âlip mân upap. Zâk nâigât umñâ kiri nâi ekñâ âkon upap. Zen yatigâk Anutugât nep sot sikumgât nep, zo dap yatâ mâtakâzikâm mem ândibi?”

Yesunâ Parisaio a girem dâzângoip.

¹⁴ Yesunâ den zo sâi Parisaio a zen kât sikumgât âknâle zeipkât dinâ kândâtkom girânâwe.

¹⁵ Utne itâ dâzângoip, “Zen a zengât mâteziñan nen a târârakñâ sâme. Ka Anutunâ ko umziñangât topñâ ekmap. A zingâ kut nâi ikne âlip opmap, zo ko Anutunâ egi bâlin opmap.

¹⁶ Kembangât gurumin den sot Propete zengât den zem gam Yohanegâren gâip. Zorat kwâknan Anutu um topñan ândiândiñ, zorat den sinji âlip, zo âsagem lañ kârâm ariap. A ambân den sinji zo nângâm baginam kâtigime.

¹⁷ Hân sot sumber, zet buñ utâ sâmb buñ upabot. Ka Kembangât gurumin den zo mân buñ upap.

¹⁸ A nâi, zâk ambin birâm nâi mimbap, zâk târotârozik mânangât tosa patâ mimbap. A nâi, zâk ambân birâbirân zo mimbap, zâk yatigâk tosa patâ mimbap.”

A patâgât den.

¹⁹ “Sikum a patâ nâi ândeip. Zâk hambânâ neule âlip sângân zâizâiñ zo mem ândeip. Oi sirâmñâ sirâmñâ sii nalem âlipñâ zo nem sâtâre op ândeip.

²⁰ Oi a kanpitâ nâi ândeip, kutñâ Lasaro. Zâkkât sâknâ zo useyâk. Zâknâ patâgât mirâ mâtâp bagibagiñan zemâip.

²¹ Zâk a patâgât mirin gâbâ nalem buputñâ gâi nimbapkât nângâm ândeip. Sâknam nângâm zem tâi wâu zingâ gam useñâ nâmbâlapkumarâwe.

²² A kanpitâ zo yatâ op ândimñâ moip. Oi Anutugât sumber a, zingâ ge diim zâi Abaramgât um topñan pane ândeip. Bet sikum a zo moi hanguwe.

²³ Zâk simân gei sâknam patâ nângâm ândim sinâ pâi zari Lasaro zâk Abaram um topñan tâi egip.

²⁴ Ekñâ konsâm sâip, ‘O Abaram sâkunâ, nekñâ umgâ bâlin oi Lasaro sângonguna sâlâpñandâ tooin pam sâmbum gem nâmbâlamnan pâi sânduksâik. Na ziren kârâbân sâknam patâ nângâm ândian.’

²⁵ Sâi Abaramñâ itâ dukuip, ‘Katepnâ, nângâ. Gâ hânân âknâle kwâknan ândein, zo mârum âkip. Oi Lazaro zâk umbâlâ ândeip, zo mârum âkip. Zâk zorat

umâlebân ândiap. Ka gâ ko sâknam kwâkņan ândiat.

²⁶ Osetniņan sim patâ kinzap, gât ko zibâ zeņgâren dap op gibi? Oi zeņgâren gâbâ zi dap op kopgabi?’

²⁷ Sikum a patâ, zâk itâ sâip, ‘Ibânâ, ñâi dâgoga nâņgâni.

²⁸ Ândi nâgât kamânân murâpnâ bâtnâmbut ândie. Zen sâknam kamân ziren gabegât Lasaro sângonguna âim girem den dâzâņgobap.’

²⁹ Sâi Abaramņâ sâip, ‘Buņâ. Mose sot Propete, zeņgât den girem ziap, zo nâņgâbi.’

³⁰ Sâi ko sâip, ‘Ibânâ Abaram, yatâ buņâ. Zeņgât den nâņgâm umziņ mân melâņbi. Ka a ñâiņâ mumuņan gâbâ zaat sâi ko umziņ melâņbe.’

³¹ Sâi itâ sâm dukuip, ‘Zen Mose sot Propete zeņgât den birâmeyân mumuņan gâbâ ñâiņâ zaat ai dâzâņgoi yatik birâbi.’ ”

17

Bâliņagât nep mân tuubi.

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Yesuņâ arâpnâ den itâ sâm dâzâņgoip, “Bâliņagât nep tuutuun, zo muyagibap. Dap yen zimzap? Ka a ñâi zâk bâliņagât nepņâ tuubap, yei, zâk dap upap?

² Ñâi zâk a gigiņâ ñâi okņangi bâliņâ upap, zo ko tosa yâmbât mimbap. Mârumņan kât sumun yâmbât patâ gânduņan saamņâ saruyâm giari sâi ko zo bâbâlaņ opap. Zen galem oraņgâm ândibi.

³ Bukugâ ñâi bâliņâ oi kubikņanğâban. Otna umņâ melâņi tosaņâ birâban.

⁴ Oi sirâm kânogân tosa nâmburân zagât muyagem sâp nâmburân zagât gam sapsu-ubap, ‘Buku yatâ otgim umnâ bâliņ uap,’ Zâk yatâ sâi tosaņâ birâban.”

Nâņgâm pâlatâņgât den.

⁵ Aposolo zen Kemu itâ sâm dukuwe, “Gâ nâņgâm pâlatâņniņâ târokwap niņgâban.”

⁶ Sâne Kemuņâ itâ dâzâņgoip, “Nâņgâm pâlatâņziņ bonņâ mâiktârâ, mundo keetņâ yatâ, zemziņgi wakum nak ândi, zo sâmbuyâņgâm saruyân gei kinbapkât dukune sâtziņ lubap.”

Aņâ Kembugât nep tuum tâpâkumen.

⁷ Yatâ sâmņâ itâ sâip, “Zeņgâren gâbâ a ñâi, zâkkât kore aņâ nep tuum ândim mo râma galem ândim ñâtiksâisâi gâi itâ dukubap? ‘Gâ mirin zâi tâtna nalem om gibâ.’

⁸ Yatâ buņâ. Itâ dukubap, ‘Gâ sâņgum kâu lapņâ nalemnâ om pâna nia gikâ bet om nimban.’

⁹ Nep a zo nep sâm pindip, zo tuugi nâņgi âkip. Dabân sâm âlip kwâkņanğâbap?

¹⁰ Zeņgât topziņ yatâ ziap. Zen Anutuņâ nep sâm ziņgip, zo op naņgâm itâ sâbi. ‘Nen kore a kwakmak. Nep sâm niņgip, zorigâk tuumen.’ ”

Yesuņâ a kubikziņgi âi mân nâņgâwe.

¹¹ Yesuņâ Yerusalem kamânân âibam Galilaia sot Samaria osetzikņan arip.

¹² Kamân ñâin zari sâk bâlâ a bâzagât ziņâ ekņâ âkņanâk kin den sâm itâ sâwe,

¹³ “O patâ Yesu, neņgât umgâ bâliņ oik.”

¹⁴ Sâne ziņgitņâ itâ dâzâņgoip, “Zen âim sâkziņâ tirik namâ galem a tirâpzâņgone ikpi.” Sâi zen âim tatne useziņ sogei sâkziņ âlip oip.

¹⁵ Oi zeņgâren gâbâ a kânokņâ useņâ sogei ekņâ puriksâm gâip. Puriksâm den kâtik sâm Anutu mâpâseip.

¹⁶ Zâkņâ Yesu kiņ topņan gei zem tap sâiwap sâip. A zo Samaria hânân gokņâ.

¹⁷ Yesuņâ itâ sâip, “A bâzagât kubikziņgan. Nâmbutņâ a nâmburân kimem-but âlip ue, zo ikâ?

¹⁸ Zeņgâren gâbâ a ñâi âburem gam Anutugâren sâiwap mân se? Birâm âine gâ kamân ñâin gokņandâ gikik gaat?”

¹⁹ Yatâ sâm Samaria a zo itâ dukuip, “Gâ nâņgâm pâlatâņganğât âlip uat, gât ko zaat âi.”

Yesu takâbapkât den.

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Parisaio a, zen Yesu mâsikâm sâwe, “Anutu um topņan tâtatņâ, narâk ikâ zoren muyagibap?” Sâne itâ sâm dâzâņgoip, “Anutugât um topņan tâtatņâ, zo senņâ mân igikņâ, gât ko itâ mân sâbi, ‘Ziren âsagiap mo ândiren âsagiap.’ Nâņgânek. Anutu um topņan tâtatņâ, zo osetziņan âsagem ziap.”

²² Yesunâ arâpnâ itâ dâzânngoip, “Gâtâm narâk nâin, zoren a bonnâ âsagibatkat narâknâ iknam upi. Zo mân ikpi.

²³ Narâk zoren a nâmbutnandâ sâbi, ‘O, ziren nenngâren âsagiap. Hân ândiren zenngâren âsagiap.’ Yatâ sânetâ mân âibi. Oi nângâne mân bon upap.

²⁴ Hânpân zâk hân muruk toren toren âsagem nanngâmap, zo yatik a bonnâ nâgât narâknâ âsagei a aksik nikpi.

²⁵ Kândom ko a narâk ziren ândie, zen a bonnâ nâ kândâtnone sâknâ patâ nângâbat.

²⁶ Noa ândeip, narâk zoren kut nâi nâi urâwe, zo yatik a bonnâ nâgât narâk zo mâte oi yatâ upi.

²⁷ Noa ândeip, narâk zoren a zen sii nalem sot too kâtik nem seron kwap ândiwe. Ambân anngâgwangâ urâwe. Yatâ op mân nângâm ândine Noa sot narâpnâ zen wangâyân zâine too uurup takâm gwâkâzingip.

²⁸ Loti ândeip, narâk zoren yatik urâwe. Nalem sot too kâtik nem seron kwap ândiwe. Kut nâi nâi anngâgwangâ urâwe. Nep kârâm kâmit mirâ nep tuuwe.

²⁹ Yatâ op ândine Lotinâ Sodom kamân birâm ari narâk zoren sumbêmân gâbâ kârâp sot kât kârâpnâ sot sumbêm tipnâ gem gâi kamân zoren a ambân bun op nângâwe.

³⁰ A bonnâ nânâ âsagibat, narâk zoren a yatik upi.

³¹ Narâk zoren a nâi sombêmân tâpâpnâ sikum mimbâpkât mirin mân zâibap. Nâi zâk nebân ândibapnâ zâk kamânân mân âburibap.

³² Zen Loti âmbinngâgât den sinji nângâbi.

³³ Nâi zâk ândiândinâ anngân kâri gulipagobap. Nâi zâk ândiândinâ biri muyagenngâbat.

³⁴ Nâ dâzânngua nângânek. Nâtik zoren a zagât, zet mirâ nâin uman zeitâ nâi mem, nâi birâbat.

³⁵ Ambân zagât, zet nalem sobem tâitâ nâi gâsum, nâi birâbat.

³⁶ (A zagât nebân kiritâ nâi mem, nâi birâbat.)”

³⁷ Yesu zâk den zo sâm nanngi arâpnâ zinâ mâsikâm sâwe, “Kembu, ikâ zoren âsagibap?” Sâne itâ dâzânngoip, “Bâu mo zuu kârôknâ nâi ze zoren nii keŋ zinâ ninam mindume.”

18

Top likuliku agât den sinji.

¹ Yesugât a, zen umzinj mân âkon op narâk dâp ninâu sâm ândibigât Yesunâ den sinji itâ sâm dâzânngoip,

² “Kamân nâin top likuliku a nâi ândeip. Zâk Anutu sot a mân hurat kwâtzingip.

³ Oi kamân zorenâk ambân malâ nâi ândeip. Zâk narâk dâp a sâtnngâren âim itâ dukumâip, ‘Gâ betnan mem kâsanâ nekât den kubikpan.’

⁴ A sâtnâ zâk malâ zâkkât den birâmâip. Ândimnâ umngandâ itâ sâip, ‘Nâ Anutu mo a hurat mân kwâtzingâman.

⁵ Ka malâ zâk narâk dâp sâm gâmapkât beknan mimbâ. Beknan mân mia sâi ko âsâbân nângâren gâi sâknâ âkon opap.’”

⁶ Kembu zâk den zo sâm nangâm sâip, “A sâtnâ bâlinngandâ den sâip, zo nângâm kwâtâtibi.

⁷ Anutugât a ambân gakârâpnâ, zen nâtik sirâm dâp konsâm ninâu sâme, zo mâkâzingâbat.

⁸ Zâk mân ândei kârep oi kegâk betzinan mimbap. A bonnâ nânâ gâtâm âburem gam hânân a ambân nângâm pâlatânzinqoot muyagezingâbat mo bunâ? Zorat umzinj galem op ândibi.”

Parisaio a sot kât mimiñâ ninâu sâwet.

⁹ A nâmbutnâ, zen ândiândizinqâgât nângâne târârak oi a toren zenngât nângâne mân dâp opmap. A yatâ zo, zenngât den sumbunâ nâi itâ sâip,

¹⁰ “A zagât, zet Anutu mâpâsiram tirik namin zâiwet. Nâi zâk Parisaio, nâi ko kât mimiñ a nâi.

¹¹ Parisaio a zâk kin zikngâgât nanngi zari ninâu itâ sâip, ‘O Anutu, a nâmbutnâ zen kâmbam kume. Kâmbu upme. Bâlinngâ top top upme. Nâ zen yatâ bunâ. Kât mimiñ a ândiren zi itâ bunâ. Oi nâ zorat sâiwap dâgongan.

¹² Sirâm nâmburân zagât zorat umņan sirâm zagât nalem birâm zorat kendon ândiman. Oi kut nâi nâi memņâ bâzagârân gâbâ kânok zo gâgât sinġi sâm pâman.’ Yatâ sâm ninâu sâip.

¹³ Kât mimiņ anġa ko tutukuņan kin anġun op pindiņsâm kin itâ sâm ninâu sâip, ‘O Anutu, nâ bâliņ mâme a. Nâ a bâliņâ zorat gâ mân birâniban.’ Zâk yatâ sâm ninâu sâip.”

¹⁴ Yesuņâ yatâ sâmņâ itâ sâip, “Nângânek. Kât mimiņ a zâk Anutuņâ tosanġa biri mirâņan arip. Ka Parisaio zâk tosanġa zemņangip. Nâi zâk zikņangât nġangi zari Anutuņâ kâbakņeņangâbap. Nâi zâk zikņangât nġangi gigiņ oi Anutuņâ mem zaatņangâbap.”

*Yesuņâ katep mâsop minziņgip.
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Ambân ziņ murarâpziņ diiziņgâm Yesugâren âim bikņâ gâsuziņgâbapkât sâne arâpņandâ ziņgitņâ keņgât minziņgâwe.

¹⁶ Yatâ utne Yesuņâ arâpņâ zângonsâi gane itâ dâzângoip, “Zen birâne katep mâik zen nâgâren ganek. Mân pâke kwatnek. Zi yatâ zo, zen Anutu um topņangât sinġi kwatziņgâziņgân.

¹⁷ A ambân ziņ umziņ diim gei katep yatâ upi, zen Anutu um topņan ândiândigât sinġi upi. Ka nâi zâk katep yatâ mân upap, zâk mân bagibap.”

*Sikum a nâiņâ Yesugâren gâip.
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Oi sikum a nâiņâ Yesu mâsikâm sâip, “Patâ âlipņâ, nâ dap op ândiândi tâmbâņangât sinġi upat?”

¹⁹ Sâi Yesuņâ sâip, “Nâgât âlipņâ wangât nonsat? Âlip mariņâ Anutu kânok.

²⁰ Oi gâ Kembedgât gurumin den nângâmat. Zo itâ. Ap ambin, zet mân birâyangâbabot. Gâ kâmbam mân kumban. Gâ kâmbu mân upan. Gâ bukugangât sârân sâsâņ mân sâban. Ibâ mamgâ hurat kwatzikâm sâtzik luban.”

²¹ Sâi sikum a zâk itâ sâip, “Zo katepnan gâbik topkwap op gâwan. Nâi mân bira ziap.”

²² Sâi Yesuņâ den zo nângâm itâ sâm dukui, “Kânok birâna ziap, zo upan. Gâ

kut nâi nâi tatgigap, zo aksik pam kât mem a kanpitâ ziņgâban. Yatâ op sumbemân sikumgoot upan. Oi ga nâ sot pâlâtâņ op moliniban.”

²³ Yatâ dukui a zo sikum patâ zemņangipkât umņâ bâliņ oip.

²⁴ Yatâ oi Yesuņâ ekņâ itâ sâip, “A kât sikum patâņâ Anutu um topņan bâginam kwakpi.

²⁵ Bâu patâ kamele, zâk kuup mâtâpņan bagibap, zo yâmbâtnâ. Ka a sikumņootņâ Anutuġât um topņan bagibagiņ, zo yâmbâtnâ walâwalâņ.”

²⁶ Sâi nângâm kirâwe, zen itâ sâm mâsikâwe, “Zo yatâ zorâņ dap yatâ sumbemân baginat?”

²⁷ Sâne Yesuņâ itâ sâm dâzângoip, “Anġa kut nâi nâi utnam kwakme, zo Anutuņâ mâtâpņâ âlip muyagemap.”

²⁸ Sâi Peteroņâ itâ dukui, “Nen kut nâi nâiņâ aksik kândâtkom gâ moligiwen.”

²⁹⁻³⁰ Sâi Yesuņâ itâ dâzângoip, “Nâ perâkņak dâzângobâ. Zengâren gâbâ nâi zâk Anutu um topņan ândiândiņangât opņâ kamâņņâ mo ambâ murarâpņâ mo âtâ murâpņâ, mo ibâ mamzatņâ kândâtzaņgobap, zo ko narâk ziren hâuņâ donġbep mimbap. Oi narâk patin ândiândi tâmbâņâ mimbap.”

*Yesu zâk mumbapkât sinġi dâzângoip.
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Yesu zâk arâpņâ sâi gane itâ sâm dâzângoip, “Nâņge. Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Oi Propete a, zen a bonņâ nâgât den kulemguwe, zorat bonņâ âsagibap.

³² Nâ um kâtik a zengât bitziņan zaria den sâm sinnan gem sâm bâliņ kwatnim sâknan tâpkubi.

³³ Oi inzutņâ lapitnim none mumbat. Mom sirâm karâmbut tapņâ mumuņan gâbâ zaatpat.”

³⁴ Yesuņâ yatâ sâm dâzângoi zen kwagâwe. Den zo topņâ mân nângâm, nângâne kwakmak oip.

*Yesuņâ Yeriko kamânân a sen nġâtâtik nâi kubigip.
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Yesu zâk âim Yeriko kamân mâte oip. Oi matâp ginñan a sen nâtâtik nâi nalem sot kât, zorat oletziñgâm tâip.

³⁶ A kâmut patâ zen matâp zoren âine kinziñ kwamit nângâm mâsikâziñgi sâwe,

³⁷ “Yesu, Nasarete gokñâ gaap.”

³⁸ Sâne nângâmñâ den kâtikñâ sâm sâip, “Yesu, gâ Dawidigât kiun, nâgât umgâ bâliñ oik.”

³⁹ Yatâ sâi a kândom âiwe, ziñâ den hirînsâm tâpapkât dukuwe. Oi zâkñâ den zo nângâm tâtâlim den kâtikñâ den sâip, “Gâ Dawidigât kuinñâ, nâgât umgâ bâliñ oik.”

⁴⁰ Sâi Yesuñâ nângâm matâbân kinñâ sâip, “Zen nâgâren diim ganek.” Sâi sâne sen nâtâtikñâ zâkkâren gâi mâsikâm sâip,

⁴¹ “Nâ dap otgibat kât sat?” Sâi sen nâtâtikñâ sâip, “Nâ sinnâ âlip upapkât nângan.”

⁴² Sâi Yesuñâ itâ dukuip, “Siñgâ mânân gârik. Nângâm pâlâtân kwatnigat, zorat âlipkâ uat.”

⁴³ Sâi zorenâk siñâ egip. Oi Yesu molim âimñâ ekñâ Anutu mâpâseip. A ambân ziñâ zo ekñâ Anutu mâpâsiwe.

19

Sakaio gât den siñgi.

¹ Yesu zâk Yeriko kamân bagim âim tâip.

² Kamân zoren a nâi ândeip, kutñâ Sakaio. Zâk kât mimiñ a zeñgât a sâtñâ. Oi sikum mot donbep zemñangip.

³ A zorân Yesu ikpamñâ okñangip. Oi zâk a pânkânok, gât ko a ambân mindune osetziñan kin Yesu ikpam kwagip.

⁴ Yatâ op sârârâk kârâm âi a walâziñgâm Yesu ikpam wakum nak kwâkñan zâi tâip. Yesu zâk matâp zorik gam âibam oip.

⁵ Oi Yesu zâk nak zorat topñan âi siñâ pâi zari ekñâ itâ dukuip, “Sakaio, gâ kek gem ga. Nâ itârân gâgât mirin ga tâpat.”

⁶ Sâi yatigâk gem gam umâlip opñâ Yesu diim mirânjan arip.

⁷ Oi a zen zo ekñâ nângâm bâliñ kwap sâwe, “Zâk wangât bâliñ mâme a zirat mirin zâi taap? Zâk mân orotñâ uap.”

⁸ Oi Sakaioñâ kin Kembu itâ dukuip, “Kembu nângâ. Kât sikumnâ kâsâpkum torenñâ a kanpitâ ziñgâbat. Oi a

nâmbutñâ kât walâm betziñan mewan, zo yatik nânâ hâuñâ mem zâi pam walâm ziñgâbat.”

⁹ Sâi ko Yesuñâ arâpñâ itâ sâm dâzân goip, “A zi Abaramgât kiunñâ. Zâk sot ambin murarânñâ, zen itârân sumbengât siñgi ue.

¹⁰ A bonñâ nâ a tâmbetagoagonan gâbâ kubikziñgâbam gem gâwan. Kubikziñga sumbengât siñgi upi.”

A kât ziñgâziñgân gât den sumbuñâ.

(Mt 25:14-30)

¹¹ Yesu sot arâpñâ, zen âim Yerusalem kamân goot goot utne a ambân Yesu moliwe, ziñ itâ sâwe. “Anutu um topñan ândiândigât narâkñâ mâte uap.”

¹² Sâne zorat Yesuñâ den sumbuñâ itâ sâm dâzân goip, “A patâ nâiñâ hân kârebân âim kot patâ mem kamânân âburibat sâm ba arip.

¹³ Âibam kore arâp bâzagât minduziñgâm kât ekap kânok kânok ziñgip. Ziñgâm itâ dâzân goip, ‘Zen kât ekap zi mem nep tuunetâ lañ kâri gâbat.’

¹⁴ Dâzân gom ari kamân zorat mâirâpñâ, zen zâkkât âkonziñgipkât kore a sâñongune âimñâ a kutâ patâgâren âim itâ dukuwe, ‘Mân kembu otningâbapkât nângen.’

¹⁵ A patâ zo ari ko a kutâ zâk lañ hân galem sâm pindi âbureip. Âburem gamñâ kore a kât ziñgip, zo gabi sâi mindum gawe. Ganetâ itâ mâsikâziñgip, ‘Kât ziñgâwan, zo mem nepñâ tune dabutâ âsagiap?’

¹⁶ Sâi a nâiñâ gamñâ sâip, ‘Patâ, kât ekap kânok nigin, zorân târokwap bâzagât âsagiap.’

¹⁷ Sâi patânñâ itâ dukuip, ‘Gâ âlip uat. Gâ kore a âlipñâ, gât ko kamân bâzagât zeñgât galem a op ândiban.’

¹⁸ Yatâ sâi kore a nâiñâ gam sâip, ‘Patâ, kât ekap nigin, zo mem nepñâ tuuga bâtnâmbut âsagiap.’

¹⁹ Sâi itâ dukuip, ‘Âlipñâ. Gâ kamân bâtnâmbut zeñgât galem a op ândiban.’

²⁰ Sâi kore a nâiñâ gamñâ sâip. ‘Kât ekap nigin, zo hâmbânñâ kâpim pa ziap.

²¹ Nâ gâgât topkâ itâ nângan. Gâ a bâliñâ. Gâ kut nâi nâi mân tuum

a nâmbutnâ ziņ tuune muyagei mimbatkât sâmat. Gâ gikak nep mân kârâm kâmitmat. Nâmbutnândâ tuune bon mimbatkât sâmat. Zorat gâgât kenġât op kâtkâ dâņâk pa taap.’

²² Sâi patânâ itâ sâm dukuip, ‘Kore a bâlinâ gâ. Gikak den sat, zo mâburem dâgobâ. Gâ nâgât itâ nâņġâmat. Nâ a bâlinâ. Ninak kut nâi nâi mân muyagem meman. Oi ninak nep mân kârâm kâmitnâ nâmbutnândâ kârâm kâmitne bon oi nimbatkât sâman.

²³ Gâ topnâ yatâ nâņġâm kât giwan, zo kât a ziņġâna nepnâ tuune âburem ga târokwap membam.’

²⁴ Sâmġâ a kirâwe, zo itâ dâzânġoip, ‘Zen kât ekap pindâwan, zo beķņan mem bâzagât mem ândiap, zâk pindânek.’

²⁵ Oi ziņâ sâwe, ‘Zâk bâzagât mem ândiap, zo ka.’

²⁶ Sâne sâip, ‘Nâ dâzânġua nâņġânek. Nâi zâk kut nâi pinda mem ândei târokwâķņanġâbat. Oi nâi zâk kut nâi pinda mân mem ândei, zo beķņan mia yen ândibap.

²⁷ Kâ kâsarâpnâ zi mân galemnânġobap sâwe, zo minziņġâm gamġâ mâtenanâk zâņgom naņġânek.’ ”

Yesu zâk doņġi kwâķņan Yerusalem kamânân zarip.

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Yo 12:12-19)

²⁸ Yesu zâk den sâm kwâķâm Yerusalem kamân zâibam zarip. Oi kândom otziņġâm zarip.

²⁹ Âimġâ Oliwa bâķņan âim Betepage sot Betania kamân mâte otziņġip. Oi arâp zeņġâren gâbâ a zagât sâņġonzâkom itâ sâip,

³⁰ “Kamân nâmbutken, zoren arit. Âimġâ doņġi sigan tâġân saane kinzap, zo muyagibabot. Zo aņâ kwâķņan mân tâtatnâ, zo uņâķnâ. Oi zo olaņ diim ġâit.

³¹ Olanitâ a nâiņâ wangât miabot sâi itâ dukubabot, ‘Kembuniņanġâren nep muyagei zirat sap.’ ”

³² Sâi azatnâ zet sâip dâp âi muyâġiwet.

³³ Doņġi olaņ kiritâ mâirâpnândâ mâsikâzikâwe, “Wangât olaņsâbot?”

³⁴ Sâne zikġâ sâwet, “Kembuņâ nep muyagei zirat sap.”

³⁵ Yatâ sâm Yesuġâren diim aritâ hâmbâziņ doņġi kwâķan pamġâ Yesu aline doņġi kwâķņan zâi tâip.

³⁶ Zâim ari hâmbâziņ mâtâbân lânġat âiwe.

³⁷ Oliwa bâķņan gâbâ giari a ambân kâmut gakânâ, zen kulem top top tuugi igâwe, zorat sâtâre op kep mem Anutu sâm âlip kwâķņanġâwe.

³⁸ Oi itâ sâwe, “Oe, a kutâniņâ zâk Kembuġât sâtkât gaap. Zâk sâm âlip kwâķņanġâm sâân. Oe, u sumbemân Anutu sâm âlip kwâķņanġânat. Sumbemân lumbeņâ zimbap.”

³⁹ Sâm âine Parisaio a nâmbutnândâ a osetziņan kin itâ dukuwe, “Patâ, arâpkâ sâna birânek.”

⁴⁰ Sâne sâip, “Nâ dâzânġua nâņġânek. Zen hiriņsâne sâi ko kât ziņ den sâm mâpâsenibe.”

Yesuġâ Yerusalem kamânġât iseip.

⁴¹ Yesu zâk âimġâ Yerusalem kamân mâteyâk ek kin umbâla op iseip.

⁴² Isemġâ Yerusalem mâirâp zeņġât itâ sâip, “Lumbeņâ ândim sâi ek nâņġâbe? Sinziņ bâpsâsâņ, ġât ko mân ek nâņġe.

⁴³ ġâtâm narâk nâin kâsaziņâ gamġâ kamânziņ dooņġum ândine kwakpi.

⁴⁴ Mirâ kamânziņ kom kindiņkândan tuum ziņâ sot murarâpziņâ zâņgom mem nâi nâi otziņġâne mirâ kamân kwamen zimbap. Wangât, Kembuziņâ nâ zeņġâren ga mân nek nâņġâwe, zorat kut nâi nâi zo muyageziņġâbap.”

Yesuġâ tirik namâ hâlâlu sâip.

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Yo 2:13-22)

⁴⁵ Den zo sâm naņġâm tirik namin zarip. Zari kut nâi nâi aņġâġwanġâ op kine itâ sâm moliziņġip,

⁴⁶ “Namâ zirat Kembuġât den kulem nâi ziap,

‘Namânâ zi ninau namâ upap.’

Ka zen ko utnetâ kâmbu a zeņġât kât ki yatâ uap.”

⁴⁷ Sirâmġâ sirâmġâ Yesuġâ tirik namin zâim den siņġi âlip dâzânġom ândei. Oi

tirik namâ gâlem a sot pâtârâpziñâ, zen kune buñ upapkât den sâmbâtân urâwe.

⁴⁸ Yatâ sâne a ambân yenñâ, zen aksik Yesugât diñâ nângâne imbanâ opmâip, zorat patârâpziñâ zenğâren kwagâwe.

20

*Yesu sot a sâtñâ, zen den âraguwe.
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

¹ Narâk nâin Yesuñâ tirik namin a den sinji âlip dâzângom kiri tirik namâ galem a patâ sot Kembangât gurumin a sot galem a, zen itâ dukuwe,

² “Gâ dâtnângo. Nâigât sâtkât kut nâi nâi zo opmat? Nâinâ yatâ upan sâmbâtân gigipkât opmat?”

³ Sâne Yesuñâ dâzângoip, “Nângoot den nâi mäsikâziñga dâtnonek.

⁴ Yohane too sanjon nep tuugip, zo nâigât sâtkât tuugip? Anutugât sâtkât mo agât sâtkât?”

⁵ Yatâ sâi zen ziiñak itâ âraguwe, “Nen Anutugât sâtkât tuugip sâindâ sâbap, ‘Zen wangât diñâ mân luwe?’

⁶ Mo agât sâtkât tuugip sâindâ a ziñâ kâtnâ nângobi. Zen Yohanegât nângâne propete bonñâ opmâip, zorat.”

⁷ Zorat opñâ Yesu itâ dukuwe, “Nen Yohanegât topñâ mân nângen.”

⁸ Sâne itâ dâzângoip, “Zo sâne sâi ko nângoot nâigât sâtkât opman, zo dâzângobam. Ka zen mân se, zorat mân dâzângobat.”

*Waiñ nep galem a bâliñâ.
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

⁹ Yesuñâ a ambân den sumbuñâ nâi itâ sâmbâtân dâzângoip, “A nâinâ waiñ tâk nep kârâm kâmirip. Kâmitñâ galem a zâmban hân kârebân âi ândeip.

¹⁰ Oi bonñâ mimiñ narâkñâ mâte oi kore a nâi bonñâ nâmbut mimbapkât sângongui arip. Âi taki galem a ziñâ kom molinetâ bet bâsanğâip.

¹¹ Âburei mariñandâ dum kore a nâi sângongui arip. Sângongui ari yatigâk kom moline bet bâsanğâ abureip.

¹² Oi mariñandâ dum kore a nâi sângongui arip. Ari yatigâk kom eksâne âbureip.

¹³ Yatâ utnetâ waiñ kâlam mariñandâ sâip, ‘Zi dap upat?’ Mariñangât nannâ nâi ândeip, zo zikñâ nannâ kânok. Oi umñâ zâkkâren kinmâip. Mariñandâ itâ sâip, ‘Nâ itâ upat. Nâ nannâ zi sângongua ari ek âlip hurat kwâkñangâbi.’

¹⁴ Oi galem a zen nannâ ekñâ âragwâragu op sâwe, ‘Zâkñâ zi gâtâm kâlam mariñâ upap, zorat ko koindâ kâlam zi nenğât sinji upap.’

¹⁵ Yatâ sâmbân mem kâbakñem âi kune moip. Yatâ utne kâlam mariñâ zâk dap yatâ otziñğâbap?

¹⁶ Nânge. Zâkñâ ga galem a zângoi mune kâlamñan galem a unğakñâ zâmbanbap.” Yesuñâ yatâ sâi a ambân zen nângâm itâ sâwe, “Opon, zo nenğâren zo yatâ mân âsagibap.”

¹⁷ Sâne Yesuñâ ziñgitñâ sâip, “Kembangât ekabân den kulem nâi itâ ziap, zo topñâ dapkât?

‘Mirâ tuutuun a, zen kunkun nâi ekñâ âkon op birâwe. Kembangât kunkun zorânâ mem namin kwânângip.

¹⁸ A nâi zâk kunkun zorân komñâ sâkñâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorân a nâi kwâkñan kumbap, zo ko kom kwândâlibap.’”

¹⁹ Yatâ sâi Kembangât gurumin den zorat galem a sot tirik namâ galem a patâ, zen sirâm zorenâk gâsunam urâwe. Oi a ambân zenğât kenğât op birâwe. Zen itâ nângâwe, “Yesuñâ den sumbuñâ sâip, zo nenğât op sâip.”

²⁰ A patâ, zen Yesu gâsum kumbigât a sângonzângone tik ek molim ândiwe. A zo ziñâ târârak holi yatâ ândim Yesu denñâ sâkñanâk sâmbâtân diim a kutâğâren âi pânâmbat urâwe.

²¹ Den sâmbâtân mäsikâ okñangâm sâwe, “Patâ, nen gâgât topkâ nângâmen. Gâ den târârak dâtnângomat. Oi patâ walâziñğâm den mân sâmbâtân. Oi Anutugât mâtâp ziap, zo bonñanâk sâmbâtân kusikñan pâmâmbat.

²² Zorat sâna nângânâ. Roma a kutâ patâ Sisa kâmbâtân pindâmbat, zo orotñâ mo mân orotñâ?”

²³ Sâne Yesuñâ sarâziñangât topñâ nângâm sâip,

24 “Zen kât nâi mem tirâpnone ikpâ. Zoren nâigât holi tobat ziap?” Sâi zinjâ sâwe, “Roma a kutâ Sisagât holi tobat.”

25 Yatâ sâne dâzângom sâip, “Sisagât sinji, zo Sisa pindâbi. Anutugât sinji, zo Anutu pindâbi.”

26 Yatâ sâi zen dijâ zo saanam a ambân mâteziñan kwagâwe. Zorat den hâuñâ mân sâm dijâ mîpâsiwe.

Mom zaatzaatñangât Yesu mâsikâwe.
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27 Zen âine Sadukaio a nâmbutñâ zen Yesugâren gawe. A zo zinjâ momñâ zaatzaat, zo mân ziap sâmarâwe.

28 A zo zinj gam Yesu itâ sâm mâsikâwe, “Patâ, Mose zâk den itâ sâm kulemguip, ‘A nâinâ ambân memñâ katepñâ mân âsagei ândim moi munñandâ malâ zo mei âtânangât sinji katep muyagibap.’

29 Oi zorat sâindâ nângâ. Âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziñ ambân mem kiun buñ ândim moip.

30 Moi munñandâ malâ zo mem yatik kiun buñ ândim moip.

31 Moi munñâ nâinâ yatik malâ zo meip. Yatik yatik âtâ mun nâmburân zagât, zen ambân kânok zo mem kiurâpziñ buñ mom nângâwe.

32 Munetâ bet ambân malâziñ zo moip.

33 Oi a nâmburân zagât zen ambân kânok zo miwegât mumuñan gâbâ zaatzaat narâkñan ambân zo nâigât ambân upap?”

34 Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Hanân zi a ambân miyanğame.

35 Narâk patin ko Anutuñâ nângâziñgi dâp oi ândiândi kâtikkât zaatpi, a ambân zen dum mân miangâbi.

36 Zen mumuñan gâbâ zaatñâ dum mân mumbi. Zen Anutugât nan bârarâp op Anutugât sumbem arâp yatâ op ândibi.

37 Mumuñan gâbâ zaatpi, zo Mosenâ kârâp nak topñan âsagei egibân den zo sâm muyageip. Zâk Kembangât den itâ sâm kulemguip, ‘Zâk Abaram sot Isaka sot Yakobo zengât Anutu.’ Nâ zorat sa nângânek.

38 Anutu zâk mom buñ urâwe, zengât Anutu buñâ. Zâk wâgân ândie, zengât

Anutu. Anutuñâ zengât nângi aksik patâ wâgân ândie.”

39 Yesu zâk yatâ sâm dâzângoip Kembangât gurumin den zorat galem a nâmbutñandâ sâwe, “Patâ gâ den sâna âlip uap.”

40 Yatâ sâi ko narâk zoren gâbâ zen dum mâsikânam kenğât op birâwe.

Yesu zikñak Kristogât mâsikâziñgip.
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

41 Yesuñâ itâ sâm mâsikâziñgip, “Kristo, zâk Dawidigât kiun sâme, zo dapkât?

42 Dawidi zikñak Psalm ekabân den nâi itâ sâm kulemguip,

‘Kembu zâk nâgât kembu itâ sâm dukuip.

43 “Nâgât âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduziñga kiñganğât kombân upi.” ’

44 Dawidiñâ Kristogât kembunâ sâip, zorân dap op kiunñâ uap?”

Kembangât gurumin a, zengât den girem sâip.

45 Oi a ambân mâteziñan arâpñâ itâ sâm dâzângoip, “Kembangât gurumin a yatâ mân ândibi.

46 Zen hâmbâ kârep mem ândine a ziñ sombemân muyageziñgâm sâm âlip kwatziñgâbigât umziñ kinmap. Oi mîpâmîpâse namin sot nalem ninij namin a sâtñâ tâtarân tâtnat sâme.

47 A yatâ zorân ambân malâ zengât mirâ kut nâi nâi lañ mime. Oi a ambân mâteziñan ninâu kârep sâm tosaziñ kwâarakume. A zo zen gâtâm tosaziñangât hâuñâ yambâtñâ mimbi.”

21

Ambân malâ nâinâ kâtñâ tirik namin pâip.

(Mk 12:41-44)

1 Yesuñâ sinjâ pâi ari egi sikum a zinjâ Kembangât sinji kât pane giari egip.

2 Oi ambân malâ kanpitâ nâi, zorân gam kât kuriñâ zagât pai giari egip.

3 Yatâ oi Yesuñâ ekñâ sâip, “Nâ perâkñak dâzângobâ. Ambân malâ kanpitâ, zâk kât paap, zorân wâlâziñgap.

4 Sikum a zen mamñâ âmbi zeï ko nâmbutñjik pe. Oi ambân kanpitâ, zâk kâtñâ pam nanğâm yenâk ândiap.”

*Wesâk muyagibap.**(Mt 24:1-14; Mk 13:1-13)*

⁵ A nâmbutnjâ zen tirik namâgât den itâ sâwe, “Kât neulenjoot âlipnjâ tuune hikpârâknjoot kirip.” Zo ek sâmb kine Yesunjâ dâzânjoip.

⁶ “Narâk njâin kâsaziñâ gam namâ neulenjoot zi kândañne giligâlâksâm buñ op nanğâbap.”

⁷ Oi ziñâ sâwe, “Patâ, sat, zo narâk ikâ zoren muyagibap? Narâk zo mâte oi wesâk dap dap yatâ muyagibap?”

⁸ Sâne Yesunjâ itâ sâip, “Um gulip kwatziñgâbegât gasâziñ kârâm ândibi. A donjbepnjâ gam itâ sâbi, ‘Nâ Kristo. Bâliñan gâbâ mâkâziñgâbapkât sâsân, zo nâ.’ Nâmbutnjâ itâ sâbi, ‘Narâknjâ mârumbâte uap.’ Yatâ sâne a yatâ zo zengât den nânğâne bonñâ buñ upap.

⁹ Oi kâmbamgât den siñgi nânğâm mân kenğât upi. Kut njâi njâi yatâ zo âsagibapkât sâsân. Oi yatâ muyagem ze narâk kek mân âkâbap.”

¹⁰ Yatâ sâmb sâip, “Hânñâ hânñâ, kâmutnjâ kâmutnjâ, zen kâsa op zimbi.

¹¹ Wâriñ patâ mimbap. Pu sot mâsek patâ muyageziñgâbap. Oi sumbembân wesâk imbânñâ muyagibap.”

Den siñgi âlipkât kâmbam muyagibap.

¹² “Yatâ mân âsagei zen gâsuziñgâm zânğom moliziñgâbi. Oi gâsâzânğom mâpâmâpâse namin sot tâk namin zâmbânbi. Oi a kutâ sot a galem, zengâren diiziñgâm âibi. Zo nâgât kot mem ândiegât yatâ otziñgâbi.

¹³ Oi narâk zoren nâgât topnâ, zo sapsam ziñgâbi.

¹⁴ A zengât mâteziñan kin den dap sânat sâmb mân nânğâm kwâkâ upi.

¹⁵ Ninak den nânğânânğâ âlipnjâ ziñga kâsarâpziñâ zen dinziñâ nânğâmñâ mân kumbi.

¹⁶ Oi zorik buñâ. Ibâ mam, âtâ mun, torerâp sot bukurâpziñâ, ziñâ sâne gâsuziñgâm zânğobi. Oi zengâren gâbâ a nâmbutnjâ mumbi.

¹⁷ A donjbep zen kutsiñginanğât opnjâ um kâlâk otziñgâbi.

¹⁸ Yatâ otziñgâne nânğâ galem otziñga kâukziñ sâmot njâi mân buñ upap.

¹⁹ Zen kâtigem âim ândiândiziñ muyagibi.”

*Yerusalemgât den.**(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ Kâsarâpziñ zen gam Yerusalem kamân haamgune sâbi, ‘Kamâniñ patâ kândañne kwamen zimbpakât narâknjâ mâte uap.’

²¹ Oi Yudaia hânân ândibiñâ zen sârârâk kârâm ba barâ kâtikñan âibi. A ambân Yerusalem kamânân ândibiñâ yatigâk sârârâk kârâm âibi. A ambân kamân âkñan ândibiñâ Yerusalem kamânân mân zâibi.

²² Narâk zoren tosaziñâ hâuñâ mâkâbapkât narâk muyagibap. Oi Kembugât den ekabân ziap, zo bonñâ muyagibap.

²³ Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gokñâ, zen dap upi? A kâmut zi zengâren tosagât hâuñâ Kembuñâ sâknâm patâ ziñgâbap.

²⁴ Oi kâsa ziñâ a ambân nâmbutnjâ kâmbamñâ zânğom nâmbutnjâ diiziñgâm hân toren toren âine zengât kore a ambân op ândibi. Oi hân njâin gâbâ um kâtik, ziñ gam Yerusalem kamân kiombâ patâ tuumbâ ândine narâkziñ âkâbap.”

*Narâk patâgât den.**(Mt 24:29-35; Mk 13:24-32)*

²⁵ “Bet mirâsiñ sot kâin sângelak sen pupnjâ muyagibap. Muyagei a ambân kâmutnjâ kâmutnjâ, zen kwakmak upi. Oi saru âbânğum kwatmit patâ muyagei nânğâne kwakmak oi kenğât upi.

²⁶ Oi Anutuñâ sumbembân mângei olayanğâm imbanñâ buñ upap. Oi a ambân, ziñ kut njâi njâi muyagibap, zorat nânğâm kwâkâmñâ kenğât opnjâ munam op kinbi.

²⁷ Oi a bonñâ nâ unumunum kwâkñan imbanñâ âsakñânoot ga nikpi.

²⁸ Kut njâi njâi zo âsagei kâkpam ekñâ itâ sâbi, ‘Gâsuniñgâbapkât narâk mâte uap.’ ”

²⁹ Yesunjâ yatâ sâmb den sumbuñâ njâi itâ târokwap dâzânjoip,

³⁰ “Zen dâgap nak ekñâ topnjâ itâ sâme, ‘Ilumburutsâi maa narâk upâmap.’ ”

³¹ Yatik kut nâi nâi san, zo muyagei ekñâ sâbi, 'Anutu um topñan ândiândiñ, zorat narâk mâte uap.'

³² Nâ perâkñak dâzângobâ. A kâmut zi ândie, zen mân mune kut nâi nâi san, zo muyagibap.

³³ Hân sot sumbem buñ upabot. Nâgât den zo ko mân buñ upap."

Um wâgân ândibi.

(Mk 13:33-37)

³⁴ "Sii nalem nem kut nâi nâi yenñangât nângâm ândine um nângânângâziñ buñ oi narâk patâgât mân nangâm ândine muyagei pârâkpam lâu taktak upegât gasâziñ kârâm ândibi.

³⁵ Narâk patâ zo hân dâp a aksik dâpziñ oi muyagibap.

³⁶ Zorat zen um wâgân ândim ninâu sâm ândine Kembuñâ imbânâ ziñgi kut nâi nâi âsagibapkât sâsânâ, zo âsagei ândine a bonñâ nâ takâm ga mâtenan kâtigem kinbi." Yatâ sâm dâzângoip.

³⁷ Yesu zâk sirâmân tirik namin den sinji âlip dâzângom ândeip. Oi mirâ nâtikisâi birâziñgâm Oliwa bâkñan zâi zemâip.

³⁸ Mirâ hanjsâi a ambân aksik zâkkât den nângânâm tirik namin zâiwe.

22

Yudañâ Yesu tirâpžângobapkât sâip.

(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Yo 11:45-53)

¹ Yuda zeñgât kendon patâ kutñâ Pasowa, narâkñâ mâte oip.

² Tirik nama galem a patâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen a ambân zeñgât keñgât op, dap op Yesu koindâ mumbap sâm mâtâp kâruwe.

³ Yatâ op ândine Sataññâ Yesugât a nâi kutñâ Yuda, Karioto kamânân gokñâ, zâkkât umñan giarip.

⁴ Giari tirik namâ galem a patâ sot kâwâli a zeñgât galem a patâ zeñgâren âim tirâpžângoi gâsubigât dâzângoip.

⁵ Oi zen nângâm umziñ âlip oi sângânñâ kât pindâbigât sâwe.

⁶ Sâne dinziñâ lum sâm kâtigem Yesu tigâk tirâpžângobam ek kârum ândeip.

Yesu sot arâpñâ, zen kendon patâgât nalem niwe.

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Yo 13:21-30)

⁷ Kendonân nalem niniñâ narâk oip. Narâk zoren râma gwamñâ kom gaam omarâwe.

⁸ Oi Yesuñâ Petero sot Yohane itâ sâm sângonzâkoip, "Zet âim Pasowa kendongât nalem om kâtâñ tuubabot."

⁹ Sâi zikñâ itâ sâm mâsikâwet, "Mirâ ikâ zoren undat?"

¹⁰ Sâitâ itâ sâm dâzâkoip, "Nângit. Zet kamânân zâim a nâi egitâ too âmañoot muyagem mem mirin zari molim zâibabot.

¹¹ Zâim mirâ mariñâ itâ dukubabot, 'Patânâ gâgât itâ sap, "Mirâ umñâ ikâ zoren nâ sot arâpnâ Pasowa nalem ninat?"

¹² Sâitâ zâkñâ mirâ umñâ patâ nâi kian tâtatñâ kubikkubikñâ, zo tirâpžâkoi zoren nalem om kâtâñ tuubabot."

¹³ Zet âim Yesuñâ sâip dâp muyagiwet. Oi zoren Pasowa nalem om kâtâñ tuuwet.

Pasowa nalem nem waiñ too ziñgi niwe.

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; Yo 13:21-26; 1 Kor 11:23-26)

¹⁴ Nalem niniñ narâkñâ oi ko Yesu sot arâpñâ zen nalem ninam zâiwe.

¹⁵ Zâine Yesuñâ itâ sâip, "Sâknâm narâk mâte oi nalem zi zen sot nimbatkât otnigap.

¹⁶ Nâ sa nângânek. Pasowa nalem dum mân nem ândia Anutu um topñan zorat bonñâ, zo âsagibap."

¹⁷ Yatâ sâmñâ waiñ hâkop mem sâiwap sâm itâ sâip, "Zi mem nem angânek.

¹⁸ Nâ dâzângobâ. Waiñ too dum mân nem ândia Anutugât um topñan ândiândiñ, zo muyagibap."

¹⁹ Den yatâ sâmñâ nalem nâi memñâ sâiwap sâm mamun itâ sâm ziñgip, "Zi sunumnâ. Zo zeñgât sinji san. Nâgât nângâm itâ nem ândibi."

²⁰ Nalem nine waiñ too hâkop mem ziñgâm sâip, "Hâkop ziren târotâroniñ irakñangât gilâmnâ taap. Gilâmnâ zo, zeñgât op hânân gibap.

²¹ Oi nângânek. A kâsarâpnâ zeñgât berân nâbanbap, zâkñâ nâ sot tâtarân nalem ârândân mem nem tet.

22 A bonñâ, nâ mâtâp sâmbâ ninin, zorik âibat. Ka a nâi tirâpângeoi gâsunibi, yei, zâk hânjâ yâmbâtñâ mimbap.”

23 Yatâ sâi arâpñâ zen kâmutziñan gâbâ nâinñâ yatâ upap sâmbâ mäsikâyangâwe.

*Arâp zen den sârek âraguwe.
(Mt 20:25-28; Mk 10:42-45)*

24 Yesu arâpñâ, zen osetniñan gâbâ nâinñâ patâniñâ upap sâmbâ den sârek âraguwe.

25 Utne Yesuñâ itâ sâmbâ dâzângeoi, “Hân a kutâ, zen kore a gâsâzângeome. A zâizâin, zen a yenñandâ sâmbâ âlip kwatziñgâme.

26 Ka zengâren yatâ mân âsagibap. Zengâren a patâñâ mâikkât holi yatâ upap. Oi a sâtñandâ kore a yatâ op ândibap.

27 Zen sânek. Ikâ zorân zâizâinñâ? Nalem yen tap nininñâ, zorân zâizâin mo nalem uunñâ, zorân zâizâin? Yen tap nimbap, zo zâizâinñâ nângeome. Nânñâ ko zengât oserân kore a yatâ op ândian.

28 Nâ hânân sâknâm nângeom ândia nâ sot tap ek ândie.

29 Oi Ibânandâ imbanñâ nigi a ambân zengât patâziñ op ândibat. Zen zo yatik a ambân zengât a sâtñâ op ândibigât sâmbâ zingân.

30 Zorat nânñâ sa zen nâ sot nalem nem sâtâre op a kembu tâtarân tap Isirae a kâmut kiin zâgât, zengât den sâmbâ kwâkâbi.”

*Yesuñâ Petero girem den dukuip.
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Yo 13:36-38)*

31 Yesuñâ itâ sâip, “Simon, Simon, a zen kopi mândâlem kubikñâ sâknâ birâme, zo yatik gâ Satangât bikñan zâibangât sap.

32 Oi nânñâ ko nângeom pâlâtângâ lorem buñ opapkât ninâu san, gât ko âburemñâ bukurâpkâ tânzângeoban.”

33 Sâi Peteronñâ itâ dukuip, “Kembu gâ tâk namin mo gone mumban, zo âlip nâ yatik otnibi.”

34 Oi Yesuñâ sâip, “Petero, nâ dâgoga nânge. Kurukñâ diñ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.”

35 Yatâ sâmbâ sâip, “Nânñâ sângonzângua kât sot irâ, ki pâke buñ âim zorat kâruwe?” Oi ziñâ sâwe, “Yatâ buñâ.”

36 Sâne itâ târokwap dâzângeoi, “Narâk ziren ko a nâi zâk kât zemñangap oi mem âibap. Nâi zâk irâ kat zemñangap oi gorem âibap. Nâi zâk kâmbangât sâmbâ patâ buñ oi hâmbânñâ kwâkâm ziñgi sâmbâ nâi pindâne mem âibap.

37 Nâ sa nângeonek. Propete ziñ nâgât den kânñan itâ kulemguwe, ‘Zâk bâlin mâme a zengât oserân pam itâ sâwe, ‘A zi, zen bâlin mâme a.’ Den zo bon upap. Oi nâgât den sâsân, zo aksik patâ bon op nanngâbapkât narâk mâte uap.”

38 Sâi arâpñâ ziñ dukuwe, “Kembu eknan. Kâmbangât sâmbâ patâ zagât mien.” Sâne sâip, “Âlipñâ.”

*Gezemanê kâlamân âiwe.
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

39 Yesu zâk nâtik dâp opmâip, yatâ op Oliwa bâknan zari arâpñâ zen molim âiwe.

40 Zoren takâm Yesuñâ arâpñâ itâ dâzângeoi, “Zen mâsimâsikâyân loribegât ninâu sânek.”

41 Yatâ sâmbâ kât lum pâindâ âimap, yatâ âim simin liim kwap itâ sâmbâ ninâu sâip,

42 “Ibânâ, nângeanim sâknâm kâmut zi betnan mena buñ oik. Oi nâgât den buñâ, gâgât den, zo kâtigibap.”

43 Yatâ sâi sumbemân gâbâ sumbem a nâinñâ gem gam imbanñâ pindâm mem kâtikñan kwâknangip.

44 Umñan sâknâm donbep patâ oi kâtigem ninâu sâip. Oi obakoi, obak zorân hânân gei gilâm yatâ oip.

45 Ninâu sâmbâ zaatñâ arâpñâ zengâren âim ziñgiriñ. Zen umbâlânñâ mem lotñan kwatziñgi uman ziwe.

46 Zine Yesuñâ ziñgit sâip, “Zen wangât uman zie? Zen mâsimâsikâyân loribegât zaatñâ ninâu sânek.”

*Yesu gâsuwe.
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Yo 18:3-12)*

47 Yatâ sâmbâ kiri a kâmut patâ gawe. Oi arâpñâ zengât bukuzinñâ, kutñâ Yuda, zâknâ kâdom otziñgi Yesugâren gawe. Yuda zâk lum mângeanbapkât Yesugâren gâip.

48 Gâi Yesuñâ itâ sâmbâ dukuip, “Yuda, Gâ wangât a bonñâ nâ lum mângeanim sâmbâ gâsuninam ue?”

49 Oi Yesugât a gakânâ, zen kut nâi nâi muyagibâ sâi eknâ sâwe, “Kembu sâna nângâm nen zângonâ?”

50 Yatâ sâmnâ zengâren gâbâ nâinâ tirik namâ galem a patâgât kore a nâi kindapnâ kârâm kwâkip.

51 Oi Yesu zo eknâ sâip, “Zen birânek.” Yatâ sâm a zo kindapnâ mem târokwâip.

52 Tirik nama galem a sot kâwâli a sot a kâuknâ, zen gâsunam gane itâ sâm mâsikâzingip, “Zen nâgât dap nânge? Nâgât nângâne kâmbam ku a oi lingip kâlâuzinoot mem ga gâsânoge?”

53 Nâ zorat sa nângânek. Nâ sirâmñâ sirâmñâ tirik namin zen sot ândiman. Oi zoren mân gâsânowe. Ka zi zengât narâk uap sot nâtâtik mariñangât narâk uap.”

Peteronâ Yesu kwâimbip.

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Yo 18:12-18, 25-27)

54 A ziñ Yesu gâsum diim âim tirik namâ galem a patâgâren diim zâiwe. Oi zâkkât mirin Peteronâ bet molizingâm arip.

55 Oi kâwali a zen dâmân kâligen âim kârâp om nângâm tatne Petero zâk bagim osetziñan tâip.

56 Tâi ko kore ambân nâinâ ga eknâ sâip, “A zi zâk sot ândimap.”

57 Sâi Peteronâ kwâimbâm sâip, “Ambân, nâ zâk mân ekman.”

58 Yatâ sâm mâik nâi tâi a nâinâ eknâ sâip, “Gâ zâkkât kâmurân goknâ.” Sâi Peteronâ sâip, “Gâ sat, zo nâ bunâ.”

59 Mâik nâi tâi a nâinâ ga eknâ sâm kâtigem sâip, “Perâkñak, a zi zâk sot ândimap. Zâk Galilaia goknâ.”

60 Sâi Peteronâ sâip, “A, gâ den sâna kwaksan.” Yatâ sâi narâk zorenâk kurukñâ diñ sâip.

61 Oi Kembunâ puriksâm Petero egi Petero zâk Kembunâ den mârûm sâip zo nângip, “Kuruk diñ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.”

62 Den zo nângâm umñâ bâliñ oi âkñan âi girâp patâ iseip.

Yesu a patâgât mirin kut nâi nâi okñangâwe.

(Mt 26:59-68; Mk 14:53-65; Yo 18:19-24)

63 Yesu galem op kirâwe, zen Yesu den sâm siñan gem dukum kuwe.

64 Si sângân kwâtepkum komñâ itâ sâwe, “Gâ Propete ândiat oi ko a nâinâ gogap, zo kutñâ sâna nângânâ.”

65 Oi den bâliñâ nâmbutñâ dukuwe.

66 Yatâ op kine mirâ hanjâi a patâ sot tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen aksik mindum sâne Yesu diim zâine den itâ dukum sâwe,

67 “Dâtnânngo. Gâ Kristo ândiat oi ko sapsun niñgâ.” Sâne itâ dâzânngoip, “Nâ topnâ sâm muyagia sâi ko mân nângâbe.

68 Nâ mâsikâzinga sâi ko den torenñâ mân dâtnobe.

69 Lañ sa nângânek. Narâk zi a bonñâ nâ Anutu imbanâ mariñâ, zâkkât âsan bongen tâpatkât narâk mâte uap.”

70 Sâi nângâm a aksik patâ itâ mâsikâm sâwe, “Gâ Anutugât nannâ?” Sâne zâknâ sâip, “Zo se, zo.”

71 Sâi itâ sâwe, “Wangât dum den nep tuunat? Zikñâ lâunjan gâbâ gâi nângen.”

23

Yesu Pilato sot Herode, zekâren diim âiwe.

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Yo 18:28-38)

1 Oi a zen aksik patâ zaat Yesu diim Pilatogâren âiwe.

2 Zâkkât mâtenjan kin itâ sâm siñan giwe, “A zirat topñâ itâ ziap. Zâk a donjêp um gulip kwatziñgâmap. Oi Roma a kutâ Sisagât kât mân pindâbigât dâzânngoip. Oi zikñangât itâ sâmap, ‘Nâ Kristo, a kembu.’”

3 Sâne Pilatonâ Yesu mâsikâm sâip, “Topkanğât dâtno. Gâ Yuda zengât a kutâ?” Sâi Yesunâ sâip, “Sat, zo.”

4 Sâi Pilatonâ tirik namâ galem a sot a gam kirâwe, zen itâ dâzânngom sâip, “Nâ a zirat tosanâ kâruan.”

5 Oi zen kâtigem sâwe, “Zâk perâkak a ambân den mân orotñâ dâzânngoi hânñinâ dâp op lañ kârip. Zâk Galilaia hânân topkwap op gam Yudaia hânân gam ziren yatik opmap.”

6 Yatâ sânetâ Pilatonâ mâsikâzingâm sâip, “Zo Galilaia goknâ?”

7 Zâk ziñ yatâ sâne Pilatonâ nângâm Yesu zâk Herodegât nebân gokñâ sâm sângongui

Herodegâren diim âiwe. Herode zâk Yerusalem kamânân ândeip.

⁸ Herode zâk Yesu ekñâ umñâ âlip oip. Herode zâk Yesugât sinji nângâm ikpam op ândeip. Oi kut ñâi tuugi ikpatkât nângâm ândeip.

⁹ Oi zâknâ Yesu den topñâ topñâ sâm mâsikip. Mâsiki ma hâuñâ mân mâburem dukuip.

¹⁰ Oi tirik namâ galem a sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen kâtigem den sâm sinjan gem kirâwe.

¹¹ Herode sot kâwali arâpñâ, zen Yesu sinjan gem den gân okñangâwe. Oi Herodeñâ sâi Yesu a kembangât hâmbâ ñâi giñangâne giari âburem diim Pilatogâren âiwe.

¹² Oi sirâm zoren Herode sot Pilato, zet buku urâwet. Mârum ko kâsa kâsa op ândiwet.

¹³ Pilatonjâ tirik namâ galem a patâ sot a kâukñâ sot a yenñâ sâi gawe.

¹⁴ Gane itâ sâm dâzângoip, “Zen itâ sâm a zi nâgâren diim ge, ‘Zâk a umziñan gemap.’ Oi nânâ zengât mâteziñan topñangât kârua buñ uap.

¹⁵ Herode zâk yatik mâsiki buñ oi sângongoi diim ge. Nânge. Tosañandâ mumbapkât sinji mân uap.

¹⁶ Zorat sa kâwali a ziñâ tâknâ lapitne olañbat.”

¹⁷ Pilato zâk Yuda zengât kendon dâp tâk namin tatne zengâren gâbâ kânok kânok olañ zingâmâip.

¹⁸ Sâi a kâmut ziñ den kâtik sâm sâwe, “Zâk buñ oik. Baraba ko olañ ningâ.”

¹⁹ Baraba zâk sot a nâmbutñâ, zen a kutâgât âkonziñgi kamân pâtin kâmbam kom a nâmbutñâ zângone mune tâk namin zâmbarâwe.

²⁰ Oi Pilatonjâ Yesu olañbamñâ dâzângoip.

²¹ Dâzângoi zen den yu kambâñ sâm sâwe, “Poru nagân moik. Poru nagân moik.”

²² Sâne Pilatonjâ kwâkâziñgi sâp karâmbut oi sâip. “Wan tosañandâ? Nânâ nânnga tosañandâ mumbapkât sinji mân uapkât sandâ tâknak lapitñâ birâne âibap.”

²³ Sâi zen kâtigem den kâtik sâm ziwe, “Poru nagân moik.” Sâm gulipmalip utne Pilatonjâ dinziñâ lugip.

²⁴ Den sâwe, zo bon upapkât Pilatonjâ sâm kwâkip.

²⁵ Oi dinziñâ lum kâmbam ku a tâk namin tâip, a zo olañ ziñgip. Ka Yesu ko mumbapkât sâm kwâkâm kâwali a zengât bitziñan pâip.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mt 27:32-56; Mk 15:21-41; Yo 19:17-37)

²⁶ Yesu diim mâtâbân âim a ñâi muyagiwe, kutñâ Simon, Kirene hânân gokñâ. Zâk nebân gâbâ gâi gâsumñâ Yesugât poru nak kwambenjan pane lum Yesugât kândâtñan arip.

²⁷ A ambân donbep patâ molim âiwe. Ambân nâmbutñâ, zen umbâlâ op isem wenâ molim âiwe.

²⁸ Yatâ utne Yesuñâ puriksâm itâ sâm dâzângoip, “Yerusalem ambân, zen nâgât mân isenek. Ziñâ sot murarâpziñâ, zengât isenek.

²⁹ Nângânek. Gâtâm, narâk ñâin itâ sâbi, ‘Ambân zen kâpin ândiwe sot ambân murarâpziñ buñ sot ambân sigan, zengât nângindâ âlip upap.’

³⁰ Narâk zoren bakñâ zengât itâ sâbi, ‘Zen âbângum ge kwâratnângonek.’ Oi bakñâ mâik zo yatik, ‘Ge kwâratnângonek.’

³¹ Kut ñâi itâ zo nak wâgân okñange. Nak aronñâ, zo dap okñangâbi?”

³² Oi bâliñ mâme a zagât diizikâm zâk sot zâkonam âiwe.

³³ Oi âimñâ hân ñâi kutñâ kâuk sinjit, zoren takâm Yesu poru nagân kuwe. Kâmbam ku a zagât, zo ârândâñ zâkowe. Yesu zâk tânâmñan, bâliñ mâme a zet toren toren kwânângâziñgâwe.

³⁴ Utne Yesuñâ ninâu itâ sâip, “Ibânâ, a zi ziñâ kut ñâi ñâi ue, zi topñâ mân nângegât tosañiñ birâ.” Sâi kâwali a zen hâmbânangât opñâ wenzu pâne âsageip dâp miwe.

³⁵ A donbep patâ, zen Yesu ek kirâwe. Oi patâziñâ ko mem ge kwâkwat den dukum sinjan gem kirâwe. Itâ sâwe, “A nâmbutñâ tâmbetagonam utne tânzângoip. Zikñangât ko kwaksap. Zâk Anutugât

Kristo sot Anutuñâ gâsum sâlâpkuip oi ko gem gâik.”

³⁶ Kâwali a zen yatigâk dukuwe. Zen winiga too kâlakñâ pindâm sâwe,

³⁷ “Gâ Yuda zengât a kuta op ândiat oi ko poru nâgân gâbâ âkâm ge.”

³⁸ Yesugât poru nagân den nâi itâ kulemguwe, “Zi Yuda zengât a kutâ.”

³⁹ Bâliñ mâme a nâi poru nagân kin betziñan mem Yesu dukum sâip, “Gâ yatâ zo Kristo? Gikâ sâkkâ mâkâna gei nekât sâknikñâ mâkâ.”

⁴⁰ Yatâ sâi bâliñ mâme a nebutñandâ dukum sâip, “Net kâmbangât sinji ârândâñ uenñâ Anutugât kenğât mân op sat?”

⁴¹ Net tosanikñangât dâp otnike. Ka a zi ko bâliñâ mân oip.”

⁴² Yatâ sâmñâ Yesu dukuip, “Yesu, gâ kembu imbanâgoot ândim, gâ nâgât nângâban.”

⁴³ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Nâ perâknak sa nângâ. Itârâñ gâ nâ sot sumbem kamân âlipñan, Paradisi, zoren ândiban.”

⁴⁴ Oi mirâ bâkñan oi mirâ sumunkom zeî nâttâtik muyagem hân dâp oi mirâ oi âkip.

⁴⁵ Oi tirik namin sângum patâ nâi kirip, zo tânâmñan oloñ gei kwâkip.

⁴⁶ Oi Yesu den kâtik den sâm sâip, “Ibânâ, bikan um dâpnâ paan.” Yatâ sâm moip.

⁴⁷ Oi kâwali a galem, zo ek nângâm Anutu sâm âlip kwâkñangâm sâip, “A zi perâknak tosanâ buñâ. Hâlâlu a.”

⁴⁸ A ambân zo mindum kirâwe, zen ekñâ umbâla opñâ âiwe.

⁴⁹ Yesu zikñâ a ambârâp sot Galilaia hânân gâbâ ambân molim gâwe, zen âkñan kin igâwe.

Yesu hanguwe.

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Yo 19:38-42)

⁵⁰ A nâi ândeip, kutñâ Yosepe. Kamânñâ Yudaia hânân tâip, kutñâ Arimataia. Zâk Yuda a sâtnâ zengât kâmurân gokñâ. Oi a zo a târârakñâ.

⁵¹ A sâtnâ zen Yesu kunam sâne nâñgi mân dâp oip. Zâknâ Anutu um topñan ândiândiñ, zo âsagibapkât nângâm ândeip.

⁵² A zorâñ Pilatogâren âimñâ Yesugât kâambarâñangât dukuip.

⁵³ Oi Pilatonâ nângânñgi Yesugât kâambarâñ mâkâmñâ sângum kâunâ kâpimñâ kât mâtâpñan pâi zeip. Kât mâtâp zo anâ kendâm kubigâwe. Zo unakñâ. Zoren mârum a mân zâambarâwe.

⁵⁴ Yuda zengât kendongât kubikkubik narâknâ oip.

⁵⁵ Oi ambân nâmbutñâ Yesu sot Galilaia hânân gâbâ gawe, zen Yosepe molim ikne Yesu kâambarâñ kwagân ga pâip.

⁵⁶ Oi kut nâi nâi zo ek nângâm kamânân âburem too sot kelâk wârân âlipñâ mem kubigâwe. Oi Yuda zengât kendonân Mosegât gurumin den lum kendon tarâwe.

24

Yesu mumuñan gâbâ zaarip.

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Yo 20:1-10)

¹ Kendon âki ko mirâ hanjâbâ sâi ambân zen kelâk sot too hitom âlip, zo mem Yesugât kwagân âiwe.

² Âi takâm igâwe. Kât patâ zâk kâbakñine mâtâp pâronjâm kirip.

³ Oi kâligen bagim Kembu Yesugât kâambarâñ kârum mân muyagiwe.

⁴ Kârumñâ imbanâziñ buñ oi kenğât op kin a zagât, hâmbâzikñâ âsakñâ tobat nâi yatâ, zet ambân âiwe, zengât umziñ topñan kirâwet.

⁵ Oi ambân zen kenğâtziñangât op pindiñsâm kine a zagât zorâñ itâ dâzângowet, “Zen wangât wâgân ândiap, zâkkât mumuñâ zengâren kârue?”

⁶ Zâk ziren mân ziap. Zâk zaatsap. Mârum Galilaia hânân ândim den itâ dâzângoip, zo nângânek,

⁷ ‘A bonñâ nâ bâliñ mâme zengât bitziñan zaria none momñâ sirâm karâmbut tap zaatpat.’ ”

⁸ Yatâ sâitâ ambân zen den zo nângâwe.

⁹ Zen kwâgân gâbâ âburem kamânân gam arâpñâ sot a ambân nâmbutñâ den sinji zo dâzângowe.

¹⁰ Ambân kwagân âiwe, kutziñâ Maria, Madala kamânân gok sot Yoana sot Maria, Yakobogât mamñâ. Zen aksik Aposolo den sinji zo dâzângowe.

11 Aposolo zen den so nângâne bon buŋ oi mân nângâm kwâtâtiwe.

12 Ka Petero zâk zaatŋâ sârârâk kârâm kwagân arip. Âimŋâ pindiŋsâm egip. Egi sângum kwamenâk zeï egip. Oi kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat nângâ kwâkâ opŋâ kamânân âbureip.

*A zagât Emausi kamânân âiwet.
(Mk 16:12-13)*

13 Sirâm zorenâk Yesugât a ambârâp zengâren gâbâ a zagât, zet Emausi kamânân âiram âiwet. Kamân zo kêrep buŋâ, goot goot.

14 A zagât zet mâtâbân âim kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat den sâm âiwet.

15 Sâm âim tâitâ Yesuŋâ âim muyageziki ârândâŋ âiwe.

16 Zet sinzik mân ânângâripkât mân ek nângâwet.

17 Yatâ oitâ mâsikâzikâm sâip, “Zet wan den âragum gam tabot?” Sâi zet si sângânzikŋâ umbâlâ tobat op kirâwet.

18 Oi zekâren gâbâ a ŋâi kutŋâ Keleopa, zâkŋâ sâip, “Yerusalem kamân mâirâp, zen aksik den siŋgi nâŋge. Gâ kânokŋâ kamân ŋâin gok, gât ko mân nângâm ândiat?”

19 Sâitâ mâsikâzikâm sâip, “Wan wan âsageip?” Sâi zet sâwet, “Yesu Nasarete gokŋâ, zâkkât siŋgi. Zâk Anutu mâtenŋan Propete patâ ândimŋâ nep patâ tuum den imbanâŋjoot dâtnângomâip. Yatâ op ândei a ambân, nen zâkkât nângindâ imbanâ oip.

20 Ka tirik nama galem a patâ sot a patâ, zen mumbapkât sâm kwâkâm a kutâgâren pane sâi poruyân kuwe.

21 Nen ko zâkkât itâ nângâm ândiwen. Zâkŋâ Isirae a bâliŋan gâbâ olaŋŋingâbap. Sâm nângâm ândeindâ kune moi sirâm karâmbut âkap.

22 Oi itârâŋ nengâren gâbâ ambân nâmbutŋâ den dâtnângone um kuŋkuŋ uen. Zen haŋgât kwagân âim kâmbârâŋâ mân muyagem gam itâ se,

23 ‘Sumbemgât kâwali a zagât, zet muyageniŋgâm Yesu zaatsap sâm dâtnângwabot.’

24 Oi den zo nângâm nengâren gâbâ a nâmbutŋâ, zen ambân ziŋ se, yatik âim muyagie. Oi zikŋâ ko mân ikse.”

25 Yatâ sâm dukuitâ Yesuŋâ dâzâkoip, “Propete zen den sâm kulemguwe, zo zen wangât um kâtik ândim mân nângâm kwâtâtiwe?”

26 Propete zen Kristo sâknam nângâmŋâ sumbem âsakŋan bâgibapkât sâm kulemguwe. Anutuŋâ nângip, yatik âsageip.”

27 Yatâ sâmŋâ Mose sot Propete, zen zâkkâren kwap kulemguwe, zorat topŋâ sâm muyagem zikip.

28 Oi âim Emausi kamânân takâwe. Takâne Yesu zâk âibam oip.

29 A zagât zo aŋgân kârâŋaŋgâwet. Oi itâ sâwet, “Mirâ mârûm ŋâtiksap. Net sot tâpan.” Sâitâ zet sot ândibapkât nângâziki mirin zâiwe.

30 Nalem ninam ge tapŋâ nalem mem sâiwap sâm mamuŋ zikip.

31 Yatâ oi sinzikŋâ ânângâri ek nângâwet. Ek nângitâ zobâ buŋ op arip.

32 Oi zet itâ âragum sâwet, “Mâtâbân den dâtnâkom siŋgi âlipkât topŋâ dâtnâkoi umnik âbâŋguap.”

33 Yatâ sâmŋâ zaat Yerusalem kamânân âburem âiwet. Âimŋâ arâpŋâ sot bukurâpziŋâ mindum tatne muyageziŋgâwet.

34 Muyageziŋgitâ itâ sâm dâzâkowe, “Kembu zâk perâkŋak zaatŋâ Simon muyageniŋgip.”

35 Oi zet yatigâk mâtâbân Kembuŋâ muyagezikâm mirin nalem ziki igâwet, zorat den siŋgi dâzângowet.

Yesu zâk arâp muyageziŋgip.

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Yo 20:19-23)

36 Arâp zen zorat den siŋgi sâm tatne Yesu zâk osetziŋan muyagem kinŋâ itâ sâm dâzângoip, “Umziŋ diim gei ândinek.”

37 Zen eknâ pârâkpam kenŋât op sâwe, “Wâkenâ muyagem gaap.”

38 Sâne dâzângoip, “Zen wangât kenŋât op um zagât ue?”

39 Kin bitnâ iknek, zi ninak kinzan. Nâ sâknâ sunumnoot. Gâsunim iknek. Wâke zen yatâ zo buŋâ.”

⁴⁰ Den yatâ sârn gutnjâ kinj bikņan zo tirâpzângoip.

⁴¹ Oi sâtâre op diņâ mân nângâm pârâkpam tatne māsikâziņgâm sâip, “Nalem ņâi zengâren taap?”

⁴² Sâi saru zuuņâ ņâi oot sisiņâ pindâwe.

⁴³ Pindâne mem mâteziņan kin neip.

⁴⁴ Oi itâ sârn dâzângoip, “Nâ zen sot ândim itâ dâzângom ândiwan. Mosegât den sot Propete zengât ekabân sot Psalm ekabân nâgât den kulemguwe, zo bonņâ op nanğâbap.”

⁴⁵ Oi Kembugât ekabân den ziap, zo sapsurn ziņgi nângâm umziņ pârõnsâip.

⁴⁶ Oi itâ sârn dâzângoip, “Kristo nâgât itâ kulemguwe. Nâ sâknarn nângâm momņâ sirâm karâmbut tap zaatpat.

⁴⁷ Zorat ko kutsiņginâ a hân dâp zengâren ari umziņ melâņne Kembuņâ tosaziņ birâbap. Nep zo Yerusalem kamânân topkwap tuubi.

⁴⁸ Zen kut ņâi ņâi âsageip, zorat siņgi a ambân dâzângom ândibi.

⁴⁹ Oi nângânek. Ibânandâ kut ņâi zo zengât siņgi sârn kâtigeip, zo sângongua gibap. Zorat zen kamân zi mân birâm mambât ândine ubâ imbaņâ sângongua zengâren gibap.” (Zo Tirik Kaapurn gibapkât sâip.)

Yesu zâk sumbemân zariņ.

(Mt 16:19-20; Apo 1:9-12)

⁵⁰ Oi kamânân gâbâ diiziņgâm âi Betania kamân gootņan âim bikņâ pam māsop minziņgiņ.

⁵¹ Māsop minziņgâm zâmbarn sumbemân zariņ.

⁵² Oi zen sâtâre op Yerusalem kamânân âburem âiwe.

⁵³ Âburem sirâm dâp tirik narnin zâim Anutu mâpâsem sârn âlip kwâkņanğâwe.

Zo yatik.

Yesugât sinji âlip Yohanejâ kulemguip.

Yesu zâk Anutugât sât.

¹ Hân mân muyageibân sât zâk ândeip. Sât zâk Anutu sorâk ândeip. Oi zâk Anutuyâk op ândeip.

² Topkwâkwatjâ zo zâk Anutu sot ândim gâip.

³ Sât zo Anutujâ sâi kut nâi nâi aksik muyagezîngip. Kut nâi nâi, zo zâk bujâ mân muyageip.

⁴ Sât zâk ândiândigât marijâ ândeip. Ândiândi zorâj a zengât âsakjâ op âsagezîngip.

⁵ Njâtâtikjâ âsakjâ kwâarakubam osim gâip.

⁶ Anutujâ kore a nâi muyagei ândeip, kutjâ Yohane.

⁷ A zâkjâ âsakjângât den sâm muyagei a aksik âsakjâ marijâ nângâm pâlâtâj kwâkjanjâbigât Anutujâ sângongoip.

⁸ A zo, zâk âsakjâ marijângât den sâm muyagezîngâbam âsageip.

⁹ Âsakjândâ narâk zoren muyagem ândeip. Oi zâkjâ a kamân dap âsagezîngâmap. Zâk âsakjâ bonjâ uap.

¹⁰ Anutugât sât zâk hânân muyageip, zâkjak mârum Anutugât sâtkât sâm hân muyageip. Oi gem gam muyagei hân a zinjâ ekjâ topjâ mân nângâwe.

¹¹ Zikjâ hânân gem gâi a ambân gakârâpnâ buku mân okjanjâwe.

¹² Ka nâmbutjândâ buku okjanjâwe, zen Anutugât nan bârarâp upigât imbanjâ zîngip. Nâmbutjâ zen zâkkât kutjâ nângâm, nângâm pâlâtâj kwâkjanjâgâme, zen zo yatâ otzîngâmap.

¹³ Anutugât nan bârarâp zo, zen a sep gilâmân gâbâ mân âsagime mo a dengât mân âsagime. Zen Anutujâ sâi âsagime.

¹⁴ Sât zâk a opjâ âsagem osetnijan ândeip. Âsagei nen neule âsakjâ igâwen. Âsakjâ zo egindâ Anutu Ibâgât nanjâ kânok, zâkkât âsakjâ oip. Zâkjâ

tânzânngoanjon sot den bonjâ, zo mem gem gâip.

¹⁵ Zâkkât topjâ Yohanejâ sâm muyagem itâ dâzânngoip, “Nâ zâkkât itâ dâzânngowan. Bet âsagiap, zâk kândom ândeip. Nâ mân ândia ândim gâip, zorat zâk patâ op walânim ândiap.”

¹⁶ Zâkjâ tânnângom âim ândimap.

¹⁷ Mosejâ girem den Anutugâren gâbâ mem niŋgip. Yesu Kristo, zâk ko tânnângonânjo sot den bonjâ mem niŋgip.

¹⁸ A niŋâ Anutu mânâk igâwen. Ka nanjâ zâk Anutuyâk op ândeipjâ Ibâjanjâgât âsan topjan tâpmapjâ den sinjinjâ mem ge sâm muyageniŋgip.

*Yohanejâ zikjâ topjâ sâm muyagezîngip.
(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lu 3:15-17)*

¹⁹ Yerusalem kamânân gâbâ Yuda a zinjâ tirik namâ galem a sot tirik namâ kore a nâmbutjâ sângonzânngone Yohanegâren gam, gâ wan a nâi, sâm mâsikâm sânetâ topjâ dâzânngoip.

²⁰ Zâk topjâ mân kwâimbâm itâ sapsun dâzânngoip, “A bâlijan gâbâ mâkâzîngâbapkât mârum sâsâj, nâ zâk bujâ. Nâ Kristo bujâ.”

²¹ Sâi zinjâ mâsikâm sâwe, “Gâ Propete Elia?” Sânetâ sâip, “Nâ zâk bujâ.” Sâi sâwe, “Gâ Propete gâbapkât sâwe, zo?” Sâne dâzânngoip, “Bujâ.”

²² Oi zinjâ sâwe, “Gâ wan a nâi? Sângonnânngone gen, zo zengâren âi dap sâm dâzânngonat? Gikjanjâgât dap sâmat?”

²³ Sâne dâzânngom sâip, “Propete Yesianjâ mârumjan den sâm kulemgoip, zo nâgâren bonjâ uap. Den zo itâ,

‘Barâ kâtik, mirâ kamân âtâjan a nâinjâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem ândiap, “Kembugât mâtâp kârâm kubiknek.” ’”

²⁴ Sâi Parisaio a zîj sângonzânngone gawe, zen Yohane itâ mâsikâm sâwe,

²⁵ “Gâ Kristo bujâ, Elia bujâ, Propete zo bujâ oi wangât too sanjonzîngâmat?”

²⁶ Sâne Yohanejâ itâ sâm dâzânngoip, “Nâ tooyâk sanjonzîngâman. Ka osetzîjan a nâi muyagem ândiap, zo mân ek nânge.

²⁷ Zâk kândâtnan gam taap. Zâk kâwali nîai zemngap. Nâ yatâ zorân irâ sikumngâ gorem aria mân dâp upap.”

²⁸ Kut nîai nîai zo Betania kamânân Yodaŋ too nâmbutken muyageip. Zoren Yohaneŋâ too sanjonziŋgâm ândeip.

Yohaneŋâ Yesugât topngâ sâm muyagem dâzânngoip.

²⁹ Haŋsâi Yesu gâi Yohaneŋâ ekngâ a itâ sâm dâzânngoip, “Iknek. Râma gwamngâ Anutugâren gâbâ gok, zâk hân dâp a zengât tosaziŋ zâkkât kwâkngan zâibap.

³⁰ Zâkkât op itâ dâzânngowan. Bet âsagiap, zâk kândom ândeip. Nâ mân ândiwanân zâk ândeip.

³¹ Zorat zâk patâ op walânim ândiap. Mârum nâ zâkkât topngâ mân nânngawan. Isirae a den sinjngâ dâzânngua nânngâbigât gamngâ too sanjonziŋgâm ândiwan.”

³² Yohane zâk yatâ sâm sâip, “Nâ Kaapumngâ nii kembâ yatâ opngâ zâkkât kwâkngan ge tâi egâwan.

³³ Nâ mârum mân ek nânnga sâjgonnogip, Anutu, zâkngâ itâ sâm dâtnogip, ‘Kaapumngâ a kwâkngan ge pâmbap, zâkngâ Tirik Kaapum sanjonziŋgâbap.’

³⁴ Yatâ âsagei ekngâ itâ dâzânnguan. Zi Anutugât nanngâ.”

Yesuŋâ a nâmbutngâ gâsuziŋgip.

³⁵ Mirâ haŋsâi Yohane sot azatngâ, zen zorenâk âi kirâwe.

³⁶ Kinetâ Yesuŋâ zoren gâi Yohaneŋâ ekngâ azatngâ itâ dâzâkom sâip, “Egit. Ândiren zi râma gwamngâ, Anutugâren gâbâ gok.”

³⁷ Sâi zet den zo nânngâm Yesu kândâtngan molim âiwet.

³⁸ Aritâ Yesuŋâ puriksâm zikitngâ sâip, “Zet wan kârum gabot?” Yatâ sâi zikngâ ziŋ denân sâwet, “Raboni (niŋ denân ko, Patâ), gâ mirâ ikâ zoren ândiat?”

³⁹ Sâitâ dâzâkoip, “Ga egit.” Sâi zet zâk sot âi ândiwet. Mirâsiŋ geibâ sâi zet zâk sot âi ândeitâ nâtiksâip.

⁴⁰⁻⁴¹ A zagât gawet, zekâren gâbâ a nîai kutngâ Andrea, Simon Peterogât munngâ. Zâkngâ zorenâk âim âtânngâ muyagem itâ sâm dukuip, “Net a bâliŋan gâbâ

mâkâniŋgâbapkât mârum sâsân, Kristo, zâk muyagiet.”

⁴² Yatâ sâmngâ Yesugâren diigi âiwet. Oi Yesuŋâ ekngâ itâ sâip, “Gâ Simon Yohaneŋât nanngâ. Kutkâ Kepa san (niŋ denân ko, kât kâtikngâ).”

Pilipo sot Natanae Yesugât a urâwet.

⁴³ Mirâ haŋsâi Yesu zâk Galilaia hânân âibam Pilipo muyagemngâ itâ sâm dukuip, “Gâ târokwatnim molini.”

⁴⁴ Pilipo zâk Besaida kamânân gok. Andrea sot Petero, zet zo gokngik.

⁴⁵ Piliponngâ Natanae muyagem itâ sâm dukuip, “A zirat Moseŋâ gurumin den ekabân kulemgoip. Mârum Propete a zen yatik kulemguwe. A zâk muyagien, zâk Yesu, Yosepegât nanngâ, Nasarete kamânân gokngâ.”

⁴⁶ Sâi Natanaeŋâ itâ mâbureip, “Nasarete kamânân dap yatâ a patâ âsagibap?” Sâi Piliponngâ itâ sâm dukuip, “Ga eknan.”

⁴⁷ Yatâ sâi Natanaeŋâ Yesugâren ari ekngâ sâip, “A zi Isirae a bonngâ. Umngan sarâ mân ziap.”

⁴⁸ Yatâ sâi Natanaeŋâ mâsikâm sâip, “Dap yatâ opngâ topngâ nânngat?” Sâi Yesuŋâ sâip, “Piliponngâ mân diigigi wakum nak topngan kina geksan.”

⁴⁹ Sâi Natanaeŋâ itâ sâm dukuip, “Patâ, gâ perâkngak Anutugât nanngâ. Gâ Isirae nenngât a kutâ patâ.”

⁵⁰ Oi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ wakum nak topngan taat, nânngâ zo dâgoga nânngâm ko nânngâm pâlâtân otnigat? Ek nânngat, zo yenngâ. Kut nîai nîai patâ ek nânngâm zâiban.”

⁵¹ Yatâ sâmngâ sâip, “Nâ perâkngak dâgobâ. Sumbem pâronsâi Anutugât sumbem a, zen a bonngâ nânngâren zâim gine ziŋgitpi.”

2

Yesuŋâ sâi toonngâ waiŋ oip.

¹ Sirâm zagât âki Kana kamânân, Galilaia hânân a ambân zagât mâpotzikânam sii nalem mine gâip.

² Yesugât mamngâ Maria, zâk zoren âi taki ko Yesu sot arâpngâ, nen zop sâsânjan âiwen.

³ Zoren mindum nalem sot wainj nem tâindâ wainj buj oip. Buj oi Yesu mamñandâ dukum sâip, “Wainjzina buj uap.” Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip,

⁴ “O ambân, gâñâ nâ mân dâtnoban. Ninak nângâbat dâp upat. Nâgât narâk, zo gâtâm mâte upap.”

⁵ Yatâ sâi mamñandâ kore a ambân itâ sâm dâzângoip, “Den sâbap, zo lum kwâtâtibi.”

⁶ Oi mirâ zoren âmañ kêrep patâ nâmburân kânok tâip. Yuda a zen âsâbân kin bitzina too sanjonñâ nalem nemarâwe. Oi mirâ dâp âmañ yatâ kin ândeip.

⁷ Oi Yesuñâ kore a ambân itâ sâm dâzângoip, “Too aam ga âmañân lokine giarik.” Sâi zen yatâ utne âmañ nâmburân kânok zo too piksâm nanjip.

⁸ Yatâ utne ko itâ sâm dâzângoip, “Itârân zen torenñâ aam nalem galem agâren âinek.”

⁹ Yatâ sâi zen aam galem agâren âine toonñâ wainj oi nalem galem anñ nemñâ wainj zo wainj gâbâ mie sâm kwagip. (Kore a zen too âmañân aam lokine giarip, zenjak wainjgât topñâ nângâwe.) Nalem galem anñ a ambân meip, zo konsâi gâip.

¹⁰ Gâi itâ sâm dukuip, “Kâdom wâinj naamñâ zingâne bet umzina gulip upâ sâi wainj naam buñâ, zo zingâmen. Gâ ko purikgurik opñâ wainj naamñâ kwarakuna zeï bet muyagiat. Zo âlip uat.”

¹¹ Yesu zâk yatâ op Kana kamânân, Galilaia hânân sen mârât nep topkwapñâ tuugip. Oi imbanñanñâ topñâ, zo mem kâkñan pâip. Oi arâpñâ nen zo ekñâ nângâm pâlâtân kwâkñanñâwen.

¹² Oi Yesu zâk Kana kamânân gâbâ Kape-naum kamânân ari mam murâpñâ sot arâpñâ molim âiwen. Sirâm nâmbutñâ nen zoren ândiwen.

*Yesu zâk Kembangât tirik namin zarip.
(Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lu 19:45-46)*

¹³ Yuda zengât kendon patâ kutñâ Pasowa, zo mâte upâ sâi Yesuñâ Yerusalem kamânân zarip.

¹⁴ Yerusalem kamânân âi takâm tirik namin zari a donbep zen rama, makau sot kembâ anjagwanjâ utne a nâmbutñâ zen

Roma zengât kât sot Yuda zengât kât, zo haukwap anjagwanjâ op kirawe.

¹⁵ Yatâ utnetâ Yesuñâ zingitñâ tâkñâ mem a sot rama makau zangom molizingi âine kât nep tuuwe, zengât kât mem lokim tâtatñâ kom kâbakñei giarip.

¹⁶ Oi kembâ mem kirawe, zen itâ sâm dâzângoip, “Zen Ibânangât namin kut nâi lanj utne anjagwanjâ namâ uap. Kut nâi nâizina mem âinek.”

¹⁷ Yesuñâ yatâ oi arâpñâ nen Kembangât ekabân den kulem ziap, zo nângâwen. Den zo itâ,
“Gâgât namâgât opñâ umnâ kârâp siap.”

¹⁸ Oi Yuda a zina itâ sâm mâsikâm sâwe, “Gâ yatâ uatñâ top likuliku kulem nâi tuuna iknâ.”

¹⁹ Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Zen tirik namâ zi kandañne nânñâ sirâm karâmbut umñan tuum nanjâbat.”

²⁰ Yatâ sâm dâzângoi sâwe, “Patârâpniñâ, zen tirik namâ zi kendon 46 tuum ândine âkip. Oi gâñâ sirâm karâmbut umñan tuum nanjâbat sâm sat?”

²¹ Ka Yesu zâk sâkñanñâ op namin dâpkwap sâip.

²² Yesu ândim moi Anutunñâ mângei zari arâpñâ nen den zo nângâwen. Oi namâgât sâip, zo sot Kembangât ekabân zâkkât den nâmbutñâ ziap, zorat nângindâ bonñâ oip.

Yesu zâk a nengât topniñ ek nângâmap.

²³ Yesu zâk kendonân Yerusalem kamânân top likuliku kulem nâmbutñâ tuugi a ambân pisuk, zina ekñâ zâkkât nângâne bonñâ oip.

²⁴ Yesu zâk a zengât topzina ek nângâmap, zorat op ko a zengâren mân arip.

²⁵ Zâkñâ a nâigât topñâ ek nângâbam a nâigâren mân mâsikâm nanjip. Zâk zikñak umzinañ ek nângâm nanjip.

3

Yesu sot Nikodemo den den urâwet.

¹ Parisaio a nâi ândeip, kutñâ Nikodemo. Zâk Yuda a zengât a patâ, zengât buku op ândeip.

² A zorân nâtigân Yesugâren gam itâ sâm dukuip, “Patâ, nen gâgât topkâ nanjen. Gâ a patâ, Anutugâren gâbâ gâin. Gâ sen mârât kulem top top tuumat, zorat itâ

nângan. Anutuñâ gâ sot mân ândei sâi ko mân tuubat.”

³ Sâi Yesuñâ maburem dukuip, “Nâ perâknak dâgobâ. Nâi zâk âsaâsagiñ unakñâ mân âsagem ândibap, zo ko Anutugât um topñan mân bagibap.”

⁴ Sâi Nikodemonâ pârâkpam itâ sâm mäsikip, “A nâi mârur patâ opñâ dap op âsaâsagiñ unakñâ âsagibap? Zâk mam kâmbonjan âburei dum zagâtñâ mimbapkat sat?”

⁵ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Nâ perâknak dâgoba. Nâi zâk Kaapum sot too umñan mân âsagibapñâ Anutugât um topñan mân bagibap.

⁶ Agât kâmboyân âsaâsagiñ, zâk ayâk. Ka a nâi, zâk Kaapumñâ umñan muya-muyagiñ, zâk Kaapumgâren gokñâ.

⁷ Zen âsaâsage unakñâ âsagibigât sa nângâna mân kwakmak upap.

⁸ Pibâ zâk lañ komap. Oi kwamitñâ nângâme. Ikâ gâbâ gâmap, oi ikâ âi âkâmap, zo zen mân nângâme. Oi nâi zâk Kaapumgâren muyageip, zâkkât topñâ yatâ.”

⁹ Sâi Nikodemonâ maburem itâ sâm dukuip, “Zo dap op yatâ orotñâ?”

¹⁰ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip. “Gâ Isirae a zengât a sâtñandâ kwaksat?”

¹¹ Nâ perâknak dâgobâ. Nen kut nâi nâi ek nângâmen, zo dâzângomen. Oi zen ko dinninñâ birâme.

¹² Nâ hânân Anutuñâ nep tuumap, zorat topñâ dâzângua mân nângâme. Oi sumbemân nep tuumap, zorat topñâ dâzângua dap dabân nângâne âkâbap?

¹³ A zengâren gâbâ nâinñâ sumbemân mân zarip. Ka a bonñâ nâ sumbemân gâbâ gem gâwan. Nâ kânok sumbemân gâbâ gem gâwan.

¹⁴ Mârur mirâ kamân kâtikñan Mosenâ mulum dâp tuum nagân mândip. Zo yatik narâk zi a bonñâ, nâ nagân nom kwânângânibigât sâsân.

¹⁵ Oi a zen nângâm pâlâtân kwatnibinñâ ândiândi kâtik muyagibi.

¹⁶ Anutu zâk a zengât umñâ donbep gâsui nanñâ kânok, nâ sângonnogi gâwan. Oi zen nâ nângâm pâlâtân kwatnimñâ mân tâmbetagobi. Zen nâ nângâm pâlâtân

kwatnim ândiândi kâtik muyagibigât sângonnogi gewan.

¹⁷ Nanñâ nâ a zengât tosaziñgât sâm kwâkâbatkât bunñâ. A tânzângobatkât Anutuñâ sângonnogi gem gâwan.

¹⁸ Oi nâi zâk nângâm pâlâtân kwatnibapñâ zâkkât tosagât hâuñâ mân mimbap. Ka nâi zâk nanñâ nâ mân nângâm pâlâtân kwatnibapñâ tosa hâuñgât sinji op zim-bap. Wangât, zâk Anutu nanñâ kânok, nâgât mân nângâm pâlâtân kwatnigip, zorat.

¹⁹ Hâuñgât topñâ itâ ziap. Âsakñâ nâñâ hânân ga a zinj nâttikkât nângâne bonñâ oi âsakñâ nâ kândâtnowe. Orot mâmezinj bâlinñâ zeip, zorat yatâ urâwe.

²⁰ Nâi zâk bâlinñâ opmapñâ âsakñâ kândâtkomap. Bâlinñandâ âsakñan muyagei ikpegât âsakñan mân gâmap.

²¹ Nâi zâk den bonñâ lubapñâ âsakñâ mâte upap. Oi kut nâi nâi opmap, zo Anutugât sâtkât opmap, zorat topñâ muyagibap.”

Yohaneñâ Yesugât topñâ sâm muyageip.

²² Yesu sot arâpñâ, nen Yerusalem kamân birâmñâ Yudaia hân torenñan âi ândiwen. Zoren Yesu sot arâpñâ ninñâ a ambân too sañgonzîngâm ândiwen.

²³ Yohane ko zâk hân nâi kutñâ Aenon, Salim kamân nanngâmñan zoren a too sañgonzîngâm ândeip. Zoren too donbep zeipkât a zen zoren mindum gane sañgonzîngip.

²⁴ Narâk zoren Yohane tâk namin mân parâwe.

²⁵ Yuda a nâi sot Yohanegât arâp, zen bitzinj too sañgonsañgon zorat topñâ sâm âraguwe.

²⁶ Oi zinñâ Yohanegâren gam itâ sâm dukuwe, “Patâ, gâ Yodañ too nâmbutken ândina a nâi muyagei topñâ dâtnângoin. Zâk narâk ziren ga a too sañgonzîngi a donbepñâ zâkkâren arie.”

²⁷ Sâne Yohaneñâ itâ sâm dâzângoip, “Anutuñâ a nâi kâwali mân pindi zikñak dabân yatâ mimbap?”

²⁸ Nâ itâ sâm dâzângowan, zo dap op kwâimbâbi. A bâlinñan gâbâ mâkâninñâgâbapkat mârur sâsân, nâ zâk

buñâ. Nâ Kristo buñâ. Nâ kândom okñangâm gaan.

²⁹ Ambân sinji sâm pindâwe, zâknâ ambân mariñâ. Oi ambân mem âknâle patâ oi bukuñandâ nângâm beknan mem umâlep patâ upap. Nâ yatâ op umâlep nângâbatkât narâknâ zo mâte uap.

³⁰ Zâkkât ko zâizâiñ. Nâgât ko diim gibap.”

³¹ Ubâ geipñâ walâningâm. Hânân gokñandâ hângât sinji uen. Nen hângât kut nâi nâi zorat den sâmen. Ka zâk ko sumbemân gâbâ geipñâ walâningâm nanjap.

³² Kut nâi nâi ek nângip, zorat sinji sâmap. Oi a zen zâkkât diñâ birâme.

³³ Ka a nâmbutñâ ziñ diñâ nângâme, zen itâ nângâbi, “Anutuñâ sâi kâtikkâtigin ândiap, zâk diñâ zo tângumap.”

³⁴ Anutuñâ a sângonguip, zâk Anutugât denâk sâmap. Oi a yatâ zo ko Anutuñâ Kaapumñâ imbanâ pindâmap.

³⁵ Anutu Ibânandâ nanñangât umñâ gâsui zâkkât biknan kut nâi nâi zo aksik pam nanjip.

³⁶ Nâi zâk nanñâ nângâm pâlatân kwâkñangâm ândiap, zâk narâk ziren ândiândi kâtik mârûm muyagiap. Oi nâi zâk nanñâ kândâtkom diñâ birâm ândibapñâ ândiândi kâtik mân muyagibap. Buñâ. Anutuñâ kuk okñangi tap zâibap.

4

Yesuñâ Samaria ambân nâi sot den den oip.

¹ Parisaio a, zen Yesugât itâ nângâwe, “Zâknâ a gâsâzângom too sanjonziñgap, zo Yohanegât kâmut walâziñge.”

² Den zo yen sâwe. Yesu zikñak a too mân sanjonziñgip. Zâk yen sâi arâpñâ niñâ too sanjonziñgâwen.

³ Oi Kembuñâ den zo nângâm Yudaia hân birâm Galilaia hânân arip.

⁴ Samaria hân mâtâp arip.

⁵ Âimñâ Samaria hânân kamân nâi kutñâ Sika, zoren takip. Kamân zorat nanjâmñan hân nâi zeip. Mârûmñan Yakobonâ hân zo nanñâ Yosepe pindip.

⁶ Too lâm nâi zoren zeip, kutñâ Yakobogât too lâm. Oi Yesu zâk mâtâp kârep âimñâ loreip. Oi mirâ bâknan oi zoren takâm lâm ginñan ge tap nângip.

⁷⁻⁸ Yesu arâpñâ, nen nalem sângân minam kamânân ârindâ Yesu zâk zikñik tâi Samaria ambân nâiñâ too aabam gâip. Gâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Too nâi aam nina nimbâ.”

⁹ Dukui ambân zorân sâip, “Gâ Yuda anâ, wangât Samaria ambân nâgâren toogât sat? Zo mân orotñâ.” Zo Yuda sot Samaria a buku buku mân op ândiwegât ambân zorân den yatâ sâip.

¹⁰ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugâren gâbâ kut nâi gâbap, zo sot nâgât topnâ mân nângat. Nângâm sâi ko nâgâren oletnina too takâtakân gibam.”

¹¹ Sâi ambân zorân itâ sâm dukuip, “Too lâm zi kârep. Gâ too aañ âman buñgât too takâtakân ikâ gâbâ aaban?”

¹² Sâkuniñâ Yakobonâ too lâmniñâ zi esip. Oi zâk sot narâpñâ sot râma makau gakârâpñâ, zen too zirik nem ândiwe. Gâ Yakobo walâm too takâtakân muyagibam sat?”

¹³ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Too zi sâumñâ nem zagât nem ândibi.

¹⁴ Nâgât too ko nemñâ umgâ sânduksâbap. Nâi zâk too zo nimbapñâ toogât mân nângâm ândibap. Nâñâ too zo a nâi pinda umñan too takâtakân muyagem zei a zo ândiândiñ kâtikñâ ândibap.”

¹⁵ Sâi ambânñâ diñangât topñâ mân nângâm kwâkâmñâ itâ sâip, “Patâ, gâ too zo nina nem toogât zagât mân nângâbat. Oi ziren âsâbân toogât gâman, zo birâbat.”

¹⁶ Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Âi apkâ sâna kândiangâm gâit.”

¹⁷ Sâi ambânñâ sâip, “Nâ apnâ buñâ.” Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ apkâ buñâ, zo âlip sat.

¹⁸ Gâ a bâtnâmbut mem birâziñgin. Oi irabot miat, zo apkâ buñâ. Zorat gâ den perâkñak sat.”

¹⁹ Sâi ambânñâ itâ sâip, “Patânâ, gâ nâgât topnâ dap yatin nângat? Nâ irabot zi nângan. Gâ Propete a nâi ândiat.

²⁰ Zorat sâna nângâbâ. Sâkurâpniñâ, zen bakñâ ziren Anutu mâtâsem ândiwe. Ka

Yuda a zen ko Yerusalem kamânân Anutu mîpâsem ândinat sâ m sâme.”

21 Oi Yesunâ ambân itâ sâ m dukuip, “Ambân, gâ dâgoga nâ ngâ. Narâk nâ i mâte upâmap. Narâk zoren baknâ ziren mo Yerusalem kamânân zorenâk bunâ. Zoren mo zoren âlipnâ.

22 Samaria a, zen topnâ mân nâ ngâm mîpâsime. Yuda a, nen ko topnâ nâ ngâm mîpâsimen. Oi Anutunâ kubikkubiknînâ, zo Yuda a nengâren pâip.

23 Narâk nâ i mâte upap. Oi zi mâr um mâte uap. Zoren kâmut gakârâpnâ bonnâ, zen Kaapum sot op umziñandâ Anutu mîpâsibi. Ibâ zâk a yatâ zo mîpâseñanngâbigât nâ ngâmmap.

24 Anutu zâk Kaapum mân igiknâ. Zorat zâk mîpâsime, zen Kaapum sot opnâ mîpâsime. Yatâ upi, zo ko mîpâmîpâse bonnâ.”

25 Sâ i ambân nâ i itâ sâ m dukuip, “Nâ nâ ngan. A bâlinan gâbâ mîkâninngâbapkât mâr um sâsân, zâk gâbap. A zo muyagemnâ kut nâ i nâ i zorat sâ m muyagem nîngâbap.”

26 Sâ i Yesunâ itâ sâ m dukuip, “A zo, nâ.”

27 Yatâ sâ m tâ i arâpnâ nen gawen. Gam ambân sot den âraguwet, zorat nâ ngâm imbanâniñ bun oip. Wangât ambân sot den uat sâ m mîsikânam nâ ngindâ yâmbârei birâwen.

28 Oi ambân zâk too âmañ birâm sârârâk kârâm âim kamânân âim a ambân itâ sâ m dâzân goip,

29 “Zen gam a nâ i zi iknek. Nâ kut nâ i nâ i orâwan, zo aksik sâ m muyagem nan gap. A bâlinan gâbâ mîkâninngâbapkât mâr um sâsân, zo zi motnâ i.”

30 Oi kamânân gâbâ â ambân pisuk, zen Yesugâren gawe.

31 Gam tatne Yesu arâpnâ niñ itâ sâ m dukuwen, “Patâ, nalem ne.”

32 Sâ indâ itâ sâ m dâtnân goip, “Nalem tobat nâ i zemni gap, zo mân nâ nge.”

33 Zo yatâ sâ i arâpnâ niñ itâ âraguwen, “Nalem zo nâ inâ mem ga pindap?”

34 Sâ indâ Yesunâ itâ sâ m dâtnân goip, “San gonogip, zâkkât den lum nepnâ tu-uman, zorân nalem nâ uap.

35 Zen itâ nâ ngâme, ‘Kâin kimembut âki kâl amân nalem bonnâ muyagibap.’ Ka nâ nâ dâzân gua nâ ngânek. Zen zaat kâl am zi iknek. Bon muyamuyagiñ narâk mâte uap. (A ambân kamânân gâbâ gam tarâwe, zengât op sâ ip.)

36 Nâ i zâk nalem bonnâ mem mindubapnâ, zorat sâ ngân mibap. Oi bonnâ zo ândiândi kâtikkât siñgi upap. Oi nep kârâm kâmerip sot bon mem zarip, zet ârândân sâtâre upabot.

37 Oi den nâ i Kembugât ekabân ziap, zo kâtigibap. Den zo itâ, ‘Nâ inâ nep kârâm kâmitmap. Nâ inâ ko bonnâ mei zâibap.’

38 Nâ nâ zen mân kârâm kâmirâweyân bonnâ mimbigât sâ m ziñgâwan. Mâr um a nâmbutnâ nep zo tuum ândinetâ bonnâ muyagei zen yen galem op bonnâ mem ândie.”

39 Samaria ambân zo zâk kamârâp itâ sâ m dâzân goip, “A zi kut nâ i nâ i orâwan, zorat topnâ pisuk sâ m muyagiap.” Den zorat a ambân don bep nâ i Yesu nâ ngâm pâlatân kwâknanngâwe.

40 Yesunâ arâpnâ nen den dâtnân gom tâ i a ambân ziñ kamânân gâbâ gam Yesugâren takâm zen sot ândibapkât dukuwe. Sâ netâ ko sirâm zagât zen sot ândeip.

41 Yesunâ siñgi âlip dâzân goi don bep patân nâ ngâm nâ, nâ ngâm pâlatân kwâknanngâwe.

42 Oi zen ambân zo itâ sâ m dukuwe, “Kândom gâgât dengât op nâ ngâm pâlatân kwâknanngan. Irak ko niñak diñ nâ ngâm itâ nâ ngâm kwâtâtien. Zâk perâknak a hân dâp nengât kubikkubik a op ândiap.”

Yesunâ katep nâ i mâsekñoot kubigip.

43 Yesu zâk sirâm zagât ândimnâ Galilaia hânân arip.

44 Yesu zâk ziknak itâ sâ ip, “Propete a nâ igât kutsiñinâ kamân toren toren lañ kârâm âimap. Kamârâpnâ ziñ ko zâkkât nâ ngâne yennâ opmap.”

45 Yesunâ Galilaia hânân taki Galilaia a ziñ buku oknanngâwe. Zen mâr umnan Yerusalem kamânân âine kendon patin nepnâ tuugi igâwe, zorat yatâ oknanngâwe.

46 Kana kamânân Galilaia hânân mâr um sâ i toonâ wain oip, zoren dum âi takip.

Kapenaum kamânân a sâtnâ nâi ândeip, zâkkât nanñâ mâsek op zeip.

47 Yesu zâk Yudaia hânân gâbâ âburem Galilaia hânân gaap sâne a sâtnâ zorânâ nângâm Kana kamânân âimñâ Yesu muyagem nanñâ mumbam op zeip, zo kubikñangâbapkât dukuip.

48 Oi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Nâ sen pup kulem mân tuuga dap op dinnangât nângâne bon upap?”

49 Oi a sâtnâ zorân itâ sâip, “Patâ, nannâ mombapkât kek gâban.”

50 Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ yen âi. Nangâ ko âlip uap.” Yatâ sâi a zo Yesugât den nângi bon oi arip.

51 Zâk mâtâbân ari kore a ziñ gam sâwe, “Nangâ mârûm âlip op taap.”

52 Sâne âlip oip, zorat narâkñangât mâsikâziñgi sâwe, “Muka mirâ bâkñan, zoren sâkñâ sânduksâip.”

53 Yatâ sâne a sâtnâ zâk topñâ itâ nângip, “Narâk zoren Yesuñâ sângonnom sâip, ‘Nangâ âlip uap.’” Oi zikñâ sot a ambân kâmut gakârâpñâ, zen Yesu nângâm pâlâtân kwâkñangâwe.

54 Yesu zâk Yudaia hânân gâbâ Galilaia hânân âburem âi sen mârât nep tuugi sâp zagât oip.

5

Yesu zâk Betesida too dengân sâtnan a nâi kubigip.

1 Yuda zengât kendon patâ nâi mâte oi Yesu zâk Yerusalem kamânân zarip.

2 Oi Yerusalem kamânân poñ kâtikñâ kirip, zoren mâtâp nâi kirip, zorat kutñâ râma zengât mâtâp. Mâtâp zorat nangâmñan too dengân nâi zeip, kutñâ Betesida. Zorat sâtnan mirâ bâtnâmbut tâip.

3-4 Mirâ zoren a mâsekziñoot sot sen nâtâtik sot kin bitziñ bâliñâ sot sâkziñ giginâ, zen zem ândiwe. (Kembugât sumbem a nâiñâ narâk nâin nâin gem ga toin geim golançoip. Yatâ oi mâsek a nâi kândom toin giarip, zâk mâsek okñangip, zo buñ oip.) Zorat zen too kwamit oi nângânat sâm mambâtmarâwe.

5 Oi zoren a nâi zeip. Zâk kiñ bikñâ bâliñ oi zem tâi kendonñâ 38 âkip.

6 Yesu zâk a zo ekñâ narâk kârep ziap sâm mâsikâm sâip, “Gâ sâkkâ âlip upapkât otgigap?”

7 Sâi ko sâip, “Patâ, nâiñâ ândim too kwamitsâi toin diinim gei nâbanbap? Oi ninak geibâ sa a nâiñâ walânim kek geimap.”

8 Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ zaat isen koremgâ lum âi.”

9 Sâi zorenâk sâkñâ âlip oi zaatñâ isen koremgâ mem arip. Sirâm zoren Yuda a zengât kendon narâk oi Yesuñâ a zo kubigip.

10 Zorat Yuda a nâmbutñâ ziñ a âlip oip, zo itâ dukuwe, “Itârân kendonân isen koremgâ lum ariat, zo mân orotñâ.

11 Sânetâ itâ sâm dâzânçoip, “Kubikni-gapñâ itâ dâtnogap, ‘Gâ isen koremgâ mem âi.’”

12 Sâi mâsikâm sâwe, “Isen koremgâ mem âi sâm dâgogap, zâk kutñâ nâi?”

13 Sâne kubikñangip, zorat kwagip. Oi Yesu zâk a kâmut kirâwe, zengât oserân gâbâ tik arip.

14 Bet Yesuñâ a zo tirik namin muyagem girem den itâ dukuip, “Gâ sâkkâ âlip uap. Oi kut nâi nâi yâmbâtñâ muyagegibapkât bâliñâ dum zagâtñâ mân upan.”

15 Sâi a zo Yesu ek nângâm âi Yuda a sâtnâ itâ sâm dâzânçoip, “A kubikni-gap, kutñâ Yesu.”

16 Yesu zâk kendonân nep yatâ tuugipkât Yuda a sâtnâ, ziñ kâsa miñangâwe.

17 Yatâ utne Yesuñâ itâ sâm dâzânçoip, “Ibânâ Anutu, zâk nep tok tuum ândim gâmap. Oi nâ yatik nep tuum taan.”

18 Yesu zâk kendonân a kubigip sot Anu-tugât ibânâ sâip, zorat Yuda a sâtnâ ziñ nângâne bâliñ oi Anutu hutkum sap sâm kunam sâm kâtigiwe.

Yesu zâk hâumangât den sâm kwâkâbapkât imbanâ zemñangap.

19 Yesu zâk itâ sâm dâzânçoip, “Nâ perâkñak dâzângua nângânek. Nanñâ nâ ninâ umgât nep mân tuuman. Ibânâ zâk nep tuugi ekñâ yatik tuuman. Ibânâ zâk tuumap, zo yatik nanñâ nâñâ tuuman.

20 Ibâ zâk nanjâ nâ nek umjâ nâgâren kinmapkât nep tuumap, zo yatik tirâpnomap. Oi nep zi ikse, zorik bunjâ. Nep zâizâinjâ tirâpnogi zen ekjâ nângâne imbanjâ upap.

21 Zo itâ. Ibâ zâk a mumujâ mângizingi zaat ândime. Nanjâ nanjâ yatik a mumujâ njâi mângibâ sâm mângibat.

22 Ibâ zâk nanjâ nâ a zengât topziñ sâm kâkñan kwatziñgâbatkât nep zo sâm nigip.

23 Zen Ibâ hurat kwâkñangâme, zo yatik nanjâ nâ hurat kwatnibigât yatâ oip. Njâi zâk nanjâ nâ mân hurat kwatnibapjâ Ibânâ sângonnogip, zâk mân hurat kwâkñangâbap.

24 Nâ perâkñak dâzângua nângânek. Njâi zâk dinnâ nângâbapjâ sângonnogip, zâk nângâm pâlatâñ kwâkñangâbap. Oi a zo ândiândiñ kâtikñâ mem ândiap. Zâk mumujâ kândâtkum ândiândiñ kâtikñâ muyagiap. Zâk tosanjagât hâujâ mân mimbap.

25 Nâ perâkñak dâzângua nângânek. Narâk zi mâte uap, zoren a sâkziñ wâgân umziñ mumujâ ândie, zen Anutu nanjâ ninâ den nângâm umziñ kubikanji ândiândi kâtik mâte op ândibi. Oi yatigâk narâk njâi mâte upabân a mumujâ zo, ziñâ Anutu nanjâ nâgât dinnâ nângâm zaat ândiândi kâtik ândibi.

26 Ibâ zâk ândiândi mariñâ ândiapkât nanjâ nâ ândiândi mariñâ op ândibat kât sâm nigip.

27 Oi nâ a bonjâ ândiangât a tosaziñ hâujangât den sâm kwâkâbatkât sâm nigip.

28 Zen den zo nângâne mân kwakmak upap. Narâk njâi mâte upap, narâk zoren a mumujâ hanzângone zie, zen nânjâ nâgât den nângâmñâ gwâlâ op zaat nanjâbi.

29 Ândiândi âlip ândiwenjâ dinnâ nângâm zaatñâ ândiândi kâtik mem ândim zâimambi. A nâmbutñâ ândiândi bâliñ ândiwenjâ zaatñâ tosaziñangât hâujâ mimbi.

30 Nâ ninâ umgât nep yatâ zo âlip mân tuubat. Ibânangât sâtkât hâujangât den sâm kwâkâman. Zo yatâ op hâujangât nep tuuga dâp upap. Zo ninâ den bunjâ, sângonnogip, zâkkât den.”

Anutuñâ nanjangât topñâ sâm muyagemap.

31 “Ninak topnâ sâm muyagia mân dâp upap.

32 Topnâ a njâiñâ sâm muyagemap. Oi nâ nângan, topnâ sâm muyagei bonjâ uap.

33 Zen Yohanegâren sâm mâsikâne nâgât den bonjâ sâm muyageip.

34 Oi anjâ topnâ sâm muyagibigât mân sâman. Zen topnâ nângâm ândiândigât mâtâp lânbigât sâman.

35 Yohane zâk kârâp âsakñâ patâ op âsageziñgip. Zen zâkkât âsakñâ zo ek âkñâlem mâik njâi ândiwe.

36 Nâgât topnâ sâm muyagemap, zo Yohane yatâ bunjâ. Zo tobat njâi. Nepnâ tuuman, zorâñ topnâ sâm muyagemap. Ibânandâ nep sâm nigip, zo tuumjâ bonjâ muyageman. Yatâ op ândia topnâ muyagemap.

37 Ibânâ sângonnogip, zâk zikñâ topnâ sâm muyageip. Zen ko den lâujan gâbâ gâi mân nângâwe. Zen holi tobatñâ mân igâwe.

38 Zen nâgât den nângâm mân nângâm pâlatâñ kwatnige, zorat topñâ itâ. Zen sângonnogip, zâkkât diñâ umziñan mân pane zemap.

39 Zen Kembugât ekabân itâ nângâm sâlâpkume, ‘Ândiândi kâtikkât mâtâp zoren zeî kârûm muyaginâ.’ Oi zorâñ nâgât topnâ sâm muyagemap.

40 Oi zen den zo sâlâpkumñâ nâgâren gam ândiândi kâtik muyagime? Bunjâ. Nâgâren mân game.

41 Nâ anjâ sâm âlip kwatnibigât mân sâman.

42 Zengât topziñ zitâ nângan. Umziñ Anutugâren mân kinmap.

43 Nâ Ibânangât sâtkât zengâren gewan. Ga ko zen buku mân otniwe. Gâtâm a njâiñâ zikñâ umgât gâi zâk buku okñangâbi.

44 Zen ziiñak sâm âlip kwarangâm ândime. Kembuniñ kânok, zâkñâ sâm âlip kwatziñgâbap kât mân nângâme. Oi dabân nângâm pâlatâñ kwatnibi?

45 Zen nâgât itâ mân sâbi, ‘Zâk Ibâgâren nenjât sâm bâlip kwâpap.’ Yatâ bunjâ. Zen Mosegâren pâlatâñ upme. Ka Mosenjâ zen sâm bâliñ kwatziñgâbap.

⁴⁶ Wangât, Mosenâ den kulemguip, zo nâgât op kulemguip, zorat. Zen zâkkât den nângâm sâi nâgât den nângâbe.

⁴⁷ Ka zen Mosegât den birâmñâ nâgât den dabân nângâbe?”

6

Yesunâ a 5 tausen nalem zingip.

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lu 9:10-17)

¹ Yesunâ den yatâ sâm nanngâmñâ Galilaia saru kutñâ nâi Tiberia, zo walâm nâmbutken arip.

² Ari a ambân donbepñâ a sisi mâsek kubikzingi igâwegât molim âiwe.

³ Yesu zâk arâpñâ nen diiningi barin zâi tarâwen.

⁴ Narâk zoren Yuda zengât kendon patâ kutñâ Pasowa, zo mâte oip.

⁵ A ambân donbep patâ gane Yesunâ zingitñâ Pilipo mâsikâm sâip, “Nalem ikâ gâbâ sângân mem a ambân donbep patâ zingindâ dâpziñ upap?”

⁶ Yesu zâk zo yatâ zo upat sâm nângi zeï yen mâsikip.

⁷ Oi Piliponâ itâ sâm dukuip, “Kât 2 handeret yatâ zorân kwâlâm zingindâ mân dâpziñ upap.”

⁸ Sâi arâpñâ nengâren gâbâ a nâi kutñâ Andrea, Simon Peterogât munñâ, zâkñâ itâ sâip,

⁹ “Katep nâi ziren ândiap. Zâkñâ nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât tâkñangap. Oi a ambân donbep patâ zirânâ zingindâ dâpziñâ mân upap.”

¹⁰ Sâi Yesunâ sâip, “A ambân dâzângone mindum ge tatnek.” Oi zoren hibuk hân lanngaat zeip, zorat kwâkñan a tenngâziñ 5 tausen yatâ zorân ge tarâwe.

¹¹ Yesunâ nalem zo memñâ sâiwap sâm a tarâwe, zo kâsâpkum zingip. Oi saru zuu zo yatik kâsâpkum zingip.

¹² Nalem nem âkon opñâ Yesunâ arâpñâ itâ sâm dâtnângoip, “Buputñâ zen bâliñ opapkât sândunek.”

¹³ Oi nen nalem bâtnâmbut zorat buputñâ sânduindâ irâ kiin zagât piksâip.

¹⁴ A amban zen sen mârât mân igikñâ, zo ekñâ sâwe, “Propete patâ a nengâren âsagibapkât sâsân, zo perâkñak a zi.”

¹⁵ Oi zen Yesu haamgumñâ bitziñandâ gâsum a kutâ kwânângânâ utne zingit nângâm birâziñgâm zikñik barin zarip.

Yesunâ saru kwâkñan lân lân arip.

(Mt 14:22-23; Mk 6:45-52)

¹⁶ Mirâ nâtiksisâi arâpñâ nen saru sâtnan geiwen.

¹⁷ Geimñâ Kapenaum kamânân âinam wangâyân zâiwen. Oi mirâ nâtiksisâi ko ârindâ Yesu zâk zikñik zoren tâip.

¹⁸ Oi pibâ kâtikñâ koi saru âbânngoi âiwen.

¹⁹ Oi nen sak birâm kom aleindâ ari saru tânâmñan ârindâ Yesu zâk saru kwâkñan lân lân âim wangâ gootñan gâi ekñâ pârâkpam kenngât urâwen.

²⁰ Yatâ oindâ Yesunâ nângonsâm sâip, “Ninak gaan. Mân kenngât utnek.”

²¹ Yesu wangâyân kopgâbapkât sâtâre urâwen. Kopgâi zorenâk hân âinam sâwenân, zo âi takâwen.

A zen Yesu kulem sen mârâtkât opñâ dukuwe.

²² A kâmut patâ, zen saru nâmbutken zine hanngâip. Hanngâi itâ sâwe, “Muka nâtiksisâi wangâ kânok tâi iksen. Zoren arâpñâ Yesu pam ziiñik arie.”

²³ Zo yatâ nângâm tatne Tiberia hânân gâbâ wangâ nâmbutñâ Kembunâ nalem zingip, zoren takâwe.

²⁴ Takâne a ambân zen Yesu sot arâpñâ kâruzingâm wangâyân zâim Kapenaum kamânân âi kâruzingâwe.

²⁵ Zen saru nâmbutken âim kârûm muyagemñâ itâ sâm dukuwe, “Patâ, gâ dâunñan zi gâin?”

²⁶ Mâsikâne itâ sâm dâzângoip, “Nâ perâkñak sa nângânek. Nâ top liku kulem tuuga ikme, zorat bunâ. Nalem zingâ nem âkon urâwe, zorat molinige.

²⁷ Nalem nemñâ ândim mumbi, zorat umziñ mân pane zimbap. Nalem nem ândiândi kâtik ândibi, zorat umziñ pane zimbap. A bonngâ, nâ Anutu Ibânandâ nalem zo zingâbatkât gâsum sâlâpnogip. Nâ ândiândi kâtikñâ nalem, zo zingâbat.”

²⁸ Sâi zen itâ mâburem dukuwe, “Sânan. Anutunâ wan nep tuum ândinatñâ nângâm?”

29 Sâne Yesuñâ itâ sâmb dâzânngoip, “A sângonnogip, nâ nângâm pâlâtân kwatnibi, zo Anutugât nep.”

30 Sâi den itâ sâmb dukuwe, “Gâ top liku-liku kulem nâi tuuna eknâ nângâm pâlâtân kwatginat. Wan nep nâi tuuban?”

31 Sâkurâpniñ, zen Mose sot mirâ kamân kâtiknân ândim nalem kutnâ Mana, zo nem ândiwe. Oi zorat den kulem nâi itâ ziap,

‘Sumbemân gâbâ nalem ziñgi nem ândiwe.’”

Nalem sumbemân gâbâ gem gâip, zorat den.

32 Oi Yesuñâ itâ sâmb dâzânngoip, “Perâknak sa nângânek. Sumbemân gâbâ nalem bonñâ, zo Mosenâ mân muyagem ziñgip. Ka Ibânandâ sumbemân gâbâ nalem bonñâ ziñgâmap.

33 Nâ sumbemân gâbâ gem hân a ândiândi muyagem ziñgâman. Nâ Anutugâren gâbâ nalem bonñâ uan.”

34 Sâi itâ sâmb dukuwe, “Kembu, gâ narâk dâp nalem zo niñgâmâmban.”

35 Sâne itâ sâmb dâzânngoip, “Ândiândigât nalem ko nâ. Nâi zâk nâgâren ga pâlâtân upap, zâk nalemgât mân mumbap. Oi nâi zâk nâ nângâm pâlâtân kwatnibap, zo ko toogât mân nângâbap.

36 Nâ itâ dâzânnguan. Zen nâ neknâ mân nângâm pâlâtân kwatnime.

37 Ka Ibânandâ nâgât siñgi sâip, a ambân zo zen ko nâgâren gam nanğâbi. Oi a ambân ziñ nâgâren gane mân moliziñgâbat.

38 Sumbemân gâbâ gewan, zo ninâ den lubatkât buñâ. Sângonnogip, zâkkât den lubatkât gewan.

39 Ibânandâ a ambân nâgâren zâmbanmap, a zo zen tâmbetagogegât galemziñ uandâ hângât narâk âkâbabân zoren hâlâluyâk mângiziñga zaatpi. Sângonnogip, zâkkât den zo yatâ ziap.

40 Nanñâ nâ neknâ nângâm pâlâtân kwatnibi, zo ko ândiândi kâtik ândibi. Ibânangât den zo yatâ ziap. Oi nânâ narâk patin mângiziñga zaatpi.”

Yesu zâk ândiândi kâtikât nalem

41 Yesu zâk sumbemân gâbâ nalem bonñâ, zo nâ sâipkât Yuda a sâtnâ, ziñâ nângâm bâliñ kwâknangâwe.

42 Oi itâ sâwe, “A zi zâk wangât itâ sap, ‘Nâ sumbemân gâbâ gewan.’ Topnâ nângâmen. Zâk Yesu, Yosepegât nanñâ.”

43 Sâne Yesuñâ itâ dâzânngom sâip, “Zen mân nângâne bâliñ oik.

44 A nâi zik umgât nâgâren gâgan, zo mân taap. Ibâ sângonnogipnâ sâi âlip nâgâren gâbap. Oi nâ a itâ zo narâk patin mumuñan gâbâ mângibat.

45 Propete zengât ekabân den itâ ziap, ‘Anutu ziknak a siñgi âlip dâzânngoi nângâbi.’

Nâi zâk Ibânandâ siñgi âlip dukui nângâbap, zâk nâgâren gam târokwatnibap.

46 A zen Ibâ mân igâwe. Anutugâren gâbâ gem gâwan, nâ ninak Ibâ egâwan.

47 Nâ perâknak dâzânngua nângânek. Nâi zâk nângâm pâlâtân kwatnimapnâ ândiândi kâtik miap.

48 Ândiândi kâtikât nalem nâ.

49 Sâkurâpziñâ, zen mirâ kamân kâtiknân nalem kutnâ Mana, zo nem ândimñâ mom nanğâwe.

50 Ka sumbemân gâbâ nalem nemñâ mân mumuñâ, zo ko nâgâren ziap.

51 Nâ sumbemân gâbâ ândiândigât nalem mem gewan. Nalem zo nâ. Zorat nâi zâk nâgâren gâbâ nalem zo nem ândiândi kâtiknangât siñgi upi. Sâknandâ nalem uap. Zo a ziñâ ândiândi muyagibigât ziñgâbat.”

52 Yuda a sâtnâ ziñak itâ âragumñâ sâwe, “A zirânâ dap op sunumñâ niñgi ninatkât sap?”

53 Sâne Yesuñâ itâ sâmb dâzânngoip, “Nâ perâknak dâzânnguan. Zen a bonñâ nâgât sunum sot gilâm mân nimbi, zo ko umziñan ândiândi mân muyagibap.

54 Nâi zâk nâgât sunumnâ sot gilâmnâ nimbapnâ ândiândi kâtik mimbap. Oi narâk patin mumuñan gâbâ mângia zaatpap.

55 Nâgât sunumnâ, zo nalem bonñâ. Nâgât gilâmnâ, zo too bonñâ.

56 Nâi zâk nâgât sunum sot gilâm nimbapnâ, zâk nâ sot pâlâtân op ândibap. Oi nâ zâk sot pâlâtân op ândibat.

⁵⁷ Ândiândi mariñâ, Anutu Ibâ, zâknâ sângonnogi gewangât Ibânañgât op ândiman. Oi ñâi zâk nâ ninibapñâ nâgât op ândiândiñ muyagem ândibap. Umñandâ nâ sot pâlâtân upapñâ sumbengât sinji upap.

⁵⁸ Sumbemân gâbâ nalem, zorat topñâ itâ ziap. Sâkurâpziñ Mana nalem niwe, zo yatâ bunâ. Zen nemñâ ândim muwe. Kâ nâgâren gâbâ nalem zo nimbap, zâk ândim zâimâmbap.”

⁵⁹ Yesu zâk Kapenaum kamânân mâpâmâpâse namin ândim den zo dâzânngoip.

Yesu zâk ândiândi kâtikkât den mem gem gâip.

⁶⁰ Yesugât a ambârâpñâ, neñgâren gâbâ donbepñâ den zo nângâm sâwe, “Den zi nângindâ yâmbâtñâ uap. Den zirat topñâ dap yatâ nângânat?”

⁶¹ Oi sâm âkon utne Yesuñâ umziñan ek nângâm itâ sâm dâzânngoip, “Den zi nângâne bâliñ uap?”

⁶² A bonñâ nâ âburem ândiwanân zaria nângâne dap upap?”

⁶³ Sâkkât sunum zorân ândiândi muyagemap, zo mân ziap. Ândiândi muyagemap, zo Kaapungât nep. Den dâzânguan, zo Kaapum sot ândiândigât den.

⁶⁴ Oi zengâren gâbâ a nâmbutñandâ mân nângâm pâlâtân kwatnime.” A Yesugât den birâbi, zo kânñan nângip. Oi a Yesu tirâpzanñgoi gâsum kumbi, zo yatik kânñan nângip. Zorat den yatâ dâtnânngoip.

⁶⁵ Oi den ñâi itâ târokwap sâip, “Zorat itâ dâzânguan. Ibânandâ a ñâi imbanâ mân pindi ko dap op nâgâren gam nâ sot pâlâtân upap? Yatâ zo mân taap.”

⁶⁶ Narâk zoren a ambân kâmut gakârâpñâ, neñgâren gâbâ donbepñâ zâk sot ândiândiñgât âkon op birânangâm âiwe.

Peteronâ Yesugât topñâ sâm muyageip.

⁶⁷ Yatâ utne Yesuñâ arâp kiin zagât itâ sâm mâsikâniñgip. “Zen yatik nâbam âinam se?”

⁶⁸ Sâi Simon Peteronâ itâ sâm dukuip, “Kembu, nen gâ birâgim ñâigâren âinat?”

Gâ kânokñâ ândiândi kâtikkât den mem ândiat.

⁶⁹ Nen gâ nângâm pâlâtân kwatgimñâ itâ nângâmen. Gâ tirik a. Anutugâren gâbâ gâin.”

⁷⁰ Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâm dâtnânngoip, “Nâ a kiin zagât, zen gâsum sâlâpzanñgowan. Oi dap yatâ zengâren gâbâ a ñâiñâ Satangât a uap?”

⁷¹ Zâk Yuda, Simonñât nanñâ, Karioto kamânân gok, zâkkât nângâm sâip. Yuda zâk arâp kiin zagât neñgât kâmurân gokñâ. Oi zâknâ ândim Yesu tirâpzanñgoi kâsarâpñâ ziñ gâsum kuwe.

7

Yesugât murâpñâ, zen mân nângâm pâlâtân kwâkñangâwe.

¹ Kwâkñan Yerusalem kamânân Yuda a sâtñâ ziñâ Yesu kunam den sâne Yesuñâ zorat sinji nângâm Yudaia hân birâm Galilaia hânân âim gam ândeip.

² Yatâ oi Yuda zengât hâmbâ silep kendon mâte oip.

³ Yesu murâpñâ, ziñ itâ dukuwe, “Gâ hân zi birâm Yudaia hânân âimñâ kulem top top tuumat, zo ândi âi tuuna kâmut gakârâpkâ ziñ ikpi.

⁴ A ñâi, zâk patâ upâ sâm nepñâ tik mân tuumap. A mâteziñan tuumap. Gâ nep zo yatâ tuubat sâmatkât âi a kâmurân nep tuuna ikpi.”

⁵ Murâpñâ zen mân nângâm pâlâtân kwâkñangâm yatâ sâwe.

⁶ Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzânngoip, “Narâk ziren zo mo zo utnâ sâm âlip upi. Ka nâgât narâk ko gâtâm mâte upap.

⁷ A ziñâ zen um kâlak mân nângâziñgâbi. Nâ ko ândi mâmanziñ bâliñâ, zo sapsuga um kâlak nângânige.

⁸ Zen ziinjik kendonân zâinek. Narâknâ mân mâte uap. Narâk ziren mân zâibat.”

⁹ Yatâ sâmñâ Galilaia hânân ândeip.

Yesu zâk kendon patâgât Yerusalem kamânân zarip.

¹⁰ Yesu murâpñâ, zen kândom âinetâ bet zâk zikñik Galilaia hân birâm Yerusalem kamânân tigâk zarip.

11 Oi kendon narâk oi Yuda a zen Yesu kârumnâ mäsikâyangâm säwe, “Zâk ikâ taap?”

12 A yennandâ zâkkât den halop donbep säwe. Oi nâmbutnandâ itâ sawe, “Zâk a âlipnâ.” Sâne nâmbutnandâ kwâkâm säwe, “Buñâ. Zâk a um gulip kwatziñgâmap.”

13 Oi Yuda a sâtnâ zengât kenğât op Yesugât sinji den muyap mân säwe.

Yesuñâ Anutugâren gâbâ den mem gâip.

14 Kendon tânâmñan Yesu zâk tirik namin zâimnâ a Kembugât den sâm dâzângoip.

15 Den yatâ sâi Yuda a zen imbanâziñ buñ oi itâ säwe, “Zâk ekap namin mân zaripnâ den topñâ zi ikâ gâbâ nângâm sap?”

16 Yatâ sânetâ Yesuñâ itâ dâzângom sâip, “Nâ den dâzângoman, zo ninan gâbâ buñâ. Sângonnogip, zâkkât den.

17 Den Anutugâren gâbâ mo ninan gâbâ, zo Anutu sâtnâ lubapñâ den zirât topñâ nângâbap.

18 Nâi zâk zik umgât sâbap, zâk sâknâ mem zâizâiñ upap. Ka nâi zâk nep mariñangât sâtâre muyagibapkât nep tubap, zâkkât itâ nângâbi, ‘Zâk sarâ buñâ. Den bonñâ sâmap.’ Oi nâ zo yatâ sâman.

19 Mosenâ gurmin den sâm muyagem ziñgip. Oi zen gurumin den zo mân lum kwâtâttime. Yatâ opñâ zen wangât nâgât denân kwap sâm nonam se.”

20 Sâi a zen itâ säwe, “A ikâ zorân gobigât se? Gâgât itâ nângen. Gâ wâkegoot ândim um gulip op sat.”

21 Sâne Yesuñâ dâzângom sâip. “Nâ nep kânok tuuga, zo ek pârâkpam kwakmak ue.

22 Sa nângânek. Mosenâ narâpziñ kwabâ kwatziñgâbigât sâm ziñgip. (Oi zo Mosenâ mân topkwâip. Sâkurâpniñandâ mârûm nâi topkwarâwe.) Oi nep zo tuu- tuuñâ mâte oi kendonân tuume.

23 Mosegât gurumin den, zo birânetâ bon buñ opapkât kendonân narâpziñ kwabâ kwatziñgâme. Nâ ko kendonân a kiñ bik mumuñ sâknâ kubiksa âlip uap, zorat wangât kuk otnige?

24 Zen den sâknik mân sânek. Nângâm sâlâpkum ko bonñâ sâbi.”

Yesugât op itâ säwe, “Zâk Kristo mo a nâi?”

25 Yerusalem kamân mâirâp nâmbutnandâ itâ säwe, “A kunam säme, zo zirâ mo?”

26 Zâk a ambân mâteziñan zi den muyap sâi patârâpniñandâ mân sâm kwâkâme. Zen topñâ nângâne a bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât mârûm sâsân, zo mo dap?

27 Buñâ motñâi. A zirat muya- muyagiñangât topñâ nângen. Ka nâi gâbâpkât sâsân, zo âsagei zâkkât topñâ mân nângânat.”

28 Yatâ sâne Yesuñâ tirik namin kin den patâ itâ sâm dâzângoip, “Ikâ gâbâ gâwan, zo âlip nângen säme. Ka nâ ninâ umgât mân gewan. Bonñâ mariñâ, Anutu, zâknâ sângonnogi gem gâwan. Oi zen zâk mân ek nângâme.

29 Nâ ko zâknâ sângonnogi zik um topñan gâbâ gewan, gât ko nâñâ zâkkât topñâ nângâm kwâtâtian.”

30 Yesu zâk den yatâ sâi tâk namin pânâm säwe. Oi kukuñangât narâknâ, zo mân mâte oipkât yâmbârem birâwe.

31 Oi a yennâ zengâren gâbâ donbepñâ Yesu nângâm pâlâtân kwarâwe. Oi itâ säwe, “A patâ gâbâpkât sâsân, zâk a zirân kulem tuumap, zo walâm tuubap? Buñâ. A zi aksik tuum nanğâmap.”

Kâwali a zen Yesu gâsum tâk namin pambigât sângonzângowe.

32 A zen den yatâ zo tik sâne Parisaio zen nângamñâ tirik namâ galem a sot âragumñâ kâwali a zen Yesu gâsum tâk namin pambigât sângonzângowe.

33 Yesuñâ itâ dâzângom sâip, “Nâ narâk pânkânok zen sot ândimñâ sângonnogip, zâkkâren zâibat.

34 Oi zen kârûnim mân muyagenibi. Âi ândibarân dap op gabi?”

35 Yatâ sâi Yuda a zen itâ sâm âraguwe, “A zirân ikâ ari kârûnatkât sap. Yuda a bukurâpniñ Grik a hân toren toren zen sot ândie, zengâren âibam sap? Mo zâk Grik a zengâren âim den dâzângobam sap?

36 ‘Kârûnim âim mân muyagenibi. Âibarân zen mân gabi.’ Den zo wangât sap?”

Yesu zâk Kaapum ningâbapkat sâip.

³⁷ Yuda zengât kendon sirâm boinâ mindumindu patâ utne Yesunâ zaat kin den patâ dâzângom sâip, “Nâi zâk toogât nângâmñâ nâgâren ga nimbap.

³⁸ Oi nâi zâk nâ nângâm pâlâtân kwatni-bap, zâkkât umñan too sinnâ takâm zim-bap. Kembangât ekabân den yatâ kulemgune ziap.”

³⁹ Yesu nângâm pâlâtân kwâkñangâwen, nen Kaapungât sinji kwatningâm yatâ sâip. Yesu zâk narâk zoren Kaapumñâ mân ningip. Wangât, zâk sumbem âsakñâ umñan mân âburem zârip, zorat mân ningip.

A ambân zen Yesu topñangât sâmb kâsâpagowe.

⁴⁰ A nâmbutñâ zen den zo nângâm Yesugât itâ sâwe, “Perâknak, zâk Propete gâbapkat mârumb sâsân.”

⁴¹ Nâmbutñandâ itâ sâwe, “A bâliñan gâbâ mâkâningâbapkat mârumb sâsân, Kristo, zi zâk.” Nâmbutñandâ ko kwâkâm sâwe, “A patâ zo, zâk dap op Galilaia hânân muyagibap?”

⁴² Kembangât ekabân den nâi itâ ziap. Kristo zâk a kutâ Dawidigât kamân, Betelem, zoren âsagibap.”

⁴³ A zen Yesugât yatâ sâmb kâsâpagowe.

⁴⁴ Oi nâmbutñandâ tâk namin pânâ sâmb yâmbârem birâwe.

A sâtñâ zinj Yesu mân nângâm pâlâtân kwâkñangâwe.

⁴⁵ Kâwali a zen tirik namâ galem a sot Parisaio zengâren âburinetâ itâ sâwe, “Zen wangât Yesu mân gâsum diim ge?”

⁴⁶ Sâne kâwali a zinjâ sâwe, “Zâk den sâmap, zo yatâ a nâiñâ mân sâmap.”

⁴⁷ Sâne Parisaio a zinj itâ sâmb dâzângowe, “Zen a yenñâ yatik um gulip kwatzingap?”

⁴⁸ A sâtñâ sot Parisaio a, nengâren gâbâ nâi zâk sot pâlâtân uap?

⁴⁹ Zo buñâ. A yenñâ, zen ko Kembangât gurumin den mân nângâme, zen simgât sinji.”

⁵⁰ Yatâ sânetâ bukuzinâ nâi kutñâ Nikodemo, mârumb Yesugâren arip, zâkñâ itâ sâmb dâzângoip,

⁵¹ “A nâiñâ zikñâ topñâ mân sâi dap yatâ hâuñangât den sâmb kwâkânâ? Nen yatâ mân utnatkât gurumin den ekabân den nâi ziap.”

⁵² Yatâ sâi ko bukurâpñandâ Nikodemo den kârâpñoot itâ sâmb dukuwe, “Gâ a zo yatik Galilaia hânân gokñâ? Kembangât ekabân sâlâpkum itâ nângâban, ‘Galilaia hânân Propete nâi mân âsagibap.’”

⁵³ Oi zen kâsâpagom mirâziñan âim nanngâwe.

8

Lañ mâman ambân nâi Yesugâren diim âiwe.

¹ Yesunâ Oliwa bâkñan zâi zeip.

² Mirâ hanjsâi zobâ âburem tirik namin zari a ambân donbepñâ zâkkâren minduwe. Yesunâ ge tapñâ Kembangât den sâmb dâzângoip.

³ Oi Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen mâtâp ambân nâi a sot ândei muyagem diim Yesugâren gam pam haamgum kin sâwe,

⁴ “Patâ, ambân zi a lañ zen sot ândei muyagem gâsum diim gen.

⁵ Oi Mose zâk ambân itâ zo kâtñâ zângone mumbigât sâmb gurumin den ekabân kulemgum ningip. Oi gâñâ ambân zâkkât dap nângat?”

⁶ Zo yatâ mâsikâne den dap mo dap sâi nângâm denân pânâ sâwe. Sâne Yesu zâk pindiñsâm bikñandâ hânân kulemgum tâip.

⁷ Kulemgum tâi mâsikâm zagât zagât utnetâ zaatñâ itâ sâmb dâzângoip, “Zengâren gâbâ a nâi tosanâ buñâ, zâkñâ kâtñâ topkwap koi ko kumbi.”

⁸ Yatâ sâmb du pindiñsâm hânân kulemgum tâip.

⁹ A gawe, zen den zo nângâm patâziñâ kândom ari kânok kânok ari ari âim nanngâwe. Ambân zâk zikñik Yesugât mâtenjan kiri Yesu zâk oksâm zaat mâsikâm sâip.

¹⁰ “Ambân, a zen ikâ arie? Nâiñâ hâuñangât den sâmb sinjan giap?”

¹¹ Sâi ambânñâ sâip, “Kembu, buñâ.” Sâi itâ sâmb dukuip, “Nâ yatigâk, nâ gâ mân

sâm sinġan gian. Zorat gâ âi ândim bâliġâ du zagât mân upan.”

Yesu zâk a hân dâp nenġât kârâp âsakġâ op ândiap.

¹² Yesuġâ a den dum dâzânġoip. Itâ sâmb dâzânġoip, “Hân dâp a zenġât kârâp âsakġâ op ândian. Oi nġai zâk nâ molin-ibapġâ, zâk nġâtâtigân mân ândibap. Zâk ândiândi âsakġâ tâkġanġi ândibap.”

¹³ Sâi Parisaio a ziġâ itâ sâmb dukuwe, “Gâ gikak topkâ sâmb muyagiat, zorat nânġindâ bon mân uap.”

¹⁴ Sâne Yesuġâ sâip, “Ninak topnâ sap-suga bon buġ mân opmap. Wangât, Nâ ikâ gâbâ gâwan sot ikâ âi ândibat, zorat topġâ nânġâm den sâmban. Zen ko zo mo zorat ârândânġ kwakme.

¹⁵ Zen sâkġik ekġâ umġan bonġâ zo mân ikme. Oi zen laġ sâmb. Nânġâ ko zenġât topziġ mân sâmban.

¹⁶ Oi zenġât topziġ sâmbat, zo ko bonġâ upap. Nep zo ninik mân tuubat. Ibâ sângonnogip, zâkġâ betnan mei nep zo tuubat.

¹⁷ Zenġât gurumin den ekabân den nġai itâ ziap, ‘A zagât, zikġâ a nġaigât topġâ sâitâ nânġâne bon upap.’

¹⁸ Nâ ninâ topnâ sâmb muyagia Ibânâ sângonnogip, zâkoot yatik sâmb muyagemap.”

¹⁹ Yesu zâk den yatâ sâi mâsikâm sâmb, “Ibâgâ ikâ?” Sânetâ itâ sâmb dâzânġoip, “Zen nâgât topnâ mân nânġâmb. Zen nâgât topnâ nânġâm sâi ko Ibânânġât topġâ yatik nânġâmb.”

²⁰ Yesuġâ den zo tirik namâ umġâ nġai kât pâpanġan, zoren kin den dâzânġoip. Oi zâk mumbapkât narâkġâ mân mâte oipkât dabân gâsum tâk namin kek pambe?

Anġâ hânân gok, Yesu zâk Sumbemân gokġâ.

²¹ Yesu zâk den târokwapġâ itâ sâmb dâzânġoip, “Nâ zâmbam aria zen kârunimġâ tosaziġoot ândim mumbi. Nâ âibat, zoren zen dap op gabi?”

²² Zo yatâ sâi ko Yuda a ziġâ sâmb, “Nâ âi ândia zen mân gabi, den zo wangât sap? Zâk zikġâ agoyanġâm mumbapkât sap?”

²³ Sânetâ Yesuġâ itâ sâmb dâzânġoip, “Zen âmbiren gokġâ. Nâ ko uren gokġâ. Zen hân ziren gokġâ. Nâ ko hân zi gokġâ buġâ.

²⁴ Nâ zorat opġâ dâzânġuan, Zen tosaziġoot ândim mumbi. Nâ ândim gâwanġâ ândim zâibat. Zen zo mân nânġâm simbitkubi, zo ko tosaziġ zemziġi mumbi.”

²⁵ Sâi ziġâ mâsikâm sâmb, “Bâi, gâ wan a nġai?” Sâne Yesuġâ dâzânġom sâip. “Topnâ dâzânġom gâwan, zo bonġâ.

²⁶ Nâ zenġât tosa sot hânġanġât den donġbep mem ândian. Sângonnogipġâ den bonġâ sâmb. Oi nâ den zâkkâren nânġâwan, zorigâk a ambân dâzânġoman.”

²⁷ Den zo Ibânânġât op sâmb dâzânġoi zen mân nânġâm kwâtâtiwe.

²⁸ Sâmbġâ Yesuġâ târokwap itâ dâzânġom sâip. “Zen a bonġâ nâ nagân mândânibi, narâk zoren topnâ nânġâm biranġbi. Oi ninâ umġât kut nġai nġai mân opman. Ibânândâ den sâmb dâtnogip, zorik sâmban, zo nânġâm kwâtâtibi.

²⁹ Oi sângonnogip, zâk nâ sot ândiap. Nâ kut nġai nġai opman, zo egi âlip opmap, zo ko zâk mân birânimap.”

³⁰ Yesu zâk den yatâ sâi a donġbepġâ nânġâmġâ, nânġâm pâlatânġ kwâkġanġâmb.

Yesugât den mem ândim dumun buġ utnat.

³¹ Yesuġâ Yuda a nânġâm pâlatânġ kwâkġanġâmb, zen itâ sâmb dâzânġoip, “Zen nâgât den lum ândim arâpnâ bonġâ upi.

³² Opġâ nâgât den bonġâ, zo nânġâne mâkâziġi dumunziġ buġâ, hâlâluyâk ândibi.”

³³ Yesuġâ yatâ sâi zen itâ mâburem dukuwe, “Nen Abaramġât kiurâp. Nen a zenġât kore mân op ândiwen, zorat wangât sat? ‘Dumun buġ ândibi.’ ”

³⁴ Sâne Yesuġâ itâ sâmb dâzânġoip, “Nâ perâkġak dâzânġuan. Nġai zâk bâliġ opmap, zâk bâliġanġât kore a upap.

³⁵ Kore a, zinjâ patâziñangât mirin tâtat mâme mân upi. Narâpnâ ko Ibâgât mirinâk ândim zâimambi.

³⁶ Zorat nâ nanñandâ olañziñga, zen perâkñak dumum buñ ândibi.

³⁷ Zen Abaramgât kiurâp, zo nângan. Oi zen nâgât denñâ umziñan mân giari nonam se.

³⁸ Nâ Ibânañgâren kut ñâi ñâi ek ândiwan, zorat sâman. Zen ko ibâziñangâren kut ñâi ñâi nângâwe, zo upme.”

³⁹ Sâi itâ sâm dukuwe, “Nen sâkuniñ Abaram.” Sâne Yesuñâ dâzângoip, “Zen Abaramgât kiun ândim sâi zâkkât orot mâme yatâ upe.

⁴⁰ Anutugâren gâbâ den bonñâ nângâwan, zo dâzângoman. Oi zinjâ nonam se. Kut zo yatâ zo Abaramñâ mân oip. Zen Abaramgât narâpnâ buñâ. Ibâziñâ, zâk ñâi.

⁴¹ Zen ibâziñangât orot mâme upme.” Yatâ sâi zinjâ sâwe, “Nen a lañân gâbâ mân âsagiwen. Ibâniñ Anutu kânok.”

⁴² Sâne Yesuñâ sâip, “Ibâziñ Anutu sâi ko nâ buku otnibe. Nâ Anutugâren gâbâ gewan. Ninâ umgât mân gewan. Zâkñâ sângonnogi gewan.

⁴³ Zen dap op ândine dinnandâ umziñan mân geimap? Nâ den sa zen kindapziñ angân kârâme, zorat ko yatâ upme.

⁴⁴ Zen ibâziñ Satañ. Zâkkât den lubigât umziñ kinmap. Zâk mârum ñâi a tâmbetagoagon nep tuum ândim gaap. Zâk den bonñâ kândâtkoipkât umñan den bonñâ ñâi mân ziap. Zâk sarâ a sot sarâ mariñâ. Zorat zâkkât orot mâmenñâ zo sarâ opmap. Zen zo yatik umziñan den bonñâ mân gei ziap.

⁴⁵ Zorat nâ den bonñâ dâzângua dinnâ birâme.

⁴⁶ Zengâren gâbâ a ñâi nâgât tosa âlip sâbap? Buñâ. Nâ den bonñâ sâman. Zen wangât nâgât dinnâ birâme?

⁴⁷ Ñâi zâk Anutugât siñgi upapñâ diñâ nângâbap. Zen Anutugât siñgi mân ândimenñâ diñâ birâme.”

Yesugât den mem ândim mân munat.

⁴⁸ Sâi Yuda a sâtnâ, zinj kuk op itâ sâm bâliñ kwâkñangâwe, “Nen gâgât dap

sânat? Gâ nenñgât kâmurân gok buñâ. Gâ Samaria a. Wâkenñâ umgan giari ândiat.

⁴⁹ Gâgât topkâ yatâ sâindâ dâp upap.” Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Nâ wâkenñâ mân otnimap. Nâ Ibânâ sâm bâbâlan kwâkñangâman. Zen ko nâ mem ge kwatnige.

⁵⁰ Nâ kutsiñginangât opñâ mân dâzângowan. Kutsiñginangât den dâzângobap, zo ñâi ândiap. Zâkñâ nâgât kutsiñgi, zo mem zâi pâmbap.

⁵¹ Nâ perâkñak dâzângua nângânek. Ñâi zâk nâgât den mem ândiap, zo mân mumbap.”

⁵² Yatâ sâi Yuda a zinjâ itâ sâwe, “Wâkenñâ otgimap, zo perâkñak. Abaram moip. Oi Propete zen yatigâk muwe. Oi gâ itâ sat, ‘Ñâi zâk nâgât den mem ândibapñâ mân mumbap.’

⁵³ Sâkuniñâ Abaram, zâk patâ moip. Oi gâ zâk walâbam sat? Oi Propete a, zen yatâ muwe. Gâ wangât sâkkâ mem zâi paat?”

⁵⁴ Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Ninak sâknâ mem zâi pa sâi ko bon buñ opap. Ibânâ ândiap, zâkkât Anutuniñ sâme, zâkñâ kutsiñginâ mem zâi pâmap.

⁵⁵ Zen zâkkât topñâ mân nânge. Nâñâ ko zâkkât topñâ nângâm kwâtâtian. Nâ mân ek nângan sa sâi ko a sarâ zen yatâ opap. Nâ zâk nângânñan. Oi zâkkât diñâ mem ândiman.

⁵⁶ Sâkunziñâ Abaram, zâk nâgât narâk mâte oi ikpapkât sâtâre op ândeip. Zorâñâ ândim muyagia sâtâre pâtâ oip.”

⁵⁷ Yatâ sâi Yuda a zinj sâwe, “Gâ kendongâ 50 mân ândeinñâ Abaram egâwan sat?”

⁵⁸ Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Nâ perâkñak dâzângobâ. Nâ Abaram mân âsagei ândiwanñâ ândim gaan.”

⁵⁹ Yatâ sâi Anutu hutkum sap sâm kâtnâ mem kunâ sâne Yesuñâ tikpam tirik namin gâbâ geip.

9

A sen nâttâtik, zâkkât den siñgi.

¹ Yesu zâk mâtâbân âim sen nâttâtik a ñâi muyageip. A zo mam kâmbonñan gâbâ âsagem sen nâttâtik op ândim gâip.

² Yesunâ a zo muyagei arâpnâ niñ Yesu mâsikâm sâwen, “Patâ, nâigât tosgât yatâ muyageip? Ziknâ mo ibâ mam zekât?”

³ Sâindâ Yesunâ itâ sâm dâtnân goip, “Yatâ bunâ. Ziknâ mo ibâ mam zekât tosgât bunâ. Anutu imbanân gât topnâ zâkkâren muyagibapkât yatâ âsageip.

⁴ Sirâmân nep tuumen. Kâ nâtiksaï ko nep mân tuumen. Narâk zi sirâm yatâ oi sângonnogip, zâkkât nep âlip tuum ândinat. Kwâknan nâttik muyagei nep zo dap dap yatâ tuubi?

⁵ Nâ hânân ândibat dâp hân a zengât âsaknâ op ândibat.”

⁶ Yesu zâk yatâ sâmnâ hânân tâpkum hân banet mem golan̄kum sen nâttik zo sin̄an san̄gorip.

⁷ Itâ sâm san̄gorip, “Gâ Siloam too dengânân âi too san̄gonnan.” (Siloam zo Yuda denân. Niñ denân ko sângongoip sâmen.)

⁸ Yatâ opnâ kamârâpnâ zinâ a zo eknâ mâsikâyân sâwe, “Nalemgât oletningâm, zi zâk mo nâi?”

⁹ Sâne nâmbutnandâ sâwe, “Zi zâk.” Oi nâmbutnandâ sâwe, “Zâk bunâ. Zâkkât tobat yatâ a nâi.” Yatâ sâne ziknâk sâip, “Nâ ko zi.”

¹⁰ Sâi mâsikâm sâwe, “Dap op sin̄gâ âlip uap?”

¹¹ Sâne itâ sâm dâznân goip, “A nâi kutnâ Yesu, zâknâ hânân tâpkum hân banet mem golan̄kum sinnan san̄gonnâ itâ sâm dâtnogip, ‘Gâ Siloam dengânân âi too san̄gon.’ Oi nâ âi too san̄gon sa sinnâ âlip oi eksan.”

¹² Yatâ sâi mâsikâm sâwe, “A zo ikâ ândiap?” Sâne zâknâ sâip, “Nâ mân ek nân gan.”

A sin̄gâ âlip oip, zorat Parisaio zin den sâwe.

¹³ A sen nâttik op ândimnâ âlip oip, zo diim Parisaio a zengâren âiwe.

¹⁴ Oi Yesunâ banet golan̄kum sin̄gâ san̄gorip, zo Yuda zengât kendonân oip.

¹⁵ Zorat Parisaio a, zinâ a zo mâsikâm sâwe, “Gâ dap op sin̄gâ âlip uap?” Sâne itâ sâm dâznân goip, “Zâk banet mem sinnan san̄gori nâ âi too san̄gon sa sinnâ âlip uap.”

¹⁶ Parisaio zengâren gâbâ nâmbutnandâ itâ sâwe, “A zo Anutugâren goknâ bunâ. Zâk Kembugât gurumin den kom mâtâp wâlap. Zâk kendonân nep tuugap.” Sâne nâmbutnandâ sâwe, “Zâk bâlin̄ mâme a ândim sâi nep itâ zo mân tuubap.” Parisaio a, zin yatâ sâm âragum kâsâpagowe.

¹⁷ Oi a sin̄gâ bâpsâsân kubigip, zo mâsikâm sâwe, “Sin̄gâ kubiksap, zorat gâ dap nân gat?” Sâne zâknâ sâip, “Zâk Propete.”

¹⁸ Sâi Yuda a zen a zo sen nâttik ândimnâ âlip oip, zorat nân gâne bonnâ mân oi sâne ibâ mamnâ, zet gawet.

¹⁹ Gâitâ mâsikâzikâm sâwe, “Nanziknâ sen nâttik muyageip, zi mo? Zâk dap op sin̄gâ âlip uap?”

²⁰ Sâne ibâ mamnâ, zik itâ sâwet, “Zâk nanniknâ, zo nân get. Sen nâttik âsageip, zo nân get.

²¹ Ka dap opnâ sin̄gâ âlip uap, zo mân nân get. Nân gâ kubiksap, zo mân nân get. Zâk katep bunâ. Mârum lâmbarip, zorat zin̄ak mâsikâne topnâ dâznân goik.”

²² Ibâ mamnâ, zet Yuda a sâtnâ zengât kengât opnâ yatâ sâwet. Yuda a zengât a sâtnâ, zin den itâ sâm ândiwe, “Nâi zâk Yesugât itâ sâbap, ‘A bâlin̄an gâbâ mâkân gâbapkât mârum sâsân, zâk zo. Zâk Kristo.’ A yatâ zo mâpâmâpâse namin mân zâibapkât pâke pânat. A yatâ zo kâbaknân gindâ nengât kâmurân mân tâpap.”

²³ Zorat opnâ ibâ mamnâ zet kengât op itâ sâwet, “Zâk katep bunâ. Zâk mârum lâmbarip, zorat zinâ mâsikâne topnâ sâik.”

²⁴ A sen nâttik op ândeipnâ âlip oip, zo dum diim gamnâ itâ dukuwe, “Anutu mâtenan kin sarâ mân sâban. Nen a zorat topnâ nân gen. Zâk bâlin̄ mâme a.”

²⁵ Yatâ sânetâ ko a zorân itâ sâm dâznân goip, “A zo bâlin̄gâ mo âlipnâ, zo mân nân gan. Sen nâttik ândiwannâ sinnâ âlip uap, zo nân gan.”

²⁶ Sâi dum mâsikâwe, “Dap otgigap? Dap op sin̄gâ mânân gâtsap?”

²⁷ Sâne a zorân itâ sâm dâznân goip, “Nâ mârum dâznân guan. Zen wangât kisanâ dâznân gobotkât se? Zen zâkkât a utnam se?”

28 Yatâ sâi ziñâ siñan gem dukuwe, “Gâ zâkkât a. Nen ko Mosegât arâpñâ.

29 Mose zâk Anutuñâ den dukuip, zo nângen. Ka a zi ikâ mo ikâ gâbâ âsagem gâip, zo mân nângen.”

30 Sâne a zorâñ den itâ mâburem dâzângoip, “A zi sinnâ mânângâtsap, zâkkât topñâ kârune nânga imbanâ uap.

31 Nen itâ nângâmen, ‘Anutuñâ bâliñ mâme a mân betziñan memap. Nâi zâk hurat kwâkñangâm diñâ lugî beknan mim-bap.’

32 Mârum hân âsageibân gâbâ a nâi zâk mam kâmbonân gâbâ sen nâtâtikñâ âsagem kubikkubikñâ mân âsagei nângâwen.

33 Oi a zo Anutugâren gâbâ mân gâip sâi nep itâ zo dap yatâ tuubap?”

34 Sâi den kârâpñoot itâ sâm dukuwe, “Gâ bâliñ mâme sot lañ mâman a zengâren gâbâ âsageinñâ dap yatâ nen den topñâ dâtnânguat?” Yatâ sâm kom kâbakñine ârip.

Yesu kândâtkom um nâtâtik ândiândiñ.

35 A zo kâbakñine ari Yesuñâ nângip. Oi a zo muyagenangâm itâ sâm mâsikip, “Gâ a bonñâ nângâm pâlâtâñ kwâkñangât mo?”

36 Sâi a zorâñâ sâip, “Patâ, sat, zo a nâi? Zo tirâpnona ekñâ nângâm pâlâtâñ kwâkñangâbat.”

37 Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ eksat. Den dâgogan, zo nâ.”

38 Sâi a zorâñâ sâip, “Kembu, nâ nângâm pâlâtâñ kwatgigan.” Yatâ sâmñâ um topñan pindiñsâm mâtâseip.

39 Oi Yesuñâ sâip, “Nâ topziñ sâm muyagibatkat hânân gewan. Zorat a ziñangât nângâne gigiñâ oi sinniñ nâtâtik sâme, zen sinziñ ânângât âsakñan bâgim ândibigât gem gâwan. Oi a ziñangât nângâne zâizâiñ oi sinniñ âlipñik sâme, zen nâtâtigân bagim ândibigât gem gâwan.”

40 Yatâ sâi Parisaio a ârândâñ kirâwe, zen nângâmñâ sâwe, “Nen sen nâtâtik nângonsat?”

41 Sâne Yesuñâ sâip, “Zen sen nâtâtik ândim sâi tosaziñ buñ ândibe. Ka ziñak sâme, ‘Nen sinniñ âlipñâ.’ Zorat tosaziñ zemziñgap.”

10

Râma zen mariziñangât den nângâme.

1 Yesuñâ den sumbuñâ nâi itâ sâip, “Nâ perâkñak dâzângua nângâne. Nâi zâk râma zengât poñ durubit zo birâm nâin gâbâ lonjiñ bagibap, zâk kâmbu a op kut nâi nâi lañ memap.

2 Nâi zâk poñ durubirân gâbik bagibap, zâk ko râma zengât galem a.

3 Zâk gâi mâtâp galem a ekñâ mâtâp mem pâmbap. Oi râma ziñâ diñâ tobat nângâbi. Oi râma galem a zo râma kutziñan zângonsâm poñan gâbâ diiziñgâm âibap.

4 Râma gakârâpñâ diiziñgâm gei kândom ari molim âibi. Diñ tobatñâ nângâmegât molim âibi.

5 Ka a nâi gâi diñ tobatñâ mân nângâmñâ mân molibi. Buñâ. Zen kenjât op birâm âibi.”

6 Yesuñâ den sumbuñâ yatâ sâi Yuda a ziñ den zorat topñâ mân nângâwe.

Yesu zâk galem a âlipñâ.

7 Yatâ utne Yesuñâ dum dâzângom sâip, “Perâkñak dâzângua nângâne. Râma zengât zâizâiñangât mâtâp, zo nâ.

8 Nâ mân âsagia âsagiwe, zo kâmbu a. Zen kut nâi nâi lañ mime. Zen ganetâ râma zen zengât den mân nângâwe.

9 Mâtâp nâ. Nâi zâk nâgâren gam bagibap, zâk mân tâmbetagogap. Zâk bagim-gagim nalem muyagem nem ândibap.

10 Kâmbu a zen ga râma kâmbu mem zângom tâmbetzângogigât game. Nâ ko râma ziñ ândim ândiândi âlip muyagem ândim kwâtâtibigât gâwan.

11 Nâ râma galem a âlipñâ. Galem a zâk galem otziñgâm ândim râma gakâñâ tâmbetagogegât ândiândiñâ birâbap.

12 Râma galem a bâliñâ, mariñâ buñâ, kât nep tuutuñangât anâ dâñ galemziñ mân opmapñâ wâu kâtikñâ gâi zâmbam âibap. Oi wâu kâtikñâ gamñâ râma ziñgâm molziñgi siñsururuñ upi.

13 A zo râma galem a bâliñâ. Zâk râma zengât girem mân upap. A zo kât mim-bapkat nep tuumap.

14 Nâ ko râma galem a âlipñâ ândiman. Ibâ sot nâ âñak nângâm ândimet.

15 Zorat dâp op nâ kâmurâpnâ zen sot âñak ândimen. Zorat na râma zeñgât opñâ ândiândinâ birâbat.

16 Oi râma kâmut ñain ñain ândie. Zen poñ zi gokñâ buñâ. Oi ninak ârândân diizingâm ga dinnâ nâñgâbi. Oi râma zen kâmut kânok sot galem a kânok yatâ muyagibap.

17 Râma zeñgât op ândiândinâ birâbat, zorat Ibânandâ umñandâ gâsunimap. Nâ ândiândinâ birâmñâ dum mimbat.

18 Ândiândinâ zo a ziñ nonam dinnâ sâne mân birâbat. Buñâ. Ninak nâñgâm birâbat. Ninak birâbat sot mimbatkât imbanñâ zemñigap. Yatâ upatkât op Ibânandâ sâm nigip.”

19 Yesu zâk yatâ sâip, zorat Yuda a zen nâñgâm den sâm kâsâpagowe.

20 Oi a donbepñâ itâ sâwe, “Wâkenâ okñanji um gulip uap. Den sâi wangât nâñge?”

21 Nâmbutñandâ itâ sâwe, “A wâkenootñâ ândim sâi den itâ mân sâbap. Mo wâke ñainñâ a sen ñâtâtik zen âlip kubikziñgâbap?”

Yuda a sâtñâ, ziñ Yesu kâsa okñanñgâwe.

22 Yuda a ziñ tirik namâñ mârûm mâsop miwe, zorat kendon narâkñâ mâte oip.

23 Map paterñ narâkñan mâte oip. Oi Yesu zâk tirik namin âim mindumindugât um patâ ñai kutñâ Salomo, zoren âim gam kirip.

24 Oi Yuda a ziñ eknâ mindum haamgum kin itâ sâm dukuwe, “Gâ wangât topkâ kwâimbâna um zagât upmen? A bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât mârûm sâsân, gâ a zo ândiat oi ko sâm muyagem dâtnânjo.”

25 Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzânjoip, “Nâ mârûm sâm dâzânjoia mân nâñgâwe. Ibânanñgât sâtkât nep tuuman, zorân topñâ sâm muyagemap.

26 Ka zen nâgât râma mân op ândiegât dinnâ mân nâñgâme.

27 Râma gakânâ ândie, zen ziñgit holizij nâñgâman. Oi ziñ dinnâ nâñgâme. Dinnâ holiñâ nâñgâm mâtâbân molinime.

28 Oi ândiândi kâtik muyagem ziñga mân tâmbetagom ândim zâibi. Oi nâgât bitnan gâbâ a ñainñâ mâkâmâkân, zo mân taap.

29 Ibânandâ nâgâren zâambarip, zâk a sot kut ñai ñai aksik walâziñgâm ândiap. Oi ñainñâ Ibânanñgât bikñan gâbâ mân mâkâbap.

30 Nâ sot Ibâ, net orot mâmenikñâ kânogâk ziap.”

31 Yatâ sâi Yuda a ziñ kât dum mem kunam urâwe.

32 Yatâ utnetâ Yesuñâ itâ sâm dâzânjoip, “Nep âlipñâ top topñâ Ibânâ mam otnigi tuuga igâwe. Oi ikâ zorat op kâtñâ nonam se?”

33 Sâi Yuda a, ziñ sâtñan mem itâ dukuwe, “Nep âlip tuumat, zorat buñâ. Gâ ayâk ândiatñâ Anutu hutkum gikanñgât nâ Anutu sat. Zorat op gonam sen.”

34 Yatâ sâne Yesuñâ itâ sâm dâzânjoip, “Kembugât gurumin den ekabân Kembugât den ñai itâ ziap. Zo sâlâpkum nâñgâme mo buñâ? Den zo itâ, ‘Nânâ sâwan, Zen Anutu yatâ.’

35 (Oi Kembugât den kulem gulipkum ñai sâsân, zo mân taap.) Anutugâren gâbâ den zeñgâren gâip. Zeñgât op zen Anutu yatâ sâip.

36 Zorat zen wangât itâ se, ‘Gâ Anutu hutkum sat.’ Anutuñâ gâsum sâlâpnom sâñgonnogi gewan. Zorat op nâ Anutugât nannâ sa wangât zen den se?

37 Nep tuuman, zo iknetâ Ibânanñgât dâp mân opmap oi ko birânim nâgât den zorat nâñgâne bon buñ oik.

38 Mo iknetâ Ibânanñgât dâp uap, zo ko dinnanñgât buñâ, nepnanñgât opñâ itâ nâñgâbi. Ibânandâ nâ sot tâpmap. Oi nâ zâkkâren gâbâ gewan, zorat topñâ nâñgâbi.”

39 Yesuñâ den yatâ sâi ko tâk namin pânâ dum sâne birâziñgâm arip.

40 Birâziñgâmñâ Yodañ too nâmbutken Yohaneñâ mârûmñan too sanjonziñgâm ândeip, zoren âi ândeip.

41 Zoren âi ândei a donbep patâ ziñ Yesugâren ga mindum itâ sâwe, “Yohane zâk sen mârât top top, zo mân tuugip. Ka gâgât den sâip, zo bon op nanñap.” Oi zoren a ambân donbepñâ Yesu nâñgâm pâlâtân kwâkñanñgâwe.

42 (-)

11

Lasaro moip.

¹ Betania kamânân a nâi ândeip, kutnâ Lasaro. Zâk sot ponâzatnâ Maria sot Mata, zen kamân zo goknâ.

² Marianâ mârûm Kembu too wârânñâ âlipnâ zorâñ sanjon ko kâuk sâmotnandâ kinâ sângori âronnâ oip. Zâkkât munñâ Lasaro, zâk mâsek op zeip.

³ Mâsek op zeip ponâzatnâ zet Yesugâren den itâ sâm pâitâ arip, “Kembu, gâ nângâ. Umgandâ gâsumap, a zo mâsek op ziap.”

⁴ Den zo pâitâ ari Yesunâ nângâmñâ itâ sâip, “Mâsek zorat bonñâ mumbapkât bunâ. Anutu sâm âlip kwâkñanñâgâbigât âsagiap. Anutu nanñâ nâgât imbanâ âsagei ekñâ hurat kwatnibi.”

⁵ Mata sot gatnâ sot Lasaro, zengât Yesunâ umñâ tâip.

⁶ Oi mâsekât sinji nângâmñâ sirâm zagât kamân zoren ândeip.

⁷ Sirâm zagât ândimñâ arâpnâ itâ sâm dâtnânngoip, “Gane Yudaia hânân âburem âinâ.”

⁸ Sâi arâpnandâ itâ sâwen, “Patâ, mârûm Yuda a ziñ kâtnâ gonam urâwe. Wangât dum zoren âinatnâ sat?”

⁹ Sâindâ Yesunâ dâtnânngom sâip, “Mirâ hanñâm zeip kek mân nâtnâtkâsâbap. Nepnâ hânân tuum kwâkâbatkât narâknâ mân mâte uap. Nâi zâk sirâmân mâtâbân ari kut nâi nâi zimbap, zorâñ mân kom subap. Zâk âsakñan kut nâi nâi ek nângâm âibap.

¹⁰ Nâi zâk nâtigân mâtâbân âim âsakñâ kârûm âi kom subap.”

¹¹ Yatâ sâmñâ den itâ târokwap dâtnânngoip, “Bukuniñ Lasaro, zâk uman ziap. Nâ âi mângibat.”

¹² Yatâ sâi ko arâpnâ niñ itâ sâwen, “Uman zemñâ âlip upap.”

¹³ Yesu zâk mumunñanñâ den sumbuñâ sâi nen umangât nângâwen.

¹⁴ Zorat Yesunâ sâm kusikñan kwap dâtnânngoip, “Lasaro muap.

¹⁵ Nâ zoren mân âi ândia muap, zorat zengât umnâ âlip uap. Zen nângâm pâlâtân kwatnim kwâtâtibigât yatâ âsagiap. Bâi, zi zâkkâren âinâ.”

¹⁶ Sâi ko Yesugât arâp nenñâren gâbâ a nâi Toma, zâk booboo a konsâmârâwen,

zâknâ bukurâpnâ itâ sâm dâtnânngoip, “Nen zâk sot ârândân arindâ a sâtnâ ziñ nângonetâ munat.”

Yesu zâk zaatzaat sot ândiândi mariñâ.

¹⁷ Lasaro moi kât mâtâpnan pane sirâm kimembut zeip Yesu âi takip.

¹⁸ Betania kamân zo Yerusalem kamân nângâmñan tâip.

¹⁹ Zobâ Yuda a donbep Mata Maria munziknâ moip, zorat sângân ninam Betania kamânân âi tarâwe.

²⁰ Oi Yesu gaap sâne Mata zâk nângâm ari Maria ko mân nângâm mirin tâi Matanâ mâtâbân âi Yesu muyageip.

²¹ Muyagemñâ itâ sâm dukuip, “Kembu, gâ ziren ândina sâi ko munnâ mân mombap.

²² Oi irabot zi gâgât nângan. Gâ wan mo wangât Anutugâren ninâu sâna nângâgibap.”

²³ Sâi Yesunâ itâ sâm dukuip, “Mungâ mumunñan gâbâ zaatpap.”

²⁴ Sâi Matanâ itâ dukum sâip, “Narâk patâ, zaatzaat narak, zoren zaatpap, zo ko nângan.”

²⁵ Sâi Yesunâ dukuip, “Zaatzaat sot ândiândi mariñâ, nâ. Zorat nâinñâ nângâm pâlâtân kwatnibap, zâk momñâ zaat ândiândiñ kâtik ândim zâibap.

²⁶ Oi nâi zâk wâgân ândim nângâm pâlâtân kwatnibap, zâk mumu kâtik mân mom ândiândi kâtik ândim zâibap. Gâ den zo nângâna bon uap?”

²⁷ Sâi Matanâ sâip, “Zo nângan. Oi gâgât itâ nângan. A bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât mârûm sâsân, zo gâ. Anutugât nanñâ hânân gibapkât sâsân, zo gâ. Zorat umnandâ nângâm pâlâtân kwatgigan.”

Yesu umñâ bâlei iseip.

²⁸ Den Yatâ sâm birâm âi gatnâ Maria muyagem den halobân itâ sâm dukuip, “Patâniknâ gaap. Oi gâgât sap.”

²⁹ Sâi Marianâ nângâmñâ kârâpnorâk zaat Yesugâren arip.

³⁰ Yesu zâk kamânân mân takâm Mata muyageip, zoren kirip.

³¹ Marianâ kek zaatnâ ari Yuda a ambân zâk sot tap um diim gigi den dukum

tarawe, zen kwagân âibam ariap sâmolim aiwe.

³² Maria zâk aim Yesu eknjâ kinj topnan ge pindijsâm itâ sâmolim, “Kembunâ, gâ ziren ândina sâi ko munnâ mân mombap.”

³³ Yatâ sâmolim isei Yuda a ambân molim aiwe, zen beknjan mem isewe. Isene Yesunâ zingitnjâ umnjâ bâlinj oip.

³⁴ Yesu zâk mâsikâzingâm sâip, “Ikâ zoren hanguwe?” Sâi zinjâ sâwe, “Kembu, gâ zi ga eknan.”

³⁵ Sâne Yesu zâk iseip.

³⁶ Oi Yuda a zinjâ eknjâ sâwe, “Iknek, zâknjâ umnjandâ gâsum biranjmap.”

³⁷ Nâmbutnjandâ itâ sâwe, “A sen njâtâtik sinjâ mânângâripnjâ a zi âlip kubigi mân mombap?”

Lasaro zaarip.

³⁸ Yesunâ umnjâ bâlinj oi kwagân ai takip. A zo kâtmâtâpnan pane zeikâtmâtâ mem mâtâpnan pam doonguwe.

³⁹ Zorat Yesunâ itâ sâip, “Kâtm mem kâbaknjinek.” Sâi a mumunâ zorat ponânâ, Matanjâ itâ sâmolim, “Kembu, sirâm kimembut ziap, zorat mârum kârok uap.”

⁴⁰ Sâi Yesunâ itâ dukui, “Den dâgogan, zo mân nângat? Gâ nângâm pâlâtân kwatninandâ Anutu imbanjânjângât topnjâ muyagei ikpan.”

⁴¹ Yatâ sâi ko kâtm mem kâbaknjine ari Yesunâ sinjâ sumbemân eknjâ itâ sâip, “Ibânâ, gâ ninâunâ nângat, zorat sâiwap san.”

⁴² Gâ narâk dâp ninâunâ nângâmat, zo nângan. Nâ a zi kinze, zen topnâ nângâbigât itâ san. Gânâ sângonnona gewangât umzinjandâ nângâm pâlâtân kwatnibigât den yatâ dâgogan.”

⁴³ Yatâ sâmnâ den kâtik sâmolim konsâip, “Lasaro, gâ gem ga.”

⁴⁴ Sâi mumunandâ zaat gâip. Oi mârum kinj biknjâ sângum kâpiwe. Si sângânjâ kâpiwe, zorat Yesunâ dâzângoip, “Sângum olañ birânek.”

Yesu mumbapkât sâmolim kâtmân urawe.

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lu 22:1-2)

⁴⁵ Yuda a ambân Maria sot gawe, zengâren gâbâ donjbejnâ Yesu kut njâi njâi oip, zo eknjâ nângâm pâlâtân kwarawe.

⁴⁶ Nâmbutnjandâ ko Parisaio zengâren aim Yesunâ kut njâi njâi oip, zorat den sinjâ sâmolim dâzângowe.

⁴⁷ Oi tirik namâ galem a patâ sot Parisaio, zen den so nângâm sâne a sâtmâ mindune itâ dâzângom sâwe, “A zi kulem top top tuugapkât dap utnat?”

⁴⁸ Nen ek mân nângânângâ utnat, zo ko a pisuk patâ zinj zâkkâren aimnjâ nengât a kutâ sâne Roma a zinj kuk opnjâ gam nângone mom nanjindâ tirik namâ zi kândañbe.”

⁴⁹ Yatâ sâne zengât buku njâi kutnjâ Kaipa, narâk zoren tirik namâ galem a patâ ândeip, zâknjâ itâ sâip, “Zen um nângânângâzinj buñ ândie.”

⁵⁰ Zen itâ mân nânge. A kâmut nen mom nanjâbengât nengât hâuniñâ a kânoknjâ moi âlip upap.”

⁵¹ Den zo zik umgât mân sâip. Kendon patâ zorat umnan zâk tirik namâ galem a patâ zengât patâzinjâ ândeipkât Anutunâ sâi kânnan den zo sâip. (Yesu zâk perâknjak Yuda a kâmut, zengât op mumbapkât sâmolim pindâpindân.)

⁵² Oi Yuda a zengârâk buñâ, Anutugât nan bârarâp hân dâp ândie, zen aksik minduzinjâ kâmut kânok ândibigât sâmolim pindâpindân.)

⁵³ A patânâ Yesugât op yatâ sâipkât narâk zoren gâbâ a sâtmâ zen Yesu kunam den sâmolim mâtâp kârum ândim gawe.

⁵⁴ Zorat Yesu zâk muluknjem tik ândeip. Zâk mirâ kamân kâtik nanjâgmnan kamân njâi tâip, kutnjâ Epraim, zoren arâpnjâ di-ininjâ ai ândiwen.

⁵⁵ Oi Yuda zengât kendon patâ kutnjâ Pasowa, zo mâte oi kamân mâik mâigân gâbâ a donjbejnâ patâ, zen Yerusalem kamânân zâiwe. Zen Pasowa kendongât um sâkzinj kubiknam zâiwe.

⁵⁶⁻⁵⁷ Mârum tirik namâ galem a sot Parisaio a, zinj den itâ sâmolim dâzângowe, “Nâinjâ Yesugât tâtat mâmenjâ ek nângâmnjâ ga dâtmânngoik. Dâtmânngoi gâsum tâk namin pânat.” Yatâ sâwegât kendon patâ mâte oi Yesu kârumnjâ tirik namin zâi kin itâ mâsikâyângâm sâwe, “Zen dap nânge? Yesu zâk kendonân gâbap mo buñâ?”

12

*Marianâ Yesu too wârân âlip sanjorip.
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)*

¹ Pasowa kendon ombenan sirâm namburân kânok zeï Yesunâ Betania kamânân arip. Kamân zoren mârum Lasaro munuñan gâbâ mângei zaarip.

² Oi zoren Yesu sii nalem om pindâne Matanâ tokim pâi Lasaro ârândân tap niwe.

³ Tatnetâ Marianâ kwâip belo nâi too wârânâ âlipnâ, sângân zâizâin, zo mem Yesu kinan sângonâ kâuk sâmotnandâ âron meip. Oi mirâ zo itom âlipnâ gam zeip.

⁴ Oi arâpnâ nenngât buku nâi Yuda, Karioto kamânân gok (Zâk narâk nâin Yesu tirâpzanngoi gâsum kuwe.), zâknâ itâ sâip,

⁵ “Too wârân âlip, zorânâ sângân kât 3 handeret yatâ mem a kanpitâ zinggi dâp opap.”

⁶ Zâk a kanpitâ zengât mân nângâm sâip. Zâknâ mindum kât pâpanngât irâ, zo zâknâ galem op ândeip. Kât panetâ tik kâmbu memâip, zorat op sâip.

⁷ Sâi Yesunâ itâ sâm dâtnânngoip, “Birânek. Ambân zo den mân dukunek. Too hitom âlip, zo sâknâ sanjori mua hanobi, zorat opnâ kânñan sanjonigap. Zâk âlip uap.

⁸ A kanpitâ, zen âsâbân zen sot ândibi. Nâ ko zen sot narâk karep mân ândibat.”

A sâtnâ zinj Lasaro kumbigât sâm kâtân urâwe.

⁹ Yesu zâk Betania kamânân ândei Yuda a donbep zâkkât sinji nângâm zoren âiwe. Zen Yesuyâk iknam mân âiwe. Lasaro munuñan gâbâ mângeip, zâk ârândân iknam âiwe.

¹⁰⁻¹¹ Yuda a donbepnâ Lasarogât den sinji nângâmñâ Yesu nângâm pâlatân kwâknangâwe. Yatâ urâwegât tirik namâ galem a patâ, zinj Lasaro Yesu sot ârândân zâkonam den nep tuuwe.

Yesu Yerusalem kamânân zari sâtâre op diiwe.

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lu 19:28-40)

¹² Mirâ hanjsâi a donbepnâ kendongât Yerusalem kamânân zâiwe. Zen Yesu gam taap sâne sinji nângâwe.

¹³ Den yatâ nângâm sâtâre op gâmalem sot gâlângât iinnâ namuñ mem mâtâbân muyaginam âiwe. Âi muyagem pam diim itâ sâwe, “Oe, Kembugât sâtkât gam ningat. Nen sâm âlip kwatgigen. Gâ Isirae nenngât a kutâ.”

¹⁴ Yesu zâk dongi sigan muyagem kwâknan zâi tâi arip. Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, zorat dâp oip. Den zo itâ,

¹⁵ “Yerusalem kamân, Sion mâirâp, zen mân kenngât utnek. Iknek. A kutâ patâzin gaap. Zâk dongi sigan zorat kwâknan gaap.”

¹⁶ Narâk zoren arâpnâ nen den zorat topnâ mân nângâwen. Yesu momñâ zaat sumbemân zarip, zoren itâ nângâwen, “Zo zâkkât op kulemguwe. Oi zâknâ zo yatik oip.”

¹⁷ Mârum Yesu zâk Lasaro konsâi kwagân gâbâ gâi igâwe, zen den sinji zo a nâmbutnâ dâzângowe.

¹⁸ Oi sen mârât zorat sinji nângâwenâ a donbepnâ gâmalem sot gâlângât iinnâ namuñ mâtâbân âi muyagiwe.

¹⁹ Oi Parisaio a, zinâ zingitnâ bukurâpzin mindum târâwe itâ sâm dâzângowe, “Nângânek. Zen den nep tuune a donbep patâ zâkkârâk op nanje. Oi zâknak walâningi kwaksen.”

Grik a nâmbutnâ, zinj Yesu iknam gawe.

²⁰ A kendongât Yerusalem kamânân gawe, zengât oserân Grik a nâmbutnâ ârândân ândim Anutu mâte oknangâwe.

²¹ Zen Pilipo, Besaida kamân Galilaia hânân goknâ, zâkkâren âi itâ sâm dukuwe, “Patâniñâ, Nen Yesu iknatkât otningap.”

²² Sâne Piliponâ nângâm Andrea dukui ârândân Yesugâren âi den zo sâm dukuwet.

²³ Dukoitâ Yesunâ itâ sâip, “A bonñâ, nâ sumbem âsaknânâ muyagibatkat narâk mâte uap.

²⁴ Perâknak dâzângua nângânek. Segon keetnâ, zâk hânân gei yen mân zimzap. Hânân gei momñâ bonñâ donbep muyagibap. Ka keetnâ hânân mân giari sâi bon buñ opap. Hânân giari bonñâ donbep muyagibap.

25 Nâi zâk hânân ândiândiñâ buku okñanji gulip okñanğâbap. Nâi zâk hânân ândiândiñâ kâsa okñanğâbap, zâk ândiândi kâtik muyagibap.

26 Nâi zâk nâgât kore ândibâ sâmbân nânâ mâtâp ândiwan, zorat dâp ândim molinibap. Yatâ op ândibapñâ nâgâren gam nâ sot ândibap. Nâi zâk kore otnibap, zâk Ibânandâ sâi a patâ op ândibap.”

Yesu zâk mumbapkât den sâmbân muyageziñgip.

27 “Itârân umnâ yâmbâriap. Oi dap sâbat? Itâ sâbat? Ibâ narâk ziren sâknam âsagenibap, zo sâna mân âsagibap. Yatâ mân sâbat. Wangât, narâk ziren sâknam itâ zo âsagenibapkât gewan, zorat.

28 Zorat Ibânâ gâ sâna kutsiñgigangât kutkâ neule âsakñoot âsagibap.” Yesuñâ yatâ sâi ko sumbemân gâbâ den nâi itâ geip,

29 “Neule âsakñâ sa muyageip, zo dum sa muyagibap.” Oi a kâmut patâ kirâwe, ziñâ itâ sâwe, “Zi sumbem kârap.” Oi nâmbutñanda itâ sâwe, “Sumbem a nâiñâ den dukuap.”

30 Sâne Yesuñâ itâ sâmbân dâzângeip, “Den zo ninanğât buñâ. Zengât op muyagiap.

31 Narâk ziren hânğât a kutâ Satañ kâbakñiñiñ. Oi a ambân tosaziñangât hânğâ mimbigât sâmbân kwâkâkwâkân.

32 Nâ nagân nom mem zaat kwânânğânine ko hân dâp a diiziñga nâgâren gabi.”

33 Zo mumunğangât dap yatâ mumbap, zorat den sumbuñâ zo sâip.

34 Sâi a kâmut kirâwe, zen itâ dukuwe, “Nen gurumin den sâlâpkum itâ nânğâmen. A bânğân gâbâ mâkâniñgâbapkât sâsân, zâk âsagemñâ mân mom ândim zâimâmbap. Oi gânğâ itâ sat, ‘A bonğâ nagân nom mem kwânânğânibi.’ A bonğâ, zâk dap yatâ?”

35 Sâne Yesuñâ itâ mâburem dâzângeip, “Kârâp âsakñandâ narâk pânkânok os- etziñan âsageziñgâm ândibap. Oi zen nâtnâtnâ kâpizânğobapkât kârâp âsakñâ zemziñgi zâk mâte okñanğâm ândibi. A nâi nâtnâtnâ âibap, zâk dap op mâtâpñâ ikpap?”

36 Zorat âsakñâ zemziñgi nânğâm pâlâtân kwâkñanğâne kâmut gakârâpñâ upi.” Yesu zâk den yatâ sâmbân tik âi ândeip.

Yuda a donbep, zen um kâtik op Yesu kândâtkuwe.

37 Yesu zâk a ambân mâteziñan sen mârât kulem top top tuugi ekñâ mân nânğâm pâlâtân kwâkñanğâwe.

38 Zo Propete Yesaiagât den kâtigibapkât yatâ urâwe. Zâk mârumbân den itâ sâmbân kulemgoip,

“Kembugât den sinji sâindâ mân nânğâme. Zorat Kembugât imbanğâ, zo dap op zengâren muyagibap?”

39 Oi Yesugât den mân nânğâwe, zorat Propete Yesaianğâ Kembugât den nâi itâ sâmbân kulemguip,

40 “Zâk otziñgi sinziñ nâtnâtnâsâi umziñ kâtigeip. Zo zen sinziñandâ ek nânğâbegât. Oi umziñandâ nânğâm kwâtnâtnâbegât. Oi umziñ melânğne kubikziñgâbamgât.”

41 Yesaianğâ Yesugât sumbem âsakñâ, zo ekñâ zâkkât yatâ sâip.

42 A sâtnâ zengâren gâbâ donbepñâ Yesugâren nânğâm pâlâtân kwâkñanğâwe. Oi zo sapsune Parisaio ziñ nânğâbegât kwâimbâwe. Mâpâmâpâse namin zâine kâbakñeziñgâbegât yatâ urâwe.

43 Zen a ziñâ sâmbân âlip kwatziñgâbigât yatâ urâwe. Anutuñâ sâmbân âlip kwatziñgâbap, zorat nânğâne yennâ oip.

Yesugât den zo topniñ sâmbân muyagibap.

44 Yesuñâ den kâtikñâ sâmbân itâ sâip, “Nâi zâk nâ nânğâm pâlâtân kwatnibap, zo nâyâk buñâ. Sângonnogip, zâk ârândân nânğâm pâlâtân kwâkñanğâbap.

45 Oi nâi zâk nâ nikpap, zo yatik sângonnogip, zo ikpap.

46 Nâ kârâp âsakñandâ hânân gewan, zorat nâi zâk nâ nânğâm pâlâtân kwatnibapñâ nâtnâtnâ mân ândim zobâ gâbap.

47 Nâi zâk dinnâ biri nânğâ hânğangât mân sâbat. Nâ a zengât tosagât hânğâ ziñgâbatkât buñâ. Nâ kubikziñgâm tânzânğobatkât gewan.

48 Nâi zâk kândâtnom dinnâ biri nâiñâ tosanğangât den sâmbân kwâkâbap. Den

sâman zo, zâknâ narâk patin tosanangât topnâ sapsubap.

⁴⁹ Nâ den zo ninâ umgât mân sâman. Ibâ sângonnogip, zâknâ sapsumnigi sâman.

⁵⁰ Oi nâ nângan. Ibânanngât dinâ lum ândiândi kâtiknâ muyagibi. Den sâman, zo Ibânandâ sâip dâp sâman.”

13

Yesunâ arâpnâ kinziñ sanjorip.

¹ Pasowa kendon narâk mâte oi Yesunâ ziknanngât itâ nângip, “Hân birâm Ibânanngâren zâibatkat narâk mate uap.” Yatâ nângâm hânân arâpnâ umjandâ gâsuningâm ândeiñnâ yatâ otningâm ari ma ko narâknâ âkip.

² Oi nâtikssâisâi nalem ninam minduindâ Satañnâ mârûm Yuda, Simonngât nanñâ, Karioto kâmânân goknâ, zâkkât umñan den itâ pâip, “Yesu a sâtnâ tirâpzângona ekñâ gâsubi.”

³ Yesu zâk itâ nângip, “Ibânâ, zâk kâwali âksik patâ nigip. Oi nâ Anutugâren gâbâ gewan. Oi nâ âburem Anutugâren zâibat.”

⁴ Yatâ nângâm nalem nem tarâwenân gâbâ zaat hâmbâ kwâkâm pam sângum mem lâip.

⁵ Oi too aam âmañan lokei giari topkwap kore a yatâ op arâp kinniñ sanjorip. Oi sângumñâ sanjori âronñâ oip.

⁶ Yatâ otningâm Simon Peterogâren ari itâ sâm dukuip, “Kembunâ, gâ gikak kinnâ sanjonbam uat?”

⁷ Sâi Yesunâ itâ sâm dukuip, “Nâ uan zi topnâ mân nângat. Gâtâm ko nângâban.”

⁸ Sâi Peteronñâ itâ sâm dukuip, “Kinnâ mânâk sanjonban.” Sâi Yesunâ itâ sâm dukuip, “Nâ mân sanjongiga gâ dabân nâgât siñgi a upan?” Yesunâ um sanjonsañgon, zorat op den zo sâip.

⁹ Peteronñâ den zorat topnâ mân nângâm itâ sâm dukuip, “Kinnigâk mân sanjonban. Sâknâ aksik sanjonban.”

¹⁰ Sâi Yesunâ itâ sâm dukuip, “Nâi zâk too sanjonñâ mâtâban obândim ko kinj sanjori salekkubap. Oi zen yatik salek ue. Ka osetziñan goknâ nâi, zâk zengât dâp mân ândiap.”

¹¹ A sâtnâ zengâren âi tirâpzângoi gâsubi, zorat op nângâm itâ sâip, “Osetziñan goknâ nâi zâk zengât dâp mân ândiap.”

Kinziñ sanjorip, zorat topnâ sâm muyageziñgip.

¹² Kinniñâ too sanjonñâ hâmbâ mem gwagori giari ge tap itâ sâm dâtnangoip, “Nâ kinziñ sanjonsan, zorat topnâ sa nângânek.

¹³ Zen nâgât Patâ sot Kembu sâme. Zo âlip sâme. Nâ yatâ ândian.

¹⁴ Nâ Kembuziñ op ândim kinziñ sanjonsan. Ziñjak yatik kinziñ sanjonsañgon op kore orañgâm ândine âlipñâ upap.

¹⁵ Tirâpzânguan, zo yatik op ândibi.

¹⁶ Nâ perâknak dâzângua nângânek. Kore anñâ patâñâ walâm ândiândiñ, zo mân taap. Yatigâk nâgât kore anâ, zâk nâ mân walânibap.

¹⁷ Zen den zi nângâm yatingen ândine zengât nânga sâtâreñoot upap.

¹⁸ Nâ zengât pisuk patâ mân san. A nâgât ligaap zorarâk san. Nâ ikâ zo gâsum sâlâpzângowan, zo nângan. Kembugât ekabân den nâi ziap, zo bon upap. Den zi itâ,

‘Nâi zâk nâ sot nâlem nimbap, zâknâ tikootñandâ nobap.’

¹⁹ Zo mân muyagei kânñan dâzânguan. Oi bet muyagei Kembunâ kândom dâtnangoip sâm nâgât topnâ nângâm kwâtâtibi.

²⁰ Nâ perâknak dâzângua nângânek. Nâ a nep sâm pinda tuum ândei nâiñâ a zo dâñ galem op ândibapñâ zâk yatik kore otnibap. Kore otnibapñâ sângonnogip, Anutu, zâk yatik kore okñanngâbap.”

Yesunâ Yuda sâm muyageip.

(Mt 26:21-25; Mk 14:17-21; Lu 22:21-23)

²¹ Yesunâ den yatâ sâmñâ um bâliñ oi itâ sâm muyageip, “Nâ perâknak sa nângânek. Zengâren gâbâ a nâiñâ sâi gâsânobi.”

²² Yesunâ den yatâ sâi arâpnâ niñ nâigât sap sâm niñâ senân senân âñagâwen.

²³⁻²⁴ Oi nâñâ Yesugât um topñan târâwan. Nâ Yesunâ umñâ gâsunimâip,

nâgâren Simon Peteronâ biknandâ dâp op sâip, “Mâsikâna dâgogik. Nâigât sap?”

²⁵ Peteronâ yatâ oi nânâ Yesu gootnan aimnâ sâwan, “Kembu, gâ nâigât sat?”

²⁶ Sa Yesunâ sâip, “Nalem mem sirogân pam pinda nimbap, a zorat san.” Yatâ sâmñâ nalem memnâ sirogân pam Yuda, Simon nanñâ, Karioto kamânân gok, zo pindi neip.

²⁷ Nei ko Sataññâ umñan giarip.

Oi Yesunâ Yuda itâ sâm dukuip, “Kut nâi upam nângat, zo kek upan.”

²⁸ Den yatâ dukui arâp nâmbutñâ, nen den zorat topñâ mân nângindâ âkip.

²⁹ Oi itâ nângâwen, “Zâk kât mindu-mindun galem ândiapkât yatâ sap. Zâk kendongât nalem kwâlâbapkât sap mo a kanpitâ kât zingâbapkât sap.”

³⁰ Oi Yudanâ nalem zo nemñâ zaat âkñan nâttâtigânak arip.

Yesunâ neule âsakñâ âsagibapkât sâip.

³¹ Yudanâ ari Yesunâ arâpñâ nâmbutñâ nen itâ sâm dâtnânngoip, “A bonñâ nâgât neule âsakñâ âsagiap. Oi nâgât opñâ Anutugât neule âsakñâ ârândân âsagiap.

³² A bonñâ, nâ Anutugât neule âsakñâ muyangât Anutu zâk zikñak a bonñâ nâgât neule âsakñâ muyagibap. Narâk mân kêrep oi kek muyagibap.

³³ Katep gakârâpnâ, nâ narâk pânkânok zen sot ândibat. Oi bet kêrunibi. Oi Yuda a dâzângowan, yatik zen dâzângobâ. Nâ âibat, zoren âlip mân gabi.

³⁴ Oi zi gurumin den unakñâ dâzângobâ. Ziñak buku orangâm ândibi. Nânâ buku otzingâm gâwan, zo yatik orangâm ândibi.

³⁵ Zen yatâ op ândine a zinâ zingitñâ itâ nângâbi, ‘Zen buku orangâm ândiegât topzinâ itâ nângen. Zen Yesugât kâmut gakârâpnâ.’”

Yesunâ Petero um den dukuip.

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lu 22:31-34)

³⁶ Yesu zâk den yatâ sâi ko Peteronâ mâsikâm sâip, “Kembu, gâ ikâ âiban?” Sâi Yesunâ sâip, “Nâ âibarân, zo narâk ziren mân gâban. Gâtâm ko gâban.”

³⁷ Sâi Peteronâ itâ sâm dukuip, “Nâ wangât itârân mân gâbat? Nâ gâgât op ândiândinâ bira bun upap.” Sâi Yesunâ itâ

sâm dukuip. Gâ nâgât opñâ ândiândigâ birâna bun upapkât sat, zorat nâ perâkñak dâgobâ. Gâ nâtik ziren kwâimbâninandâ sâp karâmbut oi kuruk anâ diñsâbap.”

³⁸ (-)

14

Yesunâ sumbemân mirâ kianñij kubik ândiap.

¹ Oi Yesunâ itâ sâm dâtnânngoip, “Zen nângâm kwâkâ sot umbâlâ mân upi. Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâm, nâ yatik nângâm pâlâtân kwatnibi.

² Ibânangât kamânân mirâ donbep taap. Yatâ zo mân zei sâi ko dâzângobam.

³ Nâ âim mirâ kianñij kubikñâ âburem ga diizinga nâ sot âi ândibi.

⁴ Âibatkât mâtâp, zo nânge.”

⁵ Sâi Tomanâ itâ sâm dukuip, “Gâ ikâ zoren âiban? Zo nen mân nângen. Zorat dap op mâtâp zo ek nângânat?”

⁶ Sâi Yesunâ itâ sâm dukuip, “Ibâgâren âiâin mâtâp, zo nâ. Nâ walânim Ibâgâren âiâin, zo mân taap. Den bonñâ sot ândiândi mariñâ, nâ.

⁷ Zen nâ nikpi, zo ko Ibânâ ikpi. Narâk ziren ko Ibânâ ekñâ topñâ nânge.”

⁸ Yatâ sâi arâpñâ nenngâren gokñâ, a nâi kutñâ Pilipo, zâkñâ itâ sâm dukuip, “Kembu, Ibâgâ tirâpnângona ekñâ nângindâ âkâbap.”

⁹ Yatâ sâi ko Yesunâ itâ sâm dukuip, “Pilipo, nâ narâk kêrep zen sot ândiman, zoren nâ mân nekmata? Nâi zâk nekmapiñâ Ibâ ekmap.

¹⁰ Zorat wangât itâ sat?, ‘Gâ Ibâgâ tirâpnângona iknâ.’ Ibâ sot net pâlâtân op kânok uet, zo nângat? Den dâzângoman, zo ninâ umgât mân dâzângoman. Ibânandâ nâgât umnan ândim diñâ sâmâp sot nepñâ tuumap.

¹¹ Ibâ sot net pâlâtân op kânok. Den zo nângâne bon upap. Den zo lâunandâ sa nângâne mân dâp uap oi ko nep tuuman, zo iknetâ bon oi nâ nângâm pâlâtân kwatnibi.”

Tirik Kaapum gibapkât den sâip.

12 “Nâ perâkṅak sa nângânek. Nâi zâk nângâm pâlâtân kwatnibapṅâ nâ nep tuuman, zo yatik tuubap. Oi zorik buṅâ, walâm tuubap. Wangât, nâ Ibânangâren zâim zo Kaapumnâ sângongua zengâren gem ga lâmbamzângobap, zorat.

13 Zen nâgât korân sâm ninâu sâm ândine nângâzingâbat. Zo yatâ ua ko nannâ nâgât opṅâ Ibâ sâm âlip kwâkṅangâbi.

14 Zen nâgât korân sâm wan mo wangât ninâu sâne zingâbat.

15 Umziṅandâ nâ gâsunimap oi ko sâtnâ lum ândibi.

16 Oi nânâ Ibâgâren ninâu sa ṅâi sângongoi gem mam otziṅgâbat. Zâk narâk dâp zen sot tâtat mâme opmâmbap. Zo Kaapumgât op san.

17 Kaapum, zâk den bonṅangât mariṅâ. Den siṅgi âlipṅâ birâme, zo ko zen Kaapum sot mân upi. Zen mân ikme sot topṅâ mân nângâme. Zen ko âlip ikme. Zâk zen sot ândiap. Oi umziṅan ândimâmbap.

18 Nâ zâmbam âi ândia mandu yatâ mân ândibi. Nâ zengâren âburem gâbat.

19 Narâk pânkânok ziap. Zo âki a siṅgi âlipṅâ birâme, zen mân nikpi. Zen ko nikpi. Nâ ândiândi kâtik ândian. Zen nâgât op yatik ândiândi kâtik ândibi.

20 Narâk zoren nâ sot Ibânâ pâlâtân uet, zo nângâbi. Oi nâ zen sot pâlâtân uen. Nâgât yatâ nângâbi.

21 Nâi zâk umṅandâ gâsunibap, zâk dinnâ lum ândibap. Oi umṅandâ gâsunibap, zo ko Ibânandâ buku okṅangâbat.”

22 Yesu zâk yatâ sâi Yuda, Karioto kamânân gok buṅâ, Yuda ṅâiṅâ mâsikâm sâip, “Kembu, gâ wangât op topkâ nengâren sapsun um kâtik a zengâren mân sapsun sat?”

23 Sâi Yesuṅâ den itâ mâburem dukuip, “A ṅâiṅâ umṅandâ gâsânobapṅâ dinnâ lum ândibap oi ko Ibânandâ umṅandâ gâsubap. Oi Ibâ net zâkkâren gam tâtat mâme utat.

24 Nâi zâk dinnâ mân lubap, zâk umṅandâ mân gâsunibap. Oi den sâman, zo ninan gâbâ buṅâ. Zo Ibâ sângonnogip, zâkkât den.”

25 Yesu zâk yatâ sâmṅâ itâ sâip, “Nâ zen sot ândim den zo dâzângoman.

26 Gâtâm Tirik Kaapum gamṅâ mam otziṅgâm kut ṅâi ṅâi zorat topṅâ sapsunziṅgâm ândibap. Oi den nânâ dâzângowan, zo dum dâzângobap. Ibânâ nâgât sâtkât op Tirik Kaapum sângongoi gem mam otziṅgâm ândibap.

27 Nâgât bet sâwât, zo um lumbenâ ziṅgan. Um kâtik a zengât lumbenâ, zo buṅâ. Ninâ zo ziṅgan. Zorat nângâ kwâkât sot kenṅât, zo mân upi.

28 Nâ itâ dâzângua nângâwe. Nâ âimṅâ du zengâren âburem gâbat. Zen umziṅ nâgâren sângongune sâi ko nâ Ibâgâren zâibat, zo nângâm umâlep upe. Ibâ zâk nâgât patâ ândiapkât yatâ upe. Nâgât imbanânandâ Ibâgât imbanâ ombenjan, zorat.

29 Oi zo mân âsagei kânṅan dâzânguan, zorat kut ṅâi ṅâi zo âsagei ko nângâm pâlâtânziṅ kâtigibap.

30 Nâ zi den kârep mân târokwap dâzângobat. Hângât a kutâ Satân, zâk tâmbetnobam gâbapkât narâk mâte uap. Ka zâk tâmbetnobapkât imbanâ mân tâkṅangap.

31 Nâ umnandâ Ibâ gâsuman, zorat op ko Ibânandâ nep diṅ sâm nigip, zo wâratkum ândiândinâ birâbat. Nâ umnandâ Ibâ gâsuman, zo a ziṅâ nângâm simbitkubigât yatâ upat. Bâi, zen zaatne âinâ.”

15

Yesu zâk waiṅ nak, nen bâranṅâ.

1 Nâ waiṅ nak topṅâ âlipṅâ. Ibânandâ ko waiṅ nep mariṅâ.

2 Nâgâren gâbâ bâranṅâ ṅâi mân bon oi mânângât pâmbap. Bâranṅâ ṅâi bon oi kubikṅangâm bonṅâ patâ upapkât galem upap.

3 Zen siṅgi âlipṅâ dâzângowan, zorân kubikziṅgi salek op ândie.

4 Zen nâ sot pâlâtân utne nâ zen sot pâlâtân op ândibat. Waiṅ bâranṅandâ topṅoot mân târoyagom zikṅigâk bonṅâ mân upap. Zen yatik nâ sot mân pâlâtân opṅâ bonziṅ mân upi.

5 Waiṅ nak topṅâ nâ. Zen ko bâranṅâ. Nâi zâk nâ sot pâlâtân oi nâ zâk sot pâlâtân

ua bonnâ donbep patâ upap. Ka zen birânim kut nâi utnam kwakpi.

⁶ A zen nâ sot pâlâtân op mân ândine birâzingâbat. Oi wain bâranngâ mânângât pane moi mindumngâ kârâbân une semap, zo yatâ otzingâbi.

⁷ Zen ko nâ sot pâlâtân op dinnâ mem ândimngâ wan mo wangât sâne muyagem zingâbat.

⁸ Zen bonziñâ patâ op nâgât arâp bonnâ op ândine a ziñ zingitne âlip oi Ibânâ sâm âlip kwâkngâbi.

⁹ Ibânandâ umngandâ gâsânomap, zo yatik umnandâ zen gâsuzingap. Zen nâgât den, zo nângâm ândine umnandâ gâsuzingâ ândibi.

¹⁰ Nâ Ibânangât den luga umngandâ gâsânogi ândiman. Zen yatigâk nâgât den lune umnandâ gâsuzingâ ândibi.

¹¹ Nâgât sâtâre, zorân zengâren donbep âsagem zimbapkât den zi dâzânguan. Zen sâtâre kwâkngan ândibigât san.

¹² Nâgât den kâtik itâ dâzângoman. Nâñâ umnandâ gâsâzângomap, yatik ziñak umziñandâ gâsâyagom ândibi.

¹³ Nâi zâk bukurâpñâ tâmbetagobegât ândiândiñ biri buñ upap, a zo bukurâpñâ umngandâ gâsâzângom birañmap. A neñgât orot mâme, zorân zâkkât buku orot âlip zo mân walâbap.

¹⁴ Nep diñ sâm zingân, zo tuune zingitsa buku bonnâ upi.

¹⁵ Nâ narâk ziren topkwapñâ kore a mân sâm zângonsâbat. Zen nâgât bukurâpnâ ue. Kore anâ patângât umngan den zemap, zo mân nângâmâp. Nâñâ kut nâi nâi Ibânangâren nângâwan, zo pisuk patâ sapsum zingâwangât zengât nânga bukurâpnâ ue.

¹⁶ Ziñâ nâ mân gâsum sâlâpnowe. Nâñâ zen gâsum sâlâpzângowan. Oi âi nâgât orot mâmenâ, zo mem ândim ziren sot sumbemân bonnâ muyagibigât sâm zingâwan. Oi ziñâ bonziñâ muyagine narâk dâp zemâmbap. Yatâ op nâgât kot sâm Ibâgâren wan mo wangât op ninâu sâne zingâbat.

¹⁷ Nâgât den kâtik zi dum dâzângobâ. Umziñandâ gâsâyagom ândibi.”

Yesu birângawê, yatik arâpñâ birâningâbi.

¹⁸ Yesu zâk itâ dâtnângom sâip, “Um kâtik a ziñ kâsa otzingânetâ ko itâ nângâbi, ‘Kembu yatik kâsa okngawê.’

¹⁹ Zen hângât singi ândine sâi buku otzingâbe. Nâ zengât oserân gâbâ gâsum sâlâpzângua kândâtzângowegât kâsa otzingâme.

²⁰ Nâ den itâ dâzângowan, zo nângâbi, ‘Kore anâ patâñâ walâm ândiândiñ, zo mân taap.’ A ziñ kâsa otniwe, zo yatik zen kâsa otzingâbi. Zen nâgât den nângawê sâi yatik zengât den nângâbe.

²¹ Sângonnogip, Anutu, zâk mân ek nângâmegât nâgât op yatâ otzingâbi.

²² Nâ um kâtik zengâren mân gemñâ den dâzângowan sâi ko tosaziñ buñ ândibe. Ka nâ gem ga dâzângua tosaziñâ zo dap yatâ sâm kwârakubi?

²³ Nâi zâk kâsa otnibapñâ Ibânâ yatik kâsa okngawâbap.

²⁴ Nâ osetziñan nep patâ tuuwan, a ziñ mân tuume yatâ. Zo mân tuuga sâi tosaziñ buñ ândibe. Kâ nâ gem ga ko nekñâ nâ sot Ibânâ lañ kâsa otnikâme.

²⁵ Yatâ utnetâ Kembangât ekabân den ziap, zo nâgâren bon uap. Den zo itâ. ‘Nâ bâliñâ mân ua ko lañ kâsa otnige.’

²⁶ Nâ Ibâgâren âburem âimngâ, mam otzingâbap, Kaapum, den bonnâ mar- inñâ, zâk sângongua gem gam topnâ sâm muyagezingâbap.

²⁷ Zen nâ nep topkwarâwanân gâbâ nâ sot ândim gawe, zorat zo yatik topnâ sap sum ândibi.”

16

¹ “Zen nebân kin loribegât yatâ sâm dâzânguan.

² Zen mâpâmâpâse namin anngân kârâzingâbi. Perâkngak, narâk nâi mâte upap, zoren a ziñ nen Anutugât nep tuunâ sâm zângone mumbi.

³ Zen Ibânâ sot nâ, nekât topnik mân nângegât yatâ upi.

⁴ Nâ den kânngan dâzânguan, zorat bonnâ muyagei itâ sâbi, ‘Kembuñâ mârûm dâtnângoip, zo muyagiap.’ Nâ mârûm zen

sot tâpat sârn mân dâzângowan. Nârâk zi ko dâzânguan.

⁵ Itârânj sângonnogip, Anutu, zâkkâren âibâ sa zengâren gâbâ a nâinjâ mân mâsikânigap, 'Gâ ikâ âiban?'

⁶ Âibam ua narâknâ dâzânguan, zorat umziñ bâlîñ uap."

Kaapumñâ a topziñ sapsuamap.

⁷ "Nâ perâknak sa nângânek. Âburem zâibat, zo zengâren bonñâ muyagibapkât zâibat. Nâ mân zaria sâi Tirik Kaapum mân gem ga mam otziñgâbap. Ka nâ zâim sângongua gem gâbap.

⁸ Zâk gem ga a zengât bâlîñâziñâ sot târârak ândiândiñ sot hâuñâ mimbi, zorat sapsuam ziñgâbap.

⁹ Tosaziñgât topñâ itâ nângâbi. Zen nâ mân nângâm pâlatânj kwatnime.

¹⁰ Târârak orotñangât itâ nângâbi. Nâ Ibâgâren âburem zaria mân nikpi.

¹¹ Hâuñangât den sâsânj, zorat itâ nângâbi. Hân zirat a kutâ Satanj, zâk tosanangât hâuñâ mimbapkât mârum sârn kwâkâm pindap."

Kaapum zâk diiniñgâmap.

¹² Yesu zâk yatâ sârnñâ itâ sârn dâtnânçoip, "Den donbep ziap. Narâk ziren zo dâzângua dap op nângâm nanngâbi?

¹³ Kaapum, den bonñâ marinâ, zâk gem gam den bonñâ dâzângobap. Zik umgât den zo mân sâbap. Den nâgâren gâbâ nângâbap, zo yatik sapsuam ziñgâbap. Oi kut nâi nâi gâtâm âsagibap, zo sapsuam ziñgâbap.

¹⁴ Den zo ninan gâbâ mem sârn muyagem ziñgi kutsiñginâ lum zaatpi.

¹⁵ Ibâgâren den bonñâ ziap, zorat marinâ nâ. Zorat op itâ san, Nâgâren gâbâ den mem muyagem ziñgâbap."

Yesu zâk âburem gâbap.

¹⁶ "Nârâk pânknok ziap, zo âki aria kârûnibi. Oi zorat kwâknan narâk pânknok ziap. Zo âki ga nikpi."

¹⁷ Yesu zâk yatâ sâi arâpnâ nâmbutñâ nen kwakmak op itâ âraguwen, "Den itâ sâp, 'Nârâk pânknok ziap, zo âki aria mân nikpi. Oi zorat kwâknan narâk pânknok

ziap, zo âki ga nikpi.' Oi den nâi itâ sap, 'Ibâgâren zâibat.' "

¹⁸ Yatâ sârnñâ sâwen, "Nârâk pânknok zo, zo wangât sap? Nen kwaksen."

¹⁹ Mâsikânam oindâ Yesuñâ niñgit umniñan ek nângâm itâ sârn dâtnânçoip, "Nâ itâ dâzânguan. Narâk pânknok ziap, zo âki aria mân nikpi. Oi zorat kwâknan narâk pânknok ziap, zo âki ga nikpi. Zen den zorat âragum te?

²⁰ Nâ perâknak dâzângobâ. Um kâtik, ziñ none mua ko arâpnâ âgirâp isem umbâlâ utne a um kâtik, ziñ sâtâre upi. Zen ko umbâlâ op ândibi. Ka umbâlâ upi, zorat hâuñâ sâtâre upi.

²¹ Ambân nâi zâk katep mimbam sâknam patâ nângâbap, zorânj katep âsagei sâknam buñ oi sâknamgât nelâmkoï katepkât sâtâre upap.

²² Zen yatigâk narâk ziren umbâlâ op ândibi. Ândine mumuñan gâbâ zaat ziñgitsa ko umâlep upi. A zen umâlep zo mân kune buñ upap.

²³ Nâ perâknak dâzângobâ. Nâ mu-muñan gâbâ zaatsa zen kut nâi nâigât mân kwakñâ mâsikânibi. Wangât, zen wan mo wangât Ibâgâren sâne kutnanngât op muyagem ziñgâbap, zorat.

²⁴ Ândim gawe, zoren kut nâi nâigât nâgât korân mân ninâu sâwe. Narâk zi ko sâtâre kwâknan ândibigât wan mo wangât ninâu sâne Ibânâ zâk muyagem ziñgâbap."

Yesugât kot mem ândim ninâu sânat.

²⁵ "Den sârn gâwan, zo sumbuñik dâzângowan. Narâk nâi mâte upabân den sumbuñâ mân dâzângobat. Ibâgât topñâ, zo muyabâk dâzângobat.

²⁶ Narâk zoren ziñjak kutnâ mem ândim ninâu sâne Ibâ zâk âlip nângâziñgâbap. Nâ wangât kut nâi ziñgâbapkât dukubat. Ibâ zâk ninâuziñâ wâratkum âlip ziñgâbap.

²⁷ Nâ Ibâgâren gâbâ gewan, zo nângâm umziñâ gâsânomapkât Ibâ zâk yatik umñandâ gâsâzângomap.

²⁸ Nâ Ibâgâren gâbâ hânân gewan. Oi hân zi birâm Ibâgâren âburem zâibâman."

²⁹ Yesu zâk yatâ sâi arâpnandâ itâ sârn dukuwen, "Zi den sumbuñâ mân sârn, muyap dâtnânçuat.

³⁰ Zorat itâ nânge. A zinjâ mân mâsikâgine gâ gikak kut nâi nâi zo nângâm nanngâmat. Gâ Anutugâren gâbâ gâin, zo nâgâm kwâtâtien.”

³¹ Sâindâ Yesunâ itâ sârn dâtnânngoip, “Zen irabot zi nângâm kwâtâtie?”

³² Narâk nâi ziap, zo mâte oi nâ birânim sinsururuŋ op mirâziŋan âibi. Oi nâbane ninik mân ândibat. Ibâ, zâk nâ sot ândimap.

³³ Nâgât um lumbe zengâren zim-bapkât yatâ dâzânguan. Zen hânân sâknâm kwâkŋan ândibi. Ka nâŋâ tâmbetzângobegât imbanâ zo kuan. Zorat umâlep op ândinek.”

17

Yesunâ zikŋangât ninâu sâip.

¹ Yesu zâk den zo sârŋâ siŋâ sumbemân ekŋâ itâ sâip, “Ibâ, âburibatkât narâkŋâ mâte uap. Gâ nangâ, nâgât neule âsaknâ sâna âsagibap. Nâŋgoot yatik gâgât neule âsakŋâ sa âsagibap.

² Gâ nangâ nâ hân dâp a zengât mariziŋ nâbarin. A nâgâren zâmbarin, ândiândi kâtik muyagem ziŋgâbatkât sâr nigin.

³ Oi ândiândi kâtik zorat topŋâ itâ ziap. Gâ Anutu bonŋâ kânok sot sârŋonnogin, Yesu Kristo, net a zinjâ nikit net sot pâlâtân utne ândiândi kâtik muyagem ziŋgârat.

⁴ Nâ hânân ândim nep sâr nigin, zo tuum kwâkandâ neule âsakkâ muyagiap.

⁵ O Ibâna, hân mân muyageinân gâ sot sumbemân neule âsakŋânoot ândiwan, zo yatik narâk ziren mâburem nina mem ândibat.”

Yesunâ arâpŋâ zengât ninâu sâip.

⁶ “Hânân a donbep zengâren gâbâ nâgât siŋi sâr gâsum sâlâpzângoin, zo siŋi dengâ sapsun ziŋgâwan. Zo gâgât siŋi ândinetâ nâgât siŋi sâin. Oi zen gâgât den nângâm mem ândie.

⁷ Kut nâi nâi zemnigip, zo gâgâren gokŋik. Zo zen nânge.

⁸ Den nigin, zo ziŋga nângâm umziŋan gei ziap. Oi nâ gâgâren gâbâ gewan, zo nângâm kwâtâtie. Gikak nep diŋ sâr nigin, zo nânge.

⁹ Nâ zengât op gâgâren ninâu san. A um kâtik zengât op mân san. A nigin zo, zengât op ninâu san. Zen gâgât siŋi ue.

¹⁰ A ambân nâgât siŋiŋâ gâgât siŋi. Gâgât siŋi zorâŋ nâgât siŋi. Oi umziŋan nâgât âsakŋâ muyagem ziap.

¹¹ Nâ hânân ândiândinâ ândia âkap. Zen ko hânân zi târokwap ândinetâ nâ gâgâren gâbâman.

Ibâ hâlâlu, kutkâ nigin, zorat kut-siŋigangât imbanandâ pâit saziŋgâna hâlâlu ândibi. Oi zen um kânok op ândibi. Net um kânok ândimet yatik zen um kânok ândibi.

¹² A nigin, zen sot ândim kutsiŋigangât imbanandâ lâmbamzângua ândiwe. Nep diŋ zo sâr nigip. Oi dâŋ galem otziŋga mân tâmbetagowe. Gâgât den kulem bon upapkât siŋgât siŋi, zâk kânok tâmbetagoip.

¹³ Zi gâgâren gâbam hânân den yatâ dâgoga nâgât sâtâre, zo zengâren ari sâtâre kwâkŋan ândibi.

¹⁴ Gâgât den zo ziŋga mem ândine hângât siŋi a, zinjâ kâsa otziŋgâwe. Nâ hângât siŋi mân ândiman. Arâpnâ zen yatâ hângât siŋi mân ândimegât yatâ otziŋgâwe.

¹⁵ Arâpnâ hânân gâbâ diiziŋgâm zâibangât mân san. Bâlîŋâ mariŋandâ tâmbetzângobapkât san. Gâŋâ galemziŋ upangât san.

¹⁶ Nâ hângât siŋi buŋâ. Zen yatigâk hângât siŋi buŋâ.

¹⁷ Gâgât den bonŋâ umziŋan pâna âsagei târârak op ândibi. Gâgât denŋâ, den bonŋâ.

¹⁸ Gâŋâ sârŋonnona hânân gem nep tu-
uwan, zo yatik sârŋonzângua zen um kâtik zengâren nep tuubi.

¹⁹ Zen umziŋâ gâgâren pambigât zo yatik nâŋâ umnâ gâgâren paan.”

Yesunâ kâmut gakârâpŋâ nengât ninâu sâip.

²⁰ “A zi kinze, zengârâk mân ninâu san. Den siŋi âlip sâne nângâm pâlâtân kwat-nibi, zengât sot ârândân ninâu sâr.

²¹ Zen um kânok op ândibigât dâgogan. Ibâ, gâ nâgât umgâ kinmap. Nâŋâ umnâ

gâgâren kinmap. Zo yatik ziñâ nekâren umziñâ kinbap. Oi umziñandâ gâsâyagom ândibi. Yatâ utnetâ ko um kâtik a zen gâ sângonnona gewan, zo nângâm kwâtâtibi.

²² Net um kânok ândimet, zo yatik um kânok op ândibi. Zo yatâ ândibigât neule âsakñâgâ nigin, zo ziñgâwan.

²³ Nâ umnandâ gâsâzângua gâ yatik umgândâ gâsânona umziñ kânok op kwâkâbap. Zen yatâ ândine um kâtik zen gâñâ sângonnona gewan, zo nângâm birañbi. Oi umgandâ nâ kâpinom yatik zen kâpizângomat, zo nângâm birañbi.

²⁴ Ibâ, A nigin, zo biken nâ sot ândibigât dâgogan. Oi zen biken nâ sot ândim neule âsakñânâ ikpigât dâgogan. Neule âsaknâ zo umâlepkanğât op hân mân muyageinân nigin.

²⁵ O Ibâ, târârak mariñâ, um kâtik a zen topkâ mân nângâwe. Nâ ko topkâ nângâman. Oi kâmut gakârâpnâ, zen gâñâ sângonnona gewan, zo nângâme.

²⁶ Nâ gâgât den sinji sâmb muyagem ziñgâwan. Oi sâmb muyagem ziñgâm zâibat. Oi umgâ gâsânomap, zo yatik umgandâ zen gâsâzângoi nâ yatik umnandâ gâsuziñgi ândibat.”

18

Yesuñâ Gezemanê kâlamân ari gâsuwe.

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lu 22:47-53)

¹ Yesu zâk den zo sâmb nanğâm arâpnâ diiniñgi Yerusalem kamânân gâbâ gemñâ Kidoroñ too nirem hân nâi nak kâlam nâi zeip, zoren zâiwen.

² Yesu sot arâpnâ, nen zoren âsâbân mindumarâwengât Yuda zâk kâlam zo ekmâip.

³ Zoren ândeindâ Yudañâ tirik namâ kâwali a sot a sâtnâ nâmbutñâ diiziñgi gawe. Kembugât namâ galem a pâtâ sot Parisaio a, ziñ sângonzângone gawe.

⁴ Oi Yesu zâk kut nâi nâi okñanğâbi, zo nângâm arâpnâ nâmbamñâ âi mâsikâziñgip, “Zen nâi kârum ge?”

⁵ Sâi ziñâ sâwe, “Yesu, Nasarete kamânân gokñâ.” Sâne itâ sâmb dâzângoip, “Nâ zi.” Oi Yuda zâk kâwali a zen sot kirip.

⁶ Yesuñâ sâip, “Nâ zi.” Sâmb dâzângoip kândât kândât âim ge kom ziwe.

⁷ Yatâ utne du zagâtñâ mâsikâziñgip, “Zen nâi kârum ge?” Sâi ziñâ sâwe, “Yesu, Nasarete kamânân gokñâ.”

⁸ Sâne Yesuñâ itâ sâmb dâzângoip, “Nâ mârum dâzânguan. Nâ ko zi. Nâ kârunim ge oi ko arâpnâ zi birâziñgâne âibi.”

⁹ Yatâ oi mârum den itâ sâip, zo bon oip, “A nigin, zen galem otziñga mân tâmbetagowe.”

¹⁰ Oi Simon Peteroñâ sâmb mem ândeip, zo inzurân gâbâ sâmbum tirik namâ galem a, zâkkât kore a kindap bongen kâram kwâkip. Kore a zorat kutñâ Maiko.

¹¹ Yatâ oi Yesuñâ Petero itâ sâmb dukuip, “Sâugâ inzurân pâna giarik. Dapkât uat? Dap nânğat? Sâknam Ibânandâ nânğat sinji sâip, zo birâbat?”

¹² Oi kâwali a sâtnâ sot Yuda zeñgât a sâtnâ, zen Yesu gâsum bikñâ saawe.

¹³ Saamñâ Hanasigât mirin diim zâiwe.

Narâk zoren a nâi kutñâ Kaipa, zâk Kembugât tirik namâ galem a zeñgât patâziñâ op ândeip. Kaipa zâk Hanasigât bâratñâ meip.

¹⁴ Kâipa zâk mârum Yuda a sâtnâ itâ sâmb dâzângoip, “A kâmut nen tâmbetagobemğât a kânokñâ neñgât hâuniñâ moi âlip upap.”

Petero zâk Yesu kwâimbânğanğip.

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lu 22:55-57)

¹⁵ Yesu diim âine Simon Petero sot bukuñâ nâi, zet bet moliziñgâm âiwet. Oi bukuñâ zâk tirik namâ galem a patâ ek nânğâmâip. Zorat Yesu molim âim ârândân dâmân kâligen bagiwe.

¹⁶ Petero zâk ko pâit âkñan mâtâbân kirip. Oi Bukuñâ zâk tirik namâ galem a patâ ek nânğâi ândeipkât mâtâp galem ambân dukoi mâtâp mem pâi Peteroñâ pâit umñan bageip.

¹⁷ Mâtâp galem ambân, zorân Petero ekñâ itâ sâmb dukuip, “A ândiren zirat arâpnâ zeñgât kâmurân gokñâ, gâ.” Sâi Peteroñâ sâip, “Nâ buñâ.”

¹⁸ Sâi kore a sot kâwali a, zen paten op kârâp om nânğâm kinetâ Petero zâk yatik osetziñan kârâp nânğâm kirip.

Tirik namâ galem a patâ zâk Yesu sâmbâsikâ oknjagip.

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lu 22:66-71)

19 Tirik namâ galem a patâjê Yesu dijê sâip sot arâpnê gâsuzinjip, zorat sâmbâsikip.

20 Mâsiki Yesujê den itâ melâj dukuip, “Nâ den muyap sâmbân. Tirik namin sot mâpâmâpâse namin Yuda a zinj mindune dâzângoman. Nâ tik mân sâmbân.

21 Zorat gâ wangât nâ mâsikânigat? Den dâzângua nângâme, zo mâsikâzingâna dinnâ zo dâgone nângâ.”

22 Yatâ sâi kâwali a kirâwe, zengâren gâbâ a nâi Yesugât pâlomjê komjê itâ sâip, “Gâ tirik namâ galem a patâ wangât den yatâ zo dukuat?”

23 Sâi Yesujê itâ sâip, “Den gângonjê san oi ko zorat topjê sâna nângâbâ. Nâ den târârak sa wangât nogat?”

24 Yesugât bikjê saane kiri Hanasinjê sâi tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkâren diim âiwe.

Peteronjê Yesu kwâimbi sâp karâmbut oip.

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lu 22:58-62)

25 Oi Simonjê Petero, zâk kârâp nângâm kiri mâsikâm sâwe, “Arâpnê zengâren gokjê nâi, gâ?” Sâne kwâimbâm sâip, “Nâ bujê.”

26 Sâi tirik namâ galem a patâgât kore a nâi Peteronjê kindapjê kârâm kwâkip, zâkkât torenjêndâ itâ sâip, “Gâ kâlamân zâk sot ândina geksan.”

27 Yatâ sâi Peteronjê dum kwâimbi zorenâk kurukjê dijsâip.

Yesu Roma a kutâgâren diim âiwe.

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lu 23:1-5)

28 Yuda zengât hânân a kutâ nâi ândeip, kutjê Pilato. Zâk Roma zengât kâmurân gokjê. Hangât nâtikjê Yesu zâk Kaipagât mirin gâbâ diim gem a kutâgâren âiwe. Pasowa kendongât sâkziñ kubikkubik narâk oip, zorat itâ nângâwe, “Hân nâin gokjê, zorat ko zâkkât namin zâinat, zo ko Anutujê niñgiri mân dâp upap.” Yatâ sâmbân a kutâgât namin mân zâiwe.

29 Sombemân kine a kutâ Pilatonjê mirâ gwenduin âi kin mâsikâzingip, “A zi wan tosegât diim ge?”

30 Sâi zinjê sâwe, “A zi bâlij mâme mân ândei sâi gâgâren mân diim gabem”

31 Sâne Pilatonjê itâ sâmbân dâzângoip, “Wangât nâgâren diim ge? Zinjê gurumin den ziap. Zo wâratkum zinjêk sâmbân kwâkânek.” Sâi Yuda a sâtnê, zinjê itâ sâwe, “Nen mumujan zâmbanzâmbanjanjêgât mâtâp doonguwe.

32 Sâna poru nagân kumbigât nângen.” (A poru nagân zangonzangonjê, zo Roma a zo zinjê opmarâwe.) Yatâ sânetê Yesu zikjêk poru nagân kune mumbapkât den mârumbân sâip, zo kâtigeip.

33 Pilatonjê namâ kâligen âim konsâi Yesu ari sâmbân mâsikip, “Gâ perâkjak Yuda a zengât a kutâ?”

34 Sâi Yesujê itâ sâmbân dukuip, Den zo gikâ umgât sat mo a nâmbutjêndâ dâgone sat?”

35 Sâi Pilatonjê itâ sâmbân dukuip, “Nâgât dap dap nângat? Nâ Yuda a? Gikâ kâmut sot patârâpkâ, zen nâgâren gâbanse. Gâ wan tosa oin?”

36 Yatâ sâi Yesujê itâ sâmbân dukuip, “Nâ a kutâ ândiândi, zo ândian. Oi ko holinâ nâi yatâ ândian. Nâ hân a kutâ zen yatâ ândia sâi arâpnê zinjê kâmbam mem galem otnine Yuda a zinjê mân gâsunim gabe. Nâ a kutâ holinâ nâi yatâ ândian.”

37 Sâi Pilatonjê sâmbân mâsikip, “Gâ gikangât nâ a kutâ ândian sat?” Sâi Yesujê sâip, “Sat, zo. Nâ a kutâ op hânân ge den bonjê sâmbân muyagibatkat âsagiwan. Nâi zâk dinnâ nângâm lubap, zo ko den bonjanjê buku upap.”

38 Sâi Pilatonjê sâip, “Den bonjê, zo dap dap?”

Pilato zâk Yesu mumbapkât sâmbân kwâkip.

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lu 23:13-25)

Yatâ sâmbân gwenduyân âi kin Yuda a itâ sâmbân dâzângoip, “Nâ a zirât tosanjê kâruan.

39 Zengât orot mâme mâtâpnê nâi ziap. Zen Pasowa kendonân sânetê a tâk namin ândine zengâren gâbâ nâi olanjê zingâman. Oi zi nângâne dâp oi Yuda a kutâzingâ olanjê zingâ ândibap.”

⁴⁰ Yatâ sâi Yuda a zen zâk den sâm kambânâ sâwe, “Zâk buñâ. Baraba olañ niñgâban.” Baraba zâk kâmbu kambâm a tâk namin pane ândeip.

19

¹ Pilatonâ Yesu diim namin zâimnâ sâi kâwali a ziñâ Yesu inzut kuupñootnâ lapirâwe.

² Zen lapitnâ itâ sâwe. “Gâ nâ a kutâ sâmât, zorat a kutâgât pindok sot hâmbâ zi hutgonamen.” Yatâ sâmñâ tâk sâtmam gonkom kâukñan pane giarip. Oi hâmbâ kuringâ, a kutâgât hâmbâ giñangâne giarip.

³ Yatâ opñâ um topñan âi kin sinjan gem sâwe, “Oe, Yuda zengât a kutâ.” Yatâ sâm bitziñandâ si sângânñan kuwe.

⁴ Oi Pilatonâ Yuda a zengâren dum âi itâ sâm dâzângoip, “Zen iknek. Nâ zengâren diim gandâ ziñak topñâ nângânek. Nâ tosanâ kâruan.”

⁵ Oi Yesu zâk kâukñâ kâpiwe sot hâmbâ kuringâ, zo sot gem ga kiri Pilatonâ tirâpžangom sâip, “A zi iknek.”

⁶ Sâi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen ekñâ den kambân sâm sawe, “Zâk poru nagân kunek.” Sâne Pilatonâ sâip, “Nâ tosanâ kâruangât ziñak mem poru nagân kunek.”

⁷ Sâi Yuda a ziñ itâ sâwe, “Zikñangât nâ Anutugât nanñâ sâmâp. Zâk Anutu hutkum sâmâp. A yatâ zo mumbigât gurumin dinninjan ziapkât mumbap.”

⁸ Yuda a sâtnâ, ziñâ Yesu zâk zikñangât nâ Anutugât nanñâ sâmâp sânetâ Pilatonâ zo nângâm kenğatñangât oip.

⁹ Oi Yesu diim mirâ kâligen âim mâsikâm sâip, “Gâ ikâ gâbâ âsagein?” Sâi Yesuñâ den hâuñâ mân sâip.

¹⁰ Yatâ oi Pilatonâ itâ sâm dukuip, “Gâ den mân dâtnobam uat? Nânâ sa ândiban. Nânâ sa poru nagân mumban. Zorat imbanâ niwe, zo nângat?”

¹¹ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ yen sâi nâgât den mân sâbat. Nâgât den sâbangât Anutuñâ ubâ imbanâ gigipkât sat. Oi zorat nâbanse, a zorat tosaziñ gâgât zo walâwalân.”

¹² Sâi Pilatonâ den zo nângâm Yesu olañbat sâm mâtâp kâruip. Kârui Yuda a

ziñ den sâm kambân sâwe, “Gâ a zo olañâ a kutâ patâniñâ Româ kamânân ândiap, kutñâ Sisa, zâkkât buku mân op ândiban. Wangât, a zi zâk zikñangât nâ a kutâ sâmâp. Zâk Sisa kâsa okñangâmâp, zorat.”

¹³ Yatâ sâne Pilatonâ den zo nângâm sâi Yesu diim gine den sâm kwâkâkwâkân tâtatñan tâip. Oi tâtatñâ zorat Yuda a ziñâ ziñ denân Gabata sâmarâwe. (Niñ denân ko a patâ zengât kian kâtnâ tuutuun.)

¹⁴ Oi Yuda zengât kendon patâ kutñâ Pasowa, zo mâte oi kut nâi nâi kubikkubik narâk oi mirâ bâkñan oi Pilatonâ tapñâ Yuda a itâ sâm dâzângoip, “Iknek. Zi a kutâziñâ, zo ka.”

¹⁵ Sâi zen den sâm hoñsâwe, “Zâk buñ oik. Zâk buñ oik. Poru nagân kunek.” Sâne Pilatonâ mâsikâm sâip, “A kutâziñâ sa poru nagân kumbigât se?” Sâi Tirik namâ galem a patâ ziñâ den itâ dukuwe, “Nengât a kutâ nâi buñâ, Sisa kânok.”

¹⁶ Sâne Pilatonâ nângâziñgâm Yesu poru nagân kumbigât ziñgip.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lu 23:26-43)

¹⁷ Kâwali a, zen Yesu gâsum poru nak pindâne lugi hân nâi kutñâ kâuk sinjit (Yuda zengât denân Goligata), zoren âiwe.

¹⁸ Zoren diim âim poru nagân kuwe. Oi bâliñ mâme a zâgât, nâi toren, nâi toren poru nagân zâkom kwânânğâzikâm Yesu osetzikñan kwânânğâwe.

¹⁹ Pilatonâ sâi Yesugât kâuk kwâkñan nagân den itâ kulemguwe, “Yesu Nasarete kamânân gokñâ, Yuda zengât a kutâ.”

²⁰ Den zo Yuda denân, Roma denân sot Grik denân kulemguwe. Yesu kuwe, hân zo kamân gootñan zeipkât a ambân donbepñâ âim gam den zo sâlâpkuwe.

²¹ Yuda zengât tirik namâ galem a patâ, ziñ Pilato itâ sâm dukuwe, “Yuda zengât a kutâ mân kulemgu. Itâ kulemgu. Zikñak itâ sâip, ‘Nâ Yuda zengât a kutâ.’”

²² Yatâ sâne Pilatonâ sâip, “Sâ kulemgue, zo yatik zeik.”

²³ Kâwali a kimembut, ziñ Yesu poru nagân komñâ sâk pâke umñangât sâkñangât, zo mem kâsâpkum anğâwe.

24 Hâmbâ umņan zorat itâ sawe, “Zo mânângârindâ bâliņ opap.” Yatâ sâm wenzu pam ikne muyageip dâp miwe. Yatâ utnetâ Kembangât ekabân den kulemguwe, zo bon oip. Den zo itâ, “Hâmbânâ kwâkņan kâsâpkum miwe. Hâmbâ umņan ko zorat wenzu pam ikne muyagei miwe.”

Kâwali a zen yatâ urâwe.

25 Yesugât poru topņan ambân kirâwe, zo kutziņâ itâ. Mamņâ sot mamņangât gatņâ. Maria, Kelopagât ambinņâ sot Maria, Madala kamânân gokņâ.

26 Yesu mamņâ sot aņâ nâ umņandâ gâsunimap, net nikiri kiritâ mamņâ itâ sâm dukuip, “Nangâ zi eknan.”

27 Yatâ sâmņâ nâ itâ dâtnogip, “Mamgâ zi eknan.” Yatâ sâipkât narâk zorenâk Yesu mamņâ diiga nâgât mirin topkwap tâtat mâme oip. Oi yatâ ândim gâip.

Yesu moip.

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lu 23:44-49)

28 Yesuņâ nepnâ âkap nângâm Kembangât ekabân den ziap, zo bon upapkât den itâ sâip, “Toogât otnigap.”

29 Oi hâkop nâi umņan winiga too kâlakņâ zeip. Zoren âi saru kâmon zoren pam sâmbum kikerân sum kapiņkum lâuņan pane neip.

30 Yesu zâk too zo nemņâ itâ sâip. “Mârum âkap.” Yatâ sâmņâ kâuk pindiņsâi kaapumņâ taki moip.

31 Yuda zengât kendon patâgât kubikkubik narâk oi itâ nângâwe, “A zen kendonân poru nagân kinetâ mân dâp upap.” (Kendon zo Yuda zengât kendon patâ.) Yatâ nângâm Pilatogâren âi dukuwe, Kâwali a zen a poru nagân kirâwe, zengât soozij siņit kom namuņne mumbigât sot kâambarâņziņâ mâkâm hanzângobigât Yuda a nângâziņgip.

32 Oi kâwali a zen bâliņ mâme a zagât zo soozik siņit kom namuņâwe.

33 Yatâ opņâ Yesugâren ga igâwe. Zâk mârum moip. Yatâ ekņâ soonâ siņit mân kom namuņâwe.

34 Kâwali a nâiņâ Yesu parâmņan kâlâuņâ sum kwâpârâņgi gilâm sot too gem gâip.

35 Nâ zo egâwangât perâkņak san. Nâ nâņgan, den zo bonņâ. Zorat zen nângâne bon upap.

36 Kembangât ekabân mârum itâ kulemguwe, zo bon upapkât urâwe. Den zo itâ, “Zen siņitņâ mân kom namuņbi.”

37 Oi Kembangât ekabân den nâi itâ ziap, “Zen sum pâroņ parâwe, zâkkâren sen kwap ikpi.”

Yesu hanguwe.

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lu 23:50-56)

38 Kwâkņan Yosepe, Arimataia kamânân gokņâ, zâkņâ Pilatogâren âimņâ Yesugât kâambarâņ mâkâbapkât sâip. Sâi Pilatona nângâņangi âi kâambarâņ mem ârip. (Mârum Yosepe zâk Yesugât a ândeip. Ka zâk Yuda a sâtnâ zengât kenġât op zo muyap mân sâm ândeip.)

39 Oi a nâi mârum nâtigân Yesugâren gâip, kutņâ Nikodemo, zâk kelâk hitom âlip top nâi zagât mâporâwe, irâ patâ kât mimiņ yâmbâtņâ, zo yatâ zo mem âim Yosepe bekņan meip.

40 Bekņan mei Yesugât kâambarâņ sanġonņâ sâņgum kâu sot kelâk hitom âlipņâ, zorâņ kâpiwet. Yuda a ziņ yatâ opmarâwe.

41 Oi Yesu kuwe, hân zorat ginņan nak kâlam nâi zeip. Zoren kât mâtâp kwâpârâņgâne zeip. Zoren a nâi mârum mân zâambarâwe. Narâk zoren Yuda zengât kendon patâ mâte oipkât Yesugât kâambarâņ zo pânkânogân zo parâwet.

42 (-)

20

Yesu mumuņan gâbâ zaarip.

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lu 24:1-12)

1 Yuda zengât kendon âki hanġât nâtikņâ Maria, Madala kamânân gokņâ, zâk Yesugât kwagân arip. Âi takâm egi kât patâ mâtâp mârum dooņguwet, zo kâbakņine zeip.

2 Yatâ ekņâ sârârâk kârâm âim Simon Petero sot Yohane, nâ Yesuņâ umņandâ gâsunimap, net muyagenikâm dâtnâkom sâip, “Kembangât kâambarâņ, zo kwagân

gâbâ mem arie. Oi ikâ âi pe, zo nen mân nângen.”

³ Yatâ sâi Petero sot bukujâ nâ, net mirin gâbâ gemjâ kwagân âiwet.

⁴ Mâtâbân sârârâk kârâm âim nâjâ Petero walâm kek âim kândon takâwan.

⁵ Âi takâm kât mâtâpñan mân bagim yen pindijsâm eksa sângumâk zeï egâwan.

⁶ Simoñ Petero, zâk bet gamjâ kât mâtâpñan bagim sângumâk zeï egip.

⁷ Sângum ñâi Yesugât kâukjâ kâpiwet, zo zeï egip. Sângum zo sângum nâmbut zen sot mân zeip. Zikñik kâpiyagom zeip.

⁸ Yatâ zeï kândon kwagân âi takâwan, nâjâ bagimjâ yatik ek, zaatsap zo bonjâ sâm zo nângâwan.

⁹ Ombenjan ândiwenân Yesu mumuñan gâbâ zaatpakât Kembugât ekaban den ziap, zo mân nângâm kwâtâtiwen.

¹⁰ Yatâ ekjâ a zagât net kamânân âburem âiwet.

Yesu zâk Maria Madala kamânân gok, zâkkâren muyageip.

(Mk 16:9-11)

¹¹ Maria zâk kwak sâtñan kin iseip. Isem tap ko pindijsâmjâ kwagân egip.

¹² Egï sumbem a zagât hâmbâzik kâukâu Yesu mârum zeibân zo tâitâ zikirip. Ñâi zâk kâukjâ zeibân, ñâi kinjâ zeibân tarâwet.

¹³ Oi zikñâ sâwet, “Ambân, gâ wangât isem taat?” Sâitâ zâkñâ sâip, “Kembunangât kâambarâñ mem ñâin âine kâruan.”

¹⁴ Yatâ sâm puriksâm Yesu zikñâ egip. Egip, zo Yesu holiñâ mân ek nângip.

¹⁵ Oi Yesuñâ mâsikâm sâip, “Ambân, gâ wangât isiat? Ñâi kârum taat?” Oi Mari-ñâ a zo kâlam mariñandâ kinzap nângâm itâ sâm dukuip, “Patânâ, gâ kâambarâñâ mem ñâin âi paat oi ko sâna nângâm âi mibat,”

¹⁶ Sâi Yesuñâ sâip, “Maria.” Sâi puriksâm Yuda denân Raboni sâip (niin denân ko, Patânâ).

¹⁷ Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Irabot Ibâgâren zâibâman. Ibâgâren mân zari-angât gâ mân gâsum añgân kârâniban. Gâ âi bukurâpnâ itâ sâm dâzângo, ‘Nâgât Ibâ, zengât Ibâ, nâgât Anutu, zengât Anutu, zâkkâren zâibâman.’”

¹⁸ Maria, Madala kamânân gokñâ, zâk âburem kamânân âimjâ arâpñâ itâ sâm dâtnângoip, “Nâ Kambu eksan.” Yatâ sâmjâ Yesuñâ den sâip, zo arâpñâ dâtnângoip.

Arâpñâ zen mirâ kâligen mindune zengâren muyageip.

(Mk 16:14-18; Lu 24:36-49)

¹⁹ Sirâm zoren ñâtiksâi arâpñâ nen Yuda a sâtñâ zengât kengât op mirin mindum mân gabigât mirâ mâtâp doongumjâ tarâwen. Tâindâ Yesu zâk osetniñan âsagem kin itâ sâm dâtnângoip, “Um lumbe zengâren zimbap.”

²⁰ Yatâ sâmjâ bikñâ toren toren sot parâmjâ, zo tirâpnângoip. Oi arâpñâ nen Kambu ekjâ umniñ âlip oip.

²¹ Yesuñâ dum zagâtñâ dâtnângoip, “Um lumbe zengâren zimbap. Ibânandâ sângonnogip, yatik nângoot zen sângonzânguan.”

²² Yatâ sâmjâ waatniñgâm sâip, “Tirik Kaapum minek.

²³ Zen a zengât tosaziñ birânetâ buñ upap. Ka tosaziñ zimbapkât sâne zemziñgâbap.”

Tomagât den sinji.

²⁴ Yesu arâp kiin zagât, nenngâren gokñâ ñâi kutñâ Toma (Zâk booboo a konsâwen.) zâk ñâin âi ândei Yesugât arâpñâ, nen minduindâ muyageniñgip.

²⁵ Oi bet a bukurâpñâ nen sinji zo Toma itâ sâm dukuwen, “Nen Kambu iksen.” Yatâ sâindâ Tomanjâ itâ sâm dâtnângoip, “Ninak sinnandâ ekñâ bikñan gutjâ sâlâpnandâ pamjâ parâmñan gâsum dinziñâ nânga bon upap.”

²⁶ Yatâ sâi ko bet ândim nângâ kânok zoren Yesu arâpñâ, nen Toma sot ârândân mindum mirâ mâtâp doongumjâ tarâwen. Tâindâ Yesuñâ osetniñan muyagem kin itâ sâm dâtnângoip, “Um lumbe zengâren zimbap.”

²⁷ Yatâ dâtnângomjâ Toma itâ dukuip, “Toma, sâlâpkâ ziren pânân. Bitnâ gâsum ek. Bikâ pam parâmnan weenan. Oi gâ um zagât mân op nângâm pâlâtâñ kwatni.”

²⁸ Sâi Tomanjâ sâip, “Gâ Kembunâ sot Anutunâ.”

29 Sâi Yesunâ dukuip, “Gâ neksatkât nângâm pâlâtân kwatnigat? A zen mân neknâ nângâm pâlâtân kwatnime, zengât nânga sâtârenjoot uap.

Ekap zirat topnâ.

30 Yesunâ arâpnâ nen sot tap kulem top top tuugip, torennâ zo ekap ziren mân kulemguwan.

31 Den kulemguwan, zo itâgât kulemguwan. Zen sâlâpkum nângâm Yesu zâk a bâlinan gâbâ mâkâningâbapkât mârûm sâsân, Anutugât nanñâ. Den zo nângâne bon upap. Oi zikñâ nângâm pâlâtân kwâkñangâm kutsingñangât opñâ ândiândi kâtik mimbi.

21

Arâpnâ saruyân ândine zengâren âsageip.

1 Ândim Yesunâ arâp nengâren dum muyageningip. Tiberia saruyân itâ muyageningip.

2 Simon Petero, Toma (booboo a), Natanae, Kana kamân Galilaia hânân gokñâ, Zebedaiogât nanzatñâ Yakobo sot munñâ nâ sot arâpnâ nâmbutñâ zengâren gâbâ a zagât. A yatâ zo mindum ândiwen.

3 Ândeindâ Simon Peteronâ itâ sâmb dâtnânngoip, “Nâ saru zuu mimbam âibâman.” Sâi niñâ sâwen. “Nen ârândân.” Sâmnâ âi wanğâyân zâim nâtik zoren zuugât nep tuum ândim mân muyagiwen.

4 Sâruyân ândeindâ mirâ hanşâbam oi Yesunâ sagân ga kirip. Kiri Yesu tobatñâ mân ek nângâwen.

5 Oi Yesunâ mâsikâningâm sâip, “Katep, zen zuu nâi mie?” Sâi niñâ sâwen, “Buñâ.”

6 Sâindâ itâ sâmb dâtnânngoip, “Irâ zo bongen pane giari saru zuu donbep sândubi.” Sâi irâ pâindâ giari saru zuu donbep patâ gam geine sâmbum osiwen.

7 Yesu umñandâ gâsunimap, nânâ Petero itâ dukuwan, “Zo Kembu.” Sa Petero zâk Kembu kutñâ nângâm nepkât sângumâk lap ândeipkât hâmbânâ mem hurâgum saruyân pâtan arip.

8 Nen kârebân mân ândiwen. Sak gootñan ândiwen. Arâpnâ nâmbutñâ, nen

wanğâyâk sâtñan âinam zuu sot irâ, zo diigindâ tâi âiwen.

9 Sagân zâimñâ kut nâi nâi itâ muyagiwen. Kârâp sisiñan saru zuu sot nalem sem zeip.

10 Âi takindâ Yesunâ itâ sâmb dâtnânngoip, “Zuu mie, zo torennâ mem ganek.”

11 Sâi Simon Petero, zâk wanğâyân zâim zuu irâ zo sâmbui sagân gâip. Oi irin zo zuu patâ patâ donbep 153 yatâ, zo ziwe. Oi irâ zo mân âmbârângip, zorat nângindâ metñâ oip.

12 Yesunâ itâ sâip, “Zen ga nalem ninek.” Sâi arâpnâ nen dap yatâ mâsikâbem, “Gâ nâi.” Nen Kembu zo nângâwen.

13 Oi Yesunâ nengâren gamñâ nalem sot zuu kâsâpkum niñgip.

14 Zo Yesu mumuñan gâbâ zaatñâ muyageningip sâp karâmbut oip.

Yesunâ Petero sâp karâmbut den sâmb mâsikip.

15 Hanğât nalem neindâ ko Yesunâ Simon Petero itâ sâmb mâsikip, “Simon, Yohanegât nanñâ, Bukurâpkâ zi, zen umziñandâ gâsânome. Gânâ walâzingâm umgandâ gâsânomat?” Sâi Peteronâ sâip, “Kembu, Nâ gâgât otnimap, zo nângat.” Sâi Yesunâ dukuip, “Gâ râma gwamñâ gakârâpnâ galem otzingâban.”

16 Yatâ sâmb dum mâsikip, “Simon, Yohanegât nanñâ, gâ perâkñak umgandâ gâsânomat?” Sâi Peteronâ sâip, “Kembu, nâ gâgât otnimap, zo nângat.” Sâi Yesunâ dukuip, “Râma gakârâpnâ zengât galem otzingâm ândiban.”

17 Yatâ sâmb dum mâsikip, “Simon, Yohanegât nanñâ, gâ perâkñak nâgât otgimap?” Yesunâ sâp karâmbut den yatâ sâi ko Petero umñâ bâlei sâip, “Kembu, gâ kut nâi nâi zo nângâm nângâmat. Oi nâ gâgât otnimap, zo nângat.” Sâi Yesunâ sâip, “Gâ râma gakârâpnâ galem otzingâm ândiban.

18 Nâ perâkñak dâgobâ. Gâ sigan ândim zoren mo zoren âibam otgigi âimâin. Oi bet ko gâ sombâ opñâ bikâ pâna kâsarâpkâ ziñ saagim gobi.”

19 (Yesunâ zo yatâ sâmb Petero mumbapkât den dukuip. Mumbap, zoren a ziñâ ekñâ Anutu sâmb âlip kwâkñangâbigât

nângâm sâip.) Den yatâ sâm dukuip, “Gâ molini.”

²⁰ Oi Petero zâk puriksâm a Yesu umᵇandâ gâsunimap, nâ kândâtᵇan ga negip. Mârum Yesu mân mom arâpᵇâ nen sot naleᵇ neip, narâk zoren nâ Yesu gootᵇan âi itâ mâsikâwan, “Kembu, ᵇâiᵇâ sâi gâsâgobi?”

²¹ Oi nâ bet ga Peteroᵇâ nekᵇâ Yesu nâgât mâsikâm sâip, “Kembu, a zirâᵇ dap upap?”

²² Mâsiki Yesuᵇâ itâ sâᵇ dukuip, “Zâk ândei nâ puriksâbat mo zâk ândim mumbap, zorat gâ zâkkât wangât sat? Gâ yen ga molini.”

²³ Yatâ sâi ko arâpᵇâ sot bukurâpziᵇ Yohane nâgât itâ sâᵇ gulipkuwe, “A zo mân mumbap.” Ka Yesu zâk nâgât yatâ mân sâip. Zâkᵇâ itâ sâip, “Zâkᵇâ ândei âburibat mo ândim mumbap, zorat gâ wangât zâkkât sat?”

Yohanegât bukurâpᵇâ den murukᵇâ kuleᵇguwe.

²⁴ A zorâᵇ kut ᵇâi ᵇâi zo ek nângâm sâᵇ muyagem ekap zi kuleᵇgoip. Zâk kwembiᵇ den kuleᵇgoip. Oi nen zâkkât itâ nângâᵇen, “Diᵇâ zo bonᵇâ.”

²⁵ Yesuᵇâ kut ᵇâi ᵇâi doᵇbep oip, zo ekabân mân kuleᵇguwen. Zo ekabân kuleᵇgum naᵇgindâ sâi hân zi piksâi a ziᵇ mân sâlâpkum nângâbe.

Zo yatik.

Aposolo zengât den sinji Lukanâ kulengoip.

Yesunâ Tirik Kaapum zingâbat sâmbemân zariip.

(Mk 16:19-20; Lu 24:53)

¹ O Teopilo, nâ mârûm den kulemgum giwan, zo Yesu nep tuugip sot sinji âlip sâip, zorat den sinji otgiwan.

² Zâknâ nepnâ topkwap tuum âim sumbemân zâibapkât narâknâ mâte oi Tirik Kaapumnâ oknangi Aposolo mârûm gâsum sâlâpzânngoipnâ nep diñ sâmbemân zariip. Zorat den sinji mârûm kulemgumwan.

³ Zâk sâknâm nângâm mom zem zaatnâ arâpnâ zen sot sirâm 40, zorat umñan âsagezingâm ândeip. Zen nângâm pâlâtân kwâknangâbigât âsagezingâm ândeip. Anutu um topñan ândiândinangât den dâzângom ândeip.

⁴ Oi zen sot tapnâ den itâ sâmbemân dâzângoip, “Zen Yerusalem kamân mân birâbi. Ibânandâ kut nâi zingâbat, zorat mambât ândibi. Zorat den itâ sâmbemân dâzângowan.

⁵ Yohane zâk too sanjonzingip. Ka narâk mân kêrep oi nânâ Tirik Kaapum sanjonzingâbat.”

⁶ Yatâ sâi mindum ândiwe, zen itâ sâmbemân mâsikâwe, “Kembu, gâ narâk ziren kâsarâpnâ molizingâna Isirae niñak dum a kutâ op ândinat?”

⁷ Sâne itâ sâmbemân dâzângoip, “Ibâ, zâk zinâ narâknâ nângâbigât mân sâip. Ibâ, zâk kâwali imbanangât opnâ narâk zo pâip. Zinâ zo mân nângâbi.

⁸ Zâknâ Tirik Kaapum sângongoi zengâren gem gam imbanâ zinji zen nâgât den sinji sâsân a upi. Yatâ opnâ Yerusalem kamânân sot Yudaia hânân sot Samaria hânân sot hân kêrebân aksik, nâgât den sinji zengâren sâne lanj kêrâm âibap.”

⁹ Den yatâ sâi iknetâ sumbemân zariip. Zari unumunumnâ ga doongoi mem zari mân igâwe.

¹⁰ Oi sumbemân zari arâpnâ zen tok ek kine a zagât hâmbâzik kâukâ, zet zengâren âsagem kirâwet.

¹¹ Oi itâ sâmbemân dâzângowet, “Galilaia goknâ, zen wangât sumbemân ek kinze? Anutunâ Yesu mem sumbemân zariap. Yesu zariap, zo yatik âburem gibap.”

Arâp zen âburem ninâu nep tuuwe.

¹² Aposolo zen Oliwa bâknan gâbâ gem âburem Yerusalem kamânân âiwe. Baknâ zo Yerusalem kamân gootñan taap.

¹³ Kamânân âimnâ mirâ tâpmarâwe, zoren zâiwe. A kutzinâ itâ, Petero, Yohane, Yakobo, Andrea, Pilipo, Toma, Batolomaio, Mataio, Yakobo Alipaogât nanñâ, Simon Zelote sot Yuda Jakobogât nanñâ.

¹⁴ A zo aksik um kânok op ninâu sâmbemân ândiwe. Yatâ utne Yesu mamnâ Maria sot ambân nâmbutnâ sot Yesu murâpnâ, zen aksik betzinan mem ândiwe.

Yudagât gebâknan a nâi muyagiwe.

¹⁵ Narâk zoren Yesu a ambân kâmurâpnâ ândiwe, 120 yatâ, zorân mindum tarâwe. Oi Peteronâ zaat den itâ sâmbemân dâzângoip,

¹⁶ “Bukurâp, Yudanâ kâsa diizingi Yesu gâsuwe. Zorat mârûmñan Tirik Kaapumnâ Dawidigât umñan den pâi den zo sâmbemân Kembugât ekabân kulengoip. Zo dap op yen zembap?

¹⁷ Yuda zâk niñan goknâ. Nen sot nep ârândân meip.

¹⁸ Oi a zorân kâmbamgât sângânñâ mem hân nâi kwâlip. Zoren âi hânân gei kom kâmbonj kunziri zem tip gem nanjip.

¹⁹ Den sinji zo Yerusalem a ambân zin aksik nângâm hân zorat kutnâ Akedama sâwe (niñ denân ko kâmbam hân).

²⁰ Psalm ekabân den itâ kulemgune ziap, ‘Zâkkât mirâ kamân kwamen zimbap. Zoren a nâi mân ândibap.’

Oi den nâi itâ ziap,

‘Zo a nâinâ gebâknan kinbap.’

²¹ Oi a nâmbutnâ nen sot ândimnâ Kembu Yesunâ nep tuugip, zo ek nanğawe.

²² Oi Yohanennâ too sanjonnanji nepnâ topkwâip, narâk zoren zâkkâren târokwap ândeindâ ândim sumbemân zariip. Oi a zo zengâren gâbâ a nâi, zâk betninan mei

Yesu mom zaarip, zorat den sinji sâindâ lanj kârâbap.”

²³ Peteronjâ yatâ sâi a zagât muyagezikâwe. Njâi kutnjâ Yosepe Basaba sâmarâwe, kutnjâ njâi Yusito. Oi a njâi ko kutnjâ Matia.

²⁴ Muyagezikâm itâ sâm ninâu sâwe, “O Kembu, a zengât umziñjâ ek nângâmat. A zagât zi, zekâren gâbâ njâi gâsum sâlâpkuat, zo tirâpnângona iknâ.

²⁵ Yudañjâ Aposolo nepnjâ kwâkâm mâtâp bâliñan arip, zorat njâinjâ zâkkât gebâkñan ândibap.”

²⁶ Ninâu yatâ sâmnjâ wenzu pane Matiagât âsagei Aposolo kiin kânok târokwatziñgip.

2

Tirik Kaapum gem gâip.

¹ Yuda zengât kendon njâi kutnjâ Pen-tekos narâk oi Yesugât a ambârâpnjâ zen mirâ kânogân mindum tarâwe.

² Tatne sumbemân gâbâ kwamit njâi pibâ patâ kwamit yatâ kwamiragom geip. Gemnjâ mirâ tarâwe, zoren zâi piksâip.

³ Zen tap iknetâ kârâp bâlam yatâ âsagem âbângum kâukziñan ge tap arip.

⁴ Oi Tirik Kaapumnjâ umziñan gei piksâm imbanjâ ziñgi den gându njâi njâi sâm âiwe.

⁵ Narâk zoren Yerusalem kamânân a hân dâp ga ândiwe. A zo, zen Anutu mâtâpsemarâwe.

⁶ Oi a donbep patâ zen kwamit zo nângâm mindune Aposolo zen dinziñjâ dâp sâne nângâm kwakmak op kirâwe.

⁷ Oi imbanjâziñ buñ oi itâ sâwe, “A den se, zen aksik Galilaia a.

⁸ Dap op den yatâ sâne nângindâ dinniñjâ yatâ uap?

⁹ Nen zi Mende a, Pata a, Elam a, Mesopotamia hânân gok, Yudaia hânân gok, Kapadosia hânân gok, Ponto hânân gok, Asia hânân gok.

¹⁰ Pirigia hânân gok, Pampilia hânân gok, Aigita hânân gok, Libia hânân Kirene zengât kamân goot goot, zoren gok. Nâmbutnjâ nen Roma kamânân gok.

¹¹ Oi nen Isirae sot kamân njâin gâbâ Anutu mâtâpsimen. Nâmbutnjâ nen Keret a sot Arabia a. Nen yatâ zorâñ ândimnjâ

dinniñjâ dâp Anutu kut njâi njâi âlipnjâ oip, zorat sinji sâne nângen.”

¹² A zen yatâ sâm imbanjâziñ buñ oi kwakmak op kin âragum sâwe, “Zi topnjâ dap yatâ?”

¹³ Oi a nâmbutnjandâ mem ge kwâkwat den itâ sâwe, “A zi too kâtik nem um gulip op se.”

Peteronjâ zorat topnjâ dâzânngoip.

¹⁴ Petero zâk bukurâpnjâ kiin kânok, zen sot kin den kâtiknjâ itâ sâm dâzânngoip, “Yerusalem kamân mâirâp sot Yuda a nâmbutnjâ, zen aksik nâ den sa kindap kwap nângânek.

¹⁵ A zi kinze, zengât itâ se, ‘Too kâtik nemnjâ um gulip ue.’ Yatâ buñjâ. Mirâ mân kâtigei nen dap op too kâtik nimbem.

¹⁶ Zorat Propete Yoelenjâ den njâi itâ sâm kulemgoip. Den zo bonnjâ muyagiap,

¹⁷ ‘Anutuñjâ itâ sap, “Gâtâm hângât narâk âkâbâ sâi nâ Kaapumnâ a ambân aksik ziñgâbat. Ziñga ko nan bârarâpziñjâ zen Propete ziñjâ den sâme, zo yatâ sâbi. A sigan, ziñjâ kut njâi njâi sen mârât ikpi. A ambân sombâ, ziñjâ uman bonnjâ nângâbi.

¹⁸ Narâk zoren kore a ambân gakânâ Kaapum ziñga Propete a yatâ op den sâbi.

¹⁹ Oi nâ sa sumbemân sen pup kulem muyagibap. Ombeñan hânân top lâkulâku kulem muyagibap. Gilâm sot kârâp sot kâbak, zorâñ hân kwâarakubap.

²⁰ Mirâsiñ sumunkumbap. Kâin sinjâ kuriñkom gilâm yatâ upap. Oi Kembugât narâk mâte upap. Kembugât narâk âlipnjâ âsakñoot muyagibap.

²¹ Oi narâk zoren njâi zâk Kembu konsâbap, zâk bâliñan gâbâ mâkâbap.” ’ ’ ”

Peteronjâ Yesugât topnjâ sâm kâkñan kwâip.

²² Yatâ sâmnjâ Peteronjâ itâ sâip, “Isirae a, nâ dâzânngua nângânek. Anutuñjâ Yesu Nasarete kamânân goknjâ mam okñanji osetniñan ândim nep patâ sot sen mârât kulem tuugip. Zâk Anutugâren gâbâ gâip. Nep tuugip, zorâñjâ topnjâ sâm muyagei igâwe.

²³ Mârum Anutuñjâ zâkkât nângi zeipkât mâtâp zo sâm pindip, zo yatik zen kut

ņaiņai okņanġâm Kembuġât gurumin den kukun a zingâne ai poru nagân kune moip.

²⁴ Ka Anutuņâ mumuņanġât tâk olaņ diim sumbemân zarip. Mumuņandâ dap yatâ anġân kârâbap?

²⁵ Zorat Dawidiņâ zâkkât den kânņan sâm itâ kulemguip, 'Nâ Kambu mâteyâk ek ândiwan. Zâkņâ âsâbân bitnâ bongen tâi mân lori-bat.

²⁶ Zorat ko umnâ âlip oi nâmbâlamnandâ sâm sâtâre okņanġâman. Sâknandâ mom zaatpapkât mambât ândibat.

²⁷ Anutuņâ, Gâ mân birâ niban, zorat ko mumuņâ zeņġâren mân ai ândibat. Gâ tirik agâ mân birâ niban, zorat ko momņâ mân alâgibat.

²⁸ Gâ ândiândiņ mâtâp tirâpnogin. Mâtegan ândia otninandâ sâtâre kwâkņan ândibat.' "

²⁹ Peteroņâ yatâ sâmņâ itâ sâip, "O bukurâpnâ, nâ sâkuniņâ Dawidi, zâkkât den sapsun zingâbâ. Zâk moi hanguwe. Oi kwakņâ ek nâņġâm ândime.

³⁰ Zâk Propete a ândim itâ nâņġip, 'Anutu zâk kiurâpnâ zeņġâren gâbâņai ġâsum sâlâpkoi nâġât a kutâ tâtarân tâpapkât sâm kâtigeip.'

³¹ Zo nâņġâm Kristo zaatzaatņanġât itâ sâip, 'Zâk mumuņâ zeņġâren ândibapkât Anutuņâ mân birâbap. Momņâ sâkņâ mân alâgibap.'

³² Oi Anutuņâ Yesu mânġei zaari sin- niņandâ igâwen.

³³ Oi Anutuņâ Yesu âsanņâ bongen a kutâ kwânâņġi tâi Tirik Kaapum sinġi kwatniņġip. Yesuņâ zo mem niņġi kwamit nâņġâm ikse.

³⁴ Dawidiņâ sumbemân mân zarip op ko laņ den itâ sâip, 'Kembuņâ nâġât kambu itâ sâm dukuip, "Nâġât âsannan tâtnan.

³⁵ Tâtna kâsarâpkâ minduziņġa kiņġanġât kombân upi.' "

³⁶ Isirae a aksik patâ itâ nâņġâbi. Yesu poru nagân kuwe, zâk Anutuņâ Kambu sot a bâliņan ġâbâ mâkâniņġâbapkât mârum sâsân, Kristo, kwânâņġi ândiap."

A donġep umziņ melâņne too saņġonziņġâwe.

³⁷ Peteroņâ den yatâ sâm dâzânġoi nâņġâm umziņ bâliņ oi Petero sot bukurâpnâ itâ sâm mâsikâziņġâwe, "Bukurâpniņ, nen dap oindâ dâp upap?"

³⁸ Sâne Peteroņâ itâ sâm dâzânġoi, "Umziņ melâņne Yesu Kristogât korân too saņġonziņġindâ tosaziņ buņ upap. Yatâ utne Anutuņâ Tirik Kaapum zingâbap.

³⁹ Ziiņâ sot kiurâpziņâ sot kârebân ândie, Kambu Anutuņâ diiziņġâbap dâp, Tirik Kaapum zeņġât sinġi sâsân, zo zingâbap."

⁴⁰ Petero zâk den yatâ sâm den târokwap den girem itâ sâm dâzânġoi, "Zen bâliņ mâme a osetziņan ġâbâ gane Anutuņâ ġâsuziņġâbap."

⁴¹ Sâi sirâm zoren a ambân 3 tausen yatâ, ziņâ Peterogât den nâņġâm umziņâ ġâsui too saņġonziņġâne Yesugât kâmut, zeņġâren târokwarâwe.

Ninâugât âsâbân mindumarâwe.

⁴² Oi Aposolo, zen sinġi âlip dâzânġone nâņġâm ândiwe. Oi umziņâ ġâsâyagom ninâu sot nalemgât âsâbân mindu- marâwe.

⁴³ Oi Aposolo ziņ Yerusalem kamânân sen mârât kulem top top tuumarâwe. Oi a ambân, zen aksik keņġât op naņġâwe.

⁴⁴ Yesu nâņġâm pâlâtân kwâkņanġâwe, zen kutņaiņai ziņiņâ kânogâk zeip.

⁴⁵ Oi hân sot sikumziņ pane sâņġân mem a ġiġiņâ kâsâpkum zingâmarâwe.

⁴⁶ Zen sirâmņâ sirâmņâ um kânok op tirik namin zâi mindumarâwe. Oi mirâziņan nalem ârândâņ nemarâwe. Oi nalem zo sâtâreyân nemarâwe.

⁴⁷ Oi Anutu sâm âlip kwâkņanġâwe. Yatâ utne a ambân, zen zingit umâlep urâwe. Oi Kambu zâk sirâmņâ sirâmņâ a ambân Yesugât kâmurân târokwatziņġâmâip.

3

Peteroņâ aņai kubigip.

¹ Sirâmņain mirâ oi, ninâu sâsân narâk oi Petero sot Yohane, zet tirik namin zâiwet.

² Oi aņai mam kâmbonġ kâligen ġâbâ kiņ bâliņâ âsageip, zâk lum gawe. A zo bukurâpnâ sirâmņâ sirâmņâ lum tirik namâ mâtâp âlipņâ, hikpârâkņoot, zoren pane kât sikumġât oletziņġâmâip.

³ Oi Petero sot Yohane zet tirik namin zâiram oitâ zikitnâ oletzikip.

⁴ Oletziki zet ek kin Peteronâ itâ sâm dukuip, “Gâ net nikit.”

⁵ Peteronâ sâi kât niram sabot sâm sen kwap zikirip.

⁶ Yatâ oi Peteronâ itâ sâm dukuip, “Kât sikum mân zemnigap. Kut zi kânok zemnigap, zo gibâman. Yesu Kristo, Nasarete goknâ, zâkkât sâtkât dâgoga zaat âim ga.”

⁷ Yatâ sâm biknâ bongen gâsum zaarip. Yatâ oi zorânak kin bâlin zo winziksâi zaat krip.

⁸ Zaat âim gam kin ko zet sot ârândân tirik namin zâiwe.

A kin bâlin zo pâtan âim gam Anutu sâm âlip kwâknanjip

⁹ Anutu sâm âlip kwâknanji a aksik zen ek nângâwe, zen itâ sâwe.

¹⁰ “A zo tirik namâ mâtâp âlipnâ, hikpârâknoot, zoren tap oletzingâmap.” Oi a zo kubiknanjip, zorat eknâ imbanâziñ buj oip.

¹¹ Oi Petero, Yohane zekâren târokwatzi a aksik patâ tirik namâ umnâ nâi kutnâ Salomo, zoren zekâren mindumnâ sâlâpziñan zim kirâwe.

Peteronâ a sinji âlip dâzânngoip.

¹² Zen mindum kine Peteronâ zingitnâ den itâ sâm dâzânngoip, “Isirae a, zen wangât a zirat opnâ nikit kinze? Zi niiknâ imbanan mân kubikset. Zen dap nânge? Târârakniknanjât Anutunâ kubiksap?”

¹³ Yatâ bunâ. Abaram, Isaka, Yakobo sot sâkurâpniñ, zengât Anutu, zâknâ kore anâ Yesu sumbemân a kutâ kwânânji ândiap. Oi zen Yesu gâsum a sâtnâ zingâne Pilatogâren diim âine olanbat sâip.

¹⁴ Olanbat sâi zen kândâtkuwe. Tirik sot târârak a zo kândâtkum kâmbam a nâi olanbakpât sâwe.

¹⁵ Ândiândiñ mariñâ kuwe. Kune moi Anutunâ mângei zaari igâwen.

¹⁶ Oi kin bâlin a ikme zi Yesu kutnâ konsâitâ a zi kubiknanji sâknâ âlip oi ikse. Yesugâren nângâm pâlâtân oitâ âlip op zaatsap.

¹⁷ Bukurâpnâ, nâ nângan. Zen sot patârâpziñâ, zen Yesu topnâ mân nângâm kuwe.

¹⁸ Yatâ utnetâ Kristo sâknam nângâm moip, zorat Anutunâ mâruman Propete a zengât lâuyân den pâi sâm kulemguwe. Anutunâ sâi den kulemguwe, zorat bonnâ âsageip.

¹⁹ Oi zen umziñâ melân ândiândi sângiñâ kândâtkune tosaziñ birâbap. Oi Kembunâ umziñ mem sânduknan kwatziñgâbap.

²⁰ Kembu Yesu Kristo zingâbap. Zâk zengât sinji sâm gâsum sâlâpkoip.

²¹ Zâknâ sumbemân ândei kut nâi nâi âsagem nanngâbakpât narâk mâte upap. Zorat Anutunâ mâruman den Propete gakârâpnâ lâuziñan pâi sâwe.

²² Mose zâk den itâ sâip, ‘Kembu Anutunâ bukurâpziñ zengâren gâbâ Propete nâi, nâ yatâ, muyagem den dâzânngoi nângâbi.

²³ Oi nâi zâk zâkkât den kwâkâbap, zo Anutunâ kom nanngâbap. A zo Anutu a gakârâp zengât oserân mân ândibap.’

²⁴ Oi Samue sot Propete a nâmbutnâ ândim gawe, zen kut nâi aksik narâk ziren âsagiap, zorat den sâm kulemguwe.

²⁵ Zen ko Propete a ândiwe, zengât kiurâp. Sâkurâpziñ zen sot Anutunâ târotâro oip. Zen târotâro zorat umnan ândie. Anutunâ târotâro zo Abaram itâ dukum muyageip,

‘Nâ kiurâpkâ mâsop minzingâbat. Mâsop zorân hânñâ hânñâ a dâpziñ upap.’

²⁶ Anutunâ kore anâ Yesu sângongoi gem muyageip. Zen orot mâme bâlinâziñâ birâbigât gem gâip. Zâknâ diiziñgi bâlinâziñâ birânetâ mâsop minzingâbap.”

4

Petero sot Yohane tâk namin zâparâwe.

¹ Petero sot Yohane, zet a den dâzânngom kiritâ tirik namâ galem a sot tirik namâ kâwali a sâtnâ sot Sadukaio a, zen ârândân zekâren gawe.

² Zet a sinji âlip dâzânngowet. Yesu zâk mumunan gâbâ zari a ambân aksik yatâ zaatpi, zorat den sâitâ a sâtnâ zen nângâne bâlin oip.

³ A sâtnâ zen gâsuzikâm mirâ mâruman nâtiksaipkât tâk namin zâpane zeitâ hanjâsâip.

4 Oi Peteronâ sinji âlip sâi nângâwe, zengâren gâbâ donbep zinjâ zo nângâne bon oi Yesugât kâmurân târokwatne a aksik tengâzinâ a 5 tausen yatâ urâwe.

Peteronâ Yesugât kutnjâ sâi muyageip.

5 Hanjsâi a sâtnâ sot a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen Yerusalem kamânân minduwe.

6 Tirik namâ galem a patâ Hanasi sot Kaipa, Yohane, Alesande sot a ambârâpzinâ zen sot minduwe.

7 Mindum sâne Petero sot Yohane dizikâm osetzinan âi zâpane kirâwet. Kir-itâ itâ mâsikâzikâwe, “Nâinâ imbanjâ ziki kulem zi tuugabot? Nâigât sâtkât uabot?”

8 Oi Petero zâk kiri Tirik Kaapumjâ umjân piksâi itâ sâi dâzângoip, “Galem a sot a ambân zengât patârâpzinâ, nâ sa nângâne.

9 Net kin bâlinj a beknan miet, zorat mâsikânike? A zi dap op âlip uap sâi, zorat op mâsikânike?

10 Mâsikânike, gât ko sapsuga zen sot Isirae a aksik zen nângâne. Zen Yesu Kristo, Nasarete kamânân goknâ poru nagân kune moi Anutuñâ mumunjan gâbâ mângei zaat ândiap. Zâkkât imbanjânjângât opnâ a zi âlip op mâtezinan kinzap.

11 Yesu zâk mirâ kunkun nâi yatâ uap. Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, ‘Mirâ tuutuunj a zen kunkun nâi eknjâ âkon op birâwe. Kembunjâ kunkun zorânjâ mem namin kwânângi kunkun patâ kâtiknjâ op kinzap.’

12 Kubikkubik zo zâk ziknjik kubikningâbap. A nâigât korân sâi orotnjâ, zo hânân mân ziap.”

Kembugât den lubi.

13 Oi Petero sot Yohane, zet a mâtezinan kin mân kengât op den sâi kiritâ a zinj zekât itâ nângâwe, “Zet ekap namin mân zâiwet.” Zo nângâm imbanjâzinj buñ oip. Oi zet mârum Yesu sot ândiwet, zo zikit nângâwe.

14 Oi kinj bâlinj kubigâwet, zorânj zet sot kiri eknjâ zorat den sâi mâburinam kwagâwe.

15 Den kârum sâne âknjan gei kiritâ ziinjak den itâ sâi âraguwe,

16 “Nen a zâgât zi dap otzikânâ. Zet sen mârât kulem nâi muyageitâ Yerusalem kamânân a ambân aksik zen sinjizik nânge. Zo mân sâi kwârakunat.

17 Oi den zo kamân dâp lanj kâri nângâbegât sâi kengât otzikindâ a ambân den mân dâzângobabot.”

18 Yatâ sâi sâne zaritâ itâ sâi dâzâkowe, “Zet Yesugât kot sâi a ambân mân dâzângobabot.”

19 Yatâ sâne Petero sot Yohane zet den itâ melân dâzângowet, “Ziinjâk nângâm iknek. Zengât den lum Anutugât den birânat, zorat Anutuñâ nângi dap upap?

20 Kut nâi nâi ek nângâwen, den zo mân tik pânat.”

21 Yatâ sâitâ sâi kengât den dâzâkom zâpane âiwet. Kamânân a ambân zen sen mârât kulem zo ek nângâm Anutu sâi âlip kwâknjanjâwegât a sâtnâ zinj zengâren kwaknjâ Petero sot Yohane kut zo lanj mân otzikâwe.

22 A kubigâwet, zo kendonjâ 40 yatâ ândim gâi kubigâwet.

Yesugât kâmut zen mindum ninâu sâiwe.

23 Petero sot Yohane minduminduyân gâbâ gem bukurâpzik zengâren âim tirik namâ galem a patâ sot a ambân zengât a patâ, zinjâ den dâzâkowe, zo aksik dâzângom nangâwet.

24 Yatâ sâitâ a ambân den zo nângâm umzinj mindum Anutugâren den itâ sâiwe, “Kembu, gâ hân sumbem mariñâ. Gâ sumbem sot hân, saru sot kut nâi nâizijnoot muyagezinjin.

25 Sâna Tirik Kaapumjâ zâknjâ sâkuninj kore agâ Dawidi, zâkkât umjân den pâi itâ sâip,

‘Um kâtik zen wangât den sârek op kwamitage? A zen wangât den bon buñ se?’

26 Hânjâ hânjâ a kutâ ga kinze. A patâ mindum kinze. Kembu sot a bâlinjan gâbâ mâkâzinjâgâbâpkât sâsânj, Kristo, kâsa otzikânâ ga kinze.’”

27 Yatâ sâmnâ itâ sâiwe, “Perâknjak kamân ziren tirik kore agâ kwânângin. Herode sot Pilato sot um kâtik a sot Isirae a sâtnâ, zen zâk kâsa oknjânjânâ minduwe.

28 Mârum gikak nângâm yatâ upi sâin, zo yatik urâwe.

29 Oi Kembu, zi ko sâm kengât dinziņa ek nângâm kore arâpkâ imbanjâ ningâna kengât buņ gâgât den sâm ândinat.

30 Nen Yesugât korân sâindâ ko sisi mâsek a kubikziņgâm sâna kulem top top muyagibap.”

31 Yesugât kâmut, zen yatâ ninâu sâm tatne ko mirâ mindum tarâwe, zo sânsânsâip. Oi Tirik Kaapumņâ umziņan piksâi kengât buņ, lâu bâbâlanjâk a ambân Anutugât den dâzângowe.

Yesugât kâmut zen um kânok op ândiwe.

32 Yesugât kâmut zen um kânok op ândim kut nâi nâi zemziņgip, zorat nâgât, gâgât mân sâwe. Kânogâk zemziņgip.

33 Oi Aposolo zen Kembu Yesu muņan gâbâ zaarip, zorat den sinji imbanjâņoot dâzângom ândiwe. Anutuņâ imbanjâ ziņgâm tânzângoip.

34 Zengât oserân gâbâ nâi sii nalemgât kârükâru mân urâwe. A hânziņoot sot mirâziņoot, zen zo pam kât memņâ Aposolo zengâren parâwe.

35 Oi Aposolo ziņâ kât zo mem kâsâpkum a ambân kwakmarâwe, zo ziņgâm ândiwe.

36 Oi a nâi ândeip, kutņâ Yosepe. Aposolo ziņâ kutņâ nâi Banaba sâwe (niin denân ko bet mâme a). Zâk Lewigât kiun, Kipiro hânân gokņâ.

37 A zorâņâ hânņâ pâi mine kât aksik mem Aposolo zengâren pâip.

5

Anania sot Sapira, zekât sinji.

1 A nâi ândeip, kutņâ Anania. Zâkkât ambinņâ Sapira, zâk sot sâm nângâm hânziņņâ pâitâ mem sângân zikâwe.

2 Ananianjâ sângân mem torenņâ tik pam torenņigâk Aposolo zengâren pam, zi aksik sâip.

3 Pâi Peteronjâ itâ sâm dukuip, “Anania, gâ wangât Satanjâ umgan giari Tirik Kaapum kâitkum hângât sângânņâ torenņâ tik paat?

4 Hângât sângân mân mena zemgibap. Mo kât mem gikâ mimbâ sâm âlip membat. Gâ wangât umgandâ kâitgogi yatâ uat? Gâ a mân kâitkuat. Anutu kâitkuat.”

5 Yatâ sâi Anania zâk den nângâm kin zorâņak hânân gei zem moip. Oi zâkkât sinji nângâwe, zen kengât urâwe.

6 A sigân, zen kâambarâņâ mem kâpim lum âi hanguwe.

7 Narâk mân kârep oi ambinņâ zâk sinji mân nângâm gâip.

8 Gâi Peteronjâ itâ sâm mâsikip, “Hângât sângânņâ kât itik miwet?” Sâi zâkņâ sâip, “Zo yatik miwet.”

9 Sâi Peteronjâ itâ sâm dukuip, “Zet wangât den saamņâ Kembugât Kaapum kâitkuabot? Nângâ. Apkâ hangue, zen mâtâbân ga kinze. Zen yatigâk gâ mingim âi hangobi.”

10 Yatâ sâi zorenâk kiņ topņan gei zem moip. A sigan ziņâ mirin gam muyagem lum âi apņâ nanğâmņan hanguwe.

11 Oi Yesugât kâmut sot a ambân nâmbutņâ zen sinji zo nângâm kengât donjap urâwe.

Aposolo ziņ kulem top top tuuwe.

12 Aposolo zen a zengâren sen mârât kulem top topņâ tuum ândiwe. Oi Yesugât kâmut zen tirik namâ umņâ nâi kutņâ Salomo, zoren um kânok opņâ mindumarâwe.

13 Mindunetâ a nâmbutņâ hurat kwatziņgâm târokwatziņgânam kengât op birâwe.

14 Ka a ambân kâmut kâmutņâ, zen Kembu nângâm pâlâtâņ kwâkņangâm Yesugât kâmut zengâren târokwatziņgâwe.

15 A ambân zen bukurâpziņâ sisi mâsekziņoot helânân pam luziņgâm âi mâtâbân itâ sâm zâambarâwe, “Peteronjâ mâtâbân âim gâi sândokņandâ zengâren ari âlip upi.”

16 Oi Yerusalem kamân nanğâm nanğâm a ambân ândiwe, zen gam minduwe. A ambân mâsekziņoot sot wâkeziņoot diiziņgâm gane âlip op nanğâwe.

Anutugât sumbam aņâ Aposolo tâk namin gâbâ diiziņgip.

17 Oi kut n̄ai yatâ âsagei tirik namâ galem a patâ sot arâpn̄â sot Sadukaio a, zen um kâlak n̄angâm Aposolo gâsuzingâwe.

18 Gâsuzingâm tâk namâ patin zâmbarâwe.

19 Zâmbane zinetâ n̄atigân Kembugât sumbem a n̄aiñâ ga h̄angi mem pam diizingâm gem itâ s̄am dâzângoip,

20 “Zen tirik namin zâim a ambân ândiândi unakn̄angât den dâzângom kinbi.”

21 Yatâ s̄am dâzângoi n̄angâm hangât tirik namin zâim a ambân sin̄gi âlip dâzângowe.

22 Oi tirik namâ galem a patâ sot arâpn̄â, zen Isirae a s̄atn̄â aksik minduzingâne gawe. Oi a n̄ambutn̄â s̄angonzângom tâk namin âi Aposolo diizingâm gabi s̄awe. A zo tak namin âi a kâruzingâmñâ mân muyagezingâm âburem gam s̄awe,

23 “Nen âimñâ namâ h̄angi kâtikn̄â kiri ikxen. Oi galem a zen h̄angiyân kinze. Oi h̄angi mem pam bagim a kâruzingindâ buñ ue.”

24 Den yatâ s̄anetâ tirik namâ kâwali a sot tirik namâ galem a patâ, zen den zo n̄angâne kwakmak oip.

25 Utnetâ a n̄aiñâ ga s̄aip, “N̄angânek. A tâk namin zâmbanse, zen tirik namin a den dâzângom kinze.”

26 S̄ai Tirik namâ kâwali a patâ sot arâpn̄â zen Aposolo gâsuzingânam âiwe. A zin̄â kuk op kâtñâ z̄angobegât ken̄gât op mulunâk diizingâm gawe.

Aposolo zen minduminduyân ken̄gât buñ den s̄awe.

27 Minduminduyân diizingâm zâmbane kinetâ tirik namâ galem a patân̄â itâ s̄am dâzângoip,

28 “M̄arum den kâtikn̄â dâzângowen. A zorat korân a ambân den mân dâzângobi. Oi yatâ s̄aindâ Yerusalem kamânân lañ kârip. A kuwe, zorat tosa nen̄gâren p̄anam s̄ame.”

29 S̄ai Petero sot Aposolo n̄ambutn̄â, zen den itâ m̄aburem dukuwe, “A den lum Anutugât den birânat, zo ko mân d̄ap upap.

30 Zen Yesu poru nagân kune moip. Oi s̄akurâpn̄iñ z̄en̄gât Anutu, zâkn̄â mân̄gei zaarip.

31 Zaari Anutuñâ âsan topñan bongen pam a s̄atn̄â patâ sot kubikkubikn̄iñâ kwân̄angip. Oi Isirae a ambân, zen umzin̄ melân̄ne tosazin̄ gulipkubapkât s̄amap.

32 Kut n̄ai n̄ai zo igâwen. Oi zorat sin̄gi den nen sot Tirik Kaapum, niñâ s̄amen. Tirik Kaapum Anutuñâ s̄at lulu gakârâp zingâmop.”

33 Den yatâ s̄am dâzângoi kuk opñâ Aposolo z̄angonam urâwe.

Parisaio a n̄aiñâ bukurâp girem den s̄am dâzângoip.

34 Oi minduminduyân Parisaio a n̄ai tâip, kutñâ Gamalie. Zâk gurumin dengât kubikkubik a oi a ambân zin̄ hurat kwâkn̄angâwe. Zâkn̄â oksâm kin Aposolo s̄ai diizingâm geiwe.

35 Oi bukurâpn̄â itâ s̄am dâzângoip, “Isirae a, zen a zi kut n̄ai n̄angâmñik otzingâbi.

36 M̄arum a n̄ai kutñâ Teuda, zâkn̄â nâ a kutâzin̄â s̄ai a 4 handeret yatâ zâkkât a urâwe. Oi zikñâ kâmbam zigi arâp zin̄â sinsururuñ urâwe.

37 Oi bet a s̄âlâpzân̄gozân̄goñ narâkn̄an Galilaia gokñâ, a n̄ai kutñâ Yuda, zâkn̄â a kutâ kunat s̄ai a n̄ambutn̄â arâpn̄â urâwe. Ka a zo moi ko arâpn̄â zen sin̄sururuñ urâwe.

38 Zorat den dâzângua n̄angânek. Zen a zi birâzingâne ândinek. Zen den sot nep zo zin̄ umzin̄angât upme oi ko bon buñ upap.

39 Ka Anutugâren gâbâ oi ko mân buñ upap. Oi zen Anutu kâsa miñangâbegât.”

Aposolo lapitizingâwe.

40 Zo yatâ s̄am dâzângoi n̄angâne d̄ap oi s̄ane Aposolo mirin z̄aine tâkn̄â lapitizingâwe. Z̄angomñâ Yesugât kot mân dâzângobigât s̄am s̄angonzângowe.

41 S̄angonzângone s̄atâre op âiwe. Yesugât a, zen Yesugât op lapitizingâwe, zorat minduminduyân gâbâ gem s̄atâre op âiwe.

⁴² Oi sirâmñâ sirâmñâ tirik namin sot a mirin Yesu Kristogât sinji âlip mân birâm dâzângom ândiwe.

6

Sâkkât nep, zorat a gâsum sâlâpzângowe.

¹ Narâk zoren Yesugât kâmut donbep muyagem târokwatziñgâwe. Oi nalem kâsâpkum Yuda a ambân nâmbut Grik den sâmarâwe, zengât oserân ambân malâ nâmbutñâ zen nalem mân niñgâwe sânetâ a Grik den sâmarâwe, zen nângâne mân dâp oip. Oi a Yuda den sâmarâwe, zen sot den sârek sâmbâraguwe.

² Yatâ utne Aposolo kiin zagât zen Yesugât arâpñâ kâmut minduziñgâm itâ sâmbâzângowe, “Nen Anutugât den sâsâr nep zo birâm nalembep tuugindâ mân dâp upap.

³ Zorat a bukurâpniñ osetziñan gâbâ zen a nâmburân zagât, a nângânângâziñoot sot Kaapumñâ umziñan piksâsâr zo ziñgitne âlip oi gâsum sâlâpzângonot. Nep zi ziñgindâ tuumbândibi.

⁴ Nen ko ninâu sot den sinji sâsâr, zorat nebâk tuumbândinat.”

⁵ Zen den yatâ sâne zen aksik nângâne dâp oi a itâ gâsum sâlâpzângowe. Setepano, zâk nângâm pâlatânoot sot umñan Tirik Kaapum piksâm zeip. Oi Pilipo, Porokoro, Nikano, Timoñ, Pamena sot Nikolau, Antiokia kamânân gok. Zâk hân nâin gokñandâ Yuda zengâren târokwâip.

⁶ A zo diiziñgâne Aposolo zengâren âi kine bitziñâ kâukziñan pam ninâu sâwe.

⁷ Oi Anutugât dennâ lañ kârâm ari Yerusalem kamânân Yesugât kâmut zen târokwâi târokwâi op âiwe. Oi tirik namâ galem a zengâren gâbâ donbepñâ den sinji âlip nângâm luwe.

Setepano den sâkñanâk sâwe.

⁸ Anutuñâ Setepano tângum imbanâ pindi a zengâren sen mârât kulem top top tuumbârip.

⁹ Oi a nâmbutñâ zen zâk sot den âraguwe. A zo zen mâpâmâpâse namâ nâi kutñâ Libertene, zoren mindumarâwe. A zen Kirene a, Alesandiria a, Kilikia a, Asia a. A yatâ zorân Setepano sot den âraguwe.

¹⁰ Tirik Kaapumñâ Setepano den nângânângâ âlip pindi den âlipñâ sâi den hâuñâ mâburinam kwagâwe.

¹¹ Kwakñâ a nâmbutñâ tigâk itâ sâmbâzângowe, “Setepanogât itâ sâbi. ‘A zâk Mose sot Anutu sâmbâliñ kwatziki nângâwen’ ”

¹² Sâne yatâ utnetâ a yennâ sot a sâtnâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen den zo nângâmñâ kuk opñâ Setepano kom gâsum a sâtnâ mindumindu patin diimbâiwe.

¹³ Oi Setepanogât den sarâ sâbigât a muyageziñgâne Setepanogât den sarâ sâmbâiwe, “A zi zâk tirik namâ sot Kembangât gurumin den sâmbâliñ kwâpmap.

¹⁴ Zâk itâ sâi nângâwen, ‘Yesu, Nasarete kamân gokñâ, zâkñâ tirik namâ zi kom kândañâ gurumin den Mosenâ sâip, zo kândañbap.’ ” Yatâ sâwe.

¹⁵ Oi minduminduyân târâwe zo, zen Setepano iknetâ si sângânñâ sumben a yatâ oip.

7

Setepanoñâ sâkurâpziñ zengât sinji sâmbâzângoip.

¹ Tirik namâ galem a patâ, zâkñâ Setepano mäsikâm sâip, “Den se, zo bonñâ?”

² Sâi Setepanoñâ itâ sâip, “Bukurâpnâ sot ibârâpnâ, den sa nângânek. Sâkuniñâ Abaram, zâk Haran kamânân mân âim Mesopotamia hânân ândei âsakñâ mariñâ, Anutuñâ zâkkâren âsagem itâ sâmbâdukuip,

³ ‘Gâ hân topkâ sot torerâpkâ birâziñgâm nânâ hân nâi tirâp gobat, zoren âi ândiban.’

⁴ Abaram zâk den zo nângâm Kaidai hânñâ birâm Haran kamânân âi ândei. Zoren ândei ibânâ moi Anutuñâ diimbâiwe gâi Yuda hânân zi ga ândei.

⁵ Anutuñâ diimbâiwe ga hân nâi mân pindi galem oip. Buñâ hân murukñâ nâi mân pindip. Ka hân zo zâk sot kiurâp zengât sinjiyâk sâmbâpâip. Zâk kiun buñ ândei, zo ko Anutuñâ lañ yatâ sâip.

⁶ Oi Anutuñâ den itâ sâip, ‘Kiurâpziñ zen hân nâin kendon 4 handeret umñan kore a op ândibi. Zoren hân mâirâpñâ zen sâknam ziñgâne ândibi.

7 Kiurâpziñâ zen kore op ândine nâ hân mâirâp hâuñâ zingâ kiurâpziñ zen zâmbam hân ziren ga nâ mâpâsenim ândibi.’

8 Oi Anutuñâ Abaram târotâro pindi kwabâ kwarangip. Oi nannâ Isaka âsagem sirâm nâmburân zagât tapñâ karâmbuñan kwabâ kwâkñangip. Isakanâ Yakabo yatik kwabâ kwâkñangip. Yakobo zâk narâpñâ kiin zagât yatik otziñgip.

9 Oi sâkurâpniñâ zen munziñâ Yosepe, zâkkât um kâlak nângâm kât minam Aigitâ a zingâwe. Aigitâ a zen Aigita hânân diim âine Anutuñâ zâk sot ândeip.

10 Anutuñâ Yosepe sâknam kâbâ yâmbât kwâkñan gâbâ mâkâm Aigita a kutâ Parao, zâkkât mâteñan nângânângâ âlipñâ pindâm tângoi Paraonâ a ambân gakârâpñâ aksik galem otziñgâbapkât gâsum sâlâpkoi.

11 Gâsum sâlâpkoi ândei pu patâ muyagem Aigitâ hânân sot Kanaan hânân dâp op zeip. Oi sâkurâpniñ nalemgât kârükâru op ândiwe.

12 Oi a nâmbutñandâ Aigitâ hânân nalem ziap sâne Yakobo zâk nângâm narâp sângonzângoi âiwe.

13 Oi du zagâtñan âine Yosepe zâk topñâ âtarâpñâ sapsun zingip. Oi a kutâ Parao, zâk Yosepe torerâp gawe, zorat sinji nângip.

14 Oi Yosepenâ sâi ibânâ Yakobo sot torerâpñâ aksik, a ambân tengâziñ 75 yatâ, zen Aigita hânân âiwe.

15 Yakobo zâk Aigitâ hânân âi ândim moip. Oi narâpñâ zen zoren mom nanngâwe.

16 Munetâ kâmbârânziñâ Sikem hânân minziñgâm âi hanzângowe. Hân zo Abaramñâ mârurnan Sikem kamânân Hemo kiurâp, zengâren kwâlip. Zoren hanzângowe.”

Mosegât sinji dâzângoip.

17 “Oi Anutuñâ Abaram kânñan den sinji dukuip, zo âsagibapkât narâkñâ mâte oi Aigita hânân Isirae a ambân donbep âsagem lanj kârâm ândiwe.

18 Yatâ op ândine Aigita a kutâ nâi âsageip. Zâk Yosepegât sinji mân nângip.

19 Oi a kutâ zorânâ sâkurâpniñ kâitzângom sâknam kwatziñgip. Oi katep mâik gakârâpziñâ, zen mumbigât sâi âkñan zâmbane zem muwe.

20 Narâk zoren Mose âsageip. Katep zo Anutuñâ egi holi tobat âlipñâ oip. Ibâ mam zet mirin tik mem ândine kâin karâmbut âkip.

21 Oi âkñan pane ândei Parao bâratñandâ muyagemñâ mem nannâ sâm galem oi lâambarip.

22 Parao arâp zen Aigitâ zengât nângânângâ kwâkâm pindâne nângâm kâtigem kut nâi nâi zorat topñâ sâi nângâne imbanâ oip. Oi nep top topñâ tuubam mân kwagip.

23 Ândei kendon patâ 40 oi Isirae a bukurâp zingitpam arip.

24 Âi egi Aigita a nâinâ Isirae a nâi kom tâi ekñâ bukuñâ beknan mem Aigita a zo koi moip.

25 Oi itâ nângip, ‘Bukurâpnâ nâgât itâ nângâbi. Nâ bukurâpnâ Paraogât bikñan gâbâ mâkâziñgâbatkât Anutuñâ sâm nigip.’ Ka bukurâpñâ zen mân nângâwe.

26 Sirâm nâin Mosenâ âi egi Isirae a zagât agom tâitâ muyagezikâm kwâkâzikâm itâ sâm dâzâkoip, ‘A zagât, zet buku bukuñâ. Wangât kâsa uabot?’

27 Sâi a kâmbam topkwap bukuñâ koip, zorânâ Mose mem kâbakñem itâ sâm dukuip, ‘Nâinâ gâ nengât a sâtnâ mo den kubikkubik a gâbarip?’

28 Muka Aigita a nâi koin, zo yatik nâ nobam sat?’

29 Oi Mose zâk den zo nângâm kenngât opñâ sârârâk kârâm âi Midian hânân âi hân mâirâp zen sot ândeip. Zoren ambân mem nanzatñâ minzikip.

30 Oi kendon 40 âki ko mirâ kamân âtânâ, a mân ândiândiñan, bakñâ Sinai zorat topñan ândei sumbem a nâinâ nak topñan kârâp bâlamân âsagenangip.

31 Mosenâ zo ekñâ wanñâ yatâ uap sâm ikpam ari Kembugât diñâ itâ âsageip.

32 ‘Nâ sâkurâpkâ zengât Anutu. Abaram, Isaka sot Yakobo, zengât Anutu.’ Sâi Mose zâk sânam sâmbui pindiñsâm kirip. Zo ikpam kenngâtñangât donbep oip.

³³ Yatâ op kiri Anutuñâ itâ sâm dukuip, 'Hân lânsat, zo tirik hân. Zorat opñâ ko kipâkegâ kwâkâm pânan.

³⁴ Arâpnâ Aigitâ hânân sâknam patâ kwatziñgâne isem umbâlâ utne nângâm betziñan mimbam gian, gât ko gâ sângongoga Aigita hânân âiban.'

³⁵ Sumbem aña Mose yatâ dukuip. Isirae a zen mârum Mose birâñangâm itâ dukuwe, 'Nâiñâ gâ a sâtñâ mo den kubikkubik a gâbarip?' Ka Anutuñâ a zo a kutâ sot betziñan mimiñ a upapkât sâm sângongoip. Sumbem a nâiñâ kârâbân muyagem nep zo sâm pindip.

³⁶ Oi sângongoi âi Aigitâ hânân gâbâ diiziñgâm gâip. Zâk Aigitâ hânân sot saru kuriñan sot mirâ kamân kâtikñan sen mârat kulem top top tuum ândei kendon 40 âkip.

³⁷ Oi Mosenâ Isirae a itâ sâm dâzângoip, 'Anutu zâk bukurâpziñâ zengât oserân gâbâ Propete ñai, nâ yatâ, muyagem ziñgâbap.'

³⁸ Yatâ sâip. Oi zâkñagâk mirâ kamân kâtikñan sâkurâpniñ zen sot ândei Sinai bâkñan sumbem a nâiñâ den zinzij kâtikñâ Anutugât lâuñan gâbâ mem pindip. Mose sot sâkurâpniñ zen Anutugâren gâbâ ândiândigât den nângâmñâ den zo mem niñgâwe.

³⁹ Oi sâkurâpniñ zen Mosegât diñâ kâbakñem birâm Âigita hânân âburinam umziñ patâ kirip.

⁴⁰ Zen Aaron itâ sâm dukuwe, 'Gâ lopio sobim niñgâna, zorân kândom otñiñgâne âinat. Mose zâk Aigitâ hânân gâbâ di-iñiñgâm gâip, zâk âi buñ oip mo dap?'

⁴¹ Yatâ sâm makau dâpñâ lopio sobim zâkkât siñgi sâm nalem om sâm âlip kwâkñangâwe. Bitziñandâ tuuwe, zorat sâtâre opñâ zâkkât siñgi sâm sii nalem uwe.

⁴² Yatâ utne Anutuñâ birâziñgi umziñ gulip oi kâin sângelak mâtâpâzeziñgâwe. Oi zorat Propete zengât ekabân den itâ ziap, 'O Isirae mâirâp, zen kendon patâ 40 mirâ kamân âtânâ, hân mân ândiândiñan ândim nâgât siñgi zuu mo nalem kom om nemarâwe? Buñâ.

⁴³ Zen Moloko lopiogât hâmbâ silep lum âim ândiwe. Oi lopio Repañgât sângelak dâp mem ândiwe. Lopio zo mâtâsinam sobiwe, gât ko Babilon kamân kândâtñan zâmbanbat.' "

Anutugât hâmbâ silep.

⁴⁴ Setepanonâ Propetegât den sâmñâ itâ sâip, "Mirâ kamân âtânâ, hân mân ândiândiñan sâkurâpniñâ zengâren Anutugât hâmbâ silep tatziñgip. Silep zo Anutuñâ Mose dâpñâ tirâpkoi yatik tuugip.

⁴⁵ Sâkurâpniñ zen silep zo mem gane Yosuanâ diiziñgi hân ziren ga takâwe. Anutuñâ hân mâirâpñâ zo moliziñgi âine sâkurâpniñ zen hân zi mem hâmbâ silep ziren kwânângâne kiri ândine Dawidi âsageip.

⁴⁶ Anutuñâ Dawidigât nângi âlip oi Dawidiñâ Isiraegât Anutu, zâkkât namâ tubapkât ninâu sâip.

⁴⁷ Oi zikñak buñâ. Salomonâ Anutugât namâ tuugip.

⁴⁸ Ka u sumbemân patâ, zâk a betñâ tuutuunñan, zoren tâtat mâme mân opmap. Zorat Propete ñai zâk den itâ sâm kulemguip,

⁴⁹ Anutuñâ itâ sâip, 'Sumbem zo tâtatnâ. Zoren tap a ambân zengât kumbu op galem otziñgâman. Hân ko kinnâ lân tâtatnâ. Zorat dap yatâ namânâ tuune dâp upap? Nâ ikâ zoren tâtat mâme upat?'

⁵⁰ Nâ bitnandâ hân sot kut ñai ñai, zo muyagewan.' "

Setepanonâ den kâtik sâm dâzângoi kuwe.

⁵¹ Sâmñâ Setepanonâ a kâmut zo itâ sâm dâzângoip, "Zen ko umziñ kâtik. Um nângânângâziñ mân pâronsap. Sâkurâpziñ opmarâwe, zo yatik op Tirik Kaapungât diñâ kwâkâme.

⁵² Sâkurâpziñâ zen Propete aksik sâknam kwatziñgâwe. Perâkñak, Propete zen târârak mariñâ muyagibapkât den kânñan sâwe, zo aksik zângowe. Oi târârak mariñâ zâk âsagem ândim gâi zen ekñâ nengât a kutâ buñâ sâmñâ kuwe.

⁵³ Mârum sumbengât anjâ gurumin den Anutugâren gâbâ mem zingip, ka zen den zo birâm, mân luwe.”

⁵⁴ Setepanojâ yatâ sâm dâzângoï nângâm kuk op kunam urâwe.

⁵⁵ Tirik Kaapumjâ Setepano umñan piksâi sumbemân egi Anutugât âsakjâ sot Yesu Anutugât âsanjâ bongen kiri ekjâ itâ sâip,

⁵⁶ “Sumbem pâronjsâi a bonjâ zâk Anutugât bik bongen kiri eksan.”

⁵⁷⁻⁵⁸ Yatâ sâi zen den kwamit patâ sâmñâ kindapziñ doongum zâkkâren mindum âim mem kâbakñem geim kamân âkñan geim kâtnjâ kuwe. Oi a mâtenjâ, zen hâmbâziñ kwâkâm a sigan njâi kutjâ Saulo, zâkkât kiñ topñan parâwe.

⁵⁹ Oi Setepano kâtnjâ kune Kembu itâ konsâm sâip, “O Kembu Yesu, gâ um dâpnâ me.”

⁶⁰ Yatâ sâm siminñâ liim kwap sâip, “Kembu, gâ a noge zi, zengât tosâ birâ.” Yatâ sâm moip.

8

¹ Kune Saulonjâ nângi âlip oip.

Yesugât kâmut topkwap kâsa otziñgâwe.

Narâk zoren Yuda a ziñ Yerusalem kamânân Yesugât kâmut kâsa otziñgâwe. Otziñgânetâ siñsururuñ op Yudaia sot Samaria hânân âim nanğâwe. Aposolo ziñjik Yerusalem kamânân ândiwe.

² Oi a târârak nâmbutjâ zen Setepano hangum âigirâp urâwe.

³ Saulonjâ ko Yesugât kâmut kâsa otziñgâm mirânjâ mirânjâ zâim a sot ambân gâsum diiziñgâm tâk namin zâambarip.

Piliponjâ Samaria hânân nep tuugip.

⁴ Yesugât kâmut siñsururuñ op âiwe zo, zen kamân dâp ândim den siñgi âlip dâzângom ândiwe.

⁵ Oi Pilipo zâkñâ Samaria zengât kamân njâi gamñâ Kristogât siñgi âlip sâm dâzângoip.

⁶ A donjebep zen mindum diñâ nângâm âkñâliwe. Oi sen mârât kulem top top tuugi igâwe.

⁷ Zâkñâ wâke donjebep moliziñgip. Wâke zen a umñan gâbâ den kâtik sâm gem

âiwe. Oi kin bitziñ mumuñâ zo donjebep kubikziñgip.

⁸ Oi zorat kamân zoren sâtâre patâ urâwe.

⁹ Kamân zoren a njâi ândeip, kutjâ Simonj. Zâkñâ zikñangât nângi zâizâiñ oi kware suna tuugi Samaria a zen ekñâ imbanziñ buñ oip.

¹⁰ Oi a zâizâiñ, gigiñ zen zâkkât nângâne zâizâiñ oi itâ sâwe, “A zi Anutugât kâwali murukñâ njâi zâkkâren ziap.”

¹¹ Oi kwareñandâ um gulip kwatziñgipkât narâk kârep zâkkâren mindum ândiwe.

¹² Ândinetâ Piliponjâ ga Anutugât um topñan ândiândiñâ sot Yesu Kristogât den siñgi âlip sâm dâzângoï a ambân zen zorat nângâne bon oi Piliponjâ too sanğonziñgip.

¹³ Yatâ utne Simonj yatik siñgi âlip nângi bon oi too sanğone Pilipogât um topñan ândeip. Oi Piliponjâ sen mârât kulem top top tuugi egi imbanjâ oip.

Petero sot Yohane, zet Samaria hânân âiwet.

¹⁴ Samaria hânân a ambân zen Anutugât den nângâm mem umziñan gine, zorat siñgi Yerusalem kamânân ari Aposolo zen nângâwe. Nângâm Petero sot Yohane sanğonzâkone zengâren âiwet.

¹⁵ Âi takâm a ambân zen Tirik Kaapum mimbigât ninâu sâwet.

¹⁶ Ombeñan Tirik Kaapumjâ zengâren mân gâip. Zen Yesugât korânâk sâm yen too sanğorâwe.

¹⁷ Petero sot Yohane zet bitzikñâ kâukziñan pâitâ zen Tirik Kaapum sot urâwe.

Simonj Tirik Kaapum sângân mimbam sâip.

¹⁸ Aposolo zagât zet bitzikñâ a ambân kâukziñan pâitâ Tirik Kaapum sot utne Simonjâ ekñâ kât mem itâ sâm dâzâkoip,

¹⁹ “Zet imbanjâ zo yatik nâ nigitâ bitnâ a kâukziñan pa Tirik Kaapum mimbi.”

²⁰ Sâi Peteronjâ itâ sâm dukui, “Ga Anutuñâ imbânjâ yen ziñgâziñgân zo kwâlâbam sat, zorat kâtkâ sot gikâ ârândân sim kârâbân gei tâmbetagobabot.

²¹ Anutuñâ um sarâgâ eksapkât zirânjâ gâgât siñgi mân uap.

22 Gâ nânġânġġgâgâ bâliġâ zo birâm umġâ melân ninâu sâban. Kembuġâ tosaġâ birâbapkat ninâu sâban.

23 Gâ bâliġanġât kâlakġâ umġan piksâm ziap. Bâliġandâ saagigap.”

24 Sâi Simonâ itâ sâip, “Zikġak nâġât opġâ Kembuġâren ninâu sâitâ den sat, zo bonġâ mân muyagenibap.”

25 Petero sot Yohane zet Kembuġât den dâzânġom nanġâm Yerusalem kamânân âiram âburiwet. Âburem Samaria hânân kamânġâ kamânġâ den siġi âlip dâzânġom âiwet.

Piliponâ Aperika a nâi siġi âlip sâm dukuip.

26 Kembuġât sumbem a nâinâ Pili-poġâren muyagem itâ sâm dukuip, “Gâ zaat âi. Yerusalem kamânân ġâbâ Gasa kamânân ġeime, mâtâp zoren âi.” (Mâtâp zo hân a mân ândiândiġan ziap.)

27-28 Yatâ sâm dukui Piliponâ zaatġâ arip. Mâtâbân âi a nâi egip. Aitiopai hânân ambân kutâ nâi ândeip, kutġâ Kandake, zâkkât a sâtnâ nâi. Zâk kât sikum galem a. Zâkġâ Anutu mâpâsibam Yerusalem kamânân âimġâ puriksâm ġâip. Zâk a lalaġâ kwâkġan tap ari egip. Eġi âim tap Propete Yesaiagât ekabân den zeip, zo sâlâpkum tâip.

29 Yatâ oi Kaapumġâ Pilipo itâ sâm dukuip “Gâ zâkkâren âinan.”

30 Sâi Piliponâ zâkkâren sârârâk kârâm ari a sâtnâ zâk Propete Yesaiagât den sâlâpkoi nânġâm itâ sâm mâsikip, “Den sâlâpkuat, zorat topġâ nânġat?”

31 Sâi zâkġâ sâip, “Nâi mân dâtnone ninak dap yatâ nânġâbat?” Yatâ sâmġâ sâi Piliponâ zâi zâk sot tâip.

32 Den sâlâpkoi, zo itâ,

“Zâk râma yatâ oi diim âi kunam urâwe. Anġâ râma gwamġâ ġâsum sâmot mânânġâri diġ buġ tâpmap, zo yatâ diġ buġ oip.

33 Zâkkât nânġâne ġiġiġâ oi den nebân pamġâ den sâkġanâk sâwe. Hânân ândiândiġâ buġ oip. Oi kiurâpġâ dap yatâ sâlâpânġom nanġâbe.”

34 Oi a sâtnâ zâk Pilipo itâ sâm mâsikip, “Gâ sâna nânġâbâ. Propete zâk nâigât yatâ sap? Zikġanġât sap mo a nâigât sap?”

35 Sâi Pilipo zâk Propetegât den zobâ top-kwapġâ Yesuġât den siġi âlip sâm dukuip.

36 Yatâ op âim tooyân takâwet. Oi a sâtnandâ itâ sâip, “Too ziap. Zi âlip sa sanġonniban?”

37 Sâi Piliponġâ sâip, “Gâ den san, zo nânġâna bon oi âlip sanġongibat.” Sâi den itâ mâburem dukuip, “Itâ nânġan. Yesu Kristo, zâk Anutugât nanġâ. Zâk nânġâm pâlatân kwâkġanġan.”

38 Yatâ sâmġâ kore a dukui biosi saagi a sâtnâ sot Pilipo ârândân toin ġeiwet. ġeim Piliponâ sanġonġanġip.

39 Oi toin ġâbâ kopġâitâ Kembuġât Kaapumġâ Pilipo mem ari a sâtnâ zâk dum mân ekġâ sâtâre op mâtâbân arip.

40 Pilipo, zâkġâ ko Asido kamânân taki igâwe. Oi zâk kamânġâ kamânġâ den siġi âlip dâzânġom Kaisarea kamânân arip.

9

*Kembuġâ Saulo muyagenġanġip.
(Apo 22:4-16; 26:9-18)*

1 Saulo zâk Kembuġât a ambârâpġâ kâsa otziġâm zânġobatkât umġâ kârâp oip. Oi âi tirik namâ galem a patâġâren sâip.

2 Âi sâi Damasiko kamânân Yuda a zengât mâpâmâpâse namâ galem a, zengât ekap kulemgum pindip. Pindi âim Damasiko kamânân a ambân zen Yesuġât mâtâbân nep tuum ândiwe, zo ġâsuziġâm saaziġâmġâ diiziġâm Yerusalem kamânân ġâbam arip.

3 Zâk âimġâ Damasiko kamân mâte oi sumbemân ġâbâ âsakġandâ ġem ġâm zâkkâren âsagem nanġip.

4 Âsagei hânân ġei kom den nâi itâ nânġip, “Saulo, Saulo, ġâ wangât nom ândimat?”

5 Sâi Saulonġâ mâsikâm sâip, “Kembu, ġâ nâi?” Sâi zâkġâ sâip, “Gâ nom ândimat. Nâ Yesu.

6 ġâ zaat kamânân âina nep tuuban, zorat a nâinâ diġâ dâġobap.”

7 Oi a zâk sot âiwe, zen dinziġ buġ oi kirâwe. Zen den zo ko nânġâwe. Ka a ko mân igâwe.

8 Oi Saulo zâk zaatnâ sinâ ikpâ sâ m egi nâtâtik oip. Yatâ oi bukurâpnâ zen biknjan gâsum Damasiko kamânân zâiwe.

9 Oi sirâm karâmbut umnjan sinâ nâtâtik kâri tap too nalem mân neip.

Anania nâ Saulo too sanjonnanjip.

10 Damasiko kamânân Yesugât kâmurân gok a nâi ândeip, kutnâ Anania. Oi Kembunâ umanân muyagem konsâip, “Anania.” Sâi Anania nâ sâip, “Kembu, nâ zi.”

11 Sâi Kembunâ itâ sâ m dukuip, “Gâ kamân mâtâp kutnâ târârak, zoren âim a nâi kutnâ Yuda, zâkkât mirânjan zâim zoren a nâi kutnâ Saulo, Taso kamânân gok, zâk muyagiban. Zâk zoren ninâu sâ m ziap.

12 Oi uman nâi itâ eksap. A nâi kutnâ Anania, zâknâ zâkkâren gamnâ sinâ ânângâtpapkât biknâ kâuknjan paap.”

13 Kembu zâk den yatâ sâi Anania zâk itâ sâip. “Kembu, nâ a zorat a donjbe nâ sâne nângâman. Zâk arâpkâ Yerusalem kamânân donjbe pâmbeztânngoip.

14 Oi ziren yatigâk kutkâ gonsâmen zo, nen yatik gâsum saaningâbapkât tirik namâ galem a patânâ ekap kulemgum pindâwe.”

15 Sâi Kembunâ itâ sâ m dukuip, “Gâ lan âi. A zo gâsum sâlâpkuan. Zâknâ a kâmut nâin nâin sot a kutâzinâ sot Isirae a zengâren nâgât den sinji dâzânngom ândibap.

16 Yatâ oi kutsinginanngât opnâ sâknam nângâbap, zorat tirâpkubat.”

17 Oi Anania zâk âim mirin zâim biknâ Saulo kâuknjan pamnâ sâip, “Saulo bukunâ, Kembu Yesunâ mâtâbân muyagegigip, zâknâ sanjonnoggi gaan. Gâ sinjâ ânângâri Tirik Kaapumnâ umgan piksâbapkât sap.”

18 Yatâ sâi zorenâk sinjan gâbâ sâknâ senânâ yatâ gem gei sinâ âlip egip. Yatâ oknanji zaari aritâ too sanjonnanjip.

19 Yatâ oi Saulonâ nalem nemnâ kâtigeip.

Saulo zâk sinji âlip nep topkwâi kâsa oknanngâwe.

20 Saulo zâk Yesugât kâmut Damasiko kamânân ândiwe, zen sot mâik nâi ândeip.

21 Oi narâk zoren Yuda zengât mâpâmâpâse namin zâim Yesugât sinji sâ m muyagem itâ sâ m dâzânngoip, “Yesu, zâk Anutugât nanjâ.” Yatâ sâ m dâzânngoi nângâwe, zen aksik imbanâzi n bun oi itâ sâwe, “Yerusalem kamânân Yesugât kutnâ zo konsâne lan kâri a zo tâmbetzânngom ândeip. Ziren yatigâk gam saam diizingâm tirik namâ galem a patâ zengâren âibapkât gâip. Zorân dap op purikgurik uap?”

22 Oi Saulo zâk kâtigem sâip. “Yesu, zâk a bâlinjan gâbâ mâtâzingâbapkât mârûm sâsâ n, Kristo.” Yatâ sâ m zorat den topnâ sâ m muyagem dâzânngoip. Oi Damasiko kamânân Yuda a ândiwe, zen dinâ zo nângâm kwakmak urâwe.

23 Yatâ oi ândimnâ Yuda a zen Saulo kunam sâ m kâtân urâwe.

24 Dinâ sâne Saulonâ den zo nângâm ândei Yuda a zen hilâm nâtik kamân mâtâp galem op kunam op ândiwe.

25 Yatâ utne Yesugât kâmut zinâ nâtigân Saulo mem âim kamângât pan kâtiknâ saasaanâ, zoren irin gem mem pane âknjan gem arip.

26 Âimnâ Yerusalem kamânân takâmnâ Yesugât arâp zengâren târokwapatkât sâi zen zâkkât kenngât urâwe. Zâk Yesugât a oip, zorat nângâne bon mân oip.

27 Oi Banabanâ Paulo buku oknanngâm Aposolo zengâren diim arip. Zengâren âimnâ Kembunâ Saulo mâtâbân muyagenanngâm den dukuip sot Damasiko kamânân Saulonâ Yesugât den sinji sâ m muyageip, zorat den sinji sâ m dâzânngoip.

28 Zorat kwâknjan Saulo zâk Yerusalem kamânân zen sot tâtat mâme oip.

29 Oi Saulo zâk Kembugât korân lan kâtigem a zen sot Yesugât topnâ sâ m âraguwe. Oi Yuda a Grik den sâmarâwe, zen sot den âragum den sârek âraguwe. Oi a zo zinâ kâsa oknanngâm kunam urâwe.

30 Oi Saulogât bukurâpnâ zen den zo nângâm diim Kâisarea kamânân âi pane Taso kamânân arip.

Yesugât kâmut lumbenjan ândiwe.

31 Oi Yesugât kâmut Yudaia hânân Galilaia hânân sot Samaria hânân ândiwe, zengâren lumbenâ zeip. Lumbenâ ândim,

kâtigem ândim zâimnâ Kembu hurât kwâkņangâm uruņsâm ândiwe. Oi Tirik Kaapumņâ mam otziņgi kâmut doņbep urâwe.

Peteroņâ a nâi kubigip.

³² Petero zâk kamânņâ kamânņâ âim gam Yesugât kâmut Lida kamânân ândiwe, zeņgâren takip.

³³ Zoren a nâi egip, kutņâ Ainea. A zo kiņ bik mumuņâ oi zem ândei kendon patâ nâmburân karâmbut oip.

³⁴ Peteroņâ itâ sâm dukuip, “Ainea, Yesu Kristoņâ kubikgigap. Zaatņâ isengâ gikak kubik.”

³⁵ Sâi zorenâk oksâm zaarip. Yatâ oi Lida sot Saron kamân mâirâp zo igâwe, zen umziņ melâņ Kembugât a urâwe.

Peteroņâ Tabita mângeip.

³⁶ Yope kamânân Yesugât kâmurân ambân nâi ândeip, kutņâ Tabita. Grik denân ko kutņâ Doka sâmarâwe. Ambân zo a ambân betziņan mem kut nâi nâi âlipņâ op ândeip.

³⁷ Narâk zoren ambân zo mâsek opņâ moip. Moi ko kâmbârâņâ too saņgon mem mirâ umņâ nâin zâi pane zeip.

³⁸ Lida kamân sot Yope kamân, zo goot goot tarâwet. Oi narâk zoren Petero zâk Lida kamânân ândei zorat Yesugât kâmut Yopa kamânân ândiwe, zen den siņgi nânġâm a zagât sâņgonzâkone Peterogâren âi itâ sâm dukuwet, “Gâ diigigitâ neņġât kamânân kek âinâ.”

³⁹ Sâitâ Peteroņâ zen sot ârândâņ âiwe. Âi Yope kamânân takâm mirâ kâmbârâņ zeibân diim zâiwet. Zoren ambân malâ zen haamġum isem tap Tabita ġwâlâ ândim hâmbâ mot ġarim ziņgip, zo Petero tirâpkuwe.

⁴⁰ Peteroņâ sâi ambân zo aksik geine simin liim kwap ninâu sâip. Ninâu sâm naņġâm kâmbârâņ mâte okņangâm itâ sâip. “Tabita, ġâ zaat.” Sâi siņ kârum Petero eknâ zaat tâip.

⁴¹ Peteroņâ bikņan ġâsui zaat kirip. Zaat kiri Peteroņâ sâi ambân malâ sot Yesugât kâmut zen ga igâwe.

⁴² Oi zorat siņgi Yope kamânân lanġ kârâm ari doņbepņâ Kembugât a ambân urâwe.

⁴³ Oi Petero zâk a nâi kutņâ Simon, zâk bâu sâkziņ lâkum tuumap, zâkkât mirin tâtat mâme op ândeip.

10

Sumbem a nâiņâ Konelio muyageņangip.

¹ Kaisarea kamânân Roma kâwali a kâmut zen ândiwe. A kâmut zo zeņġât kutziņâ Italia sâmarâwe. A nâi kutņâ Konelio, zâkņâ kâwali a kâmut zo zeņġât a sâtņâ ândeip.

² Zâk sot a ambârâpņâ, zen Anutu hurât kwâkņangâm mâpâseņangâm ândiwe. Zâkņâ a ambân kanpitâ kât nalem ziņġâmâip sot Anutugâren ninâu sâm ândeip.

³ Konelio zâk yatâ opņâ sirâm nâin mirâ oi uman nâi itâ egip. Anutugât sumbem a nâiņâ zâkkâren gam itâ sâm dukuip, “Konelio.”

⁴ Konsâi tâpâk eknâ keņġâtņangât op sâip, “Kembu, dapkât sat?” Sâi ko sâip, “Ninâuġâ sot orot mâmegâ Anutuņâ egi âlip oip.

⁵ Zorat Yope kamânân kore a sâņgonzânġona âi a nâi kutņâ Simon, kutņâ nâi Petero, zâk diim gabi.

⁶ Zâk sot tâip zo bâu sâkziņ lâkum tuumap, kutņâ Simon. Zâkkât mirâ saru sâtņan taap. Oi Petero zâk zorenâk ândiap.”

⁷ Sumbem aņâ den yatâ dukum ari zorenâk kore a zagât sot kâwali a nâi sâņgonzânġoip. Kâwali a zo Anutu mâpâsemâip.

⁸ Den siņgi zo dâzânġomņâ Yope kamânân sâņgonzânġoi âiwe.

Petero zâk uman egip.

⁹ A zen âim mâtâbân ziwe. Haņsâi zaat kamân goot goot utne mirâ bâkņan oi Peteroņâ ninâu sâbam mirin zariņ.

¹⁰ Zâi ninâu sâmņâ tepņangât oi nalem une sei zâk uman zem, uman nâi itâ egip.

¹¹ Sumbem mâtâp pâroņsâi sumbemân ġâbâ isen patâ nâi muruk toren toren kimembut zoren saam pane geip.

12 Umñan zuu, mulum mot, nii top top sot kut ñai ñai ziwe.

13 Oi den ñai itâ Peterogâren geip, “Petero, gâ kom gaam ne.”

14 Yatâ sâi Peteronjâ sâip, “Kembu, nâ mân upat. Nii zuu bâlinjâ mo mân nininjâ, zo mân neman.”

15 Sâi ko den dum âsageip, “Anutuñjâ kut ñai ñai âlipñjâ sâm paap, zo bâlinjâ mân sâban.”

16 Kut ñai zo sâp karâmbut muyagei dum buranñoot sâmbune sumbemân zarip.

17 Oi Petero uman egip, zorat nângâm kwâkâm tâi Konelio arâp zen gamñjâ Simonjât mirâñjâ kârum âim muyagem mirâ sombemân kirâwe.

18 Kinñjâ mâsikâm sâwe, “Simonj, kutñjâ ñai Petero, zâk mirâ ziren tap?”

19 Yatâ sâne Petero zâk uman egip, zorat nângâm kwâkâm tâi Kaapumñjâ itâ sâm dukuip, “A karâmbut gamñjâ gâ kârugige, gât ko gâ geimñjâ zen sot âibam kenjât mân upan.

20 A zo nânjâ sângonzângua ge.”

21 Oi Peteronjâ den zo nângâmñjâ zenjâren geimñjâ sâip, “Wangât nâgâren ge?”

22 Sâi a zinjâ dukuwe, “Kâwali galem a patâ Konelio, zâk Anutu hurat kwap târârak ândimap. Yuda a zen zâkkât nângâne a âlipñjâ opmap. Sumbem kore a ñainjâ zâkkâren âsagem gâ mirâñjan diigim arindâ ñingâ nângâbapkât sâip,”

23 Yatâ sâne Peteronjâ nângâm sâi mirin zâine nalem zingip. Hañsâi zâk sot Yope kamânân gokñjâ a nâmbutñjâ zen sot âiwe.

Peteronjâ Koneliogât mirin zâim den sâm dâzângoip.

24 Zen mâtabân âi zem Kaisarea kamânân takâwe. Konelio, zâk a ambârâpñjâ sot bukurâpñjâ minduzingip mambâtzingâm tatne gawe.

25 Gamñjâ Petero zâkkât mirin zari Kone-lio zâk kinj topñan gei zem mâpâseip.

26 Zei Peteronjâ mem zaatñjâ itâ sâm dukuip, “Zaat. Nâ a, gâ yatâ.”

27 Yatâ sâm mirâ umñan âim a ambân kâmut patâ muyagezingâm itâ sâm dâzângoip,

28 “Zen Yuda a nenjât topñinjâ nângâme. Nen a kamân ñain gokñjâ zen sot buku opñjâ tâtat mâme mân upmen. Gurumin denân den ñainjâ mâtab zo doonjoi ziap. Nâ ko Anutuñjâ zingiri mân dâp opmap mân sâbatkât Anutuñjâ umanân nii zuu bâlinjâ sot mân nininjâ buranñoot saam pâi gei tirâpnogip.

29 Zorat a zinjâ nâgâren ga dâtnone nâ mân kwaksan. Oi zi diiniwe, zorat sâne nângânâ.”

30 Yatâ sâi Konelionjâ itâ sâm dukuip, “Sirâm kimembut ombenjan mirâ oi nâ mirin tap ninâu sâm ta a ñai hâmbânjâ âsakñjâñoot nâgâren muyagem itâ sâm dâtnogip,

31 ‘Konelio, Anutuñjâ ninâugâ sot orot mâmegâ nângi âlip uap.

32 Zorat gâ Yope kamânân a sângonzângona âi Simonj, kutñjâ ñai Petero, zâk diim gabi. A ñai bâu sâkziñ lâkum tuumap, kutñjâ Simonj, zâkkât mirin tâtat mâme uap. Mirâñjâ saru sâtñan taap.’

33 Oi nâ zorat a sângonzângua gâgâren âiwe. Gâ nâgât den lum gaatkât umnâ âlip uap. Oi Anutuñjâ den dâgogip, zo sâna nângânatkât Anutugât mâtenjan mindum ten.”

Peteronjâ Konelio sot arâpñjâ sinji âlip sâm dâzângoip.

34 Petero zâk topkwapñjâ itâ sâm dâzângoip, “Itârân nâ itâ ek nângan. Anutu zâk a kâmut ñai buku otzingâm a kâmut ñain kândâtzingom mân opmap.

35 A kâmutñjâ kâmutñjâ zenjâren gâbâ nâmbutñjandâ hurâtkwapñjâ târârak ândine, zenjât nângi âlip opmap.

36 Anutu zâk Isirae a den ningip, zo itâ. Yesu Kristo, zâk a nenjât Kembu. Anutuñjâ zâk sângongoi gem lumbenjanjât den dâtnângoip, zo nânge.

37 Yohane zâk too sanjonzingâbapkât den dâzângoip, narâk zoren Yesugât den sinji âlip zo Galilaia hânân topkwâi Yudaia hânân arip.

38 Oi Yesu, Nasarete kamânân gokñjâ zo ko Anutuñjâ imbanjâ sot Tirik Kaapum pindi hân muruk toren toren âim sisi mâsek a âlip kwatzingip. Oi a ambân

Satanjâ saazingip, zo aksik olanjingip. Anutuñâ tangoi nep zo tuugip.

³⁹ Oi Yuda a neŋgât hânân sot Yerusalem kamânân kut ñâi ñâi tuum arip, zo ek nâŋgâwen. Oi a sâtñâ zinj gâsum poru nagân kune moip.

⁴⁰⁻⁴¹ Mom zeï sirâm karâmbut oi Anutuñâ kwagân gâbâ mângeip. Mângei neŋgâren âsagenjingip. Zorat mâruman Anutu zâk sinji kwatningip. A nâmbutñâ zeŋgâren mân âsagei igâwe. Zâk mumunjan gâbâ âsagei nalemp sot too ârândân niwen.

⁴² Oi Anutuñâ Yesu a mumunjan sot gwâlâ neŋgât den sâm kwâkâkwâkân a kwânâŋgip. Oi nen den zo a ambân dâzâŋgonatkât nep diŋ sâm ningip.

⁴³ Oi a zinj nâŋgâm pâlâtân kwâkñanğâbi zo, zeŋgât tosa gulipkubap. Den zo Propete zinj sapsun nanğawe.”

Tirik Kaapumñâ a hân ñâin gokñâ zeŋgâren geip.

⁴⁴ Petero zâk den yatâ sâm kiri nâŋgâm tarâwe aksik zeŋgâren Tirik Kaapum gem gâip.

⁴⁵ Oi Yuda a Yesugât kâmurân gâbâ Petero sot âiwe, zen Anutuñâ a hân ñâin gokñâ Tirik Kaapum zinjip, zo ekñâ imbanâzinj buŋ oip.

⁴⁶ A hân ñâin gokñâ, zen den gându unakñâ sâm Anutu sâm âlip kwâkñanğawe.

⁴⁷ Oi Peteronjâ itâ sâip, “Nen Tirik Kaapum sot urâwen, yatigâk Tirik Kaapum âsagezjingap. Zorat too sanjonsanjon zo a zinj anğân kârâne mân dâp upap.”

⁴⁸ Yatâ sâi zinjâ Yesu Kristogât korân sâm too sanjonzingawe. Too sanjonzingâne Petero mân âibapkât sânetâ hilâm nâmbut zen sot tâip.

11

Yerusalem kamânân Peteronjâ den sinji sâm dâzânngoip.

¹ Aposolo nâmbutñâ sot Yesugât kâmut Yudaia hânân ândiwe, zen kamân ñâin gokñandâ Anutugât den nâŋgâm luwe, zorat sinji nâŋgawe.

² Oi Petero zâk Yerusalem kamânân zari Yuda a nâmbutñâ Mosegât gurumin den

zorik zimbapkât kâtigiwe, a zo zinjâ Petero oip, zorat nâŋgâne mân dâp oip.

³ Oi Petero itâ sâm dukuwe, “Gâ wangât Mosegât gurumin den kom a mân kwabâ kwârânğawe, zen sot den op nalemp nein?”

⁴ Oi Peteronjâ kut ñâi ñâi âsageip, zorat topnan gâbâ itâ sâm dâzânngom nanjingip,

⁵ “Nâ Yope kamânân ninâu sâm ândim uman itâ egâwan. Isen patâ ñâi muruk toren toren kimembut saam sumbemân gâbâ pane gem umnâ topnan zeip.

⁶ Gem gâi umnan itâ egâwan. Zuu top top, kamângât sot ulin, mulum mot sot nii umnan ziwe.

⁷ Oi nâgâren den ñâi itâ gâip, ‘Petero, gâ zaat kom gaam ne.’

⁸ Oi nânâ sâwan, ‘Kembu, yatâ buñâ. Zuu bâliñâ mo mân nininâ mân nemân.’

⁹ Yatâ sa sumbemân gâbâ den zagâtñâ itâ muyageip, ‘Anutuñâ kut ñâi ñâi zo âlipñâ sap, zo gânâ ekñâ bâliñâ mân sâban.’

¹⁰ Yatâ muyagei sâp karâmbut oi isenjoot sumbemân zariip.

¹¹ Kut ñâi ñâi zo zari Kaisarea kamânân gâbâ a karâmbut nâ mirâ ândiwanân, zoren gawe. A karâmbut zo patâzinâ zâk sâŋgonzânngoi gawe.

¹² Gane Kaapumñâ itâ sâm dâtnogip, ‘Gâ zen sot âibam kenğât mân upan.’

Oi âibâ sa Yesugât kâmurân gâbâ a nâmburân kânok nâ sot âiwen. Âi takâm kâwali a sâtñâ, zâkkât mirin zâiwen.

¹³ Zarindâ den sinji itâ sâm dâtnânngoip, ‘Nâgât mirin sumbem a ñâinâ muyagem kin itâ sâm dâtnogip, “Gâ Yope kamânân kore a sâŋgonzânngona âi Simon, kutñâ ñâi Petero diim gabi.

¹⁴ Zâkñâ gamñâ gâ sot a ambârâpkâ, zen Kembangât sinji upigât den dâzânngobap.”

¹⁵ Oi nâ sinji âlipñâ dâzânngua mârur Tirik Kaapum neŋgâren geip, zo yatik zeŋgâren geip.

¹⁶ Oi nâ zo ekñâ Yesunâ den dâtnânngoip, zo nâŋgâwan. Den zo itâ, ‘Yohanenâ too sanjonzingip. Nânâ ko Tirik Kaapum sanjonzingâbat.’

¹⁷ Oi nen Kembuninâ Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtân kwâindâ Kaapumñâ

ningip, zo yatik zen utne zingip. Oi ko nâ dap yatâ Anutu kwâkñangâbam?”

¹⁸ Yatâ sâmb dâzângoi nângâmñâ umziñ diim gei Anutu sâmb âlip kwâkñangâm itâ sâwe, “Opon, Anutuñâ a kamân nâin gok umziñ melânji ândiândiñ kâtikkât sinji upigât kwatziñgip.”

Den sinji âlip Antiokia kamânân arip.

¹⁹ Setepano komñâ Yesugât kâmut zângonetâ sinjururuñ op kamân toren toren âiwe. Nâmbutñandâ Poinike, Kipiro sot Antiokia kamânân âiwe. Âi ândim kamân zoren Yuda a ândiwe, zorik sinji âlip dâzângom ândiwe.

²⁰ Oi Kipiro sot Kirene kamânân gok ândiwe, zen Antiokia kamânân âimñâ hân nâin gok Kembu Yesugât den sinji dâzângowe.

²¹ Oi Kembuñâ imbanñâ zingip a ambân donbep patâ zen den sinji âlipñâ nângâm umziñ melânj Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâwe.

²² Zorat den sinji Yerusalem kamânân ari Yesugât kâmut zen Banaba sângongune Antiokia kamânân arip.

²³ Âi takâmñâ Kembuñâ kubikziñgip, zo eknâ umñâ âlip oip. Oi Kembugâren pâlâtân op kâtigem kinbigât den dâzângoip.

²⁴ Banaba zâk a âlipñâ sot nângâm pâlâtânoot. Tirik Kaapumñâ umñan piksâm zeip. Oi kamân zoren a ambân donbep zen Kembugât a urâwe.

²⁵ Oi Banaba zâk Saulo muyagibam Taso kamânân arip.

²⁶ Âi muyagem diigi Antiokia kamânân âiwet. Zoren kendon patâ nâigât umñan zoren Yesugât kâmut zengât minduminduyân a donbep Yesugât den sinji dâzângom ândiwet. Antiokia kamânân Yesugât kâmut a zo zengât kutziñâ Kristo a sâmb muyagiwe.

Kât pane arip.

²⁷ Narâk zoren Propete nâmbutñâ zen Yerusalem kamânân gâbâ Antiokia kamânân âiwe.

²⁸ Oi zengâren gâbâ a nâi kutñâ Agabo. Zâk Kaapumñâ okñangi hân dâp pu patâ muyagibap, zorat den kânñan sâip.

(Roma zengât a kutâ Klaudio ândei pu zo âsageip.)

²⁹ Oi Yesugât kâmut zen den so nângâm kât zemziñgip dâp mindumñâ Yudaia hânân bukurâpziñ ândiwe, zengâren pane âibapkât sâwe.

³⁰ Oi kât muyagiwe, zo Banaba sot Saulo zikâne mem Yerusalem kamânân âi Yesugât kâmut, zengât galem a zingâwet.

12

Herodenñâ Yakobo kom Petero tâk namin pâip.

¹ Narâk zoren a kutâ Herodenñâ Yesugât kâmut a nâmbut zângom tâk namin zâambarip.

² Oi zâknâ sâi arâpñâ Yohanegât âtânñâ Yakobo gâsum sâunñâ kârâne moip.

³⁻⁴ Yatâ oi Yuda a zen eknâ umziñ âlip oi Herodenñâ zo eknâ sâi arâpñâ zen Petero gâsune Yuda zengât kendon nâi kutñâ Pasowa mâte oi tâk namin pane kâwali a kiin nâmburân kânok, zen galem upigât sâmb zingip. Herodenñâ itâ nângip, “Pasowa kendon âki Petero diim ga a mâteziñan sa kumbi.”

⁵ Oi Petero zâk tâk namin tâi Yesugât kâmut zen âsâbân zâkkât op Anutugâren ninâu sâmarâwe.

Sumbem a nâinñâ Petero muyagenangip.

⁶ Oi Herode zâk Petero mukan a ambân tirâpziñgom kumbatkât sâip, nâtik zoren kâwali a zagât zikñâ Petero tâk kâtikñâ zagât saam galem op mem ziwet. Oi kâwali a nâmbutñâ, zen namâ mâtâbân galem kirâwe.

⁷ Oi Kembugât sumbem a nâi namâ kâligen muyagem kiri âsakñandâ namâ umñan âsagei sumbem anñâ Petero gângemunñan gâsum mângimñâ sâip, “Kek zaat.” Sâi tâk kâtik Petero bikñan tâip, zo siksâm geip.

⁸ Oi sumbem anñâ itâ sâmb dukuip, “Inzutrâ lapñâ kipâkegâ mem pâna giarik.” Yatâ oi sumbem anñâ du zagâtñâ sâmb dukuip, “Hâmbâgâ pâna giari molini.”

⁹ Sâi Peteronñâ molim âimñâ itâ nângip, “Zi uman eksan.” Sumbem anñâ oip, zo nângi yenñâ oip.

¹⁰ Oi zet mâtâp zagât walâm mâtâp patin takitâ hânġi zo zikġak mem pam kirip. Oi geim mâtâbân mâik ñâi âimġâ sumbem a zorân pamġâ buġ op arip.

¹¹ Oi Petero zâk nânġânâġġâ pârônġsâi itâ sâip, “Zi nânġan. Kembu zâk sumbem a sânġongoi Herode sot Yuda a, zenġât bitziġan ġâbâ mâkânigap.”

¹² Yatâ nânġâm âim Yohane Mareko, zâkkât mamġâ Maria, zâkkât mirin takip. Zoren a ambân donġbeġġâ mindum ninâu sâm tarâwe.

¹³ Oi Peteroġâ mirâ hânġiyân âi kom kiri kore ambân ñâi kutġâ Rode, zâk ñâiġâ kwap sâmġâ ġâip.

¹⁴ Gamġâ Peteroġât diġ tobat nânġâm sâtâre op hânġi mân mem pam âburem mirâ kâligen âimġâ Petero ga kinzap sâm dâzânġoip.

¹⁵ Yatâ sâm dâzânġoi nânġâm sâwe, “ġâ umġâ gulip uap.” Zâkġâ ko kâtigem sâip, “Zâk perâkġak ga kinzap.” Sâi zen sâwe, “Zo zâkkât sumbem aġandâ ga kinzap.”

¹⁶ Oi Petero zâk kom kiri mâtâp mem pam zikġâ ekġâ imbanġâziġ buġ oip.

¹⁷ Oi zen den birâbigât bikġandâ dâp oi den birâne Kembuġâ tâk namin ġâbâ olaġ diim ġâip, zorat den siġġi dâzânġoip. Dâzânġomġâ sâip, “Yakobo sot buku nâmbut nâġât den siġġi dâzânġonek.” Ya sâm dâzânġomġâ zâmbam mulukġem ñâin tik arip.

Anutuġâ Herode hâuġâ pindip.

¹⁸ Haġsâi kâwali a zen Petero kârûmġâ dap op buġ uap sâmġâ kwagâwe.

¹⁹ Oi Herodeġâ kârûm muyagibigât sâi kârûmġâ mân muyagine kâwali a zen Petero galem urâwe, zo zânġone mumbigât sâip. Oi Yudaia hân birâm Kaisarea kamânân âi ândeip.

²⁰ Herode zâk narâk zoren Tiro Sidon kamân zagât zenġât kâsa otziġġip. Oi kamân zorat mâirâpġâ zen mindum den sâm kubiknam Herodeġât a sâtġâ ñâi kutġâ Bilasto den dukune buku otziġġip. Zen Herodeġât hânân nalem memarâwe, zo buġ opapkât lumbenġâ den dukuwe.

²¹ Oi Herode zâk den mâburem dâzânġobapkât narâk mâte oi Herode

zâk hâmbâ neule âlipġâ pam a kutâġât tâtatġan tap a ambân den dâzânġoip.

²² Den dâzânġoi a aksik den kwamit patâ sâm itâ sâwe, “Den zo a den buġâ. A zo Kembu patâ.”

²³ Herode zâk den zo nânġâm mân kwâkâziġġipkât Kembuġât sumbem a ñâiġâ zorenâk koip. Oi nane ziġâ umġan bagim zine moip.

²⁴ Anutuġât denġâ ko lâmbatġâ laġ kârâm sambâlem zeip.

²⁵ Oi Banaba sot Saulo zet Yesuġât kâmut Antiokia kamânân ândiwe, ziġâ nep diġ sâm zikâwe, zo Yerusalem kamânân tuum nanġâm Antiokia kamânân âburiram Yohane Mareko diigîtâ ârândân âiwe.

13

Banaba sot Saulo, zet siġġi âlip nebân âiwet.

¹ Antiokia kamânân Yesuġât kâmut, zenġâren Propete nâmbutġâ ândiwe. Kutziġâ itâ Banaba sot Simon (Zak a sumun konsâmarâwe.), Lukio Kirene kamânân gokġâ sot a ñâi kutġâ Manaen. Zâk a kutâ Herode tâlaġâ. Zet ârândân ândim lâmbarâwet. Oi ñâi Saulo.

² Oi sirâm ñâin zen mindum Anutu mâpâsinam nalem birâm mâpâsem ândine Tirik Kaapumġâ den itâ sâm dâzânġoip, “Zen Banaba sot Saulo nep diġ sâm zikâwan, zo tuubabotkât sânġonzâkonek.”

³ Sâi nalem birâm ninâu sâmġâ bitziġâ kâukziġan pam sânġonzâkone âiwet.

Kware a Elima, zâkkât den siġġi.

⁴ Tirik Kaapumġâ yatâ opġâ sânġonzâkoi zet âi Seleukia kamân saru sâtġan âi takâwet. Zo takâm wanġâyân zâim âi Kipiro hân saru tânâmġan âi takâwet.

⁵ Oi zoren kamân patâ kutġâ Salami, zoren âi takâm Yuda a zenġât mâpâmâpâse namin zâi Anutuġât den siġġi âlip sâm dâzânġowet. Yohane Mareko zâk zet sot âim betziġan mem ândeip.

⁶ Oi hân torengen ġâbâ gamġâ Papo kamânân takâwe. Zo gam Yuda a ñâi, kware a sot propete sarânġâ ândeip, kutġâ Bara-Yesu, zâk muyagiwe.

⁷ A zâk galem a n̄ai kutn̄a Seregio Paulo zâk sot pâlâtân op ândeip. Oi Seregio Paulo zâk a n̄angân̄angânoot. Zâk Anutugât den n̄angâbapkât Paulo sot Banaba diiziki mirânjan zâiwet.

⁸ Diiziki kware a Elima (Kot zo kware a zorat sâmarâwe.), zâkn̄a Saulo sot Banaba kâsa otzikip. Galem a zâk sin̄gi âlipn̄a mân n̄angâbapkât sâip.

⁹ Yatâ oi Saulo, kutn̄a n̄ai Paulo sâmarâwe, zâkkât umn̄an Tirik Kaapum piksâi Elima itâ sâm dukuip,

¹⁰ “Satangât nan̄nâ, gâ. Gâ kut n̄ai n̄ai târârak, zorat kâsan̄a. Umgan sarâ sot bâlin̄a piksâm ziap. Gâ Anutugât mâtâp târârak zo doongumat. Zo narâk ikâ zoren birâban?”

¹¹ Zorat Kembu imban̄an̄angât kulem ikpan. Gâ sin̄gâ n̄atâtik kâri narâk ziren âsakn̄a mân ek ândiban.” Yatâ sâi zorenâk sin̄gâ n̄atâtik kâri gâsum birâbirâ op a n̄ai bikn̄an gâsum diibapkât sâip.

¹² Âsagei galem a zo ekn̄a Kembugât sin̄gi âlip, zorat n̄angi imban̄a oi n̄angâm pâlâtân kwâip.

Paulon̄a Antiokia kamân n̄ain, zoren âim sin̄gi âlip sâm dâzângoip.

¹³ Paulo sot arâpn̄a zen Papo kamân birâm wan̄gâyân zâimn̄a âim Pampilia hânân, Perege kamânân takâwe. Zoren Yohane Mareko zâpam Yerusalem kamânân âbureip.

¹⁴ Oi zen ko Perege kamânân gâbâ âimn̄a Pisidia hânân Antiokia kamân n̄ain, zo takâwe. Zoren ândim Yuda zengât kendon oi mâpâmâpâse namin zâi tarâwe.

¹⁵ Oi mâpâmâpâse namâ galem a zen gurumin den sot Propete a zengât ekabân den sâlâpkumn̄a itâ dâzângowe, “A bukuzatniñâ zekâren den n̄ai ziap oi ko sâitâ n̄angânâ.”

¹⁶ Sâne Paulo zâk zaatn̄a hirinsâbigât bikn̄andâ dâp opn̄a itâ sâm dâzângoip, “Isirae a sot a nâmbutn̄a Anutu mâpâsime, zen aksik den dâzângua n̄angânek.

¹⁷ Isirae nen̄gât Anutu, zâk sâkurâpn̄iñâ gâsum sâlâpzângone Aigitâ hânân âi ândim kâmut patâ urâwe. Anutugât imban̄an̄andâ zobâ diizingâm gâip.

¹⁸ Oi zen hân a mân ândiândin̄an diizingâm ândei kendon patâ 40 âkip. Narâk zoren zâkkât den kwâkâne mân birâzingâmâip.

¹⁹ Oi Kanaan hânân a kâmut nâmburân zagât zângomn̄a hân zo sâkurâpn̄iñ zinḡi zen hân zo kâsâpkum mem ândiwe.

²⁰ Ândine kendon patâ 450 yatâ âkip. Oi Kanaan hânân ândinetâ den kubikkubik a muyagezinḡi ândine Propete Samue âsageip.

²¹ Narâk zoren a kutâgât sâne Anutun̄a Benyamin kiurâp zengâren gâbâ Kisi nan̄nâ Saulu zinḡip. Zâkn̄a a kutâ op galem zângoi kendon patâ 40 yatâ ândiwe.

²² Oi Anutun̄a zâk kâbaknei zâkkât gebâkn̄an Dawidi a kutâ kwânângip. Oi zâkkât den itâ sâip, ‘Nâ Yesegât nan̄nâ Dawidi muyagian. Zâk eksa a âlipn̄a uap. Nep diñ sâm pindâbat, zo tuum nan̄gâbap.’

²³ Oi Dawidigât kiurâpn̄a zengâren gâbâ Isirae a nen̄gât kubikkubik a muyagibapkât sâip. Zo bon upapkât Anutun̄a sâi Yesu âsageip.

²⁴ Yesun̄a nep topkwap mân tuugi Yohaneñâ Isirae a ambân umziñ melân̄je too sângonzingâbapkât dâzângom ândeip. Zo yatâ a ambân kubikzinḡip.

²⁵ Oi Yohane zâk nep zo tuum nan̄gâm itâ sâip, ‘Nâgât itâ sâme. A gâbapkât sâme, zo nâ. Nâ a zo buñâ. Zikn̄a bet gam taap. Zâk patâ oi nân̄a zâkkât irâ sikum goribat zo ko mân dâp upap.’

²⁶ A bukurâpnâ, Abaramgât kiurâp zen sot a nâmbutn̄a Anutu mâpâsime, nân̄a den sa n̄angânek. Kubikkubik den zi nen̄gât op geip, ziap.

²⁷ Yerusalem mâirâp sot a sâtn̄a zin̄a Yesu ekn̄a topn̄a mân n̄angâm mumbapkât sâwe. Zen yatâ utnetâ Propete a zengât den kân̄nan sâsân̄ kendon dâp sâlâpkume, den zo kâtigeip.

²⁸ Zen Yesu tosan̄angât kârum mân muyagem lañ sâne Pilaton̄a koi moip.

²⁹ Oi Kembugât ekabân den zeip, zo op nan̄gâm poru nagân gâbâ mâkâm kât mâtâpn̄an âi parâwe.

³⁰ Ka Anutun̄a mumun̄an gâbâ mân̄gei zaarip.

31 Oi zâk sot Galilaia hânân gâbâ Yerusalem kamânân ârândân âiwe, zengâren sirâm nâmbutņan muyageziņgâm ândeip. Muyagei igâwe, zen ko zâkkât siņgi sâsân a opņâ a ambân dâzâņgom ândie.

32 Nen umâlep den dâzâņgonam gen. Anutuņâ sâkurâpniņâ kut ñâi ñâi siņgi dâzâņgoip, zorat bonņâ âsagiap.

33 Anutuņâ Yesu mângei neņgâren bonņâ muyagiap. Zorat umâlep den dâzâņgonam gen. Psalm daņgon zagât, zoren den itâ kulemuwe,

‘Gâ nâgât nannâ. Irak gasum sâlâpgogan.’

34 Yesu mumuņan gâbâ mângei zaarip. Oi Yesu zâk mân mom alâgibap, zorat Anutuņâ den itâ sâip,

‘Nâ Dawidigât siņgi sâwan, zorat bonņâ zinziņ kâtik, zo ziņgâbat.’

35 Oi Psalm ekabân den ñâi itâ ziap, ‘Gâ tirik agâ mân birânina mom alâgibat.’

36 Dawidigât nâņgâme. Zâk Anutuņâ nep diņ sâm pindip, zo arâp zengâren tuum âim moip. Moi sâkurâp zengât kwagân hângune alâgeip.

37 Ka Dawidigât kiunņâ Yesu, zâk ko mân alâgeip. Anutuņâ mumuņan gâbâ mângei zaarip.”

38 Yatâ sâmņâ Paulonâ itâ sâm dâzâņgoip, “A bukurâpnâ, dâzâņgua nâņgânek. Bâliņâ guligulipkuņ, zo a zorâņ muyageipkât zorat den mâte otziņgap.

39 Mosegât gurumin den, zo bâliņâziņ gulipkubam oseip. Yesugâren nâņgâm pâlâtân kwatne bâliņâziņâ zo gulipkubap.

40 Propete zengâren den itâ zo kâtigibapkât itâ dâzâņguan,

41 ‘A zen den nâņgâm kwâkâkwâkâņâ zengâren nep top ñâi tuubat. Ziņâ zorat nâņgâne bon buņ upap. Zen kut ñâi zo ekņâ kwakņâ mumbi.’ ”

42 Oi Pâulo sot Banaba zet mâtâmâtâm namin gâbâ geitâ kendon ñâin yatik dâzâņgobabotkât sâwe.

43 Oi minduminduyân gâbâ gem Yuda a donbep sot kamân ñâin gâbâ Anutu mâtâmêmârâwe, zen aksik Paulo Banaba zet sot âim den utne Paulo sot Banaba zet zen Anutugât lumbenân ândibigât dâzâņgowet.

44 Bet kendon ñâin mâte oi kamân zorat mâirâp a topņâ topņâ zen aksik minduyâņgâm Anutugât den nâņgânâm gawe.

45 Mindum gane Yuda a ziņâ ziņgitņâ nâņgâm bâliņ kwatziņgâm Paulogât den mem gei kwarâwe. Oi sâm bâliņ kwâkņanņgâwe.

Paulonâ Yuda a kândâtzâņgom hân ñâin gokņâ siņgi âlip dâzâņgoip.

46 Yatâ utnetâ Paulo sot Banaba zet den kenġât buņâ itâ sâm dâzâņgowet, “Yuda a zen Anutugât den kâdom dâzâņgonatkât sâsân. Ka Yuda a zen kândâtkomņâ ândiândigât siņgi mân utnatkât se, gât ko zâmbamņâ hân ñâin gok zen siņgi âlip dâzâņgonat.

47 Kembu zâk zorat itâ sâm dâtņâņgoip, ‘Zen hân toren toren a zengât âsakņâ zâmbârâwan. Oi a zen Anutugât mâtâp ekņâ zoren âi ândibi.’ ”

48 Yatâ sâitâ hân ñâin gokņâ zen den zo nâņgâm umziņ âlip oi Kembugât den sâm bâbâlaņ kwârâwe. Oi ândiândi kâtikkât siņgi urâwe, zen den zo nâņgâne bon oip.

49 Oi hân zoren Kembugât den laņ kârâm arip.

50 Yuda a ziņâ kamân zorat a sâtņâ sot ambân sikumziņoot zen Anutu mâtâmêmârâwe, zo den dâzâņgone um kâlak op Paulo sot Banaba kâsa otzikâm molizikâne âiwet.

51 Âiram kinziķņan gwapgwap tuugitâ gei kândâtzâņgom Ikonioņ kamânân âiwet.

52 Aritâ Yesugât kâmut kamân birâwet, zo zen umziņan Tirik Kaapum piksâm zei sâtâre kwâkņan ândiwe.

14

Ikonioņ kamânân den siņgi âlip sâwet.

1 Oi Ikonioņ kamânân takâm yatigâk Yuda a zengât mâtâmâtâm namin zâimņâ siņgi âlipņâ imbanâņoot sâm dâzâņgowet. Dâzâņgoitâ Yuda a sot hân ñâin gok donbepņâ Yesugât kâmut urâwe.

2 Yuda a nâmbutņâ zen ko siņgi âlip zo kândâtkom a hân ñâin gokņâ den dâzâņgonetâ Kristogât kâmut kâsa otziņgâwe.

³ Zet zoren narâk kêrep ândim Kembugâren nângâm pâlâtân kwap sinji âlip kenğât buñ sâm ândiwet. Kembuñâ imbanâ ziki sen mârât kulem top top tuum ândiwet.

⁴ Kamân zorat a zen kâsâpagom nâmbutñâ zen Yuda zenğât a utne nâmbutñâ zen Aposolo zekât a urâwe.

⁵ Oi Yuda a sot hân nâin gokñâ zen Aposolo kâtñâ zâkonat sâm mindum gawe.

⁶⁻⁷ Gâne nângâm kamân zo birâm Likao-
nia hânân âiwet. Oi zoren Listera sot Derebe kamânân sot kamân mâik mâik tap arip, zoren âi den sinji âlip dâzângom ândiwet.

Listera kamânân Paulo sot Banaba bem zâkonsâwe.

⁸ Listera kamânân a nâi tâip. Zâk kiñ toren toren mom zeip. Zâk mam kâmbonñan gâbâ zo yatâ muyagem mân lân âim gâmâip.

⁹ Zâk zo zem tâi Paulonâ den sinji âlip sâi ek tâi Paulonâ ekñâ itâ nângip, “A zo sâkñâ âlip upapkât nângâm pâlâtân âlip zemñângap.”

¹⁰ Yatâ nângâm den kâtik itâ sâm dukuip, “Gâ kiñgandâ lân zaat kin.” Sâi a zo pirindiñ zaat âim gâip.

¹¹ Oi a kâmut patâ zen Paulonâ sen mârât kulem tuugip, zo ekñâ Likao-
nia denân itâ sâwe, “Bem zagât zet a oset-
niñan ga ândiabot.”

¹² Oi Banaba zâk bem nâi kutñâ Dia, zâkkât kutñâ pindâwe. Oi Paulo zâk den sâsân a oipkât bem nâigât kutñâ Hemesi pindâwe.

¹³ Kamân zoren Diagât namâ nâi kirip. Namâ zorat galem anâ, zâkñâ sâi makau sot neule mem gam kamân mâtâbân namâ tâibân a zinjâ aksik a zagât, zekât sinji makau kom unam urâwe.

¹⁴ Oi Aposolo Paulo sot Banaba zet zo nângâm pârâkpam hâmbâzik mem giñbololoñ mem a osetziñan âim den kwamit patâ itâ sâwet,

¹⁵ “O a ambân, zen dap ue? Net a yennâ, zen yatâ. Net den sinji âlipñâ dâzângoram get. Zen Bem lopio sot kut nâi nâi bon buñ zo kândâtzângom Anutu, ândiândi mariñâ, zâkkât den nângâbigât sâmet. Zâkñâ hân

sot sumbem sot saru sot kut nâi nâi top topñâ muyageziñgip.

¹⁶⁻¹⁷ Oi ândim gawe, narâk zoren a zen nângâziñgi umziñanğât ândiândi mâtâp muyagem ândiwe. Oi zingit mân kubikziñgip. Topñâ nângâbigât buku otziñgâm sâi map sot maanâ sambe muyageziñgi nem seronkwap ândiwe.”

¹⁸ A zagât zo den zo yatâ sâmnâ kwâkâziñgâm den imbanâ sâitâ zekât sinji nalem unat sâm urâwe, zo birâwe.

Paulo kâtñâ kuwe.

¹⁹ Zo ândeitâ Antiokia kamânân gâbâ sot Ikonioñ kamânân gâbâ Yuda a nâmbutñâ, zen gam Listera kamân mâirâp zen sot den sâm saam Paulo kâtñâ kuwe. Kune mom ze muap sâm diim kamân ginñan gei parâwe.

²⁰ Oi zoren ze Yesugât kâmut zen gam haamgum kine Paulonâ zaat kamânân arip.

Hañsâi Paulo sot Banaba zet Derebe kamânân âiwet.

²¹ Oi kamân zoren den sinji âlip sâitâ a ambân donbep patâ zen nângâm Yesugât kâmut urâwe. Yatâ op mâtâp âiwet, zorik puriksâm Listera, Ikonioñ sot Antiokia kamânân âburem gawet.

²² Antiokia kamânân gamñâ Yesugât kâmut nângâm kâtigibigât den dâzângomñâ itâ sâwet, “Nen sâknam kwâkñan ândim Anutu um topñan ândiândiñ, zoren takânat.”

²³ Oi Yesugât kâmut dâp galem a mem sâlâpzângom nalem birâmnâ zenğât opñâ Kembugâren ninâu sâwe. Galem a zen Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkñanğawe. Oi Aposolo zet Kembu zâkkâren zâmbârâwet.

²⁴ Oi Pisidia hân walâm âim Pampilia hânân takâwet.

²⁵ Zoren takâm Perege kamânân den sinji âlip dâzângomñâ Atalia kamânân gei-
wet.

²⁶ Zoren gei wañgâyân zâim âim Antiokia kamânân âiwet. Kamân zoren mârumñan Yesugât kâmut zen Anutugât um lum-
beñan zâpan nep diñ sâm zikâne nep top-
kwap tuum âiwet.

²⁷ Zoren takâmñâ a ambân min-
duziñgâm Anutuñâ galem otzikâm hân

ņâin gokņâ mâtâp mem ziņgi nâņgâm pâlâtânziņoot urâwe, zorat den ziņgi sâm dâzâņgowet.

²⁸ Narâk kârep zo Yesugât kâmut zen sot ândiwet.

15

Paulo sot Banaba zet dengât Yerusalem kamânân zâiwet.

¹ Ândine Yudaia hânân gâbâ a nâmbutņâ Antiokia kamânân gam Yesugât kâmut itâ sâm dâzâņgom ândiwe, “Zen Mosegât gurumin den mân lum kwabâ mân kwarâņgâbi zo ko Kembangât siņgi mân upi.”

² Yatâ sânetâ Paulo sot Banaba zen sot den kwâkâyanġawe. Yatâ op den itâ sâwe, “Paulo sot Banaba sot Yesugât kâmut zengâren gâbâ a nâmbutņâ ziņâ Aposolo sot Yesugât kâmut zengât galem a Yerusalem kamânân ândiwe, zengâren den zo mem âibi.”

³ Yatâ sânetâ Yesugât kâmut ziņâ Paulo sot Banaba sot a nâmbut sâņgonzâņgone âiwe. Âimņâ Poinike sot Samaria hânân kamânņâ kamânņâ a hân nâin gokņâ ziņ Anutugât a urâwe, zorat den siņgi dâzâņgom âiwe. Dâzâņgone Yesugât kâmut zen nâņgâm umâlep patâ urâwe.

⁴ Yerusalem kamânân takâne Aposolo sot Yesugât kâmut sot zengât galem a, zen sâm sâtâre otziņġawe. Anutuņâ tânzâkoi nep tuugitâ bon oip, zorat den siņgi dâzâņgowe.

⁵ Den siņgi zo dâzâņgone Yesugât kâmurân a nâmbutņâ Parisaio zengât kâmurân gâbâ zen itâ sâwe, “Kamân nâin gokņâ zen kwabâ kwarâņgâbi. Oi zen Mosegât gurumin den lubigât sâm dâzâņgobi. Zen zo yatâ mân utne Yesugât kâmurân ândine mân dâp upap.”

Peteroņâ den sâm dâzâņgoip.

⁶ Aposolo sot Yesugât kâmut zengât a sâtņâ, zen den zo sânam minduwe.

⁷ Mindumņâ den âragune ko Peteroņâ zaatņâ itâ sâm dâzâņgoip, “A bukurâpnâ, a hân nâin gok siņgi âlip dâzâņgowan, zo Anutuņâ mârumņan nâ gâsum sâlâpnogi dâzâņgua nâņgâm Yesugât kâmut urâwe, zo nâņge.

⁸ Oi Anutu zâk a umziņ ekmap, zâkņâ Yuda nen Tirik Kaapum niņgip, yatikġâk a hân nâin gokņâ ziņgi igâwen.

⁹ Zen zâk nâņgâm pâlâtân kwatne umziņ saņgon kubik, nen otziņgip, zo yatik otziņgip.

¹⁰ Zen wangât Anutu walânam ue? Kut nâi nâi yâmbâtņâ zo nen sot sâkurâpniņâ lum osiwen. Zo yatigâk hân nâin gok Yesugât kâmut zengât kwâkziņan pânat sâm se?

¹¹ Yatâ buņâ. Nen itâ nâņgen. Yuda a sot hân nâin gokņâ Kembu Yesu um lâklâkņanġât op zâkkât siņgi uen.”

¹² Yatâ sâi a kâmut mindum tarâwe, zen aksik den zo nâņgâm den buņ tarâwe. Tatne Banaba sot Paulo zet Anutuņâ nepziķņâ galem op hân nâin zengâren kulem top top tuugip, zorat den siņgi otziņġawet.

Yakoboņâ den sâm dâzâņgoip.

¹³ Zet dâzâņgom nanġitâ Yakoboņâ den itâ sâm dâzâņgoip, “A bukurâp, den sa nâņġânek.

¹⁴ Mârumņan Anutuņâ hân nâin gok zengâren gâbâ kâmut nâi zâkkât siņgi upigât diiziņgip. Zorat siņgi Simoņâ sâi nâņgen.

¹⁵ Zorat Propete zengât ekabân Kembangât den nâi itâ ziap,

¹⁶ ‘Nâņâ ġâtâm âburem Dawidigât silep bâliap, zo kubikpat.

¹⁷ Siņitņâ sândum kubik tuubat. Oi a ambân zen Kembu noonsâm kârunim mâte otnibi. Hân nâin gokņâ zen nâġât siņgi sâwan, zen yatik upi.

¹⁸ Kembu zâk den yatik sâip. Zo mârumņan sâm muyageip.’

¹⁹ Oi zorat nâņâ itâ san. Niņâ hân nâin gokņâ zen Anutugât a upi, zen kut nâi nâi yâmbâtņâ mân ziņġanat.

²⁰ Ka zen nalem bem mo lopiogât siņgi kwatne zo mân nimbi. Ap ambin zet mân birâyanġâbabot. Zuu bâu ġilâm sot sunum ġilâmņoot zo mân nimbi. Kut nâi nâi zo birâbigât ekap kulemgum ziņġanat.

²¹ Mosegât gurumin den zo mârumņan gâbâ sâkurâpniņandâ topkwap kamân dâp mâpâmâpâse namin sâlâpkum nâņgâm ândimen sot zâkkât den zo kamân dâpniņ

sâm gawen. Zorat nen gurumin den zorat mân sânat.”

Yerusalem kamânân gâbâ ekap pane Antiokia kamânân arip.

²² Oi Aposolo sot a sâtnâ sot Yesugât a kâmut, zen zorat nângâne dâp oi zengâren gâbâ a zagât muyagezikâwe. Nâi kutnâ Yuda, kutnâ nâi Basaba sot a nâi kutnâ Sila. Zet Yesugât kâmurân a sâtnâ urâwet. Zet Paulo sot Banaba zet sot ârândân Antiokia kamânân âibigât sângonzâkowe.

²³ Oi ekap nâi itâ kulemgum zikâne mem âiwet.

“O bukurâpnîâ, bukurâpziñâ Aposolo sot galem a, nen ekap zi kulemgum pen. Oi hân nâin gok Antiokia kamânân sot Siria sot Kilikia hânân ândie, zengât sâtâre opnâ ekap zi pen.

²⁴ Nen mân nângindâ ziren gabâ a nâmbutnâ zengâren gam den nâi dâzângone kwakmak urâwe.

²⁵ Yatâ utnetâ nen nângâm umniñ kânok oi a zagât mem sâlâpzâkoindâ bukuzatniñâ Paulo sot Banaba zet sot zengâren ge.

²⁶ Paulo sot Banaba zet Kembu Yesu Kristo, zâkkât opnâ ândiândiziknâ buñ upapkât mân kenğât op nebân âiwet.

²⁷ Oi zagât Yuda sot Sila sângonzâkoindâ ekabân den ziap, zo lâuziknân gâbâ nângâbi.

²⁸ Tirik Kaapum sot nen nângâm kut nâi nâi yâmbâtñan mân târokwâtnat. Zo yatâ zo ko zingânam sen, zo itâ.

²⁹ Zen nalem bem lopigât sinji sâne zo mân nimbi. Gilâm sot zuu gilâmziñoot mân nimbi. Ap ambin zet mân birâyangâbabot. Zen den zo lum âlip ândibi. Zo yatik. Kelikmelik ândibi.”

Yuda sot Sila âburiwet.

³⁰ Oi a ambân kâmut, zen a zo sângonzângone Âiwe. Âim Antiokia kamânân takâm Yesugât kâmut min-duziñgâm ekap zo zingâwe.

³¹ Zingâne mem sâlâpkum nângâm umziñ âlip oip.

³² Oi Yuda sot Sila zet Propete ândiwetnâ den donbep sâmb dâzângoitâ a ambân umziñ âlip oi Kembugât den luluyân kâtiwiwe.

³³ Oi narâk nâi zet zen sot ândimnâ âiram oitâ bukurâpzik zen um lumbe den dâzâkom sângonzâkone âburiwet.

³⁴ Sila zâk zen sot ândibat sâip.

Paulonâ nebân âibam Sila diigi âiwet.

³⁵ Paulo sot Banaba zet Antiokia kamânân târokwap ândiwet. Zet sot a donbep zen Kembugât den a ambân dâzângom ândiwe.

³⁶ Ândim Paulonâ Banaba itâ sâm dukuip, “Net kamânñâ kamânñâ âim Kembugât den dâzângowet, zoren âim bukurâpnîâ dap yatâ ândie, zo âi zingit nângârat.”

³⁷ Yatâ sâi Banaba zâk Yohane Mareko diinangitâ ârândân âibigât sâip.

³⁸ Mareko zâk mârûm zet sot âim Pampilia hânân zâpamñâ âbureipkât Paulonâ zâk sot âibam nângi mân dâp oip.

³⁹ Oi Paulo sot Banaba zet den sârek op kâsâpagom Banaba zâk Mareko diim wangâyân zâim Kipiro hânân âiwet.

⁴⁰ Paulonâ ko Sila gâsui Yesugât a kâmut ziñâ Kembunâ galemzik upap sâm zâpane âiwet.

⁴¹ Âimñâ Siria sot Kilikia hânân kamânñâ kamânñâ Yesugât kâmut sâm kâtiknân kwatziñgâwet.

16

Paulo Listera kamânân âi Timoteo diigi âiwet.

¹ Paulo sot Sila zet âimñâ Derebe sot Listera kamânân takâwet. Oi Listera kamânân Yesugât kâmurân a nâi ândeip, kutnâ Timoteo. Mamñâ Yuda ambân, Yesugât kâmurân gok. Ibânâ Grik a.

² Yesugât kâmut Listera sot Ikonion kamânân ândiwe, zen Timoteogât nângâne âlipnâ oi Paulo dukuwe.

³ Dukunetâ Paulonâ zâk sot ândibapkât dukuip. Oi hân zoren Yuda a ândiwe, zen kâtep zorat ibânâ Grik a zo nângâwe. Paulonâ zengât opnâ Mosegât gurumin den lum kwabâ kwâkñangip.

⁴ Oi Yesugât kâmut kamânñâ kamânñâ ândiwe, zen den Aposolo ziñ sâm ekabân kulemguwe, zo lubigât dâzângom âiwe.

⁵ Yatâ op tuunetâ Yesugât kâmut kamânñâ kamânñâ, zengâren nep tuum

âine nângâm pâlatânziņ kâtigeip. Oi sirâm dâp a ambân Yesugât kâmurân târokwatziņgâm âiwe.

Pauloņâ Makedonia a nâi egip.

⁶ Oi Asia hânân siņgi âlip sâm âinâ sânetâ Tirik Kaapumņâ pâkekoi Pirigia sot Galatia hân walâm âiwe.

⁷ Âimņâ Misia hân ginņan takâm Bitinia hânân âinâ sâne Yesugât Kaapumņâ mân âibigât sâip.

⁸ Oi Misia hân murukņan âim Taroa kamânân takâwe. Kamân zo saru sâtņan tâip.

⁹ Zoren takâm nâtigân Pauloņâ uman nâi itâ egip. Mâkedonia a nâi muyagem itâ sâm dukuip, “Zen Makedonia hânân gam tânnângobi.”

¹⁰ Pauloņâ uman zo egi itâ sâwen, “Anutu zâk Makedonia hânân âi den siņgi âlip dâzâņgonatkât sap.” Yatâ sâm âinam urâwen. (Taroa kamânân Luka, nâņâ Paulo sot Sila sot Timoteo târokwatziņgâwan.)

Lidia Kembugât ambân oip.

¹¹ Oi waņgâyân zâim Taroa kamân birâm Samorake hân saru tânâmņan takâwen.

¹² Haņsâi waņgâyân âimņâ Neopoli kamânân takâm waņgâyân gâbâ gem Pilipi kamânân âiwen. Kamân zo Makedonia hân zoren kamân patâ nâi. Roma a ziņâ kamân mariņâ op ândiwe. Kamân zoren sirâm nâmbutņâ ândiwen.

¹³ Ândeindâ Yuda a zengât kendon oi kamân âkņan too nâi zeip. Zoren itâ sâm geiwen, “Ziren Yuda a ziņâ ninâu sâme, zorat kabâ nâi ziap mo buņâ? Gei iknâ.” Yatâ sâm geimņâ ambân mindum tatne muyageziņgâm ge tapņâ den siņgi âlip dâzâņgowen.

¹⁴ Zengât osetziņan ambân nâiņâ Anutu mâpâsem ândeip, kutņâ Lidia. Ambân zo Tiatira kamânân gokņâ. Zâkņâ sâņgum neuleņoot pâi kwâlâmarâwe. Ambân zo Kembuņâ okņanņi umņâ pâroņsâi Paulogât den nâņgâm kwâtâteip.

¹⁵ Oi zikņâ sot a ambârâpņâ too saņgonziņgindâ itâ sâm dâtnâņgoip, “Zen nikne nâņgâm pâlatânņoot uangât nâgât

mirin zâi tâtat mâme upi.” Yatâ sâm kâtigem diiniņgi zâiwen.

Paulo sot Sila tâk namin zâparâwe.

¹⁶ Narâk zoren ninâu sânam giarindâ kore ambân nâi muyageniņgip. Ambân zo wâkeņoot ândimņâ a kwâkņan ândim zâibi, zorat topņâ nâņgâm dâzâņgoi mâirâpņâ kât sikum ziņgâmarâwe.

¹⁷ Ambân zorâņâ muyageniņgâm nen sot Paulo moliniņgâm den itâ sâip, “A zi ziņâ Anutu u patâgât kore a ândim Kembugât mâtâp, zorat dâzâņgom ândie.”

¹⁸ Den zorik sirâmņâ sirâmņâ sâm zari Paulo den zo nâņgâm âkonziņgi âburem wâke itâ sâm dukuip, “Nâ Yesu Kristogât sâtkât dâgoga ambân umņan gâbâ takâm âi.” Yatâ sâi takâm arip.

¹⁹ Oi ambân zo patârâpņâ zen kât sikum memarâwe, zorat mâtâp dooņgoip, zo nâņgâm Paulo sot Sila gâsuzikâwe. Oi diizikâm kamân sombemân Roma a sâtņâ mâteziņan zâparâwe.

²⁰ Zâpanņâ Roma a sâtņâ itâ sâm dâzâņgowe, “Zet Yuda aņâ neņgât kamânân gam den sâitâ bâliņâ uap.

²¹ Zet mân orotņâ upi sâm ândiabot. Roma a neņgâren yatâ zo mân upmen, zo uabot.”

²² Oi a kâmut patâ kirâwe, zen um kâlak nâņgâzikâne a sâtņâ ziņâ sâne kâwali a ziņâ hâmbâzik kwâkâm lapitzikâwe.

²³ Doņbep lapitzikâm tâk namin zâpamņâ galem a zâk hâņgi dooņgum dâņ galem otzikâbapkat dukuwe.

²⁴ Dukune tâk namâ tânâmņan umņâ nâin, zoren zâpam kinziņâ nagân saaziki ziwet.

Tâk namâ galem aņâ Kembugât a oip.

²⁵ Nâtik tânâmņan Paulo sot Sila zet Anutu mâpâsem kep mem tarâwet. Yatâ oitâ a tâk namin tarâwe, zen kwamit nâņgâm tarâwe.

²⁶ Oi wâriņ patâ mem namâ zo mem sânsân pâi mâtâp aksik pâroņsâip. Oi tâk namin tarâwe, zengât bitziņan tâk olaiyaņgip.

²⁷ Oi tâk namâ galem a, zâk umanân gâbâ nâņgâm zaat egi mâtâp pâroņsâm kiri

tâk namâ a âim nanje sâmb petņan zemba sâmbum sâkņâ tâmbetkubam oip.

²⁸ Yatâ upâ sâi Paulonâ den kambân sâmb sâip, “Sâkkâ mân tâmbetku. Nen aksik zi hâlâluyâk ten.”

²⁹ Sâi galem a zâkņâ âsakņanğât sâi pindâne namâ kâligen zâim sânnâm sâmbui Saulo sot Sila kinzik topņan ge zeip.

³⁰ Zemņâ namâ umņan gâbâ diizikâmņâ mâsikâzikâm sâip, “Patâzatnâ, Nâ dap op Kembugât a upat?”

³¹ Oi zet itâ sâmb dukuwet, “Gâ Kambu Yesu Kristo nângâm pâlâtâņ kwap Kembugât sinji upan. A ambârâpkâ zen yâtik.”

³² Yatâ sâmb zâk sot a ambârâp Anutugât den dâzânğoip.

³³ Nâtik zorenâk galem anâ diizikâm mârumbamņâ zâkone use oip, zo saņgonzikâwe. Oi zikņâ sot a ambârâpņâ too saņgonziņgâwet.

³⁴ Oi zet mirâņan diizikâm zâim nalemb zikip. Oi zâk sot a ambârâp Anutugâren nângâm pâlâtâņ kwarâwe, zorat umziņ âlip oip.

Paulo sot Sila tâk namin gâbâ gem gawet.

³⁵ Haņsâi a sâtnâ zen kâwali a saņgonzânğoi âim tâk namâ galem a itâ dukuwe, “A zagât zo olaņzikâna arit.”

³⁶ Oi galem a zorâņ nângâm Paulo itâ sâmb dukui, “Nâ olaņzika âibabotkât a sâtnâ den pane gaap. Zorat zet gemņâ âim um lumbeņan ândibabot.”

³⁷ Sâi Paulonâ kâwali a itâ sâmb dâzânğoip, “Net Roma a bonņâ op ândiet. Den nebân mân nâpanņâ laņ a mâteziņan kâmbamņâ lapitnikâm tâk namin nâparâwe. Oi net tik âiratkat se? Zo yatâ buņâ. Ziinâ a ambân mâteziņan diinikâm âi nâpâne âirat.”

³⁸ Paulo zâk den yatâ sâi kâwali a ziņâ âburem âi a sâtnâ dâzânğone zen a zagât zo Roma a bonņâ op ândiwet, zo nângâm pârâkparâwe.

³⁹ Pârâkpam zekâren gamņâ um lumbe den dâzâkom tâk namin gâbâ diizikâm gei kamânziņ birâm âibabotkât dâzâkowe.

⁴⁰ Oi zet tâk namin gâbâ gem Lidiagât mirin zâim Yesugât kâmut ziņgit Kembugâren kâtigem ândibigât dâzânğomņâ âiwet.

17

Paulo sot Sila zet Tesalonike kamânân âiwet.

¹ Paulo sot Sila zet Ampipoli sot Apolonia kamân walâm Tesalonike kamânân takâwet. Zoren Yuda zengât mâpâmâpâse namâ nâi tâip.

² Oi Paulo zâk op ândeip, yatâ op Yuda zengât kendonân mâpâmâpâse namin zâimņâ zen sot den sinji âlip âraguwe. Nep mâme karâmbut yatâ op ândeip. Zâk Kembugât den ekabân den topņâ dâzânğom itâ sâip.

³ “Kristo zâk sâknam nângâm mom zatpapkât den Kembugât ekabân ziap. Oi Yesu kutņâ dâzânğoman, zâk a bâliņan gâbâ mâkâniņgâbapkât mârumbam sâsâņ. Zâk Kristo.”

⁴ Yatâ sâmb dâzânğoi zengâren gâbâ nâmbutņâ zen den zo nângâne bon oi Paulo sot Sila zekâren târokwarâwe. Osetziņan Grik a doņbep ziņâ Kembugât den sinji mârumbam nângâm Anutu mâpâsem ândiwe sot ambân zâizâiņâ nâmbutņâ zen târokwatziņgâwe.

⁵ A ambân doņbepņâ utnetâ Yuda a zen nângâm um kâlak nângâziņgâm zen den kwamit patâ sâmb Yasonğât mirin Paulo sot Sila tarâweyân âi minduwe. Mindumņâ a zagât gâsuzikâm mindumindu patin zâpanam sâwe.

⁶ Paulo sot Sila mân muyagezikâmņâ Yason sot Yesugât kâmut zengâren gâbâ a nâmbutņâ gâsuziņgâm a sâtnâ zengâren diiziņgâm âiwe. Âimņâ itâ sâwe, “A zen hânņâ hânņâ ândim den bâliņ dâzânğom a um gulip kwatziņgâme, a zorâņâ nenğâren ge.”

⁷ Gane Yasonâ sâi mirâņan tâtat mâme urâwe. Zen Roma a kutâgât den kom a kutâ unakņâ muyagiap, kutņâ Yesu sâme.”

⁸ Yuda a ziņâ den yatâ sâne kamân a sot a sâtnâ zen Yason sot bukurâpņâ kâsa otziņgâm den kwamit patâ sâwe.

⁹ A sâtnâ zen Yason sot bukurâpnâ tâk namin mân zâibigât sârn sângân mine zâmbane âiwe.

Paulo zâk Berea kamânân sinji âlip sârn dâzângoip.

¹⁰ Nâtiksâi Yesugât kâmut zen kenjât op Paulo sot Sila sângonzâkone Berea kamânân âiwet. Zoren takâm Yuda zengât mâpâmâpâse namin zâi den sinji âlip dâzângowet.

¹¹ Kamân zoren Yuda a zen a âlipnâ. Zen Tesalonike a yatâ bunâ, gât ko den sinji âlipnâ nângâm âknâliwe. Dinziqnâ zo bonjâ mo sarâ sârn sirâm dâp Kembangât den ekabân sâlâpkum nângâwe.

¹² Oi zengâren gâbâ donjebnâ Yesugât kâmut urâwe. Oi Grik a ambân patâ nâmbutnâ, zinâ zengâren târokwârâwe.

¹³ Paulonâ Berea kamânân Anutugât den sâi sinji Tesalonike kamânân ari Yuda a zin nângâwe. Nângâm Berea kamânân âim kâsa otzikâbigât a ambân dâzângowe.

¹⁴ Yatâ utne Yesugât kâmut zen zo nângâm zorenâk Paulo sot a nâmbutnâ sângonzângone saru sâtnan geiwe. Ka Sila sot Timoteo zet kamân zoren ândiwet.

¹⁵ Oi a zen Paulo diim âi Atejn kamânân pane itâ sârn dâzângoip, "Zen âi sâne Sila sot Timoteo zet kek gâbabot." Sâi a zen âburem âiwe.

A zen Paulogât den birâwe.

¹⁶ Paulo zâk Atejn kamânân Sila sot Timoteo, zekât mambât ândim ejn lopio donjeb tatne zinjit umjâ kârâp oip.

¹⁷ Oi Yuda a zengât mâpâmâpâse namin zâim Yuda a sot Grik a nâmbutnâ zen Anutu mâpâsemarâwe, zen sot âraguwe. Oi sirâmjâ sirâmjâ kamân sombemân a muyagezinjâm sinji âlip dâzângoip.

¹⁸ Kamân zoren a nângânângâzin patâ, Epikue a kâmut sot Stoike a kâmut, zengâren gâbâ a nâmbutnâ zen Paulo sot den âraguwe. Oi nâmbutnandâ Paulogât itâ sâwe, "A zi nângânângânâ bunj den lajn sap. Zâk wan wan den sârn taap?" Nâmbutnandâ itâ sâwe, "Zâk lopio unaknangât den sap." Paulo zâk Yesugât den sot mom zaatzaatnangât den sâi zen yatâ sâwe.

¹⁹⁻²⁰ Yatâ sârn mindumindu sombemân diim zâimnâ sâwe, "Den unaknâ sat, zo nângânatkât sen. Den mârâtnâ, zorat topnâ sapsuna nângânâ."

²¹ Atejn kamân mâirâp sot kamân nâin goknâ zen sot ândiwe, zen den unaknâ nângânarn den âragum ândiwe.

Paulonâ Kembangât topnâ dâzângoip.

²² Paulo zâk Areo den sâsâjn sombemân kin a itâ sârn dâzângoip, "Atejn mâirâp, nâ topzin ek nângan. Zen lopio donjeb sobim bimbî kwatzinjâme.

²³ Nâ kamânzinan âim gam lopiozinâ eknâ lopiogât nalem pâpannan den itâ zei sâlâpkuan, 'Nalem pâpannâ zi bem lopio nâigât sinji, kutnâ mân nângen.' Mân nângâm mâpâsime, zorat topnâ dâzângobâ.

²⁴ Anutu zâk hân muyagem kwâknan kut nâi nâi pâip. Zâk hân sot sumbem zorat marijâ. Zo namâ a betnâ tuutuun, zoren tâtat mâme mân opmap.

²⁵ A zengât kut nâi nâi tuume, kut zo mân kârump. Zâknak a ândiândinâ sot Kaapum sot kut nâi nâi zo ninjâmap.

²⁶ A hânân ândien zo sâi a kânokâren gâbâ muyagem lajn kârâm hânân a kâmutnâ kâmutnâ muyagem lajn kârâm âiwen. Oi muyagem âinat, narâk sot danjon zo zâknak sârn ninjip.

²⁷ Nen umninandâ Anutu kârump âim muyaginatkat yatâ oip. Zâk kârebân bunâ, gootninan a hutnângon ândiap. Den nâi itâ ziap,

²⁸ 'Nen zâkkât ândiândin umnan ândim kut nâi nâi upmen.'

Zengâren gâbâ a nâmbutnandâ zitâ sâwe, 'Nen zâkkâren gâbâ âsagiwen.'

²⁹ Anutugât nângindâ lopio yatâ mân upap. Lopio kât âlipnâ a bitzinandâ sobime. Oi nen Anutugâren gâbâ muyagiwennâ nângindâ Anutu zâk lopio yatâ mân upap.

³⁰ Mârumpnan kwakmak ândiwen. Anutunâ ninjitnâ birâm ândeip, zorat narâk âkip. Irak ko a aksik umnin melânatkat sap.

³¹ Zâk narâk pâip, zo ziap. Zoren hânjâ hânjâ topninâ sârn muyagemjâ hânjâ

ningâbap. Oi a nâi, zâk nep zo tuubapkât gâsum kwânângip. Oi hân a aksik zâkkât nângindâ bon upapkât mumunjan gâbâ mângei zaat ândiap.”

³² Paulo zâk mumunjan gâbâ zaatzaat, zorat den sâi nâmbutnâ zinj mem gei kwâkwat den sâwe. Oi nâmbutnâ zinjâ sâwe, “Den zo narâk nâin ko sâna nângânat.”

³³ Yatâ utnetâ Paulonâ zâmbam arip.

³⁴ A nâmbutnandâ Paulogâren pâlâtân op Yesugât sinji urâwe. Oi zengât osetzinjan kamân zorat a sâtnâ zengât kâmurân gok kutnâ Dionisio. Oi ambân nâi kutnâ Damari sot nâmbutnâ ândiwe.

18

Paulonâ Korinti kamânân sinji âlip nep tuugip.

¹ Paulonâ Ateņ kamân birâm Korinti kamânân arip.

² Zoren Yuda a nâi muyageip, kutnâ Akwila. Zâk Ponto hânân goknâ. Oi ambinnâ Pisisila zâk sot Italia hânân ândeitâ Roma a kutâ Kalaudio, zâknâ Roma kamânân Yuda a ambân tarâwe, zo molizingip. Oi zet zo birâm Korinti kamânân âiwet.

³ Paulo zâk zekât mirin zâri tâtat mâme urâwe. Wangât, zet nep ârândânj tumarâwet, zorat zekâren zari tarâwe. Zengât nep ko hâmbâ silep tuumarâwe.

⁴ Yuda zengât kendon dâp Paulo zâk mâpâmâpâse namin zâim Yuda a sot Grik a sinji âlip dâzângoip nâmbutnâ zen Yesugât kâmut urâwe.

⁵ Oi Sila sot Timoteo zet Makedonia hânân gâbâ gâitâ Paulo sinji âlip nep zorârâk nângâm ândei. Zâknâ Yuda a itâ sâm kâtigem dâzângoip, “A bâlinjan gâbâ mâkâningâbapkât mârûm sâsân, Kristo, zâk Yesu.”

⁶ Yatâ sâi Yuda a zen diņâ birâm kâsa okņangâne zâknâ hâmbânjan gwapwap koi gei itâ sâm dâzângoip, “Tâmbetagogi, tosa zo nâgât buņâ. Ziinâ upap. Zorat nâ kândâtzângom hân nâin gok zengâren âibat.”

⁷ Yatâ sâm a nâi kutnâ Titeo Yusito, zâk Grik anâ Yuda a zen sot ândim Anutu hurat kwâkņangâm ândei, zâkkât mirâ zo Yuda

zengât mâpâmâpâse namâ ginjan krip. Paulonâ zâkkât mirin âi tâtat mâme oip.

⁸ Mâpâmâpâse galem a kutnâ Kirispo, zâk sot a ambârâpnâ zen aksik sinji âlip nângâm Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkņangâwe. Oi Korinti a zengâren gâbâ donbepnâ sinji âlip nângâm Yesugât kâmut utne too sanğonzingâwe.

⁹ Paulonâ nâtik nâin uman egi Kembunâ itâ sâm dukuip, “Gâ mân kenğât otnan. Sinji âlip sâm mân birâban. Sâmņik ândiban.

¹⁰ Nâ galem otgiga anâ mân gobi. Kamân ziren nâgât sinji a donbep ândie.”

¹¹ Yatâ sâm dukui Paulonâ kamân zorat a Anutugât den dâzângom ândei kâin kiin nâmburân karâmbut âkip.

Paulo sâkņanâk sâne a sâtnandâ dinzin birip.

¹² Oi Galion zâk Grik hânân a sâtnâ patâ op ândei Yuda a zen um kânok opnâ Paulo kâsa okņangâm gâsum diim a sâtnangâren âiwe.

¹³ Diim âim Paulogât itâ sâm dukuwe, “A zi zâk Anutugât gurumin den komnâ mâtâp unakņan âim Anutu mâpâsibigât sâmap.”

¹⁴ Yatâ sâne Paulonâ den hâunâ sâbam oi Galionâ Yuda a itâ sâm dâzângoip, “O Yuda a, a zi bâlinj op tosa patâ muyagei sâi dinzinâ nângâbam.

¹⁵ Zen sâkurâpzinâ zengât den kâtik sot den nâmbutnâ âragum diim ge, zorat nâ mân kubikpat. Ziinjak kubikpi. Zo nâgât nep buņâ.”

¹⁶ Yatâ sâm molizingi gem âiwe.

¹⁷ Oi a zen aksik patâ mâpâmâpâse galem a kutnâ Sostene gâsum lumnâ a sâtnangât mâtenjan kom mem nâi nâi utne zingitnâ mân nângânângâ oip.

Paulo zâk âburem Antiokia kamânân arip.

¹⁸ Paulo zâk Korinti kamânân ândim zâim Yesugât kâmut kândâtzinj kelik Siria hânân âibam arip. Pisisila sot Akwila zet zâk sot ârândânj âiwe. Kenkereaikamânân takâm kâuknâ mânângârip. Zorat mârûmņan Anutu mâtenjan den sâm kâtigem kâuknâ mân mânâgât ândei.

19 Zobâ wanğâyân zâim Epeso kamânân takâm kâsâpagowe.

Oi Paulonâ mîpâmîpâse namin zâim Yuda a zen sot den sinği âlip âraguwe.

20 Oi zen sot ândibapkât sâne itâ sâm dâzânğoi,

21 “Anutuñâ sâi nâ du zengâren âburem gâbat.” Yatâ sâm kelikmelik otziñgâm wanğâyân zâim Epeso kamân birâm arip.

22 Âimñâ Kaisarea kamânân takip. Zoren takâm Yesugât kâmut kândâtziñ kelik den dâzânğom Antiokia kamânân âburem arip.

23 Paulo zâk Antiokia kamânân mâik nâi ândim zâmbamñâ sinği âlip nebân du arip. Oi Galata sot Pirigia hânân kamânñâ kamânñâ Yesugât kâmut ândiwe, zo sâm kâtikñan kwatziñgâm arip.

Apolo zâk Epeso sot Korinti kamânân sinği âlip nep tuugip.

24 Oi Epeso kamânân Yuda a nâi gâip, kutñâ Apolo. Zâk Alesandiria kamânân gok. A zo nânğânânğânâ patâ. Zâk Kembugât den ekabân sâlâpkum nânğâm nanğip.

25 A zo Kembugât topñâ zo dukune nânğâm nanğip. Too sanğon nep ko Yohanegârâk nânğipñâ Yesugât sinği imbanânğoot dâzânğom ândeip.

26 Zâk Yuda a zengât mîpâmîpâse namin zâim sinği den kenğât buñ, lâu bâbâlan sâm dâzânğoi. Zoren sinği âlip sâi Pisisila sot Akwila zet nânğâm buku okñanğâm diim âi Anutuğât den nâmbutñâ dukum nanğâwet.

27 Oi Apolo zâk Grik hânân âibâ sâi Yesugât kâmut zen ekap nâi kulemgum Yesugât kâmut Grik hânân ândiwe, zengât pindâne mem arip. Ekap zoren den itâ zeip, “Zen a zi buku okñanğâbi.” Den yatâ kulemgum pindâne arip. Âimñâ Korinti kamânân takâm Anutuñâ tângoi Yesugât kâmut itâ betziñan meip.

28 Kembugât den ekabân gâbâ Yuda a den dâzânğom sâip, “A bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât mârûm sâsân, Kristo, zâk Yesu.” Zâkñâ minduminduyân den yatâ sâm Yuda zengât den zo mem ge kwatziñgip.

19

Paulonâ Epeso kamânân Yohane arâp muyageziñgip.

1 Apolo zâk Korinti kamânân ândei Paulonâ hân mâtâp âim Epeso kamânân takâm Yohanegât arâp nâmbut muyageziñgip.

2 Oi mâsikâziñgâm sâip, “Zen Kembugât den sinği âlip nânğâm, nânğâm pâlâtân kwapñâ Tirik Kaapum sot urâwe mo buñâ?” Sâi ziñâ sâwe, “Buñâ. Tirik Kaapum ândiap, zorat sinği mân nânğâwen.”

3 Sâne itâ sâm mâsikâziñgip, “Zen nâigât korân too sanğonziñgâwe?” Sâi itâ sâm dukuwe, “Nen Yohanegât too sanğonziñgâwe.”

4 Sâne Paulonâ itâ sâm dâzânğoi, “Yohane zâk a umziñ melânbigât too sanğonziñgâm itâ sâm dâzânğoi, ‘A nâi bet gâbap, zen zâk nânğâm pâlâtân kwâkñanğâbi.’ Den zo Yesugât op sâip.”

5 A zen den so nânğâne Kembu Yesugât korân too sanğonziñgâwe.

6 Too sanğonziñgâne Paulonâ bikñâ kâukziñan pâi Tirik Kaapum zengâren gei Kembugât den gându unakñan sâwe.

7 A yatâ urâwe, zen kiin zagât yatânâ urâwe.

Paulonâ sinği âlip nep sot sen mârât kulem top top tuugip.

8 Paulo zâk Yuda a zengât mîpâmîpâse namin âsâbân zâimñâ kenğât buñ sinği âlip dâzânğom ândei kâin karâmbut âkip. Anutuğât um topñan ândiândiñanğât den sâm bâbâlan kwap dâzânğoi.

9 Oi a nâmbutñâ zen um kâtik opñâ Yesugât den kândâtkom a ambân mâteziñan den bâliñâ sânetâ Paulonâ birâziñgip. Oi Yesugât kâmut, zenâk diiziñgâm sirâmñâ sirâmñâ a nâi kutñâ Tirano, zâkkât mirin minduziñgâm zen sot âraguwe.

10 Kendon patâ zagât umñan zo yatâ op ândei Yuda a sot Grik a Asia hânân ândiwe, zen aksik Kembugât topñâ nânğâwe.

11 Oi Anutuñâ Paulo mam okñanği sen mârât kulem nâi nâi tuugip.

12 Zorat a zen Paulogât hâmbâ mot mem ândeip, zo mem mâsekziñğoot zengâren

mem âine gâsune sâkziņ âlip urâwe. Yatâ utne wâkeņâ a umziņan gâbâ takâm âiwe.

Kware suņa a ândiwe.

13 Oi Yuda a nâmbutņâ sâgân sâmbu opņâ hânņâ hânņâ âim gam ândim zâizâiņ op Kembu Yesugât kot zo sâm wâke molizingânat sâm wâkeziņoot itâ sâm dâzângowe, “Yesu kutsiņiņâ Paulonâ sâmap, zâkkât korân sa âiban.”

14 Yuda zengât tirik namâ galem a patâ ñâi kutņâ Sikewa, zâkkât narâpņâ nâmburân zagât, zen Paulo ekņâ yatâ urâwe.

15 Yatâ op sâne wâkeņâ den itâ sâm dâzângoip, “Yesu sot Paulo zo nângâzikan. Zen ko waniņ gokņâ?”

16 Wâkeņâ yatâ sâi a wâkeņoot zo kâwali imbaņâ mem zângom mem kâbakgwâbakņe otziņgâm hâmbâziņ mem giņbololoņ mei sâk bârak sot gilâmziņoot mirin gâbâ pâtan âiwe.

17 Zorat den siņgi Epeso kamânân Yuda a sot Grik a zen zo nângâm keņgât urâwe. Oi Kembu Yesugât kutņâ sâm âlip kwâkņangâwe.

18 Oi Yesugât kâmut, zengâren gâbâ doņbep patâņâ gam mârumņan gâbâ kware suņa op gâwe, zorat den siņgi sâm kâkņan parâwe.

19 Kware suņagât ekap mem ândiwe, zo mem a mâteziņan kârâp une seip. Oi ekap zorat sângânņâ sâlâpkum mâpotne kât ekap 4 tausen yatâ oip.

20 A ziņâ yatâ utnetâ Kembangât denņâ imbaņâ mem kâtigemņâ laņ kârâm arip.

Paulonâ Yerusalem kamânân âibam oip.

21 Paulo zâk nep zo tuum naņgi Kaapumņâ okņanggi Makedonia sot Grik hân âi walâzikâm Yerusalem kamânân âibatkat sâip. Oi itâ sâip, “Nâ Yerusalem kamânân âim âburem Roma kamânân âibat.”

22 Oi âibam berân mâme nep a zagât Timoteo sot Erasto sângonzâkoï Makedonia hânân kâdom op âiwet. Zâk zikņik zoren mâik ñâi ândeip.

Atemis bem lopio, zâkkât kwamit patâ urâwe.

23 Narâk zoren Epeso kamânân um kâtik a zen siņgi âlipkât den kwamit patâ urâwe.

24 Zoren kâtnâ lopio tuutuunâ a ñâi ândeip, kutņâ Demeterio. A zorâņâ Atemis lopio namâ dâpņâ mâik mâik kâtnâ tuugi a ziņâ sângân mine zâk sot nep arâpņâ kât doņbep muyagiwe.

25 Oi Demeterionâ nep a gakârâpņâ minduziņgâm itâ sâm dâzângoip, “A, zen nânge. Nepniņâ zorâņâ kât sikum muya-geņiņgâmap.

26 Oi a ñâi ga ândiap, kutņâ Paulo. Zen zâkkât topņâ nânge. Zâkņâ Epeso kamânân gok sot Asia hânân kamân dâp a doņbep um gulip kwatziņgâm itâ sâm dâzângomap, ‘A betņâ lopio tuutuunâ, zo bon buņâ.’

27 Zâk yatâ oi a ambân zen nepniņangât nângâne gigiņâ upap. Bemniņâ Atemis zâkkât kutņâ gigiņ oi namâņâ zi gâugâu gâsubap. Oi Asia hânân sot hân nâmbutņâ a aksik patâ zen zâk mâpâsime, zo dap op buņ upap?”

28 Demeterionâ den yatâ sâm dâzângoï nângâm umziņan kuk op den yu kambâņ sâm itâ sâwe, “Atemis Epeso kamânân gok, zâk kutņâ patâ.”

29 Yatâ sâm den kwamit patâ utne kamân mâirâp zen aksik den kwamit patâ opņâ mindumindu sombemân âiwe. Oi Makedonia a zagât Paulo sot âiwet, kutzikņâ Gaio sot Aristako, zet gâsuzikâm diizikâm âiwe.

30 Oi Paulonâ siņgi nângâm zaat sombemân âibam oi Yesugât kâmut ziņâ angân kârâņangâwe.

31 Oi kamân zorat a sâtnâ nâmbutņâ Paulo buku okņangâm ândiwe, zen Paulo sombemân mân âibapkât den pane arip.

32 Mindumindu kabâņan a ambân nâmbutņandâ den ñâi sâne nâmbutņangoot ñâi sâne den gulip oi doņbep ziņâ den topņâ mân nângâwe.

33 A zen yatâ op kine Yuda a zen, zengât bukuziņâ kutņâ Alesande mem aline a osetziņan kin den dâzângobam op den mân sâbigât bikņandâ dâp tuugip.

34 Yatâ oi a zen a ândopņâ, Yuda gokņâ ek nângâmņâ zen aksik patâ den yu kambâņâ itâ sâwe, “Atemis Epeso kamânân gok, zâk kutņâ patâ.” Zen narâk kârep den zo sâm kirâwe.

³⁵ Yatâ utne den galem a gamñâ sâi hirinjâne itâ sâi dâzangoip, “Epeso mâirâpnâ, kamân zirat Atemis patâniñangât namâ sot lopio sumbemân gâbâ gem geip, zorat galem a ândien. Zo a ambân zen aksik nânge.

³⁶ Gât ko zen umziñ diim gei kut nâi nâi lañ mân upi.

³⁷ A sâkziñanâk se, zen lopioniñangât namin âim kut nâi nâi mân tâmbetkuwe. Zen Atemis mân sâi bâliñ kwâkñange.

³⁸ Oi Demeterio sot nep a gakânâ, zen a nâigât tosa muyagibi, oi ko den sapsusun narâkñan a sâtnâ zengâren sâne kubikpi.

³⁹ Zengâren den nâi ziap, oi ko a sâtnâ zengât minduminduyân mem âibi.

⁴⁰ Zen itârâñ den lañ sânetâ kâmbam muyagibam uap. Zorat a kutânâ nengât nâñgi mân dâp oi kubikniñgâbap.”

⁴¹ Den galem a zorânâ den yatâ sâi dâzangoi kâsâpagom âiwe.

20

Paulo zâk Makedonia sot Grik hânân arip.

¹ Den kwamit patâ buñ oi Paulonâ Yesugât kâmut diizingâm den dâzangomñâ kândâtziñ kelikñâ Makedonia hânân arip.

² Hân zoren âim Yesugât kâmut kâtigibigât den donbep dâzangomñâ walâzingâm Grik hânân arip.

³ Zoren kâin karâmbut ândim saruyân geim wanğâyân zâim Siria hânân âibâ sâi Yuda a ziñâ kunam sipkune wanğâ birâm Makedonia hân mâttâp arip.

⁴ Oi a itâ zorân zâk sot âiwe. Berea kamânân gok Sopate, zâk Piroregât nanñâ. Tesalonike kamânân gok Aristako sot Sekundo sot Derebe kamânân gok Gaio sot Timoteo sot Asia hânân gok Tikiko sot Toropimo.

⁵ A yatâ zorân kâdom âi Taroa kamânân mambâtningâm ândiwe. (Pilipi kamânân nâ Luka Paulo kândianğâm betniñan sâne âiwen.)

⁶ Oi Yuda zengât nalemm niniñangât kendon patâ kutñâ Pasowa, zo âki Pilipi kamânân gâbâ wanğâyân zâim âim tâindâ sirâm bâtnâmbut oi Taroa kamânân

takâwen. Zoren sirâm nâmburân zagât ândiwen.

Paulonâ Taroa kamânân katep nâi mumujan gâbâ mânggeip.

⁷ Sirâm nâmburân kânokgât kendonân nen nalemm ninam minduwen. Paulo zâk hanşâi âibat sâi den dâzangom kiri ma nâtik tânâmñâ oip.

⁸ Mirâ umñâ tarâwen, zoren kârâp âsakñâ donbep seip.

⁹ Oi katep nâi kutñâ Eutiko, zâk Paulonâ den sâi nângâm tap mâttâp mâigân gâbâ uman nelâmkoi zem hânân gei koi zeim mem zaatne moip. Oi mirâ zo kârep patâ. Um karâmbut kwâkñan topñan. Zoren kwâkñan gâbâ gei koip.

¹⁰ Paulonâ geimñâ katep zo kwârakum lumñâ itâsâm dâzangoip, “Âigirâp mân utnek. Zâk umñâ mângim ziap. Mân muap.”

¹¹ Yatâ sâmñâ mirâ umñan zâim nalemm kâsâpkum nemñâ zen sot âragum tatne hanşâip. Hanşâi zâmbam arip.

¹² A zen katep zo diim mirâziñan zâim umziñ âlip oip.

Paulonâ Milete kamânân arip.

¹³ Nâmbutñâ nen Paulonâ sâi wanğâyân zâim Aso kamânân kâdom âiwen. Paulo zâk hân mâttâp âim Aso kamânân wanğâyân zâibam oip.

¹⁴ Oi ko Aso kamânân âim muyageningâm wanğâyân zâi niñgiri ârândân âiwen. Âimñâ Mitilene kamânân takâwen.

¹⁵ Zobâ sirâm nâin âim Kio hân walâwen. Zobâ sirâm nâin Samo kamânân takâwen. Zobâ sirâm nâin Milete kamânân âi takâwen.

¹⁶ Paulo zâk Yerusalem kamânân kek âibat sâi Epeso kamânân mân âim Milete kamânân arip. Asia hânân ândei Yuda zengât kendon Pentekos, zorat narâk walâbapkât op Yerusalem kamânân kek âibatkat sâip.

Epeso kamânân gâbâ Yesugât kâmut galem a gâne den dâzangoip.

¹⁷ Milete kamânân gamñâ Paulonâ a sângonzangoi Epeso kamânân âim Yesugât kâmut zengât galem a diizingâne gawe.

18 Gane Paulonja ita sam dazangoip, "Na Asia hanan gam zengaren nep tuum gawan. Zo topnan gabâ nangam nanje.

19 Na a ginjandâ Kembangat kore op andiwan. Oi Yuda zen kasa otninetâ sâknam kwaknan andim isem andiwan.

20 Oi den dazangobatkât naji man ziap. Zen alip upigat den singi alipna sombeman sot mirin aksik dazangowan.

21 Oi Yuda a sot Grik a, zen umziŋ melana Anutu matenan Kembuniŋa Yesu Kristo nangam palatan kwaknanŋabigat dazangowan.

22 Irak ko Kaapumna umnan saam dinigi Yerusalem kamanan aibaman. Zoren aria kut naji naji otnibi, zo man nanjan.

23 Ka Tirik Kaapumna ita tirapnogap. Zoren aria tak namin nabane tap sâknam nangabat.

24 Na andiandinangat nangam kengat man uan. Na andiandinâ man angan karabat. Kembu Yesuna nep diŋ sam nigip, zoric tuum aibatkat nanjan. Anutu um lumbenangat den singi sa lan karabakat nep diŋ sam nigip.

25 Oi naji sa nangane. Na Anutu um topnan andiandigat den singi dazangom osetznan andia nikme, zo dum zagatna sangana man nikpi.

26 Itaran dazangua nangane. Zengaren gabâ naji tambetagobap, zorat tosa nagan man zimbap.

27 Wangat, na Anutugat den singi alip zo aksik dazangowan. Naji man birawan, zorat tosa nagan man ziap.

28 Zen ziiŋak galem orangam kamut gakaziŋa galemziŋ upi. Tirik Kaapumna zo zengat galem a sam zambarip. Kembangat kamut zo Yesu zagna gilamandâ kwâlaziŋip, zen galem otzangam andibi.

29 Na ita nanjan. Na biraziŋgam aria a nambutna zen wau ulin yatâ tambetzangonam gabi.

30 Oi osetznan gabâ a nambutna muyagemna zen a nambutna zengat a upigat den baliŋ sam um gulip kwaziŋgabi.

31 Zorat zen galem orangam andibi. Kendon patâ karambut zorat umnan siram natik zo girem den dazangom isem gawan. Zen zorat nangam andibi.

32 Oi na Anutugaren zambaran. Zen Anutugat lumbena den zo nangam andibi. Yatâ utne Anutuna tanzangoi bonna muyagibi. Yatâ onna a amban mem kubiziŋip, zen sot onna bonna muyagibi.

33 Na a najigaren kat sikum mot man mimbatkat sawan.

34 Nina sot arapna nengat bitnanda tuga muyagei mem nem andiwen, zo alip nanje.

35 Na matapna dazangom nangawan. Zen nep katigem tuune kat mot muyagei a amban kanpita zo zingabigat man kwakpi. Matap zo tirapzangowan. Oi yatik onna zen Kembu Yesu den ita saip, zo nangam andibi. Den zo ita,

'Kut naji naji mimiŋ, zo alipna. Ka kut naji naji zingaziŋan, zoran umalep zaziŋ.'

36 Paulo zak den yatâ sam dazangom simin liim zen sot ninau saip. Ninau sai isemna lum kandat kelikna pane arip.

37-38 Oi ita sam dazangoip, "Zen dum zagatna sangana man nikpi." Yatâ sai umziŋ baliŋ oi zo yatâ lum kandatna kelikna diim wangayan ai parawe.

21

Paulo Yerusalem kamanan aibam wangayan zarip.

1 Oi nen zambaran tanatan aimna han naji kutna Koo, zoren takawen. Mirâ hanai Rodo hanan aim zobâ Patara kamanan ai takawen.

2 Kamân zoren wangâ naji Poinike hanan aibam op tai zoren zaiwen.

3 Zobâ aimna Kipro han eginâ yangagen tai ek walam aiwen. Ai Siria hanan aim Tiro kamanan takawen. Zoren wangana sikum pam taip.

4 Pam tai nen kamanan zai Yesugat kamut muyageziŋgam siram namburan zagat tarawen. Oi Tirik Kaapumna otzangi Paulona Yerusalem kamanan man aibatkat sawe.

5 Zoren andeinda wangâ aiain narak oi a amban sot katep zen aksik diiniŋgam kamân akan sagan geiwen. Geimna simin liim ninau sawen.

6 Ninau samna abanangam zen kamanan zaine nen wangayan zaiwen.

Propete Agabonâ Paulogât den sâip.

⁷ Oi Tiro kamânân gâbâ Tolemaio kamânân takindâ wangâyân âiainjâ zo âkip. Yesugât kâmut nâtik kânok zen sot ziwen.

⁸ Haņsâi kamân zo birâm Kaisarea kamânân âi takâm Pilipogât mirin zâiwen. Pilipo zâk mârûm a nâmburân zagât nalem kâsâpkum zingâmarâwe, zengât kâmurân gok. Zâkkât mirin zâiwen.

⁹ Zâkkât bârarâp kimembut sigan ândiwe. Zen Propete yatâ op Kembangât den sâmarâwe.

¹⁰ Oi sirâm nâmbutjâ zoren tâindâ Yuda hânân gâbâ Propete nâi kutjâ Agabo, zâk nengâren gâip.

¹¹ Gamjâ Paulogât inzutjâ memjâ zikjâ kiņ bik saamjâ itâ sâip, “Tirik Kaapumjâ itâ sap, ‘Inzut zi marinjâ zâk Yerusalem kamânân zari Yuda a zinjâ itâ okņangâm kamân nâin gok zengât bitzinan pambi.’”

¹² Den yatâ sâi nen sot kamân mâirâp nen aksik Paulo Yerusalem kamânân mân zâibapkât sâwen.

¹³ Dukuindâ itâ sâip, “Zen wangât isem umbâlâ otnige? Nâ Kembu Yesugât op mumbatkât mân kengât uan.”

¹⁴ Den dukuindâ mân nângâm kâtigei birâm itâ sâwen, “Kembangât den kâtigibap.”

Paulo zâk Yerusalem kamânân zariip.

¹⁵ Narâk zo âki Yerusalem kamânân zâinatkat kubikanğâwen.

¹⁶ Oi Kaisarea kamânân gâbâ Yesugât kâmut zengâren a nâmbutjâ zinjâ di-iningâm Nason zâkkât mirin nâmbârâwe. Nason zâk mârûmņan Kembangât a oip. Zâk Kipro gokjâ.

¹⁷ Oi zobâ âi Yerusalem kamânân takindâ Yesugât kâmut nâmbutjâ zinjâ sâtâre op buku otningâwe.

¹⁸ Haņsâi Paulo sot nen ârândâņ Jakobogâren âiwen. Zâi tâindâ Yesugât kâmut galem a zen gawe.

¹⁹ Gane Paulonjâ bitzin kom Anutunjâ mam okņangi kamân nâin gok zengâren nep tuugip, zorat den sinji dâzangom naņgip.

Paulo zâk zengât den nângip.

²⁰ Paulonjâ den sinji dâzangom naņgi nângâm Anutu sâm âlip kwâkņangâmjâ itâ sâm dukuwe, “Bukuninjâ Paulo, nângat. Yuda a donbep patâ Yesugât kâmut op ândie. Zen aksik Mosegât gurumin den lum kâtigie.

²¹ Gâgât den itâ gâi nângâme, ‘Yuda a hân nâin âi ândie, zen Mosegât den birâbigât dâzangomap. Zen murarâpzinjâ mân kwabâ kwatzingâbigât dâzangomap. Sâkurâpninğât gurumin den, zo mân lubigât sâmap.’

²² Kamân ziren Yuda aņjâ gâgât yatâ nângâme, gât ko dap utnat?

Gâ Yerusalem kamânân gaat, zorat sinji nângâm naņgâbi. Nângâmjâ mindubi.

²³ Gât ko nen den nâi dâgogindâ zo upan. Nengâren a kimembut ândie. Zen Anutu mâtenan den sâm kâtigem kâukzinjâ mân nângât ândime.

²⁴ Oi gâ zengâren târokwatgigindâ sii nalem kwâlâna om kâukzinjâ mânângâtpi. Gâ yatâ otna a ambân zen gek itâ nângâbi, ‘Zâkkât den nângâwen, zo bon bujâ. Zâk gurumin den lum ândimap.’

²⁵ Hân nâin gokjâ zinjâ Yesugât kâmut urâwe, zengât den itâ sâwen, ‘Zen nalem bem lopiogât sinji sâne mân nimbi. Zuu gilâm sot zuu gilâmzinjoot mân nibi. Ap ambin, zet mân birâyangâbabot.’ Zo yatâ sâm kâtigiwen.”

²⁶ Yatâ sâne Paulo zâk dinzinjâ nângâm a kimembut zengâren târokwaip. Haņsâi too saņgonjâ tirik namin zâiwe. Sâkzinjâ kubikanğâm Anutugât sinji nalem pânâ utnetâ Paulonjâ tirik namâ galem a zorat dukuip.

Paulonjâ tirik namin zari gâsuwe.

²⁷ Nep mâme nâi âkâkâņan Paulonjâ tirik namin zâi tâi Asia hânân gâbâ Yuda a nâmbutjâ zinjâ zâk ekjâ a aksik kâsa okņangânat sâm gâsuwe.

²⁸ Gâsumjâ den kâtikjâ sâm sâwe, “O Isirae a, ga betninan minek. A zirâņ hânjâ hânjâ ândim Yuda a kâsa otningâmjâ Mosegât den sot tirik namâ zorat mem gei kwâkwat den sâm dâzangomap. Oi tirik namâninan Grik a diizinjâ zâine mân dâp uap.”

29 Paulo zâk Epeso kamânân goknâ Toropimo, Yuda a buņ, zâk sot kamânân âim gâitâ eknâ zorat sarâ itâ sâwe, “Paulonâ tirik namin diim zâim geip.”

30-31 Paulo zâk yatâ oip sâne kamân mâirâp ziņ aksik umziņ bâliņ oi zaatnâ mindum gawe. Oi a nâmbutņandâ Paulo gâsum diimnâ tirik namin gâbâ âkņan giwe. Diim gine mâtâp doonģuwe. Paulo gâsumnâ kune mumbapkât utne siņgi zo Roma kâwali a galem zâkkâren ari itâ nânģip, “Yerusalem a zen aksik kâsa gâsâyague.”

32 Den yatâ nânģâmņâ zorâņak kâwali a galem patâņâ arâpņâ sâtnâ sot yen gâsuziņgi sârârâk kârâm âiwe.

Oi Yuda a zen Paulo kom tatne kâwali a galem patâ sot kâwali a, zen gane ziņgit birâwe.

33 Oi kâwali a galem patâņâ ga Paulo bitziņan gâbâ betziņan mem sâi tâk kâtikņandâ saawe. Oi Paulogât topņâ sot kut nâi nâi oip, zorat mâsikâziņģip.

34 Mâsikâziņģi a ambân zen den nâi sâne nâmbutņandâ den laņ gulip sâwe. Yatâ sâne den zo top mân nânģâm sâi kâwali a ziņ gâsu diim namâziņan âiwe.

35 Oi Paulo tireģân gâi a donģbep patâ ziņâ mindum mâtâp doonģuwe. Doonģune kâwali a ziņâ Paulo gâsum bitziņâ kwâkņanâk mem namin zâiwe.

36 A aksik patâ moliziņģâm gam den yu kambâņ sâm itâ sâwe, “A zo kune buņ oik.”

37 Paulo diim namin baginâ sâne Paulonâ kâwali a galem dukum sâip, “Nânģânina den nâi dâģobâ.” Sâi kâwali a galemņâ sâip, “Gâ dap op Grik denân sat?”

38 Mârumâk Aigita a nâiņâ a kutâ kunnat sâmņâ a 4 tausen diiziņģi hân a mân ândiândiņan âiwe. Gâ a zo mo nâi?”

39 Yatâ sâm mâsiki Paulonâ itâ sâip, “Nâ Yuda a. Kilikia hânân Taso kamân patâ, zo goknâ. Gâ nânģânina den nâi dâzâņģobâ.”

40 Oi nânģânģi Paulo zâk tireģân kin a den hiriņsâbigât bikņandâ dâp oi zen hiriņsâne Yuda ziņ denân itâ sâm dâzâņģoip.

22

Paulonâ Yuda a Yerusalem kamânân den dâzâņģoip.

(Apo 9:3-19; 26:12-18)

1 “Bukurâpnâ sot patârâpnâ, nâ den sa nânģâneĳ.”

2 Paulo zâk yatâ sâm Yuda a ziņâ denân dâzâņģoi hiriņsâm den mân sâm tarâwe.

3 Oi târokwap dâzâņģoip, “Nâ Yuda a. Kilikia hânân Taso kamânân muyagewan. Oi kamân ziren ga ekap namin ândim lâmbârâwan. A patâ Gamalie, zâkkât um topņan ândia sâkurâpniņanģât gurumin den zo kwâkâm nigi nânģâwan. Oi zen itârâņ ue, zo yatik nâ Anutugât gurumin den kâtigem lum ândiwan.

4 Oi Yesugât kâmut zi buņ upi sâm nâ kâsa otziņģâm a sot ambân aksik saaziņģâm tâk namin zâmbam ândiwan.

5 Tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen nâģât topnâ âlip nânģe. Zen bukurâpniņ Damasiko kamânân ândime, zenģât ekap kulemgum nine itâ sâm âiwan, ‘Ândi a ambân Yesu nânģâm pâlâtâņ kwapme, zen gâsuziņģâm diiziņģâm Yerusalem kamânân ga hâuņâ sâknam ziņģâbi.’

6 Yatâ sâm mâtâbân âim mirâ bâkņan oi Damasiko mâte ua sumbemân gâbâ kârâp âsakņâ patâ nâģâren âsageip.

7 Âsagei hânân gei zemņâ den itâ muyagei nânģâwan, ‘Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândimat?’

8 Oi nânģâ sâwan, ‘Kembu, gâ nâi?’ Sa itâ dâtnogip, ‘Gâ nom ândimat. Nâ Yesu Nasarete goknâ.’

9 A nâ sot ândiwe, zen kârâp âsakņik igâwe. Den ko mân nânģâm kwâtâtiwe.

10 Oi nânģâ sâwan, ‘Kembu, Nâ dap up-atkât sat?’ Sa Kembuņâ itâ sâm dâtnogip, ‘Zaat Damasiko kamânân âiban. Zoren âina a nâiņâ nep tuubangât dâģobap.’

11 Oi kârâp âsakņâ patâģât sinnâ bâpsâipkât eksandâ nâttâtiksâi bukurâpnâ zen bitnan gâsunine Damasiko kamânân âiwen.

12 Kamân zoren a nâi ândeip, kutņâ Anania. Zâkņâ gurumin den lum ândeip.

Yuda a zoren ândiwe, zen zâkkât nângâne a âlipnâ oip.

¹³ A zorân nâgâren ga itâ sârn dâtnogip. 'Bukunâ Saulo, gâ sinjâ ânângârik.' Sâi zorenâk sinnâ ânângâri egâwan.

¹⁴ Oi den itâ sârn dâtnogip, 'Sâkurâpninjanjân Anutu, zâk mârurn zâkkât nepnâ tubangât gâsum sâlâpgogip. Gâ Anutugât kore mâman a târârak Yesu ikpangât sot dijnâ nângâbangât sâip.

¹⁵ Gâ kut nâi egin sot zâkkât sinji den, zo a ambân aksik dâzângoban.

¹⁶ Oi zi wangât mambât yen ândiat? Gâ zaat Yesu bimbi kwâknângâna too sângongiga Yesunâ tosagâ gulipkubap.'

¹⁷ Yatâ opnâ mâik nâi tap nângâm ko Yerusalem kamânân âburem gam tirik namin zâim ninâu sârn umanân Yesu egâwan.

¹⁸ Eksa itâ dâtnogip, 'Kamân zirat a, zen gâgât lâuyân gâbâ nâgât den sinji nângâm birâbi. Zorat gâ kek Yerusalem kamân birâm âi.'

¹⁹ Sâi nâ den hâunâ itâ dukuwan, 'Kembu, nâ arâpkâ mâpâmâpâse namin muyagezingâm gâsuzingâm zângom tâk namin zâmbam ândiwan. Oi zo kamân zirat marinâ âlip nânge.

²⁰ Oi gâgât den sâsân a Setepano kunam hâmbâzin kwâkâm kinnâ topnan pamnâ kune nânga âlip oip. Oi nâ zengât hâmbâ galem orâwan. Oi zo kamân zirat a ambân nângâm nanjegât gâgât sinji âlip dâzângobat.'

²¹ Yatâ sa Kembunâ itâ dâtnogip, 'Gâ zaat kubikanjânâ hân nâin gok zengâren sângongoga âiban.'

Paulo tâknâ lapitnâ sârn birâwe.

²² A zen kindap kwap Paulonâ hân nâin goknâ zinâ Anutugât sinji upigât sâi nângâne mân dâp oi den yu kambân sârn itâ sâwe, "A zo kune moik. A yatâ zo zâk ândei mân dâp upap."

²³ A zinâ zo yatâ sârn yu kambân hâmbâzin kwâkâm suundum sot mâpot pane zâim geip.

²⁴ Kâwali a galem patânâ sâi arâpnâ Paulo diim namâ kâligen zâiwe. Oi zoren a zen wangât den dorjêp se sârnâ zorat

topnâ sârn muyagei nângânat sârn tâknâ lapitpigât sârn zingip.

²⁵ Oi zen tâknâ lapitnamnâ inzutnâ saane ko Paulonâ a sâtnâzinâ itâ sârn mâsikip, "Zen dâp yatâ Roma a dijnâ mân ânângâm nâ tâknâ lapitne dâp upap?"

²⁶ Yatâ sâi a sâtnâzinandâ patâgâren âi dukum sâip, "Dap utnat? A zi Roma a bonnâ."

²⁷ Sâi kâwali a zengât galem a patâ, zâknâ Paulogâren âi mâsikâm sâip, "Gâ sâ. Gâ perâknak Roma a?" Sâi Paulonâ sâip, "Zo perâknak."

²⁸ Sâi Galem a patânâ itâ sâip, "Nâ a yenjandâ kât dorjêp pamnâ Roma a orâwan." Sâi ko Paulonâ sâip, "Nâ âsaâsaginâ Roma a."

²⁹ Yatâ sâi Paulo lapitnam urâwe, zo birâwe. Oi kâwali a zengât galem a patâ, zâk den zo nângâm wangât yatâ uan sârn pârâkpam kenjât oip.

³⁰ Hânsâi kâwali a zengât galem a patâ, zâknâ Yuda a wangât sârn Paulo nângâm bâlin kwâknânge sârn zorat topnâ nângâbat sârn tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ sâi aksik mindunetâ Paulo tâknâ olan diim gâi minduminduyân pâip.

23

Paulo zâk a sâtnâ zengât minduminduyân den sâip.

¹ Paulo zâk a sâtnâ sen tâpâk zingit itâ sârn dâzângoip, "A bukurâpnâ, Anutugât mâtenjan târârak ândim gâwan. Anunnângât mân opman."

² Yatâ sâi ko tirik namâ galem a patâ Anania, zâknâ a zinâ lâunjan kumbigât sâip.

³ Sâi Paulonâ itâ sârn dukuip, "Sâkkâ ko tobat âlipnâ. Umgâ ko bâlinâ. Gâ Anutunâ gobap. Gâ Mosegât gurumin den lum nâgâren den kubikkubik tuubam sat. Ka Mosegât gurumin den kom nobigât dâzânguat."

⁴ Yatâ sâi a kirâwe, zen Paulo itâ sârn dukuwe, "Gâ wangât Anutugât tirik namâ galem a patâ zo sârn bâlin kwâknângat?"

⁵ Sâne Paulonâ itâ dâzângoip, "Bukurâp, zâk a patâ ândiap, zo mân nângâm den zo san. Kembugât ekabân den nâi itâ

kulemguwe, 'Gâ a ambân zenğât galem a mân sâmbâlin kwâkñanğâban.' Nâ den zo nângâman."

⁶ Oi a sâtnâ kâmut tarâwe, zen nâmbutnâ Sadukaio a ândiwe. Nâmbutnâ ko Parisaio a ândiwe. Paulo zâk zo ek nângâm den mem zâi pam itâ sâmbâ dâzânğoip, "A bukurâpnâ, nâ Parisaio a. Sâkurâpnâ zen Parisaio a ândiwe. Parisaio a nen momnâ zaatnat sâmen. Momnâ zaatnatnâ, den zo luman, gât ko denân nâbanse."

⁷ Den yatâ sâi Parisaio a sot Sadukaio a, zen den sâmbâ kwâkâyanğâne kâsâp muyageip.

⁸ Sadukaio a zen mumuñan gâbâ zaatnat sot sumbem a sot um dâp zo mân ziap sâmarâwe. Ka Parisaio a zen kut nâi nâi zorat nângâne bon opmap.

⁹ Oi zorat minduminduziñan den sârek patâ âraguwe. Yatâ opnâ Parisaio a zenğât kâmurân gâbâ Kembangât gurumin den galem a nâmbutnâ zen zaatnâ den kârâpnoot itâ sâwe, "Nen a zi egindâ tosanâ buñ uap. Sumbem a mo a tabânâ ziñâ den dukuwe oi ko dap sânat?"

¹⁰ Oi den kârâpnoot âragunetâ kâwali a galem a patâ zâk Paulo kumbegât kenğât op sâi arâpnâ kâmut ziñâ geim Paulo osetziñan gâbâ gâsum diim namâziñan zâiwe.

¹¹ Nâtik zoren Kembangâ muyagem Paulo gootñan kin itâ sâip, "Gâ mân kenğât ot. Ziren Yerusalem kamânân nâgât den sinji sâmbâ muyagiat, zo yatik Roma kamânân sâmbâ muyagiban."

Yuda a nâmbutnâ Paulo kunam sâwe.

¹² Hañsâi Yuda a nâmbutnandâ den itâ sâmbâ saawe, "Nen nalembirâm yenâk ândinat. Paulo kom ko nem ândinat." Yatâ sâmbâ Anutu mâteñan den zo sâmbâ kâtigiwe.

¹³ A tenğâziñ 40 yatâ zorân den zo sâwe.

¹⁴ A zo zenğâren gâbâ nâmbutnandâ tirik namâ galem a patâğâren âim itâ sâwe, "Nen nalembirâm ândimnâ Paulo kom nalembirâm ninatkât sâmbâ kâtigien."

¹⁵ Zorat gâ sot a sâtnâ zen kâwali a patâğâren den itâ pane âibap, 'Gâ Paulo sângonguna gâi zâkkât diñâ sâmbâ kubiknat.' Oi dinziñâ nângâm Paulo sângongoi mâtabân gâi kunat."

Paulo biitnandâ kâmbamgât den sâmbâ muyageip.

¹⁶⁻¹⁷ Oi Paulogât biitnandâ kâmbamgât den zo nângip. Nângâmñâ kâwali a zenğât namin bagim aniñâ dukui. Dukui ko Paulonâ kâwali a zenğât a sâtnâ nâi konsâm itâ dukui, "Gâ kâtep zi kâwali a patâğâren diim âina den nâi dukubap."

¹⁸ Sâi a zorân kâtep zo diim patâñanğâren âim itâ dukui, "A tâk namin taap, kutnâ Paulo, zâknâ noonsâm dâtnogi kâtep zi diim gaan. Kâtep zirân den nâi dâgobap."

¹⁹ Yatâ sâmbâ dukui kâwali a galem patânâ kâtep bikñan gâsum diim ginñan âim mâsikâm sâip, "Den dap dâtnoban?"

²⁰ Mâsiki kâtepñâ itâ sâmbâ dukui, "Yuda a zen gâğâren den pane gâbapkat den saage. Mukan Paulo minduminduziñan diim âine topnâ sâmbâ muyagibapkat dâgobi."

²¹ Dâgone dinziñâ mân nângâban. A 40 yatâ zorân Paulo kunam se. Zen nalembirâm ândim Paulo kom nalembirâm ninatkât se. Oi zen Paulo kunam mâtabân mambât te."

²² Kâtep zorân den yatâ sâi kâwali a galemñâ den itâ sâmbâ sângongoip, "Gâ den dâtnogat, zo a nâi mânâk dâzânğoban."

Kâwali a ziñâ Paulo Kaisarea kamânân diim âiwe.

²³ Oi kâwali a galem a patânâ kâwali a sâtnâ zagât diizikâm itâ sâmbâ dâzâkoip, "Zet sâitâ kâwali a ki mâtabâ âiâiñâ 2 handeret sot kâwali a bâu biosi kwâkñan âiâiñâ 70 sot liñgip kâlâu a 2 handeret zorânâ kubikağâm nâtikât narâk nâmburân kimembut, narâk zoren Kaisarea kamânân âibi."

²⁴ Oi Paulogât bâu biosi nâi kwâkñan tâpapakât kubikpi. Oi mulunâk galem okñanğâm Roma a kutâ Pelikigâren diim âibi."

²⁵ Oi Kâwali a galem a patânâ Pelikigât ekap nâi itâ kulemgoip,

²⁶ "Klaudio Lisia, nâñâ a kutâ âlipñânâ Peliki, gâgât ekap zi kulemguan."

²⁷ Kâwali a ziñ a nâi diim ge. Zo Yuda a ziñ kune mumbam oi a zo Roma a nângâmñâ sa kâwali anâ sot âimñâ bitziñan gâbâ mâkâwen."

28 Oi denân parâwe, zorat topnâ nânghâbat sâam a sâtnâ minduminduyân diim âiwan.

29 Diim âim ziinangât gurumin den sâne itâ nânghâwan. Kut nâi nâi oip, zorân kâmbam mo tâk namin tâtat, zorat dâp mân uap.

30 Oi a nâmbutnâ zinâ Paulo sipkum kunam utne gâgâren sânogoua gaap. Oi den sâknânk sâme, zen sângonzângua gâgâren gam dijâ dâgobi.”

Ekap yatâ zo kulemgum kâwali arâpnâ zingâm mem âibigât sâip.

31 Oi Kâwali a zen patâgât den lumnâ nâtigân Paulo diim âim Antipatri kamânân takâwe.

32 Hânsâi kâwali a nâmbutnâ kamânziñan puriksâne kâwali a biosi kwâknan tâtat ziinik diim âim Kaisarea kamânân takâwe.

33 Takâm a kutâ ekap pindâm Paulo yatik bikñan parâwe.

34 A kutânâ ekap zo sâlâpkum Paulogât hân topnangât mâsikip. Zâk Kilikia hânân goknâ nânghâm itâ sâip,

35 “A denân gâbanse, zen gane narâk zoren den kubiknat.” Yatâ sâam kâwali a zenngât bitziñan pâi diim Herodegât den kubikkubik namin pam galem urâwe.

24

Yuda a Kaisarea kamânân Paulogât den sâgânâk sâwe.

1 Sirâm bâtnâmbut âki tirik namâ galem a patâ Anania, zâk sot galem a nâmbutnâ sot a nâi kutnâ Teatulo, zen Kaisarea kamânân geim Paulogât den sânam Roma a kutâgâren âiwe.

2 Âine a kutañâ sâi Paulo diim gane Teatulonâ Paulo tosanangât den itâ sâam muyageip, “A kutâ âlipnâ Peliki, gâ âlip galem otningâna lumbeñ ândimen. Oi Yuda a kâmut nen zi betniñan mena ândiândi âlip ândien.

3 Gâ kâman dâp âlip galem otningâmat, zorat nânghindâ âlip opmap.

4 Oi den sa kêrep opapkât nânghânina den pânkânok dâgobâ.

5 A zirat nânghindâ bâlin opmap. Yuda a hânñâ hânñâ den dâzângom um gulip kwatziñgâmap. A zo Nasarete goknâ sarâ agât arâpnâ, zenngât a sâtnâ ândiap.

6 Zâknâ tirik namin âim mem bâlin kwapâ sâi gâsuwen.

7 Niinâ gurumin den lum kubiknam oindâ Kawali a galemnâ Lisia, zâk sot arâpnâ ga diim âiwe.

8 Oi denân parâwen, nen gâgâren gânatkât sâip. Oi nen den dâgogen, zorat gikak mâsikâm topnâ nânghâban.”

9 Den yatâ sâi Yuda a zinâ beknan mem zorik sâwe.

Paulonâ Peliki mâteñan den torenñâ sâip.

10 Oi Pelikinâ biknâ dâp oi Paulonâ itâ sâip. “Gâ Yuda nenngât hân ziren a kutâ op narâk kêrep ândim gâin, zorat umâlibân den sâbat.

11 Nâ Yerusalem kamânân Anutu mâpâsibam op zâim ândia sirâm kiin zagât uap. Den zorat um zagât op a zi mâsikâziñgâna dâgonek.

12 Nâ tirik namin mo mâpâmâpâse namin mo sombemân a ambân zen sot sârek den mân âragoindâ niñgirâwe.

13 Oi a zirânâ den se, zorât bonnâ mân tirâpgobi.

14 Oi nâi dâgoga nânghâ. Mâtâp unaknâ birâme, zorik ândim sâkurâpnâ zenngât Anutu mâpâseman. Ka Mosegât gurumin den sot Propete zenngât den kulemguwe, zorat nângha bonnâ opmap.

15 Oi gâtâm Anutuñâ a orot mâmeziñ bâlinâ sot âlipnâ, nen mumuñan gâbâ mânginiñgi zaatnat, zo nânghâm ândime. Zo yatik nâ nânghâm ândiman.

16 Yatâ opnâ galem orangâm ândim Anutu sot a zenngât mâteziñan añun mân op ândiman.

17 Yatâ op hân kêrebân ândim bukurâpnangât kât mem Yerusalem kamânân gâwan.

18 Kât zo mem gam tirik namin zâim kubikangâm ta muyageniwe. Zoren a kâmurân mo kwamit patâ, zoren mân tarâwan.

19 Asia hânân gâbâ Yuda a nâmbutnâ zen tarâwe. Oi a zo zinâ nâgât tosa nânge oi ko gâgât mâtegan ga sâam muyaginek.

20 Mo a sâtnâ minduminduyân nânghâ den sa tosa nâi muyagiwe oi ko a zi zinâ gâgât mâtegan sapsunek.

21 Nâ a minduminduyân den kânok sâwan. Zo nângâne mân dâp oip. Zo ko den kâtik sâw itâ sâwan. Mom zaatzaatnâ den zo sâman, zorat nâmbutnandâ denân nâbanetâ kinzan.”

22 Paulonâ den yatâ sâi ko Roma a kutâ Peliki, zâk Paulogât den zo mân sâw kwâkâm biri zeip. Wangât, zâk mâtâp unaknâ zorat den singi nângip, zorat itâ dâzânngoip, “Kâwali a galem a Lisianâ Yerusalem kamânân gâbâ gâi ko zengât den sâw kwâkâbat.”

23 Yatâ sâwnâ kâwali a sâtnâ itâ sâw dukuip, “Gâ sâne arâpkâ zen Paulo galem op kâsa mân oknangâbi. Bukurâpnâ, zen kut nâi nâi mem ga pindânam utne mâtâp mân doongubi.”

Paulo zâk kendon patâ zâgât tâk namin tâip.

24 Sirâm nâmbutnâ zo tapnâ Peliki zâk ambinnâ, Yuda goknâ, kutnâ Durusila, zâk sot tapnâ Paulo sâi gâm Kristo Yesu nângâm pâlâtân kwâkwatnangât dâzâkoip.

25 Oi Paulonâ târârak ândiândin sot âknâlegât kendon ândiândin sot hâuñâ mimiñangât narâknâ, zorat den sâi Pelikinâ kenngât opnâ Paulo itâ sâw dukuip, “Âlip âi ândina nenngât kabâ nâi muyagei ko sa gâban.”

26 A kutâ zo Paulo kât nibap sâw narâk dâp sâi gâi zâk sot den den op ândeip.

27 Oi kendon zagât âki a kutâ nâi kutnâ Porikio Pesto, zâk Peliki hâukwâip. Oi Peliki zâk Yuda a ambân umziñ âlip upapkât Paulo tâk naminâk birâñangâm arip.

25

Yuda a zen Pestogâren ga Paulogât den sâwe.

1 Pestonâ nep zo mem sirâm karâmbut tap Kaisarea kamânân gâbâ Yerusalem kamânân zarip.

2 Zai taki tirik namâ galem a sot Yuda a zâizâin, zen zâkkâren gamnâ Paulogât den dukuwe.

3 Zâk nângâziñgâm sâi Paulo Yerusalem zâibapkât sâwe. (Oi zen ziñak mâtâbân Paulo tik tap kunat sâw, sâw kâtân urâwe.)

4 Sânetâ Pestonâ itâ sâw dâzânngoip, “Paulo zâk Kaisarea kamânân tâk namin taap. Oi zoren âburem geibâman.

5 Paulogât tosa sânam zengâren gâbâ a sâtnâ, zinâ nâ sot ârândân geimnâ sâbi.”

6 Yatâ sâwnâ sirâm nâmburân karâmbut mo bâzagât yatâ zo Yerusalem kamânân tap ko Kaisarea kamânân giarip. Zoren taki mirâ hañsâi den sâsân namin zâimnâ sâi Paulo diim zâiwe.

7 Paulonâ zari Yuda a Yerusalem kamânân gâbâ gawe, zen haamgumñâ tosanangât opnâ den doñbep sâw kirâwe. Den sâwe, zorat bonnâ nâi mân muyageip.

8 Sâne Paulonâ dinzinâ mem gem itâ sâip, “Yuda a zengât gurumin den sot tirik namâ sot Roma a kutâ patâ, zen mân sâw bâlin kwatziñgâman.”

9 Sâi Pestonâ Yuda a umziñ âlip upapkât Paulo mâsikâm sâip, “Gâ dap nângat? Gâ diigim Yerusalem kamânân zâim zoren ðingâ sâw kwâkâbâ?”

10 Sâi Paulonâ itâ sâw dukuip, “Buñâ. Nâgât den ziren sâw kwâkâban. Roma a kutâ patâ Sisagât namâ zi. Gâ gikâk nâgât topnâ nângat. Nâ Yuda a mân bâlin otziñgâwan.

11 Nâ tosa patâ muyagem sâi ko nobâ sâna sâknâ mân angân kârâbam. Zen nâgât sâknânâk se, gât ko zengât bitziñan mân nâbanban. Zorat Roma a kutâ patâ Sisa dinnâ sâw kwâkâbapkât san.”

12 Yatâ sâi Pesto sot arâpnâ zen mindum den âragumñâ Pestonâ Paulo itâ sâw dukuip,

“A kutâ patâgât sat, zorat a kutâ patâgâren âiban.”

A kutâ Agripanâ Pestogâren gâi Paulogât den dukuip.

13-14 Sirâm nâmbutnâ âki a kutâ Agripanâ sot ponânâ Beanike zet Kaisarea kamânân geim Pesto buku oknangâm sirâm nâmbutnâ zâk sot tâtat mâme oitâ Pestonâ Paulogât den singi a kutâ itâ sâw dukuip, “Pelikinâ tâk namânân a nâi pam ari zi taap.

15 Oi nâ Yerusalem kamânân zariandâ Yuda a zengât tirik namâ galem a sot a zâizâin zen nâgâren mindumñâ a zo kua mumbapkât sâwe.

16 Oi nâ den torenjâ itâ sâmbâ dâzângowan, ‘Roma a nen dengârâk op a kâmbamân mân zâmbanmen. Oi nen itâ upmen. A toren toren minduziŋgindâ torengoot sâi torengoot sâi yatâ sâme.’

17 Yatâ dâzângua zen gane haŋsâi den namin zâim Paulo sot Yuda a minduziŋgâwan.

18-19 Oi Yuda a ziŋâ zâkkât bâliŋâ nâi sâbi sa ko zen Yuda a ziiŋaŋgât gurumin den, zorat âragwârâgu urâwe. Oi a mumuŋâ nâi Yesu, zâkkât den mem ândiwe. A zorat Paulonjâ itâ sâmap, ‘Zâk zaat ândiap.’

20 Nâ den zorat kwakŋâ Paulo Yerusalem kamânân zari diŋâ sâmbâ kwâkâbatkât dukuwan.

21 Dukua Paulo zâk Roma a kutâ patâŋâ diŋâ kwâkâbapkât sâip. Oi Roma a kutâgâren âibapkât tâk namin mambât ândiap.”

22 Pestonjâ yatâ sâmbâ dukui Agripanjâ sâip, “Nâ a zorat diŋâ naŋgâbatkât otnigap.” Sâi Pestonjâ itâ sâip, “Âlip. Mukan diŋâ naŋgâban.”

Paulonjâ a kutâ Agripagât mâteŋan kirip.

23 Mirâ haŋsâi Agripa sot Beanike zet a kutâ neulezikŋoot den namin zâiwet. Oi kâwali a patâ sot kamân zorat a zâizâiŋ, zen molizikâne ârândâŋ zâiwe. Zâinetâ Pestonjâ sâi Paulo diim zâiwe.

24 Diim zâine Pestonjâ den itâ sâip, “A kutâ Agripa sot a nen sot zi te, zen dâzângua naŋgânek. A kinzap, zirat opŋâ Yuda a pisuk Yerusalem kamânân sot ziren, zen zâkkât tosagât den sâmbâ den kwamit patâ itâ sâwe, ‘Zâkŋâ ândei mân dâp upap.’

25 Zen yatâ sâwe. Nâ ko tosaŋâ kârâua kâmbamgât siŋgi mân uap. Oi Roma a kutâ patâgât sâipkât zâkkâren sâŋgongua âibap.

26 Oi zâkkât tosa mân muyagemŋâ a kutâ patâgât ekap kulemgubâ sâmbâ kwaksan. Zorat a zi, zengâren sot a kutâ Agripa, gâgât mâteŋan ga kinzap. Oi zâkkât topŋâ sâi naŋgindâ diŋâ ekabân kulemguaŋdâ âibap.

27 Nâ tâk namâ a nâi tosaŋaŋgât den mân kulemgum yenâk Roma kamânân sâŋgongua ari mân dâp upap.”

26

Paulonjâ Agripa sot Pesto, zekât mâtezikŋan den sâip.

(Apo 9:3-19; 22:6-16)

1 Agripanjâ Paulo itâ sâmbâ dukui, “Gikak topkâ sâna naŋgânâ.” Sâi Paulonjâ bikŋâ pamŋâ den itâ sâmbâ dâzângoip,

2 “Yuda a ziŋâ denân nâbanse, zorat torenjâ a kutâ Agripa mâteŋan sâbatkât umnâ âlip uap.

3 Gâŋâ Yuda a neŋgât orot mâmeniŋâ sot kut nâi nâi upmen, zo topŋâ naŋgâm naŋgat. Naŋgânina den siŋgi kârep patâ sa mân âkon upan.

4 Nâ katepnan gâbâ Yerusalem kamânân bukurâpnâ osetziŋan ândia orot mâmenâ zo ek naŋgâwe.

5 Zen nâgât topnâ ek naŋgâweŋâ mân se. Nâ Parisaio a zengât oserân ândim lâmbarâwan. Sâkurâpniŋ zengât gurumin den zo lum ândim kâtiŋewan.

6 Nâ tâk namin zeman, zo nâigât buŋâ. Anutuŋâ âse sâkurâpniŋâ zengât den nâi sâmbâ kâtiŋeip. Den zo itâ. Nen ândim momŋâ zaatnat.

7 Den zo bonŋâ upapkât Isirae a kâmut kiin zagât, zen nâtik sirâm sâmbâ ândime. Nâ den zorat op naŋgâm ândia Yuda a ziŋâ denân nâbarâwe.

8 Anutuŋâ a mumuŋâ mângziŋgâmap. Zen wangât zo naŋgâne mân orotŋâ yatâ uap?

9 Nâ mârumŋan itâ naŋgâm ândiwan. Yesu, Nasarete gokŋâ sot arâpnâ kâsa otziŋgâm sa buŋ upigât nepnâ tuum ândiwan.

10 Yerusalem kamânân nep zo tuum ândim Yesugât a donbep tâk namin zâmbam ândiwan. Tirik namâ galem a patâ, ziŋâ kâmbam sot tâk namin zâmbanbatkât nep diŋ sâmbâ nine ândiwan. A zâŋgonatkât den sâne den zo tângum sâmarâwan.

11 Yuda a zengât mâpâmâpâse namâ dâp a ambân Yesugât kutŋâ sâmbâ bâliŋan kwapigât zâŋgom sâknâm ziŋgâm gâwan. Oi nâ um kâlak otziŋgâm hân nâin nâin âi zâŋgom sâknâm ziŋgâm gâwan.

12 Yatâ ua tirik namâ galem a patâ ziŋâ nep zo nine Damasiko kamânân âiwan.

13 Mâtâbân aria mirâ bâkñan oi sumbemân gâbâ kârâp âsakñâ âsagem gem nâ sot bukurâpnâ âsageniñgip. O a kutânâ, mirâsiñ zerâmap, zo tobat nâi. Zi âsakñâ patâ, mirâsiñ zo walip.

14 Yatâ muyagei nen hânân gei zeindâ Yuda denân den nâi itâ nângâwan, ‘O Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândiat? A nâiñâ wâuñâ dumunân pam diim âibam oi hârânsâm tâpap zo ko sâknam nângâbap. Zo yatâ sâknam nângâm ândiat.’

15 Oi nânâ itâ sâwan, ‘Kembu, gâ nâi?’ Sa itâ dâtnogip, ‘Nom ândimat. Nâ Yesu.’

16 Gâ zaat kinan. Nâ kore anâ gâsum sâlâpgobam muyagegigan. Kut nâi nâi eksat sot kut nâi nâi gâtâm tirâpgobat, zorat siñgi a ambân dâzângom ândiban.

17 Nâ Yuda a zengât bitziñan sot hân nâi a zengât bitziñan gâbâ mâkâgim ândibat.

18 Nâ sângongoga zengâren âi siñgi âlipñangât nep tuuna umziñ âburibap. Zen nâtâtik ek birâm âsakñan bagibi. Sa-taññâ zaaziñgi ândie, zo birâñangâm Anu-tugât a upi. Oi tosaziñ gulipkoi nângâm pâlâtân kwatniwe, zengât kâmurân bagim sumbemgât siñgi upi.’ Zâk yatâ sâm dâtnogip.

19 A kutânâ Agripa, nâ sumbemân gâbâ den nângâwan, zo lum ândiwan.

20 Zo ko kândom Damasiko kamânân dâzângowan. Oi kamân zo birâm Yerusalem kamânân âim dâzângowan. Zobâ Yudaia kamânñâ kamânñâ âi dâzângowan. Oi hân nâin gokñâ, zengâren âi nep tuuga umziñ melânñâ Anutu sot pâlâtân op târârak ândibigât dâzângowan.

21 Yatâ op ândiwan, zorat Yuda a ziñâ tirik namin gâsunim mumbatkât nowe.

22 Oi Anutu zâk betnan mei siñgi âlip sâwanñâ sâm ândiman. Oi a zâizâiñâ sot gigiñâ zo dâp kânok dâzângom ândiman. Mârumñan Mose sot Propete ziñâ bet a nâi muyagibapkât kânñan sâwe, zorik sâm ândian.

23 Den zo itâ. Kristo zâk sâknam nângâm mumbapkât sâsâñâ. Oi mumuñâ zengâren gâbâ kândom op zaatñâ zâkkât den zo Yuda sot hân nâin gok, zengât âsakñâ upap. Oi nâ den zo sâman.”

24 Paulonâ yatâ dâzângom tâi Pestonâ

den kambânñâ sâip, “Paulo, umgâ gulip oi den lañ sat? Ekap donbep sâlâpkum ândina umgâ gulip oip.”

25 Sâi Paulonâ itâ sâm dukuip, “A kutâ âlipñânâ, nâ umnâ mân gulip oi san. Nâ den san, zo bonñâ sot târârakñâ.

26 Den san, zorat topñâ a kutañâ âlip nângap. Oi zâkkâren aksik dukum nângan. Kut nâi nâi zo tik mân muyageip, zorat a kutâ mân kwaksap.

27 A kutâ Agripâ, gâ Propete zengât den nângâna bon uap? Gâ nângâm kwâtâtiat. Zo nângan.”

28 Yatâ sâi Agripañâ Paulo itâ sâm dukuip, “Gâ sâna mân kêrep oi Kristo a opam.”

29 Sâi Paulonâ itâ sâip, “Gâ sot a nâmbutñâ zi tap den zi sa nânge, zen Kembuñâ betziñan mei nâ yatâ upigât san. Ka nâ tâk namin saanine ândian, zorat mân san. Den siñgi âlipkât op san.”

30 Yatâ sâi a kutânâ Agripa sot Pesto sot Beanike sot a nâmbutñâ, zen zaat namin gâbâ gem âiwe.

31 Âi kinñâ âragum sâwe, “A zi kâmbam mo tâk namâgât siñgi mân oip.”

32 Sâne Agripañâ Pesto itâ dukuip, “A zi zâk Roma a kutâ patâ Sisanâ diñâ kwâkâbapkât mân sâip sâi ko gâ olañna âi yen ândibap.”

27

Paulo diim Roma kamânân âinam wanğâyân zâiwe.

1 Italia hânân âinatkât sâne Roma kâwali a sâtnâ kutñâ Yulio, zâkñâ Paulo sot tâk namâ a nâmbutñâ diiziñgi wanğâyân zâiwe. (Luka nâ zen sot âiwen.)

2 Wanğâ zo Adramiteñai kamânân gâbâ gâip. Zo Asia hân murukñan kamân tap arip, zoren âibapkât sâsâñ. Wanğâ zoren zâim Makedonia a nâi kutñâ Aristako, Tesalonike kamânân gok, zâk sot âiwen.

3 Mirâ hañsâi Sidon kamânân takâm Yulionâ Paulo buku okñangâm nângânñangi kamânân âimñâ bukurâpñoot nalem niwen.

4 Oi zobâ arindâ pibânñâ gam mem kâbakñei Kipiro hânân âim hân kândâtñan âiwen.

5 Oi Kilikia sot Pampilia zenġât saru mâtâp âimnâ Mila kamânân, Likia hânân takâwen.

6 Zoren waŋġâ nâi tâip. Zo Alesandiria kamânân ġâbâ ġâip. Zorânâ Italia hânân âibam oi Kâwali anâ sâi zoren zâiwen.

7 Zâimnâ mulun âim Kirido kamân gootnjan takâwen. Oi Pibânâ mem kâbakneŋġi kamân zo birâm Keret hânânġen âiwen.

8 Salimone kamân goot goot âim nep patâ tuum âimnâ Lasea kamân gootnjan saru biknâ nâi tâip, zoren takâwen. Kutnâ waŋġâ tâtat âlip.

Pauloġât den nânġâm tâtâlim âiwe.

9 Saruyân narâk kêrep arindâ Yuda zenġât kendon narâknâ âki pibâ narâknâ mâte oip. Zorat Paulonâ ġirem den dâzânġom sâip.

10 “Bukurâp, zi dum âinatkat nânġa âlip âinatkat dâp mân uap. Nen âinarân irâ sikumâk buŋâ, nen ârândân waŋġâ bâliŋ oi sâruyân tâmbetagozemġât umnâ ġwârâ uap.”

11 Yatâ sâi kâwali a sâtnâ Yulionâ Pauloġât den birâm waŋġâ mariŋâ sot galem a, zekât dinzik luġip. Oi saru biknâ zoren map pibâ ġâi waŋġânâ tâpapkât dâp mân oip.

12 A doŋbepnâ zorat Keret hânân saru biknâ nâi kutnâ Poinike, zoren âi tâindâ pibâ narâk âki âinatkat sâwe. Saru biknâ zoren pibâ patâ mân komap.

Saruyân ġeinam urâwe.

13 Oi pibâ bâbâlan mirâ toren ġâbâ ġâi umziŋ âlip oi kela sâmbune kopġâi Keret hân nanġâm âiwen.

14-15 Âim tâindâ pibâ patâ yuarânâ ga mem kâbakneŋi hân zo birâm mâtâp tâpkoi osim birâwen.

16 Yatâ opnâ hân nâi kutnâ Kaunda, zorat nanġâmnan ârindâ bamin zo saruyân ġeibam oip.

17 Oi nep patâ tuum sâmbuindâ kopġâip. Oi waŋġâ âbânġubapkât tâk doŋbep kâpim saawen. Oi saruyân kât nâi kirip, kutnâ Sirita, zoren âibemġât pibâġât isen di-igindâ ġei pibânâ kom kâbakneŋi mâtâp ġulip âiwen.

18 Pibâ imbanâ kom zeipkât hanjsâi sikum mem pane saruyân ġiarip.

19 Sirâm karâmbunjan waŋġâġât kut nâi nâi mem pane saruyân ġiarip.

20 Sirâm nâmbutnjan pibâ doŋbepnâ koi mirâsiŋ sot sâŋġelak mân muyagei eknâ umniŋ keŋġât oi tâmbetagonamen sâm nânġâwen.

Paulonâ um âlip kwatziŋġip.

21 Oi a zen nalem birâm narâk kêrep yen ândine Paulonâ osetziŋjan kin itâ sâm dâzânġoip, “Bukurâp, zen nânġât den nânġâwe sâi ko Keret hânân ândibem. Oi sikum kut nâi nâi tâmbetkuwen, zo mân muyagebap.

22 Zen mân keŋġât utnek. Anâ mân bun utnat. Waŋġâ ko tâmbetagozap.

23 Nâtigân Marinâ kutnâ konsâm mâpâseman, Anutu, zâknâ sumbem kore anâ sâŋġongui ġem ga nânġâren muyagem itâ sâm dâtnogap,

24 ‘Paulo, ġâ keŋġât mân ot. ġâ Roma a kutâ patâġât mâtenjan takâ kinban. Oi itâ nânġâ. Anutunâ ġâ galem otġigi ġâ sot a waŋġâyân te, zo mân tâmbetagozi.’

25 Zorat bukurâp, zen umziŋ âlip oik. Nâ Anutugât um zagât mân opman. Nâ itâ nânġan, ‘Den dâtnogap, zo bon upap.’

26 Waŋġânâ hân nânâi âi komnâ âbânġubap.”

27 Adria saruyân lan ġulip ândim tâindâ ma sirâm kiin kimembut oi nâtik tânâmnan waŋġâ galem a ziŋâ hân gootnjan ġen sâm nânġâwe.

28 Yatâ nânġâmnan tâk dâp pane saruyân ġiari kêrepnâ a kânok yatâ oip. Oi mâik nâi âim du pane ġiari kêrepnâ kiin bâtnâmbut yatâ oip.

29 Oi kât kwâknjan zâibap sâm keŋġât op waŋġâ tipnjan kela patâ kimembut saam pane ġiari mirâ hanjsâbapkât mambât tarâwe.

30 Tapnâ waŋġâ galem a zen keŋġât op waŋġâ birâm âinam bamin mem pane saruyân ġiari den sarâ itâ sâwe, “Nen waŋġâ sâŋġânjan kela yâmbât saanamen.”

31 Yatâ utnam utne Paulonâ kâwali a sâtnâ sot arâpnâ itâ sâm dâzânġoip,

“Wañgâ galem a zen âine nen saruyân geim nanngânat.”

³² Dâzânngoi kâwali a zen bamingât tâknâ mânânngâtne saruyân giari birâwe.

³³ Mirâ hañsâbapkât mambât tapnâ Paulonâ a aksik nalem ninatkât itâ sâm dâtnânngoi, “Zen umziñ kenngât oi nalem mân nem ândine sirâm kiin kimembut âkap.

³⁴ Gât ko nalem nimbigât sa mân kwâkâbi. Nalem nem ko kârâknjan zâi ândibi. Sâkziñ mân tâmbetagobi. Zen hâlâuyâk op ândibi.”

³⁵ Yatâ sâi egindâ nalem nâi memnâ Anutugâren sâiwap sâm namuñ neip.

³⁶ Nei ekñâ umniñ bâbâlan oi nen aksik nalem niwen.

³⁷ A wañgâyân tarâwen ko tenngâniñ 276 yatâ zorân tarâwen.

³⁸ Nen nalem nem âkon opñâ wañgâ kâligen gâbâ nalem mem pâindâ saruyân giari wañgâ bâbâlan op kopgâip

Wañgânâ saru sâtñan âbânngoi.

³⁹ Mirâ hañsâi hân nâi ekñâ kwagâwen. Wanñ gien sâwen. Oi saru bikñâ nâi kâtnâ buñ ekñâ zorat sâtñan zâinat sâm urâwen.

⁴⁰ Galem a ziñâ kelagât tâknâ mânânngâtne saruyân giari tâk olanâ pibâgât isen nâi saane zarip.

⁴¹ Wañgâ âimñâ hân murukñan zâim wañgâgât sângânngandâ hânân sum kâtigei saruñâ wañgâ tipñan kom namuñip.

⁴² Wañgâ âbânngoi kâwali a ziñâ tâk nâma a zen âibegât zânngonam sâwe.

⁴³ Patâziñandâ Paulogât op kwâkâziñgip. Oi sâi nâmbutñandâ saru lâbânngum âiwe.

⁴⁴ Ka nâmbutñâ ombon sot nak sâmbañâ kwâknjan âiwe. Zo yatâ opñâ nen aksik saru sâtñan takâm zâiwen.

28

A aksik Melite hânân zâiwe.

¹ Nen hâlâuyâk sagân zâimñâ tâunan zo kutñâ Melite sâne nanngâwen.

² Hân mâirâp ziñâ buku otniñgâm map paten op ze kârâp sândum une sei nânngâwen.

³ Paulonâ kârâp tâmbânngoot zo mem pâi sei kârâp zorat umñan gâbâ mulum kâtik kopgam Paulo sâlâpñan zim kâtigem kirip.

⁴ Oi kamân mâirâp zen zo ekñâ âragum sâwe, “A zi kâmbam a. Saruyân mân buñ op kopgap, zorat hâuñâ muyagenngap.”

⁵ Paulonâ ko mulum zo kwititapko kârâbân geim Paulo mân tâmbetkoip.

⁶ Yatâ oi hân mâirâp zen bikñâ lâmbatpap mo kek mumbap sâm mambât ek tarâwe. Narâk kârep ek tatne buñ oi itâ nânngâwe, “A zi ko bem lopio.”

Paulonâ a sisi mâsekziñgoot kubikziñgip.

⁷ Kamân ândiwen, zorat nanngâmñan a kutâziñ tâip, kutñâ Popilio. Zâkkât mirâ kamân zo zeip. Oi a zorân on galem otniñgi zâkkât mirin sirâm karâmbut ândiwen.

⁸ Zoren ândeindâ Popilio ibânñâ mâsek op sâk kârâp taki umân bâba oip. Oi Paulonâ nânngâm mirin zâim bikñâ kâukñan pam ninâu sâm kubikñanngip.

⁹ Yatâ oi hân zorat mâirâp zen a ambân mâsekziñgoot zen siñgi nânngâm ganetâ kubikziñgâmâip.

¹⁰ Oi zorat hâuñâ a zen umâlip op galem otniñgâne âinam oindâ mâtâpkât kut nâi nâi betniñan miwe.

Paulonâ wañgâ nâin zâim Roma kamânân arip.

¹¹ Hân zoren ândeindâ kâin karâmbut âki wañgâ nâin zâiwen. Wañgâ zo Aleksandirria kamânân gok. Sângânñan lopio booboo zagât sobine kirâwet. Nen ândiwen, zoren wañgâ zoren tâi map pibâ narâk âki zâiwen.

¹² Âim Siraku kamânân takâm sirâm karâmbut tarâwen.

¹³ Zo birâm haamgum Region kamânân takâwen. Sirâm nâin mirâ toren gâbâ pibâ ga kâbakñeniñgi nâtik sirâm zagât âimñâ Puteoli kamânân takâwen.

¹⁴ Zoren takâm wañgâyân gâbâ gem gam Yesugât kâmut muyageziñgâm sirâm nâmburân zagât zen sot ândiwen. Oi zobâ Roma kamânân âiwen.

¹⁵ Yesugât kâmut Roma kamânân ândiwe, zen nenngât siñgi nânngâm Apio kamânân âine kândianngâwen. Oi nâmbutñâ mirâ karâmbut, zoren

kândianğâwen. Oi Paulonğâ zingitnğâ umâlep nânğip.

Paulonğâ Yuda a den dâzânğoiğ.

¹⁶ Roma kamânân takâm a sâtñandâ sâi Paulo tâk namin mân parâwe. Kâwali a nğainğâ Paulo diim âi mirin pam galem oip. A nâmbutnğâ ko tâk namin zâmbarâwe.

¹⁷ Zoren ândei sirâm karâmbut âki Paulonğâ sâi Yuda a sâtñâ zen gane itâ sâm dâzânğoiğ, “Bukurâpnâ, Nâ Yuda a bukurâpninğâ kwerâziñ mân sâwan. Sâkurâpninğâ zengât den mân kowan. Oi zen lañ Roma a zengât bitziñan nâbane Yerusalem kamânân tâk namin nâbarâwe.

¹⁸ Roma a ziñâ topnâ sâmñâ nobigât tosanâ kârum birâninam urâwe.

¹⁹ Ka Yuda a zen mân birânibigât kâtigine Roma a kutâ patânğâ dinnâ sâm kwâkâbapkât sâwan. Nâ Yuda a bukurâpnâ zengât um kâlak mân nânğâwan.

²⁰ Oi nâ zorat zingitnğâ zen sot den ut-natkât sa ge. Isirae a nen momnğâ zaatzaat den zo nânğâm ândimen. Den zorat tâknğâ saanine ga ândian.”

²¹ Yatâ sâm dâzânğoiğ sâwe, “Ândiren Yuda hân topniñan ândie, zen gâgât den nğai mân kulemgum niñge. Zoren gâbâ a nğai mân gam sâm bâliñ kwatgigi nânğâwen.

²² Zorat den mem ândiat, zo gikak sâna nânğânatkât sen. Oi mâtâp unğaknğâ zorat itâ nânğâmen. Hân dâp a ambân, ziñâ sâm bâliñ kwâtziñğâwe.”

²³ Yatâ sâm narâk nğai parâwe. Zo mâte oi Yuda a aksik Paulogât mirin mindune Anutugât um topñan ândiândinğânğât den hanğât topkwap dâzânğom tâi nğatiksâip. Oi Mosegât gurumin den sot Propete zengât den kulemguwe, zo Yesugâren bonğâ âsageip. Zorat den dâzânğoiğ.

²⁴ Oi a nâmbutnğâ zen diñâ nânğâwe. Oi nâmbutnğandâ diñâ birâwe.

²⁵ Oi den sâm kâsâpagone Paulonğâ itâ sâm dâzânğoiğ. “Tirik Kaapumnğâ Propete Yesaia den dukui sâkurâpninğâ den itâ sâm dâzânğoiğ,

²⁶ ‘Gâ âi a kâmut zi itâ dâzânğonan, “Kindapziñandâ den nânğânânğânğ, zo nânğâbi. Ka umziñandâ ko

mân nânğam kwâtâtibi. Sinziñandâ igiknğâ, zo ikpi. Ka zorat topnğâ zo mân ek kwâtâtibi.

²⁷ A ambân kâmut zen zi um kâtik. Kindapziñ bâpsâsânğâ. Sinziñandâ mân ek kwâtâtibi. Umziñandâ mân nânğâm kwâtâtibi. Oi umziñ mân melânğe ko nâ dap yatâ kubikziñğâbat.”

²⁸ Zorat nâ dâzânğua nânğânek. Anutunğâ kubikkubik mâtâp muyageip, zo a hân nğain gok zengât siñgi uap. Zen nânğâm âknğâlibi.”

²⁹ Yatâ sâm dâzânğoiğ Yuda zen ziinğak den sâm mâsikâyanğâm âiwe.

Paulo Roma kamânân kendon patâ zagât ândeip.

³⁰ Oi Paulonğâ Roma kamânân mirâ nğai kwâlâm zoren kendon patâ zagât ândei a ziñâ zâkkâren âim ândiwe.

³¹ Âinetâ Anutugât um topñan ândiândigât den dâzânğom Kembu Yesu Kristo, zâkkât topnğâ kenğât bunğ dâzânğom ândeip.

Zo yatik.

Roma zengât ekap Paulonâ kulemguiip.

Paulo nepnangât topnâ.

¹ Paulo nâ, Yesu Kristonâ kore a gâsunim Aposolo sâam nim Anutugât singi âlip den sa laŋ kârâbapkât gâsum sâlâpnogip.

² Den singi zo muyagibapkât Anutuŋâ sâam kâtigemŋâ mâruman Propete a sâam muyagemziŋgi Kembugât ekabân kulemguwe.

³ Kulemgune nanŋâ Yesugâren âi sugip. Nanŋâ Yesu, zâk a kutâ Dawidigât kiurâp zengâren gâbâ muyageip.

⁴ Yesu zâk Anutugât nanŋâ op um salek sot hâlâlu oi Anutuŋâ nanŋangât topnâ imbanŋoot itâ muyageip. Mumunŋan gâbâ mŋngei zaarip. Mŋngei zaatŋâ kembu patâniŋâ ândiap.

⁵ Yesu Kristo, zâk kembuniŋandâ tânomnâ aposolo nep sâam nigip. Oi hân dâp a singi âlip dâzângua nângâm lum Kembu Yesugât kâmut upigât nângâm sâip.

⁶ Oi a nâmbutŋâ zen ziinŋik buŋâ. Zen sot ârândân Roma a ziŋ Yesu Kristogât arâp upigât diiziŋgip. Zorat nep zo zengâren yatâ tuubatkât sâam nigip. Roma kamânân ândie, zen Anutugât singi op ândibigât sot um târârak ândibigât gâsuziŋgip.

⁷ Anutu umŋandâ gâsuziŋgi ândie, zengât ekap zi kulemguan.

Ibâniŋ Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângoŋgoŋ sot um lumbe, zo zengâren zimbap.

Paulonâ Roma kamânân âi Kembugât singi a ziŋgitpatkât sâip.

⁸ Roma a zen Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkŋangâm ândime, zorat singi hân dâp ari nângâne âlip opmapkât zengât op sâiwap sâam. Yesu Kristonâ tânzângoipkât sâiwap sa Anutugâren zâimap.

⁹ Nanŋangât singi âlip sâam umnandâ Anutu kore okŋanga topnâ nângâmap,

zâkkât mâtenŋan den zi sa nângâne. Nâ ninâu sâam dâp zengât op sâam.

¹⁰⁻¹¹ Nâ zen ziŋgitpatkât otnimap. Zo yatâ zeî ândim gâwan. Narâk zi ko kut nâi nâiŋâ saanigi tâpman. Anutuŋâ nângi dâp oi mâtâp muyagem nigi zengâren gâbatkât dukuman. Nâ gamŋâ tânzângua Kaa-pumŋâ imbanŋâ nâi ziŋgi kâtigem ândibigât sâam.

¹² Nâ itâ sâbâ. Zengâren ga nângâm pâlâtangât bonŋâ tirâpagom tânagonat.

¹³ Oi bukurâpnâ, topnâ kârubegât itâ dâzângobâ. Nâ a kâmut nâmbutŋâ zengâren opman, zo yatik Roma zengâren gamŋâ nep tuum bonŋâ muyagibatkât sâam. Oi gabâ sandâ kut nâi nâi nâmbutŋandâ saanigi tâpman.

¹⁴ Nâŋâ saru a sot barâ a, a nângânângâziŋoot sot kwakmak ârândân singi âlip dâzângobatkât sâam nigip.

¹⁵ Zorat Roma kamânân a zen singi âlip dâzângobatkât umnandâ bâbalaŋ opmap.

Nângâm pâlâtangât op ândiândi mimbi.

¹⁶ Nâ singi âlipkât nânga aŋunŋoot mân opmap. Wangât, zo Anutugât imbanŋoot, zorat. Singi âlip zo nângâm Kembugâren nângâm pâlâtân kwapi dâp tânzângom bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbap. Yuda a sot hân nâin gok zen ârândân.

¹⁷ Singi âlibân Anutugât mâtenŋan târârakŋâ utnatkât mâtâp ziap. Zâkŋâ nângâm pâlâtânziŋoot zo mâtâp zoren diiziŋgâbap. Oi zorat Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“Nângâm pâlâtân kwâkŋangâm tosaziŋ buŋ urâwe zo, ziŋâ ândiândi mimbi.”

A ziŋâ Anutu birâm nâtâtigân bagiwe.

¹⁸ A Kembu kândâtkom bâliŋ upme, zen bâliŋ utne zorânâ den bonŋangât mâtâp zo dooŋgumap. Bâliŋ mâme a ziŋ yatâ upmegât Anutu kukŋangât bonŋâ sumbemân gâbâ zengâren muyagem zemap.

¹⁹ Anutuŋâ hâuŋâ ziŋgâmap, zorat topnâ itâ. Anutugât topnâ zo muyap zeî nângâme. Anutu zikŋak topnâ muyagem ziŋgâmap. Hân muyageibân gâbâ a ziŋ

Anutugât topnâ itâ ek nângâm gawe. Anutu zâk anâ mân igiknâ.

²⁰ Oi zâk imbanânoot kembu patâ op ândiap. Hân muyagem kut nâi nâi top top muyagem pâip, zorân topnâ muyagei âlip ek nângâme. Zorat a zen Anutu kândâtkomnâ bâlinj utne hâuñâ zingi ko dap op den hâuñâ sâbi?

²¹ A zen Anutu ândiap nângâm, mân ândiap tobat oi hurat mân kwâkñangâwe. Oi mân sâmb âlip kwâkñangâwe. Oi zen nângânângâziñan bâlinjâ top top muyagem um kâtik utne nâtâtiknâ kâpizângoip.

²² Oi a zinj nen nângânângâniñoot ândien sâweñâ kwakmak op ândiwe.

²³ Yatâ otzinqi zen Anutu ândiândij kâtik, âsaknâ marinjâ, zâk mân hurat kwâkñangâm a sot nii, zuu, mulum, kut nâi nâi buñ orotnâ zorat lopio sobem hurat kwatziñgâwe. Zen yatâ urâwe. Oi narâk ziren zo yatik op ândie.

²⁴ A zen yatâ utne Anutuñâ zingit birâziñgi umñâ sâkkât âknâle top top nângâm bâlinjâ op um sâkziñ mem bâlinj kwap piuriyâunzabân bagiwe.

²⁵ Zen Anutugât topnâ nângâm kândâtokom sarâ mâte okñangâwe. Oi marizinjâ birâm kut nâi nâi muyageip, zo hurat kwâkñangâm kore okñangâwe. Nen ko itâ nângen. Kut nâi nâi muyageziñgip zorat Anutu, zâk sâmb âlip kwâkñangâm ândeindâ dâp upap. Perâknak.

²⁶ A zen Anutu kândâtkuwegât birâziñgi âknâle bâlinjâ muyageziñgip. Oi ambân zen Anutuñâ ap ambin ândiândi mâtâp sâip zo birâm ambân torenjâ ândiândi bâlinjan bagiwe.

²⁷ Oi a zen yatigâk ap ambin ândiândij birâmñâ umziñan âknâle bâlinjangât kârâpnâ sei a torenjâ sot bâlinj top top muyagiwe. Oi bâlinjâziñangât hâuñâ um sâkziñ tâmbetagowe.

²⁸ Zen Anutugât topnâ nângâm mân hurat kwâkñangânam utne zâknâ birâziñgi umziñ gulip oip.

²⁹⁻³⁰ Oi kut nâi nâi bâlinjâ top topnâ donjebp urâwe. Bâlinjâ sot lañ orotnâ, ziñâ umziñan siksâuk oi sikumgât âknâle, kâmbam, kâsa, sarâ, um kâlak, zo yatâ op ândiwe. A umân pâpan, sarân sâsâ, Anutu

kâsa okñangâme, zâizâinj, sâk mâme, bâlinjangât mâtâp muyagime. Ibâ mam zengât den kwâkâme.

³¹ Um nângânângâziñ buñ ândime. Um lâklâk buñ ândime. A lumbenâ buñâ, buku orot buñâ ândime.

³² Kut nâi nâi yatâ opnâ tâmbetagobi. Anutugât den yatâ ziap, zo nângâm tâtâlim lañ upme. Oi zorik buñâ. A nâmbutnâ utnetâ tânzângome. Zen yatâ urâwe. Oi narâk ziren yatik op ândie.

2

Gâtâm âlipnâ sot bâlinjâ zorat sângân minat.

¹ Zorat a, gâ dap op topkâ sapsuban? A nâmbutñandâ tosa muyagine hâuñangât den sâmb gikâ sâmb muyagemat. A nângâm bâlinj kwatziñgâmat, zo yatigâk gâ opmat.

² Oi Anutuñâ a yatâ upme, zen hâuñâ zingit dâp uap. Zo yatâ nângâmen.

³ A, gâ nâmbutnâ zengât tosa sâmb muyagem yatik opmat. Gâ dap nângat? Nâ Anutuñâ hâuñâ mân nibap, yatâ sâmb opmat?

⁴ Kembuñâ lumbenâ patâ otgimñâ hâuñangât den kek mân sâi gâ wangât zorat nângâna yenñâ opmap. Gâ umgâ melânbangât Anutuñâ lumbenâ otgimap, zo âkon opmat?

⁵ Gâ umgâ kâtiknâ. Umgâ mân melânna tosgâ kârâp yatâ kwâkñan kwâkñan pam zari kârâp simbap narâknan, narâk patin, Anutuñâ sâi simbap. Narâk zoren Anutu kukñangât bonñâ âsagegibap.

⁶ Anutuñâ a orot mâmeninjangât dâp hâuñâ niñgâbap.

⁷ A nâmbutnâ kut nâi nâi âlipnâ tuume, zen sumbemân neule âsaknâ sot ândiândi kâtik muyaginam kâtigime. Zen hurat kwatziñgâm ândiândi kâtik ziñgâbap.

⁸ A nâmbutnâ zinnâ op, zâizâinj opnâ den bonñâ kwâkâm kut nâi bâlinjâ mem ândime, zengâren Anutu kukñangât bonñâ muyageziñgâbap.

⁹ Bâlinj mâme a Yuda a sot hân nâin gok, zen aksik sâknam yâmbât muyageziñgâbap. Yuda a kândom muyageziñgâbap. Bet ko hân nâin goknâ muyageziñgâbap. Wangât, Yuda zen

Kembugât den kândom nângâwe, zorat. Hân nâin gok zen bet nângâwe.

¹⁰ Târârak ândibi, zen aksik Yuda a sot hân nâin gok zen neule âsaknâ sot lumbeñâ muyageziñgâbap. Yuda a zen kândom. Hân nâin gok zen bet. Yuda a sot hân nâin gok zen âlipnâ sot bâlinâ utne hâuñâ dâbâk otziñgâbap.

¹¹ Kembuñâ hâtubâtu mân otningâbap.

Anutuñâ a hân nâin goknâ zengât umziñan gurumin den pâip.

¹² A Mosegât gurumin den mân nângâm bâlin upme, zen aksik gurumin den mân nângâm tâmbetagobi. A gurumin den nângâm ândim bâlin upme, zen aksik Anutuñâ gurumin dengât dâp hâuñangât den sâbap.

¹³ A gurumin den kindapnâ yen nângâme, zen Anutuñâ ziñgiri târârak mân upme. Ka a nângâmñâ lum kwâtâtîme, zengât târâraknâ sâm ziñgâbap.

¹⁴ Hân nâin goknâ Mosegât gurumin den mân nângâwe, zen umziñangât gurumin den lum Mosegât gurumin den mân nângâwenâ gurumin denziñoot upme.

¹⁵ Yatâ utnetâ gurumin den umziñan pâip, zorat top muyagemap. Gurumin den umziñan pâip, zorânâ um nângânângâziñâ purikgurik op tosaziñangât den sâm kwâkâziñgâmap mo lumbeñâ den âlip sâmap.

¹⁶ Zo narâk patâgât siñgi yatâ opmap. Narâk zoren Anutuñâ sâi Yesu Kristonâ umniñan kut nâi nâi ziap, zorat topñâ sâm muyagibap. Nâ siñgi âlipkât den sâm muyagem yatik sâman. Oi Yesu Kristo, zâk sâman dâp yâtik topziñ sâm muyagibap.

Yuda a nâmbutnâ, ziñ Kembugât den zo sâkñak mem ândiwe.

¹⁷ Gâ gikañgât nâ Yuda a sâm Mosegât a op ândina gurumin denñâ koremgâ oi pam zemat. Oi itâ sâm sâk mâme opmat, “Nâ Anutugât târotâroyân ândian. Oi Anutugât den nângâman.

¹⁸ Oi gurumin den kwâkâm niwe, zo nângâm kwâtâtîman.” Gikañgât yatâ nângâm zâizâin opmat. Zi upan, zo mân upan, zo nângâm sâlâpkumat.

¹⁹ Oi gikañgât itâ sâmat, “Nâ sen bap âlipñangât mâtâbân diiziñgâbat. Oi nâttâtigân ândie, zen âlip âsaknâ ziñgâbat.

²⁰ Oi kwakmak a zo âlip kubikziñgâbat. Oi katep umâlep den sâm kwâkâm ziñgâbat. Wangât, nâ den kâtik sot den bonñâ zorat topñâ nângâman, zorat.”

²¹ Gâ gikañgât yatâ nângâm ândimatkat den nâi mâsikâgibâ. Gâ a nâmbutnâ kwâkâm ziñgâmatnâ gikâ umgâ mân kubikmat, zo wangât yatâ opmat? Gâ a nâmbutnâ kâmbu mân upi sâm dâzângomñâ gikâ kâmbu opmat. Kâmbu zo wangât opmat?

²² Ap ambin mân birâyangâbabot dâzângom gikâ ambingâ yatik birâmat, zo ka. Gâ Yuda a opñâ itâ nângâmat, “Nen lopio gootñan arindâ Anutuñâ niñgiri mân dâp upap.” Yatâ nângâm a nâmbut zen lopio mân hurat kwapigât sâm dâzângom gikâ lopio namin gâbâ kut nâi nâi kâmbu memmat, zo ka.

²³ Gâ Anutugât gurumin den nângâm zâizâin opmatnâ den kâtik kona a nâmbutnâ ziñâ geknâ Anutu sâm bâlin kwapme, zo ka.

²⁴ Zorat ko Kembugât ekabân zengât den nâi itâ kulemguwe.

“Zen bâlin utne hân nâin goknâ zen ziñgitnâ yatik Anutu sâm bâlin kwâkñangâme.”

Kaapungât tobatnâ umân ze bonñâ sâsân.

²⁵ Gâ sâkkan Anutugât den kâtik lum kwabâ kwatgiwe oi ko den kâtik zo luna bon upap. Den kâtik zo kona kwabâ kwatgiwe, zo yennâ uap.

²⁶ Oi zorat torenñâ ziap. A hân nâin gok nâi kwabâ mân kwâkñangâwe, zâk den kâtikñâ lugi kwabâ kwâkñangâwe, zo yatâ âlip upap.

²⁷ Oi kwabâ mân kwâkñangâne ândimñâ den kâtikkat nep tuubapñâ nepñâ zâkkât topñâ sapsubap. Oi Yuda a den kâtikñâ nângâmñâ mân lume, zengât topziñ yatik sapsubap.

²⁸ Nâi zâk kwabâ kwâkñangâne gurumin den mân lumap, zâkkât dap dap sânat? Zâk Yuda a bonñâ? Bunâ.

29 Sâgân den kâtikkât tobat mem ândiândiņ, zo bonņâ buņâ. A nņai umņandâ bâliņâ birâm Kembugât siņgi ândimap, zâkkât Yuda a bonņâ sânat. Umân Kaapumņâ nep tuumap, zo bonņâ. A yatâ zorat a ziņâ buņâ, Anutuņâ nâņgi âlip oi sâm âlip kwâkņanğâbap.

3

Bâliņâniņandâ Anutugât den mân mem gei kwâpap.

1 Yuda a nen hân nņain gok zen sot dâbâk upmen mo? Kwabâ kwatniņgawe, zo yenņâ?

2 Yatâ buņâ. Yuda a, nen Anutuņâ diņâ niņgip. Nen Anutuņâ siņgi den top top dâtnâņgoi zorat mariņ urâwen.

3 Oi dap yatâ? Yuda a nâmbutņâ zen Anutugât den nâņgâm kândâtkume, zorat itâ sânat? “Lolotziņandâ Anutuņâ sâi kâtigemap, zo koi gibap?”

4 Buņ kâtikņâ. Anutu zâk sâi kâtigemap. Ka a nen dinniņâ sarâ sot bon buņ sâmen. Nengât yatâ sâsâņ. Zorat Kembugât ekabân den kulem nņai itâ ziap, “Kembu, gâ sâm kubikna a ziņ nâņgâne âlip upap. Gâ sâm kwâkâna a zen diņgâ mân kwâkâbi.”

5 Bâliņ oindâ Anutuņâ târârakņanğât topņâ sâm muyagemapkât dap sânat? Itâ sânat? “Top yatâ ziapkât Anutuņâ zobâ hâuņâ niņgi mân dâp upap.” Yatâ buņâ.

6 Zo agât den. Anutuņâ târârak mariņâ ândiap, zorat Anutuņâ a bâliņâniņanğât hâuņâ niņgi dâp upap.

7 Oi den toren ko den sarânandâ Anutugât den bonņâ tâņgoi kutsiņgiņanğât wangât nâ bâliņ mâme a sâm hâuņâ ni-bap?”

8 Oi wangât itâ mân sâmen? “Nen bâliņ oindâ Anutuņâ bonņâ muyagibap.” A nâmbutņâ ziņ nengât yatâ sâme. Sâm sâtniņan sâme. Den bâliņâ yatâ zo sâm mâtâp zo lânme zo, zen ko hâuņâ ziņgi dâp upap.

A aksik gulip urâwe.

9 Yuda a nen a nâmbutņâ walâziņgâm tobat nņai ândien mo? Yatâ buņâ. Yuda a sot hân nņain gok nen aksik bâliņanğât kore upmen.

10 Zorat Kembugât ekabân den kulem nņai itâ ziap,

“A zengâren gâbâ nņai târârakņâ mân ândiap.

11 Nņaiņâ itâ mân sâmap, ‘Nâ Anutugât topņâ nâņgâbâ.’

12 A zen pisuk Kembugât mâtâp birâm bâliņan âiwe. Zengâren gâbâ nņaiņâ âlip mân opmap.

13 Gânduziņan gâbâ kuk kalâm âsagem takâmap. Nâmbâlamziņâ puriksâi sarâ den kopgâmap. Lâuziņâ mulum kâtikņâ yatâ.

14 Lâuziņan den bâliņâ sot um kâlak den piksâm ziap.

15 Kâmbamğât bâbâlan op âime.

16 A tâmbetzâņgom âim tâmbetagome.

17 Lumbeņanğât mâtâp zorat kwakme.

18 Zen Anutugât keņgât mân op ândime.”

19-20 Den zo gurumin den ekabân ziap. Oi nen itâ nâņgâmen. Gurumin den zo a ambân aksik neņgât op sâi umņan ândien. Nen dap op gurumin den lum ândim Anutu mâteņan târârak utnat? Gurumin den, zorâņ tosaniņ sâm muyagemap. Zo a aksik neņgât topniņ sâm muyagei dap op hâuņâ sânat? A aksik neņgât tosaniņ Anutugâren ziap.

Yesuņâ suupniņ meip, zorat nâņgâm pâlâtâņ kwâkņanğâm tosaniņâ buņâ upap.

21 Mosegât gurumin denņâ mân tânnâņgomap. Ka narâk ziren gurumin den yen zei Anutugât mâteņan tosa buņ utnatkât Anutuņâ mâtâp muyageip. Mâtâp zo gurumin den sot Propete zengât ekabân siņgiņâ kânņan sâm kulemguwe.

22 Yesu Kristo nâņgâm pâlâtâņ kwâkņanğindâ tosaniņ buņ oi ândiândiņâ mâtâp zo neņgât siņgi uap. Zo a topņâ topņâ neņgât matâp kânok. Mâtâp nņai mân ziap.

23 Nen aksik patâ bâliņ urâwengât Anutuņâ niņgiri mân dâp oip. Anutugât âsakņâ neulenān takânatkât mân uen.

24 Ka Yesu Kristo zâk sâņgâniņ mem suupniņ meipkât Anutuņâ sâņgân buņ tânnâņgom hâlâlu minniņgip.

25 Zâkņâ nanņâ sâņgongoi gem gâi a ambân mâteziņan kune moi gilâmņandâ bâliņâniņ sanğorip. Oi zen zâkkâren

nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândibiņâ tosaziņ buņ ândibi. Bâliņâ op gawe, zorat tosaziņ Anutuņâ umâlipņangât pâi zeipkât Yesu mumuņan bagei Anutugât mâtenan tosanin buņ orotņangât mâtâp muyageip.

²⁶ Yesu nângâm pâlâtân kwâkņangâm, zen tosaziņ buņ upme. Zorat topņâ narâk ziren muyagibapkât Anutuņâ yatâ oip. Anutu, zâk hâlâlu mariņâ ândiap. Oi zorat topņâ zo muyap pâi ziap.

Nângâm pâlâtân kwâkņangâmengât op tosanin buņ op ândinat.

²⁷ Oi âlip zâizâin utnat? Buņâ. Zâizâinâ zo kâdanip. Wangât kâdanip? Nen orot mâme âlip op ândim tosa buņ uen? Buņ kâtikņâ. Nen yen nângâm pâlâtân kwâkņangindâ tosâniņ buņ kwatniņip, zorat.

²⁸ Nen itâ nângen. A nen gurumin den luluniņangât buņâ. Nângâm pâlâtangât op tosanin buņ upmen.

²⁹ Zen dap nânge? Anutu zâk Yuda a neņgât Anutuyâk? Buņâ, Zâk hânņâ hânņâ neņgât Anutu.

³⁰ Zâk Anutuniņ kânok ândiapkât Yuda a sot hân nâin gokņâ ârândân nângâm pâlâtangât op tosanin buņ minniņgâmap.

³¹ Oi yatâ sâm nângâm pâlâtangât op gurumin den kâdanmen? Buņâ. Gurumin den zo tângumen.

4

Abaram sot Dawidi, zet Anutu nângâm pâlâtân kwâkņangitâ tosazik birip.

¹ Gurumin den zorat nângâm sâkunniņ Abaram, zâkkât dap sânat?

² Zikņâ orot mâmeņangât op tosanâ buņ oip? Zo yatâ oip sâi Anutugât mâtenan sâkņâ mem zâi pâmbap.

³ Ka Kembangât den nâi itâ ziap, “Abaramņâ Anutu nângâm pâlâtân kwâkņangip, zorat opņâ Anutuņâ zâkkât nâņgi tosanâ buņ oip.”

⁴ Zorat itâ sa nângânek. Nâi zâk nep tuum sângân mei, zorân yen pindâpindân zo yatâ buņâ. Nepkât sângân uap.

⁵ Oi nâi ko ândiândi târârakņangât nep mân tuumņâ bâliņ mâme zengât

tosa birâmap, Anutu, zâkkâren nângâm pâlâtân kwâpap zo ko Anutuņâ nângâm pâlâtânangât op nâņgi tosanâ buņ upap.

⁶ Marumņan a kutâ Dawidi, zâk yatik Anutuņâ a nâi orot mâme âlip nep mân tuugi tosanâ birâbap, zâk sâm âlip kwâkņangâm itâ kulengoip,

⁷ “Kembuņâ tosaziņ birip sot bâliņâziņ gulipkoip, zen sâtâre upi.

⁸ A nâi zâk Kembuņâ zâkkât nâņgi tosanâ buņ opmap, zâk sâtârenoot upap.”

Abaramņâ nângâm pâlâtânangât opņâ hân anâ anâ kândom otniņip.

⁹ Sâtâre den zi kwabâ kwatniņgawe, Yuda a neņgârâk? Mo a hân nâin nâin gokņâ zengât sot ârândân uap? Kembangât ekabân Abaramgât den nâi ziap. Zo sâlâpkum nângâmen. Zâk Anutuņâ nângâm pâlâtânangât op tosanâ birip.

¹⁰ Narâk ikâ zoren tosanâ buņ miņangip? Kwabâ kwatne ândeibân mo yen ândeibân tosanâ buņ miņangip? Zo yen ândeip, narâk zoren tosanâ buņ miņangip.

¹¹ Zâk kwabâ mân kwâkņangâne ândim Anutu nângâm pâlâtân kwâkņangi tosanâ birip. Nângâm pâlâtangât undip zo bet sâkņan pindip. Abaram zâk yatâ opņâ kwabâ mân kwâtziņgâne ândim Anutu nângâm pâlâtân kwâkņangâne tosaziņ buņ oip, zengât kâukņâziņ op ândeip.

¹² Oi kwabâ kwâtniņgâne ândim nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândiwen, neņgât kâukņâ oip. Zâk nângâm pâlâtangât mâtâp lâņip. Mâtâp zorik kiunņâ kiunņâ Abaram zâk kâukniņâ sâindâ dâp upap.

¹³ Anutuņâ Abaram sot kiurâpņâ hân patâ siņgi kwâtziņip, zo gurumin den luluniņangât buņâ. Nângâm pâlâtânangât op tosanâ birâm yatik oip.

¹⁴ Oi siņgi kwatziņip, zo gurumin den lume, zengât oi sâi nângâm pâlâtangât mâtâp sot Anutuņâ Abaram den dukuip, zo bon buņ opap.

¹⁵ Gurumin den buņâ oi sâi ko tosgât hâunangât den mân muyagebap. Gurumin denņâ tosgât hâunangât den muyagemap. Zorat a gurumin den luluniņangât mâtâbân lâņ ândimņâ tosaziņ

buŋ mân upi. Buŋâ. Kembu kukŋaŋgât bonŋâ zengâren muyagibap.

¹⁶ Anutuŋâ sâm kâtigem kut ñâi ñâi siŋgi kwatniŋgip, zo nâŋgâm pâlatâŋniŋaŋgât op muyagibap. Zo bon buŋ mân upap. Zinziŋ kâtik zem zâimâmbap. Wangât, zo umâlipŋaŋgât op tânzâŋgozâŋgoŋ, zo pindi Abaramgât kiurâp nengâren bon oip. Gurumin den lume, zenâk buŋâ. Abaramŋâ nâŋgâm pâlatâŋgât mâtâp lâŋmen, nen aksik Abaramŋâ Anutugât mâteŋan sâkunniŋâ uap.

¹⁷ Anutuŋâ Abaram den ñâi dukumŋâ sâm kâtigeip. Den zo Kembugât ekabân kulemguwe. Zo itâ ziap,

“Nâŋâ gâ a kâmutŋâ kâmutŋâ zengât ibâziŋ upangât sâm giwan.”

Abaram zâk den zo nâŋgâm Anutu nâŋgâm pâlatâŋ kwâkŋaŋgâm itâ nâŋgip, “Anutu zâk mumuŋan gâbâ mânginiŋgâbâ sâm mânginiŋgâbap. Oi kut ñâi ñâi mân ziap, zo sâi muyagibap.” Abaram zâk yatâ nâŋgip.

Abaram nâŋgâm pâlatâŋâ zâizâiŋ zemŋaŋgip.

¹⁸ Abaram zâk a kâmut donbep zengât ibâ upap. Den zo nâŋgâm itâ mân sâip, “Nâ sombâ op kiunnâ buŋ ândiangât dap yatâ kiurâpnâ âsagibi?” Buŋâ. Yatâ mân sâip. Kembugât den zorat bonŋâ âsagibapkât mambât ândeip. Den itâ sâm dukuipkât, “Kiurâpkâ donbep patâ yatâ muyagibi.”

¹⁹ Oi zâk kendonŋâ 1 handeret oip. Sâkŋâ patkip oi Sera zâk kâpin ândim sâkŋâ âron oip, zo ekŋâ nâŋgâm pâlatâŋniŋaŋgât um zagât mân oip.

²⁰ Anutuŋâ siŋgi den dukuip, zo nâŋgi mân bon buŋ oip. Nâŋgâm pâlatâŋgât kâtigem Anutugât nâŋgi zari sâtâre okŋaŋgip. Zâk itâ nâŋgâm ândeip.

²¹ “Anutuŋâ kut ñâi muyagibapkât sâip, zorat bonŋâ âlip muyagibap.”

²² Abaram zâk nâŋgâm pâlatâŋ zemŋaŋgipkât Anutuŋâ nâŋgi tosaŋâ buŋ oip.

²³ Anutuŋâ nâŋgi tosaŋâ buŋ oip, den zo Abaram zikŋaŋgârâk mân kulengoip. Nengât ârândân kulengoip.

²⁴ Kembuniŋâ Yesu mumuŋan gâbâ mânggeip, Anutu, zâk nâŋgâm pâlatâŋ kwâkŋaŋgindâ nengât yatik nâŋgi tosaŋiŋ buŋ utnat.

²⁵ Anutuŋâ sâi Yesu kune tosaŋiŋaŋgât op moip. Oi tosaŋiŋ buŋ upapkât mumuŋan gâbâ zaarip.

5

Yesuŋâ lumbenŋâ muyageipkât sâtâre utnat.

¹ Yesu Kristonŋâ suupniŋ mem moipkât nen nâŋgâm pâlatâŋgât op tosaŋiŋ buŋ urâwengât Yesu Kristogâren pâlatâŋ op Anutu sot lumbenŋ op ândimen.

² Yesuŋâk mâtâp mem niŋgipkât Anutuŋâ tânnâŋgoi ândien. Oi gâtâm zâk sot ândeindâ Anutugât imbaŋaŋgât âsakŋâ âsagei mem ândinat, zorat nâŋgâm ândim sâtâre upmen.

³ Oi zorik buŋâ. Sâknam ândiândiniŋaŋgât sâtâre upmen. Oi itâ nâŋgâmen. Sâknamân ândimŋâ umniŋ mân loribap.

⁴ Oi yatâ ândeindâ Anutuŋâ niŋgiri âlip upap. Nen nâŋgâm pâlatâŋ sot ândim Anutuŋâ kut ñâi ñâi nengât siŋgi sâip, zorat nâŋgâm um bâbâlanŋ op mambât ândinat.

⁵ Nen zo yatâ ândimŋâ bonŋâ minat. Anutuŋâ Tirik Kaapumŋâ umniŋan pâip. Kaapum zâk den itâ sâm muyageniŋgâmap, “Anutugât umŋandâ donbep gâsuniŋgâm tânnâŋgomap.”

⁶ Mârum nen imbaŋâ buŋ ândiwengât târârak mân ândiwen. Oi narâkŋâ mâte oi Kristo zâk bâliŋ mâme a nengât op moip.

⁷ Nen itâ nâŋgâmen. A târârak ñâigât hâuŋâ op mumuŋâ, zo a nengâren mân taap. A âlipŋâ ñâigât op mumuŋâ, zo ko muyagibap mo dap?

⁸ Nen bâliŋ op ândeindâ Anutu nen umŋandâ donbep gâsuniŋgip. Anutuŋâ umâlipŋaŋgât opŋâ Kristo sâŋgongoi gem hâuŋiŋâ moip.

⁹ Zâk nengât op moipkât itâ nâŋgâm kwâtâtimen, “Tosaŋiŋ buŋ urâwen. Anutu kukŋaŋgât bonŋâ muyamuyagiŋ narâkŋan Anutuŋâ tosaŋiŋaŋgât hâuŋâ mân niŋgâbap.”

¹⁰ A nen mârum Anutu kâsa okŋaŋgâm ândiwen. Oi nârâk zoren nanŋandâ nengât

op moip. Oi zorik bujâ. Nenġât op moipkât diiningi nen Anutu sot buku urâwen. Oi zorik bujâ. Zâknâ walâm otniġgâbap. Zâk sot buku op ândeindâ nanġandâ ândim bâliġan bagibemġât tânnâġgobap.

¹¹ Oi zorik bujâ. Kembuniġâ Yesu Kristo, zâknâ lumbenġâ muyagem Anutu sot târokwatniġi buku buku ândien. Zorat nen Anutu sâmb âlip kwâknâġġâmen.

Adamġâ mumuġ muyageip. Yesuġâ ândiândi muyageip.

¹² Zorat itâ nâġġânâ. A kânok Adam, zâkkât opġâ bâliġâ hânân muyageip. Oi bâliġanġât op mumuġâ muyageip. Oi a aksik zeġġâren zarip. Wangât, a aksik zen bâliġ urâwe, zorat zeġġâren arip.

¹³ Mârum Moseġât gurumin den mân muyagei bâliġandâ kândom muyagem zeip. Oi narâk zoren Moseġât gurumin den mân muyageipkât bâliġâ yen zem ġâip. Anutuġâ tosaziġ mân sâlâpkoi.

¹⁴ Ka bet gurumin dennâ muyagei a ziġ tosaziġ ek nâġġawe. Adam zâk bâliġ oi mumuġandâ topkwap a ândim gawe, zen a kutâ otziġġâm ândim ġâi Mose muyageip. Adamġât tobat mân urâwe, zeġġâren laġ ârip. Adam zâk mumuġanġât kâukġâ oipġâ bet ġâi ândiândiġât kâukġâ muyagibapkât sâsâġ, Yesu, zâkkât dâp oip. Ka topzik ġâi ġâi.

¹⁵ Anutu umâlipġanġât tânzâġġozâġġoġ, zorâġ den ku zorat dâp bujâ. Zorâġ wâlâp. A aksik patâġâ Adamġât den kuġanġât opġâ mom nanġawe. Oi Anutuġât tânzâġġozâġġoġ, zo a kânok Yesu Kristoġât tânzâġġozâġġoġanġât op Adamġât den ku walâmġâ a doġbep tânnâġgoip.

¹⁶ Kembuġâren ġâbâ tânzâġġozâġġoġ sot toren Adam den kuġanġât bonġâ, zet topzik ġâi ġâi. A kânokkât tosanġâ simġât sâmb kwâkâkwâkâġ muyageip. Ka Kembuġâren ġâbâ tânzâġġozâġġoġandâ tosa doġbep birâm tosanġi buġ muyageip.

¹⁷ A kânok Adam den kuġanġât op mumuġâ muyagemġâ imbanġâ mem a kutâ otziġġip. Ka Kembuġâren ġâbâ tânzâġġozâġġoġandâ walâm tâtalek oi a

doġbep nen tosanġi buġ orot, zo mem umniġan mem ġimennâ a kânok Yesu Kristo, zâkkât opġâ ândiândiyân a kutâ op ândinat.

¹⁸ Zorat itâ. Mârum a kânok Adam, zâknâ bâliġ oi a aksik simġât siġi urâwen. Oi bet zo yatik a kânokġâ târârak ândei Yesuġât siġi a nen doġbep tosanġi buġ oi ândiândi muyagiwen.

¹⁹ Akânok Adam, zâknâ bâliġ oi a doġbep niġâ bâliġ mâme a ambân urâwen. Zo yatik a kânok Kristo, zâk sât lulu ândeipkât a doġbep nen Anutuġât mâtenġan târârak op kinat.

²⁰ Adamġâ bâliġ oi bâliġâ hânân muyageip. Bâliġâ ġwâlântenġsâbapkât sot bâliġanġât topġâ muyagibapkât Moseġât gurumin den muyageip. Oi bâliġâ muyagem zari Anutuġât siġi tânzâġġozâġġoġandâ walâm zarip.

²¹ Den san, zo itâ. Bâliġandâ mumuġâ muyageip. Muyagemġâ a ambân a kutâ otziġġâm ândim ġâip, zo yatik tânzâġġozâġġoġandâ a kutâ op tosa buġ minniġġâm ândiândi kâtiġân nâmbanbap. Kembuniġâ Yesu Kristo nenġât op moipkât yatâ muyagibap.

6

Yesuġât mumuġan târokwatniġġip.

¹ Bâliġâ hânân muyagei Kembuġâren ġâbâ tânzâġġozâġġoġandâ walâm tâtalek oip, zorat dap sânat? “Anutuġât tânzâġġozâġġoġandâ laġ kârâbapkât bâliġ doġbep op ândinat.”

² Yatâ sânat? Kutsiġiġâ laġ kârâbapkât yatâ utnat?

³ Yatâ bujâ. Kristo sot muwen. Too sanġonniġġawe, narâk zoren Yesu Kristoġâren târokwarâwen. Nen Yesuġât mumuġan târokwarâwen. Zo nâġġame mo? Zo yatâ oi dap op bâliġan târokwap ândinat?

⁴ Zo yatâ nen too sanġonniġġâne Kristo sot ârândâġ mom hanagowen yatâ uap. Oi Kristoġât ibâ, Anutu, zâk imbanġandâ Kristo mumuġan ġâbâ mâġġei zaarip, ândiap. Nen yatik wâġân op ândiândi uġakġâ ġâi muyaġeniġi ândinat.

⁵ Nen mumunangât tobat op târokwarâwengât lulun op, zâkkât kore a op ândim âlip zaatzaatnangât, zo yatik op târokwâtnat. upi.

⁶ Niinangât itâ nângâmen. Um sânginâ Yesu sot ârândân poru nagân kuwe. Zo um sâkninjan bâlinangât imbanâ koi gibapkât sot bâlinangât kore mân op ândinatatkât.

⁷ Nâi zâk moi bâlinangât tâknâ olanbap. Oi nen yatik Kristogât mumunjan târokwarâwengât bâlinangât tâknâ mân saaningi ândinat.

⁸ Itâ nângâmen. Kristo sot muwennâ hânân sot sumbemân zâk sot ândinat.

⁹ Kristogât itâ nângâmen. Anutunâ zâk mumunjan gâbâ mem zaaripkât dum zagâtnâ mân mumbap. Mumunandâ Kristogât a kutâ dum zagâtnâ mân upap.

¹⁰ Yesu moip, zâk bâlinâningangât op sâp kânok moi âkip. Oi Anutunâ Yesu mumunjan gâbâ mângei zaatnâ Anutugât kutsingi lanj kârâbapkât nep tuum ândiap.

¹¹ Oi zengât yatik. Ziinangât nângânetâ bâlinâzingangât zâk sot muwe yatâ uap. Oi Yesu Kristo, zâk sot pâlâtân op zaat Anutugât arâp ândie. Yatâ nângâbi.

Bâlinangât kore mân utnat.

¹² Bâlinandâ sâkzinjan a kutâ upâ sâi mân nângâbi. Oi sâkzinandâ âknâle bâlinangât alezingi zo yatik mân nângâbi.

¹³ Oi um sâkzinâ zo bâlinangât kore opapkât um sâkkât kendon ândibi. Zen mumunjan gâbâ mângizingipkât um sâkzinâ Anutugâren pane zimbap. Târârak ândibigât yatâ upi.

¹⁴ Zen Mosegât gurumin dengât mâtâbân mân ândie. Buñâ. Gurumin denñâ mân tânzângomap. Yesu Kristogât op Anutugât tânzângozângonj mâtâbân ândime. Zorat op ko bâlinandâ a kutâ mân otzingâbap.

Singi âlipkât nep a op ândinat.

¹⁵ Oi zi dap orot? Anutugât tânzângozângonjan bageindâ gurumin dengât pâkenâ siriksâipkât bâlinj utnat? Yatâ buñâ.

¹⁶ Zen itâ nânge mo? A kutâ um sâkzinâ zâkkâren pam kore oknangâbinâ, zâkkât kore a op nepñâ tuubi. Bâlinandâ a kutâzinj oi zâkkât kore a op ândim mom tâmbetagobi. Mo Kembu zâk a kutâzinj oi

¹⁷ Zen bâlinangât kore op ândiwe, zo âkip. Oi zi singi âlip kwâkâm zingâwe dâp umzinj nângâmñâ lume, zorat Anutu sâm âlip kwapi.

¹⁸ Zen bâlinjan gâbâ mâkâzingâm olanzingi târârak ândiandinangât kore a op ândie.

¹⁹ Um nângânângâzinj lotnangât ayân kut nâi ziap, zoren dâpkwap den zi dâzânguan. Zen mârumjan um sâkzinâ pane âknâle bâlinâ sot bâlinâ zorat kore oi lanj ândiwe. Oi narâk ziren um sâkzinj Kembugâren pane ândiândi târârakkât kore oi um hâlâlu op ândibi.

²⁰ Zen bâlinangât kore op ândiwe, narâk zoren târârakkât kore mân ândiwe.

²¹ Oi narâk zoren wan bonñâ muyagiwe? Kut nâi nâi urâwe, zorat narâk ziren nângâne anunjoot opmap. Oi itâ nângâmen. A kut nâi nâi yatâ zo upme, zen zorat sângân mem mom tâmbetagobi.

²² Zen ko Kembunâ bâlinangât dumun olanj Anutugât kore a op ândie. Oi bonñâ, um hâlâlu mie. Oi bet ândiândi kâtik muyagibi.

²³ Bâlinangât kore upme, zen bâlinangât hâunâ tâmbetagoagonj zo mimbi. Ka Anutu um âlipnangât zingâzingânj zo ândiândi kâtik. Oi nen Kembuninâ Yesu Kristo, zâkkâren târokwap ko ândiândi kâtik zo miwen.

7

Kaapungât mâtâp unakñan ândinat.

¹ Bukurâpnâ, Mosegât gurumin den nângâme, zengât op san. Zen itâ nângâme? “Gurumin den lulunâ zo mumunjan âkâmap.”

² Zorat ambân nâi apñâ wâgân ândei birâbirânj, zo mân taap. Gurumin denân den nâi yatâ ziap. Apñâ moi ko ap ambin zekât sâm zikâzikânj, zo âkâbap.

³ Ambân nâi, zâk apñâ wâgân ândei birâm nâi sot ândei lanj mâman ambân sâbi. Ka ap ambin ândeitâ apñâ moi ko gurumin denñâ saazikip, zo ânângâtpap. Oi ambân zo a nâi mimbap, zo ko lanj mâman yatâ mân upap.

⁴ Bukurâp, zengât topziñâ yatigâk ziap. Kristo zâk moip. Oi zen mumuñan târokwap mune gurumin dengât tâkñâ ânângârip. Oi mumuñan gâbâ kândom zaarip, zâkkât sinji urâwe. Nen Anutu kore okñangâm ândim kwâtâtinatkât yatâ muyageip.

⁵ Ândiândi sângiñâ ândiwen, narâk zoren gurumin denñâ bâliñangât âkñâlegât kârâp waari sâkniñan nep tuugip. Yatâ otniñgi tâmbetagoagonñgât mâtâbân ândiwen.

⁶ Zi ko Yesu sot moindâ gurumin sângiñangât tâkñâ zo ânângârip. Oi gurumin dengât mâtâp sângiñâ mân lân, Kaapungât mâtâp unakñâ lân Anutu kore okñangâmen.

Bâliñandâ kâitnangomap.

⁷ Oi zi dap sânat? Mosegât gurumin den zo bâliñâ? Zo buñâ. Gurumin den buñâ sâi ko nâ bâliñangât topñâ mân nângâbam. Gurumin denân den nâi itâ sapsun niñgâmap, “A nâigât kut nâi nâi lañ mimbat sâm mân ek âkñâliban.”

⁸ Bâliñandâ tâmbetnobam gurumin denân mâtâp itâ muyageip. Umnâ kâitkui a nâmbutñâ zengât kut nâi nâi lañ mimbat sâm ek âkñâlem ândiwan. Den kâtik zo mân zei sâi bâliñâ yen zembap.

⁹ Nâ mârumpuñan gurumin den mân nângâwan, narâk zoren tosanangât topñâ mân nângâm lañ ândia bâliñandâ mân nogip. Ka bet gurumin den muyagenigi bâliñandâ umnan lañ kâri topñâ itâ nângâwan, “Um mumuñ yatâ op ândian.”

¹⁰ Gurumin denñâ otnigi ândim zâibatkat sâsân, zorâñak mâburei kâmbamnâ oip.

¹¹ Bâliñandâ gurumin denân mâtâp muyagemñâ kâitnogi gurumin denñâ nogi mowan.

¹² Oi zo itâ. Gurumin den zo âlipñâ sot tosanâ buñâ. Mâbângum nâi nâi sâwe, zo tosa buñ sot târârak âlipñâ.

¹³ Gurumin den âlipñandâ nogi mowan? Yatâ buñâ. Bâliñandâ nogip. Bâliñandâ gurumin denân mâtâp muyagem nogi mowan. Bâliñangât topñâ muyagibapkât bâliñandâ nogi mowan. Bâliñangât nângindâ sumunñâ uap. Nen bâliñangât

topñâ yatâ nângânatkât gurumin denñâ sâi mowan.

Um sâkniñan bâliñandâ nep tuumap.

¹⁴ Nen itâ nângâmen. Gurumin den zo Anutugâren gokñâ. Nâ ko hânân gokñâ. Bâliñandâ sângânnâ mei zâkkât kore op ândian.

¹⁵ Orot mâmenangât nânga kwakmak opmap. Nâ kut nâi upam, zo birâm mân opman. Oi kut nâi âkon opman, zo opman.

¹⁶ Gurumin denân pâke den ziap, zorat nânga âlip opmap. Kut nâi âkon opman, zo opñâ gurumin den âlipñâ zorat topñâ muyageman.

¹⁷ Yatâ opman, zo ninâ umgât buñâ. Bâliñandâ um sâknan zem kâitnogi opman.

¹⁸ Nâ topnâ itâ nângan. Sâk sunumangât umñan âlipñandâ mirâ kamân mân meip. Kut nâi âlipñangât zo sâman. Ka bonñâ mân muyageman.

¹⁹ Kut nâi âlipñâ upat sâmñâ mân opman. Nâ kut nâi bâliñâ zo mân upat sâm zorâñak opman.

²⁰ Nâ bâliñâ mân upat sâm zorâñak opman. Zo itâgât. Zo ninak buñâ. Bâliñandâ um sâknan mirâ kamân meipkât yatâ opman.

²¹ Den san, zo itâ. Nâgâren itâ muyagemap. Kut nâi âlip upâ sa bâliñandâ mâte otnimap.

²² Nâ umnandâ Anutugât den nângâm âkñâleman.

²³ Oi sâknan ko bâliñandâ ziap, zo um nângânângânâ den ziap, zâk sot kâsa opmabot. Bâliñandâ um sâknan ziap, zorâñâ kâtigem saanigi zâkkât tâk namâñangât a opman. Bâliñandâ tâmbetnobam sâknanâk ândimap.

²⁴ Yei, a umbumamburuk. Nâiñâ tânnângom um sâknan bâliñangât imbanñâ koi gibap?

²⁵ Anutugât sâtkât Yesu Kristonñâ tânnobap. Zorat Anutu sâm âlip kwâkñangâbat.

8

Kaapungât den lum mâtâp unak lânñat.

Nâgâren itâ muyagemap. Nâ ninak um nângânângânandâ Anutugât gurumin

den zo kore okņangâman. Sâknandâ ko bâliņangât kore okņangâman.

¹ Ka Yesu Kristo sot pâlâtâņ op ândimen, neņgâren bâliņangât hâuņâ sâm kwâkâkwâkâņ mân muyagibap.

² Nen Yesu Kristo sot pâlâtâņ oindâ Kaapumņâ ândiândi muyagem niņgâmap. Kaapum zâkņâ bâliņan sot mumuņan gâbâ mâkâniņgip.

³ Mârum um sâņgiņniņandâ gurumin den zorat imbaņâ mem gei neņgâren kubikkubik nep tuum oseip. Zorat Anutuņâ itâ op um sâņgiņniņangât imbaņâ koi geip. Nannâ sâņgongoi bâliņ mâme neņgât sâk yatâ opņâ neņgât bâliņangât suup meip.

⁴ Gurumin den lum târârak ândiândiņ, zorat Kembuņâ nâņgi âlip opmap. Oi um sâņgiņangât mâtâp buņ, Tirik Kaapumgât mâtâp lâņmen, nen Kaapumgât imbaņan den siņgi âlip zo lum ândinatkat Kristoņâ um sâņgiņangât imbaņâ koi geip.

⁵ A ândiândi sâņgiņangât mâtâp lâņme, zen um nâņgânâņgâziņ hângât kut nâi nâi zoren pane zemap. Kaapumgât mâtâp lâņme, zen ko um nâņgânâņgâziņ Kaapumgâren pane zemap.

⁶ Um sâņgiņangât nâņgâm ândime, zen tâmbetagobi. Ka Kaapumgât nâņgâm ândimen, nen ândiândi sot lumbeņâ muyaginat.

⁷ Um sâņgiņâ nâņgânâņgâņ, zorâņ Anutu kâsa okņangâmap. Oi Anutugât gurumin den komap. Zo dap op lubap?

⁸ Oi um sâņgiņ ândime, Kembuņâ zengât orot mâmeziņâ zorat nâņgi mân dâp opmap.

⁹ Zen ko Anutugât Kaapumņâ umziņan ziap, zo ko mâtâp sâņgiņan buņâ, Kaapum sot ândim mâtâp uņakņan uruņsâm ândime. Zen Kaapumgât mâtâbân ândime. Oi zen Kaapumgât a ambân sâsâņ. Nâi zâk Kristogât Kaapumņâ zâkkât umņan mân zimbap oi ko Kristogât siņgi mân upap.

¹⁰ Zen ko mârum umziņandâ bâliņangât mumuņ yatâ op ândiwe. Ka Kristo sot pâlâtâņ utne um dâpziņâ tosa buņ minziņgipkât ândiândi kâtik muyagem ândie. Kristogât Kaapum umziņan ândiap.

¹¹ Zen dap nâņge? Tirik Kaapumņâ umziņan tâtât mâme opmap mo buņâ?

Tirik Kaapumņâ umziņan tâtât mâme opmap oi ko Anutuņâ Yesu mumuņan gâbâ mâņgeip, zo yatik Kaapumņâ um dâpziņ mumuņan gâbâ mâņgiziņgâm ândiândi ziņgâm ândibap.

Kaapum sot op Anutugât nan bârarâp utnat.

¹² Bukurâpnâ, Nen um sâņgiņangât kore a mân utnat. Um sâņgiņandâ wan niņgâmapkât hâuņâ mâkâm zâkkât mâtâbân âinat?

¹³ Zen um sâņgiņangât mâtâp ândibi zo ko tâmbetagobi. Ka Kaapumgât imbaņâyân sâkkât den kumbi, zo ko ândim ândiândi âlip ândibi.

¹⁴ Anutugât Kaapumņâ âkom diiņgi ândimen, nen Anutugât nan bârarâp ândien.

¹⁵ Anutuņâ Kaapum niņgip, zo kore arâp op keņgât utnatkât buņâ. Nen Anutugât nan bârarâp op ândinatkat niņgip. Kaapumņâ um bâbâlaņ kwatniņgi Anutu itâ sâm konsâm mâpâsimen, “Aboņ.” (Yuda denan Abba sâme. Niiņ denân ko Aboņ sâmen.) Nen umniņandâ itâ nâņgâm kwâtâtimen, “Nen Anutugât nan bârarâp op ândien.”

¹⁶ Yatâ nâņgindâ Kaapumņâ umniņan tâtât mâme op den zo yatik sâm muyageniņgâmap.

¹⁷ Oi itâ nâņgâmen, “Zâkkât nan bârarâp ândienņâ Anutugât kut nâi nâi galem utnat. Nen Kristo sot ârândâņ galem utnat. Hânân ziren zâkņâ sâknam nâņgip, zo yatik sâknam kwâkņan ândinat oi ko zâk sot âsak âlipņan bagim ândinat.”

A umniņ âlip oi kut nâi nâi yenniņ zo yatik âlip upap.

¹⁸ Sumbemân Anutugâren gâbâ kut nâi nâi âsakņâ neulenoot walâwalâņ muyageniņgâbap. Oi narâk ziren sâknam sot umbâlâ ândien, zo dâpkua mân dâp upap. Sâknam zirat nâņga yenniņ yatâ uap. Wangât, sumbemân kut nâi âsakņâ neulenoot donbep muyaginat, zorat.

¹⁹ Anutuņâ gâsuniņgâm nan bârarâp sâm âsakņâ neulenij muyagibapkât a sot kut nâi nâi Anutuņâ muyageniņgip, nen zorat mambât ândien.

²⁰ Kut n̄ai n̄ai yenn̄a h̄an̄an ziap, zo gukupitn̄a yen zimbapk̄at s̄am zinjip. Zi-
inj̄a umḡat buñ̄a. Anutun̄a yat̄a s̄ai
muyageip. Ka zo zinzij̄ k̄atik zimbiḡat
m̄an s̄am zinjip.

²¹ Zorat kut n̄ai n̄ai yenn̄a h̄an̄an zen mu-
mun̄anḡat dumun zo olan̄ Anutuḡat nan
b̄arar̄ap nen sot t̄arokwap neule âsakn̄a
mimbi.

²² Nen n̄anḡamen. Kut n̄ai n̄ai zo zen
m̄arum̄nan ḡab̄a nar̄ak zo m̄ate upapk̄at
mamb̄at ândim s̄aknam n̄anḡam ândim
gawe.

²³ Oi zen̄ak buñ̄a, nen âr̄and̄an̄ yatik
mamb̄at ândim s̄aknam n̄anḡam ândimen.
Anutuḡat nan b̄arar̄ap nen um s̄akniñ̄ ku-
bikn̄a minninḡabapk̄at mamb̄at ândimen.
Nen sumbem̄an ḡab̄a Kaapum̄n̄a niñgip.
K̄andom Kaapum̄n̄a niñgip. Bet ko kut n̄ai
n̄ai niñḡabap.

²⁴ Nen Anutun̄a um s̄akniñ̄ kubikn̄a
minninḡabapk̄at um b̄ab̄alan̄ op mamb̄at
ândinat̄k̄at diininḡip. Bon̄n̄a muyagei s̄ai
zorat m̄an mamb̄atpem.

²⁵ Bon̄n̄a muyagiap oi ko dap yat̄a zorat
mamb̄at ândinat? Bon̄n̄a m̄an muyagei ik-
menḡat um̄n̄a n̄anḡam mamb̄at ândimen.

²⁶ Kaapum̄ z̄ak lolotniñanḡat op bet-
niñan memap. Nen yat̄a mo yat̄aḡat nin̄au
s̄aind̄a d̄ap upap, zo m̄an n̄anḡamenḡat
Kaapum̄n̄a betniñan mem, yaak mem, an̄a
m̄an s̄as̄an̄a, den zo yat̄a nenḡat op Anu-
tuḡaren sapsuap.

²⁷ Anutuḡat Kaapum̄n̄a nenḡaren nep
zo yat̄a tuubapk̄at op s̄am pindip. Oi
Kaapum̄n̄a Anutuḡat um̄nan den ziap,
zo n̄anḡam Anutun̄a tânn̄anḡobapk̄at den
dukumap. Oi Anutu z̄ak um igikn̄a Kaa-
pum̄ḡat um̄nan den ziap, zo n̄anḡamap.

*Anutu z̄ak nenḡaren nep topkw̄aip, zo
tuum ma tuum nan̄ḡabap.*

²⁸ Nen it̄a n̄anḡamen. Wan mo wann̄a
muyageninḡamap, zo Anutun̄a kubigi
tânn̄anḡomap. A umniñand̄a Anutu ḡasum
ândimen, nenḡaren yat̄a otninḡamap.
Nen z̄akn̄a diininḡabam n̄angi zeipk̄at
diininḡip, nenḡaren yat̄a otninḡamap.

²⁹ A m̄arum diininḡabam n̄angip, nen
nanñanḡat tobat utnatk̄at s̄aip. Oi a
don̄bep̄n̄a nanñanḡat mur̄ap op ândeind̄a

Yesun̄a âtan̄iñ̄ upap. Oi nen z̄akk̄at tobat
op ândinat̄k̄at s̄aip.

³⁰ Anutun̄a a k̄an̄nan n̄anḡaniñgip d̄ap,
nen diininḡam tosan̄iñ̄ buñ̄ minninḡip.
Tosan̄iñ̄ buñ̄ minninḡip d̄ap, nen âsakn̄a
neule zo nen niñgip.

*Kut n̄ai n̄aiñ̄a Anutuḡat bikñan ḡab̄a
m̄an mâk̄aniñḡabap.*

³¹ Den zorat top̄n̄a dap dap ziap?
Anutun̄a buku otninḡam galem ot-
ninḡam ândei k̄asan̄iñand̄a dap op
t̄ambetn̄anḡobap?

³² Anutun̄a nan̄n̄a m̄an anḡan k̄arip.
Nenḡat op s̄anḡongoi gem moip. Zorat dap
nan̄ge? Yat̄a oip̄n̄a kut n̄ai n̄ai toren̄n̄a
niñḡabap mo m̄an niñḡabap? Niñḡabap.

³³ Anutun̄a buku otninḡam tânn̄anḡoip,
zorat a ik̄a zor̄an̄ Anutuḡat a amb̄an
ḡak̄ar̄ap̄n̄a den̄an n̄amban̄bap? Anutu
zik̄nak tosan̄iñ̄ buñ̄ minninḡip, zorat a ik̄a
zor̄an̄ nen tosan̄iñanḡat h̄auñ̄a minat̄k̄at
s̄abap.

³⁴ Yesu Kriston̄a nenḡat op moip. Oi
moib̄ak buñ̄a. Z̄ak mumun̄an ḡab̄a zaat
Anutu âsan bongen z̄ai tap nenḡat op
Anutu den dukumap.

³⁵ Kut n̄ai ik̄a zor̄an̄ Kristoḡat bikñan
ḡab̄a mâk̄aniñḡabap? S̄aknam mo umb̄al̄a,
k̄ambam mo pu mo kanpit̄a? Kut n̄ai
yat̄a zo dap op Kristoḡat bikñan ḡab̄a
mâk̄aniñḡabap.

³⁶ Kembuḡat ekab̄an den n̄ai it̄a ziap,
zorat d̄ap otninḡame. Den zo it̄a,
“Kembu, ḡaḡat op sir̄am̄n̄a sir̄am̄n̄a
n̄angome. R̄ama kom gaame, zenḡat
tobat yat̄a otninḡame.”

³⁷ Oi kut n̄ai yat̄a zor̄an̄ m̄an mem lot
kwatniñḡabap. Buñ̄a. Yesun̄a um̄n̄and̄a
ḡas̄an̄anḡomapk̄at imban̄a niñgi z̄akk̄aren
k̄atigem ândim wal̄amen.

³⁸ Zorat n̄a it̄a n̄angan. Mumun̄a mo
ândiândiñ̄a, sumbem a mo b̄aliñanḡat a
k̄aukn̄a, nar̄ak ziren ziap mo bet muyag-
ibap, zor̄an̄ mo kut n̄ai n̄ai imban̄oot,
zor̄an̄ Yesu Kristo z̄akk̄at bikñan ḡab̄a
m̄an̄ak mâk̄aniñḡabap.

³⁹ Anutu um̄n̄and̄a ḡasuninḡap̄k̄at kut
n̄ai ub̄a ḡaip mo âmbib̄a kopḡaip̄n̄a, kut n̄ai

zorân mo zorân Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât bikñan gâbâ mân mâkâniñgâbap.

9

Paulo zâk Yuda a bukurâpnâ, zengât op sâknam nânġip.

¹ Nâ Kristogât a op sarâ mân sâm den bonñâ sa nânġânek. Kaapumñâ umnan den ziap, zorat nânġi bon uap.

² Yuda a torerâpnâ zengât op umbâlâ op sâknam nânġâm ândiman.

³ Yuda a bukurâpnâ, sâk torerâpnâ, zen Kembugât sinġi upigât opñâ ninak Kristogât dâmân kâligen gâbâ giginanġât nânġa âlip bâbâlañ opap.

⁴ Zen itâ sâme, “Nen Isirae. Anutuñâ narâpnâ gâsuniñġip. Oi imbanñâ âsakñâ tirâpnânġoip. Anutuñâ nen sot târotâro op gurumin den sapsun niñġip. Oi mâte okñanġânatkât mâtâp tirâpnânġoip. Oi kut nâi niñgâbap, zorat sinġi den kânñan kesap pâron den dâtnânġoip.

⁵ Nen Abaram, Isaka sot Yakobo, zengât kiurâpziñâ.” Yuda a bukurâpnâ zen ziñanġât yatâ nânġâm sâme. Oi nen nânġen. A bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât mârûm sâsân, Kristo, zâk a sâk mem muyageip. Zo Yuda a zengât kâmurân muyageip. Zorat a sot kut nâi nâi nenġât Kambu, Anutu, zâk sâm âlip kwâkñanġindâ ândim zâimâmbap. Zo perâkñak.

Sinġi âlip mem ândie, zen Anutugât arâp bonñâ.

⁶ Isirae a nâmbutñâ Kembugât mâtâp walâm um kâtik ândinetâ ziñġit nânġi Anutugât den zo loreip mân sânat. Isiraegâren gâbâ muyagiwe, zengâren gâbâ nâmbutñâ zengât Isirae a bonñâ mân sâsân.

⁷ Oi yatigâk Abaramgât kiurâp torenñâ zen kiurâp bonñâ mân urâwe. Oi zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Isakagât kiurâp zenak Abaramgât sinġi upi.”

⁸ Den zorat topñâ itâ ziap. Sâkñâ Abaramgâren gâbâ muyagiwe, zen ak-sik patânâ Anutugât nan bârarâp urâwe? Buñâ. Sinġi den umñan muyagiwe, zenak Abaramgât kiurâp bonñâ sâsân.

⁹ Kembuñâ sinġi den Abaram itâ sâm dukuip,

“Kendon nâi âki âburem ga ambingâ Sera zâkñâ nanñâ mimbap.”

¹⁰ Oi zorik buñâ, Rebekagâren yatik muyageip. Rebekañâ sâkunniñâ Isaka, zâk sot ândim katep zagât kâmbokoip.

¹¹⁻¹² Oi katep zagât mân muyagem âlip mo bâliñâ zo mân oitâ Anutuñâ zekât op mamzikñâ itâ sâm dukuip,

“Âtânandâ munñanġât kore a op ândibap.”

Zo ko Anutugât den kâtigibapkât nânġâm zikñak mem kâsâpzâkom den zo sâip.

¹³ Katep zagât zet orot mâmezikñâ ekñâ mân sâip. Kânñan nânġâzikâm yatâ sâip. Zorat den nâi Kembugât ekabân itâ ziap, “Na Yakobogât otnigap. Ka Esau ko âkonnigap.”

Anutu zâk ândiândiniñanġât buñâ, um lâklâkñanġât op galem otniñgâmap.

¹⁴ Anutuñâ nâi kâsa okñanġâm nâi buku okñanġip, zorat dap sânat?

¹⁵ “Zo bâliñâ.” Yatâ sânat? Buñ kâtikñâ. Zâkñâ den nâi Mose itâ sâm dukuip,

“A nâi birânġânġâbâ sâm âlip birânġânġâbat. Ka a nâi tângubâ sâm âlip tângubat. Lumbe okñanġâbâ sâm âlip okñanġâbat.”

¹⁶ Zorat a umġât mo a orot mâmegât mân sâsân. Anutu um lâklâkñanġât tânzânġozânġon sânat.

¹⁷ Anutuñâ a kutâ Parao den dukuip, zo Kembugât ekabân itâ kulemguwe,

“Nâ gâgâren imbanñânâ sâm muyagia kutsiñġinâ hân dâp âibapkât sâm kwânânġâgiwan.”

¹⁸ Oi zorat Anutugât itâ nânġânat, “Zâk a nâi tângubâ sâm tângubap. A nâi um kâtik oik sâi kâtigibap.”

¹⁹ Nâ yatâ sa itâ sâm mâsikâniban? “Yatâ op ko Anutu zâk wangât a nenġât nânġi bâliñ uap. Anutuñâ den nâi sâi anñâ kwâkâbapkât dâp buñâ.”

²⁰ Den yatâ zo sânandâ itâ mâsikâgibat, “Gâ wangandâ Anutu den dukuban. Âmanñâ dap op âmañ tuutuun a itâ

dukubap, 'Gâ wangât yatâ zo muyagenigin.' ”

²¹ Âman tuutuun a, zâk dengop mem toren a zengât âman tuubap. Oi torennâ mem wâu, bâu zengât tuugi nângindâ bâlinj upap?

²² Oi Anutu zâk âman kuknangât bonnâ zorat sinji, zo bet kunzit birâbapkat nângi ziap. Âman zo zengâren kâmbam muyagem kuknangât bonnâ sot imbanânâ muyagei a ambân ikpigât tuubap. Nen zorat dap sânat?

²³ Oi âman nâmbutnâ tânzângobapkat sinji, zen kubikzingâm sumbemân âsak neulejan tengâ kwatzingâbapkat kânjan nângi ziap. Âman zo zengâren neule âlipnâ gom sâmba zingâbapkat diizingâm ândiap.

²⁴ Yuda ayâk bunâ. Hân nâin goknâ ârândân âman um lâklâknangât op zâkkât sinji utnatkât diiningâmap.

²⁵ Zorat Propete Hoseagât ekabân dinâ itâ ziap,

“Kembunâ itâ sap, ‘A kâmut marizinj mân orâwan, zen nâgât sinji sâbat. Oi umnandâ mân gâsâzângowan, zo umnandâ gâsâzângobat.

²⁶ Oi a zengât nâgât arâpnâ bunâ dâzângowan, zengât itâ sâbi, ‘Zen Anutu ândiândinangât nan bârarâp op ândie.’ ”

²⁷ Oi Propete Yesaianâ den kâtik sâmb Isirae a zengât itâ sâip,

“Isiraegât kiurâp zen saruyân sak ziap, zo yatâ donbep muyagibi. Ka zengâren gâbâ bituktânâ Kembangât sinji upi.”

²⁸ Kembangât itâ nângâmen. Kembu zâk a zengât sâmb kwâkâmânâ kegâk hâuânâ zingâm nanngâbap.

²⁹ Zorat Propete Yesaianâ den nâi itâ sâip,

“Sumbem kâwali a zengât Kembu, zâk mân nângâningi sâi ko kiurâpnin bunj upe. Mirâ kamânzinj zo Sodom sot Gomora zengât tobat yatâ upe.”

(Anutunâ kamân zagât zo zikiri bâlinj oitâ sâi kârâpnâ zikesem nanngip.)

Yuda a zinj târârak utnâ sâmb osiwe.

³⁰ Oi zi dap sânat? Zitâ sânat. Hân nâin goknâ, zinj târârak mân ândimnâ tosanin

bunj utnâ sâmb tosazinj bunj urâwe. Kembangâren nângâm pâlâtân kwâknangâm tosazinj bunj urâwe.

³¹ Yuda a zen ko Mosegât gurumin den lum târârak utnat sâwenâ gurumin den zo lum osiwe.

³² Zen târârak mân urâwe, zo itâgât. Zen nângâm pâlâtânzinj bunâ. Zen yen ândim mâmanzinangât târârak utnatkât sâwe. Oi mâtâbân kât zeip, zoren kinzinj luakjime.

³³ Kembangât ekabân dinâ zitâ kulemgune ziap,

“Nângâ. Nâ Sionj bâknjan, Yerusalem kamânân zengâren kât nâi paan. Zoren kinzinj luakjibi. Oi kât kâtik nâi paan. Zoren a donbep patânâ zângobap. Ka nâi zâk nângâm pâlâtân kwatnibapnâ mân kwakpap.”

10

Anutunâ Yuda a tosazinj bunj upigât mâtâp muyagei Yuda a donbep zinj kândâtkuwe.

¹ Bukurâpnâ, Yuda a bukurâpnâ âlip upigât umnandâ otnigi zengât op Anutugâren ninâu sâman.

² Zen Anutu kore oknangânam um bâbâlanj ândime. Zo zingitmanjâ san. Ka zen mâtâp mân ek nângâm upme.

³ Zen Anutugâren gâbâ târârak orotnâ mâtâp ziap, zo kwakmegât ziinjak târârak utnatkât nepnâ tuume. Anutugât mâtenjan tosa bunj orotnangât mâtâp, zo mân ek nângâm Kristo kândâtkuwe.

⁴ Nen ko itâ nângen. Anâ nângâm pâlâtânngât opnâ tosanin bunj muyaginatkat Kristonâ gurumin dengât mâtâp doongoi.

⁵ Mosenâ gurumin denân den nâi itâ kulemgoi,

“A zen gurumin den lum nanngâm târârak op ândiândi muyagibi.”

⁶ Nângâm pâlâtânngât tosa bunj orotnangât den ko itâ ziap,

“Gâ umgandâ itâ mân sâban, ‘Nâinâ sumbemân zâimnâ Kristo diim gibap?’

⁷ Mo nâinâ âmbi geimnâ Kristo mumunâ zengâren gâbâ diim kopgâbap.’

8 Yatâ buñâ.”

Kembugât ekabân den ñâi itâ ziap,
“Den zo kârebân mân ziap. Lâugan sot
nângânângâgan ziap.”

(Zo nângâm pâlâtângât den kwâkâm
ziñgâmen, zorat sâsân.)

9 Yesu, zâk Kembuñâ. Den zo lâugan
zimzap oi Anutuñâ Yesu mumuñan gâbâ
mângeip, zorat umgandâ nângi bon
opmap oi ko âlip op sumbengât sinji
upan.

10 Nen itâ nângâmen, “Umñâ Yesu
nângâm pâlâtân kwap tosanin buñ utnat.
Oi lâuniñandâ Yesu Kembuniñâ sâmñâ
sumbengât sinji utnat.”

11 Zorat Kembugât ekabân den ñâi itâ
kulemuwe,
“Ñâi zâk Kembu nângâm pâlâtân
kwâkñangâbapñâ kwakmak mân
upap.”

12 Âlip nângen. Yuda a sot hân ñâin gok
nen kânok uen. Kembu, zâk kânok kembu
otningâm ândimap. Kembu zâk hâtubâtu
mân otningâm. Oi zâk konsâmen dâp,
nen umgât gom sambe zo ningâm.

13 Zorat Kembugât ekabân itâ sâsân,
“Kembu konsâm ândibi, zen Kembuñâ
bâliñan gâbâ mâkâziñgâbap.”

14 Ka a zen ko zâk mân nângâm pâlâtân
kwâkñangâmñâ dap yatâ konsâm ândibi?
Oi a zen topñâ mân nângâmñâ dap op
nângâm pâlâtân kwâkñangâbi? A ñâinñâ
Anutugât sinji den mân dâzângeoi ko dap
topñâ nângâbi?

15 Oi Anutuñâ a mân sângonzângeoi dap
op âi sinji dâzângeobi. Zorat Kembugât
ekabân den kulem ñâi itâ ziap,
“Sinji âlip sâsân a, zengât kinzin
kwamitñâ nângâm ko nângâne âlip
upap.”

Anutuñâ Yuda a sâm osizingip.

16 Sinji âlip zo Yuda a nâmbutñandâ
nângâm mân luwe. Zorat Propete Yesaianñâ
itâ sâip,
“Kembu, sinji den sâindâ mân nângâme.”

17 Zorat op itâ nângâbi. Nângâm pâlâtân,
zo den sinji sâsânangât bonñâ. Oi den
sinji âragumen, zo Kristogât sinji âlip den.

18 Itâ sâm mâsikâzingan. Zen sinji âlip
den zo nângâwe mo buñâ? Zen nângâwe.
Den ñâi itâ ziap,

“Kembugât dennâ hân dâp âim nângip. Oi
diñandâ hân muruk toren toren âim
nângip.”

19 Dum mâsikâzingâm san. Isirae a zen
dân nângâm kwâtâtiwe mo buñâ? Kâdom
Mosenâ den ñâi itâ kulemgoi nângâwe,
“Kembuñâ itâ sap, ‘A yennâ, hân ñâin
gokñâ kâmut ñâi diizinga Isirae
zen nângâne bâliñ oi um kâlak
otzingâbi. A kwakmak kâmut zo
diizinga zen ek kuk upi.’ ”

20 Bet Propete Yesaianñâ kenngât buñ den
yâmbât itâ sâip,
“Kembuñâ itâ sap, ‘Mân kârunim
ândiwenâ muyaginiwe. Topnâ
mân sâm kârûm ândiwe, zen mâte
otzingâwan.’ ”

21 Ka Isirae a zengât Kembuñâ den ñâi
itâ sâi kulemuwe,
“Nâ a kâmut zâizâin sot den kukuñ zi,
zen hârânsâm narâk kârep ândinetâ
nâgâren gabigât kwâbâlap tuum
ândiwan.”

11

Isirae a nâmbutñandâ um kâtik utnetâ Anutuñâ nâmbutñik gâsuzingip.

1 Oi zi den ñâi mâsikâzingan. Anutuñâ
Isirae arâpñâ birâzingip? Buñâ. Yatâ
mân oip. Nâ Isirae a, Abaramgât kiun,
Benyamingât kâmurân gokñâ.

2-3 Anutuñâ kânñan nângâningip, nen
mân birâningip. Zen Propete Eliagât
den sinji ñâi Kembugât ekabân ziap,
zo sâlâpkume mo buñâ? Propete Elia,
zâk Isirae a zengât tosazingât den
sâm Anutu itâ sâm dukuip, “Kembu, zen
Propete arâpkâ zângom nange. Gâgât sinji
sâm nalem pâpanñâ zo kom kândañâwe.
Oi zi nâ ninik ândia nonam se.”

4 Propete Elianñâ yatâ sâi Anutuñâ den
dap mâburem pindip? Zo itâ, “Nâ a 7
tausen yatâ angân kârâzinga lopio kutñâ
Baali, zâkkâren mân âi pindiñsâwe.”

5 Oi narâk zi yatigâk Anutuñâ um
lâklâkñangât opñâ Isirae zengâren gâbâ a
bituktâ mem sâlâpzanngoi arâpñâ op ândie.

6 Zen orot mâmezîngât bunâ. Ziknâ um lâklâkngât op gâsuzîngâm tânzângoip. Yatâ mân oi sâi tânzângoizângonongât bonnâ mân âsagebap.

7 Oi dap dap? Isirae a kut nâi zo muyaginat sâwe, zo mân muyagiwe. Anutu ziknak nângâm gâsum sâlâpzângoip, zenak kut zo muyagiwe. A nâmbutnâ umziñ kâtigeip.

8 Zorat op Kembedgât ekabân itâ kulemgune ziap,

“Anutu zâk umziñ mem gulipkoip. Sinziñ kwâtepkuip. Kindapziñ mem dooŋgoip. Yatâ otziñgi ândiweñak ândim ge.”

9 A kutâ Dawidiñâ itâ sâm kulemgoip,

“Zen Kembedgât den sâtñak lum sii nalem nime, ka umziñandâ Kembedgât kândâtkume. Zorat op ko zen sii nalem ninetâ kâsaziñ ganetâ parâtâk pambi. Hânân gei zângoip hâuñâ takâziñgâbap.

10 Gâ sinziñâ kwâtepkuna kwakpi. Oi kândâtziñ mem namuñna kâriñgoñ ândibi.”

Oliwa nagân bâranñâ nâi mem ga târokwâip.

11 Oi den nâi mâsikâziñgan. Isirae a zen kârân kinziñ luakñem hânân gei tâmbetagowe? Yatâ bunâ. Zen kubikkubik kândâtkune a hân nâin goknâ zengât sinji oip. Oi hân nâin goknâ zen nângâne Isirae a ziñâ ziñgit umbâlâ upi.

12 Isirae a zen Kembedgât den kândâtkune a hân nâin goknâ zen nângâm lum âlip urâwe. Yatâ utne Isirae a kâmut zen bet umziñ melân Kembedgât sot pâlâtân utne bonnâ donbep walâwalân muyageziñgâbap.

13 Hân nâi goknâ zen den zi dâzângua nângânek. Nâ hân nâin goknâ zengât Aposolo ândimanñâ nepnâ tuum kwâtâteman.

14 Oi nâ yatâ op ândim Isirae a torerâpnâ aleziñga nâmbutñandâ umziñ melân âlip upi. Hân nâin gok zen sinji âlipkât bonnâ muyagine Isirae a nâmbutnâ ziñ ek nângâm zo yatik minâ sâm umziñ melânbi.

15 Anutuñâ Isirae a birâziñgi hân nâin goknâ zen Anutu sot buku ue. Oi bet Anutuñâ Isirae a dum gâsuzîngi ko mumuñan gâbâ zaatzaatnâ yatâ upi.

16 Kândom Kembedgât sinji pâpanñâ oi ko du ombenjan âsagine zo yatik zâkkât sinjiyak pâpanñâ. Oi nak topñandâ hâlâlu zei nak bâranñâ sot bonnâ zet yatik hâlâlu zimbabot.

17 Oi Anutuñâ kamân Oliwa nagân bâranñâ nâmbutnâ mânângât birâm zorat gebâgân ulinñâ barin gâbâ gâ târokwatgigip. Oi Oliwa ândânâ kelâk toonandâ tângogip.

18 Gâ bâranñâ sângiñâ zengât nângâna gigin oi sâkkâ mân mem zâiban. Yatâ opapkât itâ nângâ. Gânâ ândânâ mân tângum nalem pindâmat. Zâknâ tângom nalem gimap.

19 Nâ yatâ dâgoga zorat toren itâ sâban? “Anutuñâ nâ târokwatnibapkât bâran sângiñâ mânângâtziñgâm birâziñgip.”

20 Den zo bonnâ. Zo sinji âlip birâm ândiwegât mânângât birâziñgip. Gâ ko nângâm pâlâtângângât op zâk zengât kinkin gebâgân kinzat. Zorat gâ sâkkâ mân mem zâim diim gem ândiban.

21 Anutuñâ Oliwa bâranñâ sângiñâ zâizâinñâ, zo mânângât birip. Oi zo yatik gâ zâizâin op ândina mânângât birâgibap.

22 Zorat gâ Anutu um lâklâkngât op tângogip sot um kâtik urâwe, zen hâuñâ ziñgip. Zorat mân nelâmgobap. Um kârâpñangât bonnâ, zo sinji âlip kândâtkuwe, zengâren muyagemap. Oi um lâklâkngât bonnâ gâgâren muyagiap. Oi gâ zâk sot pâlâtân op ândina bonnâ âlip zemgibap. Yatâ mân upan zo ko mânângâtñâ birâgibap.

23 Oi bâranñâ sângiñâ zen um kâtikziñâ birâne Anutuñâ dum zagâtñâ târokwatziñgâbâ sâm âlip upap.

24 Oi barin gâbâ Oliwa nak bâranñâ kamângât Oliwa nagân târokwâkwatnâ, zo mân orotnâ. Ka Kembedgât barin gâbâ Oliwa bâranñâ mingimñâ kamângât Oliwa nagân târokwatgigip. Kamân Oliwa ziknâ bâranñâ mânângârip, zo târokwatziñgâbâ sâm mân kwakpap. Zo kegâk târokwatziñgâbap.

Anutuñâ a topñâ topñâ tânzângobapkât nângâmap.

²⁵ Bukurâpnâ, zen kwakñâ ziiñâ nângânângâyân sinji âlibân bagim nângâm gulipkubegât den tikñâ zi sapsun zingâbâ. Isirae a nâmbutñâ zen um kâtik op ândine hân nâin gokñâ zen sinji âlipkât bagine tenngâziñ mâruman sâip, zo dâpñan op nanngâbap.

²⁶ Bagine Isirae a kâmut bagim âlip op nanngâbi. Kembugât ekabân diñâ itâ kulemgune ziap.

“Sion bâkñan, Yerusalem kamânân gâbâ kubikkubikniñâ muyagem Isir- aegât kiurâp zengâren bâliñâ ziap, zo gâbarei âibap.

²⁷ Yatâ oi nâ bâliñâziñ sanjonñâ zen sot târotâro upat.”

²⁸ Hân nâin gokñâ, zen sinji âlibân bâgibigât Yuda a ziñ narâk ziren Anutugât kâsa yatâ op ândie. Ka Anutuñâ Yuda a sâkurâpziñ mem sâlâpzânngoipkât Anutugât umñandâ zengâren patâ oi ândie.

²⁹ Anutu zâk buku orotñangât den sot di- iziñgâziñgânangât sâi den zo mân loribap.

³⁰ Hân nâin gok, zen mâruman um kâtik op ândiwe. Bet, nârâk zi Isirae a zen um kâtik utne ko hân nâin gokñâ zen Anutuñâ tânzânguap.

³¹ Zo yatik Yuda a zen um kâtik op ândimñâ birânetâ ko Anutuñâ tânzângobap.

³² Anutu zâk a aksik patâ bet tânzângobapkât op nângâmñâ nângâziñgi bâliñandâ saaziñgi den ku a op ândie.

Anutu mâpâsem sâm âlip kwâkñangânat.

³³ Opon, Anutu zâk sinji âlipkât gom sambe tâtalek zemñangap. Zâkkât nângânângân, zo dap yatâ nângâm kwâtâtinat? Zâkñâ walâniñgâm nângap. Den sâm kwâkâmap, zorat dap yatâ nângâm kwâtâtinat? Nep tuutuunangât mâtâp, zo dap yatâ nângâm nanngânat?

³⁴ Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Kembugât umñan den ziap, zo a nenngâren gâbâ nâiñâ mân nângâm kwâtâtimap. Zâkñâ den nâi sâi ko dap op bekñan mem sânat?

³⁵ Nâiñâ Kembuñâ kut nâi pindip, zorat tosanâ ze ma ko mâkâbap?”

³⁶ Zâkñâ a sot kut nâi nâi aksik patâ muy- geningip. Zâkñâ imbanâ niñgi ândimen. Oi zâkkât sinji op ândimen. Zâk mariniñâ sot kembu patâniñâ ândiap. Zorat Anutu sâm âlip kwâkñangindâ târokwâi zem zâimâmbap. Zo perâkñak.

12

Um sâkniñâ Anutugâren pâindâ zimbap.

¹ Bukurâpnâ, Anutuñâ umâlipñangât op tânnânngoipkât kindap pâron den dâzângua nângânek. Mâruman sii nalem mo zuu bâu Kembugât sinji sâm om pâmarâwe, zo yatik zen um sâkziñ Anutugâren panetâ ze egi âlip nâi upap. Yatâ utnetâ dâp upap. Zen yatâ op Anutu kore bonñâ okñangâm ândibi.

² Oi ândi mâmanziñandâ um kâtik zengât tobat yatâ mân upap. Zen um nângânângâziñ Anutugâren pane ze kubikziñgi tobat nâi upi. Zen yatâ utne Anutu diñangât dâp mâtâp âlipñâ sot târârakñâ zo ek nângâbi.

Nep sâm niñgip, zo yatik tuum ândinat.

³ Kembuñâ tânnogipkât nâ den sa zen aksik nângânek. Gâ Kembugât sinji ândiat. Ka gâ gikangât nângâna zâizâiñ mân upap. Anutuñâ nepkât imbanâ gigip, zorarâk nângâm tuum ândiban.

⁴ Itâ nângâmen. Sâk bonniñâ kânok. Ka kore orotñâ donbepñâ nep top topñâ tuume.

⁵ Oi torenñâ Kristogât kâmurân yatigâk târokwâindâ bonniñâ kânok uap. Kristo zâk kâukniñâ uap. Oi nen kin bik op ândim tânagomen.

⁶ Sinji âlipkât imbanâ top topñâ niñgip, zo tânnângom niñgip dâp zem ariap. Oi zo wâratkum nepñâ tuunat. Zorat a nâi, zâk Kembugât den sâm muyagibapkât imbanâ zemñangap oi ko nângâm pâlâtânâ tâkñangap dâp Kembugât den sâbap.

⁷ Nâi zâk kore orotñangât nep tuubapkât imbanâ zemñangap oi ko nep zo tuum ândibap. Oi nâi zâk den kwâkâm ziñgâ nep tuubapkât imbanâ zemñangap oi ko zo yatik tuubap.

8 Um bâbâlaŋ kwatziŋgâziŋgâŋ den sâmap, zâk zorat imbaŋâ zemŋaŋgâbabân sâbap. Nâi zâk kât sikum ziŋgâziŋgâŋgât imbaŋâ zemŋaŋgap, zâk umŋâ diim gem umâlip op tuubap. Nâi zâk a sâtŋâ ândibapkât sâm pindâpindân, zâk zo kâtigem tuum ândibap. Nâi zâk tânzâŋgobapkât imbaŋâ zemŋaŋgap, zâk umbâbâlaŋâk upap.

Lumbenagât den.

9 Buku orot zo sâkŋandik mân upi. Umŋâ gâsâyagom upi. Orot mâme bâliŋâ, zorat âkon op ândibi. Oi orot mâme âlipŋâ, zorik upi.

10 Zen buku bonŋâ op ândibi. Oi tânagonam walâgilâ op kâtigibi. Bukurâpŋagât nâŋgâna mân gigin upap.

11 Zo um bâbâ lolot buŋâ. Kâtigem ândibi. Kaapungât op umziŋâ zaatpap. Yatâ op um bâbâlaŋ op Kembu kore okŋaŋgâbi.

12 Kembuŋâ sumbemgât sinŋi kwatziŋgip, zorat sâtâre op ândibi. Sâknam muyageziŋgi zorat sâm âkon mân upi. Um bâbâlaŋ op âsâbâŋ ninâu sâm ândibi.

13 Kembugât kâmurân gokŋâ nâmbutŋâ zen kut ŋâi ŋâi kârum ândine betziŋan mimbi. A lombaŋâ zengâren gane kian kubik zâmbanbi.

14 Kâsaziŋ sâm bâliŋ kwatziŋgâne zengoot mâsop den sâm dâzâŋgobi. Lâuziŋan gâbâ sât den buŋâ, mâsop denâk gibap.

15 A nâmbutŋandâ sâtâre utne zen yatik târokwatziŋgâm upi. Umbâlâ op isene zen yatik târokwatziŋgâm isebi.

16 Umziŋ mâpotne kânogâk zei ândibi. Ziŋaŋgât nâŋgane zâizâiŋ mân upap. Nâŋgânâŋgâziŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ mân upap. Oi zen a giginâ buku otziŋgâbi.

17 Nâi zâk kut bâliŋ otgigi hâuŋâ mân okŋaŋgâban. A ziŋ mân orotŋâ otziŋgâne buku otziŋgâbi. Zen yatâ op ândim a ziŋ zengât nâŋgâne âlip ŋâi upapkât nâŋgâmŋik upi,

18 Zen a pisuk patâ zen sot lumbenâ op ândibigât kâtigibi. A ziŋ kâsa otziŋgâne lumbenâ den sâm dâzâŋgobi.

19 Bukurâpnâ, a ziŋ kut ŋâi mân orotŋâ otziŋgâne hâuŋâ mân otziŋgâbi. Hâukau mân upi. Tosa zo Kembugât kukŋaŋgât sinŋi pane zimbat. Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

“Kembuŋâ itâ sap, ‘Tosa mâkâmâkân, zo nâgât nep. Hâuŋâ ziŋgâziŋgâŋ, zo ninak ziŋgâbat.’ Kembu zâk yatâ sap.”

20 Zen ko itâ upi. Kâsagâ nalemgât moi nalem pindâban. Toogât nâŋgi too pindâban. Gâ yatâ otnandâ kârâp kâukŋâ kwâkŋan pâna simbat yatâ upap.

21 Bâliŋandâ mân mem gei kwatgibap. Buŋâ. Gâ âlip op bâliŋâ mem gei kwâpan.

13

Hân a kutâ, zengât den.

1 A aksik patâ, zen hân a kutâ sot a sâtŋâ zengât den lum ândibi. A kutâ nep, zo Anutugâren gokŋâ. Hân a kuta sot a sâtŋâ zen Anutugât sâtkât ândie.

2 Zorat ŋâi zâk a kutâ zengât den birâm Anutugât den yatik birâbap. Oi den birâbi, zen yatik hâuŋâ mimbi.

3 Orot mâmeziŋ âlipŋâ zen a kutâ zengât kengât mân upme. Bâliŋâ upme, zen ko a kutâ zengât kengât upme. Zorat gâ kengât buŋ ândibâ sâm ândi mâmangâ kubikŋâ âlipŋâ op ândiban. Gâ yatâ otna a kutânâ gâgât nâŋgâgigi âlip upap.

4 Hân a kutâ, zen Anutugât kore a. Ziŋâ gâlem otginetâ âlip ândibangât sâm ziŋgip. Zen kâmbam hâuŋâ laŋ mân gâ gobi. A kutâ zen Anutugât kore a. Bâliŋ mâme zengâren nep tuum hâuŋâ ziŋgâbi. Zorat gâ bâliŋ upan zo ko kengât upan.

5 A kutâ zengât dinziŋâ lum kwâtâtibi. Zo Anutu zâkkât kengârâk buŋâ. A kutâ dinziŋ luluŋaŋgât nâŋgindâ mâtâp âlip ŋâi opmap. Zorat op ko mâtâp zo lâŋ ândinat.

6 Anutuŋâ galem a sot a kutâ nep sâm ziŋgip, zen nep zo tumegât op kât zengâren pame.

7 Zen kut ŋâi ŋâi sâsân dâp otziŋgâbi. Kât sikumgât sâsân, zo kât ziŋgâbi. Kore otziŋgâbigât sâsân, zen kore otziŋgâbi. Hurat kwatziŋgâbigât sâsân, zen hurat

kwatziŋgâbi. Dinziŋ lubigât sâsâŋ, zen dinziŋâ lubi.

Kembugât den lum buku op tânagonat.

⁸ Kut nâi yenŋaŋgât tosa mâkâne âkâbap. Buku oraŋgâm ândibigât sâm ziŋgip, zorat buku orot zo mân birâne geibap. Nâi zâk a toren buku otziŋgâm ândimap, zâk gurumin den lum ândimap sâsâŋ.

⁹ Gurumin denân den itâ ziap, “Ap ambin zet mân birâyaŋgâm âbanaŋgâbabot. Gâ kâmbam mân kumban. Gâ kâmbu mân upan. A nâigât kut nâi laŋ mân mimban.” Zo sot den kâtik nâmbutŋâ mâpotŋâ kâukŋâ itâ sâsâŋ, “Gikaŋgât otgimap, zo yatik a torenŋâ zeŋgât otgibap.”

¹⁰ Buku op ândibapŋâ a nâi bâliŋâ mân oraŋgâbap. Zorat nâi zâk buku otziŋgâm ândibapŋâ gurumin den lum naŋgâbap sâsâŋ.

Nen târâragâk ândinat.

¹¹ Zen narâk zirat topŋâ nâŋgâm ândie. Umanân gâbâ zaatpigât narâk mâte uap. Mârum siŋgi âlip topkwap nâŋgâwen, narâk zoren sumbemân zâinatkkât narâk kêrep zeip. Zi ko narâk pânjkânok uap.

¹² Mârum haŋsâbâmap, zorat nâtâtikkât orot mâme bâliŋâ zo birâm âsakŋaŋgât hâmbâ âmbum kâsaniŋ Sataŋ, zâkkât kâmut zen sot agom kinat.

¹³ Sirâmngât siŋgi op nâtâtikkât orot mâme bâliŋâ zo birâm târârak ândinat. Too kâtik nem umgulip orot sot laŋ ândiândiŋ sot um kâlak sot kuk sârek zo mân upi.

¹⁴ Kembu Yesu Kristo, zâk sot pâlâtâŋ op ândibi. Oi um sâkziŋan âkŋâlê bâliŋâ muyagem bâliŋan diiziŋgâbâ sâi mân nâŋgâm kândâtkubi.

14

Siŋgi âlip donbep mo bituk zemniŋgap, nen ârândâŋ Kembugât siŋgi ândinat.

¹ Siŋgi âlibân bâbâ lolot ândime, zen buku otziŋgâbi. Den topŋaŋgât sânetâ zen sot den sârek mân âragum um kânok ândibi.

² A nâmbutŋâ ziŋâ nâŋgâ kwâkâ buŋâ nalem top top nime. Oi a nâmbutŋandâ

nalem nâmbutŋâ mân nime. Zen zuu bâu sunum mân nime.

³ Nâi zâk nalem top top nemapŋâ bukuŋâ nalem toren mân nemap, zâkkât nâŋgi gigiŋâ mân upap. Oi nâi zâk nalem nâmbutŋâ mân nemapŋâ bukuŋâ nalem top top nemap, zâkkât nâŋgi mân bâliŋ upap. Wangât, zen Anutugât ayâk, zorat.

⁴ Zorat itâ sa nâŋgânek. Gâ wan-gandâ a nâigât kore a den dukunandâ dâp upap? Kore a zâk kâtigibap mo loribap, zo patâŋaŋgât mâteŋan upap. Oi zâk mân loribap. Patâŋâ Anutu, zâkŋâ tângoï kâtigem kinbap.

⁵ Oi sirâmngât zo yatik a nâmbutŋandâ itâ nâŋgâme, “Sirâm kânok, zo Kembugât siŋgi.” Yatâ nâŋgâm kendon tapme. A nâmbutŋâ, ziŋ ko sirâmngât itâ sâme, “Sirâm zo tirik buŋâ. Sirâm aksik zen dâbâk.” Zorat nâ itâ sa nâŋgânek. Sirâm nâiŋâ mo nâiŋâ, yatâ mo yatâ upâ sâm, nâŋgâm kâtigem ândiban. Ka bukugoot den sârek mân âragubabot.

⁶ Nâi zâk sirâm kânokkât nâŋgi zâizâiŋ oi kendon tâpmap, zo Kembugât op opmap. Oi a nâi zâk nalem top top nemap, zo Kembugât op nemap. Zâk Anutugâren sâiwap sâmŋâ nemap. Oi a nâi zâk nalem toren mân nemap, zâk Kembugât op opmap. Zâk Kembugâren sâiwap sâm dukumap.

⁷ Âlip nâŋgen. Nengâren gâbâ nâiŋâ dap yatâ Kembu sot bukurâp, zeŋgât mân nâŋgânâŋgâ op zikŋaŋgârâk nâŋgâm ândibap? Oi dap op zikŋaŋgârâk nâŋgâm mumbap? Nen Anutugât siŋgi op ândimen sot mumen.

⁸ Ândiândi, zo Kembugât op ândimen. Mumu, zo Kembugât op mumen. Zorat ândinat mo munat, zo Kembugât siŋgi op utnat.

⁹ Zorat op Kristoŋâ mumuŋâ sot gwâlâ ârândâŋ kembu otŋiŋgâbapkât momŋâ mumuŋan gâbâ zaarip.

¹⁰ Kristo zâk Kembu patâniŋ ândiap. Zorat den nâi mâsikâziŋga dâtnonek, “Gâ wangandâ bukugaŋgât den sâm kwâkâban? Mo gâ wangandâ bukugaŋgât nâŋgâna gigiŋ upap?” Nen aksik patâ Kembugât mâteŋan kirindâ nengât den sâm kwâkâbap.

11 Kembangât ekabân den nâi itâ kulemgune ziap,

“Kembunâ itâ sap, ‘Nâ ândim kwâtâtemangât a aksik patâ kinnâ topñan gam siminziñ lim kwap pindiñsânibi. Oi aksik patâ zen lâuziñandâ sâmbâlip kwatnibi.’ ”

12 Zorat nen nângen. Nâran nen aksik patânâ Anutugâren pindiñsâm topniñ sânatkât sâmbâniñgip.

13 Zorat op ko nen buku zengât den hâuñâ mân sâmbâ kwâkânat. Bunâ. Nen itâ utnat. Nen buku nâmbutñâ umgulip kwatziñgindâ Kembangât mâtâp walâbegât op nângâmñik ândinat.

14 Nâ Kembu Yesu sot pâlâtân op ândimannâ itâ nângâm kwâtâtian. Nalem nâi mo nâi neindâ sumun upap, zo mân ziap. Ka nâi zâk nalem lañ nem sumunkubat sâmbâ lañ nimbap, zâk perâkñak um sumun upap.

15 Oi itâ nângan. Gâ nalem nâi nena bukugandâ gekñâ nângi mân dâp upap zo ko bukugoot buku mân op ândiban. Bunâ. Gâ yatâ op bukugâ tâmbetkuban yatâ upap. Bukugâ âlip upapkât Kristonâ zâkkât op moip. Gâ zorat nângâm bukugâ nalemgât op mân tâmbetkuban.

16 Zen kut nâi orotñangât nângâne âlip oi zo op ândibi. Ka a nâmbutñandâ sâmbâliñ kwatziñgâbegât galem orañgâm ândibi.

17 Anutugât um topñan ândiândiñ, zo dap yatâ? Zo sii nalem nemñik ândiândiñ? Bunâ. Um hâlâlu sot um lumbeñâ sot Tirik Kaapungâren gâbâ gâi sâtâre op ândiândiñ, zorânâ bonñâ.

18 A zen yatâ zo ândim Kristo kore okñangânetâ Anutonâ zingiri âlip upap. Oi a ziñâ zengât nângâne dâp upap.

19 Oi zorat nen um kânok op tânagom ândinatkât kâtiginat.

20 Gâ nalemgât opñâ Anutugât nep mân tâmbetkuban. Sii nalem aksik zo âlipñik. Ka nâi zâk nemñâ nâmbut tâmbetzângobapkât nep tuubap, yatâ nângâm nei bâlîñ upap.

21 Gâ bukugâ kâsa okñangâbatkât zâkkât op nalem, wainj too mo wan wan zo birâna dâp upap.

22 Gâ kut yatâ zo orotñangât um salek ziap, zo Anutu mâteñan mem ândina gikanâk zimbap. Zorat nâi zâk nalem nemap mo kut nâi nâi opmap, zorat um zâgât mân upap. Sâtâreñoot upap.

23 Nâi zâk um zâgât op nalem nei bâlîñ upap. Zâk nângâ kwâkâ op lañ nei bâlîñ upap. Wangât, zâk nângâm pâlâtân kwâkñan mân uap, zorat. Kut nâi zo mo zo nângâm pâlâtân kwâkñan mân oindâ tosañoot upap.

15

Yesugât tobat op niñ nângânângâyân mân ândinat.

1 Kâtigem kin bâbâ lolot zo âkom diiziñgânat. Oi nen niñangârâk nângânângâyân mân ândinat.

2 Nen bukurâpniñ zengât nângâm ândim âlip upi sot siñgi âlibân kâtigibigât betziñan minat.

3 Kristo zâk yatik zikñangât nângânângâ mân ândeip. Zorat Kembangât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“Kembu, gâ sâmbâliñ kwatgiwe. Zengât sâmbâliñâ zo nâgâren zariap.”

4 Mârumñan den sâmbâ Kembangât ekabân kulemguwe, zo nen siñgi âlip top nângânatkât urâwe. Den zorânj mem kâtikñan kwatniñgi kut nâi siñgi kwatniñgip, zorat um bâbâlañ op nângânângâ ândinatkât kulemguwe.

5 Zengât op Kembangâren itâ sâmbâ ninâu sâman, “Mem kâtikñan kwatniñgâmap, um bâbâlañ orotñangât mariñâ, zâkñâ diiziñgi Yesu Kristogât op um kânok op ândibi.

6 Oi umziñ sot lâuziñ mindui Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât Ibânâ Anutu mâpâsem sâmbâlip kwâkñangâbi.” Zen yatâ upigât Kembangâren ninâu sâman.

Umñâ gâsâyagom ândibi.

7 Zorat op Anutu sâmbâlip kwâkñangâbigât Kristonâ umñandâ gâsuziñgip. Oi zen yatigâk umñâ gâsâyagom ândibi.

8 Nâ itâgât dâzânguan. Anutonâ sâkurâpniñâ kut nâi nâi ziñgâbapkât siñgi den dâzângoip, zo bon upapkât Kristo zâk Yuda a neñgât kore a op ândeip.

⁹ Oi Anutuñâ hân nâin gok zen tânzângoï sâmbâlip kwâkñangâbigât yatâ oip. Zorat Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap, “O Kembu, nâ hân nâin gok zengâren sâmbâlip kwatgim kep mimbat.”

¹⁰ Oi den nâi itâ ziap, “Hân nâin gokñâ, zen Anutuñâ kâmut zen sot sâtâre upi.”

¹¹ Oi den nâi itâ ziap, “Hân nâin gok, zen aksik Kembu sâmbâlip kwâkñangâbi. A hânñâ hânñâ, zen zâk sâmbâlip kwâkñangâbi.”

¹² Oi Propete Yesaianâ den nâi itâ kulemgoip, “Nak tâtopñan kâmnâ, Yesegât kiun, zo takâm, zâk a hânñâ hânñâ zengât kembu patâ op kembu otzingâbap. Oi hân nâin gokñâ zen zâkkâren nângâm pâlâtân kwâkñangâbi.”

¹³ Nâ zengât op ninâu sâmbâlip itâ sâman. “Nângâm pâlâtângât mariñâ, Anutu, zâknâ diizingi nângâm pâlâtân kwâkñangâm lummbenâ op sâtâre kwâkñan ândibi. Yatâ op ândine Tirik Kaapumñâ imbanâ zingî bet muyagibap, zorat nângâm um bâbâlan op ândibi.” Zengât nângâm yatâ ninâu sâman.

Paulo nepñangât den.

¹⁴ Bukurâpnâ, zengât nânga âlip uap. Zen âlip ândim sîngi âlipkât topñâ nângâm. Oi sîngi âlip ziñak âragunâ sâmbâlip mân kwakpi.

¹⁵ Oi nâ Anutuñâ nep sâmbâlip nigipkât den nâmbutñâ kenngât buñ dâzângom kulemgum zingân. Zen sîngi âlip nelâmzângobatkât kulemgum zingân.

¹⁶ Yesu Kristo, zâknâ nâ um kâtik sîngi âlip dâzângobatkât kore a nâbarip. Kembugât tirik namâ gâlem a zingî Kembu kore okñangâm. Oi nâ zo yatik Kembu kore okñangâm sîngi âlip a um kâtik dâzângoman. Nâ Anutuñâ sîngi âlip nep tuuga Tirik Kaapumñâ um hâlâlû kwatzingi Kembugât sîngi op ândibi.

¹⁷ Nâ Yesu Kristo sot pâlâtân op Anutu kore okñangâm nep zo tuuman, zorat nângâm sâtâre opman.

¹⁸ Nep zo ninak mân tuubam yatâ. Yesu Kristoñâ mam otnigi a hân nâin gokñâ zen sîngi âlip nângâm lubigât lâunandâ sot

bitnandâ nep tuuwan. Yesu Kristoñâ mân mam otnigi nep tuuwan sâi ko dap yatâ sâmbâlip sâtâre sâbam?

¹⁹ Nâ Tirik Kaapumgâren gâbâ imbanâ mem Yerusalem kamânân gâbâ topkwap kulem sot sen mârât tuum âim Kristogât sîngi âlip pisuk, zo a hân dâp dâzângom aria Ilurikoñ hânân âi âkip.

²⁰ Oi a nâmbut zingî tuuweyân tuubamgât Kristogât kut sîngi mân arip, zoren uñakñan âibatkat otnigip.

²¹ Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap, zorat dâp opman,

“Kembugât den sîngiñâ mân dâzângowe, zen zo nângâbi. Oi sîngiñâ mân nângawe, zen topñâ nângâbi.”

Paulo zâk Roma kamân walâm Sipen hânân âibam sâip.

²² Nâ yatâgât Roma kamânân gokñâ zengâren gâbam narâk dâp kwakman.

²³ Ândim gâwan, zo zengâren gâbat sâmbâlip umnandâ nângâm ândiwan. Zi ko hân torengeñ zi nep tuuman, zo âkap.

²⁴ Zorat Sipen hânân âibam zengâren gâbatkat nângan. Ga zen sot tâtat mâme op ko umâlip op a nâmbutñandâ zengâren gâbâ betnan sâne Sipen hânân âinat.

²⁵ Kândom narâk ziren ko Anutuñâ sîngi a kât betzingan mimbam Yerusalem kamânân âibâman.

²⁶ Makedonia sot Grik hânân Kembugât kâmut zingî Yerusalem kamânân Kembugât sîngi a nâmbutñâ kanpitâ ândie, zen kât betzingan minam sâmbâlip kâtiwiwe.

²⁷ Zen um bâlâlân op kât mindunetâ dâp oip. Wangât, hân nâin gokñâ zen Yuda a zengâren gâbâ sîngi âlip miwe, zorat tosa zengâren ziap. Oi tosa zo mâkâbigât sâkkât kut nâi nâi zingâne dâp upap.

²⁸ Den zo bon oi ninak mem âim Yerusalem kamânân zingâmñâ âburem Roma kamân mâirâp zengâren gâbat. Zengâren ga tapñâ Sipen hânân âibat.

²⁹ Nâ it nângan. Nâ zengâren gâbam bet bâsan mân gâbat. Kristogâren gâbâ mâsop den yâmbâtñâ mem ga zingâbat.

Paulo zâkkât op ninâu sâbigât kulemgum zingip.

³⁰ Bukurâpnâ, nâ Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât op sot Kaapumñâ buku orotñangât den umniñan pâmapkât kindap pâroñ den dâzângobâ. Zen nâgât op Anutugâren donbep ninâu sâbi.

³¹ Betnan mine Yudaia hânân Yuda a bitziñan gâbâ mâkânibap. Oi Yerusalem kamânân Kembangât sinji a kut zo zingâ umâlep upi.

³² Zorânâ bet Anutuñâ nângi umâlibân zengâren gam zen sot tap umnâ sânduksâbap.

³³ Um lumbe mariñâ, Anutu, zâk aksik patâ zen sot ândibap. Zo perâkñak.

16

Paulo zâk Roma kamânân buku zengât nângâm ândeip.

¹ Ambân bukuniñâ Poibe, zen zâkkât topñâ mân nânge, zorat nâ zâkkât itâ sa nângânek. Zâk Kenkerei kamânân kâmut betziñan mem ândimap. Zorat zâk zengâren gâi buku okñangâbi.

² Zen Kembangât sinji ândienñâ Kembangât op buku op beknjan mimbi. Zen yatâ utne dâp upap. Ambân zo zâk wan mo wangât okñangi nângânangâbi. Ambân zâk nâ sot nâmbutñâ donbep kore otningâm ândeip.

³ Oi Pirisila sot Akwila, Yesu Kristo nepñangât berân mâme a ambân, zet betnan miwet. Zet itâ dâzâkonek. Nângânangânâ zekâren ziap.

⁴ Zet nâgât op sâkzikñangât kenjât mân urâwet. Zorat nâyâk buñâ, kamân dâp Kembangât sinji a zen sot zekât op umâlip nângâm ândien.

⁵ Zekât mirin Yesugât kâmut mindume, a ambân zen zo sâm sâtâre otziñan.

Bukunâ Epaeneto, zâk Asia hân murukñan kâdom op Kristogât a oip. Zâk dukunek. Nâ zâkkât op nângâmñik ândian.

⁶ Maria zâk yatik sâtâre okñangân. Zâk zengâren nep donbep patâ tuugip.

⁷ Yuda a bukuzatnâ Androniko sot Yunia tâk namîn ârândâñ nâambarâwe, zekât nângâman. Zet zo dâzâkonek. Zet a kot patâ, Aposolo a zengât kâmurân ândiwet. Nâ mârum Kristo buñ ândiwanân zet Kristogât a urâwet.

⁸ Bukunâ Ampiliato, zâkkât nânga âlip opmap. Kembangât op zâkkât nângâman.

⁹ Urbano, Kristogât nebân berân mianğawet sot bukunâ Sitaki, zet sâmbâlip kwatzikan. Zo dâzâkonek,

¹⁰ Apele, Kristogât a bonñâ sot Aristobulo zâkkât kâmut zo, zengât sâmbâlip kwatziñan.

¹¹ Yuda a bukunâ Herodion sot Nakiso zâkkât kâmurân gok nâmbutñâ Kristogât sinji ândie, zengâren umnâ kinzap.

¹² Ambân zagât Tiripaina sot Tiriposa Kembangât op nep patâ tuuwet sot Peasi zâk Kembangât op nep yatik tuugip. Zen sâmbâlip kwatziñan.

¹³ Kembangât a âlipñâ Rupu sot mamñâ, zekâren umnâ kinzap. Rupu mamñâ zâkñâ mam otnigip.

¹⁴ Asinçirito, Philegoñ, Hemesi, Patroba, Herema sot bukurâpziñ sâmbâlip kwatziñan.

¹⁵ Pilogo sot ambân Yulia, Nereo sot ponânñâ Olimpa sot Kembangât sinji a ambân zen sot ândime, zengât âksik nânga âlip uap.

¹⁶ Kembangât op ziñâ mindumñâ luyangâm ândibi. Kristogât kâmut kamân dâp ândie, zen Roma zengât op nângâm ândime.

Kembangât den sâsân a sarâ, zengât girem sâip.

¹⁷ Bukurâp, zengâren kâsâp ziap, zorân sinji âlip kwâkâm zingâwe, zo gulipkunam ue. A kâsâp muyagime, zengât galem orangâm ândibi.

¹⁸ A yatâ zo, zen sot pâlâtân mân upi. A yatâ zo, zen Kambu Kristogât kore a buñâ. Zen tep kâamboziñangât kore op ândime. Oi den kelâk sâmbâmbân nângânangâziñ giginñâ nâmbutñâ kâitziñgom um gulip kwatziñgâme.

¹⁹ Zen ko Kembangât sât lume, zorat sinji sâne kamân dâp âim nañgip. Oi nâ zorat umâlip opñâ itâ upigât dâzângobâ. Kut nâi nâi âlipñâ, zo ko nângâm kwâtâtem mem ândibi. Oi kut nâi nâi bâliñâ, zo kândâtkom birâbigât otnigap.

²⁰ Narâk mân kêrep oi lumben marinjâ, Anutu, zâknâ sâi Sataņ mem ge kinziņandâ lân kwândâlibi.

Kembu Yesu Kristo, zâkkâren gâbâ tânzânģozânģoņandâ zeņģâren zimbat.

Buku den sot mâsop den.

²¹ Berân mâmenâ Timoteo sot Yuda bukurâpnâ Lukio sot Yasoņ sot Sosipate, zen zeņģât nânģânâņģâ ândime.

²² Teatio, nânâ den zi Paulogât lâuņan gâbâ mem ekap ziren kulemguan. Oi nâ zo yatik Kembugât mâtenan zeņģât nânģâman.

²³ Gaio zâknâ nâ sot Kembugât kâmut zi galem otniņģâmâņģâ zo yatik zeņģât nânģap. Erasto, kamân zirât kât galem a sot bukuniņâ nâi Kwato, zet yatik zeņģât nânģabot.

²⁴ (Kembuniņâ Yesu Kristo, zâkkâren gâbâ tânzânģozânģoņandâ zeņģâren zimbat.)

²⁵⁻²⁶ Anutu zâkkât siņģi âlip sâman sot Yesu Kristogât den sâm muyageman, zorat dâp nânģâm pâlatânziņ tânzânģobapkât imbaņâ zemņânģap, Anutu, zâk sâm sâtâre okņanģânat. Anutu zâk ândeipņak ândiap. Oi ândim zâibat. Anutugât diņâ tik zem gâip. Narâk ziren ko zâkkât sâtkât yatâ sâm muyagime. Zo a hân dâp ziņâ nânģâm lubigât kânģan Kembugât ekabân sâm muyagem parâwe.

²⁷ Oi Anutu kânok zâk nânģânâņģâņģâ patâ ândimap, zâk sâm âlip kwâkņanģâm ândinat. Yesu Kristogât opņâ nen sâtâre okņanģindâ sâtâre patâ zo âsagem zem zâimâmbap. Zo perâkņak.

Zo yatik.

Korinti a zengât ekap kânok Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop den.

1-2 Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo a Paulo, nâ sot bukuniñâ Sostene, net Korinti kamânân Anutugât kâmut ândie, zengât ekap zi kulemgum pet. Yesu Kristonâ gâsuzingâm zâkkât singi hâlâlu ândibigât sâip. Yatâ otzingi kamân dâp Yesugât kâmut, zen Kembu Yesugât kutnâ konsâm mâpâsem ândime, zen sot kânok urâwe.

3 Ibâniñâ Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lumbe sot tânzângozângoñ zengâren zimzap.

Korinti zengâren den singi âlipnâ muyagem zeip.

4 Zen Yesu Kristo sot pâlâtân utne Anutu zâk tânzângoip. Zorat op ko narâk dâp nâ zengât op Anutu sâiwap sâm dukuman.

5 Zen Kristo sot pâlâtân utne singi âlip sâsânâ sot nângânângâ topnâ topnâ zingâm nanjip.

6 Zingâmñâ Kristogât sâm âsak dennâ umziñan ândânâ gâsuip.

7 Oi Kaapumñâ imbanâ zingip nep top top tuume. Zen Kembuniñ Yesu Kristo âburem gâbapkat um bâbâlan op mambât ândime.

8 Zâknâ Kembuniñâ Yesu Kristo gâbabân mâtenan tosazij buñ hâlâlu kinbigât mem kâtiknan kwatzingi ândinetâ narâkzingi âkâbap.

9 Anutu zâk nanñâ Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkâren târokwapigât diizingipnâ dumñâ den nâi mân sâbap.

Korinti a, zinjâ kâsâpagowe.

10 Bukurâpnâ, nâ Kembuniñâ Yesu Kristo kutnangât op girem den sa nângânek. Zen den top top sâmñâ mân kâsâpagobi. Kâsâpagom kâmut zagât upi, zo bunâ. Um nângânângâziñ mâpotne kânok oi ândibi.

11 Bukurâpnâ, osetziñan den kâsâp muyagem ziap. Koloï zâkkât arâpnâ,

zengâren gâbâ nâmbutnâ zinj yatâ sâne nângâwan.

12 Den itâgât san. Zengâren gâbâ nâiñâ itâ sâmap, “Nâ Paulogât a.” Oi nâiñâ sâmap, “Nâ Apologât a.” Oi nâiñâ sâmap, “Na Peterogât a.” Oi nâiñâ sâmap, “Nâ Kristogât a.”

13 Bâi, dap dap? Kristo pâuksâip mo dap? Paulo nâñâ zengât op poru nagân muwan? Mo Paulo nâgât korân too sanjonzingâwe?

14 Kabik ninak too mân sanjonzingâwan. Krispo sot Gaio zerâk too sanjonzikâwan.

15 Zen itâ sâbegât, “Zâkkât kutnandâ lonjijningi too sanjonningâwe.” Yatâ bunâ. Yatâ mân nângâbi.

16 Zi nâi nânga. Setepano arâpnâ too sanjonzingâwan. Nâmbutnâ ko mân nângan.

17 Kristonâ a too sanjonzingâbatkât mân sâm nigip. Den singi âlipnâ dâzângom ândibatkat sâm nigip. Oi Yesu poru nagân moip, zorat den imbanâ buñ opapkat a nâmbutnâ den kelâknorâk sâme yatâ sâm kubiknâ mân sâman. Nâ singi âlip den zo bonjik sâman.

A um kâtik zinj Yesugât den singi nângâne yen opmap.

18 A tâmbetagoangoñgât mâtâbân ândie, zen Yesu poru nagân moip, zorat nângâne yen opmap. Oi nen kubikkubik mâtâp ândimenñâ ko nângindâ Anutugâren gâbâ imbanâñootnâ opmap. Singi âlip, zo sâm kubik mân sâman.

19 Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“Kembunâ itâ sap, ‘Nâñâ sa a nângânângâziñoot zen kwakpi. Nângânângâziñoot, zengât nângânângâ zo doongubat.’”

20 Zen dap nânge? A nângânângâñoot, zo ikâ? A nâi den nângâm simbitkum sâmap, zo ikâ? A narâk zirat topnâ nângâmap, zo ikâ? Nâ sa nângânek. Anutunâ hân a zengât nângânângâziñ egi yennâ oip.

21 A zen ziiñâ nângânângâyân Anutugât topnâ iknam kwagâwe. Wangât, zen yatâ upigât Anutunâ kânñan nângâm kubigi zeip, zorat. Den singi âlipnâ dâzângomen.

Um kâtik a, zen zorat nângâne yen opmap. Ka Aposolo a, nen den zorat nângindâ bon opmap. Oi nen den siŋgi zo sâindâ a nâmbutŋâ ziŋâ nângâm Kembangât siŋgi upme. Zo Anutuŋâ kânŋan nângi zeipkât yatâ âsagemap.

²² Yuda a um kâtik ândime, zen kulem top top iknam sâme. Grik a, zen ko hân a zengât nângânângâ den zo nângânam kâtigime.

²³ Nen ko Yesu poru nagân kuwe, zorat den sâindâ Yuda a ziŋ nângâne kwakmak opmap. Oi Grik a sot hân nâin gokŋâ, ziŋâ den zo nângâne den yenŋâ opmap.

²⁴ Ka a nâmbutŋâ Kembangât gâsuningip, Yuda a sot hân nâin gok ârândân, nen Kristogât nângâm itâ sâmen, “Anutugât imbanâ sot nângânângânâ zemŋângap.”

²⁵ Um kâtik a, zen Anutugât nângânângâ den nângâne yen opmap. Ka Anutugât nângânângâ, zorân a zengât nângânângâ wâlâp. Oi a zen Anutugât den nângâne lolot uap. Ka Anutugât den, zorânâ ko a zengât imbanâ wâlâp.

A zâizâiŋ ziŋâ ko bituk, a gigiŋâ ziŋâ ko donbep Kembangât siŋgi upme.

²⁶ Bukurâpnâ, A ikâ zorân Anutuŋâ di-iniŋgip? Zo ek nângâne. Osetniŋan a nângânângâziŋ patâ donbep buŋâ. A kutâ donbep buŋâ.

²⁷ A mâteziŋan a gigiŋâ ândimen, nen Anutuŋâ diiniŋgâm a nângânângâziŋoot zo aŋun kwatziŋgâmap. A um kâtik ândime, zen nângânângâziŋangât nângâne aŋun upapkât yatâ oip. A zengât mâteziŋan a gigiŋâ sot lolot ândimen, nen Anutuŋâ diiniŋgâmŋâ a imbanâziŋoot aŋun kwatziŋgâmap.

²⁸ A mâteziŋan bâbâ lolot ândimen sot a yenŋâ ândimen, nen Anutuŋâ di-iniŋgâmap. Oi a zâizâiŋ upme, zengât imbanâziŋ koi yen upme.

²⁹ Zo hân a nen Anutugât mâteŋan sâk mâme upemgât yatâ opmap.

³⁰ Korinti a zen Yesu Kristo sot pâlâtân utnetâ Anutuŋâ ândiândi unakŋâ ziŋgip. Anutuŋâ kembuniŋâ Yesu Kristo kwânângip, zo nenŋât nângânângâ sot tosanin gulipkukun a sot um salek

muyageniŋgâniŋgân sot nenŋât suupniŋâ mimiŋâ a kwânângip.

³¹ Zorat Kembangât ekabân den kulem nâi itâ ziap, “Nâi zâk sâtâre den sâbâ sâm Kembangât oip, zorat sâbap.”

2

Paulo zâk sâm kubikkubik den mân sâmaip.

¹ Bukurâpnâ, nâ zengâren gamŋâ Anutugât den sapsun dâzângowan. Zo sâm kubikkubik den sot a zengât nângânângâ den mân dâzângowan.

² Nâ itâ nângâm kâtigem zengâren gâwan. Yesu Kristo poru nagân kuwe, zâkkât denâk sapsun ziŋgâbat.

³ Oi nâ zen sot tap imbanâ buŋ, kenŋât op ândiwan.

⁴ Oi siŋgi âlip sâsân, zo nângânângâ patâ sâm kubikŋâ mân sâwan. Buŋâ. Kaapumŋâ tânnogi siŋgi âlip sa imbanâ muyageziŋgi igâwe.

⁵ Den sâwan, zo a zengât nângânângâ patâ den yatâ buŋâ. Zen a zengât nângânângâ den zorat nângâne bon opapkât yatâ orâwan. Anutugât imbanâ zengâren muyagei ekŋâ nângâne bon upapkât yatâ orâwan. Zen Kembangâren nângâm pâlâtân kwâkŋangâbigât yatâ orâwen.

Anutuŋâ nângânângâ bonŋâ niŋgâmap.

⁶ A Anutuŋâ kubikziŋgi nângânângâziŋoot ândime, zen Kembangât nângânângâ den bonŋâ dâzângomen. Ka den dâzângomen, zo um kâtik a zengât mo hân a kutâ zengât nângânângâ yenŋâ buŋâ. Hângât a kutâ nângânângâziŋangât bonŋâ mân muyagem mârum buŋ utname.

⁷ Nen ko den Anutugât nângânângâyân tik zem gâip, zo sâm muyagimen. Den zo nângâmŋâ sumbengât siŋgi neule âsakŋâ minatkat Anutuŋâ mârumŋan, hân mân muyageibân den zo sâm kâtân oip.

⁸ Hân a kutâ, zen aksik den zo mân nângâwe. Zen den zo nângâm sâi ko Kambu, âsakŋâ mariŋâ poruyân mân kumbe.

⁹ Zorat Kembangât ekabân den nâi itâ kulemgune ziap,

“Anutu umziñandâ gâsume, zengât sinji Anutuñâ kut ñâi ñâi kubigip. Kut ñâi ñâi zo a sennâ mân igikñâ sot kindapñâ mân nâñgânâñgân sot a umziñan zo mân nâñgâwe.”

A Kaapum sot ândim sinji âlip nâñgâne bon upap.

¹⁰ Nen ko Anutuñâ sâi Kaapumñâ den Anutugât umñan ziap, zo sapsun niñgip. Kaapum zâk den Anutugât umñan tik zemap, zo aksik nâñgâmap.

¹¹ A ñâiñâ bukunangât nâñgânâñgâ zo dap yatin nâñgâbap? Um mariñandik zo nâñgâbap. Zo yatik a ñâiñâ Anutugât nâñgânâñgâ zo mân nâñgâmap. Anutugât Kaapumñâ zikñik zo nâñgâmap.

¹² Oi Kaapum miwen, zo hânân gâbâ buñâ. Anutu, zikñan gâbâ Kaapum zo miwen. Anutuñâ kut ñâi ñâi neñgât sinji sâip, zo nâñgânatkât Kaapumñâ niñgip.

¹³ Anutuñâ Kaapumñâ niñgip. Zorat den Anutugât umñan ziap, zo sâmen. Zo a zengât nâñgânâñgâyân mân sâmen. Buñâ. Kaapumñâ den umniñan pâi sâmen. Kaapumñâ den umniñan pâi sâindâ Kaapum sot ândime, zen dinniñâ zo nâñgâme.

¹⁴ Ka a um kâtik ândime, Kaapumziñ buñ ândime, zen Kaapumgât den sot imbanâ, zo umziñan mân mem ândie. A yatâ zo, ziñ den zorat nâñgâne yen opmap. Zen dap yatâ nâñgâbe? Den zo Kaapumziñoot ziñik nâñgâme.

¹⁵ A Kaapum sot ândime, zen kut ñâi ñâi zorat topñâ nâñgâm sâlâpkume. Oi a Kaapumziñâ buñ ândime, zen kut ñâi ñâi zorat topñâ sot a Kaapum sot ândimen, neñgât topñâ mân nâñgâme.

¹⁶ Kembugât ekabân den ñâi itâ ziap, “Kembugât umñan den ziap, zo ñâiñâ nâñgipñâ âlip den ñâi dukubap? Yatâ Buñâ.”

Nen ko Kaapumñâ Kristogât nâñgânâñgâ den zo niñgi mem ândimen. Mem ândimñâ kut ñâi ñâi zorat topñâ nâñgâm kubikmen.

3

Korinti a ziñ sinji âlibân katep zengât holi yatâ op ândiwe.

¹ Bukurâpnâ, nâ zengâren gam a kaapumziñoot, zo dabângen dâzâñgobam? A kaapumziñ buñ, zo dâzâñgobam. Zen sinji âlibân katep mâik yatâ ândie

² Katep mâik zen nalem kâtik mân nem namâk nime. Zen nalem kâtik dap op nimbe? Oi narâk ziren Korinti a zen katep mâik yatâ sinji âlipkât nalem kâtik nimbigât dâp mân ue.

³ Zen um kâtik. A kaapumziñ buñâ yatâ op ândie. Zengâren den sârek sot kâsâp sot um kâlak muyagei a kaapumziñ buñâ yatâ op ândie.

⁴ Zen itâ sâme, “Nâ Paulogât a.” Nâmbutñâ ziñ sâme, “Nâ Apologât a.” A yatâ sâme, zen um sâñgiñangât mâtâbân ândime.

⁵ Apolo, zâk ñâi? Paulo, nâ ñâi? Net kore anjâ Kembugât den dâzâñgoitâ nâñgâm pâlâtân kwâkñangâwe. Kembuñâ nep diñ sâm nikip yatigâk tuuwet.

⁶ Den sumbuñâ ñâi sa nâñgâne. Nâ nep kârâm kâmirâwan. Apolo zâk nep galem op hibuk pitip. Kembuñâ ko mâsop mei bonñâ muyageip.

⁷ Kârâm kâmirâwan sot hibuk pitip, nekât bonñâ mân sâbi. Mâsop mei bonñâ muyagemap, Anutu, zâkkârâk sâbi.

⁸ Kârâm kâmirâwan sot hibuk pitâmap, nepnik kânok. Oi zorat sâñgânñâ mia zâk yatik mimbap.

⁹ Net Anutugât berân mâme a. Zen ko Anutugât sin kâlâm yatâ. Zen Anutugât namâ.

Kârâpñâ nepkât topñâ sâm muyagibap.

¹⁰ Zen Anutugât namâ yatâ oi Anutuñâ nep sâm nigip dâp nâ mirâ tuutuun a op kunkun kâtik pa giarip. Oi a nâmbutñâ ziñ kunkun kwâkñan târokwap tuume. A yatâ zorân nâñgâmñik tuubi.

¹¹ Kunkun giarip, kinzap, zorat kutñâ Yesu Kristo. Zo sâmbum pam ñâi pâi geibap, zorat dâp mân taap.

¹² Oi kunkun zorat kwâkñan a ñâiñâ goide kât mo siliwa mo kât ñâi âlipñâ, sâñgân patâ mo nak, ogep mo um târokwap tuubap zo ko mirâ tuutuunâ zorat topñâ muyagibap.

¹³ Narâk patin zorat topñâ muyagibap. Narâk zoren kârâp patâ âbâñgum simbap.

Oi kârâp zorân sem nep zikņik zikņik tuuwe, zorat top sâm muyagibap.

¹⁴ Kârâpņâ a nâigât nep tuutuun zo mân sei sângân mimbap.

¹⁵ Ka a nâigât nep tuutuun, zo kârâpņâ sei sângân buņ upap. Oi zikņâ ko mân tâmbetkubap. Kârâbân gâbâ mâkâm gâbap yatâ upap.

A mân sâm âlip kwatziņgâbi.

¹⁶ Nen Anutugât tirik namâ. Anutugât Kaapumņâ umņiņan tâtat mâme opmap. Zo nânge mo buņâ?

¹⁷ A nâi, zâk Anutugât namâ kiom tubap zo ko Anutuņâ a zo yatik kiom miņangâbap. Anutugât tirik namâ, zo hâlâlu sâsâņ. Oi namâ zo, zen.

¹⁸ Zen umziņ mân kâitkubi. Zengâren gâbâ nâi zâk hân a zengât nângânângâ zorat nânge zâibapkât op girem uan. A zo yatâ, zorân nângânângâ zo birâm hân a mâteziņan kwakmak yatâ oi âlip upap. Zâk nângânângâ yenņâ zo biri Anutuņâ zâkkât nânge nângânângâ bonņoot upap.

¹⁹ Hân a zengât nângânângâ zorat Anutuņâ nânge bon buņ opmap. Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“A nângânângâziņangât nângâne zâizâiņ opmap, zen Anutugât arâpņâ kâitzâņgonam orot mâme upme. Ka Anutuņâ topziņ nânge bâliņ oi kâbakņeziņgâmap.”

²⁰ Oi den nâi itâ ziap;

“Kembu zâk a nângânângâziņ patâ zengât den nânge yen, bon buņ opmap.”

²¹ Zorat zen hân a neņgât nângânângâ mo imbanâ zorat nângâm um zâizâiņ mân upi. Nâ Paulogât a mo nâ Peterogât a sâme, zen ziņangât nângâne zâizâiņ oi yatâ mân upi. Zi den zorat torenņâ sa nângâne. Kut nâi nâi aksik zo zengât siņgi.

²² Paulo sot Apolo, Petero, nen zengât siņgi. Oi hânân kut nâi nâi mumuņâ sot ândiândiņâ, zo zengât siņgi. Itârân ziap sot gâtâm muyagibap aksik, zo zengât siņgi.

²³ Zen ko Kristogât siņgi ândie. Oi Kristo zâk Anutugât siņgi. Zorat zen Kristo sot Kembugât siņgi ândie, zorarâk sâtâre upi. A zengât nângâne zâizâiņ mân upap.

4

Kembuņâ nep a zengât topziņ sâm muyagibap.

¹ Zen neņgât itâ nângâbi. Kristogât nep a sot Anutugât den tik zem gâip, zorat galem a.

² Oi galem a nen dâņ galem op ândinatkat sâsâņ. Zorat op ko yatâ op ândeindâ dâp upap.

³ Oi zi ninangât sâbâ. A mindumin-duyân nâiņâ nâgât den sâme oi ko zorat nânge yenņâ opmap. Oi ninak topnâ âlip mân sâman.

⁴ Nâ ninangât nângâm tosanâ mân nângan, zorat nâ tosanâ buņ ândian mân sâbat. Topnâ sâbap, zo Kembu kânokņâ ândiap. Zâkņâ tosa ek nângâmap.

⁵ Zen ko ayâk, zorat topnâ muyagibigât kek mân sâbi. Kembu zikņak gamņâ kut nâi nâi tik ziap, zo mem kâkņan pâmbap. Oi umņiņan kut nâi nâi tik ziap, zo aksik âsagem naņgâbap. Oi Anutuņâ a aksik holiziņ ekmap, zâkņâ a ziņgiri holiziņ âlip oi ko sâm âlip kwatziņgâbap.

Korinti a zen zâizâiņ urâwe.

⁶ Bukurâpņâ, zen Kembugât den mân walâbi. Ziņâ hân a nen mem zâi kwap, mem gei kwap mân otniņgabi. Zâizâiņ man upi. Nâ den san, zo Apolo sot nâ, niikņan kwap san. Zen nekât topnik ek nângâm kwâkâbigât san. Net Anutugât berân mâme ayâk.

⁷ Zâizâiņ upme, zengât sâbâ. Gâ a nâiņâ a patâ upan sâm, sâm gigip? Nângânângâ den zemgigap, zo gikak muyagein mo nâiņâ mem gigip?

⁸ Nâiņâ gigip oi ko wangât gikâ sâkkâ mem zâi pâmat? Zen zâizâiņ op ziņangât itâ nângâme? “Umgât gom sambe neņgâren piksâm ziap. Nen mârum sikumņiņoot urâwen.” Oi zen itâ sâme, “Nen Paulo buņâ a kutâ op ândien.” Zen topziņâ yatâ nângâme? Perâkņak, zen a kutâ op sâi ko diiniņgâne zengâren târokwap a kutâ upem. Zo yatâ âsagei sâi ko umâlep opam. Zen ziņangât nângâne zâizâiņ opmap. Ka nâ ko zâizâiņ mân opman.

⁹ Aposolo nenġat itâ nânġan. Aposolo a nen giginâ ândien. Anutuġâ sâi Aposolo a nen kâmbamġat sinġi yatâ op ândien. A aksik patâ, sumbem a sot hân a zenġat mâteziġan a ziġ nânġom kut nâi nâi ot-niġġâne niġġitme.

¹⁰ Nen Kristogât opnâ a kwakmak yatâ urâwen. Zen ko Kristogâren târokwap nânġânġġâziġ patâ yatâ urâwe? Nen lolotnâ. Zen ko kâtiknâ? Um kâtik a ziġ zen sâm âlip kwatziġġame? Nen ko sâm bâliġ kwatniġġame.

¹¹ Nen too nalemgât mom ândiwennâ ândim gen. Hâmbâ alâknâ mem ândimen. A ziġ nânġom moliniġġame. Mirâ buġ ândiwennâ ândim gen.

¹² Betnâ sâknam nep tuumen. A zen sâm bâliġ kwatniġġâne nen den âlipnâ dâzânġomen. Lan ot-niġġânetâ nen hâuġnâ mân otziġġamen.

¹³ Sâm bâliġ kwatniġġânetâ nen buku orotnġġġat den dâzânġomen. Nen a doġbep zenġâren ġâbâ iisak alâ ġwapġwap yatâ ot-niġġâne ândiwennâ ândim gen.

Paulo zâk sinġi âlibân Korinti a zenġat ibâziġ oip.

¹⁴ Zen aġun upiġât den zi mân kulemgum ziġġan. Nan bârarâpnâ ġirem den dâzânġobam ekap zi kulemgum ziġġan.

¹⁵ Kristogât berân mâme a kâmut zenġâren ândie. Ka sinġi âlibân ibâ doġbep buġâ. Nâ kândom Yesu Kristogât den sinġi âlip dâzânġom nâ kânok ibâziġ orâwan.

¹⁶ Zorat nâġât mâtâp zo lân ândibigât kindap pâroġ den dâzânġua nânġânek.

¹⁷ Zen nâġât mâtâp lân ândibigât Timoteo sâġġongua zenġâren gaap. Timoteo zâk Kembu sot pâlâtân opnâ ninâ nannâ âlip yatâ op ândei umnâ zâkkâren kinmap. Zâk sâġġungua zenġâren gam nâ Kristo sot pâlâtân op orot mâmenanġġat sinġi den, zorat sapsum ziġġi nânġâbi. Yesugât kâmut kamân dâp ândie, zen nâġât mâtâp zo yatik lân ândibigât dâzânġoman.

¹⁸ Korinti zenġâren a nâmbutnandâ zâizâiġ op nâġât itâ sâme, “Paulo zâk mân ġâbap.”

¹⁹ Nâ ko Kembuġâ nânġânġi narâk mân kârep oi kek ġâbat. Zenġâren gamnâ a zâizâiġ op den sâme, zenġât topziġ ikpat. Dinziġâ zorat mân sâm imbanâziġanġġat topnâ ikpat.

²⁰ Anutugât um topnân ândiândiġ, zo denân mo denâk buġâ. Zo Kembuġât imbanâġan kâtiġem ândiândiġ.

²¹ Oi mâsikâziġġa zen sânek. Nâ kâmbam mem ġâbatkât se? Mo buku opnâ lumbenâ op ġâbatkât se?

5

Korinti zenġâren bâliġâ muyagem zeip.

¹ Zenġât sinġi den itâ sâne nânġâman. Zenġâren lan mâman nâi ândiap. Oi lan mâman bâliġâ zo a um kâtik zenġâren mân muyagemap. A nâiġnâ ibânġġġat ambinġoot ândimap, zorat san.

² Zo yatâ muyagem zeip zen dap op zorat mân nânġânġġâ op tok zâizâiġ op ândie? Zo mân orotnâ. Zen zorat umbâlâ opnâ anâ bâliġâ oip, zo osetziġan mân tâpapkât molinetâ ari dâp upap.

³ Nâ sâknâ ko kârebân ândian. Umnâ ko zen sot tapnâ yatâ, a bâliġâ oip zo, zâkkât den itâ sâm kwâkâwan.

⁴ Zen Kembu Yesugât korân mindunetâ umnâ zen sot tâi Kembu Yesugât imbanâġan kâtiġinat.

⁵ A zo um dâpnâ kubikkubik opnâ Kembu ġâbâbân âlip upapkât Sataġġat biknjan pâindâ um sâknanġġat âknâle bâliġâ zorân tâmbetkubap.

Kut nâi nâi kâlaknâ zo birâm samġâ mem ândibi.

⁶ Bâliġâ yatâ zo osetziġan zeip mân nânġânġġâ op zâizâiġ utne nânġa mân dâp uap. Zuu usiġandâ nalemnâ ġiari une kâlak op nanġâmap. Zo nânġe.

⁷ Zorat kâlak zo birâm kubik pam om nimbi. Kristo zâk zenġât kâlakziġâ betziġan meip, zorat kâlak buġ ândibi. Mârum Yuda a ziġ Pasowa kendon tâtnam râma nâi kuwe. Oi zo yatik nenġât Pasowa râma kuwe, zo Kristo.

⁸ Nen kâlak birâm tâtnatkât moip. Zorat um kâlak sot bâliġâ zorat kâlaknâ birâm kut nâi nâi salek sot târâraknâ zo mem ândinat.

⁹ Nâ mârûm ekap nâi itâ kulemgum zingâwan. Zen laŋ mâman a ambân zen sot nalem kânok ninij sot tâtat mâme mân upi.

¹⁰ Den parâwan, zo um kâtik zengât mân sâwan. Um kâtik a zen laŋ ândime. A zengât kut nâi nâi âkñâle op kâmbu upme. A lopio hurat kwap ândime. A um kâtik yatâ zo birâzingâbigât mân sâwan. Zen a yatâ zo dap yatâ zâmbam nanğâbi. Zen hân birâm sumbemân zâim zâmbanbi, zorik.

¹¹ Nâ itâ zorat kulemgum zingâwan. Nâiñâ Yesugât kâmurân ândim bâliñ mem ândiap, mo a nâigât kut nâi nâi âkñâle op laŋ memap mo den bâliñ sâmbândim, mo lopio hurat kwâpmap, mo too kâtik nem um gulip opmap, mo kâmbu opmap. Kembangât kâmurân a bâliñ zo yatâ mem ândie, zen zot tâtat mâme mân upi. Oi nalem ârândân mân nimbi.

¹² Yesugât kâmut âkñan ândie, zengât den mân sâmbâ kubikzingâbat. A Yesugât kâmurân ândie, zengât tosgât den sâmbâ kubikzingânetâ dâp upap.

¹³ A âkñan ândie, zengât tosgât den hâuñâ zo Anutuñâ sâbap. Zen ko bâliñ mâme a zo zengât osetziñan gâbâ diim âi âkñan pambi. Zâk osetziñan mân ândibap.

6

Den muyagei ziiñak mân sâmbâ kwâkâwe.

¹ Zengâren gokñandâ nâiñâ bukuñangât kuk den mem ândibap, oi den zo Yesugât kâmut a sâtnâ zengâren mân sâmbâ um kâtik a patâ zâkkâren sâbap? Zen zorat dap nânge? Zo âlipñâ orotñâ?

² Yesugât kâmut a nen nâran a um kâtik zengât den sâmbâ kwâkânat. Zo nânge? Oi zi Yesugât kâmurân gok zengâren den mâik nâi muyagei ziiñak mindumindu op sâmbâ mân kwâkâbi mo?

³ Nâran nen sumbem a zengât den sâmbâ kwâkânat mân kwâkânat. Zo nânge?

⁴ Hânân narâk ziren den muyagei âlip sâmbâ kwâkânat. Zorat wangât kut nâi yenñangât den muyagei a um kâtikziñ zengâren mem âinetâ sâmbâ kwâkâme.

⁵ Zen den zo nângâm anun upigât dâzânguan. Zen dap nânge? Zengâren

a nângânangânoot nâi mân ândiap? Zengâren den nâi muyagei zâkkâren mem âine sâmbâ kubikpap.

⁶ Nângânangânâ zo yatâ ziap. Zen ko yatâ mân upme. Buñâ. Yesugât kâmurân gokñâ nâiñâ buku nâi sot den muyagei a um kâtik zengâren mem âine sâmbâ kwâkâme.

⁷ Zengâren den âsagemap, zorân siñgi âlipkât kâwali koi gemap. Mâtâp nâi, zorat sa nângânek. A nâiñâ kulem bâliñ otgigi denân mân pam tosañâ birâñangâna yen zimbap. Tosa muyagei um kâtik a zengâren mân pâmban. Nâ zorat nânge mâtâp âlip nâi uap. Zen wangât yatâ mân upme.

⁸ Zen ziiñak bâliñ op bukurâpziñangât kut nâi nâi betziñan mime. Zo nâin gokñâ buñâ, Yesugât kâmurân gok. Bukurâpziñ zen sot ârândân upme.

⁹⁻¹⁰ Den zi nângâm biranbi. Bâliñ mâme a ambân zen Anutuğât um topñan mân ândibi. Zen umziñ mân kâitkunek. Laŋ mâman a sot kware suña mem ândiândiñ. Ambân mem birâ sot bâliñ upme, Kâmbu orot sot sikumgât âkñâlime, Too kâtik nem um gulip upme, A den bâliñ sâme sot kâmbam ku. A yatâ zorân Anutuğât um topñan mân bagibi.

¹¹ Oi zengâren gâbâ a nâmbutñâ ziñ yatâ op ândiwe. Ka zen Kembuñâ umziñ sanğorip. Kembuñâ um hâlâlu minziñgip sot tosa buñ minziñgip. Zo Kembu Yesu Kristogât kot mem ândie sot Anutuñangât Kaapum sot ândie, zorat yatâ otziñgip.

Bâliñangât girem den.

¹² A nâmbutñâ ziñ itâ sâme, “Kut nâi nâi, zo orotñik ziap.” Ka nânge sa nângânek. Kut nâi nâi nâmbut orotñâ zorân mân betniñan memap. Kut nâi nâi, zo orotñik ziap, Ka zobâ nâiñâ kembu otnibâ sâi zâkkât kore mân upat.

¹³ Nalem, zo tep kâmbogât siñgi. Oi tep kâmbu, zo nalemgât siñgi. Bet Anutuñâ sâi nalem sot tep kâmbu zo ârândân buñ upapot. Sâkniñ zo mâtâp ambân zen sot ândiândiñ mo ambân nâmbutñâ zen sot

laŋ ândiândiŋaŋgât siŋgi buŋâ. Zo Kembuŋgât siŋgi. Kembu zâk sâkkât mariŋâ op ândiap.

¹⁴ Anutuŋâ Kembu Yesu mumuŋan gâbâ mângei zaarip. Zo yatik imbaŋaŋandâ mânŋiniŋgâbap.

¹⁵ Nânŋâm biranŋbi. Kembuŋgât kâmut nen Kristogât sâk bonŋâ op ândien. Kristo zâk kâukniŋ ândiap. Oi nen kiŋ bikŋâ yatâ op ândien. Oi zen dap nânge? Kristo sot pâlâtân op ândien, nenŋâren gâbâ nâiŋâ âi mâtâp ambân sot pâlâtân op ândei dâp upap? Buŋ kâtikŋâ.

¹⁶ Zen itâ nânŋâm biranŋbi. “A nâiŋâ ambân laŋ mâman nâi sot pâlâtân oitâ zet sâk kânok upabot.” Zorat Kembuŋgât ekabân den nâi itâ ziap, “Zet zagâtŋâ kânok op ândibabot.”

¹⁷ Nen âlip nânŋen. Nâi zâk Kembu sot pâlâtân oi um dâpzikŋâ kânok upabot.

¹⁸ Zen laŋ mâman ambân zo kândâtzânŋobi. A nâiŋâ bâliŋâ nâmbutŋâ upap, zorân sâkŋâ mân tâmbetkubap. Ka nâi zâk zik ambin birâm nâi sot ândibap, zâk zikŋâ sâkŋâ tâmbetagoŋap.

¹⁹ Zen zitâ nânŋâme? Tirik Kaapumŋâ umziŋan tâtat mâme opmap. Zorat sâkziŋ zo Tirik Kaapumŋâ namâ. Zâk zeŋgât um sâkziŋan ândibapkat Anutuŋâ sâŋgongoi geip. Zen sâkziŋaŋgât mariŋâ buŋâ.

²⁰ Kembuŋâ mârûm sâŋgânziŋ mei zâkkât siŋgi urâwe, ândie. Zorat zen sâkziŋâ târârak galem op ândine a nâmbutŋâ ziŋâ ziŋgitŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.

7

Ap ambin zeŋgât den.

¹ Zen ekap kulemgum nim mâsikâniwe, zorat hâuŋâ sa nânŋânek. Nâ itâ nânŋan. A nâiŋâ ambân mân mem yen ândei sâi ko âlip opap.

² Ka bâliŋaŋgât mâsimâsikâ gâi bâliŋ upegât anâ ambân mem zâk sot pâlâtân op ândibap.

³ Oi agât sâkŋâ ambin mân aŋgân kârâŋaŋgâbap. Oi ambân zâk yatik sâkŋâ apŋâ mân aŋgân kârâŋaŋgâbap.

⁴ Ambân zâk sâkŋaŋgât mariŋâ zikŋik mân ândiap. Zo apŋaŋgât siŋgi. Oi apŋâ zo yatik sâkŋaŋgât mariŋâ zikŋik mân ândiap. Zo ambinŋaŋgât siŋgi.

⁵ Zorat ap ambin zen sâkziŋ mân aŋgân kârâŋaŋgâbi. Yen ninâu sâm ândim den saam yatâ utne dâp upap. Satanŋât mâsimâsikâyân loribegât narâk pânkânogâk yatâ ândibi.

⁶ A ambân miangâbigât op san, zo sâm kâtigemŋâ mân san.

⁷ Anutuŋâ imbaŋâ nigi ambân mân mem yen ândian. Nâ ândian, yatik ândibigât otnigap. Ka Anutuŋâ imbaŋâ nâi zikŋik zikŋik niŋgâmap. Nen dâbâk buŋâ, nâi itâ, nâi yatâ. Zorat a ambân âlip miangâbigât san.

⁸ A ambân sigan sot malâ, zeŋgât itâ san. Zen nâ yatâ op yen ândine âlip upap.

⁹ Ka zen umziŋan âkŋâleziŋandâ diiziŋgi bâliŋan bagim tâmbetagoŋegât op miangâm ândibi.

¹⁰ Ap ambin zeŋgât den sa nânŋânek. Den zi nâgât buŋâ. Kembuŋgât den. Zeŋgâren gâbâ ambân nâiŋâ apŋâ mân birâbap.

¹¹ Oi ambinŋandâ apŋâ mârûm birip oi ko a buŋâ, yen ândibap mo dum apŋoot miangâm ândibabot. Oi yatik a nâiŋâ ambinŋâ mân birâbap.

¹² Nâmbutŋâ zeŋgât den zi sa nânŋânek. Kembuŋgât den buŋâ. Zi ninâ den uap. Kembuŋgât kâmurân a nâi âmbinŋâ um kâtik ândibap, oi ambân zorân zâk sot ândibat sâi mân birâbap.

¹³ Mo Yesugât kâmurân gokŋâ ambân nâi zâkkât apŋâ um kâtik ândibap, oi a zorân zâk sot ândibat sâi mân birâbap.

¹⁴ A um kâtik zo ambinŋâ Kembuŋgât siŋgi, zâkkât mâsop zorân zâkkâren arip. Oi um kâtik ambân zo apŋâ Kembuŋgât siŋgi, zâkkât mâsop zorân zâkkâren arip. Oi yatigâk murarâpziŋ Kembuŋgât siŋgi op ândibi. Zo buŋ sâi um kâtik ândibe.

¹⁵ Um kâtik a mo ambân nâiŋâ birâbam sâi mân aŋgân kârâŋaŋgâbi. Zorat pâke mân ziap. Anutuŋâ lumbeŋan ândibigât diiziŋgip.

¹⁶ Ambân, gâ apkâ Kembuŋgât mâtâbân diina gâbap mo buŋâ? Zo nânŋat?

A, gâ ambingâ Kembangât mâtâbân diina gâbap mo buñâ? Zo nângat?

17 Zen zikņik zikņik kinkin zoren mo zoren kine Kembangâ ândiândi muyageziņgip sot nep sâm ziņgip, zo yatik siņgi âlibân ândibi. Nâ den zo Yesugât kâmut kamân dâp dâzângoman.

18 Zengâren nâi zâk kwabâ kwâkņangâne ândei Kembangâ diiņangip, zâk mân birâbap. Oi a nâi zâk kwabâ mân kwâkņangâne ândei Kembangâ diiņangip, zâk kwabâ kwâkņangâbigât mân sâbap.

19 Kwabâ kwatziņgawe mo kwabâ mân kwatziņgawe, zorat nângâne bon mân upap. Anutugât den luluņ, zorâņ bonņâ uap.

20 Nâi zâk kinkinņâ zoren mo zoren kiri Kembangâ diigip, kinkinņanâk zo kinbap.

21 Gâ kore mâman a ândina Kembangâ diigigipkât nângâm kwâkâ mân upan. Olanņinâ sâne mân kwâkâban.

22 Nâi zâk kore a op ândei Kembangâ bâliņangât tâgân gâbâ olanņangi Kembangât a bonņâ op ândibap. Nâi zâk a bonņâ ândei Kembangâ gâsui Kristogât kore a op ândibap.

23 Kambu zâk sângânziņ meipkât zâkkât kore a op ândie. Zorat a nâiņâ kambu otziņgâbâ sâi mân nângâbi.

24 Bukurâpnâ, nâi zâk kinņâ siņgi âlip nângip, teņgâ zorenâk narâk ziren kinņâ Anutu sot pâlâtân upap.

A ambân sigan, zengât den.

25 A ambân sigan, zengât den sa nângânek. Zi Kembangât den buñâ. Kembangâ tânnogi siņgi âlip mem ândimannâ ninâ nângânângâyân den zi dâzângua nângânek.

26 Narâk zi mâte uap, zoren sâknam patâ muyagibapkât a nâi zâk ambân buñ ândibat sâm âlip upap.

27 Ka ambân mein oi ko mân birâban. Ambân mân sâm giwe oi ko ambângât mân sâban.

28 Gâ ambân mimbâ sâm mena mân bâliņ upap. Oi ambân sigan nâiņâ a nâi mei mân bâliņ upap. Ka mianğâbi, zen sâkkât nep tuum sâknam nângâbi. Nâ zorat nângâm itâ san. Zen yen sigan ândine âlip upap.

29 Bukurâpnâ den zi sa nângânek. Yesu takâbapkât narâk pânkânok uap. Zorat a ambirâpziņoot ândimeņâ ândinetâ ambirâpziņ buñ yatâ upap.

30 Oi umbâlâ op isem ândimeņâ ândine umbâlâ buñâ yatâ upap. Oi sâtâre op ândimeņâ ândine sâtâre buñ yatâ upap. Oi kut nâi nâi kwâlâmeņâ ândine sikum buñ yatâ upap.

31 Oi kut nâi nâi anğâgwanğâ upmeņâ ândinetâ yen ândime yatâ upap. Hângât kulem zi ek nângâne, zo buñ upap. Yesu takâbapkât narâk pânkânok uap, zorat den zo san.

32 Zen hânân ândim kut nâi yenņangât mân nângâm kwâkâm ândibigât san. A, ambân buñandâ Kembangât denâk nângâm ândimap. Kembangâ zâkkât nângi âlip upapkât nângâm.

33 Ka a ambinņootņâ ko sâkkât kut nâi nâi zorat nângâm. Oi ambinņandâ zâkkât nângi âlip upapkât nângâm.

34 A yatâ zo sâkkât kut nâi nâi sot Kembangât nepkât nângâm um zagât opmap. Ambân sigân zen Kembangât nepkârâk nângâne. Oi um sâkziņâ Kembangât siņgi upapkât nângâne. Oi ambân a sotņâ sâkkât kut nâi nâi zorat nângâm ândibap. Apņandâ zâkkât nângi âlip upapkât nângâbap. Ambân zo yatâ zorâņ sâkkât kut nâi nâi sot Kembangât nepkât nângâm um zagât opmap.

35 Zen âlipņâ ândim kwâtâtibigât den zi dâzânguan. Mâtâp pake kwatziņgâm mân san. Um nângânângâziņ zo Kembangâren pane zei ândibigât otnigi yatâ san.

36 Oi a nâi zâk bâratņâ a mimiņangât dâp oi anğân kârâbâ sâm upap. Oi bet nângi mân dâp oi ayân pâmbâ sâm pâi mân bâliņ upap.

37 Nâi zâk umņandâ itâ nângâbap, “Bâratnâ yen ândibap.” Yatâ sâm um zagât mân upap. Yatâ sâm kâtigei dâp upap.

38 Zorat itâ sa nângânek. Nâi zâk bâratņâ ayân pâi âlip upap. Ka a nâi zâk sâi bâratņâ yen ândei âlip nâi upap.

Malâ zengât den.

39 Ambân nâi zâk apņâ ândei mân birâm ândibap. Apņâ moi ko a nâi mimbâ sâm

âlip mimbap. A zo Kembangât a ândiap oi ko âlip miangâbabot.

⁴⁰ Ka ambân zorân apnâ buņ yen ândibat sâm yen ândibap. Zorat nânġa âlip upap. Zo yatâ nânġan. Oi den zo ninâ umġârâk buņâ. Anutugât Kaapumņâ nânġânânġânâ zo nigi san.

8

Lopioġât sinġi nalem, zorat den.

¹ Lopioġât sinġi sii nalem, zorat sâbâ. Korinti a zen itâ nânġâme, “Nen aksik top nânġânânġâniņoot ândien.” Ka nâ itâ sa nânġânek. Top nânġânânġâ zorân zâizâiņ muyagemap. Oi zen mân zâizâiņ upigât otnigap. Buku op ândiândiņ zo ko berân miangâm âlip ândibi.

² Nâi zâk buku orot mân op ândimņâ Anutugât topņâ nânġâm kwâtâtian sâmâp, zâkkât itâ sânat, “Zâk mân nânġâm kwâtâtiap. Nânġânânġâ bonņâ mân zemņânġap.

³ Nâi zâk umņandâ Anutu ġasubap, zâk Anutuņâ buku okņanġâbap.”

⁴ Lopioġât sinġi sii nalem, zorat itâ nânġâmen, “Lopio zâk bonņâ buņâ. Zâk wâġân mân ândiap.

⁵ Anutu zâk kânokņâ bonņâ ândiap.” Nen yatâ nânġâmen. Ka a um kâtik zen itâ sâme, “Hânân sot sumbemân lopio sot kembu doņbep ziap.”

⁶ Nen ko itâ nânġen, “Anutu Ibâniņ, zâk kânok ândiap. Zâkkâren ġâbâ kut nâi nâi muyagem nanġip. Oi nen zâkkât sinġi ândien. Oi Kembu kânok, Yesu Kristo. Anutuņâ sâi Yesu Kristo, zâk nen sot kut nâi nâi aksik muyageniņip. Oi zâkņâ ġalem otniņġi ândien.”

⁷ Kembangât kâmurân a nâmbutņâ zen topņâ yatâ zo mân nânġâm ândie. Zen mârumņan ġâbâ lopio hurat kwap ândim ġawe. Zen sinġi âlibân bâbâ lolot ândime. Zen lopio zorat nânġâne bon oi um kâtik, ziņ nalem lopioġât sinġi sâne zo nemņâ umziņ sumunkomap.

⁸ Nâ den sa nânġânek. Anutu zâk nalemġât opņâ nânġi mân zâizâiņ uap. Nen sii nalem birindâ nenġât mân nânġi ġeibap. Mo nalem neindâ mân nânġâniņġi zâibap. Buņâ. Nalem, zo yenņâ.

⁹ Zengâren ġâbâ nâmbutņâ ziņâ nalemġât topņâ nânġâm nalem nem tatne bukurâpziņ sinġi âlip bituktâ zemziņġap, zen ziņġitņâ bâliņ upegât ġalem oranġâm ândibi. A lolot yatâ zo lopioġât sinġi nalem nemņâ umziņ sumunkomap.

¹⁰ ġâ lopio zâk bon buņ sâm lopio namin zâim nalem nem tâtna buġuġâ nâi lotņâ, um oset a ġa ġekņâ niapkât nimbâ sâm zo yatik nemņâ umņâ sumunkumbap.

¹¹ Bukuġâ sinġi âlip bituktâ zemņânġap, zâk Kristo ġilâmņandâ sâġġân meip. Zâk ġâġât kâtikkanġât lorebapkât ġirem uan.

¹² Zen lopioġât sinġi nalem nemņâ bukurâpziņ um oset ândime, zen umziņ mem tâmbetkune um ġulip upi, zo ko yatik Kristo tâmbetkubi yatâ upap.

¹³ Zorat nâ sii nalem nimbam bukunâ lolot zo tâmbetkubatkat nânġâm kwâkâ op sii nalem birâm yen ândibat. Zo yatik op ândimâmbat.

9

Paulo zâk nepņanġât den sâip.

¹ Korinti a zen nâġât dap nânġe? Nâ Aposolo buņâ? Nâ yatâ mo yatâ upatkât otnigi saanine dumunân ândian? Nâ Kembuniņâ Yesu Kristo mân egâwan? Korinti a zen ziņak topnâ nânġâm biranġi. Nepņanġât bonņâ Kembangât mâsobân muyageip, zorat ko zen sinġi nânġâ a ambân urâwe, zo.

² Kamân nâin ġok nâmbutņâ zen nâġât Aposolo mân sâme motņâi. Zen ko topnâ âlip nânġe. Nâ perâkņak zengât Aposolo op ândiman. Nâ Aposolo nepņanġât bonņâ Kembangât mâsobân zen Kembangât a ambân urâwe.

³ A ninâ topnanġât sâme, zen den itâ mâburem ziņġan.

⁴ Zengâren ġâbâ nâmbutņâ zen nen nepniņanġât sâġġân zengâren ġâbâ too nalem mân minatkat sâme. Zen wangât yatâ sâme? Aposolo nâmbutņâ zen mâtâbân âim ġane too nalem ziņġâme.

⁵ Aposolo nâmbutņâ sot Petero sot Kembangât murâpņâ, zen ambirâpziņoot kamân toren toren âim ġane nalem mot ziņġâne aposolo nep tuume. Oi nâmbutņâ nen yatâ mân utnatkat sâwe.

⁶ Nâ sot Banaba, net betnâ nep tuum ândim kât muyagem sâkkât kut nâi nâi sângân mem ândiratkât se. Net yatik op ândim mân birâratkât se.

⁷ Den nâi mâsikâzinga sânek. Kâwali a nâinâ ziknâ nalemem sot kut nâi nâi muyagemap? A nâinâ nep kârâm kâmiri bonnâ muyagei mân mem nimbap? Mo nâinâ nonin makau nepnâ tuumnâ zengât nam mân mâsan nimbap?

⁸ Den zi a den san? Buñâ. Kembugât gurumin den ekabân den yatik ziap.

⁹ Moseñâ Kembugâren gâbâ den mem itâ kulemgoi ziap,
“Wâugâ zuu zigi mem ko goka mân pindâna mân dâp upap.”

¹⁰ Oi dap nânge? Den zo Anutuñâ wâu zengârâk nângâm sâip? Mo nengât nângâm sâip? Den zo a nengât op sâip. Nâi zâk nepnâ kârâm kâmitmap, zâk bonnâ oi nimbatkât nângâm nep zo tuumap. Oi yatigâk nâi zâk nebân hibuk pitâbap, zâk bonnâ muyagei nimbatkât nângâm tuubap. Anutu zâk yatâ nângi ziap.

¹¹ Nen zengâren umgât nep tuumnâ zengâren gâbâ sâkkât kut nâi nâi minatkât nângâne yâmbâremap?

¹² A nâmbutnâ zin zengâren gâbâ nalemem sikum minetâ nen zengâren nep topkwap tuuwennâ mân minatkât se?

Nâ itâ sa nângânek. Nen Kristogât sinji âlip lañ kâri pâke pambemgât zengâren gâbâ nalemem sikum mimiñâ sâsân, zo birâm betnâ sâknam nep tuum nalemem mot muyagem nem ândiwen.

Paulo zâk nep tuum Korinti zengâren gâbâ sângânñâ mân meip, zorat sâtâre oip.

¹³ Kembugât sinji nalemem uunâ a tirik namin nep tuum ândime, zen namin nalemem mem nime. Oi Anutugât sinji nalemem kut nâi nâi pâpanñâ, zoren tuume, zen zoren gâbâ nalemem nâmbutnâ mem nem ândime.

¹⁴ Kembu zâk sinji âlip sâsân a, nen yatik sinji âlip sâindâ betniñan mimbigât sâip.

¹⁵ Nâ ko mâtâp zo mân lânman. Kât sikum mân meman. Oi zen yatik ot-nibigât ekap zi mân kulemgum zingân. Nâ zengâren gâbâ kât mot mân meman, zorat sâtâre opman. Oi nâ itâ nângâm kâtigian.

Nâ yatik op ândim ma ko mumbat. A nâinâ kât niggi ko nâ dap yatâ zâizâin op sâtâre den dum sâbat? Zorat kât mot zengâren mân mimbat.

¹⁶ Nâ sinji âlip den dâzângom ândiwan, zorat dap yatâ zâizâin den sâbat? Nep zo Anutuñâ kwâknan pâip. Den sinji âlip zo mân dâzângobat oi ko, yei, Kembuñâ dap otnibap?

¹⁷ Nep zo ninâ umgât tuuwan sâi ko sângân membam. Ninâ umgât mân tu-umangât zâizâin mân upat.

¹⁸ Zâizâin opman, zorat topnâ itâ. Nâ sinji âlip mem ândiman, zo a dâzângom ândim zengâren gâbâ sângân mân meman. Nâ zorat sâtâre opman. Oi sinji âlip sâman, zo sângânñâ sâkkât kut nâi nâi mimban sânetâ birâman.

Paulo zâk a top top zengât kore a oip.

¹⁹ Nâ a aksik zengât dumunân mân ândiwan. Kore mâman mân ândiwanñâ lañ kore otzingâm ândian. A donbep zin sinji âlip nângâm Kembugât sinji upigât yatâ op ândian.

²⁰ Yuda a zen sot ândim Yuda zengât orot mâmegât tengâyân ândiwan. Zo Yuda a zin Kembugât sinji upigât yatâ orâwan. Mosegât gurumin den zo lum kore upme, zen sot ândimñâ gurumin dengât kore a yatâ orâwan. Ninâ gurumin dengât kore a buñandâ a kore upme, zen Kembugât sinji upigât orâwan.

²¹ Um kâtik a, Kembugât den mân nângâme, zen sot ândim zin ândime, zo yatâ orâwan. Um kâtik a, zen Kembugât sinji upigât yatâ orâwan. Nâ Anutugât mâtenjan gurumin den mân nângâm ândim buñ. Nâ Yesu Kristogât den kâtik, zo mem ândiman.

²² A sinji âlip bituktâ zemzingap, zen sot ândim orot mâmezizn yatâ op ândiwan. Zen Anutugât sinji âlip nângâm Kembugât sinji upigât yatâ orâwan. A top topnâ zengâren ândim zengât holiyâk mem ândiman. Zo nâmbutnâ zin Anutugât sinji upigât yatâ op ândiwan.

²³ Zo yen buñâ. Sinji âlip lañ kârâm âibapkât yatâ opman. Oi sinji âlip bonnâ zo nâgâren sot zengâren âsagibapkât yatâ op ândiman.

Sârârâk kârâm kâtigem âi kikerân takâm neule muyaginat.

²⁴ Zen itâ nângâme mo? Dâp orotņangât sombemân a katep zen aksik sârârâk kârâbi. Ka neule mimiņ, zo ko a kânokņak kâtigem âi mimbap. Oi zen yatik sumbemân neule mimbigât kâtigibi.

²⁵ Katep zen imbaņâziņangât dâp op kendon ândime. Zen neule yenniņ, ziniņ kâtik buņ, zorat yatâ upme. Nen ko sumbemân neule ziniņ kâtik, zorat yatâ utnat.

²⁶ Nâ ninak sârârâk kârâman, zo kiket zo ekņâ târârâgâk âiman. Nâ kâlâunâ yenniņan mân lum pâman.

²⁷ A siņgi âlipņâ dâzâņgom ândia Anutuņâ nâgât nâņgi mân dâp oi kâbakņenigi ginņâ opamgât sâknaņgât âkņâlê zo mem gei kwap kubikņâ sâknaņgât a kutâ op ândiman.

10

Isirae a zeņgâren kut nâi nâi muyageip, zorâņ giremniņ uap.

¹ Bukurâpnâ, nâ Isirae a sâkurâpniņâ kut nâi nâi urâwe, zorat sa nâņgânek. Zen aksik Mose sot unumunum ombeniņan âim saru nirem nâmbut âiwe.

² Zen aksik Mosegât kâmut upigât unumunum ombeniņan âim saru nirewe. Too zorâņ too saņgonziņgip yatâ oip.

³ Oi Anutuņâ naleme muyagem ziņgi zen aksik niwe.

⁴ Oi too Anutuņâ muyagem ziņgip, zo zen aksik niwe. Too zo Anutuņâ kârân gâbâ gei niwe. Oi kât zorat kutņâ Kristo. Kristo zâk hân kabâņan too ziņgip, zorat dâp galem otziņgâm ândeip.

⁵ Ka zeņgâren gâbâ doņbep patâ Anutuņâ ziņgiri mân dâp oi mirâ kamân kâtikņan kâbakņeziņgi mom naņgâwe.

⁶ Zeņgâren kut nâi nâi muyageip, zorâņ giremniņ uap. Zen bâliņ urâwe, zo nen yatik upemgât.

⁷ Mosegât kâmurân gâbâ nâmbutņâ zen lopiogât kore mâman urâwe. Korinti a zen ko yatâ mân upi. Mosegât a gakârâpnâ, zen Kembugât nelâmzâņgoi lopiio sobim sâtâre urâwe. Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“A zen ge tap sii naleme nemņâ zaat kep kom kirâwe.”

⁸ Oi Mosegât kâmurân gâbâ nâmbutņâ zen laņ op ândiwe. Nen a ambân laņ ândiândiņ zo yatâ mân utnat. Zen bâliņ urâwegât sirâm kânogân 23 tausen yatâ zo ziņ muwe.

⁹ Nen ko Kembugât mâteņan bâliņâ mân utnat. Zâizâiņ mân utnat. Zeņgâren gâbâ nâmbutņandâ zâizâiņ utne Anutuņâ sâi mulumņâ ziņgi muwe.

¹⁰ Oi nen Kembugâren âkon den mân sânat. Zo zeņgâren gâbâ nâmbutņandâ âkon den sâm Kembu sâm bâliņ kwâkņangâne tâmbet tâmbet mariņandâ tâmbetzâņgoip.

¹¹ Zeņgâren kut nâi nâi âsageip, zorâņ giremniņâ uap. Hângât narâkņâ âkâbâ sâi narâk patâ mâte oi ândien, neņgât den zi sâm giremniņ kulemguwe.

¹² Zorat Korinti a zeņgât girem den nâi dâzâņgua nâņgânek. Nâi zâk zikņangât nâņgi zâizâiņ op itâ sâmap, “Nâ a kâtikņâ.” Yatâ sâbap zo ko lorebapkât galem oraņgâm ândibap.

¹³ Zeņgâren mâsimâsikâ âsagem gâip, zo a doņbepziņangât dâp muyagemap. Oi Anutuņâ sâi kâtigemap, zâk mâsimâsikâyân mem bâbâlâņ koi imbaņâziņangât dâp mân walâbap. Oi mâsimâsikâ gâbap dâp mâtâp nâi tirâpzâņgoi âlip kâtigem kinbi.

Kembugât naleme nem Satangât naleme niniņ, zo mân taap.

¹⁴ Zorat opņâ bukurâpnâ, zen lopiio sot lopiogât siņgi sii naleme, zo kândâtkom ândibi.

¹⁵ Zen nâņgânâņgâziņoot ândime, zorat den zi sa ziiņak nâņgâm iknek.

¹⁶ Waiņ hâkobân zeip, zorat sâiwap sâmņâ nemņâ Kristo gilâmņangât op târotâro upmen. Naleme namuņ nemņâ Kristogât sunum sot târotâro upmen. Zo nâņgâm biranņbi.

¹⁷ Naleme kânok zo nemņâ a doņbep nen kâmut kânok upmen. Kristo sot pâlâtâņ op kâmut kânok upmen.

¹⁸ Zen Isirae a ziņ upme, zo nâņgânek. Kembugât tirik namin Kembugât siņgi naleme uuņâ a ândime, zen nep zo tuume ândim Kembu sot târotâro upme. Oi

zen kâmut kânok op Anutugât sinji nalem pâpanjan nep tuum zobâ nalem nâmbutnâ mem nem ândime.

19 Den san, zorat topnâ dap yatâ? Lopiogât sii nalem niniñâ, zorat nângâne bon upapkât san mo? Mo lopiio ziknangât nângâne bon upapkât san?

20 Yatâ bunâ. Den san, zorat topnâ itâ. Um kâtik a, zen ko lopiogât sii nalem ume, zo Anutugât sinji bunâ. Zo Sataj sot wâke, zeñgât sinji uap. Oi nâ Korinti a zeñgât itâ san. Zen Sataj sot wâke zen sot târotâro mân upi.

21 Kembangât hâkobân gâbâ too nem wâke zeñgât hâkobân gâbâ too niniñâ, zo mân taap. Oi Kembangât nalem nemnâ wâke zeñgât nalem niniñâ, zo mân taap.

22 Kembu zâk kuk otningâbapkât yatâ utnat? Mo dap nânge? Neñgât imbanandâ zâk wâlap? Yatâ bunâ.

Nâi zâk ziknangât nângi zari ândei mân dâp upap.

23 A ziñ itâ sâme, “Kut nâi nâi, zo orotnik ziap.” Ka nâ itâ sa nângâne. Kut nâi nâi nâmbutnâ oindâ zorânâ mân betniñan mimbap.

24 Nâi zâk ziknangât mân nângâm bukunangât nângâbap zo ko âlip upap.

25 Angâgwanğâ minduminduyân zuu bâu sângân minâ sâm âlip mimbi. Um oset mân upi. Zi lopiogât sinji sâm mân mâsikâziñgâbi.

26 Wangât, Kembuniñâ zâk hân sot kut nâi nâi piksâm ziap, zorat mariñâ ândiap, zorat.

27 A um kâtik nâiñâ buku otziñgâm mirânan zâinâ sâi zâibi. Oi sii nalem ziñgi zorat topnâ mân mâsikâm nimbi.

28 Ka nem tatnetâ bukuziñâ nâiñâ ga dâzângobap, “Bâu zi lopiogât sinji sâsâñan goknâ.” Yatâ sâbap oi ko mân nimbi. Zo sâm muyagem ziñgâbap, a zâkkât op nângâm birâbi.

29 Zo nine umziñ sumun opapkât bunâ. Nalem zo ninetâ sâi ko bukuziñâ niegât nimbâ sâm nem um sumun opapkât. Nâ yatâ sa zeñgâren gâbâ nâiñâ itâ sâbap? “Ninâ umnâ nângâm kwâka mân zeï upâ sa bukunâ nâiñâ pâke pâmbap?

30 Nâ Anutugâren sâiwap sâm nia wangât bukunâ nâiñâ nângâm bâliñ kwatnibap?”

31 Nâ zorat itâ sa nângâne. Zen sii nalem ninam mo kut zo mo zo utnam a ziñ ziñgitnâ Anutu sâm âlip kwâkñangâbigât nângâmnik upi.

32 Zen Yuda a sot Grik a sot Anutugât kâmut zeñgât mâteziñan tosaziñ bunândine âlip upap.

33 Nâ yatigâk a top topnâ zen niknetâ dâp upapkât nângâm ândiman. Nâ ninañgât nângâm bunâ. A donbep, zeñgât nângâm opman. Zen Kembangât sinji âlip nângâm âlip upigât nep tuuman.

11

1 Nâ Kristogât mâtâp lânman. Zen zo yatik orot mâmenâ ek nângâm wâratkum ândibi.

A ambân topniñâ.

2 Zen kut nâi nâi orâwan sot den dâzângowan, zorat nângâm lum upme. Zorat nânğa âlip opmap.

3 Oi zi den nâi sa nângâne. Kristo zâk agât kâukñâ. Anâ ambângât kâukñâ. Oi Anutu zâk Kristogât kâukñâ.

4 Minduminduyân a nâi zâk kâuk pâkeñâ tâi ninâu sâbap mo Anutugât den sâm muyagibap. Yatâ oi kembu patânâ anjun upap.

5 Minduminduyân ambân nâi zâk kâuk pâke bunâ ândim ninâu sâbap mo Anutugât den sâm muyagibap. Zâk yatik oi apnâ anjun upap. Ambân yatâ zo, zâk ambân lanândiñ kâukziñ sâmot mimiñâ, zen yatâ anjun upap.

6 Ambân nâi kâuk pâke mân pam ândei kâukñâ mânângât nângâne anjun oi dâp upap. Ka ambân zo yatâ okñangâbigât anjun opnâ kâuk pâke pam ândibap.

7 Minduminduyân a zâk kâuk pâke mân pam ândibap. A, zâk neule âsakñâ mariñâ, Anutu, zâkkât holi tobat sot wikin yatâ. Ambân ko, zâk agât wikin.

8 A, zâk ambângâren gâbâ mân muyageip. Ambânñâ agâren gâbâ muyageip.

9 A, zâk ambângât opnâ mân muyageip. Bunâ. Ambân, zâk agât opnâ muyageip.

¹⁰ Ambân, zâk agât ombenjan ândiapkât kâuk kâpim ândibap. Yen ândei sumbem a ziņ iknetâ bâliņ opapkât sâsâņ.

A sot ambân, nen ârândâņ Kembangât mâtenjan kinat.

¹¹ A, zâk zikņik Kembangât mâtenjan mân kinbap. Ambân, zâk zikņik Kembangât mâtenjan mân kinbap.

¹² A ambân ârândâņ kinbapot. Ambân, zâk agâren gâbâ muyageip. Zo yatik a nen ambân zengâren gâbâ âsagimen. Nen sot kut ñai ñai zo Anutugâren gâbik gawen.

¹³ Zen ziiņak nâņgâm iknek. Mindumin-duyân ambân ñai kâuk pâke buņ ândim Anutugâren ninâu sâi dâp upap mo buņâ?

¹⁴ Oi a ñai zâk kâuk sâmotņâ kârep mem ândei ikne dâp upap mo buņâ? Zorat topņâ mârur sinņi âlip mân mem ândiwe, zen zoren nâņgâm ândiwe.

¹⁵ Oi ambân ñai kâuk sâmot ilimbam tâi ikne âlip opmap. Anutuņâ kâuk sâmot ilimbam zingâmap, zo kâuk pâkeziņ. Kâuk sâmot ilimbamņâ zo zâkkât neulenâ.

¹⁶ Ñai zâk den zi birâbâ sâm itâ nâņgâbap. Zo birâbirâņ, zo nen sot Anutugât kâmut nâmbutņâ nen mân upmen.

Korinti a zen nalem nem gulipmalip urâwe.

¹⁷ Zen mindumņâ kut ñai ziņ upme, zorat nâņga mân dâp oi girem dâzâņguan. Zen âlip mân opņâ bâliņ op ândime.

¹⁸ Yesugât kâmut zen mindunetâ kâsâp muyagemap. Zen ziiņak kâmutņâ kâmutņâ sâm kâsâpagome. Yatâ sâm dâtnone nâņga perâkņak yatâ uap.

¹⁹ Oi kâsâp zo yen buņâ. Zengâren gâbâ nâmbutņandâ den sinņi âlip mem kâtigie, zengât topziņ muyagibapkât âsagiap.

²⁰ Ka zen nalem ninam mindumņâ Kembangât nalem kâtik nem gulipmalip upme.

²¹ Nalem mem gamņâ ziiņâ kâsâpkum zikņik zikņik nime. Ñai zâk tepņangât opmap. Ñai zâk âkon buņ nemap. Ñai zâk too waiņ doņbep nemņâ um gulip opmap.

²² Wangât yatâ upme? Ziiņ mirâ kârur ko yatâ upme? Zen nalem too ninâ sâm mirâziņan nimbe. Zen wangât Anutugât

kâmut zengât nâņgâne gigin oi a kan-pitâ sot nalem buņ ândime, zen aņun kwatziņgâme? Zorat wan den dâzâņgobâ? Nâ sâm âlip kwatziņgâbat? Buņâ. Nâ zirat mân sâm âlip kwatziņgâbat.

Kembangât nalem ninij, zorat den.

²³ Nâ Kembangâren gâbâ den mewan, zo zingâwan. Zo itâ. Kambu Yesu zâk Yudaņâ tirâpzâņgoi gâsuwe, zo mân âsageip, narâk zoren Yesu zâk arâpņâ sot tap nalem meip.

²⁴ Nalem ñai memņâ sâiwap sâm namuņ itâ sâip, “Zi sunumnâ. Zi zengât sinņi san. Nâgât nâņgâm nalem zi itâ nem ândibi.”

²⁵ Nalem ninetâ Yesuņâ waiņ too hâkop memņâ itâ sâip, “Hâkop ziren târotâro irakņangât gilâmnâ taap. Gilâmnandâ narâk ziren târotâro irakņâ âsageziņgâbap. Nimbi dâp nâgât nâņgâm yatik nem ândibi.”

²⁶ Zen nalem sot too zo nimbi dâp Kambu moip, zorat sinņi sâm muyagem ândine âburibap.

²⁷ Zorat ñai zâk mân orotņâ opņâ Kembangât nalem sot too, zo nimbap, zo nem gulipkum tosa mimbap.

²⁸ Zorat nalem sot too zo ninâ sâm umziņangât topņâ ek nâņgâmņâ Anutugâren sâm muyagemņâ nimbi.

²⁹ Ñai zâk Kembangât sunum egi yennâ oi nimbap, zâk hâuņâ mimbap.

³⁰ Zen zo yatâ gulip upmegât nâmbutņâ lolot sot nâmbutņâ sisi mâsek sot nâmbutņâ mârur muwe.

³¹ Niņak um topniņ ek nâņgâm kubigindâ sâi ko Kambuņâ hâuņâ mân niņgâbap.

³² Ka gulip okņangindâ Kambuņâ hâuņâ niņgâm kubikniņgâmap. Um kâtik, zen sot tâmbetagebengât op zo yatâ kubikniņgâmap.

³³ Bukurâpnâ, zen nalem ninam mindum tatnetâ aksik gam nanġanetâ ko top-wkap nimbi.

³⁴ Ñai zâk tepņangât okņangi zikņâ mirin nalem nimbap. Zen mindum Kembangât nalem kâtik nem gulipkune hâuņâ muyageziņgâbapkât yatâ upi.

Den nâmbutņâ zo ninak gam dâzâņgobat.

12

Kaapumñâ neŋgâren nep tuumap.

¹ Bukurâpnâ, Nen nep top top tuunat, zorat Kaapumñâ imbañâ niŋgâmap. Zorat kwakpegât dâzângua nâŋgânek.

² Zen mâruman um kâtik ândine a ziŋ diizingâne lopio diŋ buŋ, zâkkâren pâlâtâŋ op ândiwe. Zen lopiogât kembuniñâ sâm kiŋ topñan ândim gulipmalip op ândiwe.

³ Zorat torenñâ ñâi itâ sâm dâzângua nâŋgânek. Ñâi zâk Anutugât Kaapumñâ mam okñanŋi dap op itâ sâbap? “Yesu, gâ sâm bâliŋ kwatgigan.” Oi ñâi zâk Tirik Kaapumñâ mam mân okñanŋi dap op itâ sâbap? “Yesu, zâk Kembu patâ.”

⁴ Anutugât umâlepñanŋât op sâi Kaapumñâ imbañâ niŋgi nep top top tuumen. Kaapum, zâk kânok.

⁵ Kore orotñâ top top ziap, zo doŋbep. Nep mariñâ, zo Kembu kânok.

⁶ Siŋgi âlipkât mâtâp topñâ topñâ ziap. Imbañâ mariñâ Anutu kânok. Zâk imbañâ muyagem niŋgâmap.

⁷ Kembugât kâmurân nen ârândânŋ âlip ândinatkat Kaapum zâk a kânok kânok imbañâ muyagem niŋgâmap. Ñâi zâk Kaapumñâ mam okñanŋi kut ñâi ñâi âsagemap, zorat topñanŋât den nâŋgâm sâmap.

⁸ Ñâi zâk Kaapumñâ mam okñanŋi den nâŋgânâŋgâ zo sâmap. Nep zagât, zo mariñâ Kaapum kânok.

⁹ Ñâi zâk Kaapumñak mam okñanŋi nâŋgâm pâlâtân patâ op ândimap. Ñâi zâk Kaapumñak mam okñanŋi a sisi mâsek kubikziŋgâmap.

¹⁰ Oi ñâi zâk sen mârât kulem tubapkât imbañâ pindâmap. Ñâi zâk Anutugâren gâbâ den mem sapsubapkât imbañâ pindâmap. Ñâi zâk Kaapumñâ imbañâ pindi den sot kut ñâi ñâi zorat topñâ nâŋgâm kubik sapsuŋap. Zâk itâ sâmap, “Zo Kembugât Kaapumân gok.” Mo itâ sâmap, “Zo wâke sot Sataŋ, zeŋgâren gok. Zo bâliñâ.” Ñâi zâk siŋgi âlip den gându uñakñan sâbapkât imbañâ pindâmap. A ñâi den gându uñak zo nâŋgâm a dinniñan melâŋbapkât imbañâ pindâmap.

¹¹ Nep top top zo Kaapumñak tuumap. Kaapum zâk zikñak nâŋgâm nep zo mo zo a mariŋ dâp kâsâpkum niŋgâmap.

Sâkniŋ ko kânok, kore mâman doŋbep.

¹² A nen sâkniñandâ kânok, ka sâkkât kore mâman, zo doŋbep. Oi zen doŋbepñâ mâpotnetâ sâk kânok uap. Oi Kristogât kâmut nen zo yatik.

¹³ Kaapum kânokñak tooyân mâpotniŋgi kâmut kânogâk urâwen. Yuda a sot hân ñâi gok, Kore a sot a kutâ, nen aksik Kaapum kânok zorigâk miwen. Kaapumñâ umniñan piksâm zimbapkât miwen.

¹⁴ Oi sâkkât kore, zo kânok buñâ. Zo doŋbep.

¹⁵ Oi ki zâk dap op itâ sâbap? “Nâ bet buñâ. Nâ sâkkât torenñâ mân uan.” Den yatâ sâmñâ dap op sâk birâm zikñik ândibap.

¹⁶ Mo kindap zâk dap op itâ sâbap? “Nâ sen buñâ. Nâ sâkkât torenñâ mân uan.” Yatâ sâmñâ dap op sâk birâm zikñik ândibap.

¹⁷ Sâgân sinniñâ zeŋ sâi ko sâkñâ kindap kârubap. Mo sâgân kindabâk zine sâi sângân kârubap.

¹⁸ Anutu zâkñâ yatâ nâŋgi zeipkât sâkkât kore nep top top sâm ziŋgip.

¹⁹ Sâkkât kore mâman zen nepziŋ kânok oi sâi sâk zâk bâliŋ opñâ buŋ opap.

²⁰ Zi ko kore mâman doŋbep, ka sâk ko kânok.

²¹ Senñâ dap op bet itâ dukubap? “Nâ gâ buŋik âlip ândibat.” Mo kâukñâ dap op ki itâ dâzâkobap? “Nâ zet buñâ âlip ândibat.”

²² Yatâ mân ziap. Sâkniñanŋât torerâpñâ lolotñâ zen buŋ utne sâi âlip mân ândibem.

²³ Oi sâkniñanŋât torerâpñâ gigiñâ ziŋ galem otziŋgâmen. Oi sâkniñanŋât torerâpñâ mân igikñâ zo ekap zâŋgoindâ âlipñâ yatâ ândime.

²⁴ Sâkniŋ torerâpñâ muyap zime, zo yatâ neule mân pam ândimen. Oi Anutuñâ sâk muyagem torerâp nâmbutñâ gigiñâ zen nep patâ sâm ziŋgip.

²⁵ Zo sâkniñanŋât torerâp kâsa mân op kore oraŋgâm ândibigât yatâ oip.

²⁶ Zorat torenñâ ñâiñâ sâknam nâŋgi nâmbutñâ, zen ârândânŋ nâŋgâbi. Mo

ņaiņâ sâtâre oi nâmbutņâ zen yatik sâtâre op nanğâbi.

Nep a topņâ topņâ ândie.

²⁷ Zen aksik patâ mâpotne Kristogât kâmut ue. Nep top top tuume, zo ko zen kâmut kânok ue. Zen Kristogât sâk bonņâ yatâ ue. Kristo zâk kâukziņ ândiap. Oi zikņik zikņik sâkņanğât kore mâman ue.

²⁸ Oi Anutu zâk kâmut gakârâpņâ, nenğâren a itâ nâambarip. Aposolo gâsum sâlâpnânğoi. Ombenjan Anutugâren gâbâ den mem sâsâņ a. Ombenjan den sinği âlip kwâkâm zingâziņğâņ a. A sisi mâsek kubikziņğâziņğâņ, berân mâme a sot a sâtņâ, oi a den gându mârâtņan sâsâņ. Zo yatâ nâambarip.

²⁹ Nen Aposoloyâk nâambarip? Mo nen aksik Propete a mo kwâkâm zingâziņğâņ a nâambarip? Nen aksik sen mârât tuu-
tuuņanğât imbaņâ niņgip? Zo yatâ buņâ.

³⁰ Nen aksik patâ sisi mâsek kubikku-
bikņanğât imbaņâ niņgip? Mo den gându uņakņan sânatkât imbaņâ niņgip sot den zo nâņgâm melâņnatkât imbaņâ niņgip? Yatâ buņâ.

³¹ Zorat itâ sa nâņgânek. Zen Kaapumğât imbaņan Yesugât kâmut mem kâtikņan kwatziņğânam op nep tuubi. Nep top top zorat san. Zi ko nep zo tuubigât nâņâ mâtâp âlipņâ ñai, zorat dâzâņgua nâņgânek.

13

Umniņandâ mân gâsâyagom nep âlip tuugindâ mân dâp upap.

¹ Nâ Kaapum imbaņâņan a gânduyân mo sumbem a zeņgât gânduyân Kembangât den sâbam ua umnandâ bukurâpnâ mân gâsâzâņgobap zo ko sa lâmun kâmam yatâ den kwamitņik opap.

² Nâ Propete op ândim kut ñai ñai âsagemap, zorat topņâ nâņgâbam sot sinği âlipkât topņâ nâņgâm kwâtâtebam oi bakņâ sa âbâņgubapkat zorat nâņgâm pâlâtâņ imbaņâ zemniņi sâi ko umnandâ bukurâpnâ mân gâsâzâņgobap, zo ko nâ a yenņâ opam.

³ Oi kut ñai ñaiņâ zemniņap, zo a kanpitâ zingâm nanğâm sâknâ bira kârâpkât

sinği opap, oi umnandâ bukurâpnâ mân gâsuziņğâbap zo ko nâ a yenņâ op nanğâbat. Kut ñai ñai zo ua sâi zorâņâ âlipņan mân kwatnibap.

Buku opņâ mâtâp âlipņâ lâņnat.

⁴ Nâi zâk umņandâ bukurâpņâ gâsuziņğâmapņâ lumbenâ ândibap. Bukurâpņâ, zen kuk mân otziņğâbap. Zâk sâk mâme mo zâizâiņ mân upap.

⁵ Kut ñai mân orotņâ zo mân upap. A zo zikņâ kutņâ mân mem zaatpap. Um kâlak buņâ. A zeņgât tosa mân mem ândibap.

⁶ Bâliņandâ laņ kâri umbâlâ upap. Oi den bonņandâ laņ kâri zorat umâlep upap.

⁷ A umņandâ bukurâpņâ gâsâzâņgomap, zâkņâ bukurâp zeņgât nâņgi zâizâiņ opmap. Oi bukurâpņâ ziņ kulem bâliņâ okņanğâne mân lorebap. Oi sâknam sot kut ñai ñai bâliņâ zo zâkkâren muyagei mân lorem kâtigem kinbap. Anutuņâ gâtâm tânnâņgobap, zorat umâlip op mambât ândibap.

Buku orotņâ, zorâņ mân buņ upap.

⁸ Umņâ buku orotņâ, zo mân buņ upap. Ka Kembangât den sâsâņ, zo buņ upap. Oi den gându ñain ñain sâsâņ, zo buņ upap. Den topņâ nâņgânâņğâņ, zo buņ upap.

⁹ Zo itâgât. Hânân zi ândien, zorat op ko torenņik nâņgâmen. Zorat op ko den sâmen, zo torenņik opmap.

¹⁰ Gâtâm hângât narâkņâ âkâbabân bonņâ muyagei orot mâmeniņ kwakņâ, zo buņ op nanğâbap.

¹¹ Nâ katēp ândiwanân katēp den sâwan. Oi katēp um yatâ nâņgâm ândiwan. Bet ko lâmbatņâ a opņâ katēp nâņgânâņğâņ, zo birâwan.

¹² Narâk ziren kut ñai ñai ikmen, zo tooyân egindâ gâutgâut opmap, zo yatâ. Gâtâm ko bonņâ ek nâņgânat. Narâk ziren torenņik nâņgan. Gâtâm bonņâ ek nâņgâbat. Anutuņâ nek nâņgâmap, zo yatâ ek nâņgâbat.

¹³ Zinziņ kâtik zimbi, zo nâņgâm pâlâtâņ, um bâbâlaņ op mambât ândiândiņ sot umņâ gâsâyagom buku orotņâ, zen karâmbut. Buku orotņâ, zo patâziņâ uap.

14

Anutugât den sâm muyamuyagiņ, zorâņâ nep patâ.

¹ Zen umziņandâ gâsâyagom ândibigât kâtigibi. Kaapumņâ nep top top niņgâmap, zo tuunam kâtigibi. Anutugât den sâsâņ nep, zorat nâņgâne zâizâiņ upap.

² Nâi zâk den gându uņakņan sâmmap, zo a mân dâzâņgom Anutu dukumap. Zâk Kaapumņâ mam okņaņgi den gându uņakņan sâi a zen kwakme.

³ Ka nâiņâ a denân Kembugât den sâm muyagemapņâ a kâtigibigât betziņan mimbat. Zen um bâbâlaņ upigât dâzâņgomap.

⁴ Nâi zâk den gându uņakņan sâmmapņâ zik umņâ Kembu sot pâlâtâņ op kâtigibapkât sâmmap. Ka nâi zâk a kâmut zeņgât mâteziņan Kembugât den muyap sâm muyagemapņâ kâmut ziņ siņgi âlibân kâtigibigât sâmmap.

⁵ Zen aksik patâ den gându uņakņan sâne nâņga âlip upap. Ka Anutugât den a denân muyap sâm muyagine nâņga âlip nâi upap. A nâi zâk Kembugât den muyabâk sâm muyagemap, zâk den gându uņakņan sâmmap, zo walâbap. A nâi minduminduyân den gându uņakņan sâmņâ melâņ a denân dâzâņgoi âlip upap. Zâk yatâ opņâ Kembugât den muyap dâzâņgomap, zo yatâ upap. Yesugât kâmut zen Kembugât den nâņgâm âlip upigât otnigi yatâ san.

⁶ Bukurâp, nâ zeņgâren gam den gându unakņan den sâm dâzâņgom dap op betziņan mimbat. Nâ Anutugâren gâbâ den nâi mân mem ga muyap dâzâņgobat, zo dap op betziņan mimbat? Nâ nâņgânâņgâ den mo sâm kwâkâziņgâziņgâņ den mo Kembugât den nâi mân mem ga dâzâņgobat, zo dap op betziņan mimbat?

Kembugât den ekapņoot mân sâbi.

⁷ Kut nâi yenņâ kâmam sot uluwet zo kune diņâ muyap mân sâi dap op nâņgâbi.

⁸ Mo lâmun waatne kwamitņâ muyap mân sâi dap opņâ kâmbamgât kut nâi kubikņâ âi pâiziņgâbi?

⁹ Oi zen yatik gându uņakņan den ekap-kum sâne a nâmbutņâ dap op nâņgâbi? Dinziņâ zo yenņan âibap.

¹⁰ Hân dâp a den gându top top zem ariap. Mâirâp ziiņak dinziņâ zo nâņgâme.

¹¹ A nâiņâ den gându nâi sâi nâņga kwakmak upap. Den zorat mariņandâ nâgât nâņgi kamân nâi gok upap. Oi nâ yatik zâkkât nâņga zâk kamân nâin gokņâ upap.

¹² Oi zeņgâren topņâ yatik ziap. Kaapumgât imbaņâ zeņgâren muyagibapkât nâņgâm sâme. Zo âlipņâ. Ka nâ itâ sa nâņgânek. Zen Kaapumgâren gâbâ imbaņâ mem Yesugât kâmut mem kâtikņan kwatziņgâbigât otziņgi ândibi.

¹³ Zorat den gându uņakņan den sâbapkât imbaņâ zemņâņgap, zâk den zorat topņâ nâņgâm mâburibapkât imbaņâ zorat Kembugâren ninâu sâi bekņan mimbat.

¹⁴ Nâ den gându uņakņan ninâu sâbat, zo ko um dâpnandâ upap. Oi nâņgânâņgânâ zo mân nâņgâm kubiksa yen zimbap.

¹⁵ Zorat nâ dap upat? Itâ upat. Nâ um dâpnandâ ninâu sâbat sot nâņgânâņgânandâ nâņgâm lâunandâ ninâu sâm sapsuga âlip upap. Um dâpnandâ kep mimbat sot nâņgânâņgânandâ nâņgâm simbitkum kep mimbat.

¹⁶ Gâ um dâpkandâ den gându uņakņanâk Kembugâren sâiwap sâna a kândâtņan gokņâ diņgâ mân nâņgâmņâ dap op perâkņak sâbap?

¹⁷ Gâ sâtâre den bonņâ zo sâban. Oi a zorâņ kwagi dap dap yatâ oi zorâņâ tângubap?

¹⁸ Zen den gându uņakņan sâne nâ walâziņgâm sâman. Zorat Anutu sâiwap sâm dukuman.

¹⁹ Ka nâ itâ sa nâņgânek. Den gându uņakņan sâsâņaņgât nâņga bon oi sâi minduminduyân den gându uņakņan den kârep patâ sâbâ sâm sâbam. Nâ zorat nâņga giap. Ka Kembugâren den memņâ minduminduyân muyap sâm muyagigiņ, zorat nâņga zariap.

Kembugât den âragunam katep tobat mân upi.

20 Bukurâpnâ, den nângâm kubikku-biknangât nângânângâziñandâ katep yatâ mân upi. Nângânângâziñandâ lâmbatlâmbatnâ zengât dâp upap. Bâliñâ nângâbi, zo ko umziñandâ katep mâik yatâ upap.

21 Mârumñan Yuda a ziñ um kâtik ândine Kembuñâ den nâi itâ sâip. Zen zo Kembugât gurumin den ekabân kulemgune ziap,

“Kembu zâk itâ sap, ‘Nâ hân nâin goknâ sângonzângua kâmut zi zengâren gam den gându nâin nâin nâgât den dâzângone lañ mân nângâbi.’ ”

22 Oi zorat torenñâ sâbâ. Gându unakñan den sâsâñ, zo top lâkulâku nâi uap. Oi zo Yesugât kâmut zengât siñgi mân uap. Zo um kâtik zengât siñgi. Oi Anutugâren gâbâ den mem muyapñâ sâm muyamuyagin, zo top lâkulâku nâi uap. Zo a um kâtik zengât siñgi bunâ. Zo Yesugât kâmut zengât siñgi.

23 Yesugât kâmut zen aksik mindum aksik gându unakñan den sâne sâi a yennâ, a um kâtik zâk ziñgitnâ sâbe, “Um gulip otziñgap.”

24-25 Um kâtik ziñ ziñgitnâ sâi zorat nângâne Kembugât top lâkulâku nâi mân opap. Yesugât kâmut mindumñâ Anutugât den muyap sâm muyagem tatne a yennâ, um kâtik nâi zengâren gam den sâbi, zo nângâbap zo ko aksik umnangât topñâ sâm muyagine den zo umñan giari umñâ melâñbap. Oi umñan kut nâi nâi tik zemap, zo muyagei umñâ melâñi hânân gei pindiñsâm zem Anutu mâtâsem itâ sâbap, “Anutu zâk perâkñak zen sot ândiap.”

Bet bâsañ mân mindubi.

26 Bukurâp, zorat dap dap? Zen mindunâ sâm um bet bâsañ mân gabi. Nâi zâk sâtâre kep nâi mem gâbap. Nâi zâk kwâkâm ziñgâziñgân den mem gâbap. Nâi zâk Anutugât den unakñâ. Nâi zâk den gându unakñan sâbâ sâm sâbap. Nâi zâk den gându unakñâ zorat top sâsâñ sâbâ sâm sâbap. Zo Kembugât den lañ kârâbapât upi.

27 Den gându unakñan den sâñ sâñ sâmbepñâ bunâ, zagât mo karâmbutnâ sâbi. Donbepñâ mân walâm sâbi. Oi zikñik zikñik sâne a kânokñâ mâburem topñâ sâbap.

28 Ka mâbumâbure a nâi mân tâi ko minduminduyân den gându unakñan mân sâbi. Nâi zâk sâbâ sâm zâk zikñik Anutugâren sâbap.

29 Anutugât den muyap sâsâñ, zo a zagâtñâ mo karâmbutnâ sâbi. Oi nâmbutnâ zen den zo nângâm sâlâpkum sâbi.

30 Nâi zâk tâi Kaapumñâ umñan den pâi sâbam oi a den kândom sâbap, zo birâbap.

31 Anutugât den sâm muyamuyagin zo utnâ sâm upi. A nâiñon sâm nanğâm ge tâi a nâigoot sâm dâzângobap. Sâm mânângât dâzângobi, zorâñ âlip upap. Oi sâne a nâmbutnâ ziñ nângâm umziñ bâbâlañ upap.

32 Anutugât den sâsâñ a zen Kaapumgât den sânam otziñgi sâbi. Mân sânam otziñgi birâbi.

33 Anutu zâk gulipmalipkât Anutuñâ bunâ. Zâk lumbenñan orotnangât Anutu. Anutu kânok, diñâ kânok. A kânokñak pâtârâñak sâbap. Ambân zen minduminduyân den hiriñsâm tapi.

34 Yesugât kâmut kamân dâp zen mindum ambân zen hiriñsâm tapme. Korinti zen zo yatik utne dâp upap. Ambân zen yatâ opñâ giginâ ândibigât neñgât orotnâ yatâ ziap. Oi zo yatik Kembugât gurumin denân ziap.

35 Ambân zen den nâi mâsikâm nângânâmirâziñan âi arâpziñ mâsikâziñgâbi. Ambân nâiñâ minduminduyân den sâi añunñoot upap.

36 Korinti a zen zâizâiñ upme, zengât sa nângânek. Zen dap nânge? Anutugât denñâ zengâren topkwap muyageip, mo zen ziñjik nângâwe?

37 Zengâren gâbâ nâiñâ ziknangât nâñgi Propete mo a Kaapumñoot upap zo ko den kulemgum ziñgan, zo Kembugât sâtkât kulemguan, yatâ nângâbap.

38 Nâi zâk den zi nâñgi bon mân upap, zo zâkkât nâñgindâ Anutugât den sâsâñ a mân upap.

³⁹ Zorat bukurâpnâ itâ sa nângânek. Zen Anutugât den muyap sapsusun, zorat kâtigibi. Den gându unaknan sâsân, zorat pake mân kwapi.

⁴⁰ Minduminduzinan gulipmalip mân op, orotnjigâk utnetâ a nâmbutnâ zinj zingitnetâ dâp upap.

15

Yesu zâk mumunan gâbâ zaatnâ arâpnâ zengâren muyagezingip.

¹⁻² Bukurâpnâ, sinji âlip den dâzângua nângâwe. Oi zo mem ândime. Sinji âlip kwâkâm zingâwan, zo yatik mem ândie oi ko âlip kubikzingâbap. Mo dap nânge? Sinji âlip dânj mân mem ândinetâ umzinan bonnâ mân âsagezingâbap?

³ Zen sinji âlip nângâm ândibigât dâzângua nângânek. Sinji âlip nângâwan, zo dâzângowan. Zorat kâuknâ itâ sâm dâzângowan. Kembu Yesu, zâk den sinji Kembangât ekabân ziap, zorat dâp opnâ bâlinangât suup mem moip.

⁴ Oi Kembangât ekabân den ziap, zorat dâp Yesu hangoitâ zeî sirâm karâmbunan Anutunâ mângei zaarip.

⁵ Zaatnâ Peterogâren muyageip. Zobâ arâpnâ nâmbutnâ zengâren muyageip.

⁶ Oi Yesugât kâmut tengânâ 5 tausen walip, zo mindum tatne muyagei igâwe. Zengâren gâbâ donbepnâ tok gwâlâ ândie. Oi nâmbutnâ muwe.

⁷ Oi Yakobogâren muyageip. Oi Aposolo aksik zengâren muyageizingi igâwe.

⁸ Paulo nâ zengât tengâyân mân ândiwan. Iraborâk gâsum sâlâpnogi nep a orâwan. Nâ bet, katep mân kubikangâm âsageip yatâ nâ laj nâgâren muyagei egâwan. Aposolo zinjâ kot ninetâ mân dâp uap.

⁹ Nâ Aposolo nâmbutnâ zengât ombezinan. Nâ Anutugât a ambân kâmut zângom gâwan, zorat Aposolo kot ninetâ mân dâp uap.

¹⁰ Nâ Aposolo orâwan, zo Anutunâ um lâklâk otnim tânnogi Aposolo op ândian. Oi zâknak tânnogi zorânâ nâgâren bon buj mân oip. Bunâ. Aposolo nâmbutnâ zen nep tuune walâzingâm sâknam nep tuum kâtigewan. Oi zo Anutunâ tânnogip,

zorânâ mem kâtiknan kwatnigi sinji âlipkât nep tuum kâtigeman.

¹¹ Nâ orâwan sot zinj urâwe, zorat mân sâbat. Yesu moip sot zaarip, zorat sinji sâm den sinji âlip sâm muyagimen. Oi Korinti a zen yatik mem ândie.

Yesu zâk mumunan gâbâ zaaripkât zaatnat.

¹² Yesu mumunan gâbâ zaarip. Den yatâ sâm dâzângoindâ wangât zengâren gâbâ nâmbutnandâ mumunan gâbâ zaatnaat, zo mân ziap sâme?

¹³ Mumunan gâbâ zaatnaat, zo kwâimbâmñâ Yesu mumunan gâbâ zaarip, zo kwâimbâbi.

¹⁴ Oi Kristo mumunan gâbâ mân zaarip sâi ko den sâmen, zo bon buj opap. Oi nângâm pâlâtânzinj zo yatik bon buj opap.

¹⁵ Oi zorik bunâ. Nen Anutugât itâ sâwen, “Zâknâ Kristo mumunan gâbâ mângei zaarip.” Oi mumunan gâbâ zaatnaat mân zeî sâi ko Anutunâ Kristo mân mângei zaarip opap. Zorat den sâwen, zo Anutugât den târârak mân sâm sarâ sâbem.

¹⁶ A mumunan gâbâ zaatnaatnâ mân zeî sâi ko Kristo mumunan gâbâ mân zaarip opap.

¹⁷ Kristo mân zaari sâi nângâm pâlâtânzinj yennâ opap. Oi tosazinj tok zemzingâbap.

¹⁸ Oi Kristo nângâm pâlâtân kwap muwe, zen tâmbetagowe yatâ opap.

¹⁹ Nen hânân narâk ziren Kristo nângâm pâlâtân kwâknangâmen, zorat bonnâ mârûm miwen sot sumbemân mân mimbem sâi ko umbâlâ patâ muyagebap.

Mumunan gâbâ zaatnaat, zo tengâyâk zaatnat.

²⁰ Kristo, zâk perâknak mumunan gâbâ zaarip. Zâk a mumunâ kâdom otzingâm zaat ândiap.

²¹ Zo itâgât. A nâinâ mumunâ topkwapningip. Zo yatik a nâinâ mumunan gâbâ zaatnaat, zo topkwapningip.

²² Nen aksik Adamgât kiurâp opnâ mu- nat. Zo yatik Kristo sot târotâroninj ziapkât zaat nanngânat.

²³ Oi tengânâ sâi ziap, zo yatik zaatnat. Kâdom Kristo mumunan gâbâ zaarip.

Oi Kristo âburem takâbap, narâk zoren zâkkât sinji a nen zaatnat.

²⁴ Âkââkâñ narâkñan Kristo zâk a kutâ sot zâizâiñ sot imbanâziñoot aksik mem gei kwatziñgâm kembu nepñâ zo Anutugât bikñan pâi narâkñâ âkâbap.

²⁵ Kembu Yesu, zâk kembu nep tuum kâsarâpñâ kiñ gobetñan kâbakñezingâm nanngâm nepñâ tuum nanngâbap.

²⁶ Kâsanâ boiñâ tâmbetkubap, zo mumuñâ. Mumuñâ zo buñ upap.

²⁷ Anutuñâ a sot kut ñâi ñâi aksik Kristogât giginâ zâmbarip. Zorat Kembangât ekabân den ñâi itâ ziap,

“Anutuñâ a sot kut ñâi ñâi aksik mem ge kiñangât gobetñan kwatziñgi mân walâbe yatâ.”

Den zo nanngindâ Anutuñâ nanngi Kristogât ombenjan giginâ upapkât mân sâip.

²⁸ Nanñâ zâk a sot kut ñâi ñâi nen mem gei kwatniñgâmñâ Anutu Ibânangât ombenjan op ândibap. Yatâ oi ko Anutu zikñak a sot kut ñâi ñâi nenngât kembu patâniñ op ândibap.

Mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi ko bâliñ upem.

²⁹ Korinti a zengâren a nâmbutñandâ a mumuñâ nenngât op too sanjonme. Zo mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi dap dabân yatâ upe?

³⁰ Oi nen ko wangât sâknam kwâkñan ândiwennâ ândim gen?

³¹ Bukurâpnâ, Zen Kembuniñâ Yesu Kristo sot pâlatân op ândie, zorat sâtâre op itâ san. Nâ sirâm dâp mumuñandâ mâte otnigi ândian.

³² Den sumbuñâ sa nanngânek. Nâ Epeso kamânân zi bâu ulin zen sot agowan. Ka mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi ko wan bonñâ membam? Den zo sumbuñâ san. Mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi ko itâ sa dâp opap, “Mukan munat. Zorat mân nanngânangâ op itârân sii nalem om nem sâtâre utnâ.” Nâ sa nanngânek. Zen yatâ mân nanngâbi.

³³ Zen umziñ mân kâitkubi. Zengâren gâbâ a ñâi a lanj ândiandinâ zengâren pâlatân upap zo ko orot mâme âlipñâ zo gulipkubap.

³⁴ Zen umziñ kubikñâ ândiândi bâliñâ birâbi. Zengâren gâbâ a nâmbutñandâ Anutu kândâtkume. Zo nanngâm anjun upigât dâzânguan.

Zaatzaat top top zaatnat.

³⁵ Nâmbutñandâ itâ sâbi? “A mumuñâ zen dap op zaatpi? Sâkziñ tobat dap op muyagibi?”

³⁶ Korinti a zen kwakmak a. Zen nebân kut ñâi kendâme, zo yen mân zaatmap. Keetñâ zo pane kâmñâ âlip taki keetñâ zo alâgem buñ opmap.

³⁷ Zen keetñâ kendâme, zo ñâi. Bonñâ ko ñâi. Keetñik kendâme. Segonj mo kut ñâi kendâne kâmñâ sot bonñâ bet takâmap.

³⁸ Oi Anutu zâk nanngâm kwâtâtemñâ sâm pindip, bonñâ yatik takâmap. Keet dâpñan bonñâ tobat ñâi ñâi âsagemap.

³⁹ Zo yatik sâkkât topñâ kânok mân ziap. A nenngât sunum, zo ñâi. Bâu zuu zengât sunum, zo ñâi. Saru zuu zengât sunum, zo ñâi.

⁴⁰ Oi sumbem a, zen sâkziñ tobat ñâi. Hân a, nen sâkniñ tobat ñâi. Sumbem a zengât neule, zo ñâi. A nenngât neule, zo ñâi.

⁴¹ Mirâsiñ, zâk âsakñâ tobatñâ ñâi. Kâin, zâk âsakñâ tobatñâ ñâi. Sângelak, zen âsakziñâ tobatñâ ñâi. Oi sângelak âsakziñ tobatñâ kânok buñâ. Tobatziñ ñâi ñâi zem ariap.

⁴² Mumuñan gâbâ zaatzaat, zorat topñâ yatâ. Hân sâk, zo hangubi, zâk buñ upapkât sinji. Zaatpap, zorân mân buñ upap.

⁴³ Hân sâk hangume, zo bon buñâ. Zo yennâ. Zaatpap, zo bonñâ sot âsakñâ neulenoot. Hân sâk hangume, zo lolotñâ. Zaatpap, zo imbanâñoot.

⁴⁴ Hangugunandâ hân sâk sot. Zaatzaatñandâ sumbem sâk sot. Hân sâk ziap, yatik sumbem sâk ziap.

A sanjiñâ Adam sot a unakñâ Kristo.

⁴⁵ Kembangât ekabân den ñâi itâ kulemgune ziap,

“A kâdom muyageip, Adam, zâk um dâpñoot op zaat ândeip. A bet muyageip, zâk ko Kaapum sot ândiândi mariñâ op ândiap.”

⁴⁶ Sumbemân gâbâ gok, zâk kândom hânân ge mân ândiap. Hânân goknâ zorânâ kândom hânân ândeip. Sumbemân gok, zâk bet ge ândeip.

⁴⁷ A kândom muyageip, zâk Anutuñâ hânñâ tuugip, zorat hân a oip. A bet muyageip, zâk sumbemân goknâ.

⁴⁸ Anutuñâ hân memñâ Adam tuugip. Zâkkât kiurâpnâ nen yatik hânân goknâ muyageniñgâniñgâñ. Sumbemân goknâ a ândiap, yatik sumbemgât sinji op ândinat.

⁴⁹ Nen hânân goknâ tobat urâwen, zo yatik sumbemân goknâ, zâkkât tobat minat.

Yesuñâ taki sumbem sâk minat.

⁵⁰ Bukurâpnâ, den nâi zitâ sa nângânek. Hân sâk zirânâ Anutu um topñan, sumbemân mân zâi ândibap. Alâalâgiñ zo ziñziñ kâtiknâ mân zimbap.

⁵¹ Nângânek. Den nâi tik zeip, zo sapsun ziñgâbâ. Nen mân mom nanjindâ Kambu Yesuñâ taki tobatniñ nâi op hâukwâtnat.

⁵² Lâmun diñ sâi kegâk, sinniñâ kwilitikpamen yatâ, tobat nâi utnat. Lâmun diñ sâi mumuñandâ zaatñâ ândiândi kâtik ândibigât sâkziñ hâukwapi. Oi gwâlâ ândinatñâ hâukwap tobat nâi utnat.

⁵³ Sâkñâ lolot, zinziñ kâtik buñ, zi ândiândi kâtik hâmbâ yatâ gwagori geibap. Mumuñangât sinjiñâ ândiândi kâtik gwagori geibap.

⁵⁴ Yatâ âsagei ko den itâ kulemgune ziap, zo kâtigibap,

“Kembuñâ mumuñangât imbanñâ koi geip.

⁵⁵ ‘O mumu, gâ imbanñagâ ikâ? Mumu, gâ nângobangât imbanñagâ ikâ taap?’ ”

⁵⁶ Mumuñandâ nângobapkât bâliñandâ imbanñâ pindâmap. Oi Kembuñâ gurumin denñâ bâliñâ imbanñâ pindi gwâlantenjâsâmap.

⁵⁷ Ka mumuñandâ mân kambu otniñgâm ândibapkât Anutu sâtâre okñangânât. Anutuñâ Yesu Kristo sângongoi gem tânnângoi ândiândi kâtik muyagien. Zorat sâk âlip kwâkñangânât.

⁵⁸ Zorat op ko bukurâp, zen kâtigem kinbi. Âsâbân Kembuñâ nep tuum kâtigibi. Itâ nângâm tuubi, “Kembuñâ opñâ nep tuugindâ bon buñ mân upap.”

16

Yerusalem zengât sinji kât mindubigât sâip.

¹ Kembuñâ sinji a zengât kât mindunam Galata hânân a kâmutñâ kâmutñâ dâzângowan. Zo yatik upi.

² Kendon dâp kât tatziñgap dâp mirin panetâ tâpap. Yatâ op ândine nâ zengâren ga kâtkât diñâ mân sâk kârubi.

³ Nâ zengâren ga a nângâziñgâne âlip oi zo ekap ziñgâm sângonzângua kât zo mem Yerusalem kamânân âibi.

⁴ Mo nânga âlip oi ninoot ârândân âinat.

Paulo zâk Korinti zengâren âibam narâkñâ ziñgip.

⁵ Nâ Makedonia hânân âi walâm zengâren gâbat. Makedonia hânân narâk kârep mân ândibat. Yen walâbat.

⁶ Korinti zengâren gam tâtat mâme upat motñâi. Zen sot ândia map narâkñâ âkâbap. Oi ziñâ mâtâpkât betnan mine zoren mo zoren âibat.

⁷ Nâ narâk ziren yen ga ziñgit zâmban âibat kât mân otnigap. Zorat Kembuñâ nângi âlip oi zengâren gam mâik nâi tâpatkât san.

⁸ Nâ narâk ziren Epeso kamânân ândia Pentekos kendon âkâbap.

⁹ Ziren Kembuñâ mâtâp patâ mem pâi nep patâ muyagei ziap. Oi sinji âlipkât a kâsa donjâp ândie.

¹⁰⁻¹¹ Timoteo zâk zengâren gâi buku okñangâne kenjât mân op ândibap. Nâ Kembuñâ nep tuuman, yatik tuumap. Zorat zâkkât nângâne mân gibap. Mulum galem gum sângongune um lumbe op nâgâren gâbap. Nâ zâk sot buku nâmbutñâ zen ârândân gâbigât mambât ândian.

¹² Bukuniñâ Apolo, zâk bukurâp nâmbutñâ, zen sot zengâren gâbâpkât dukum sângongua mân bâbâlan oip. Narâk ziren buñâ, narâk nâin mâtâp muyagemñâ zengâren gâbap.

Kembuñâ den sâsân a hurat kwatziñgâbi.

¹³ Zen galem orangâm sinji âlip mem kâtigibi. Kenjâtziñ buñâ kâtigem ândibi.

¹⁴ Kut nâi nâi upme, zo umziñandâ gâsâyagom upi.

¹⁵ Oi bukurâpnâ, den nâi sa nângânek. Zen Setepano sot kâmut gakârâpnâ, zengât nângâme. Zen Grik hânân kândom Kembangât sîngi urâwe. Oi zen Kembangât sîngi a kore otzingâm ândime.

¹⁶ A zo sot a nâmbutnâ zîngi yatik nep tuume, zen zîngit hurat kwatzingâbi.

¹⁷ Setepano, Potunato sot Akaiko, zen nâgâren gane umnâ âlip oip. Korinti zen kârebân ândine zen gebâkziñan nâgâren gam umâlep kwatniwe.

¹⁸ Nâ sot Korinti a zen ârândân umâlep kwatningâwe. Zorat zen a yatâ zo zengât nângâne âlip upap.

¹⁹ Asia hânân Yesugât kâmutnâ kâmutnâ zen Korinti a zengât nângâm ândie. Akwila sot ambinjâ Pisisila sot zekât mirin mindume, zen Kembangât opnâ sâm sâtâre otzingâme.

²⁰ Bukurâpnâ nâmbutnâ, zen yatik sâtâre otzingâme. Zen buku muyageyanğâm luyangâm upi

²¹ Paulo, nâ den zi sa bukunâ nâinâ lâunan gâbâ mem ekabân kulemgum ândim gâi zi nâ ninak bitnandâ simbup mem den muruknâ zi kulemguan.

²² Nâi zâk Kembangât âkonzigi simgât sîngi upap.

Kembuniñâ Yesu gâ gâban.

²³ Kembu Yesugâren gâbâ tânzânğozânğon zorân zengâren zimbap.

²⁴ Nâ Yesu Kristogât op umnandâ gâsâzânğomap.

Zo yatik.

Korinti a zengât ekap zagâtñâ Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop sot sâtâre den.

¹ Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo orâwan, nâ Paulo sot bukuziñ Timoteo, net Korinti kamânân Anutugât kâmut sot Grik hânân Kembangât sinji a ândie, zengât ekap zi kulemgum zinget.

² Anutu Ibâniñâ sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângoziñgot sot um lumbe zengâren zimbap.

³ Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâniñâ Anutu sâmb âlip kwâkñangânat. Zâk tânzângoziñgot sot um diim giginâ mariniñâ ândiap. Sâknam umbâlâ upmen dâp mem sândukñan kwatningâmap.

⁴ Anutuñâ sândukñan kwatningâmap, zo yatik bukurâpniñâ sâknam ândine sândukñan kwatziñgânatkât opmap.

⁵ Kristo sot pâlâtân oindâ Kristo sâknam nângip, zo yatik sâknam kwâkñan ândimen. Oi nen zâk sot pâlâtân oindâ Anutuñâ mem sândukñan kwatningâmap.

⁶ Neñgâren sâknam muyagemap, zo zengâren um sânduk sot kubikkubik muyagibapkât neñgâren muyagiap. Um sândukñâ zo tânzângoi sâknam neñgâren muyagemap, zo yatik zengâren muyagei kâtigem ândine umniñ sânduksâbap.

⁷ Nen zengât nângâm itâ sâmen, “Zen nen sot sâknam ândime, zo yatik nen sot um sânduk nângâbi.”

Kembuniñâ Paulo sot bukurâpniñâ mumunjan gâbâ mâkâziñgip.

⁸ Bukurâpnâ, nen Asia hânân sâknam nângâm ândim gawen. Zen zorat kwakpegât sa nângânek. Zoren kut ñâi ñâi yâmbâtñâ kwâkniñan zari ândiândiniñâ buñ upap nângâwen.

⁹ Nen mumunjanğât sinji uen sâmb nângâwen. Oi yen mân muyageip. Niñ imbanâniñanğât nângindâ yen oi Anutuñâ a mumunjan gâbâ mângiziñgâmap, zâk

kânok nângâm pâlâtân kwâkñangânatkât zo yatâ muyageniñgip.

¹⁰ Oi zâk mumunjan gâbâ mâkâniñgipniñâ yatik mâkâniñgâbap. Zâkkât itâ nângâmen, “Sâknam muyageniñgip mâkâniñgâbap.”

¹¹ Korinti a zen ko ninâniñâ betniñan minetâ Anutuñâ mâkâniñgipniñâ zen sot a nâmbutniñâ aksik patâ zorat zâkkâren sâiwap sâne âlip upap.

Paulo zâk um târârak ândeip.

¹² Nen niñanğât nângindâ âlip opmap, zo itâgât. Nen mân kâitziñgomen. Nen um salek ândeindâ umniñandâ hân a yenniñâ, zengât nângânângâ mâtâp, zo mân nângâm ândiwen. Buñâ. Anutuñâ tânnângoi âlipniñâ ândiwen. Zo a torenniñâ zengât mâteziñanâk buñâ, Korinti a zengâren yatik ândimniñâ kâtigiwen.

¹³⁻¹⁴ Yesu gâbap, narâk zoren zen neñgât op sâtâre upigât sot neñgoot yatik zengât op sâtâre utnatkât den zi kulemgum zingen. Oi den kulemguen, zorân yâmbâtñâ buñâ. Aksik sâlâpkum nângâbi. Nâ nângan. Zen den zo aksik nângâbi. Zo den muyap. Mârum torenniñâ âlip nângâwe.

Paulonâ sarâ mân sâmbâip.

¹⁵ Kândom nen buku op ândinat sâmb nângâm nâ zengâren gam umâlep kwatziñgâbatkât sâwan.

¹⁶ Oi ga zingitniñâ Makedonia hânân âibatkat sâwan. Oi zoren ândim puriksâmb Korinti a zengâren dum gam umâlep kwatziñga ziniñâ sângonnone Yudaia hânân âibatkat nângâwan.

¹⁷ Korinti a zengâren gâbat sâmbniñâ mân gâwan. Zorat nâgât dap nânge? Nâ um zagât op den yatâ sâwan? Nâ um kâtik a yatâ op um zagât opniñâ zengâren gâbat sâmbniñâ birâm mân gâwan? Nâ yatâ buñâ. Nâ mem birâbirâ mân opman.

¹⁸ Ibâniñ Anutu, zâkniñâ sâmb kâtikkâtigiñ ândiapkât den sâindâ dap op bon buñ upap?

¹⁹ Anutugât nannâ Yesu Kristo, zâkkât den sinji nâ sot Siliwano sot Timoteo, niñâ dâzângowen. Zo bonniñâ sot nâmbutniñâ

yenja mân oip. Buja. Yesugât den bonjigak. Yesuja den sai katigemap.

²⁰ Anutuja den sam katigeip, zorat bona Yesugaren ziap. Zorat op Yesugât peraknak sam Anutu sam alip kwaknjangamen.

²¹ Anutuja sai nen sot zen arandân Yesu sot palâtân op katigimen. Anutu zak ziknak gasum salâpnangoip.

²² Oi zaknak tarotaronjagât undip Kaapumja umnjan paip. Oi Kaapumja umnjan andim Kembuja tannangobapkât den umnjan sam muyagemap.

²³ Zengâren gabat samja mân gawan, zorat sa nangânek. Na Korinti kamânân ga den nep zingam umbala kwatzingabatkât mân gawan. Den zo Anutuja nangi peraknak san.

²⁴ Niña zengât a kutâ utnatkât mân samen. Zengâren umâlep muyagibapkât berân miangam nep tuumen. Zen nangam palâtânân katigem kinze, zo nangan.

2

Pauloja Korinti kamânân mân abureip, zorat den.

¹ Umnandâ ita nangawan, “Zen umbala upegât zengâren dum zagatja mân gabat.”

² Na ita nangawan, “Nanja den sa umbala utne waniñ zinj umâlep kwatnibi?”

³ Na zengâren ga umâlep kwatnibigât otnigip. Ka zengâren ga umbala kwatnibegât um girem den kulemgum kwatzingawan. Umnandâ ita nangawan, “Umnân sâtare muyagei zengâren zo yatik sâtare muyagibap.”

⁴ Ka umnâ baliñ oi isemja ekap zo kulemgum zingawan. Sâknâm sot umbala kwatzingabatkât buja. Umnâ zengâren kinmap, zorat topja tirâpzangobatkât orawan.

A najnja baliñ oip, zorat den.

⁵ A naj baliñ op umbala muyageip, zorat ninâ umbala orawangât mân san. Korinti a nambutja zen umbala muyagiwe. Oi umbala zo pisuk kwakziñan zarip.

⁶ A donbepja a zo kubiknjangawe, zorat nanga akap.

⁷ A zo umbala andim tambetagobapkât tosanja birâm um diim gibapkât den dukubi.

⁸ Buku oknjangabigât san.

⁹ Na masikam topzinj ikpatkât ekap kulemgum zingawan. Zen dinnâ lubi mo mân lubi sam kulemgum zingawan.

¹⁰ Itâ sa nangânek. A naj zak nangâren baliñ mân oip. Na dap dabân yatâ tosanja birabat? Zak tosanja buja. Ka zen a najgât tosa birâne nangoot yatigak birabat. Zen alip upigât na Yesugât nep a op Kristogât mâtenjan tosa zo biran.

¹¹ Satanja kaitnangom tambetnangobapkât yatâ upmen. Zakkât orot mâmenja, zorat mân kwakmen. Alip nangen.

Singi alip, zo wârân alipja yatâ.

¹² Na Taroa kamânân gam Kristogât singi alip sâbatkât umnâ babalañ oip. Kembuja nep zo muyagem nigi, zo tubat sam kubikangawan.

¹³ Ka bukuna Tito zak Korinti a zengâren gabâ mân kek abureipkât umnâ abamgwâbam oi ungeunje orawan. Yatâ op a zâbamja Makedonia hânân aiwan.

¹⁴ Opon, Kristo sot palâtân op katigem andim Yesugât singi alip, zo a dâzangom nangindâ a donbep nangâne zakkât itomjandâ a hânja hânja zengâren lañ kârâm aimap. Zorat sâtare patâ Kembugâren oknjanganat.

¹⁵ Nen Kristogât itomja alip yatâ upmen. Anutuja zo nangamap. Oi a Kembugât singi andie sot a simgât singi andie, zen arandân nangabi.

¹⁶ Simgât singi, zen singi alip zo kândâtkom itom zo nangâne mumunjangât kârokja yatâ oi birame. Oi a andiandinjagât singi, zen itomja alipja zo nangâne andiandigât wârân yatâ oi andime.

Yesugât singi sasanja, zo nep zâizain sot nep yambâtja. Nen niñ imbanjan nep zo tuugindâ yambâtja upap. Ka Kembugât Kaapumja betniñan mei nep zo tuugindâ babalañ upap.

¹⁷ Nen a nambutja zinja upme, yatâ mân upmen. A donbepja zen anjagwangâ a yatâ op kât minam Anutugât den same. Nen ko um tararak andim Anutugât

sátkât Anutu mâtenjan Kristogât den sinji târarak sâmen.

3

Korinti a zen ekap Paulonâ kulengoip, zo yatâ.

¹ Zen neygât dap nânge. Zen neygât dum zagâtñâ itâ se? “Zâizâin op den se.” A nâmbutñâ upme, zo yatâ op zengâren gam topniñangât ekap tirâpzângonatkât se? Mo zen topniñangât ekap kulemgune ñâi pindânatkât se?

² Yatâ mân utnat. Topniñangât ekap, zo zen. Niñâ Korinti zengâren nep tuugindâ bonñâ âsagei a zen ek nângâme. Nep zorat bonñâ topniñangât ekap kulemgune. Den Korinti a zengât umziñan kulemgunen, zo a aksik ziñ ek sâlâpkum nângâme.

³ Nen umniñandâ saazingâm zengâren nep tuugindâ Kristogât ekap yatâ urâwe. Topñâ muyap ziap. Ekap zo simbupñâ mân kulemgunen. Zo Anutu ândiândi marinâ, zâkkât Kaapumñâ kulengoip. Kârân mân kulengoip. A umñan kulengoip.

⁴ Kristogât op Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâm zengât yatâ nângâmen.

⁵ Sinji âlip nep, zo zâizâin. Niñak nep itâ zo mân tuubem yatâ. Zorat niñak itâ mân sânat, “Niñ imbanâyân tuugen.” Bunâ. Anutuñâ tânnângoi tuumen.

⁶ Kembangât nep a ândimen, zo itâgât. Anutuñâ târotâro unakñangât nep a mem kubikniñgip. Târotâro unakñâ, zo sângiñâ simbupñâ kulengoip, zo yatâ bunâ, Kaapungât nep. Gurumin den Mosenâ mârurnjan kulengoip, zorân nângomap. Ka Kaapumñâ ândiândi muyagem niñgâmap.

⁷ Târotâro sângiñâ, zo kârân kulengoip. Zo âsakñoot muyagei Mosenâ meip. Zorat Mose si sângânñâ âsakñoot oi Isirae a, ziñâ dap op ek nângâbe? Oi âsakñâ zo zinziñ kâtik bunâ.

⁸ Târotâro unakñangât âsakñâ zorân sângiñâ wâlap. Târotâro unakñâ zorat marinâ Tirik Kaapum.

⁹ Târotâro sângiñandâ tosanin sapsumap, zo âsakñâ giginâ. Ka târotâro

unakñâ, zorânâ târarakñâ muyageniñgâmap. Oi zorat âsakñandâ walâm ba zariap.

¹⁰ Târotâro sângiñangât âsakñâ zo âsagei unakñangât âsakñandâ âsagem kwâtepkoi bun uap.

¹¹ Zinziñ kâtik bun, zo mârurnjan âsakñoot âsageip. Oi zinziñ kâtikñâ, zorat âsakñandâ walâmñâ patâ uap.

Um ekapniñ zo Kembunâ olanmap.

¹² Târotâro unakñangât âsakñâ zo zinziñ kâtik zem zâimâmbap sâmbâmbap op sinji âlip kenngât bun sâmen.

¹³ Mose yatâ mân upmen. Mosenâ târotâro sângiñangât den zo Kembangâren gâbâ memñâ Sinai bâkñan gâbâ gem a ziñâ âsakñâ zinziñ kâtik bunâ, zo mân ikpigât si sângân kwâtepkoi.

¹⁴ Isirae a zen um kâtik urâwegât târotâro sângiñâ ekapñoot sâlâpkum topñâ mân nângâm ândim gawe. Oi ekap zo um kâtik zengât umziñan tok ziap. Kristo kânokñâ ekap zo olanbap. Kristonâ ekap zo olan nângânângâziñ pâronsâi Kembangât den zorat topñâ âlip nângâbi.

¹⁵ Perâkñak, Isirae a zen um kâtik op mârurnjan gâbâ Mosegât den sâlâpkum gawe. Oi umziñan ekapñoot ziap.

¹⁶ Kembangât ekabân Mosenâ oip, zorat den ñâi itâ ziap,

“Kembu mâte okñangâbâ sâmbâmbap si sângânñâ kwâtepkoi, zo mem pam Kembu mâte okñangâmâip.”

Zorat itâ nângâmen. A ñâi Kembangâren mâte oi Kembunâ a zorat um nângânângânâ mâtâp mimbap.

¹⁷ Kembu san, zo Kaapungât op san. Oi Kembangât Kaapum a ñâigâren tâi dumun bun ândibap.

¹⁸ Oi Kembangât sinji a, nen aksik si sângânñin ekap bun ziapkât Kembangât âsakñâ ek nângâmen. Kembangât holi tobat yatâ utnatkât kubikniñgâm ândiap. Kubikniñgâm âsakñâ ka âsakñâ niñgâm zâibap. Kembunâ nep zo zengâren tuumap. Oi Kembu san, zo Kaapungât op san.

4

Singi âlip zo ekapņâ buņ.

¹ Kembu zâk tânnâņgom Kristo âsakņangât den singi âlip zo sânatkât sâm niņgip. Nep yatâ zo sâm niņgipkât umniņandâ mân lorimen.

² Kut nâi nâi aņunņoot, mân orotņâ, zo kândâtkumen. Den sarâ mân sâmen. Anutugât den mân gulipkumen. Buņâ. Nen Anutugât mâteņan den bonņâ sâmen. Nen yatâ oindâ a nâmbutņâ ziņâ topniņâ ek nâņgâme.

³ Den singi sâmen, zo ekapņoot uap oi ko tâmbetagoagoņangât singi zeņgât umziņan ekapņoot opmap.

⁴ A nâņgâm pâlâtâņziņ buņâ zen hân zirat a kutâ, Sataņņâ umziņ dooņgoi dap yatâ Kristo âsakņangât den singi âlip zo nâņgâbe. Nen itâ nâņgâmen. Kristo zâk Anutugât holi tobat yatâ ândiap.

⁵ Den dâzâņgomen, zo niņ singi buņâ. Yesu Kristo zâk Kembuniņâ ândiap sâmen. Oi nen Yesugât opņâ zeņgât kore mâman a op ândien. Nen zo yatâ dâzâņgomen.

⁶ Mârumņan hân nâtâtik zei Anutuņâ sâi âsakņandâ âsageip. Oi yatigâk umniņan âsakņâ pâip. Oi Kristogât si sâņgâņņan Anutugât âsakņâ zei ikmen.

Paulo zâk mâsimâsikâyân mân loreip.

⁷ Imbaņâ zi niņan buņ, Anutugâren ziap. Zorat topņâ âsagibapkât umgât gom sambe âsakņâņoot zo âmaņ hânņâ tuutuņ neņgâren pâip.

⁸ Oi nen sâknam top top kwâkņan ândim mân lorimen. Gin mandu yatâ ândim mân nâņgâm kwâkâ upmen.

⁹ Nen itâ nâņgâmen, “A zen nâņgom sâknam niņgâne Anutuņâ mân birâniņgap. A ziņ nâņgom mem nâi nâi otniņgâne mân mumen.”

¹⁰ Yatâ opņâ sâkniņan Yesugât mumuņâ, zo yatâ muyagei ândimen. Oi Yesugât ândiândiņ, zo yatik sâkniņan muyagibapkât zo yatâ âsagiap.

¹¹ Nen gwâlâ ândeindâ Yesugât opņâ a ziņ gwâlâ nâņgom hannâņgonam sâme. Yesu ândiândiņangât imbaņâ zo sâkniņan muyagibapkât yatâ otniņgâme.

¹² Oi itâ ziap. Korinti a zeņgâren Yesu ândiândiņangât imbaņandâ nep tuugi bonņâ âsagibapkât nen mumuņangât singi yatâ op ândim nep tuum ândimen.

Paulo zâk Kembu sot pâlâtâņ op nepkât âkon mân oip.

¹³ Nen singi âlipkât nep tuum sâknam nâņgâm sândânderj kârâm tuum ândimen. Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap, “Nâ Kembu nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm den sâman.”

Oi nen den kulem zorat dâp Kaa-pumņâ aleniņgi Kembu nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm den sâmen.

¹⁴ Nen itâ nâņgâm kwâtâtimen. Kembu buņâ Yesu mâņgeip, zâk zo yatik Yesu sot mâņginiņgâm Korinti a zen sot ârândâņ zikņâ kiņ topņan nâmbari ândinat.

¹⁵ Nen zo zeņgât sâm nep yatâ upmen. Kembugât den laņ kârâm ari a doņbepņâ nâņgâm Anutu sâtâre okņangâne zorâņâ târokwâi târokwâi zem zâibap. Yatâ utne Anutugât kutsiņgiņandâ patâ op sambâlem laņ kârâbap.

Hânân sâknam, zorâņ gigiņâ.

¹⁶ Hânân sâknam kwâkņan ândim umniņ mân lorimen. Buņâ. Nen itâ nâņgâmen. Nen hânân zi ândim imbaņâniņ diim gei sâkniņ loremap. Umniņ ko Kembuņâ sirâmņâ sirâmņâ tângui kâwaliņoot kinmap. Kubigi uņakņâ opmap.

¹⁷ Hânân sâknamniņâ zo narâk kârep buņâ. Sâknam zo kubikniņgi bet hâuņâ âlipņâ, yâmbâtņâ sot ziniņ kâtikņâ, âsakņoot, zo zemniņgâbap.

¹⁸ Kut nâi nâi muyap, zoren umniņâ mân pâmen. Kut nâi nâi tik ziap, zoren umniņâ pâindâ muyageniņgâbap. Kut nâi nâi ikmen, zen ziniņ kâtik buņâ. Kut nâi nâi mân igikņâ, zorâņ ziniņ kâtikņâ uap.

5

Silepniņ kândaņâ Kembuņâ mirâ kâtikņâ muyagem niņgâbap.

¹ Nen itâ nâņgâmen. Nen hân sâkniņ mem ândimen, zi silep yatâ dâņduņsâi birânat. Oi Anutuņâ mirâ kâtikņâ sumbêmân muyagem niņgâbap. Mirâ zo

betnâ mân tuutuunâ. Zinziñ kâtik nâi zo muyagem kinzap.

² Oi nen sumbemân mirâ zo minatkât âknâle opnâ zorat nângânângâyâk ândien.

³ Um dâpniñangât sâk pâkenâ buñ opapkât nângâmen. Sumbemân sâk unjaknâ minatkât nângâm ândimen.

⁴ Hân sâkniñoot ândim nângâm kwâkâ upmen. Hân sâkniñ zi buñ upapkât mân otniñgâmap. Buñâ. Sâk unjaknâ hâukwatnatkât otniñgâmap. Sâkniñ mumunâ zi tâi ândiândigât sâk unjak hâukwâtnat sâmen.

⁵ Nen yatâ utnatkât Anutuñâ kubikniñgap. Zâk târotârogât undip Kaa-pumñâ niñgip.

Nen hânân kwande yatâ ândimen.

⁶ Nen zorat op nângâm ândimen. Oi itâ nângâmen. Nen hân sâkniñan zi ândim Kembu sot mân ândimen.

⁷ Narâk ziren umñâ nângâm pâlâtân kwap ândimen. Bonñâ mân ek nângâmen.

⁸ Oi lañ nângâm bâbâlañ kwap ândimen. Hân sâknâ hân kwande ândiândiñ, zo birâm Kembu sot ândiândiñ, zorat âknâlimen.

⁹ Hân kwande ândiândiñ mo zâk sot ândinat zo ko itâ nângâm ândimen. Kembuñâ niñgiri âlip upapkât târârak ândinat.

¹⁰ Itâ nângâmen, “Kembu Kristo zâk den sâm kwâkâkwâkâñ târârân tâi nen pisuk patâ mâtenan kirindâ hâuñangât den sâm mâkâniñgâbap. Âlipñâ mo bâliñâ zorat hâuñâ ziknik ziknik niñgâbap. Hân sâgân ândim kut nâi nâi upmen, zorat dâp hâuñâ niñgâbap.” Zo yatâ nângâm orot mâmeniñ kubikñâ târârak ândinat.

¹¹ Oi Kembangât kenğât op ândeindâ a orot mâmeziñ kubik Kembu sot buku upigât dâzângomen.

Anutuñâ umniñâ ek topniñ nângâmap. Oi Korinti a zen yatik umziñandâ topniñ nângâbigât otniñgap.

¹² Nen itâ mân nângâmen. Nen niñ kutniñâ mem zaatnat. Oi ziñâ nângâniñgâne a âlip upap. Yatâ buñâ. A dinnâ mân lum zâizâiñ upme, zenğât mâteziñan Korinti a, zen nenğât siñgi sâm añun mân upigât den zi sâm kulemgum ziñgen. Zâizâiñ a yatâ zorân a topziñ mân nângâm sâtnjak sâme.

Zen nenğât dum zagâtñâ itâ se? “Sâk mâpâmâpâse den sâme.” Zen ko topniñ âlip nânge.

¹³ A ziñ topniñ mân nângâm niñgiri um gulip op ândimen yatâ oi ko Anutu nepñangât op um gulip upmen. Mo a ziñ nenğât nângâne umniñ târârak ziap yatâ oi zenğât op upmen.

¹⁴ Nen itâ nângâmen. Kânokñâ aksik nenğât hâuniñâ moip. Zo nângâmñâ itâ nângâm kwâtâtimen. Kristo umñandâ donbep gâsânângom ândeipñak ândiap. Oi zo yatâ nângâmñâ dabân yatâ kwâimbânangâm kândâtkunat? Zo yatâ utnatkât dâp buñâ. Kristo, zâk nenğât hâuniñ moipkât nen aksik muwen yatâ uap.

¹⁵ Aksik nenğât hâuniñ moip, zorat topñâ itâ. Ândiândi ândinat, zo niñangât opñâ buñâ. Hâuniñâ momñâ zaarip, zâkkât op ândinat.

¹⁶ Zorat narâk ziren a lañ mân ziñgitñâ umñâ birâziñgâziñgân, zo mân utnat. Mârum Kristo zâkkât sâk tobat ekñâ topñâ mân nângâm sâtnjak sâwen. Narâk ziren ko yatâ mân utnat. A nâigât topñâ mân nângâmñâ sâtnjak mân sânat.

¹⁷ Nen itâ nânge. A nâi Kristo sot pâlâtân opmap, zâk a unjakñâ opmap. Kut nâi nâi sâñgiñâ zo buñ oi Anutuñâ unjakñâ muyageip.

¹⁸ Kut nâi zo Anutuñâ sâi muyageip. Zâknâ sâi Kristonâ diiniñgi nen Anutu sot buku urâwen. Oi nen nep tuuginđâ a nâmbutñâ zen Anutu sot buku upigât nep zo sâm niñgip.

¹⁹ Nep zorat diñâ dâzângomen, zo itâ. Anutuñâ Kristo sot ândimñâ a zâk sot buku utnatkât mâtâp muyageip. Oi tosanñ birip. A zen Anutu sot buku upigât dâzângom ândinatkât nep diñ zo sâm niñgip.

²⁰ Zorat nen Kristogât den sâsân a op Anutugâren gâbâ den mem a itâ dâzângomen, “Zen Kristogât opñâ Anutu sot buku upi.”

²¹ Nenğât opñâ Anutuñâ sâi Kristonâ bâliñâniñ mem tosanñoot oip. Itârân nen zâk sot pâlâtân opñâ Anutu târârak ândimap, zo yatâ utnatkât yatâ oip.

6

Paulo zâk Anutugât a ândim nepnâ tu-ugi bon âsageip.

¹ Nen Anutugât berân mâme a ândimnâ itâ dâzângomen. Anutugâren gâbâ tânzângoazângoŋ zo zengâren bon buŋ opapkât umziŋ galem oraŋgâm ândibi.

² Anutuŋâ itâ sâi Kembugât ekabân kulemguwe,

“Narâk parâwan, zoren nâŋgâgiwan. Bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâziŋgâŋ narâkŋan bekan mewan.”

Nâŋgânek. Narâk pâip zo zi sot bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâziŋgâŋ narâkŋâ zi.

³ A ziŋ nen sot nepniŋ sâm bâliŋ kwatniŋgâbegât Kembugât mâtâbân bagibegât pâke mân pamen. A pisuk ziŋâ Kembugât siŋgi upigât otniŋgâmap.

⁴ Nen Anutugât kore a ândimen. Zorat topnâ muyagibapkât itâ upmen. Sâknam kwâkŋan ândim mân lorimen. Kiom minniŋgâne sâsâlim ândimen.

⁵ Kâmbamŋâ nâŋgone sâsâlim ândimen. Tâk namin nâmbane tapmen. Kâsa osetziŋan ândimen. Nepkât sâknam zo nâŋgâm sâtkum ândimen. Um wâgân ândimen. Nalem buŋ ândimen.

⁶ Tosa buŋ ândimen. Nâŋgânâŋgâniŋoot ândimen. Um sânduk ândimen. A buku otziŋgâmen. Tirik Kaapum sot ândimen. A buku otziŋgâziŋgâŋ bonŋâ ândimen.

⁷ Den bonŋâ sâmen. Anutugât imbaŋan ândimen. Târarak ândiândiŋanŋât kâlâu bongen mem yaŋgâgen sâiwa mem kinmen.

⁸ Sâm âlip sot aŋun oserân ândimen. A nâmbutŋandâ neŋgât nâŋgâne sarâ opmap. Ka nen sarâ a buŋâ. A bonŋâ.

⁹ A ziŋ neŋgât nâŋgâne gei kut-siŋginiŋoot ândimen. Zen neŋgât mu-muŋanŋât siŋgi ândie sâne nen gwâlâ ândimen. Ziŋ nâŋgone mân mumen.

¹⁰ Zen neŋgât nâŋgâne umbâlâ a opmap. Ka nen sâtâre a ândimen. Zen neŋgât nâŋgâne a kanpitâ opmap. Ka nen a nâmbutŋâ kut ŋâi ŋâi betziŋan mimen. Zen neŋgât nâŋgâne yenŋâ opmap. Ka umgât gom sambe patâ zemniŋgap.

Paulo zâk Korinti a zengât umŋâ kirip.

¹¹ O Korinti a, umniŋâ zengârâk kiri lâuniŋ bâbâlanŋ uap.

¹² Umniŋandâ sipapzângowen. Zen ko umziŋ dooŋgune zengâren buku orotŋâ zo bituktâ ziap.

¹³ Oi nâ nan bârarâpnâ itâ dâzângobâ. Zen umziŋanŋât mâtâp mem pane patâ op zimbap.

Bâliŋâ sot âlipŋâ, zet buku buku mân upabot.

¹⁴ A um kâtik zen nakziŋ lune mân betziŋan mimbi. Târarak sot gâŋgoŋâ, zet dap op buku buku upabot? Mo âsakŋâ sot ŋâtâtik, zet dap op târotâro upabot?

¹⁵ Kristo sot Sataŋ, zet dap op um kânok upabot? Yesugât kâmut sot um kâtik a, zen dap op um kânok upi?

¹⁶ Mo Anutugât namâ sot lopiogât namâ, zet dap op târoyagobabot? Nâŋge. Anutugât ândiândiŋanŋât namâ, zo nen. Kembugât siŋgi a nen lopiio mâtâsime, zengâren mân târokwatziŋgânat. Zorat Anutuŋâ itâ sâi Kembugât ekabân kulemguwe,

“ ‘Nâ osetziŋan sot umziŋan tâtat mâme upat. Oi nâ Anutuŋâ op ândia zen arâpnâ op ândibi.

¹⁷ Zorat um kâtik zen sot pâlatâŋ mân ândibi. Zen umziŋ sumun opapkât galem oraŋgâm upi. Yatâ utne nâ gâsuziŋgâm galem otziŋgâbat.

¹⁸ Oi nâ zengât ibâ ua zen nan bârarâpnâ op ândibi.’ Kembu, imbaŋâ mariŋandâ den yatâ sap.”

7

Paulo zâk Korinti a umziŋ mân anŋân kârâbigât dâzângoip.

¹ Bukurâpnâ, Anutuŋâ yatâ sâm, sâm kâtigeipkât kut ŋâi ŋâiŋâ umniŋ sumunkomap, zo saŋgon kubikŋâ târârakkât mâtâbân ândinat. Oi Anutu hurat kwâkŋanŋâm um salek ândinat.

² Korinti a, zen umziŋandâ mân anŋân kârâniŋgâbi. Nen zengâren kut ŋâi ŋâi bâliŋ, zo mân urâwen. Oi kut ŋâi ŋâiziŋâ mân tâmbetkuwen. Oi kut ŋâi ŋâiziŋâ mân kâmbu miwen.

³ Nâ den sâmbâliņ kwatziņgâm mân san. Nâ mârumbâliņ itâ sâmbâliņ dâzâņgowan. Umniņandâ kâpizâņgomen. Zen sot munat mo ândinatkat nâņgâmen.

⁴ Umnandâ itâ nâņgan. Zen âlipņâ upi. Nâ zengât op sâtâre den sâmbâliņ. Nâ yatâ nâņgâm umnâ diim giap. Sâknam kwâkņan ândim sâtâre muyageman.

Paulo zâk Korinti zengât siņgi nâņgâm umņâ âlip oip.

⁵ Makedonia hânân gamņâ Korinti a zengât umniņ giremâk oi nâņgâm kwâkâm ândiwen. Oi dabân sâk sânduk ândibem? Zoren sâkniņangât siņgi kâmbam sot sâknam. Umniņangât kenġât. Kut nâi yatâ zo muyageniņgâwe.

⁶ Ka mandu betziņan memap, Anutu, zâkņâ Tito sâņgongoi Korinti a zengâren gâbâ âburem gâi umniņ diim geip.

⁷ Oi âbureip, zorarâk buņâ. Ziņâ umâlip den dukuwe, zo mem gâi nâņgâm zâk sot umniņâ âlip oip. Zen nâgât den nâņgâm a bâliņâ oip, zorat umbâlâ op ândiwe sot nâgât opņâ nepziņ tângune zaatmap. Zorat siņgi dâtnogi nâņgâm umâlep patâ orâwan.

Korinti a ziņ umbâlâ mâik nâi nâņgâmņâ âlip urâwe.

⁸ Nâ mârumbâliņ ekap kulemgum ziņgâm umbâlâ muyageziņgâwan, zorat umnâ mân bâliap. (Ekap kulemgum, zorat perâkņak umbâlâ nâņgâwan.) Zi ko nâņgan. Narâk pânkânok umbâlâ muyageziņgâwan.

⁹ Umâlip nâņgan, zo umbâlâ urâwe, zorat buņâ. Zen umbâlâ op umziņ melâņâwe, zorat umnâ âlip uap. Zen umbâlâ bâbâlaņ nâņgâmņâ umziņ kubikaņgi âlip upigât Anutuņâ nâņgâziņgi âlip oip. Dinniņandâ zengâren âi mân bâliņ oip.

¹⁰ Wangât, umbâlâ bâbâlaņ zorâņ agât umziņ melâņi aņâ âlip upme, zorat. Umbâlâ yatâ zo muyagibapņâ bet nâņgi mân bâliņ upap. Umbâlâ bâliņâ ko zorâņâ um kâtik a muyageziņgi tâmbetagobi.

¹¹ Nâņgânek. Umbâlâ nâņgâwe, zorâņ zengâren bonņâ muyageip. Umziņ bâliņ oi um kârâp muyagiwe. Zorat topņâ itâ. Top

lâku sot tosa hâuņangât kenġât opņâ kubikaņgâwe. Nen zengât nâņgindâ âlip upapkât a zo kubikaņgâwe. Kut nâi zo yatâ muyageip, zo bâliņâ kwâimbâkwâimbâņ zo zengâren mân ziap, zorat topņâ muyageip.

¹² Mârumbâliņ ekap kulemgum ziņgâwan, zo a bâliņâ oip, zâkkât buņâ. Mo bâliņâ okņangâwe, zâkkât op buņâ. Den dâzâņgindâ Anutu mâtenan sât luluziņangât topņâ muyagibapkât ekap zo kulemgum ziņgâwan.

¹³ Oi zen yatâ op umniņ diim giwe.

Korinti a ambân ziņ Tito umâlep kwâkņangâwe.

Oi umniņ sânduksâip, zorik buņâ. Zen Tito umâlep kwâkņangâne âburei nen donbepņâ nâņgâm sâtâre urâwen. Zen yatâ opņâ Tito umņâ diim giwe.

¹⁴ Nâ mârumbâliņ sâmbâliņ kwatziņgâm Tito itâ sâmbâliņ dukuwan. Oi den zo bon buņ mân oip. Zengât op den sâwen, zo bonņâ op naņgi. Zo yatik Tito zengât sâmbâliņ den dukuwan, zo bonņâ oip.

¹⁵ Tito zâk zengâren gâi sâk kâik urâwe. Yatâ opņâ hurat kwâkņangâm sâtnâ lum buku okņangâwe. Zâk zorat nâņgâm umniņandâ zengârenâk kinmap.

¹⁶ Nâ ko zengât opņâ um girem mân op ândibat, zorat umnâ âlip uap.

8

Makedonia hânân Yesugât kâmut ziņ kât minduwe.

¹ Bukurâpnâ, Makedonia hânân kâmutņâ kâmutņâ Anutuņâ tânzâņgoi bukuziņ betziņan miwe, zorat siņgi dâzâņgonâ.

² Zen sâknam sot mâsimâsikâyân ândim sâtâre op ândiwe. Kut nâi nâi donbep mân ândim kanpitâ ândimņâ laņ bukurâpziņ betziņan minam kât donbep minduwe.

³ Nâ zengât nâņgan. Zen tâtziņgi dâp parâwe. Zen ziņik um bâbâlaņâk urâwe.

⁴ Niņâ mân sâindâ ziņik Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziņan mimbigât sâmbâliņ kâtigem dâtnowe.

⁵ Oi kut nâi nâi bâbâlaņ upi sâindâ zen walâm uņânâk itâ urâwe. Kândom umziņâ

Kembugâren pane kiri nen aksik Anutugât opnâ umziñâ nenğâren pane kirip.

Yerusalem kamânân umâlep muyageziñgâwe

⁶ Yatâ utnetâ Titonâ Korinti a zengâren ga kât mindumindu nep tuum toren birip, zo tuum nanğâbapkât sâm pindien.

⁷ Oi nânğâm pâlâtân sot sinji âlip den sâsân sot den top nânğânânğân sot nepkât kâtigime sot buku otningâme. Kut nâi nâi zorat bonğâ muyagiwegât yatik bukurâpziñ kamân nâin ândie, zengât sinji kât mindunam um bâbâlan op tuubi.

⁸ Den mâtâpnâ mân ziñgan. Yesugât kâmut nâmbutnâ zen um bâbâlan op kât minduwe. Korinti a zengâren buku orotnâ zo dap dap ziap, zorat topnâ âsagibapkât san.

⁹ Zen ko Kembuniñâ Yesu Kristo zâkkât topnâ nânğâme. Zâk gom sambe mariñâ ândim nenğât op zo birâm kanpitâ oip. Kanpitâ oip, zo nen gom sambe patâ utnatkât yatâ oip.

¹⁰ Oi zi ninâ den dâzânğobâ. Zo lune âlip upap. Zen kendon ombenjan kât mindunam bâbâlan op topkwarâwe.

¹¹ Oi zi târokwap op nanğâne bâbâlan urâwe, zorat bonğâ muyagibap. Kut nâi nâi zemziñgap, zorat dâp pane muyagibap.

¹² Um bâbâlan op panetâ Anutuñâ zengât nânği âlip upap. Pambi zo itâ. Nâi zâk patâ tâknanğâbap, zâk zo yatik pâmbap. Mâik nâi tâknanğâbap, zâk zo yatik pâmbap. Zen yatâ upi zo ko Kembunâ nânği âlip upap.

¹³ Zen kâtziñ aksik pam nanğâbigât mân san. Zâk zenâk tânzânğobigât mân san. Zâk zen mo ziiñâ ârândânğak gom sambe muyagibigât san.

¹⁴ Korinti zengât sikumñâ narâk ziren Yudaia zengât pu molei kut nâi nâi ârândânğak zimbapkât san. Oi narâk nâin Yudaia zengât gom sambenâ Korinti a betziñan mei yatigâk ârândânğak dâp kânok upi.

¹⁵ Zorat Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“Donbep patâ sânduwe, zorânâ sambe mân muyagiwe. Bituk sânduwe, zorân pu mân urâwe.”

Tito sot bukuzatnâ buku otziñgâbigât den.

¹⁶ Umnandâ Korinti a zengât gâsâzânğomap, zo yatik Titonâ umñandâ gâsâzânğomap. Anutuñâ sâi yatâ âsagiap. Zo yatâ Tito zâkkâren muyagiapkât sâtâre utnat.

¹⁷ Nen sâindâ nânğip, zorik buñâ. Zikñak umñandâ bâbâlan oi zengâren gâbam sap.

¹⁸ Yesugât kâmurân goknâ bukuniñâ nâi, zâk ârândân sânğonzâkoindâ gabot. A zo Yesugât kâmutnâ kâmutnâ, zengâren sinji âlip nep tuumap. Zorat zâkkât nânğâne âlip opmap. Zâk sot Tito ârândân sânğonzâkoindâ gabot.

¹⁹ Yesugât a kâmutnâ kâmutnâ, ziñâ a zo betniñan mimbapkât gâsum sâlâpkuwe. A ziñ Anutu sâm âlip kwâknanğâbigât Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziñan minam kât mindumindu nep zi tuum ândien. Umniñ zengâren kinzap, zorat nep zi tuumen.

²⁰ Sâm gulip muyagebapkât kât patâ zo a mâteziñan dâñ galem upmen.

²¹ Nen yatâ oindâ Kembunak niñgiri âlip upapkât buñâ. A ziñ ârândân nenğât nânğâne âlip upapkât sâmen.

²² Nen a zagât zet sot bukuniñâ nâi sânğonzânğoindâ ge. A zo narâk nâmbutnjan mâsikâm egindâ kâtigeip. Narâk ziren zengât op nepnâ tuugi âlip op walâm kâtigiap.

²³ Zen Titogât topnâ nânge. Zâk betnan mei ârândân nep tuum kore otziñgâmet. Bukuzatniñâ zekât nânğâme. Zet kâmut ziñâ sânğonzâkowe. Zet nep tuugitâ Anutu sâm âlip kwâknanğâme.

²⁴ Nen Korinti a zen sâm bâbâlan kwatziñgâmen. Den zo bonjoot upapkât a zo ganetâ buku otziñgâne Yesugât kâmut kamân toren toren ândie, ziñ zo ek nânğâbi.

9

Kât kânjan pam bet kubikpigât dâzânğoip.

¹ Kembugât sinji a Yudaia hânân ândie, zen buku otziñgâm kât ziñgâbi, zorat âlip nânge. Zorat wangât op donbep kulemgum ziñgâbat?

² Korinti kamânân gok sot Grik hânân gok Yesugât kâmut ândie, zen kendon ombenan bâbalaņ op kât mindunam urâwe. Zorat siņgi Makedonia a dâzâņgua donbepņâ zengât siņgi nâņgâm umziņ bâbalaņ oip.

³ Nâ Korinti a zen sâmbâbalaņ kwatziņgâwan, zo yen opapkât bukurâpnâ sâņgonzâņgua Korinti a zengâren gane kât zo mindune âkâbap.

⁴ Ninak bet Makedonia a nâmbutņâ zen sot ga kât pâpanņangât kwakne dinnâ giginâ oi nâ sot Korinti a ambân zen ârândâņ anun upem.

⁵ Zorat a sâņgonzâņgua kândom op ge. Ga takâne umâlepkât kât pambigât dâtnowe, zo pane tâpap. Kât pâpan, zo a sâtnangât buņâ. Kât zo umâlepkât Kembugât siņgi sâmbap.

Umâlebân kut ñai pâpan, zo Anutuņâ nâņgi âlip opmap.

⁶ Den sumbuņâ ñai sa nâņgânek. Ñai zâk nebân kut ñai ariknâ bituk pâmbap, zâk zo yatik bâbalaņâk mem nimbap. Oi ñai zâk nepņan kut ñai yâmbât kârâm kâmitpap, zâk zo yatik yâmbâtņik mem nimbap.

⁷ Zorat itâ upi. Ñai zâk nâņgâbap dâp yatik kât pâmbap. A sâtkât mân pâmbap. Kât zo zikņâ um bâbalaņņangât op pâmbap. A yatâ zo zengât Anutuņâ nâņgâziņgi âlip upap.

⁸ Anutu zâk imbaņâ mariņândâ imbaņâņangât mâsop minziņgi gom sambe muyageziņgi ziiņâ mem nemņâ a ziņgâziņgâņangât op mân kwakpi.

⁹ Zorat Kembugât ekabân den kulem ñai itâ ziap,

“Anâ sikumņâ kâsâpkum a kanpitâ ziņgâmap zâkkât orot mâmeņâ âlipņâ zo âkââkâņâ buņ zem zâibap.”

¹⁰ Anutuņâ ariknâ muyagem ziņgi kârâm kâmitme sot bonņâ muyagem ziņgi nime. Ziņâ kârâm kâmitpigât ariknâ muyagem ziņgâm mâsop mei um bâbalaņ op a nâmbutņâ ziņgâbigât gom sambe muyagem ziņgâbap.

¹¹ Yatâ âsagei gom sambeziņoot opņâ Kembugât siņgi a Yudaia hânân ândie,

zengât siņgi sâmb kât neņgâren pane Yerusalem kamânân mem âinat. Zen yatâ utnetâ Kembugât kâmut Yudaia hânân ândie, ziņ zorat Anutugâren sâiwap sâmb mâpâsibi.

¹² Ziņâ Kembugât a kâmut yatâ otziņgânetâ pu zo molibap, zorarâk buņâ. Zorâņâ sâiwap sâmb mâpâsibi, zorat gom sambe muyagei Anutugâren âi subap.

¹³ Zen Kristogât siņgi âlip nâņgâm lum ândim umâlepziņangât op kât zo mindum panetâ Yerusalem kamânân Kembugât kâmut sot a nâmbutņâ Korinti a zen buku târotâro kânok op Anutu sâmb âlip kwâkņangâbi. Oi zengât itâ sâbi, “Korinti a zen siņgi âlip lunat sâweņâ lum buku otniwe.”

¹⁴ Oi Korinti a zengâren Anutu nepņangât bonņâ donbep muyagiapkât umņâ sipapzâņgom zengât op Anutugâren ninâu sâbi.

¹⁵ Opon, Anutuņâ imbaņâ tânnâņgoip. Nen zorat nâņgindâ walâwalâņ uap. Nen waniņņangât op yatâ otningap? Zorat mâpâsem sâiwap sânbâ.

10

Hângât kut ñai ñai, zorâņ nep bonņâ mân uap.

¹ Zi Paulo nâņâ, Kristo um sândukņâ op ândeip, yatik um sânduk sot um giginâ op itâ dâzâņgua nâņgânek. Zengâren gâbâ nâmbutņandâ nâgât itâ sâme, “Pauloņâ zi nen sot ândim lumbenâ den dâtnâņgoip. Ka kârebân âi tap keņgât buņ den kâtikņâ kweraniņ sâmb kulemgum kwatniņgâmap.”

² Zengât sa nâņgânek. Bukurâp, zengâren ga ândim den kâtik dâzâņgom kubikziņgâbatkât mân otnigap. Zengâren gâbâ a nâmbutņandâ neņgât itâ sâme, “Paulo zâk hângât kut ñai ñai, zorat nâņgâm ândimap. Oi hângât imbaņâ mem nep tuumap.” Nâgât yatâ sâme. A zo zen den kâtik dâzâņgom kubikziņgâbatkât umnâ bâbalaņ uap.

³ Nen hânân ândiândiniņ zo perâkņak ândimen. Oi hânân ândim kâwali op ândiândiņ zo sâkkât mâtâp ziap. Zo yatâ mân ândimen.

⁴ Kâwali oprîa ândiândi nep tuumen, zo hânân goknîa buñâ. Zo Anutugât imbanîa kâtiknîa zorânîa kâsa zengât paset kâtiknîa zo kândanmen. Anutugât imbanan kâtigem a um kâtik zengât den bâlinîa sot sarâ zo koi gemap.

⁵ Oi zâizâin denîa Anutugât den walâmap, zo kom kâbaknimen. Kristogât sât luluñ zorik zimbapkât nângânângâ top topnîa saam pamen.

⁶ Zen sât lulugât bâbâlañ utne a nâmbutnîa zen den birâbirâziñangât zângom kubikziñangâtkât mambât ândimen.

A nâinîa Paulogât sâi giginîa oip.

⁷ Mâteziñan muyap ziap, zo iknek. Zen wangât sâkkât kut nâi zorârâk nângâne bonnîa opmap? Zengâren gâbâ a nâinîa zikñangât itâ nângâbap? Zâk ziknik Kristogât a bonnîa ândiap. Zâk itâ nângâbap. Nen yatik Kristogât a ândien.

⁸ Kembuñâ nep tuunatkât gâsum sâlâpnângoip, zo zen tâmbet zângonatkat buñâ. Zengâren nep tuugindâ kâtigibigât sâip. Nâ nep nigip, zorat nânga zâizâin oi zâizâin den sâwan. Zorat sâm anun mân upat.

⁹ Nâ ekap kulemgum zingâman, zorat nângâne kenğât den mân upap.

¹⁰ Nâmbutnandâ nâgât itâ sâme, “Ekabân den yâmbâtñâ sot kâtiknîa kulemgum niñgâmap. Ka mâte otningap, zo kakbak. Oi den sâsânâ, zo giginîa sâmap.” Nâgât yatâ sâme.

¹¹ A yatâ zo, ziñâ itâ nângâbi. Nen kârebân ândim den kulemgum zingâmen, den zorat bonnîa osetziñan ga ândim muyageziñgâbat.

Nepkât sâk mâme mân upi.

¹² A sâk mâme ândime, zengâren nen yatâ zorân dap op târokwap sâk mâme utnat? A yatâ zorân nenğât nepkât mân nângâm ziiñangârâk nângâne zâizâinîa oi sâk mâme op den lañ sâme. A nângânângâziñ buñandâ yatâ upme.

¹³ Nen ko Anutuñâ nep sâm ningip, danğon zo mân walâm Korinti a zengâren gâwan. Zorat nângâmñâ sâm bâbâlañ

den sâm zâizâin den doñbep mân sâmen. Walâm den lañ mân sâmen.

¹⁴ Nen nepniñangât târokwap mân sâmen. Nep danğonniñâ zo perâkñak zengâren ziap. Nen kândom zengâren gam Kristogât siñgi âlip dâzângowen.

¹⁵ A nâmbut zengât nebân âi lañ kin sâk mâme den mân sâmen. Zengât ita nângâmen. Nângâm pâlâtânziñâ lañ kârâm ari nepniñangât bonnîa sambâlem lañ kârâm âibap. Zo perâkñak nângâm ândimen.

¹⁶ Zen yatâ utnetâ a kândâtziñan ândime zo, zengâren siñgi âlip nep tuum âinat. Ka a nâigât nepkât galem op zâizâin den zo mân sânat.

¹⁷ Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Nâi zâk zâizâin den sâbâ sâm Kembuñâ oip, zorat sâbap.”

¹⁸ Nâi zâk zikñangât nângi zâizâin oi Anutuñâ zâkkât nângi gibap. Ka a nâi Anutuñâ egi âlip oi hurat kwâkñangâbap.

11

Siñgi âlip mârâtñâ nâi mân ziap.

¹ Nâ um gulip den mâik nâi dâzângua lañ nângâbi. Den zo sa nângânek.

² Nâ zengât op kâuk birâman. Oi kâuk birâm den sâman, zo Anutugâren gok. A nâinîa bâratñâ sigan ayân sâbap, zo yatâ zen Kristo sot mâpotziñgâwan. Nâi sot mân mâpotziñgâwan.

³ Zi ko mulumñâ Ewa kâitkoi bâlin oip, zo yatâ zen a nâmbutnandâ kâitzângone umziñ gulip oi Kristo mâik nâi birâbegât umnâ girem oi san.

⁴ A nâinîa zengâren gam Kristogât top siñginîa dâzângomen, zo birâm nâi dâzângomap. Oi zen zâkkât den nângâm Kaapum miwe, zo buñâ, uñakñâ nâi mine siñgi âlip nenğâren gâbâ miwe, zo buñâ, siñgi nâi dâzângomap. Dâzângoi zo mân birâm yen nângâne dâp opmap.

⁵ Nâ itâ sa nângânek. Nâ ninangât nânga Aposolo nâmbutnîa zâizâin upme, zengât ombeziñan mân op ândian. Zen ziiñangât itâ nângâme, “Nen Aposolo a bonnîa zâizâin ândien.” Ka zen aposolo sarâ a ândie.

⁶ Korinti a nâmbutņâ, ziņâ nâgât itâ sâme. Den sâm kubik sâsâņ âlip, zo nâgâren mân ziap. Ka nâ itâ sa nâņgânek. Nâņgânâņgâ patâ, zo nâņgâman. Oi zorat topņâ sapsum dâzâņgom naņgâwen.

Singi âlip nep a sarâņâ.

⁷ Zen patâ upigât nâ kanpitâ ândim Anu-tugât singi âlip sâņgân buņ dâzâņgowan. Zorat dap nâņge? Zo bâliņ orâwan?

⁸ Yesugât kâmut nâmbutņâ zeņgâren gâbâ zo perâkņak kât mem Korinti a zeņgâren kore otziņgâm nep tuuwan.

⁹ Nâ Korinti a zen sot ândim kut nâi kârum zeņgâren gâbâ kut nâi mân mewan. Buņâ. Bukurâpnâ ziņâ Makedonia hânân gâbâ gam betnan miwe. Oi Korinti a zeņgâren yen ândia kut nâi mân niwe. Oi ziren du sâbâ. Nâ zeņgâren ga ândim kut nâi nibigât mân san.

¹⁰ Kristogât den bonņâ zo nâgâren ziap, zo perâkņak. Oi yatik Grik hânân gok nâi mân mem ga nibi. Nâ zo yatâ sâm kâtigian. Nâ sâtâre den zo mân birâbat.

¹¹ Dap nâņge? Umnandâ mân gâsuziņgi san? Yatâ buņâ. Umnandâ gâsuziņgap, zo Anutuņâ nâņgap.

¹² Oi opman, zo op ândibat. Oi zo yen buņâ. A nâmbutņâ Paulogât dâp nep tuumen sâm umziņ mem zâibegât yatâ op ândibat.

¹³ A yatâ zo, zen aposolo sarâņâ. Nep a bonņâ buņâ ândim Kristogât Aposolo bonņâ neņgât tobat yatâ upme.

¹⁴ Oi Korinti a ziņ zorat nâņgâne mârâtņâ mân upap. Sataņ zikņâ sumbem a imbaņâ âsakaņâziņoot, zeņgât tobat yatâ opmap.

¹⁵ Oi zorat a gakârâpņâ zen yatigâk târârakņaņgât kore ândimen, neņgât tobat ândinetâ nâņgindâ mârâtņâ mân upap. Nen itâ nâņgen. Sataņgât a gakârâpņâ zo, zen nepziņaņgât dâp hâuņâ mimbi.

¹⁶ San, zo dum sâbâ. Nâgât nâņgâne um gulip a mân upap. Oi laņ dâtnonâ sâm dâtnonek. Yatâ nâņgânimņâ laņ dinnâ nâņgâbi. Nâ sâknâ mem zâi pam zâizâiņ den sâbat.

¹⁷ Nâ um gulip den zi Kembugât sâtkât mân sâbat. Yatâ upatkât Kembuņâ mân

sâm nigip. Ka laņ kwakmak a yatâ opņâ zâizâiņ den zi sâbat.

¹⁸ Korinti zeņgâren a doņbepņâ sâkkât kut nâi nâi zorat zâizâiņ den sâme. Nâ yatik sâbat.

¹⁹ Oi top nâņgânâņgâ zen nâmbutņandâ kwakmak den dâzâņgone nâņgâne dâp opmap.

²⁰ Oi a zo, ziņ kore a gâsuziņgâne yatik nâņgâne dâp opmap. Mo kut nâi nâizîņâ betziņan mimbi mo kâitzâņgobi mo zâizâiņ op pâlomziņan zâņgobi, zo zen nâņgâne dâp op naņgâbap.

²¹ Nen ko a lolotņandâ zo dap yatâ otziņgâbem. Zo aņun op san,

A nâmbutņâ ziņ wan mo wangât zâizâiņ upi, zo nâ yatik upâ sâm âlip upat. Nâ kwakmak a yatâ op den zo laņ san.

²² A nâmbutņâ zo, zen ziiņaņgât itâ sâme, "Nen Yuda a." Yatâ sâme. Oi nâ zo yatik. Ziiņaņgât Isirae a sâme. Nâ yatik Isirae a. Zen nen Abaramgât kiurâp sâme. Nâ yatik.

²³ Zen nen Kristogât kore a sâme. Nâ laņ um gulip den sâbâ. Nâ Kristogât nep a tobat nâi. Nâ nepkât sâknam nâņgâman, zo tobat nâi. Oi tâk namin tâpman, zorâņ walâziņgap. Oi kâmbam nome, zo yatik. Oi tâmbetnonam utne opman, zo yatik.

²⁴ Yuda a um kâtik ziņâ sâp bâtnâmbut tâkņâ lâpitnine teņgâziņ 39 oip.

²⁵ Sâp karâmbut kâmbamņâ nowe. Nâi ko kâtnâ nowe. Sâp karâmbut waņgâyân âi âbâņgoi saruyân geiwan. Oi sirâm nâtik nâi waņgâ bâlei saruyân op ândiwan.

²⁶ Mirâ mâtâp sindâweyân âim gam ândiwan. Too uurubân âim gam ândiwan. Kâsa osetziņan âim gam ândia nonam urâwe. Yuda a osetziņan ândia nonam urâwe. Um kâtik osetziņan ândia nonam urâwe. Kamân patin ândia nonam urâwe. Mirâ kamân kâtikņan sâknamân ândiwan. Saru kwâkņan keņgât op ândiwan. Buku sarâ zeņgât oserân ândim sâknam ândiwan.

²⁷ Yatâ ândim nep sâknam tuum ândiwan. Oi nâtigân uman wâgân ândiwan. Tepkât mom hutuk ândiwan. Too nalem buņâ. Pateņ opņâ hâmbâ mot buņ. Mirâ namânâ buņ ândiwan.

28 Oi zorik bunâ. Sirâmñâ sirâmñâ Yesugât kâmut, zengât nângâm kwâkâ op ândiwan.

29 Dabân Yesugât kâmurân zengâren gokñâ nâinâ bâbâ lolot ândei nângâm tâtâlim ândibam? Dabân Yesugât kâmurân gâbâ nâi bâliñ oi nângâm tâtâlim ândibam?

30 Oi nâ wannangât sa zâibap? Bâbâ lolotnangât sa dâp upap.

31 Kembu Yesu, zâkkât Ibâ Anutu, zâkkât mâtenan den perâkñak san, zo nângap. Zâk sâm âlip kwâkñangâm zâinat.

32 Damasiko kamânân a kutâ, kutñâ Arereta, zâkkât a sâtñândâ tâk namîn nâbanbam kâwali a kamângât mâtâbân zâmbari gâsuninam tarâwe.

33 Ka kamân zoren bukurâpnâ, ziñ irin ginim kamângât poñ kâtikñâ âkñan nâbane gei zem zaat âiwan.

12

Pauloñâ kut nâi sen pup ek nangip.

1 Sâk mâme den sâindâ mân dâp upap. Oi lañ sâbâ. Kembuñâ umanân tirâpnogip sot den dâtnogip, zorat den siñgi sâbâ. Zo den sumbuñâ sâbâ. Muyaññâ mân sâbâ.

2 Nâ, Kristogât a nâi, zâkkât itâ nângan. A zo, zâk Kembuñâ mem zari sumbem tengâ karâmbut, zoren zâi ândeip. Kendon patâ kiin kimembut zorâñ ombenjan zâi ândeip. Zo sâk sot mo um dâpñoot zarip, zo mân nângan. Zo Anutuñâ nângap.

3-4 A zo Kembuñâ kamân âlipñâ, Paradisi, zoren pâi ândim aña mân nângânangân sot aña mân sâsânâ, zo nângip. Nâ a zo ekman. Zâk hân sâk sot oip mo hân sâk zo birâm oip, zo mân nângan. Zo Anutuñâ nângap.

5 A zo zâkkât op sâtâre den sâbat. Ni-nangât sa mân dâp upap. Ka sâbâ sâm bâbâ lolotnangât op sâbat.

6 Sâtâre den sa sâi sâm gulip a mân opam. Zen nâgât nângâne zâizâiñ opapkât mân upat. Kut nâi nâi ua ek nângâme, zorik zimbap.

Paulo zâk sâknam nângâm ândeip.

7 Kembuñâ kut nâi sen mârât tirâpnogip, zorat umnâ zâizâiñ opapkât sâknam nâi kwâknan pâip. Zo Satangât kore a nâi.

Zâk umnâ zâizâiñ opapkât sâknam nim ândimap.

8 Sâknam zo birânibapkât sâp karâmbut Kembu dukuwan.

9 Ka Kembuñâ den itâ sâm dâtnogip, “Nâ tângobat. Imbanânâ zorâñ dâpkan upap. Nâgât imbanâ zorâñ lolotkâ zo tângoi kâtigiban.” Zâk yatâ sâm dâtnogip. Zorat bâbâ lolotnâ zorat nânga zari sâtâreñoot upap. Zo yatâ op ândia Kristogât imbanâ nâgâren zeï kâtigibat.

10 Kristogât op bâbâ lolot upat mo kâmbam nibap mo sâknamân ândibat mo sâm bâliñ kwatninetâ ândibat mo mem nâi nâi otnine ândibat. Nâ bâbâ lolot ândia Kembuñâ tânnogi kâtigeman, zorat umâlip nângâman.

Pauloñâ Aposolo nepñangât top muyageip.

11 Zi kwakmak den san, zo ziiñâ nâ yatâ sâbatkât kâtigine den zo san. Ziñâ sâm âlip kwatnine dâp opap. Ka zen yatâ mân upme. Zen nâ a yen ândiman sâme. Nâ ko itâ sa nângânek. A zen ziiñangât itâ nângâme, “Nen Aposolo a zâizâiñ ândien.” Nâ a yatâ zo zengât ombeziñan mân ândiman.

12 Nâ Korinti a zengâren nep bâbâlanâk tuum gâwan. Tuuga kut nâi nâi sen mârât muyagei zorânâ Aposolo nepñangât topñâ sâm muyageip.

13 Korinti a zen nâgât dap nânge? Zen nâgât itâ sâme? “Yesugât kâmut dâp dâbâk mân otniñgâmap.” Korinti a zen dap otziñgâwangât nângâne bâliñ uap? Nâ kut nâi nâiziñâ mân betziñan mewan. Kât zengâren mân mewan, zorarâktâ nângâne bâliñ oip? Yatâ oi ko zorat op tosanâ birâbi.

Paulo zâk Korinti a zengât umñâ kirip.

14 Nâ sâp zagât zengâren gâwan. Oi dum gâbam otnigap. Gamñâ orâwan, zo yatigâk sâkkât nâlem mot, zo nibigât mân sâbat. Nâ kât sikumziñangât bunâ, ziiñangât otnimap. Katep mâik ziñâ ibâ mamziñ galem otziñgâbi, zo mân taap. Ibâ mam ziñâ katep mâik galem otziñgâne dâp upap.

15 Nâ um dâpziņ âlip upapkât, kât sikumâk buņâ, kore otziņgâm ândim ândiândinâ buņ upapkât nânga âlip uap. Nâgât umnâ zeņgâren doņbep kinzapkât zeņgât umziņandâ nâgâren mâik nâi kinbap?

16 A nâmbutņandâ nâgât itâ sâme, “Kut nâi nâi muyap mân mem neip. Ka tigâk kâitnâņgom kut nâi nâi mem neip.”

17 Zorat zen sânek. Nâ ârâpnâ sâņgonzâņgua zeņgâren ga kut nâi miwe?

18 Tito zot bukuņâ nâi sâņgonzâkua zeņgâren gawet. Tito zâk gamņâ zeņgâren kut nâi betziņan meip? Mo kâitzâņgom um gulip kwatziņgawe? Zen nekât dap nâņge? Zâk sot nâ, net tobat kânok sot mâtâp kânok ândiet.

A nâmbut umziņ melâņbigât girem dâzâņgoip.

19 Den sâm gamen, zo nâņgâne sâk mâme den uap? Yatâ buņâ. Nen Kristo sot ândim Anutugât mâteņan den sâmen. Bukurâp, den zo nâi mo nâigât buņâ. Zen aleziņgindâ kâtigibigât dâzâņgomen.

20 Nâ zeņgâren ga ziņgitsa mân dâp opapkât sot zen nâ nikne mân dâp opapkât girem uan. Zeņgâren kâsa, um kâlak, kuk, senân kwâteņ, sarân sâsâņ, den uman pâpan, zâizâiņ, kâmbu, gulip-malip, yatâ zo zeļ muyagebamgât umnâ girem uap.

21 Nâ zeņgâren gam a nâmbutņandâ um sumun, laņ mâman, kut nâi laņ orot zo opņâ umziņ mân melâņme. Oi yatâ op ândine zeņgâren ga Anutunandâ mem geļ kwatniņi a yatâ zo zeņgât isem umbâlâ opamgât nâņgâm kwâkâ uan.

13

Tosagât op den sâsâņ muyagibap.

1 Zi Korinti zeņgâren ðu ga sap karâmbut upap. Den nâi sa nâņgânek. A kânokņâ a nâigât tosa sâbap zo ko denân mân pambi. Ka a zagât mo karâmbutņâ a nâigât tosa sânetâ denân pam kubikņanğâbi.

2 A mârum bâliņ urawe sot nâmbutņâ sâp zagât zeņgâren gâwanân girem dâzâņgowan, zeņgât yatik kârebân tap

den zi san. Zen bâliņâ mem ândine dum zagâtņâ zeņgâren gam mân birâziņgâbat.

3 Nâgât umnan den pâi sâman, zâk Kristo. Zâkkât kâwaliņâ muyagei iknat sâmegât ikpi. Kristo zâk zeņgâren nepņâ âkon buņâ imbaņâņoot tuumap.

4 Mârum perâkņak lorei poruyân kuwe. Zi ko Anutugât imbaņâņoot zaat ândiap. Yesuņâ hânân lotņâ sot lumbenâ ândeip, zo yatik ândimen. Ka nen Kristo sot pâlatâņ oindâ Anutugât imbaņandâ mem kâtikņan kwatniņi zeņgâren ga nep tuum kubikziņgânat.

Girem den.

5 Zen nâņgâm pâlatâņziņoot ândime mo buņâ, Zorat umziņ mâsikâm zorat topņâ ikpi. Mo Yesu Kristoņâ umziņan ândimap, zo mân nâņge? Yatâ upme oi ko sâkņak Kembangât a ândie sânat.

6 Nen ko sâkņak Kembangât a mân ândimen. Zen zo yatâ mân nâņgâniņgâbigât nâņgâmen.

7 Anutuņâ galem otziņi zen bâliņ mân upigât Anutugâren ninâu sâm ândimen. Nen niņgitne Kembangât a bonņâ utnat mo buņâ, zorat mân sâmen. Zen Kembangât den lum târârak upi, zorarâk sâmen.

8 Nen yatâ zorâņ dabân den bonņâ kâsa miņanğânat? Nen lunat, zorik taap.

9 Nen imbaņâ kârum ândeindâ zen imbaņâziņoot upi? Zo yatâ âsagei ko âlip upap. Umziņ lâmbari âlip upigât Kembangâren ninâu sâmen.

10 Nâ zeņgâren ga den nep tubamgât kârebân tapņâ giren den zi kulemgum ziņgan. Zen den zo nâņgâm umziņ kubikpi. Nâ zeņgâren ga nep tuubat. Kembangât imbaņâ niņip, zorâņâ tâmbetzâņgobatkât buņâ. Nâ tânzâņgobatkât imbaņâ niņip.

Den murukņâ.

11 Bukurâpnâ, den sâm kwâkâmņâ den itâ sâbâ. Kelikmelik tapi. Oi girem den zo nâņgâm umziņ sot ândi mâmanziņ kubikaņgâm ândibi. Zen um kânok op um lumbe ândibi. Anutu, zâk buku sot um lumbe mariņâ. Zâk zen sot ândibap.

12 Zen buku op luyañgâm ândibi.

¹³ Kembangât sinji a ambân nâmbutjandâ
ziņ Korinti a zengât nângâme.

¹⁴ Kambu Yesu Kristogâren gâbâ
tânzâņgozâņgoņ sot Anutugâren gâbâ
buku orot, zo zen sot tâpap. Oi Tirik
Kaapumņâ betziņan mei zâk sot ândim
zâimambi. Zo perâkņak.
Zo yatik.

Galata a zengât ekap Paulonâ kulemgum zingip.

*Paulonâ ziknangât topnâ sâmu yagezingip.*¹³

¹ Nâ Paulo Aposolo a orâwan. A zinj Aposolo ot mân sâmu niwe. Yesu Kristo sot Anutu Ibânâ, zâk mumunjan gâbâ mängeip, ziknâ nep zo sâmu niwet.

² Nâ sot bukurâpnâ nâ sot ândime, nen aksik Galata hânân ândime, zengât topzin nângâm ekap zi kulemgum zingen.

³ Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, ziknâ tânzângom um lumbenâ muyagem zingâbabot.

⁴ Yesu zâk Ibâniñangât sâtkât nen ândiândi bâlinâ zi ândimenân gâbâ mâkâniñgâbap sot tosanij buj upapkât ândiândinâ mân anjan kârip.

⁵ Zorat narâknâ narâknâ Anutu sâmu âlip kwâknangindâ zimbap. Perâknak.

Nâi zâk sinji âlip sâmu gulipkum nâi sâbap, zâk simgât sinji upap.

⁶ Anutu zâk zen Kristo sot pâlâtân utnetâ tânzângoi ândibigât diizingip. Diizingi zâk sot ândine mân kârep oi zâk kândâtkom sinji âlip nâi zorat kindap kwap ândime. Zorat nângâm pârâkpan.

⁷ Zorat itâ sa nângânek. Sinji âlip top nâi bonpoot zo mân ziap. Bunâ. Ka a nâmbutnandâ Yesu Kristogât den sinji âlip zo tâmbetkunam op um gulip kwatzingâme.

⁸ Sinji âlip dâzângowen, zo zinziñ kâtik. Zorat nen mo sumbem a nâinâ sinji âlip dâzângowen, zo birâm nâi dâzângonatkât sâmu sâi ko tâmbetagonatkât sinji upem.

⁹ Den mârum sen, zo dum sâbâ. A nâinâ sinji âlip kwâkâm zingâwen, zo birâm nâi dâzângobap, zâk tâmbetagobap. Oi nâ zorat nânga dâp upap.

¹⁰ Oi dap dap? Den san zi a zinjâ nâgât nângâne âlip upapkât san? Mo Anutu zâk nâgât nângi âlip upapkât san. Nâ a zen nâgât nângâne âlip upapkât nep tuuman sâi ko Kembu Kristogât kore a mân opam.

Paulo ziknâ topnangât den.

¹¹ Bukurâpnâ, nâ den nâi dâzângua nângânek. Den sinji âlip dâzângowan, zo ayân gâbâ bunâ.

¹² A zo zinjâ mân dâtnowe. Zo zinjâ mân kwâkâm niwe. Yesu Kristo ziknâk sâmu muyagenigip.

¹³ Nâ mârumnan Yuda a zengât den kâtik Mosenâ sapsom zingip, zo lum ândiwan. Zo nânge. Yatâ ândim Yesugât kâmut imbanâ zângom tâmbetzângom ândiwan.

¹⁴ Oi sâkurâpniñangât den gei kom-bapkât sâmu kâtigem tâlarâpnâ nâmbutnâ walâzingâm kâtigem ândiwan.

¹⁵ Ka Anutu zâk mârum mamnâ kâmbonjan gâbâ zâkkât sinji upatkât nângi zeip. Yatâ nângi zeipkât tânnobam diinigip.

¹⁶ Nanñangât den sinji hân nâin goknâ zengâren âim dâzângobatkât nanñangât topnâ sâmu muyagenigip. Yatâ otnigi a zen sot den den mân orâwan.

¹⁷ Oi Aposolo a kâdom muyagem Yerusalem kamânân ândiwe, zen sot sinji âlipnangât den mân âraguwen. Zengâren mân âiwan. Arabia hânân âi ândim Damasiko kamânân âburem gâwan.

Paulonâ Yerusalem kamânân zâi ândeip.

¹⁸ Ândia kendon patâ karâmbut âki Petero ikpat sâmu Yerusalem kamânân zâim sirâm kiin bâtnâmbut zâk sot ândiwan.

¹⁹ Zâk sot Kembugât munñâ Yakobo zikirâwan. Aposolo a nâmbutnâ mân zingirâwan.

²⁰ (Den kulemguan, zi sarâ bunâ. Anutu mâtenjan perâknâk sâmu kulemguan.)

²¹ Yatâ opnâ Siria sot Kilikia hânân âi ândiwan.

²² Oi Kristogât kâmut Yudaia hânân ândiwe, zen si sângânnâ mân nigâwe.

²³ Zen nâgât sinjiyâk itâ nângâwe, “Anâ nângom moliniñgip, zâk sinji âlip tâmbetkumâipnâ sinji âlip a dâzângom ândimap.”

²⁴ Yatâ nângâmñâ nâgât op Anutu sâmu âlip kwâknangâwe.

2

Paulonjâ Yerusalem kamânân zâim Aposolo a nâmbutjâ zingirip.

¹ Oi kendon patâ kiin kimembut âki Yerusalem kamânân dum zâibam Banaba sot Tito diizika ârândân zâiwen.

² Oi zo yen bunjâ. Kembunjâ den sapsun nigi lum zâiwan. Yesugât kâmurân a zengât a sâtnjâ sâme, zengâren âim sinji âlip hân nâin goknjâ dâzângoman, zorat sapsun zingâwan. Nâ sinji âlip sâm ândiwan, zorat a sâtnjâ neburâpnâ zen sapsun zingâ nângânetâ âkâbapkât ziinik tatne den zo dâzângowan.

³ Tito zâk nâ sot ândeip. Zâk Yuda a bunjâ, Grik a oi a sâtnjâ zinjâ kwabâ kwâkņangâbigât mân sâwe.

⁴ Ka a sarânjandâ kâmurân bagimņâ Yesu Kristo sot pâlâtân op dumun bunjâ ândeindâ tigân ningitjâ Mosegât gurumin den, zorânjâ saaniņgi ândinatkat Tito kwabâ kwâkņangâbigât sâwe.

⁵ A zo, zinj mem ge kwatningânam sâne mân loriwen. Bunj kâtikjâ. Sinji âlip mân tâmbetkune Galata a, zengâren hâlâluyâk op zimbapkât mân nângâzingâwen.

Aposolo a nâmbutjâ zinj Paulo nepņangât nângâne dâp oip.

⁶ (Oi a, zengât a sâtnjâ sâme, zen mârumbat dap mo dap op ândiwe, nâ zorat nânga tobat nâi mân uap. Anutu zâk hâtubâtu mân opmap.) A sâtnjâ zo, zinjâ den unakņâ mân târokwatniwe.

⁷ Bunjâ. Itâ nângâwe. Anutunjâ Petero Yuda a zengâren sinji âlip dâzângobapkât nep diņ sâm pindip, yatigâk nâ hân nâin goknjâ zengâren den sinji âlip dâzângobatkât nep diņ sâm nigip.

⁸ (Oi Petero mam okņangi nepņâ tuugi bon oip, zâk zikņâ yatik mam otnigi nep tuuga bon oip.)

⁹ Oi Kembunjâ nep tânnogip, zo ekņâ Yakobo sot Petero sot Yohane, zen Yesugât kâmut zengât patâ ândiwenjâ nâ sot Banaba buku otnikâm bitnik kuwe. Oi net hân nâin goknjâ zengâren den sinji âlip nep tuugitâ zinjâ Yuda a zengâren tuunat sâwe.

¹⁰ Oi kanpitâ a ambân kut nâi nâi zingânam zorarâk dâtnowe. Oi nâ zorat den mârumbat sâm kâtigiwan.

¹¹ Oi Peteronjâ Antiokia kamânân gam bâlîj oi ekņâ a ambân mâteziņan kin den yâmbâtnjâ dukuwan. Wangât, zâk bâlîjâ oip, zorat op ko.

¹² Zâk hân nâin gokņâ zen sot nalem ârândân niwe. Yatâ nem ândei Yuda a, Yakobogât arâpnjâ zen gawe. A zo, zinj Mosegât den lum ândim hân nâin gok, zen sot nalem mân nemarâwe. A zo, zen gane Peteronjâ zingitjâ kenjât opņâ a hân nâin gok birâzingâmņâ Yuda a zen sot nalem neip.

¹³ Nâin âi tapâ tapâ oi Yuda a nâmbutjâ, zinjâ târokwaņangâne Banaba zâk yatik zengâren târokwaip.

¹⁴ Oi sinji âlipkât mâtâp walâm utne a ambân zengât mâteziņan Petero itâ dukuwan, “Gâ Yuda a op hân nâin gokņâ zengât tobat opmatjâ dap op hân nâin gokņâ zinjâ Yuda a nenjât tobat upigât sâmat?”

¹⁵ Yuda a nen hân nâin gokņâ zen yatâ mân muyagiwen. Nen Yuda a.

¹⁶ Ka nen itâ nângâmen. Anjâ Mosegât gurumin denâk lune Anutunjâ zingiri tosazinj bunj mân upap. Ka anjâ Yesu Kristo nângâm pâlâtân kwâkņangâme, zen Anutunjâ zingiri tosazinj bunj upap. Zorat op ko nen Kristo nângâm pâlâtân kwâkņangâmen. Nen itâ nângen. Gurumin denâk lum tosazinj bunj orot, zo mân taap. A zinjâ gurumin den lum ândine Anutugât mâtenjan tosazinjoot kinbi.

¹⁷ Oi nen Kristo sot pâlâtân opņâ tosaninj bunj upapkât sâmenjâ bâlîjâ upmen, zorat dap sânat? Itâ sânat? “Kristonjâ betniņan mei bâlîj upmen.” Yatâ mân sânat. Bunj kâtikjâ. Yatâ mân ziap.

¹⁸ Nen gurumin sânginjâ luluņangât mâtâp birâmņâ zoren puriksâm ândinat. Zorânjâ topniņâ itâ sapsubap. Nen den kuku ândiwen.

¹⁹ Gurumin den sânginjâ lubatkât nângâm lum osim ândia nogi mowan. Anutu sot pâlâtân op ândibatkât gurumin denjâ nogi mowan.

20 Nâ Kristo sot poru nagân none mowan. Oi ândiândinâ zi ândian, zo ninâ buñâ. Kristonâ umnan ândiap. Oi sâk sot ândiândinâ ândiman, zo Anutugât nannâ nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiman. Zâknâ umñandâ gâsânogi ândiândinâ nâgât op buñ oip.

21 Anutugât tânzângozânngoñangât den sinji âlip zo mân tâmbetkuman. A nen gurumin den lugindâ Anutonâ ninjiri tosanin buñ opabân Kristo zâk yen moip opap.

3

Gurumin dengât mâtâp lânâwe.

1 O Galata a, zen nângânângâziñ buñâ. Dap dap op um gulip kwatziñge? Yesu Kristo poru nagân kuwe, zâkkât sinji muyap sâm muyezeziñgâwen.

2 Nâ den nâi mäsikâziñga dâtonek. Tirik Kaapum miwe, zo dap op miwe? Mosegât den kâtik lumñâ miwe?

3 Nângânângâziñ buñ? Kaapum sot pâlâtân urâwenâ zo birâm mâtâp sâñginan bagie?

4 Zen Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkñangânetâ Kembugât imbanâ muyagei igâwe. Kut nâi nâi zo ek nângâne yennâ uap? Kaapumñâ zengâren nep tuugi bon mân âsagiap?

5 Zen sânek. Anutu zâk Kaapum ziñgâmñâ sâi sen mârât zengâren âsagemap, zo gurumin den luluziñangât mo nângâm pâlâtânziñangât otziñgâp?

Abaramgât mâtâp lânñat.

6 Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Abaram zâk yatik Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâm Kembugât den nâñgi bon oi Anutonâ tosanâ buñâ sâip.”

7 Zorat itâ nângâne. A Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândimen, nen Abaramgât kiurâp bonñâ ândien.

8 A hân nâin gokñâ zen Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâne tosazin buñ up-apkât sâip. Zorat mâruman nângâmñâ sinji âlip den Abaram itâ sâm dukuip, “Gâgât mäsop zorân a hânñâ hânñâ zengâren âibap.”

9 Abarâmñâ Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangip. Oi a Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândimen, nen Abaramgât mäsobân bagimen.

Nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiengât ândiândi minat.

10 A zen Mosegât den kâtikñâ lum tosanin buñ ândim sumbemân zâinatkat sâme, zen tâmbetagoagonangât sinji upi. Wangât, Kembugât ekabân gurumin sinjiñangât kulemguwe, ziap, zorat, “Nâinâ gurumin den ekabân den zem âriap, nâmbutñâ zo lum ândim den nâi birâbap, zâk um dâpñâ tâmbetagobap.”

11 Gurumin den lum ândim Anutugât mâtenan tosanin buñ orot, zo mân ziap. Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Nâi zâk nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândimap, zâk Anutugât mâtenan tosanâ buñ opñâ ândiândi kâtik muyagem ândibap.”

12 Gurumin denân ko nângâm pâlâtânngât mân sâwe. Den nâi itâ sâwe, “Nâi zâk gurumin den lum kwâtâtibapñâ ândiândi muyagibap.”

Yesu zâk nengât opñâ sâknamân kirip.

13 Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“A nagân zângom kwânângâziñgâbi, zen bâliñangât sinji.”

Oi Kristo zâk yatik nengât opñâ bâliñandâ kwâkñan zarip. Bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât suupniñâ meip.

14 Oi zorat hân nâin nâin gokñâ, zen Yesu Kristo sot pâlâtân op Abaramgât mäsobân bagibi. Oi nen Kaapum nengât sinji sâip, zo nângâm pâlâtân sot op minatkat yatâ âsageip.

Sinji âlipkât bet sâwât, zorat den.

15 Bukurâpnâ, a niñan dâpkwap sâbâ. A nâinñâ mumbamñâ bet boi zo kâsâpkum ziñgâbap. Zorat kwâkñan a nâinñâ komñâ den nâi mân sâbap.

16 Anutonâ Abaram den kânñan dukuip, zo Abaram sot kiunñâ zekât sinji sâip. Kiurâp donbep zengât mân sâip. Kânokkât sâip, zâk Kristo.

17 Nâ itâgât op san. Anutu, zâk mârûmñan Abaram sot târotârogât den sâip. Oi bet kendon patâ 430 yatâ âki gurumin den Mosegâren gâip. Gurumin den bet gâip, zorâñ den kândom sâsâñ, zo mân kom gulipkoip. Târotâro den kândom muyageip, zo kâtigem ziap.

18 Anutuñâ Mose gurumin den dukuip, zo tosanij buñ oi sumbemân zâizâiñangât mâtâp muyagei sâi târotâro den zo buñ opap. Ka Anutuñâ siñgi âlipkât bet sâwât den, zo umâlepñangât op Abaram kânñan sâmpindip.

19 Gurumin den Moseñâ sâmpuyageip, zo wangât sâsâñâ? Zo bâliñâziñâ zo mem kabâñan pâmbapkât Kembuñâ sâkurâpniñ sâmpziñgi. Zo zinziñ kâtik zimbapkât buñâ. Abaramgât kiunñâ Anutuñâ mârûm zâkkât den kânñan sâip, zâk muyagei siriksâbapkât sâsâñâ. Gurumin den zo sumbem añâ Anutugâren gâbâ mem Mose bikñan parâwe.

20 Mindumindu a Mose zâk kânokkât buñâ, toren toren zengât. Zâkñâ minduziñgâm kirip. Ka Anutuñâ den Abaram kândom dukuip, zo zikñak dukuip.

Gurumin denñâ a umziñ mân melâñbap.

21 Dap dap sânat? Gurumin denñâ Anutuñâ den Abaram kândom dukuip, zo wâlâp? Yatâ buñâ. Gurumin denñâ a umziñ mân melâñbap. Zo yatâ orotñâ sâi ko gurumin dengât op a tosañiñ buñ orot, zo muyagebap.

22 Bâliñandâ a aksik patâ saaniñgi ândimen. Topniñâ zo yatâ Kembangât ekabân ziap. Oi zorat Yesu Kristo nângâm pâlâtâñ kwapñâ Anutuñâ Abaram den dukuip, zorat bonñâ âlip minat.

Mârûm dumunân ândiwen.

23 Yuda a nen mârûm nângâm pâlâtâñniñ buñ ândeindâ gurumin denñâ saaniñgi dumunân ândeindâ nângâm pâlâtângât den âlipñâ, zo âsageip.

24 Oi zorat gurumin denñâ galem otniñgâm Kristogâren nâmbariñ. Zo Kristogâren nângâm pâlâtâñ kwâkñangâm tosanij buñ upapkât yatâ oip.

25 Nenñgât nângâm pâlâtâñniñangât mâtâp muyagei zoren lânjindâ gurumin dengât dumun zo ânângârip.

26 Oi zen Yesu Kristo nângâm pâlâtâñ kwâkñangâwegât Anutugât nan bârarâp op ândie.

27 Zen too sanjonziñgâne Kristogâren târokwarâwe, zen aksik Kristo sot pâlâtâñ op ândie.

28 Oi zorat Yuda a sot hân nâin gok, a zâizâiñ sot giginâ, a sot ambân, a kâsâpkum nen niñjik niñjik zo mân sâbi. Zen aksik Kristo sot pâlâtâñ opñâ kâmut kânok urâwe.

29 Zen Kristogât siñgi urâwenñâ Abaramgât kiurâp bonñâ op ândie. Oi zorat Anutuñâ mârûm Abaram siñgi den bonñâ dukuip, zorat bonñâ mem ândibi.

4

Anutugât nan bârarâp urâwen.

1 Itâ sa nângânek. Katep mâik nâi ibânâ moi bet boi zo zâkkât siñgi oi dâñ mân galem upap. Zo kanpitâ yatâ ândibap.

2 Oi zâkkât torerâpñandâ zâkkât bet sâwât zo galemgum ândine lâmbatñâ ibânandâ narâk sâip, zo oi galem upap.

3 Kristogât siñgi a ândien, nenñgâren zo yatik ziap. Mârûmñan umniñan katep yatâ oi hângât kut nâi nâi zorat kore op ândiwen.

4 Oi bet narâkñâ sâsâñâ zo mâte oi Anutuñâ nanñâ sângongoi ambân sigan nâigâren gem gâi kâmbonñâ opñâ meip. Zâkñâ âsagemñâ Mosegât gurumin den lum kore op ândeip.

5 Zo ko nen gurumin dengât dumunân gâbâ olañniñgâbapkât yatâ oip. Nen Anutugât nan bârarâp utnatkât yatâ oip.

6 Oi nen Anutugât nan bârarâpñâ uengât Anutu nanñangât Kaapumñâ umniñan sângongui gei Anutu itâ sâmpkonsâmap, “Aboñ, Ibânâ âlipñâ.”

7 Zorat nen kore a buñâ, narâpñâ ândimen. Oi nanñâ ândimñâ Anutu umâlepñangât bet sâwât mariñâ op ândinat.

Kut nâi nâi bon buñ kândâtkuwe, zo mân mâte utnat,

⁸ Zen mârumņan Anutu mân nângâņangâm ândim lopio sot kut nâi nâi yennâ, zengât kore op ândiwe.

⁹ Narâk ziren ko Anutuņâ ziņģit buku otziņģi zengoot zâk ekņâ topņâ nâņģe. Yatâ opņâ wangât sâkurâpziņģangât pat siņģi mem ândiwe, zo dum mâte otziņģânâ kore otziņģânâ ue.

¹⁰ Zen kendon top top zorat nâņģâne bonņâ oi tapme.

¹¹ Zorat nepnandâ zengâren tuuga bon buņ opapkât nâņģâm kwâkâ opman.

Galata a ziņ Paulo birâņangânâ urâwe.

¹² Bukurâpnâ, nâ dâzâņģua nâņģâne. Nâ zengât tobat yatâ orâwan. Zorat ko zengoot nâgât tobat yatâ upi. Zen sot ândia bâliņâ mân otniwe.

¹³ Zen nâņģâme. Nâ mârum kamân nâin âibam ua mâsek otnigi birâm zen sot tap den siņģi âlipņâ dâzâņģom ândiwan.

¹⁴ Nâ mâsek patâ op ândia zen âkonņâ buņ on galem otniwe. Oi mân nikne bâliņ oip. Buņâ. Zen niknetâ Anutugât sumbem a yatâ orâwan. Opoņ, niknetâ Yesu Kristo yatâ ua galem otniwe.

¹⁵ Oi narâk zoren sâtâre urâwe, zo dap op buņ uap? Zen mârum sinziņ keetņâ sâmbum nâ ninam urâwe. Zo yatâ tânnonam urâwe. Zo perâkņak nâņģâmņâ san.

¹⁶ Narâk ziren ko dap dap yatâ den bonņâ dâzâņģua niknetâ kâsaziņ yatâ uan?

¹⁷ A nâmbutņandâ den kelâkņoot sâme. Ziņâ zen kândâtnom zengât a upigât yatâ sâme. Zen den kelâk sâsâņâ zo âlipņangât buņâ.

¹⁸ Kut nâi âlipņangât den kelâk sâsâņâ, zorâņ âlipņâ. Zo zengâren ga ândiayâk buņâ, zâmbamņâ aria utne âlip upap.

¹⁹ Murarâpnâ, nâ zengât op sâknam op tâpman. Oi zorik nâņģâm Kristogât tobat zengâren muyagibapkât sâknam zo nâņģâm zâibat.

²⁰ Nâ zengât nâņģâmņâ zengâren gamņâ den dâzâņģobatkât otnigap. Nâ zengât op nâņģâm kwâkâ uan.

Sera sot Haga nanzatzikņâ topzikņâ, zikņik zikņik.

²¹ Den nâi mâsikâziņģa dâtonek. Gurumin dengât kore utnat sâme, zen zorat ekap sâlâpkum nâņģâme mo buņâ.

²² Zoren itâ kulemguwe. Abaramgât nanzatņâ âsagiwet. Nâigât kutņâ Ismael. Zâk kore ambân zâkkâren gâbâ âsageip. Nâi ko kutņâ Isaka. Zâk zikņâ âmbinņandâ meip.

²³ Oi kore ambânņâ meip, zo ko yennâ muyageip. Ambinņandâ meip, zo Anutuņâ den kânņan sâip, zo kâtigei âsageip.

²⁴ Oi den zorat torenņâ itâ ziap. Ambân zagât zo siņģi âlip târotâro zagât, zorat dâp urâwet. Anutuņâ Sinai bâkņan târotâro nâigât den Mose dukuip. Târotâro zorat arâpņâ zen kore a ambân urâwe, zorat dâp Haganâ oip.

²⁵ Haga zâk Sinai bakņâ Arabia hânân taap, zorat dâpkwap san. Oi Yerusalem mâirâp sot Sinai bakņâ, zen dâpziņ kânok ue. Zen kore a ambânâk ue. Zen Mosegât gurumin den zo kore kwap ândime.

²⁶ Oi Yerusalem kamân uņakņâ u sumbemân taap, zâk Sera yatâ kore buņ. Oi kamân zorâņâ mamniņ uap. Yesugât kâmut ândimen, nen Yerusalem uņakņâ sumbemân taap, zorat kâmut.

²⁷ Kembangât ekabân Yerusalem kamân sâņģiņâ sot uņakņâ marirâp, zengât den nâi itâ ziap,

“Ambân kâpin, katep mân mim- iņâ, gâ umâlep nâņģâ. Katep âsaâsagiņangât sâknam mân nâņģâmat, gâ sâtâre ot. Ambân apņâ buņâ, zâk katep doņbep minziņģap. Ambân apņoot, zâk murarâ bituk minziņģap.”

²⁸ Bukurâpnâ, Anutuņâ den kânņan sâip, zorat bonņâ nen nan bârarâp urâwen. Oi zorat dâp Isaka âsageip.

²⁹ Mârum katep yennâ âsageip, Ismael, zâkņâ nâi Kaapungât sâtkât âsageip, Isaka, zâk kâsa miņangip. Narâk ziren zo yatik ziap. Mosegât gurumin den kore ândime, ziņ Kristogât kâmut nen kâsa ot- niņģâme.

³⁰ Oi Kembangât ekabân den dap yatâ ziap? Den nâi itâ ziap, “Kore ambân sot nanņâ molizikâna âibabot. Kore ambângât nanņandâ bet boi zi mân galem

upap. Ziknâ ambinngât nanngandâ bet boi zo galem upap.”

³¹ Bukurâpnâ, Kristogât a nen kore ambângât kiun buņ. Nen ambinngât kiurâp uen. Zorat op ko Anutugât nan bârarâp op ândien.

5

Olaņningipkât dumunân mân zâinat.

¹ Nen dumun buņ ândinatkat Kristonâ olaņningip. Zorat a nâmbutngandâ saaningânam sâne mân nângânat.

² Nâ Paulo itâ dâzângua nângânek. A nâmbutngandâ itâ sâme, “Anutugât mâtenan tosazij buņ upigât Mosegât den lum ândibi.” Yatâ sâne nângâzingâne kwabâ kwatzingâne ko Kristogât nep zo zengâren bon buņ upap. Wangât, zen singi âlipkât mâtâp birâwe upap, zorat.

³ Dum dâzângua nângânek. Nâi zâk kwabâ kwâkngâbi, zâk gurumin den pisuk lum kwâtâtem ândibapkât sâsâņ. Ka zâk dap yatâ lum kwâtâtibap?

⁴ Den kâtik lum ândim tosanij buņ utnat sâme, zen Kristo sot târotâro urâwe, zo mânângâtse. Oi Anutugâren gâbâ tânzângożângoņandâ, zo zengâren bon buņ uap.

⁵ Nen ko Kaapumņâ diiningi Yesu Kristo nângâm pâlâtâņ kwâkngângâm um bâbâlaņ op Anutu mâtenan tosanij buņ kinatkât mambât ândimen.

⁶ Nen Yesu Kristo sot pâlâtâņ opņâ itâ nângâmen, “Kwabâ zângożângoņ sot daanoot ândiândij, zo bon buņâ uap. Kembugâren nângâm pâlâtâņ kwâkngângâm ândiândij sot buku orotņâ, zorâņ bonņâ uabot.”

Sâm gulip a, zengât den.

⁷ Zen singi âlipkât mâtâp topkwap âlip lânâwe. Zoren âinetâ ko nâiņâ pâke pâi den bonngât mâtâp walâwe? Wannâ um gulip kwatzingi mâtâp zo bire?

⁸ Anutunâ diizingipņâ zen yatâ upigât mân sâip.

⁹ Bâu usiņandâ âbângum sirogân giari aksik kâlak op nanngâp.

¹⁰ Nâ itâ nângan. Kembuņâ diizingi nângânângâziņâ nâgât yatâ upap. Oi anâ

um gulip kwatzingâmap, zâk Kembugâren gâbâ hâuņâ mimbap.

¹¹ Bukurâpnâ, nâ zen kwabâ kwatzingâbigât dâzângoman sâi dap op kâsa otnibe. Nâ yâtâ dâzângoman sâi ko poru nakkât singi zo nângâne mân bâliņ opap.

¹² A um gulip kwatzingânam kwabâ kwatzingâbigât sâme, zengât itâ nângâman. Zen ziiņ sâkziņ kâriangânetâ sâi dâp opap.

Dumunniņ buņ ândim laņ gulip mân utnat.

¹³ Bukurâpnâ, zen dumun buņ ândibigât Anutunâ diizingip. Oi nen dumun buņ ândien sâm um sâkkât âkņâle bâliņâ zo mân lum ândibi. Umziņandâ gâsâyagom kore orangâm ândibi.

¹⁴ Den kâtikngât kombâņâ, zo itâ, “Gâ gikngât otgimap, zo yatik a torenņâ zengât otgigi betziņan mem ândiban.”

¹⁵ Zen ko sâtziņandâ ziyangâm agom buņ upegât girem dâzânguan.

Laņ gulip ândiândij, zorat bonņâ sot Kaapum wâratkum ândiândij, zorat bonņâ.

¹⁶ Sa nângânek. Zen Kaapum wâratkum zâkkât imbanan kâtigem ândibi. Oi um sâkkât âkņâle, zo mân upi.

¹⁷ Um sâkkât âkņâleņâ Kaapum komap. Oi zet zo kâsa kâsa oitâ zen kut nâi utnam upme, zo mân bâbâlaņ opmap.

¹⁸ Zen Kaapum wâratkune diizingi Mosegât den kâtikngandâ mân saazingâp.

¹⁹ Um sâkkât âkņâle nep tik mân ziap. Zo itâ muyagemap. Laņ ândiândij, bukuņngât ambân laņ mimiņ, anunziņ buņ laņ orot.

²⁰ Lopio hurat kwâkwat, kware suņâ, kâsa kâsa, sârek den, um kâlak den, kuk sunguruk, a zikngât nâņgi zâizâiņ, um kâsâp op kâsâpagoagoņ.

²¹ A nâigât kut nâi nâi âkņâle op laņ mimiņ, too kâtik nem um gulip orotņâ, sii nalem nemņik ândiândij sot kut nâi nâi nâmbutņâ. Zorat mârur dâzângowan, oi zi dum dâzânguan. Anâ bâliņâ zo upiņâ Anutugât um topņan mân ândibi.

22 Ka Kaapumñâ umziñan ândei wâratkum ândime, zo zengâren bonñâ itâ muyagemap. Umñâ gâsâzângomap, sâtâre, um lumbe, um sânduk, buku op ândiândiñ, den luluj,

23 Um diigi gei ândiândiñ, umñâ kendon ândiândiñâ. Kaapum den wâratkum ândine bonñâ zo zengâren muyagem zim-bap. Gurumin denân kut ñâi ñâi âlipñâ zo mân utnatkât den ñâi mân ziap.

24 Oi a ambân Yesu Kristogât siñgi ândime, zen ândiândi sâñgiñâ sot um sâkkât âkñâle bâliñâ zo buñ upapkât poru nagân kune kinzap.

25 Kaapumñâ ândiândi niñgi ândimengât Kaapumgât holi wâratkum zâkkât im-bañan kâtigem ândinat.

26 Sâkñâ zâizâiñ mân utnat. A torenñâ mân mem gei kwatziñgânat. A ñâigât kut ñâi ñâi lañ âkñâle mân utnat.

6

1 Bukurâpnâ, a ñâiñâ tosa muyagei zen Kaapum wâratkum ândime, zen um sânduk okñangâm sâmb kubikñangâbi. Oi gikâ mâsimâsikâyân loribatkat gasâgâ kârâm ândiban.

2 Kut ñâi ñâi yâmbâtñâ zo berân miangâbi. Zo yatâ op Kristogât den kâtik zo lum ândibi.

3 Ñâi zâk kut ñâi bonñâ zo mân opñâ zikñangât nâñgi zâizâiñ opmap, a yatâ zo umñâ kâitkuap sâsân.

4 Zorat zâk zikñangât ândi mâmannâ ek nângâm kubikpap. Yatâ opñâ a torenñâ mân mem ge kwatziñgâbap.

5 Nepkât yâmbât kâsâpkukuj zo a mar-ñâ dâp lum kinbi.

6 Den siñgi âlip kwâkâm ziñgâme, a zo ziñ betziñan mem kut ñâi ñâi kâsâpkum ziñgâbi.

Ñâran orot mâmeniñangât bonñâ minat.

7 Gâ um gulip mân upan. Dap yatâ op Anutu kâitkuban? Anâ Anutu kâit kunatkât dâp buñâ. Anâ kut ñâi ñâi kârâm kâmitnat, zorat bonñâ yatik minat.

8 Ñâi zâk um sâkkât âkñâle bâliñâ, zo-rat nepñâ tuubap, zâk yatik um sâkkât âkñâle bâliñâ, zorat bonñâ tâmbetagoagon muyagibap. Ka ñâi zâk Kaapumgât

nep tuubap, zâk yatik Kaapumgât bonñâ ândiândi kâtikñâ muyagibap.

9 Kut ñâi ñâi âlipñâ tuum ma ko âkon mân utnat. Nen mân lorem nep yatâ tuunarân bet sumbemân nep zorat bonñâ muyaginat.

10 Zorat itâ sa nângânek. Mâtâp muyagei a eluj patâ kut ñâi ñâi âlipñâ otziñgânat. Den siñgi âlip zo lum Yesugât kâmut zo kut ñâi ñâi mem zâi pam otziñgânat.

Girem sot mâsop den.

11 Zen kulem zi iknek. Den nâmbutñâ zo yen sa bukunâ ñâi kulemguap. Ka âkââkân zi Paulo ninak bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi kulemgum ziñgan.

12 A nâmbutñandâ zen kwabâyagobigât sâme. A zo, zen sâkñandik den siñgi âlip ziap. Zen Kristo poru nagân sâknam nângâm moip, zorat den siñgi sâne a ziñ sâknam ziñgâbegât yatâ upme.

13 A zo, zen zâizâiñ op zengât a patâ utnatkât mâtâp urâwe. A kwabâ agowe, zen den kâtik mân lum kwâtâttime.

14 Nâ ko kut ñâi ñâi yenñangât buñâ, Kembuniñâ Yesu Kristo, zâk nenñat op poru nagân sâknam nângâm moip, zorarâk nângâm sâtâre op ândiman. Yesu zâk nenñat op poru nagân moip, zorat opñâ hângât kut ñâi ñâi eksa yenñâ opmap. Oi hân a um kâtik ândime, zen kândâtnom mân nângânângâ upme.

15 Kwabâ agom ândiândiñ mo yen ândiândiñ, zorân bon buñâ. Yesu sot pâlâtân op ândiândi unakñâ, zorân bonñâ.

16 A den zi lum ândime, zen Anutugâren gâbâ um lumbeñâ sot tânzângozângonñâ zim-bap. Anutugât kâmut zengâren zim-bap.

17 Bet anâ sâknam mân nibigât otnigap. Wangât, nâ Yesu Kristogât op sâknam nep tuum gâwan. Oi a ziñ nonetâ gut dârâbut sâknan donbep ziap, zorat.

18 Bukurâpnâ, Kembuniñâ Yesu Kristogâren gâbâ um lumbeñâ umziñan zem zim-bap. Zo perâkñak.

Zo yatik.

Epeso zengât ekap Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop den.

¹ Paulo nâ Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo orâwannâ Epeso kamânân Yesu Kristogât kâmut nângâm pâlâtân kwâkņangâm kâtigem ândime, zengât ekap zi kulemgum zingān.

² Ibâniņ Anutu sot Kembuniņ Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzâņgozâņgoņ sot um lumbe zengâren zimbap.

Anutuņâ mâruman sumbengât sinġi kwatningip.

³ Kembuniņâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâ Anutu, zâkņâ sumbemân gâbâ sinġi âlipkât mâsop topņâ topņâ Kristogât opņâ ningip. Zorat nen sâm âlip kwâkņangânat.

⁴ Zâk mâruman hân mân muyageibân nen zâkkât mâtenjan um hâlâlu sot tosanin buņ kinatkât Kristogât sinġi kwatningip.

⁵ Zâkņâ umņâ gâsânâņgomņâ kânņan nâņgi zeipkât Yesu Kristogât opņâ nan bârarâp utnatkât sâm kâtigem ningip.

⁶ Zikņâ nanņangât opņâ tânzâņgozâņgoņâ sâņgân buņ ningipkât sâm sâtâre okņangânat.

Yesugât gilâmmandâ sâņgânniņ meip.

⁷ Nanņâ Yesu, zâkkât gilâmmandâ sâņgânniņ meipkât tosanin gulipkukun muyageip. Anutugâren gâbâ tânzâņgozâņgoņ, zorat nâņgindâ imbanâ opmap.

⁸ Zâkņâ imbanâ patâ tânnâņgoip. Tânnâņgom nâņgânâņgâ bonņâ sot top nâņgânâņgâņâ ningip.

⁹ Oi zikņik den kânņan nâņgi âlip oi itâ mem kwânâņgip. Zo itâ sâm muyageip. Den zo itâ,

¹⁰ “Narâkņâ nâņgâwan, zo gâtâm mâte oi Kristonâ a sot kut nâi nâi hânân sot sumbemân zo mâpotzingâmņâ kâukziņ sot patâziņâ upap.”

¹¹ Anutuņâ kut nâi nâi aksik umņangârâk sâm kâtigem muyagezingâmap, zâk mâruman ningit nângâm Kristogât opņâ nen zâkkât a ambân gakârâpņâ utnatkât sâip. Oi nen sinġi âlipkât bonņâ minatkât sâip.

¹² Zorat op kândom Kristogâren nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândimen, nen Anutu sâm sâtâre okņangâm ândinat.

¹³ Zen yatigâk zâk sot pâlâtân urâwe. Zen den bonņâ nângâne zorâņâ kubikzingi Yesugâren nângâm pâlâtân kwâkņangâne Anutuņâ undipņâ Tirik Kaapum zingip. Anutuņâ Tirik Kaapum ningâbapkât mârum sâm kâtigeip.

¹⁴ Sumbemân zarindâ kut nâi nâi ningâbap, zorat undipniņâ Kaapum ningip. Anutu kutsinġiņangât sâtâre patâ muyagibapkât zâkkât arâpņâ nenġâren Kaapumņâ kubikkubik nep zo tuum nanġâbap.

Sinġi âlip zengâren zimbapkât Paulonâ ninâu sâip.

¹⁵ Zen Kembu Yesu nângâm pâlâtân kwâkņangâm Kembugât sinġi a buku otzingâme, zorat den sinġi nâņgâwan.

¹⁶ Zorat nâ zengât op narâk dâp nâņgâmņâ Kembugâren sâiwap sâm, sâm âlip kwâkņangâman.

¹⁷ Kembuņâ gâsuzingipkât yatâ opman. Oi narâk dâp zengât op ninâu itâ sâm dukuman.

Kembuniņâ Yesu Kristo, zâkkât Anutu, Ibâ, âsakņâ neule mariņâ, zâkņâ Kaapum zingi zorâņâ nâņgânâņgâ zingâm Kembugât topņâ sâm muyagei nâņgâm biranġi.

¹⁸ Oi umziņ ânâņgâri Kembuņâ gâsuzingâm sumbengât sinġi kwatzingip, zorat nâņgâm, nâņgâm kwâtâtibi. Oi Kembugât arâpņâ zen sumbemân kut nâi nâi âsakņâ neulenoot zingâbap, zorat nâņgâne bon upap.

¹⁹ Oi nâņgâm pâlâtânriņoot, nenġâren imbanâ patâ zorâņâ nep tuumap, zorat topņâ nâņgâbi.

²⁰ Imbanâ zorat bonņâ igâwe. Zorâņâ Kristo mumujan gâbâ mâņgim diim sumbemân zâim Anutugât âsanņâ bongen pâip.

21 Oi a kutâ sot sumbem a, a top top imbanâziñoot zengât a kâukziñâ pâipkât hânân sot sumbemân kotsiñgi ziap, zorânâ koi giap. Narâk zirenâk buñâ. Zo yatâ zem zâimâmbap.

22 Anutuñâ a sot kut nâi nâi aksik Kristogât ombenjan zâmbamñâ kâukziñ up-apkât sâmbâm kâmut gakârâp nengât kembuniñ kwânângip.

23 Zâkkât kâmut zo kiñ bikñâ oindâ giniñgâm nengât kâukniñ op ândiap. A sot kut nâi nâi dâpniñanâk niñgi meindâ dâp op âimap.

2

Mârumñan lan gulip ândiwen.

1 Zen mârum bâliñ top top opñâ um mumuñâ op ândiwe. Ka Kristonâ mumuñan gâbâ mângiziñgi ândie.

2 Mârum zen hân a zengât mâtâp lân ândim âi wâke zengât a kutâ, Satañ, zâkkât sât lum ândiwe. Narâk ziren zâknâ siñgi âlip den ku a mam otziñgi ândie.

3 Nen mârum zengât tobat yatâ op ândim sâkkât sot um nângânângâniñangât den lum ândim a nâmbut yatâ Anutugât kukñangât bonñâ muyaginatkat siñgi op ândiwen.

Anutuñâ mânginiñgâmñâ sumbemgât siñgi sâip.

4 Yatâ op ândiwen. Ka Anutu zâk umñâ gâsum birañniñgipkât buku otñingip.

5 Bâliñâniñangât op um mumuñâ op ândiwen, nen Kristo sot mânginiñgip. (Zen nânge. Umâlepñangât op kubikniñgip.)

6 Zâk Yesu Kristo sot mânginiñgâm zâk sot ârândân a kuta tâtarân tâtnatkât sumbemân nâmbarip.

7 Itâ muyagibapkât oip. Tânzângozângoñangât gom sambe, zo Yesu Kristo umâlepñangât op mâtâlpâknem niñgâbap.

8 Zen nânge. Zâk tânzân gomñâ nângâm pâlatânziñangât op kubikziñgip. Zo ziñangât buñâ. Anutu umâlipñangât op sângân buñ yatâ otziñgip.

9 Nep nâi tuuwegât yatâ otziñgâbap, zo buñâ. Zorat a nâiñâ sâknâ mem zari mân dâp upap.

10 Nen Anutugât bikñan gok. Zâk Yesu Kristogâren muyageniñgip. Oi mâtâp âlipñangât nep tuum ândinatkat Anutuñâ sâmbâm niñgip. Mâtâp zo mârum kubigipkât zoren lân ândinat.

Barin gokñandâ kamânân gawe.

11 Mârumñan um kâtik ândiwe, zorat nângâm ândibi. Zen Yuda a buñâ, kamân nâin gokñâ. Oi Yuda a ziñâ kwabâ kwarangâmñâ ândiwenâ kwabâ ulin sâmbâm dâzân gomarâwe.

12 Narâk zoren Kristo buñ ândiwe. Oi Isirae a zen Anutugât kâmut ândine zen kwande ândiwe. Isirae a zen Anutu sot târotâro opñâ zâkkât siñgi den mem ândine, zen Anutu kârum bet bâsañ ândiwe.

13 Narâk ziren ko zen barin ândiwenâ Yesu Kristogâren târokwap Kristo gilâmñangât op kamânân ândie.

Yesuñâ kâsa koi gei um kânok urâwen.

14 Yesu zikñak lumbenâniñ ândimap. Zâk a nakñâ zagât osetniñan kâsa op pâke kâtik zeip, zo kândañâ Isirae a sot hân nâin nâin gok minduniñgi kâmut kânok urâwen.

15 Zâknâ Yuda nengât pâke den zeip, zo tâmbetnângobapkât imbanâ zemñangip, zo koi geip. Oi a kâmut zagât nekât kinkin gebagân kâmut uñakñâ kânok zâk zikñak muyagem kin lumbenâ muyageip.

16 Zâk poru nagân moibân a nakñâ zagât zo bonñâ kânokgâk mâpotniñgâm Anutu sot buku utnatkat kâsa koi geip.

17 Oi zâk gamñâ barin ândiwe sot kamânân ândiwen, nen lumbenangât siñgi den dâtnân goi nângâwen.

18 Oi nen aksik zâk sot pâlatân urâwengât Kaapum kânok mem Ibâ mâte okñangâmen.

nên Kembangât namâ yatâ utnat.

19 Zorat op narâk ziren zen kwande mân ândie. Zen Kembangât siñgi a nâmbutñâ zen sot Anutugât kamân mariñ op Anutugât kâmut opñâ zâkkât namâ op ândie.

20 Namâ zorat tandâ Aposolo sot Propete. Ziñâ laniñgâne ândien. Ka Yesu Kristo ko kunkunniñ uap.

21 Zâkkâren anâ anâ târokwâindâ Kembangât hâlâlu namâ muyagem zâimap.

²² Kaapumñâ Epeso kamânân ândie, zen yatik târokwatziñgi Anutugât namâ ue.

3

Kembunâ den tikñâ zeip, zo Paulo sâm muyagem pindip.

¹ Zorat opñâ Paulo nâ Yesu Kristogât tâk namâ a op ândian. Nâ hân nâin gok zengâren siñgi âlip nep tuum ândimangât tâk namin nâbane ândian.

² Zen nâgât siñgi nângâwe. Anutu tânzângoziñgoñgât op zengâren siñgi âlip nep tuubatkât sâm nigip.

³ Sâm nimñâ tik den sâm muyagem nigip. Den zorat pârñkânok kulemguan.

⁴ Kristogât den tikñâ zeip, zo ek nângâman. Zen den zi sâlâpkumñâ nâgât yatâ nângâbi.

⁵ Den tik zeip, zo a mârûm ândiwe, zengâren mân sâm muyageip. Narâk ziren ko tirik Aposolo sot Propete nengâren Kaapumñâ sâm muyageip.

⁶ Den tik zeip, zo itâ. A hân nâin nâin gokñâ, zen siñgi âlip nângâmñâ lum Yuda a nen sot kâmut kânok op Yesu Kristogât op siñgi den zorat bonñâ ârândân minat.

⁷ Oi siñgi âlip zorat kore a ândibatkât Anutuñâ umâlepñangât imbanñâ patâ nigip.

Den tikñangât bonñâ Yesuñâ muyageip.

⁸ Nâ Kembugât siñgi a nâmbutñâ ombeziñan a giginñâ op ândiman. Ka lan Kristogâren umgât gom sambe mân igikñâ ziap, zorat den a hân nâin gokñâ sâm muyagem ziñgâbatkât Kembunâ sâm nigip.

⁹ Anutuñâ a sot kut nâi nâi muyageniñgipñâ den tik pâi zeip, zo narâkñâ narâkñâ mân sâm muyagem ândeip. Ka narâk ziren Anutuñâ zo sâm muyagemñâ den zorat bonñâ sâm muyagem zen sot a nâmbutñâ aksik patâ dâzângobatkât sâip.

¹⁰ Narâk ziren Anutuñâ kâmut gakârâpñâ nengâren nângânangânñâ bonñâ mâbâlakñei kulem top topñâ muyagei sumbem a sot a imbanâziñoot sumbemân ândie, zen ek nângâbi.

¹¹ Anutu zâk mârûm hân mân muyageibân den sâm kâtigeip, zorat

bonñâ Kembuninñâ Yesu Kristo sângongoi gem muyageip.

¹² Oi zâkñâ mâtâp mem niñgi nângâm pâlatân kwap kençât buñ Anutu mâte okñangâmen.

¹³ Zorat nâ itâ dâzângua nângânek. Nâ zengât op sâknam kwâkñan ândia umziñ mân yâmbâribap. Buñâ. Zen zorat nângânetâ âlip upap.

Paulo zâk Epeso a zengât op ninâu sâip.

¹⁴⁻¹⁵ Zorat op ko sumbemân sot hânân a kâmut ândien, niñâ Ibâ bonñâ, zâkkâren pindiñsâm zengât op ninâu itâ sâman.

¹⁶ Anutu zâk sâi Kaapumñâ umgât gom sambe imbanñâ muyagem ziñgi umziñ lâmbat kâtigibap.

¹⁷ Oi Kristo nângâm pâlatân kwâkñangâne umziñan tâtat mâme upap. Nak ândânandâ hânân gei kinmap, zen zo yatâ buku orotñâ, zo gâsum kâtigem kinbi.

¹⁸ Oi zen Kembugât siñgi a nâmbutñâ zen sot ârândân Kristo zâk umñâ gâsâzângomap, zorat toren toren mâpot nângâm kwâtâtibi.

¹⁹ Oi Kristo umñâ gâsâzângomap, zorânñâ a nângânangâziñ walâmap, zo lan nângâm biranñbi. Oi Anutugâren umgât gom sambe piksâm ziap, zorânñâ zengâren âi piksâbap. Nâ zengât op yatâ ninâu sâman.

Sâtâre den.

²⁰ Imbanâñoot nengâren nep tuumap, zâk Anutu. Kut nâi nâi zorat nângâm ninâu sâmen, zorigâk buñâ. Kut nâi nâi walâwalân upapkât kâwali tâkñangap. Zorânñ ninâu sot nângânangâninñ walâmap.

²¹ Zâkkât op Yesu Kristogâren sot kâmurân sâtârenñâ narâkñâ narâkñâ zem zâimâmbap. Perâkñak.

4

Kaapumñâ minduniñgi kâmut kânok urâwen.

¹ Nâ Kembugât nep tuum ândia gâsunim tâk namin nâbanetâ tap ekap zi kulemgum ziñgan. Zorat zen itâ nângânek. Kembunâ gâsâzângomñâ târârak ândibigât sâm ziñgip, zorat dâbâk ândibi.

² Giginñâ sot um sânduk ândim buku orangâm hâuñangât den mân sâbi.

³ Oi Kaapum zâk lumbenangât tâknâ mâpotzingâm saazingip, zo mânangâtpegât galem orangâm ândibi.

⁴ Zen kâmut kânok. Kaapum kânok. Sumbem kânokkât sinji, zorat sinji kwatzingâm diizingip.

⁵ Kembu kânok. Nângâm pâlâtân kânok. Too sanjon kânok.

⁶ Anutu zâk Ibâniñ kânok. Zâk aksik patâ walâniñgâm kembuniñâ op ândiap. Oi um dâp imbanjâ niñgâm um dâp tâtat mâme opmap.

Kembujâ sinji âlip nepkât a top top nâambarip.

⁷ Kristo zâk nep sâm niñgip dâp imbanjâ niñgâmap.

⁸ Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ kulemguwe, ziap,

“Zâk u sumbemân zarip, narâk zoren tâk namâ a donbep diizingâm zarip. Oi a umgât gom sambe sot imbanjâ zingip.”

⁹ Yesu zâk u zarip, zo yen mân sâwe. Zâk hânân sot âmbi hân ombenjan geip. Zâk hânân geibân gâbâ âburem zarip.

¹⁰ Zâk geip, zâknagâk sumbemñâ sumbemñâ walâm zarip. Zâk sumbem sot hân piksâm ândibapkât zarip.

¹¹ Oi zâknagâk a nep sot imbanjâ zingip, zo itâ. A nâmbutñâ Aposologât nep sâm zingip. Nâmbutñâ Propete zâambarip. A nâmbutñâ sinji âlip mem hân nâin âiâinangât sâip. Nâmbutñâ kâmut zengât galem a. Nâmbutñâ sinji âlip kwâkâm zingâ a.

¹² Zo zâkkât sinji a gakârâpnâ mem kubikzingâm ândinatkat sâip. Kore nep zo tuugindâ Kristogât ken bet sot bonñâ lâmbatpapkât a yatâ zo nâambarip.

Sinji âlibân mân lorinat.

¹³ Zo yatâ op sinji âlip topñâ sot Anutu nanjangât topñâ nângâm kwâtâtem um kânok utnat. Sinji âlibân ândim lâmbatnatkât sâip. Lâmbatñâ Kristogât tobat yatâ op ândinat.

¹⁴ Nen katep maik yatâ mân op ândinat. Wangât, Sarâ a zinj um gulip kwatniñgânâmap, zorat. Sarâziñandâ pibâ

yatâ mân mem kâbakñeniñgi kâtigem kinat.

¹⁵ Itâ op ândinat. Nen umniñandâ a gâsâzângom den bonñigâk dâzângonot. Yatâ op ândeindâ mâtâp zo mo zo tirâpnânñgoi zoren ândim kâukniñ Kristo, zâkkâren târokwap kin lâmbatnat.

¹⁶ Zâkkâren târokwaîndâ sânamniñandâ sipapagoi sâkniñ kânok opmap. Oi torerâpnâ opñâ imbanjâ zemniñgap sot nep sâm niñgip dâp nep tuumñâ umñâ gâsâyagom sâk kânok lâmbatnat.

Kwakmak mân ândinat.

¹⁷ Kembugât op tâk namin nâbarâwe, nâ den nâi dâzângobâ. Um kâtik a, zen nângânângâziñ kut nâi nâi yenñan pane zemap. Zen ko zengât tobat yatâ mân upi.

¹⁸ Um kâtik a, zengât um nângânângâziñ nâtâtik oip. Um kâtik op Anutugât ândiândi kândâtkum ândiwe.

¹⁹ Oi um nângânângâziñ buñ sii nalem lañ nemñâ âknâle sot bâliñ top top âkon buñ upme.

²⁰ Epeso a, zen ândiândi yatâ ândibigât mân kwâkâm zingâwen. Kristogât topñâ sâm dâzângom ândiwen.

²¹ Den topñâ kwâkâm zingâwen oi ko Yesugâren den bon ziap, zo nângâwe.

²² Zen ândiândi sângiñâ kândâtkum umziñâ sângiñâ âknâle sarâ zoren tâmbetkume, zo lândim pambi.

²³ Oi Kaapum nângânangânâne umziñ mângei unakñâ upi.

²⁴ Oi ândiândi unakñâ mem ândibi, zo Anutugât tobat yatâ opñâ târârak sot hâlâlu muyageip.

Bâliñâ top top birânat.

²⁵ Zorat zen sarâ birâm den bonñigâk sâm âragubi. Nen buku kânok ândien, zorat op yatâ utnat.

²⁶ Kugân bâliñ mân upan. Kuk den mân mem ândina mirâsiñ geibap.

²⁷ Satangât tirek mân kwâpan.

²⁸ Mârum kâmbu opmarâwe, zen birâm betñâ nep tuum kât nalem muyagemñâ a kanpitâ âlip tânzângobi.

²⁹ Den bâliñâ lâuziñan gâbâ mân gibap. Den âlipniñgâk tânagom sânetâ zorânjâ a tânzângom umziñ kelikpap.

³⁰ Anutugât Tirik Kaapumñâ umbâlâ opapkât dijâ mân birâbi. Anutugât tirik Kaapum, zo zengâren undip pâip, ziap. Gâsuzingâbapkât narâknâ mâte oi Anutunâ zo ekñâ gâsuzingâbap.

³¹ Kâsa den, um kâlak, umân pâpan den, den sârek, kuk den sot kut nâi nâi sumunñâ zo zengât osetziñan mân zim-bap.

³² Zen buku opñâ âlip orangâm tosa birâm ândibi. Anutu zâk yatik Kristogât op tosazij birip.

5

Bâliñâ kândâtkom ândinat.

¹ Zen nan bârarâpñâ op ândie, zorat Anutunâ opmap, yatik op ândibi.

² Oi buku op umziñâ gâsâyagom ândibi. Kristo zâk yatik buku otningâm nengât opñâ ândiândiñâ birip. Zo Anutunâ egi âlip yatâ oip. Kembugât siñgi nalem une sei nâñgi âlip opmâip, zo yatâ.

³ Lañ mâman sot kut nâi bâliñâ, mân orotñâ sot a nâigât kut nâi nâi zorat âknâle op lañ mimiñ, zorat tâtâlek den zo mân sâbi.

⁴ Den anunñoot, den lañ sâsañâ den gân yatâ sâroken zo sâne bâliñ upap. Sâiwap den sot sâm âlip den sâne dâp upap.

⁵ Zen itâ nângânek. Lañ mâman a, den sumunñâ sâme. A nâmbut zengât kut nâi nâi âknâle op lañ mime. A yatâ zo, zen Kristo, Anutu umzik topñan tâtatñâ zo kârubi. A nâmbutñâ zengât kut nâi nâi zorat âknâle op lañ upme, zen a zij lopio hurat kwapme yatâ Anutu kândâtkom umziñ hângât kut nâi nâi zoren pane zemap.

Tik kut nâi nâi anunñoot mân utnat.

⁶ Kâitzângom sarâ den dâzângone nângâne bonñâ mân upap. Bâliñâ top top zorat Anutu kukñangât bonñâ zo den ku a zengâren muyagibap.

⁷⁻⁸ Zoren zen mân betziñan mimbi. Zen mârumñan nâtatik sot ândiwe. Zi ko Kembugâren gam âsakñâ op ândie. Zorat âsakñangât kiurâp op zâkkât tobat op ândibi.

⁹ Âsakñangât bonñâ muyagemap, zo itâ. Umâlip ândiândi sot târârâk ândiândi sot perâknak den sâsân.

¹⁰ Kut zo mo zo utnam Kembunâ nâñgi âlip upap mo bunâ, zen zorat nângâm sâlâpkum ikpi.

¹¹ Nâmbutñâ nâtatikkât kut nâi nâi utne mân betziñan mimbi. Bunâ. Bâliñâziñâ sâm kâknan kwatziñgâbi.

¹² Um kâtik zen kut nâi nâi tik upme, zo ekap ziren mân sâm muyagian. Zo sâm muyagia sâi ko anunñoot opap.

¹³ Kut nâi yatâ, zo sâm kâknan pâindâ âsakñandâ zeri zorat topñâ muyagibap. Oi kut nâi muyapñâ ziap, zorân âsakñoot upap.

¹⁴ Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Uman zematñâ zaat. Mumunñan gâbâ zaat. Kristonâ âsakñâ muyagem gibap.”

Um kâtik op nepkât narâk mân tâmbetkumat.

¹⁵ Zorat op ko zen ândiândiziñangât galem op ândibi. Oi mân nângâm nângâm yatâ bunâ. Um nângânângâziñoot ândibi.

¹⁶ Narâk ziren bâliñandâ lañ kârâm ziapkât narâk nâmbut mân birâm nep kâtigem tuubi.

¹⁷ Zorat um nângânângâziñ bunâ yatâ mân ândibi. Nep zo mo zo utnam Kembunâ nâñgi âlip upap mo bunâ, zorat nângâm sâlâpkum ikpi.

¹⁸ Oi too kâtik nem um gulip orotñâ, zo mân upi. Zo tâmbetagoagonangât nep. Kaapum ko nângânangâne umziñan piksâi ândibi.

¹⁹ Kaapumñâ mem bâbâlañ kwatziñgi mâpâmâpâse kep mem um angâgwanğâ upi. Oi umziñandâ Kembugât kepñâ mem sâm sâtâre okñangâbi.

²⁰ Oi Kembuniñâ Yesu Kristogât opñâ narâk dâp Anutu Ibâ kut nâi nâigât sâiwap sâm, sâm âlip kwâknangâbi.

²¹ Zen Kristo hurat kwâknangâm umñâ âwe kwarangâm ândibi.

A ambân zengât den.

²² Ambân zen Kembugât sât lulu ândie, yatik abârâpziñ zengât op ândibi.

23 Apnandâ ambinņangât kâukņâ uap. Zo yatik Kristo, zâk zeņgât kâukziņ uap. A ambân gakârâpņâ zen kiņ bikņâ ândie. Oi zâk kiņ bikņangât kubikkubik uap.

24 Oi kâmutņâ Kristogât sât lumap, zo yatik ambân zen narâk dâp abârâpziņangât den lum ândibi.

25 Kristo zâk umņâ kâmut gâsuniņgâm buku otņiņip. A ziņ zo yatik umziņ âmbirâpziņ gâsuziņgâm buku otziņgâbi. Kristo zâk kâmutņâ buku otņiņgâm neņgât suup meip.

26 Zâkņâ kâmut diņâ sot too saņgonņiņgâm kubikņiņgi salek op Anutu mâtenan hâlâlu kinatkât yatâ oip.

27 Oi kâmutņâ saņgon kubikņiņgi hâlâlu sot tosanij buņ sot neulenijoot mâtenan nâmbanbapkât sâm pindip.

28 Oi a zen ziij sâkziņ galem upme, yaticâk ambirâpziņ galem otziņgâbi. Nâi zâk ambinņâ dâņ galem upap, zo zikņâ sâk yatik galem oranjâbap.

29 A zikņâ sâkņâ mân kâsa okņangâmmap. Buņâ. On galem oranjâm ândimap. Kristonâ kâmutņâ otņiņgâmmap, zo yatâ.

30 Kristo zâk kâukņiņâ ândiap. Oi nen kiņ bikņâ, sâkņangât torerâp ândiengât yatâ galem otņiņgâm ândimap.

31 Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Zorat a nâiņâ ibâ mamņâ zâpam ambinņangâren âi pâlâtâņ oi zet um sâk kânok op ândibabot.”

32 Den zo den sumbuņâ. Den zorat topņâ itâ nâņgan. Kristo sot kâmut, zeņgât op sâip.

33 Oi den zorat topņâ nâi itâ. Ap ambin, zeņgât op sâip. A aksik zen sâkziņ buku otziņgâme, zo yatik âmbirâpziņâ buku otziņgâm ândibi. Oi ambân zen abârâpziņ hurat kwatziņgâm ândibi.

6

Ibâ mam sot katep, zeņgât den.

1 Katep zen Kembugât op ibâ mam zeņgât den lubi. Zorâņâ mâtâp âlipņâ.

2 “Gâ ibâ mamgâ hurat kwatzikâm dinzik luban.” Den kâukņâ zo Mosegât den kâtik ekabân ziap. Oi den nâi itâ târokwap sâsâņâ,

3 “Yatâ op hânân narâk kârep ândim kwâtâtiban.”

4 Ibâ zen nan bârarâpziņ um kâlak muyagibegât kut nâi kârâpņoot laņ mân otziņgâbi. Kembugât den dâzâņgom kubikziņgâm galem otziņgâne lâmbatpi.

A patâ sot kore a, zeņgât den.

5 Kore a zen hân a patârâpziņ hurat kwatziņgâm umziņ kânok zei Kristo kore okņangânat yatâ upap sâm zo yatik patârâpziņ bimbi kwatziņgâm zeņgât sâtziņ lum ândibi.

6 Hân a patârâpziņâ mâte pirik otziņgâne ziņgitne âlip upapkât buņâ. Nen Kristogât kore a sâm Anutuņâ mâtâp sâm ziņip, zo lânbi.

7 Zen itâ nâņgâbi, “Nen a zeņgârâk kore buņâ.” Yatâ nâņgâm Kembugât nâņgâm nepziņ âkon buņ tuubi.

8 Zen nâņgâme. Nâi zâk kore a mo a patâ ândim kut nâi nâi âlipņâ op ândibap, zâk Kembuņâ hâuņâ yatik pindâbap.

9 Oi a patâ zen kore arâpziņ yatik galem otziņgâm ândibi. Oi mân zâņgom ziņgitsâbi. Kârâpņoot mân otziņgâbi. Kore a sot a patâ, zeņgât patâziņâ sumbemân kembu patâ op ândiap. Zâk hâtubâtu mân otņiņgâbap, zo nâņgâm ândibi.

Kâsa mân igikņâ ândime.

10 Sâm kwâkâm sâbâ. Kembugâren târokwatne imbaņâņâ zeņgâren zei zo mem kâtigem ândibi.

11 Oi Anutugâren gâbâ kâmbamgât hâmbâ timbâ mot mem ândine Sataņgât kâwali arâpņandâ kâitzâņgonam gane kâtigem kinbi.

12 Zen nâņgâme. Kâsarâpniņ, zo hân a buņâ. Zen a mân igikņâ. Zen Sataņ sot wâke gakârâpņâ. Zen bâliņ op ândime. Nâtâtikkât nep a, a kutâ sot a imbaņâziņoot. Nen zen sot kâsa upmen.

13 Zorat nen Anutugâren gâbâ hâmbâ timbâ mot mem kâmbam narâk, narâk bâliņan kâtigem kirindâ kâsarâpniņ ziņ osiniņgâm birâm âibi.

Kâwaligât kut nâi nâi mem ândinat.

¹⁴ Nen itâ kinat. Den bonḡandâ inzutniḡ oi mem lap ândinat. Târârak ândiândiḡandâ hâmbâniḡ oi akum ândinat.

¹⁵ Lumbeḡḡḡât siḡi âlip mem kinat. Zorâḡâ kipâke gine giari lâḡ kâtigem kinbi.

¹⁶ Oi mamḡâ patâ ko nâḡḡâm pâlatâḡâ dugumniḡ oi mem kirindâ kâsa, bâliḡâ mariḡḡḡât liḡip kâlâunâ zo gâi kom kâbakḡibap.

¹⁷ Oi pindok kâtik kutḡâ kubikkubik, zo kâukniḡan akumat. Oi Kaapumḡâren gâbâ sâu patâ, Anutugât den, zo mem kinat.

¹⁸ Narâk dâp Kaapum wâratkum Kembugâren ninâu sâm mâpâsem ândinat. Oi laḡ gulip mân ândim, âkon buḡ galem oraḡḡâm ândinat. Oi kamân dâp Kembugât siḡi a zeḡḡât op ninâu sâm ândinat.

¹⁹ Oi zen nâḡât op ninâu sâm ândine Kembuḡâ lâunâ mem bâbâlaḡkoi siḡi âlipkât den tik zeip, zo sâm muyagibat.

²⁰ Na zorat siḡi sâsâḡ a ândiangât tâk namin nâbane zeman. Zen nâḡât op ninâu sâne keḡḡât buḡ siḡi âlip sâm muyagia dâp upap.

Den murukḡâ.

²¹ Tâk namin dap dap yatâ ândiman, zen zorat kwakpegât Tikiko, zâkḡâ zeḡḡâren gamḡâ zorat den siḡi otziḡḡâbap. Tikiko, zâk bukuniḡ âlipḡâ, Kembugât kore a sât lulunoot.

²² Zâkḡâ neḡḡât den siḡi otziḡḡâm umâlep kwatziḡḡâbapkât sâḡḡongua gaap.

²³ Bukurâpnâ, Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, zikḡâ zen lumbe muyageziḡḡâm nâḡḡâm pâlatâḡziḡ mem kâtigei buku oraḡḡâm ândibi.

²⁴ A umziḡandâ Kembu Yesu Kristo ḡâsum lum kâpim ândimambi, zeḡḡâren tânzâḡḡozâḡḡoḡ zimbap.

Zo yatik.

Pilipi zengât ekap Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop den.

¹ Yesu Kristogât kore a Paulo sot Timoteo, net Pilipi kamânân Yesu Kristogât singi a sot galem a sot a sâtñâ, zengât ekap zi kulemgum pet.

² Ibânin Anutu sot Kembunin Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângezângeon sot um lumenâ zengâren zimbap.

Paulo zâk tâk namin tap Pilipi a ambân zengât op Kembugâren ninâu sâip.

³ Nâ zengât nângâman dâp Anutu sâiwap sâim dukuman.

⁴⁻⁵ Zen singi âlip nângâmñâ nen sot pâlâtân urâwen. Oi narâk zoren gâbâ ârândân nep tuum gawen. Nâ zorat ninâu sâman dâp, zengât umâlep op Kembugâren sâiwap sâim ninâu sâman.

⁶ Oi itâ nângâm kâtigian. Anutuñâ nep âlip zengâren topkwâipñâ tuum âim ândei Yesu Kristo taki bonñâ muyagibap.

⁷ Nâ zengât yatâ nângâman. Zo topñâ itâgât. Nâ zoren singi âlipkât op den nebân tap sot tâk namin ândia zen aksik tânnowe. Oi nâ zorat umnandâ zen saazingâmap.

⁸ Yesu Kristonâ tânnogi umnandâ saazingâmap, zo perâkñak dâzângua Anutuñâ nângi bon uap.

⁹ Oi buku orotziñandâ sot um nângânângâziñ kubikañgâm lâmbari kut ñâi ñâi bâlinâ sot âlipñâ zo târârak ek nângâm kubikipigât ninâu sâman.

¹⁰ Oi zen kut ñâi bonñâ ek nângâm Kristo gâbapkât um salek sot tosa buñ bâbâlan op mambât ândibi.

¹¹ Oi Yesu Kristonâ tânzângeoi ândiândi târârakât bonñâ muyagine Anutugât sâtâre sot sâim âlip muyagibap.

Nâmbutñandâ pabâtgwabât op singi âlip sâwe.

¹² Bukurâpnâ, zen kwakpegât dâzângobâ. Ziren kut ñâi ñâi muyagenigip, zorân singi âlip lanj kârâbapkât muyageip.

¹³ Nâ Kristogât opñâ tâk namâ a orâwan. Tâk namâ zorat singi orâwan, den zorân a kâukñâ sot kâwali a sot a torenñâ ziren ândie, zengât kindapziñan giarip.

¹⁴ Oi tâk namin yatâ ândim kâtigiangât bukurâpniñâ donbep mârûm kenngât urâwe, zen zo birâm Kembugâren nângâm pâlâtân kwap Anutugât den kenngât buñ sâme.

¹⁵ A nâmbutñâ zen um kâlak otnim sâknam ninam Kristogât den zo um kâlâgân sâme. A nâmbutñandâ ko umâlep otnim sâme.

¹⁶ Umâlep otnim sâme, zen nâ singi âlip galem op tâk namin zeman, zorat umziñandâ gâsânogi sâme.

¹⁷ Nâmbutñandâ ko zâizâin op kâsa otnim Kristogât kot sâne lanj kârâmap. Zo tâk namâ kwâkñan um sâknam muyageninam upme.

¹⁸ Oi yatâ mo yatâ, sâim gulipkum sâbi mo perâkñak sâbi, zorat wangât donbep sânat. Kristogât den lanj kârâm âibap, zorarâk sâtâre opman.

Paulo zâk mumuñâ sot ândiândiñâ, zorat ârândân okñangip.

¹⁹ Oi itâ sâim umâlip nângâm ândibat. Zen nâgât op ninâu sâne Yesu Kristogât Kaapumñâ betnan mei olañnine ândibat.

²⁰ Nâ itâ upatkât otnigi ândian. Nâ narâk ziren kenngât sot anun sâsâli mân upat. Umnâ zâkkâren pam kore okñangâm ândibat. Op gâwan, zo yatâ op ândibat. Nâ wâgân ândibat mo mumbarân a ziñâ nikne âlip oi Kristo sâim âlip kwâkñangâbi.

²¹ Nâgât ândiândiñ, zo Kristo. Nâ mumbat mo ândibat? Ñâi mo ñâigât ârândân otnigap. Mumbatñâ kut ñâi âlipñâ mimbat. Hângât kâbâ yâmbât zo birâm sumbemân kut ñâi âlip zo mimbat. Zorat nânga sâtâreñoot uap.

²² Ka hânân târokwap ândibat zo ko hânân nep tuuga bonñâ muyagibap. Zorat nâ um zagât uan. Ñâi mo ñâigât bâbâlan upâ.

²³ Ñâi mo ñâigât ârândân otnigap. Hân zi birâm Kristo muyagem zâk sot ândibat kât âkñalian. Zâk sot ândibat, zorat nânga sâtâreñoot uap.

²⁴ Ka zen mandu upegât hânân târokwap ândia âlip upap.

²⁵ Oi zorat itâ nângan. Nâ mân mom zen sot ândibat. Nâ betziņan mem ândia nângâm pâlâtânziņ gwâlântensâi sâtâre op ândibi.

²⁶ Zengâren gamņâ ândia nâgât op Yesu Kristo sâm âlip kwâkņanġâm ândim zâibi.

Tânagom ândiândiņ nep tuunat.

²⁷ Zen umziņ mindum ândibi. Oi saagua op Kristogât sinġi âlip zo târârak mem kinbi. Zen Kristogât a gakârâpņâ ândie, zorat yatâ op ândine dâp upap. Zen um kânok opņâ tânagom kin sinġi âlipkât ândiândi nep tuune ga zingitpat mo kârebân ândim sinġiziņik nânga âlip upap.

²⁸ Tânagom kin kâsarâpziņâ zengât kenġât mân op ândibi. Zen yatâ utne Anutuņâ zâk kâsaziņ birâziņġâm zen gâsâzângobap, zorat topņâ muyagei ek nângâbi.

²⁹ Anutuņâ zen Kristo nângâm pâlâtân kwâkņanġâbigât sâip. Oi zorik buņâ. Zâkkât opņâ sâknam nângâm kore okņanġâbigât nângâziņġip.

³⁰ Nâ mârum sâknam nep topkwap tuum ândia nigâwe. Oi irak zi yatik sâknam kwâkņan tuuga sinġinâ nângâme. Oi zen yatik sâknam kwâkņan sinġi âlip nep tuum ândim kâtigibi.

2

Um Kânok op buku utnat.

¹⁻² Zengâren gâbâ Kristogât opņâ umziņ tânagom sot Kaapum sot op târotâro sot buku orot zo yatâ ziap? Um bâbâlaņ orot zo yatâ ziap? Mo zen Kristo sot pâlâtân utnetâ umziņ saamņâ kâtikņan kwapmap? Zo yatâ ziap oi ko um nângânângâziņ mâpotpi. Oi umziņ kânok oi zorarâk nângâm ândibi. Zen yatâ utnetâ sâtâre kwâkņan ândibat.

³ Zen zâizâiņ op sâk mâmeyân mân upi. Gâ gikâ umġâ mem gemņâ bukuganġât nângâna zâibap.

⁴ Gâ gikanġât kut nâi âlip upapkât buņâ, bukurâpkâ zengât kut nâi âlip upapkât ârândâņ nângâban.

Yesuņâ mâtâp lâņip, zo yatik lâņnat.

⁵ Yesu Kristogât nângânângâ zeip, zo yatik zengâren zimbap.

⁶ Zâk Anutuyâk op ândeipņâ Anutu tobat ândian sâm mân anġân kârip.

⁷ Zâkņâ kut nâi zo kwâkâm pam kore a zengât tobat op a tobat yatâ muyageip.

⁸ Oi tobatņâ ikne a tobat yatâ oip. Zâk a giginâ op ândim sât luluņ mâtâpņâ lâņ ândimņâ moip. Mumuņâ mâte oi poru nagân mumbapkât mân anġân kârip.

⁹ Yatâ oipkât Anutuņâ mem zâi a zâizâiņâ patâ kwânângip. Kwânângâmņâ kut sinġinâ laņ kârâm a zengât kotsinġi, zo mâpot mem kinbapkât sâm pindip.

¹⁰ Oi sumbemân sot hânân sot hân ombenjan ândime, nen aksik patâ Yesugât kot nângâm hânân gei pindiņsânat.

¹¹ Oi lâuniņandâ itâ sânat, “Yesu Kristo, zâkņâ Kembu patâniņâ ândiap.” Yatâ sâm Anutu Ibâ sâm âlip kwâkņanġânat.

Âlip utnatkât kâtiginat.

¹² Bukurâpnâ, zen âsâbâņ sâtnâ lume. Zen sot ândiayâk buņâ, kârebân ândia zo yatik otnime. Zo yatâ op kubikkubikziņanġât bonņâ muyaginam zikņik zikņik kâtigibi. Zorat umziņ kenġât op sânam kwâtkwât op kâtigibi.

¹³ Wangât, Anutu zikņak umziņan nep tuugi um bâbâlaņ op sâtnâ lubigât imbanâ ziņġâmap, zorat.

¹⁴ Zen kut nâi nâi upme, zo âkon sâm sot um zagârân mâsimâsikâ mân upi.

¹⁵ Zen yatâ opņâ Anutugât nan bârarâp tosa buņ sot um salek op ândibi. A ġânġonâ narâk ziren ândie, zengât osetziņan âsakņâ yatâ op ândibi.

¹⁶ Âsak yatâ op ândiândigât den ziņ mem ândim a ambân dâzângobi. Yatâ utne Kristo takâtakâņ narâkņan itâ sâm zengât sâtâre upat, “Sâknam nângâm nep tuuwan, zorat bonņâ muyagiapkât sâtâre upat.”

¹⁷ Zen nângâm pâlâtânziņâ Anutugât sinġi sâm pane ziap. Nâ zo yatik sâknâ zâkkât sinġi sâm mumbat, zorat umâlep sâtâre opņâ zen sot umâlep nângâbat.

¹⁸ Oi zen yatik sâtâre op nâgât umâlep nângâbi.

Timoteogât den.

¹⁹ Kembu Yesuñâ nâñgi dâp oi Timoteo kek sângongua zengâren gâbapkât san. Oi zengâren gâbâ den sinji mem âburem ga zengât sinji den dâtnogi umnâ diim gibap.

²⁰ A yatâ zo ñâi mân ândie. Zâk perâkñak zengât nângâmñâ umñandâ tânzângobap.

²¹ Nâmbutñâ zen ziiñangât nângâm Yesu Kristogât nep zo dâñ mân tuume.

²² Timoteo ândiâñangât topñâ âlip nâñge. Nanñandâ ibâñâ beknan memap, zo yatik nâ sinji âlip nebân betnan memap.

²³ Oi nâ ninan yatâ mo yatâ muyagibat, zo nângâmñâ zâk sângongua gâbap.

²⁴ Oi Kembuñâ nângânigi ninak zengâren kek gâbat.

Eporidito, zâkkât den.

²⁵ Nâ kut ñâi kârum ândia zen Eporidito sângongune ga tânnogip. Zâk bukunâ op betnan memap sot kâwali a bukunâ ândimap. Zâk mâburem zingâbam san.

²⁶ Oi zâk mâsek op zeï zen sinjiñâ nângâwe. Zâkkât nângâm kwâkâ upegât umñâ zengâren tâi nângâm ândiap. Zâk zengâren gam zingitpapkât okñangap.

²⁷ Zâk mâsek donbep op mumbam oip. Oi Anutuñâ tângum beknan meip. Oi zorik buñâ. Nâgâren umbâlâ muyagebapkât beknan meip.

²⁸ Zen ekñâ umâlip upigât sot nâ yatik nângâm kwâkâ mân ândibatkat zâk mân angân kârâm sângongua gâbap.

²⁹ Zorat zengâren gâi zen umâlip nângânangâm Kembugât op buku okñangâbi. Zen a yatâ zo hurat kwatzingâbi.

³⁰ Zâk Kristogât nepkât mumbam op zeip. Zengât hâuñâ kore otnibapkât sâkñâ mân angân kârip.

3

Sinji âlip kukuñ a zo zengât galem ut-nat.

¹ Bukurâpnâ, den ñâi sâbâ. Kembugât opñâ umâlibân ândibi. Den zo mârum sâm dâzângowan. Dum zorigâk kulemgum zingâbam nângâm mân kwaksan. Wangât, zorânâ tânzângobap, zorat.

² Zen wâu ulin zengât galem ândibi. Zen bâliñangât nep tuume. Sâkziñâ mânangâtme, a yatâ zo zengât galem orangâm ândibi.

³ Zo zen kwabâ kwarangâm nen Kembugât a sâme. Zo yenñâ. Nen ko Anutugât a bonñâ ândimen. Kaapumñâ ot-ningi Kembu kore okñangâmen. Oi Yesu Kristo sot pâlâtân upmen. Oi nângâm pâlâtânñiñâ zo sâkkât zoren mân pamen.

⁴ Nâ sâkkâren târokwapâ sâm âlip opam. A nâmbutñâ zen sâkkâren târokwapme. Nâ yatâ upâ sâm walâziñgâbam.

⁵ Zorat topñâ sâm muyagibâ. Nâ muyagem sirâm nâmburân zagât zia karâmbuñan kwabânowe. Nâ Isirae a kâmurân gokñâ, Benyamingât kiunñâ. Nâ Yuda a, Yuda zengâren gâbâ âsagiwan. Nâ Parisaio a op Mosegât gurumin den lum ândiwan.

⁶ Kâtiknangât op Kembugât kâmut, zengât kâsa orâwan. Kembugât gurumin den zo perâkñak lum kwâtâtewan. Oi târârak mâtâp lân ândiwan.

Pauloñâ Kristogât op kut ñâi ñâi birip.

⁷ Oi nâ mârum kut ñâi ñâi mem ândim nânga bon oip. Bet ko Kristogât opñâ nânga yenñâ oip.

⁸ Perâkñak, nâ Kembuñâ Yesu Kristo, zâkkât topñâ ek nânga bon oi kut ñâi ñâi mârum orâwan sot nâmbutñâ pisuk patâ, zorat nânga yenñâ uap. Nâ Kristo sot pâlâtân upat sâm kut ñâi ñâi sângiñâ eksa iisâk yatâ oi birâwan.

⁹ Nâ gurumin den lum târârak up-atkât buñâ. Kristogâren nângâm pâlâtân kwap tosanâ buñ ândiâñiñ, zorat otnigap. Nângâm pâlâtân zo Anutugâren gok. Zâkñâ nâñgi tosanâ buñ upapkât san.

¹⁰ Nâ Kristo sot pâlâtân ua zaatza-atñangât imbanñâ nâgâren muyagei zâk sâknâm nângip, yatik nângâbat. Yatâ opñâ moip, zorat holi muyagibat.

¹¹ Yatâ op âim mumuñan gâbâ zaatpat, zorat otnigap.

Kâtigem âim kikerân âi gâsunat.

¹² Nâ ninangât itâ mân san, “Paulo nâ sârârâk kârâm mârum kikerân ga gâsuan.”

Bunâ. Ka Yesu Kristonâ nâ gâsunigipkât kiket gâsubam sârârâk kârâm âiman.

¹³ Bukurâp, kiket muyagem gâsuan, ninaŋgât nânga yatâ mân uap. Zitâ opman. Kut nâi birâwan, zo kândâtkoman. Oi kut nâi mâtenan kinzap, zo mimbatkât kâtigeman.

¹⁴ Oi Anutuŋâ Yesu Kristogât op diinigi sumbemân âibatkat op kiket âi gâsubat.

¹⁵ A um nângânângâniŋ lâmbarip, nen aksik zo yatâ nângâm ândinat. Oi a nâmbutnandâ kut nâigât nângâne mâtâp nâi opmap oi ko Anutuŋâ mâtâp âlip tirâpzângoï ek nângâbi.

¹⁶ Mâtâp lân gawen, zorik lân âinâ.

Nen sumbem kamângât bonnâ ândinatkat niŋgip.

¹⁷ Bukurâp, nâ mâtâbân kândom otziŋga zen yatik mâtâp zirenâk molinim lânbi. A nâmbutnâ yatik ândim kândom otziŋgâme, zeŋgâren sinziŋ ek ândibi.

¹⁸ A donbep zeŋgât dâzâŋgom gâwan. Zi isem umbâlâ op dum dâzâŋgobâ. Zen Kristo poru nagân kukuŋâ, zâk kâsa miŋaŋgâme.

¹⁹ A zo, ziŋ tâmbetagoagoŋaŋgât siŋgi ue. Zen tep kâamboziŋandâ kembu otziŋgâmap. Oi aŋunŋoot zorâŋ umâlip kwatziŋgâmap. Hângât kut nâi nâi, zorarâk nângâm ândime.

²⁰ Nen ko sumbem kamângât bonnâ. Oi zoren gâbâ neŋgât kubikkubik a, Kembu Yesu Kristo, zâknâ ga gâsânâŋgobapkât mambât ândimen.

²¹ Zâk a sot kut nâi nâi mem gemnâ ziknâ ombenjan nâmbanbapkât imbanâ zemnâŋgap. Zâkkât imbanâ zorâŋâ sâknâniŋ giginâ melâni zik sâk yatâ neule âsakŋoot upap.

4

Paulogât berân mâme a, zeŋgât den.

¹ Bukurâpnâ, nâ ga ziŋgitpatkât nângan. Umnâ zeŋgâren kinzap. Nâ zeŋgât sâtâre opman. Zen Kembu sot pâlâtâŋ op kâtigem ândibi.

² Eudodia sot Sintike, ambân zagât zo zet Kembangât op um kânok op ândibabot.

³ Oi betnan memmat, gâ ambân zagât zo betzikŋan mimban. Zet sot Kelemento sot buku nâmbutnâ, zen siŋgi âlipkât nep tânnone tuuwen. Kutziŋâ ândiândi kâtikkât ekabân ziap.

Sâm bâbâlaŋ den.

⁴ Zen Kembangât op umâlip nângâm sâm âlip kwâkŋaŋgâm ândibi. Nâ dum sâbâ. Zen sâtâre op ândibi.

⁵ Zen um lumbenâ sot um lâklâk ândine a ziŋ ziŋgit nângâbi. Kembu takâtakâŋaŋgât narâk mâte otniŋgap.

⁶ Kut nâi nâi zorat mân nângâm kwâkâ upi. Umziŋan den topnâ topnâ zeï Anutu dukubi. Oi sâiwap sâm dukubi.

⁷ Oi Anutugâren gâbâ um lumbenâ, zo a nângânângâniŋ walâmap. Yesu Kristogât op um lumbenâ zorâŋâ neŋgâren kwâlâlâksâm zimzap.

⁸ Oi bukurâp, den nâi sâbâ. Kut nâi nâi bonnâ sot hurat kwâkwat, kut nâi nâi târâraknâ sot saleknâ, kut nâi nâi tobat âlip sot hikpârâkŋoot, kut nâi op kwâtâkwâtâtiŋ sot umâlip muyagime. Kut nâi nâi zo aksik nângâm ândibi.

⁹ Nâ den dâzâŋgom tirâpzângua ek nângâwe, zorik op ândine Anutu, lumbenâ mariŋandâ zen sot ândibap.

Paulo yatâ mo yatâ ândei âlip oip.

¹⁰ Zen betnan miegât Kembangâren umâlip patâ nângan. Zen mârum nâgât nângâm betnan minam mâtâpkât kwagâwe, zo nângan.

¹¹ Nâ kut nâi kârûm mân san. Nâ kut nâi nâi kârûmnâ yen ândian, zorat nânga mân bâliŋ opmap.

¹² Nâ gigin op ândiândiŋ mo gom sambe zemnigi ândiândiŋ, zo yatâ âlip ândibam. Tepkât op ândiândiŋ mo gomsambe kwâkŋan ândiândiŋ mo puyân ândiândiŋ, zorat topnâ aksik nângâman. Zo yatâ mo yatâ ândia âlip opmap.

¹³ Yesu Kristonâ imbanâ nigi kâtigeman, zâkkât op yatâ mo yatâ zo ândia âlip opmap.

¹⁴ Nâ sâknamân ândia zen betnan miwe, zorat nânga âlip uap.

Paulo kut nâi nâi pindâwe.

¹⁵ Pilipi kamânân gok a ambân, zen nânge. Nâ siŋgi âlip nep topkwap Macedonia hân birâwan, narâk zoren Yesugât kâmut nâmbut zen yen ândine zen ziiŋik nâ sot târotâro op betnan miwe.

¹⁶ Oi Tesalonike kamânân ândia sâkkât kut ñâi ñâi zo sâp zagât nim tânowe.

¹⁷ Nâ kât sikum nibigât mân san. Siŋgi âlip bonñâ zeŋgâren muyagibapkât san. Oi bonñâ zo zeŋgâren laŋ kârâbap.

¹⁸ Ziñâ nâ kut ñâi muyagem niwe, zorat sâiwap dâzâŋgobâ. Nine gom sambe op ândian. Epaporiditoñâ zeŋgâren gâbâ kut ñâi zo mem ga nigî gom sambe op ândian. Ziñâ nâ kut ñâi otniwe, zorat nânnga Kembu okŋaŋgâwe yatâ uap.

¹⁹ Oi Kembuñâ zorat nânŋi âlip uap. Oi Anutu, zâk gom sambe muyagemapñâ Yesu Kristogât op kut ñâi ñâi donbep ziŋgi kut ñâi mân kârum ândibi.

²⁰ Oi Anutu Ibâniñâ, zâkkâren sâm âlip zinziŋ zem zâimâmbap. Perâkŋak.

Den murukñâ.

²¹ Yesu Kristogât opñâ nânŋaziŋgan. Zo Yesugât siŋgi a dâzâŋgom nanŋâbi. Bukurâp nâ sot ândime, zen nânŋaziŋge.

²² Kembugât siŋgi a Roma a kutâ Sisagât kiŋ top ândie sot Kembugât siŋgi a nâmbutñâ, zen aksik nânŋaziŋge.

²³ Kembu Yesu Kristogâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ um dâpziŋan zim-bap. Perâkŋak.

Zo yatik.

Kolosai zengât ekap Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop sot sâiwap den.

¹⁻² Bukurâpniknâ, Kembangât singi a Kolosai kamânân Kristo sot pâlâtân upme, zengât ekap zi kulemgum zinget. Paulo nâ Anutugât sâtkât op Yesu Kristogât op Aposolo orâwan. Nâ sot Timoteo, net zengât ekap zi kulemgum zinget. Anutu Ibâniñangâren gâbâ tânzângożângoñ sot um lumbe zengâren zem zimbap.

Kolosai zengât op sâiwap sâmarâwet.

³ Ninâu sâmet dâp net Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât Ibânâ Anutu, zâkkâren zengât op sâiwap sâmet ninâu sâmet.

⁴ Zen Yesu Kristo nângâm pâlâtân kwâkñangâwe sot Kembangât singi a kamân nâmbutñan gâbâ gane buku otzingâme, zorat sâiwap sâmet.

⁵ Sumbemân ândiândi kâtik zengât singi pâipkât zo minam um bâbâlan op mambât ândime.

⁶ Anutugât tânzângożângoñangât den, den bonñâ, zo zengâren gâi nângâne zengâren bonñoot oip. Zo yatik singi âlip zo hân dâp muyagem lan kârâm âim bon opmap.

⁷ Bukuniñâ âlipñâ Epapara, Kristogât kore a op ândim den sâmap. Zo yatik opmap, zâknâ singi âlip dâzângoñ nângâwe.

⁸ Oi Kaapumñâ umziñ kubigi umziñâ gâsâyagom ândie. Epapara zâk zorat singiñâ dâtnâkoip. Zâk zengât op nep tuumap.

Kolosai zengât op ninâu sâwet.

⁹ Oi net zengât den singi zo nângâm zo-bik topkwap zengât op ninâu sâmet gamet. Anutuñâ sâi Kaapumñâ den topñâ sot nângânângâ zingi Anutugât den nângâm kwâtâtibigât ninâu sâmet.

¹⁰ Kembunâ yatâ otzingi Kembangât a târârak ândine zingiri dâp upap. Oi âlipñangât nep top top, zo tuum bonñâ

muyagibi. Oi Anutugât topñâ nângâm biranji.

¹¹ Anutu zâk imbanâ mariñâ. Zâk imbanâ âsakñoot zorâñ kâtikñan kwatziñgi kâtigem ândine kwâkziñan kut nâi nâi yâmbât zari mân lorem kin um bâbâlanâk op sâiwap sâmet dukubi.

¹² Oi Ibâniñ u âsakñan ândiap, zâknâ ândiândi kâtikât singi kwatziñgi. Zo Kembangât singi a nengât singi upapkât sâi ziap. Zen zorat nângâm um bâbâlanâk op sâiwap sâmet dukubigât ninâu sâmet.

¹³ Anutu zâk nâtkât mariñangât bikñan gâbâ mâkâniñgâm nanñangât kiñ topñan nâmbarij.

¹⁴ Nanñâ zâk tosaniñangât sângânñâ pam bâliñan gâbâ mâkâniñgi.

¹⁵ Anutu Ibâ, zâk mân igikñâ. Ka nanñâ Anutugât holiñâ sot topñâ muyageip. Mârum hân kwâkñan kut nâi nâi mân muyagei nanñâ kâdom muyageipkât kâukniñ ândiepnak ândiap.

¹⁶ Anutuñâ sâi nanñandâ a top topñâ sot kut nâi nâi sumbemân sot hânân zo muyageniñgi. Igikñâ sot mân igikñâ. Sumbem a âlipñâ imbanâziñoot sot Satan sot sumbem arâpnâ bâliñâ imbanâziñoot. A kutâ sot zâizâiñ zo aksik patâ nanñangât imbanandâ muyageziñgi. Oi zo zâkkât singi muyageziñgi.

¹⁷ Mârumñan a sot kut nâi nâi mân muyagei ze nanñâ kâdom muyageip. Oi zâk zobâ ândim gâip. Nanñâ zâk a sot kut nâi nâi zorat galem a sâtrñâ op ândiap. A sot kut nâi nâi zo zâkkât bikñan zem gâmap.

¹⁸ Kiñ bitniñangât kâukñâ ândiap, zo yatik Yesugât kâmut ândien, nen Yesugât kiñ bikñâ ândeindâ zâk kâukniñâ ândiap. Zâk ândiândi niñgi zâkkât kâmurân ândien. Nanñâ zâk mârumñan gâbâ kâdom op mumuñan gâbâ zaarip. Zâk a sot kut nâi nâi aksik zorat kâukñâ upapkât mumuñan gâbâ kâdom otniñgâm zaarip.

Yesunâ nen Anutu sot buku utnatkât diiniñgi.

¹⁹ Anutuñâ zikñâ imbanâ sot ândiândiñâ sot holiñâ nanñangâren dâbâk zimbapkât nângi dâp oip.

20 Oi a sot kut n̄ai n̄ai hânân sot sumbemân Anutu kâsa okņangâm ândiwen, nen Anutu sot buku utnatkât nanjâ sâp pindi poru nagân moi gilâmņandâ lumbenâ muyageningip.

21 Kolosai a ambân zen mârum Anutu kâsa okņangâm ândiwe. Zen Anutu kândâtkum ândiwe. Nâņgânâņgâziņ bâlîņ oi laņ gulip ândim bâlîņâ top top op ândiwe.

22 Ka Kristonâ um salek kwatziņgi Anutu sot buku op zâkkât mâtenan hâlâlu sot tosa buņ ândibigât a yatâ opņâ poru nagân moip.

23 Zorat zen Yesugâren nâņgâm pâlâtân kwâkņangâm kâtigem kinbi. Den siņgi âlip muyagem ziņgi, zo gulip opapkât mân loribi. Siņgi âlip zorat bonjâ minam um bâbâlaņâk op mambât ândibi. Zen yatâ utnetâ Yesuņâ diiziņgi Anutugât mâtenan aņun buņ kinbi.

Siņgi âlip a hân dâp zengâren laņ kârâm ariap.

Siņgi âlip zo zen Eparanâ dâzângoip. Oi zenâk buņâ. Siņgi âlip zo a kamân dâp dâzângom arindâ nâņgawe. Paulo nâ nep zorat kore a orâwan. Oi nâ Kolosai zengât op sâknam kwâkņan ândiman.

24 Kristonâ a kâmutņâ neņgât kâukniņ ândiap. Oi nen ombeņan kiņ bikņâ yatâ ândien. Oi Kristo zâk kâmut patâ neņgât op sâknam nâņgi. Sâknam torenjâ n̄ai nâņgânâņgâņ ziap, zo kwâkņan zâibapkât sâip. Zorat nâ umâlip op zengât op sâknam kwâkņan ândiman.

25 Anutuņâ nep sâp nigi zâkkât kâmut zengâren kore op ândiwan. Kore otziņgâm ândibat sot a hân n̄ain gokņâ siņgi âlip dâzângom naņgâbatkât sâp nigip.

26 Siņgi âlip den zo narâkņâ narâkņâ ekapņoot zei mân nâņgâm ândim gawe. Ka narâk ziren Anutu zikņak zâkkât siņgi a nen sâp muyageningip.

27 Oi den mârum tik zeip, zo a hânņâ hânņâ muyageziņgâbapkât Anutuņâ nâņgi âlip oip. Den zo bonņoot sot âsakņoot. Oi den zorat topņâ itâ. Kristogât Kaapumņâ umziņan ândiapkât sumbemân zâim neule âsakņoot ândibigât mambât ândie.

28 Nen a ambân Kristogât topņâ sâp muyageziņgâmen. Oi girem den dâzângomen. A pisuk patâ zen Kristo sot pâlâtân op mem kâtigem nâņgânâņgâziņ yâmbârem gwâlantenjâbapkât yatâ upmen.

29 Zen Kristo sot pâlâtân op kâtigem upigât Kristonâ imbanâ nigi kâtigem sâknam nep tuuman.

2

1 Kolosai zengât op kâtigem sâknam nep tuuman, zorat dâzângua nâņgânek. Kristogât kâmut Kolosai kamânân ândie sot Laodikea kâmanân ândie, zengât op ninâu nebân kâtigem tuuman. A nigawe sot a mân nigawe ârândân. Zengât op nebân sâknam patâ nâņgâman.

2 Zen Anutugât den tikņâ zeip, zorat topņâ nâņgâm kwâtâtibigât nep tuuman. Zen nâņgâm kwâtâtem umziņandâ gâsâyagoi um bâbâlaņ op keņgât buņ ândibi.

3 Yesu Kristogâren den nâņgânâņgâ sot top nâņgânâņgâņ mamņâ ziap. Oi zâk nâņgânâņgâ niņgi den bonņangât topņâ nâņgâmen.

4 A nâmbutņâ ziņ um gulip kwatziņgâbegât yatâ san.

5 Nâ zengât nâņgâm ândiman. Nâ sâknandâ zen sot mân ândiman. Kârebân ândiman zo ko umnandâ ko zen sot ândiandâ Kristo nâņgâm pâlâtân kwâkņangâm târoyagom ândine ziņgitņâ umnâ âlip uap.

6 Zen Kristo sot pâlâtân urawe, zo yatik zâk sot pâlâtân op ândibi.

7 Den bonjâ mem ândim zâkkâren pâlâtân op kinbi. Zen yatâ opņâ topņâ nâņgâm kwâtâtibi. Mâtâp tirâpzângowe, zo laņ kâtigem sâiwap sâp ândine zâkkâren zâibap.

Kristo sot pâlâtân op ândim umgât gom sambe mân kârûnat.

8 A ziņâ zo zengât arâpziņâ upigât den kelâkņoot dâzângom um gulip kwatziņgâbegât umziņ galem orangâm ândibi. Den zo ayân gâbâ nâņgânâņgâ den, sarâ, yenņâ. Den zo sâkurâpziņangât den pat yatâ. Den yatâ zo Kristogâren gâbâ mân muyageip.

⁹ Kristogât sâkñan Anutugât holiñâ sot ândiândiñ sot imbanjâ piksâm zeî ândimâp.

¹⁰ Kristo zâk a kutâ zâizâiñ sot kembu patâ otniñgâm ândiap. Sumbem a âlipñâ sot bâliñâ sot wâke top topñâ imbanjâziñoot, zen ombeñan ândie. Oi zâkkât sinji a nen zâk sot pâlâtân oindâ ândiândi neñgâren piksâm sambâlem ziap, zorat zen umgât kut ñâi ñâi zorat mân kârume.

¹¹ Zen Kristo sot pâlâtân utne umziñan bâliñâ zeip, zo sanjorip. Zen sâgân kwabâyagowe, zorat buñâ. Zen ândiândi sâñgiñâ sâmbum pam Kristogâren pâlâtân urâwe.

¹² Tooyân sanjonziñgâwe, zorânjâ Yesugât mumuñan târokwatziñgip. Oi Anutu zâk imbanjângât Kristo mumuñan gâbâ mângeip. Imbanjâ zo yatik nângâm pâlâtân kwapme, zeñgâren zari Yesugât zaatzaatñan târokwatziñgip.

¹³ Zen mârum bâliñâ op um mumuñâ ândine Anutuñâ tosaziñ birâmñâ Kristo sot mângiziñgi ândie.

¹⁴ Oi tosaziñangât den ekabân zeip, zo moloñâ poru nagân mândi buñ oip.

¹⁵ Yatâ opñâ Satañ sot wâke zâizâiñ sot imbanjâziñoot timbâ kâmbamziñ mem kom sâmbum a ambân mâteziñan topziñ sâmbuyageip. Zâk poru nagân yatâ oip.

A ziñ um gulip kwatniñgâbegât gasâniñ kârâm ândinat.

¹⁶ A ziñ nalemb nâmbutñâ birâm ândibigât mo Yuda zeñgât kendon patâ mo mâik tâtatñangât, zorat den sâkziñan sâne mân nângâbi.

¹⁷ Wangât, kendon zo bonñâ buñâ. Bonñâ bet muyagibap. Zorat bet muyagibap, zorat dâp zorân kândom gâip. Bonñâ ko Kristogâren ziap. Oi zen zâk sot pâlâtân upme.

¹⁸ A nâmbutñandâ sâkkât âkñâle bâliñâ pâke kwâtnam sâkkât kendon ândim sumbem a mâpâsibigât sâme. A yatâ zo, ziñ kut ñâi ñâi uman ekñâ zorat nângâne bon opmap. A yatâ zo, zen sâkziñ lañ mem zâi pam den bon buñ, zo dâzângom ândime. Nângânângâziñâ zo ko ayân gâbâ âsageip. A zo, zen Kristo sot pâlâtân mân upme.

¹⁹ Kristo zâk kâukniñâ. Nen kiñ bikñâ yatâ. Oi kâukñan gâbâ sânamñandâ pâuksâm gem bonñâ mem kâtikñan kwap saaniñgâmap. Oi Kristo zâk um dâpkât nalemb niñgâm tânnângoi lâmbatnatkât imbanjâ zemñangap. Anutu zâk yatâ nângâm kubigi ziap.

Kâsâp den a umân muygeip, zo mân nângânat.

²⁰ Zen Kristo mumuñan târokwapñâ hângât den kândâtkuwe. Oi ândiândi sâñgiñâ kândâtkomñâ dabân hângât a yennâ yatâ ândim agât den lume?

²¹ A ziñ den itâ sâne lume, “Zi mân gâsuban. Zi mân nimban. Zi mân mimban.”

²² Kut ñâi ñâi zo buñ opmap, zo mân tâmbetgobap. Zorat opñâ wangât mân nimbi, mân mimbi sâme? Den yatâ zo Anutugât den buñâ. Den zo a ziñ umziñan nângâm sâmbum kwâkâyangâme. Zorat a ziñ den yatâ zo sâne mân nângâbi.

²³ A yatâ zorân den nângânângâ tobat upme. Ka den sâme, zo bonñâ buñâ. Zo top nângânângânangât den buñâ. Zen sâkkât âkñâle zorat pâke kwâtnam sâkkât kendon ândime. Sâkziñ mem geinam sâne den zorân den bonñâ yatâ opmap. Ka yatâ zorân bon buñâ. Zorânjâ sâkkât âkñâle pâke mân kwâpap.

3

Sumbemân zâim ândiândiñ, zorat nângânat.

¹ Kristo zâk mumuñan gâbâ zaatñâ sumbemân zâi ândiap. Oi zen Kristo zaatzaatñan târokwarâwe. Zorat urâ Anutugât âsanñâ bongen Kristonñâ den nângâm ândiap, zorarâk nângâm ândibi.

² Hânân den sâmbum âragume, zorat buñâ. Sumbemân den âlipñâ nângâm ândie, zorat nângâm ândibi.

³ Zen Kristo mumuñan târokwarâwegât a mumuñâ yatâ hân a zeñgât den bâliñâ zo mân nângâm ândibi. Wangât, ândiândiziñ zo Kristo sot Anutugâren tik ziap, zorat.

⁴ Oi Kristo zâk ândiândiñ mâriniñandâ taki zen yatigâk zâk sot ârândânjâ âsâkñâ

neulejan muyagem ândibi. Zen zorat op nângâm ândibigât san.

Um sânjiñâ lândim pânat.

⁵ Zen sâkkât âkñâle bâliñâ zorat kendon ândim kut ñâi ñâi itâ zo birâbi. Lañ mâman, kut ñâi ñâi mân orotñâ sot sâkkât âkñâle bâliñâ. A ñâigât kut ñâi ñâi zorat âkñâle mân upi. (A ñâigât kut ñâi ñâiñangât âkñâle orot, zo Anutu kândâtkum umziñ ñâigâren pâpanñâ yatâ.)

⁶ Um kâtik a ziñ bâliñâ zo aksik upmegât Anutuñâ hâuñâ ziñgâbap. Oi Kristogât kâmut Kolosai kamânân ândie, zen mârum kut ñâi bâliñâ top top zo op ândiwe.

⁷⁻⁸ Narâk zi ko kut ñâi ñâi bâliñâ zi aksik birâbi. Kuk sot den sârek, um kâlak, mem ge kwâkwat den sot den bâliñâ.

⁹ Sarâ mân sâbi. Um sânjiñâ sot orot mâme gângoñâ zo lândim pegât zo aksik birâbi.

¹⁰ Oi um unakñâ zo Anutugâren gâbâ mem ândibi. Um unak Anutuñâ muyageip, zo kubigi nângânângâ sot opñâ zikñâ holi yatâ muyagem ândiap. Zen Anutugât topñâ nângâm kwâtâtem ândibigât yatâ oip.

¹¹ Zorat kâsâp ândiândiñ zo âkip. Yuda a sot Grik a, kwabâ kwarangâwe sot mân kwabâ kwarangâwe, saru a mo barâ a, kore a sot a patâ zo aksik patâ Kristoñâ mâpotniñgâmñâ kâukniñâ ândiap. Oi nen aksik zâkkât ombenjan dâp kânok ândien.

Nen Kristo sot pâlâtân urâwengât sinji âlip lum ândinat.

¹² Anutuñâ umñandâ gâsuziñgâm buku otziñgâm gâsum sâlâpzângoip. Zorat zen itâ upi. Um lâklâk op buku upi. Zen umziñ giginâ oi um sânduk ândibi. Sinji âlip lum ândim âkon mân upi.

¹³ A ziñ bâliñ otziñgâne zorat hâuñâ mân otziñgâbi. Osetziñan tosa ñâi muyagei birâm kândâtkum ândibi. Kembuñâ tosaziñ birip. Zen yatik bukurâpziñangât tosaziñ birâbi.

¹⁴ Oi kut ñâi ñâi zo opñâ walâm umziñandâ gâsâyagom ândiândiñ, zo mem kâtigem ândine zorânâ mâpotziñgi um kânok upi.

¹⁵ Oi Kristo sot pâlâtân op ândine zâkkâren gâbâ um lumbe zorânâ umziñan nep tuubap. Zen lumbe opñâ um kânok op ândibigât Anutuñâ diiziñgi. Oi zâkkâren sâiwap sâm ândibigât nângip.

¹⁶ Kristogât den osetziñan lañ kârâbapkât kâtiñgi. Oi nângânângâ den top topñâ kwâkâyangâm galem orangâm ândibi. Yatâ utnetâ Kaapumñâ mem bâbâlañ kwatziñgi mâpâmâpâse kep sânjiñâ sot sinji âlipkât kep mimbi. Umziñandâ Anutugâren sâiwap sâm, sâm âlip kwâkñangâm mimbi.

¹⁷ Zen Kristogât kâmut gakârâpñâ ândie, zorat nângâm den mo nep utnam dâñak upi. Zen zo yatâ utne âlip oi Kembu Yesugât kutsiñgiñâ lañ kârâbap. Zen yatâ op ândibigât Kristoñâ imbanâ ziñgâbap. Zorat Anutu Ibâniñ sâiwap sâm dukubi.

¹⁸ Zen Yesu Kristo sot pâlâtân urâwenâ ândiegât itâ op ândibi. Ambân zen abarâpziñangât ombeziñan ândim sâziñ lum ândibi.

¹⁹ A zen âmbirâpziñ buku otziñgâm ândibi. Ambirâpziñ kârâpñoot mân otziñgâbi.

²⁰ Katep zen ibâ mamârâpziñ den ñâi mo ñâigât sânetâ lubi. Zen yatâ utnetâ Kembuziñandâ nângi âlip upap.

²¹ Ibâ mam zen nan bârarâpziñ ziñgit um kâlak upegât kubikziñgânâ kut ñâi kârâpñoot walâwalâñ mân otziñgâbi.

²² Kore a sot nep a, zen patârâpziñ zengât sâziñ lubi. Zo a ziñ ziñgitne âlip upapkât buñâ. Kembu hurat kwâkñangâm utne dâp upap.

²³ Nep aksik zo a patâ zengârâk opñâ buñâ. Kembugât op bâbâlañak tuubi.

²⁴ Zen itâ nângâbi. Zen hânân Kembu Kristo zâkkât kore a op ândie. Oi nepkât sânjânñâ sumbemân ziap, zo Kembugâren gâbâ mimbi.

²⁵ Ka ñâi zâk bâliñangât nep tuugi zo yatik hâuñâ yâmbâñâ mimbap. Kembuñâ kore a sot a patâ dâbâk otziñgâmap. Zâk hâtubâtu mân otziñgâmap.

4

¹ A patâ zengât den sa nângânek. Patâziñâ Kembu zâk sumbemân ândiap,

zorat zen zâkkât nângâm kore a gakarâpziņ kut ñai ñai târârâgâk dâpziņan galem otziņgâbi.

Ninâu sâsâņangât den.

² Kolosai a, zen âsâbâņ ninâu sâm ândibi. Oi um wâgân ândim sâiwap sâm ninâu sâm ândibi.

³ Oi neņgât op ninâu sâne Anutuņâ sinġi âlip sânatkât mâtâp muyageniņġi Kristogât den mârum tik zeip, zo sâm muyaginâ. Nâ den zo dâzâņgom ândiwangât um kâtik, ziņ kâsa otnim gâsânom tâk namin nâbane ândian.

⁴ Zorat Kolosai a zen nâgât op ninâu sâbi. Ninâuņâ betnan mine bâbâlaņ op Kembugât den zo sâm muyagia dâp upap.

⁵ Kolosai a, zen um kâtik a, kândâtņan gok, zen sot kândiaņgâm gulip ândiândiņ mân op kut ñai ñai nângâmņik upi. Kembugât den dâzâņgonam ândibi.

⁶ Dinziņâ kubikne sii semen yatâ naam oi dâzâņgobi. Zen yatâ opņâ a den melâņ dâzâņgonam mân kwakpi.

Tikiko sot Onesimo

⁷ Nâgât den sinġi zo Tikikoņâ otziņgâbap. Zâk Kembugât nebân bukunâ oi umnandâ gâsumap. Berân mâmeniņâ sot Kembugât kore a sât luluņoot.

⁸ Zâk zeņgâren gam den sinġi otziņgâbapkât sâņgongua gaap. Um bâbâlaņ kwatziņgâbapkât op zeņgâren gaap.

⁹ Oi bukuniņâ Onesimo, Kembugât sât luluņ a zeņgâren gokņâ, zâk ârândâņ sâņgongua gamņâ kut ñai ñai ziren âsagiap, zorat den sinġi dâzâņgom naņgâbabot.

¹⁰ Bukunâ Aristako nâ sot tâk namin ândiap, zâk sot Banabagât nepâņâ Mareko sot Yusito, kutņâ ñai Yosua, ziņâ nângâziņġe. (Marekogât den mârumņan dâzâņgowan. Zâk zeņgâren gâi buku okņangâbi.)

¹¹ Aristako, Mareko sot Yusito, a karâmbut zo, ziņâ Yuda a zeņgâren gâbâ muyagiwe. Ziņâ Anutu um topņan ândiândiņâ muyagibapkât nep betnan mime. Yuda a nâmbutņâ Yesu sot pâlâtâņ urâwe, zeņgâren gâbâ ñai mân betnan mime.

¹² Oi Kolosai zeņgât kamânân gokņâ a ñai, Epapara, Kristogât kore a, zâkkât nângânângân Kolosai a zeņgâren ziap. Oi zen Yesu Kristo sot pâlâtâņ op Anutugât diņangât topņâ nângâm kwâtâtem lum ândibigât âsâbâņ ninâu sâm kâtigemap.

¹³ Zâkkât topņâ nângâmangât itâ dâzâņgobâ. Zâkņâ zeņgât opņâ sot Laodikea kamânân gok sot Hierapoli kamânân gokņâ Kembugât sinġi a ambân kâmut ândie, zeņgât op ninâu nep, sâknam nep patâ tuumap.

¹⁴ Dema sot mâsek kubikkubik a bukuniņâ Luka, zet nângâziņgâbot.

¹⁵ Oi Laodikea kamânân bukuniņâ a kâmut sot Nimbasi sot kâmut zâkkât mirin mindume, zeņgât nângâm sâtâre opman. Den zo sapsum ziņgâbi.

¹⁶ Ekap zi a ambân sâlâpkum nângâm naņgâne ko Laodikea kamânân kâmut ândie, zeņgâren pane ari sâlâpkubi. Oi Laodikea zeņgât ekap ñai kulemguan, zo yatik zen ziņgâne sâlâpkubi.

¹⁷ Arikipo, zâk itâ dukubi, “Nep Kembuņâ gigip, zo mulunâk tuum biranban.”

¹⁸ Den nâmbutņâ zo yen sa bukunâ ñaiņâ kulemgua. Ka zi ko Paulo nâ ninâ bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi kulemgum paan. Nâ tâk namin ândian, zorat nâgât op ninâu sâbi. Anutugâren gâbâ tânzâņgozâņgoņâ zeņgâren zem sambâlem zimbap.

Zo yatik.

Tesalonike a zengât ekap kânok Paulonjâ kulemgum zingip.

Paulonjâ zengât op Anutugâren sâiwap sâip.

¹ Paulo, Siliwano sot Timoteo, nen Tesalonike kamânân kâmut ândie, zengât ekap zi kulemgum zingen. Zen Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo zet sot pâlâtânj upme, zengât ekap zi kulemguen. Tânzângoziingonj sot um lumbenâ zengâren zimbap.

² Nen âsâbânj zengât op Anutugâren sâiwap sâim dukumen. Ninâu sâimen dâp zengât nângâm ândimen.

³ Zen nângâm pâlâtânjzianjât op Kembu kore oknangâme. Zen umziandâ Anutu gâsum pâlâtânj kwap nep tuume. Kembunijâ Yesu gâbapkât um bâbâlanj op mambât ândie. Zen yatâ upme. Zorat nângâm Ibâniijâ Anutu zâkkâren ninâu sâimen.

⁴ Bukurâpnâ, nen itâ nângen. Anutuunâ umnâ gâsum sâlâpzânjoi gâsum sâlâpzânjoi.

⁵ Yatâ otzingipkât den sinji âlip mem ga dâzânjoiindâ den yenjâ mân oip. Zo imbanjâjoot sot Kaapum sot oip. Den zo nângâne umziandâ giarip. Nen zen sot ândim kut nâi nâi urâwen, zorat topnjâ ek nângâwe. Zengât op yatâ op ândiwen, zo nânge.

⁶ Nengât orot mâme ek nângâwenjâ yatik op ândiwe. Oi Kembu zik orot mâme zo eknjâ yatik moliwe. Zen sinji âlip nângâm mem ândiwe. Sinji âlip sâknam kwâknan mem ândine Tirik Kaapumjâ mem bâbâlanj kwatzinji sâtâre op nângâwe.

⁷ Zen Kembugâren nângâm pâlâtânj kwâknangâne Makedonia sot Grik hânân sinjizij nângâm yatik urâwe.

Tesalonike a zengât den sinji kamân dâp arip.

⁸ Zengâren gâbâ Kembugât den lanj kârâm âi Makedonia sot Grik hânân muyageip. Oi zorik bunjâ. Zen Anutu nângâm pâlâtânj kwarâwe, zorat den sinji kamân dâp ari nângâne ninjâ mân dâzânjowen.

⁹ Zen ziijak nen zengâren ga nep tuugindâ bonnjâ muyageip, zorat den sinji dâtnangome. Oi zen lopio yenjâ, anjâ tuutuunj, zo kândâtkom Anutu, ândiândi marijâ bonnjâ mâte oknangâm arâpnjâ urâwe.

¹⁰ Oi nannjâ Yesu mumunjan gâbâ mânggeip, zâk gâtâm sumbêmân gâbâ gâbap. Oi narâk patin Anutu kuknangât bonnjâ zo sâi nengâren mân âsâgibap. Zen zâk gâbapkât um bâbâlanj op mambât ândime. Nen zengâren nep tuugindâ bonnjâ muyageip, zorat sinji ziijak nângâm nâ zo yatâ sâim dâtnowe.

2

Paulo zâk Kembunâ egi âlip upap, zorat sâip.

¹ Bukurâpnâ, zengâren ga nep tuugindâ bon bunj mân oip, zo ziijak nânge.

² Mârum Pilipi kamânân nângom mem nâi nâi otningâwe, zo nânge. Yatâ otningâne Anutuunâ betnijan mei kenjât bunj zengâren gam ândiwen. Oi a donjeb kâsa otningâne lanj Anutugât den sinji zo sapsun zingâwen.

³ Um bâbâlanj den sâimen, zo nângâm gulipkum mân sâimen. Den sarâ mân sâimen.

⁴ Zorat op Anutuunâ ninjiri âlip opmap. Den sinji âlip sânatkât sâim ninjip, zorat dâp sâimen. A zinj ningitne âlip upapkât bunjâ. Anutuunâ nengât nângi âlip upapkât sâimen. Anutu zâk umninanjât top ekmap.

⁵ Zen nengât topnij nângâme. Nen mân kâitzânjomen. Mân elakzânjomen. Oi zengâren kât sikungât âknjâle mân urâwen. Zo Anutuunâ nângi ko san.

⁶ A kutâ otzingânakât mân sâwen. Kristogât Aposolo op ândim kut nâi nâigât sâindâ dâp upap. Zo nângâmjâ zen mo kamân nâmbutnjâ zen a kutâ otzingânat mân sâwen.

7 Buñâ. Ambân nâinâ murarâpnâ on galem otziñgâmap, zo yatâ nen zengâren ândim galem otziñgâwen.

8 Nengât âkñâle zengâren zeipkât Anutugât siñgi âlip dâzângonatkât zorik buñâ. Nen kore otziñgâm ândinam urâwen. Umniñâ zengâren kirip, zorat.

9 Bukurâpniñâ, sâknam nep tuum ândiwen, zo nânge. Zengâren gâbâ kut nâi nâi zo mân minam nâtik sirâm nep kârâpñoot tuum ândiwen. Kanpitâ mân kwatziñgânatkât zengâren nep tuum ândiwen. Zo yatâ op Anutugât den siñgi âlipñâ dâzângowen, zo nângâme. Oi Anutu zâk yatik topniñ nângap.

10 Nen um salek sot târârakñâ, tosa buñ ândim Kembugât kâmut op ândie, zengâren nep tuuwen.

11 Nâi itâ nângâme. Ibâñandâ murarâñâ den dukumap, zo yatik niñâ den dâzângowen. Um bâbâlaj den sot girem den dâzângowen.

12 Anutuñâ zâkkât um topñan sot âsakñan ândibi sâm diiziñgâmap. Oi zen zâkkât a bonñâ op, zâkkât tobat op ândibigât den yatâ zo dâzângowen.

Kembugât den lunetâ kâsa otziñgâwe.

13 Nen Anutugât den dâzângoindâ nângâme a den mân oip. Zo âlip nângâwe. Zo Anutugât den. Zen den zo nângâm mem umziñan pane nep tuumap. Oi zorat nen âsâbâñ Anutugâren sâiwap sâmen.

14 Bukurâpnâ, zen Anutugât kâmut Yudaia hânân Yesu Kristogâren pâlatân urâwe, zen sot tobat kânok urâwe. Zen Yuda a ziñâ kâsa otziñgâm sâknam ziñgâwe, zo yatik zengâren kamârâpziñandâ zângom sâknam ziñgâwe.

15 Yuda a zen Propete sot Yesu Kristo zângone muwe. Oi nen yatik nângom moliniñgâbi. Zen Anutuñâ ziñgiri mân dâp uap. Zen a kâmutñâ kâmutñâ kâsa otniñgâme.

16 A hân nâin gokñâ den siñgi âlip nângâbe sâm pâke kwatziñgâme. Hân nâin gokñâ zen Kembugât siñgi a upigât âkonziñgap. Tosaziñâ târokwap utne patâ oi tosaziñgât op Anutugât kuk zo zengâren âsageziñgap.

Paulo zâk zengât op umñâ sisiwalon oip.

17 Bukurâp, nen zâmbam gam narâk zi mandu yatâ op ândiwen. Sâkniñandâ ziren mâik nâi ândien. Umniñâ ko zen sot tap ziñgitnatkât otniñgap.

18 Oi zo ga ziñgitnatkât sâwen. Oi Paulo, nâ narâk nâin nâin gâbam ua Sataññâ mâtâp pâke kwap gâip.

19 Kembu Yesuñâ gâi ko nen mâtenjan kin wan mo wangât sâtâre utnatkât nângen. Nen zengâren gam nep tuugindâ bonñâ âsageip, zorat sâtâre utnat.

20 Zengât op sâtâre sot umâlip upmen.

3

Paulonñâ Timoteo sângongui arip.

1 Net zengât nângâm kwâkâ op net nikñik Ateñ kamânân tâtat sâwet.

2 Oi net Timoteo sângongoitâ zengâren gâip. Zâk bukuniñâ Anutugât nep a ândim Kristogât siñgi âlip sâmap. Zâkñâ zengâren gam nângâm pâlatânziñ mem kâtikñan kwâpam gaap.

3 Zen sâknamân ândimñâ loribegât yatâ urâwen. Zen nânge. Siñgi âlip zo sândukñâ ândim nângânatkât mân sâm niñgip.

4 Nen zen sot ândim den kânñan itâ dâzângowen, “Nen sâknam nângâm ândinat.” Den sâwen, zo yatik âsageip, zo nânge.

5 Sarâ mariñandâ kâitzângoi nep zengâren tuuwen, zo bon buñ opapkât umnâ girem oi ândiandâ mân dâp oi a zo sângungua gaap. Siñgi âlip dân mem ândie mo mân mem ândie, zorat ek nângâbapkât gâip.

Timoteo zâk âburem gâip.

6 Narâk ziren ko Timoteo zâk âburem gam nângâm pâlatân sot buku orotziñgât den siñgi dâtnângoip. Oi zen nengât donbep umâlip nângâme. Oi nen ziñgitnat sâmen. Zengoot yatik nen niñgitnatkât sâme.

7 Bukurâpniñâ, nen ziren sâknam kwâkñan ândim zengât nângâm kwâkâ op umniñ gwârâ oip. Nen yata ândimñâ nângâm pâlatânziñgât siñgi nângâm umniñ diim gei ândien.

⁸ Zen yatâ op Kembu sot pâlâtân op kâtigem ândine umniñ diim gei ândinat.

Kembugât den zengâren zimbapkât Paulonâ ninâu sâip.

⁹ Zengât op Anutu mâtenan umâlip patâ nângâmen. Oi Anutu sâiwap patâ dukoinâ dâp upap.

¹⁰ Nen zengâren ga zingitnâ Kembugât den nâmbutnâ tânzângomnâ târokwap zingânatkât âsâbân ninâu kâtiknâ sâmen. Nângâm pâlâtânziñâ nâiyân pâton opapkât gwârâ uan.

¹¹ Oi Zorat Anutu Ibâniñâ sot Kembuniñâ Yesu ziknâk diiniñgi zengâren gânat.

¹² Zengâren ko Kembunâ tânzângoi buku op ândime, zo târokwap op zâine gwâlântensâi ziiñâ sot a nâmbutnâ zen buku upi. Nen yatik zengât upmen.

¹³ Oi Anutuñâ tânzângoi umziñ mân loribap. Oi Kembuniñâ Yesu, zâk sot sinji a târâraknâ, zen sot gâi zen Anutu Ibâniñangât mâtenan um salek, tosaziñ buñ kinbi.

4

Um sumun buñ, um salek ândibi.

¹ Bukurâpnâ, Kembu Yesu sot pâlâtân op den nâi sa nângânek. Zen ândi mâmanziñ kubik ândine zingiri âlip upap, zorat dâzângowen. Oi zen yatik op ândime. Zo yatik târokwap op zâibi.

² Nen Kembu Yesugât sâtkât den dâzângowen, zorat mân kwakme.

³ Anutuñâ itâ sâmap, “Bâliñâ birâm um salek ândibi.” Oi zorat sa nângânek. Zen lañ mâman a ambân, zengât mâtâp mân lânbi.

⁴ Zen nâi ziknik ziknik Anutugâren târârak ândim ziknâ ambinjik mem galem upap.

⁵ Um kâtik a zen Anutu mân nângâñangâm âknâleziñangârâk ambân lañ minziñgâm birâziñgâme. Zen zo yatâ mân upi.

⁶ Nâi zâk dangon walâm bukunangâren kâmbu oi Anutuñâ zorat hâunâ pindâbap. Den girem zo mârurnan sâm muyagem dâzângowen.

⁷ Nen um sumun ândinatkât buñâ, um salek ândinatkât Anutuñâ diiniñgip.

⁸ Zorat nâi zâk den zo birâbap zo ko agât den buñâ, Anutugât den zo birâbap. Anutuñâ Tirik Kaapum umziñan pâmap, zo birâbap.

Um kânok op ândim nep tuunat.

⁹ Kembu ziknâk buku upigât den umziñan pâmap. Zorat zen buku upigât den donbep mân sâm kulemgunat.

¹⁰ Oi zen Makedonia hân dâp Yesugât kâmut zen buku op ândime. Zen yatik op târokwap ândine gwâlântensâbapkât dâzângowen.

¹¹ Oi den itâ sâm dâzângowen, “A ambân âkon op yen tap den lañ sâlâpkume, zen yatâ mân upi. Zen ziiñangât nângâne giginâ oi bitziñandâ nepziñâ tuum kâtigem ândibi.”

¹² Zen bitziñandâ nepziñ tuum kâtigem ândim sambe kwâknan ândim mân kwakpi. Oi um kâtik a ziñâ orot mâmeziñ zo ekñâ hurat kwatziñgâbi.

Yesu gâbapkât den.

¹³ Bukurâpnâ, zen muwe zengât a um kâtik ziñâ isem umbâlâ upme, zo yatâ upegât dâzângonâ.

¹⁴ Nen, Yesu mom mumunan gâbâ zaarip, den zo nângâm itâ nângânat, “Yesu mom zaarip, zorat Anutuñâ zâkkât kâmut op muwe, zo mânggiziñgâm diiziñgâm zâibap.”

¹⁵ Oi nâi zi Kembugât den dâzângonâ. Hânân wâgân ândeindâ Kembunâ gâbap, narâk zoren niñâ a muwe, zo mân kândom otziñgâm zâinat.

¹⁶ Narâk zoren Anutugât lâmun kwamit sot Kembugât den kwamit sot sumbem a patâgât den kwamit âsagei Kembunâ sumbemân gâbâ gem gâbap. Gem gâi Yesu sot pâlâtân op muwe, zen kândom op zaatpi.

¹⁷ Zaatnetâ bet wâgân ândinatnâ nen minduniñgâm zengâren târokwatniñgâm unumunumân diiniñgâm zari sumbem kabânan Kembu sot kândiangânat. Oi Kembu sot ândim zâimânat.

¹⁸ Zen den zo sâm âragum nângâm umziñ diim gei ândibi.

5

Kembugât narâk kek mâte upap.

1 Bukurâpnâ, narâkņangât den zo wangât donbep kulemgum zingânat?

2 Ziinjak itâ nângâme, “Mân nângâm ândine kâsâziņ nâtigân game yatik Kembugât narâk patâ zo mân nângindâ âsagibap.”

3 Oi a zen âlip lumbenjan ândinat sâne narâk zorenâk tâmbetagoagon zo muyagezingâbap. Ambân kâmbonjoot nâi, zâk katep âsaâsagiņ narâkņâ mân nângi âsagibap, zo yatâ âsagibap. A aksik zeņgâren zo yatâ muyagibap.

4 Zen ko nâtâtigân mân ândime. Zorat zen narâk zo âsagibabân kâsa ziņâ game yatâ gâi mân kwakmak upi.

5 Zen âsakņâ sot maagât kâmut op ândie. Zen nâtik sot nâtâtikkât kâmut buņâ.

Narâk mân nângengât um gwâlâ op nebân ândinat.

6 Zorat a nâmbutņâ ziņ uman zine zen zo yatik mân zimbi. Nen galem orangâm um wâgân ândinat. Um gulip mân utnat.

7 Uman zânze, zen nâtik uman zime. Too kâtik nem um gulip upme, zen yatik nâtigân too nem bâliņ top top muyagime.

8 Nen ko sirâmgât siņgi op ândienņâ umniņ galem op ândinat. Oi nângâm pâlâtâņ sot buku orotņâ, zorâņ kâmbamgât hâmbâniņ upap. Oi kubikņâ diiniņgâmap, zorat nângânat. Zorâņâ kâmbamgât irâmarâkniņâ oi akum ândinat.

9 Zo itâgât. Anutuņâ neņgât kukņangât siņgi mân sâip. Kembuniņâ Yesu Kristoņâ kubikniņgi zâkkât siņgi utnatkât sâmap.

10 Zâkņâ neņgât op moip. Zorat nen momņâ mo gwâlâ ândim zâk sot pâlâtâņ utnatkât yatâ oip.

11 Zorat zen siņgi âlip mem kâtigem ândibigât dâzâņgone âragwârâgu op ândibi. Zen zo upme, zo yatik op ândibi.

A sâtņâ hurat kwatziņgâm a nâmbut tânzâņgobi.

12 Bukurâpnâ, nen den kâtikņâ nâi dâzâņgonâ. Zeņgâren sâknam nep tu- ume sot Kembugât kâmurân patâziņ op ândime, zen hurat kwatziņgâbi. Zen den dâzâņgome, zo zeņgât sâtziņ lubi.

13 Zen nepziņangât op buku otziņgâm nângâziņgâne zâibap. Oi zen um lumbe op ândibi.

14 Bukurâp, nâ kindap pâron den dâzâņgua nângânek. A konam ândime, zen girem dâzâņgobi. Siņgi âlibân lorem ândie, zo tânzâņgobi. Oi bâbâ lolot ândime, zen yatik tânzâņgobi. Zo yatâ a otziņgâm ândim um taan mân nângâbi.

15 Bâliņ otziņgâne hâuņâ mâkâbegât galem orangâm ândibi. Ziinâ sot a nâmbutņâ zen kut nâi nâi âlipņik orangâm ândibi.

16 Sâtâre op ândibi.

17 Âsâbâņ ninâu sâm ândibi. Mân birâbi.

18 Kut nâi nâi zeņgâren âsagei sâiwap sâbi. Zo Yesu Kristogât op sâbigât Anutuņâ sâm ziņgap.

19 Tirik Kaapumgât kârâp zo mân lâmuņbi. Kaapumgât den mân kwâkâbi.

20 Anutugât den zo sapsune nângâne yenņâ mân upap.

21 Den zo nângâm kâsâpkubi. Âlipņâ oi mem ândibi.

22 Bâliņâ top topņâ zo birâbi.

Mâsop den.

23 Lumbenâ mariņâ, Anutu, zikņak sanjonziņgâm kubikziņgi um salek op nanğâbi. Oi kaapum sot um dâpziņ sot sâkziņ hâlâlu zei Kembu Yesu Kristo, zâkkât takâtakâņan tosaziņ buņ kinbi.

24 Gâsuziņgipņâ sâi kâtigemap, zâk zorat nep tuum nanğâbap.

25 Bukurâp, zen neņgât op ninâu sâbi.

26 Yesugât kâmut zen Kembugât op buku buku op luyangâbi.

27 Nâ Kembugât mâtenjan dâzâņgobâ. Zen ekap zi Yesugât kâmut aksik sâlâpkum ziņgâne nângâbi.

28 Kembuniņâ Yesu Kristo, zâkņâ tânzâņgoi um lumbe zeņgâren zimbat. Zo yatik.

Tesalonike a zengât ekap zagâtñâ Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop sot sâiwap den.

¹ Paulo, Siliwano sot Timoteo, nen Tesalonike kamânân kâmut ândie, zengât ekap zi kulemgum zingen. Ibâniñ Anutu sot Kembuniñâ Yesu Kristo, zet sot pâlâtân upme, zengât ekap zi kulemgum zingen.

² Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, zikñâ tânzângoitâ um lumbe zengâren zimbap.

³ Nen zengât op narâk dâp Anutugâren sâiwap sâmen. Yatâ oindâ nângâm pâlâtânziñâ zo gwâlântersâmap. Oi buku orotñâ, zorân zengâren sambâlem zemap. Oi zorat Anutugâren sâiwap sâindâ dâp upap.

⁴ Oi um kâtik a, zen sâknam zingânetâ sâknamân ândim nângâm pâlâtânziñ mân lorei kâtigem ândime. Nen zengât nângindâ âlip opmap. Oi zorat den siñgi kamân dâp Anutugât kâmut gakârâp dâzângomen.

Kembu zâk hâuñangât den târârak sâm kwâkâbap.

⁵ Zen sâkziñan muyagezingâmap, zorat itâ sâbi, “Anutuñâ den hâuñâ sâsâñ narâkñan kut ñâi patâ otniñgâbap, zorat dâp zi muyagiap.” Wangât, Anutuñâ zengât nâñgi dâp oi um topñan bagim ândibigât sâknam kwâkñan ândie, zorat.

⁶ Oi gâtâm Anutuñâ nângâm kubigi târârak ziap, zo yatâ otziñgâbap. Sâknam zingâme, zen hâuñâ yatik sâknam zingâbap.

⁷ Narâk ziren Tesalonike a ambân, zen sâknam nângâme. Ka bet ko zen nen sot yatik sândukñan ândinat. Zo itâ muyagibap. Kembu Yesu, zâk sumbem a kâmut patâ imbanâziñoot, zen sot sumbemân gâbâ gem gâi muyagibap. Narâk zoren yatâ otniñgâbap.

⁸ Zâk kârâp mem gem a Anutu mân nângânangâme sot Kembu Yesugât siñgi âlip nângâm birâme, zen hâuñâ zingâbap.

⁹ A yatâ zo, zen Anutu mâtenñan gâbâ kâbakñezingâne sâknamân geim Anutu imbanangât âsakñâ mân ek ñâtâtigân ândim zâimambi.

¹⁰ Oi narâk zoren kâmut gakârâpñâ nengâren âsakñâ muyagibap. Oi a ambân zâkkâren nângâm pâlâtân kwarâwe, zen aksik zâkkât nângâne imbanâ oi mâpâsibi. Zen den sâm muyagem dâzângowen, zo nângâm kwâtâtiwegât yatâ upi.

Zen âlipziñ upigât Paulonâ ninâu sâip.

¹¹ Zorat zengât op narâk dâp itâ ninâu sâmen. Anutuñâ zâk gâsuzingip dâp kubikziñgi ândibigât tânzângobap. Oi imbanangandâ tânzângom kut ñâi ñâi âlipñâ nângâm, nângâm pâlâtânngât nep bonñâ muyagibi.

¹² Yatâ utnetâ Kembuniñâ Yesu Kristo, kot zorat âsakñâ zengâren âsagibap. Oi zengoot zâk sot pâlâtân op âsakñoot upi. Zo Anutuñâ sot Kembuniñâ Yesu Kristo, zikñâ tânzângoitâ yatâ âsagezingâbap.

2

A nâmbutñâ ziñâ den siñgi âlip birâne Yesu gâbap.

¹ O bukurâpnâ, Kembuniñâ Yesu Kristo gâi mindum kândianğânatkât den dâzângua nângânek.

² A nâmbutñâ, zen Kembangât narâk mârum gaap sâm Kaapumğâren sâm mândâbi. Zo a lâuziñandik sâm târokwapi mo ekap nengâren gaap sâm mândâbi. Zo um gulip kwatziñgânâ yatâ sâbi. Yatâ sânetâ kwakmak sot kenğât mân upi.

³ Sarâ den yatâ mo yatâ sâm um gulip kwatziñgâbegât galem orangâm ândibi. Kembangât narâkñâ mâte upâ sâi a donbep patânâ siñgi âlip birâbi. Oi Anutugât den kukun a imbanoot, zâkñâ muyagibap. A zo simân tâmbetagobapkât siñgi.

⁴ Zâkñâ zâizâiñ op Anutu sot kut ñâi ñâi anâ mâpâsime, zo kâsa otziñgâbap. Oi Anutugât tirik namin zâi tâtatñan tap zikñangât sâbap, “Nâ Anutu.”

⁵ Nâ mârum zengâren ga ândim zorat dâzângowan, zo nâñge.

⁶ Narâk ziren pâke ziap, zo nâñge. Pâke zo bunñ oi zâkkât narâkñâ zo muyagibap.

7-8 Narâk ziren ko bâliḡandâ tik nep tuumap. Oi mâtâp pâke kwap zo siriksâi Anutugât den kukunḡ a, zo âsagibap.

Sarâ imbanḡa muyagibap.

9 A zo Sataḡḡâ mam okḡaḡgâm imbanḡa pindi kulem sot sen mârât sarâ topḡâ topḡâ tuubap.

10 Oi a nâmbutḡâ den bon nâḡgâm âlip orot zo birâm tâmbetagoaḡaḡgât sinḡi upme, zen bâliḡandâ mem um gulip kwatziḡgâbap.

11 A zen yatâ upmegât Anutuḡâ sâi sarâ mamḡâ muyagei sarâ denân pâlatâḡ op mem ândibi.

12 Zo yen buḡâ. Den bonḡâ zo birâmḡâ kut ḡâi ḡâi bâliḡâ zorat âkḡâlîme. A zo zen hâuḡâ zingâbapkat yatâ muyagibap. Anutugât den kukunḡ a zo âsagei Kambu Yesugât lâunḡan gâbâ Kaapumḡâ gamḡâ tâmbetkubap. Yesu takâbap, narâk zoren gam tâmbetkubap.

Kembugât den sot ninâu mân birâbi.

13 Bukurâpniḡ, zen Kembuḡâ mârûm buku otziḡgâm gâsuziḡgip. Kaapumḡâ um salek kwatziḡgip den bonḡâ mem ândim zâkkât sinḡi upigât sâip. Zorat âsâbâḡ zengât op Anutugâren sâiwap sâmen.

14 Zen yatâ upigât sâi den sinḡi âlip dâzâḡgoindâ nâḡgâm Kembuniḡâ Yesu Kristo, zâkkât neule âsakḡâ upigât di-iziḡgip.

15 Zorat bukurâp, zen kâtigemḡâ den dâzâḡgowen sot ekabân kulemgum ziḡgâwen, zo mem kâtigem ândibi.

16 Kembuniḡâ Yesu Kristo zot Anutu Ibâniḡâ, zâkḡâ umḡâ gâsuniḡgâm umâlepḡaḡgât op umâlep zinziḡ kâtik muyagem niḡgip. Oi bonḡâ biken minat, zorat nâḡgâm um bâbâlaḡ op mambât ândinatkat sâip.

17 Oi zâkḡâ umziḡ diim gem tânzâḡgoi nep âlip sot den âlip mem kâtigem kinbi.

3

A ziḡ Paulo bekḡan mem ninâuḡâ tângubigât sâip.

1 O bukurâp, den ḡâi itâ ziap, zo nâḡgânek. Neḡgât op ninâu sâne Kembugât den laḡ kârâm âibap. Oi zengâren

kâtigem bon oip, zo yatik a zengâren op âibap.

2 Anutuḡâ galem otḡiḡi bâliḡ mâme a ziḡ mân nâḡgobigât ninâu sâbi. A donḡbep zen Kambu mân nâḡgâm pâlatâḡ kwâkḡaḡgâme, zorat.

3 Ka Kambu zâk sâi kâtigemap, zâkḡâ galem otziḡgâm tânzâḡgoi bâliḡ mariḡandâ mân tâmbetzâḡgobap.

4 Zen den dâzâḡgoindâ nâḡgâm lum ândimeḡâ ândibi. Nen Kembugât op zengât um zâgât mân upmen.

5 Kembuḡâ umziḡâ diigi Anutu umḡandâ gâsâzâḡgomap, zo nâḡgâm Kristoḡâ kâtigem ândeip, zo yatik kâtigem ândibi. Zen yatâ upigât ninâu sâmen.

Konam a, zengât den.

6 Bukurâp, Kembuniḡâ Yesu Kristo, zâkkât sâtkât dâzâḡgoindâ nâḡgânek. Osetziḡan gâbâ buku nâmbutḡâ nepziḡ tuum ândibigât dâzâḡgowen. Den zo mân lum ândime. Zen konam a zo yatâ, zen sot mân ândibi.

7 Nen mâtâp topkwap lâḡâwen, zo yatik moliniḡgâbigât mân kwakse. Nen zen sot tapḡâ konam a mân urâwen.

8 Nen zengâren gâbâ nalem sâḡḡân buḡ mân nem ândiwen. Buḡâ. Kanpitâ mân kwatziḡgânâḡ yatâ urâwen. Nalem sot sikumgât betḡâ muyaginatkât sirâm ḡâtik nep tuum ândiwen.

9 Oi yatâ utnatkat Kembuḡâ mân sâm niḡgip. Nep a nepḡâ tuumḡâ sâḡgâm mim-bap, zorâḡâ bâbâlaḡ. Ka nen zengâren yatâ mân urâwen. Zen niḡgitiḡâ yatâ upigât yatâ urâwen.

10 Nen zen sot tap itâ dâzâḡgowen, “ḡâi zâk konam ândibap zo ko nalem mân pindâne nimbap.”

11 Oi zi zengâren gâbâ den sinḡi itâ ḡâi nâḡgâwen, “A nâmbutḡandâ nep birâm konam ândime. Zen nep mân tuum yen âim ga takâtakâ op den laḡ sâlâpkume.”

12 A yatâ zo, zen Kambu Yesu Kristogât sâtkât girem den itâ dâzâḡgoindâ nâḡgâbi. Zen uruḡsâm nepziḡ tuune bon oi ziḡan gâbâ mem nem ândibi.

13 Bukurâp, zen ko âlipḡaḡgât nep tuum ândim âkon mân upi.

¹⁴ Ekabân den zi kulemgum ziŋgen, zo a nâiŋâ biri topŋâ sâŋ muyagem birâne zikŋik ândim aŋun upap.

¹⁵ Kâsa upigât mân san. Bukuniŋâ sâŋ buku okŋaŋgâm den girem dukubi.

¹⁶ Kambu zâk lumbegât mariŋandâ lumbe muyageziŋgi narâk dâp, dâp op zimbat. Oi Kembuŋâ zen sot ândibat.

¹⁷ Den nâmbutŋâ zo yen sa bukunâ nâiŋâ kulemgup. Ka âkââkâŋan zi ko Paulo ninak bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi kulemgum ziŋgan. Ekap kulemguman dâp yatâ opman.

¹⁸ Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkŋâ tânzâŋgoi um lumbe zeŋgâren zem zimbat.

Žo yatik.

Timoteogât ekap kânok Paulonjâ kulemgum pindip.

Mâsop den.

¹ Nâ Paulo, Yesu Kristogât Aposolo. Anutu kubikkubikniñâ sot Yesu Kristo gâbapkât mambât ândimen, zet Aposolo nep sâm niwet.

² Timoteo, gâ Yesugât sinji âlip dâgoga nângâm nannâ ninâ yatâ oin. Gâgât ekap zi kulemgum gigan. Anutu Ibâ sot Kembuniñâ Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângożângoņ, buku orotjâ sot um lumbe gâgâren zem zimbap.

Sâm gulip a, zengât den.

³ Nâ Makedonia hânân âibam op den dâgowan, zo yatâ upan. Epeso kamânân târokwap ândim a nâmbutjâ, zinjâ den sinji âlip sâm gulipkume, zen kwâkâziņgâna birâbi.

⁴ Zen den pat yennâ sâm a tengâñâ tengâñâ ândim gawe, zo zengât sinji sâm kwâkâyaņgâme. Anutu kubikkubikkât denjâ, zo nângâne yennâ opmap. Zen kut ñâi ñâi zo birâm ândibigât dâzângoban.

⁵ Sinji âlip sâmen, zorat bonjâ itâ muyagei dâp upap. Um salek sot um kânok sot nângâm pâlâtânziņoot ândim umziņandâ gâsâyagobi.

⁶ A nâmbutjandâ mâtâp zo birâm âi gulip ândim den bon buņ sâm âragum mem ândie.

⁷ Oi ziiņangât itâ sâme, “Nen Mosegât gurumin den zorat kwâkâm zingâziņgâņ a utnat.” Yatâ sâmjâ dinziņâ sot gurumin den zorat topjâ mân nângâm laņ sâme.

Gurumin den zo bâliņ mâme a zengât sâsâñâ.

⁸ Kembugât gurumin den Mosenâ sâip, zorat itâ nângâmen. Zo den âlipjâ. Zo sâlâpkum nângâm ândim ândiândiniņ kubikaņgâm ândeindâ dâp upap.

⁹ Zorat topjâ itâ ziap. Gurumin den zo a târârakjâ zengât sinji buñâ. A itâ zo zengât sinji. Den ku a, a hurat mân

kwâkwat, bâliņ mâme a, um sumun a, a zen Anutu kândâtkom hângât orot mâme zorat nângâne zâizâiņ opmap. Ibâ mam tâmbetzângożângoņ, kâmbam ku.

¹⁰ Laņ mâman a, aņandik ayân bâliņ mâme. Añâ katep diim âim aņgân kârâmñâ katepkât torerâpñâ zengât kât sângân nine ko katep zo zingâbat sâme. Sarâ sâsâņ a, Kembugât mâteņan sarâ sâm kâtigime. Kut ñâi ñâi Kembugât den bonjâ kâsa miņaņgâmap. Kut ñâi ñâi yatâ upme, zengât op Kembugât gurumin den ziap.

¹¹ Kembuñâ zâkkât den bonjâ sapsun zingâm ândibatkat sam nigip. Zorat Anutu sâm âlip kwâkâyaņgâmen, zâkkât sinji âlip neule âsakņoot zo a dâzângoman.

Yesuñâ Paulo tosañâ birâm nep diņ sâm pindip.

¹² Imbañâ nim mem kâtikņan nâbarip, Kembuniñâ Yesu Kristo, zâk sâiwap sâm dukuman. Zâkñâ nângâniņi dâp oi nep diņ sâm nigip.

¹³ Nâ mârumņan zâk sâm bâliņ kwâkâyaņgâm arâpñâ zângom kâsa minziņgâwan. Nâ nângâm pâlâtânjâ buñâ. Kembugât topjâ mân nângâm laņ orâwangât um lâklâk otnim tânnom nep zo sâm nigip.

¹⁴ Kembuniņangâren gâbâ tânzângożângoņandâ nâgâren piksâi Kristo Yesu sot nângâm pâlâtân opjâ um kânok orâwan.

¹⁵ Yesu Kristo zâk bâliņ mâme a kubikniņgâbam hânân geip. Den zo bonjâ. Den zo a pisuk patâ zinjâ nângâm simbitkubigât âsageip. Oi bâliņ mâme a zengât patâziņâ, zo nâ. Nâ mârum yatâ op ândiwan.

¹⁶ Nâ bâliņ op ka op ândia mân birâniņip. Buñâ. Yesu Kristo zâk âlip tânnogip. Zorat topjâ itâ. Tânzângożângoņ, zo nâgâren pâi a zen zo ekñâ nângâm pâlâtân kwâkâyaņgâm ândiândi kâtikņan bagibigât otnigip.

¹⁷ Ândim gawe sot ândim zâinat, zorat a kutâ mân mumuñâ sot mân igikñâ, Anutu kânok, zâkkât kutsiņiņâ zo âsak neuleņoot zem zâimâmbap. Zo perâkņak.

Paulonjâ Timoteo sinji âlipkât kâwali nep tuubatkât sâip.

¹⁸ Nannâ Timoteo, mârûm a sâtñjâ zen gâgât op Kaapungâren gâbâ den sâm muyagiwe, zorat dâgobâ. Gâ den zo nângâm kâwali nep tuum kâtigem ândiban.

¹⁹ Oi nângâm pâlâtânjâ kâtigem ze umgâ galem otna salekkom zimbap. A nâmbutñjâ zinjâ um salek ândiândij birâmñjâ nângâm pâlâtânziñj lorei gulipkuwe.

²⁰ Zo zengâren gâbâ ñâi Hemenaiio sot ñâi Alesande. A zagât zo Yesugât kâmurân gâbâ Satañgât bikñan zâparâwan. Oi Satañjâ sâknâm ziki den bâliñzikñjâ zo birâbobotkât zâparâwan.

2

Ninâugât den.

¹ Den nâmbutñjâ dâzângobâ. Kândom ninâugât den sâbâ. Ninâu sot sâiwap den zorâñ ziiñjâ sot a nâmbutñjâ zengât op Anutugâren ninâu sâm ândibi.

² A kutâ sot galem a ârândânjân tânzângom zengât op ninâu sâbi. Oi galemnângone târârak ândim lumbenjâ op sândukñan ândinat.

³ Zorâñ âlip upap. Kubikkubikniñjâ Anutu, zâkñjâ zorat nâñgi dâp upap.

⁴ Zâkñjâ a aksik patâ den bonñjâ nângâm sumbengât sinji upigât nângâmap.

⁵ Anutu kânokñak ândiap. Oi Anutu sot a osetniñan a kânokniñjâ ândiap, Yesu Kristo. Zâkñjâ a pisuk patâ nen sumbengât sinji utnatkât mâtâp kubigi ziap.

⁶ Zâkñjâ ândiândiñjâ birâm aksik patâ nengât suupniñ meip. Zorat den sinji sâsâñ narâk mâte oi sâne lañ kârâm ariap.

⁷ Zorat sinji sâsâñ sot Aposolo ândibatkât gâsum sâlâpnogip. Oi hân ñâin ñâin gokñjâ den bonñjâ sot nângâm pâlâtânjât topñjâ kwâkâm zingâbatkât sâm nigip. (Den zo sarâ buñjâ, bonñjâ san.)

A ambân zengât den.

⁸ A zengât san. Zen kamân dâp um kâlak sot sarâ birâm um salek ze Anutugâren ninâu sâbi.

⁹ Zi ambân zengât san. Zen sâk pâke mem ândim urukmeruk ândine zorâñ

neuleziñ upap. Oi neule top top sângân zâizâiñ mân pam ândibi.

¹⁰ Ambân Kembangât sinji ândinat sâmenjâ orot mâme âlipñjâ utne dâp upap.

¹¹ Ambân zen giginjâ ândim kindap kwatne a zen Kembangât den sâne nângâbi.

¹² Ambânñjâ a Kembangât den kwâkâm zingâbap mo a walâzingâm den ñâi sâbap, zorat nânga dâpñjâ mân uap. Zâk yen uruñsâm ândibap.

¹³ Adam zâk kândom muyageip, Ewa zâk bet.

¹⁴ Oi sarâ mariñandâ Adam mân kâitkoip. Ambân kâitkoi bâliñ oip.

¹⁵ Ambân, zâk katep mimiñangârâk ândibap, zo ko nângâm pâlâtânj sot buku orot sot um salek sot giginj op ândibap. Ambân zen yatâ op ândine Anutuñjâ gâsâzângobap.

3

Yesugât kâmurân a satñjâ ândie, zengât den.

¹ Ñâi zâk Yesugât kâmurân a sâtñjâ ândibatkât sâbap, zâk nep âlipñangât okñangap sâsâñjâ. Den zo perâkñak.

² A zâk târârak ândimñjâ ambân kânok sot pâlâtânjâ ândimap. A yatâ zo a sâtñjâ kwânângâban. Oi umñangât kendonagom ândibap. Mân op gulipkum, orotñik opmap. A lomba buku otzingâm kwâkâm zingâzingânj nep zo târârak tuubap.

³ Too kâtik nem um gulip mân upap. Kâmbam mân kumbap. A lumbenjâ op ândibap. Kât sikumgât âkñjâle mân upap.

⁴ Ambâ murarâp dâñj galem otzingâbap. Murarâp girem den dâzângoi sât lulu op ândibi.

⁵ Ñâi zâk ambâ murarâp dâñj mân galem otzingâmap, zâk dap op Anutugât kâmut galem otzingâbap?

⁶ Oi a ñâi um kâtik ândeipñjâ iraborâk Yesugât kâmurân târokwaip, zâk a sâtñjâ mân kwânângâbi. A yatâ zo, zâk zâizâiñj oi Satañjâ kâitkui kek birâbap.

⁷ A kândâtñan ândie, zinjâ a ñâigât nângâne dâp upap, a zorâñ a sâtñjâ ândibap. Zinj sâm bâliñ kwâkñangâne Satañgât ârâmbâgân gâsubatkât san.

Yesugât kâmut zorat galem a, zengât den.

⁸ Galem a zen yatik hâlâlu ândibi. Lâu purikgurik mân sâmbi. Wainj too donjebp mân nimbi. Kât sikungât âkñâle mân upi.

⁹ Den sinji âlip zem gâip, zo um salegân pane zimbap.

¹⁰ Zen kânñan mâsikâzingâm Yesugât kâmurân nep tuune âlip oi Yesugât kâmurân galem nep zo sâmbi zingâbi.

¹¹ Ambân Yesugât kâmut zengâren nep tuume, zen yatigâk hâlâlu ândibi. Uman pâpan mo sârân sâsâ den, den zo mân sâbi. Umziñangât kendon ândim den sânetâ bonñâ upap.

¹² Galem a nâi, zâk ambân kânok mem zâk sot pâlâtânj ândibap. Zâk murarâpñâ sot kut nâi nâi gakânâ dâñ galemzinj upap.

¹³ Galem a nâi, zâk nepñâ tuugi âlip oi a ambân zinj sâmbi âlip kwâkñangâbi. Oi zâk Yesu Kristo sot pâlâtânj opñâ kenjât buñ nepñâ kâwalinjoot tuubap.

Sinji âlip zorat den kombânjâ.

¹⁴ Nâ gâgâren kek gâbat sâmbi den zi kulemgum gigan.

¹⁵ Nâ kut nâi nâinjâ saanigi kârep oi Anutugât kâmut zengât oserân nepkât mân kwakpangât den zi kulemgum gigan. Ândiândi mariñâ, Kambu Anutu, zâkkât kâmut nen zâkkât namâ op ândim, zâkkât den bonñâ sot kombânjâ mem ândien.

¹⁶ Sinji âlipniñangât topñâ yâmbâtñâ tik pam zeip, zo Anutuñâ sâmbi muyageip. Zo âlipñâ sot sâtârenjoot. Den zo itâ.

“Yesu zâk sâk sot âsageip. Kaapumñâ topñâ sâmbi muyageip. Sumbem a zinjâ igâwe. Hânñâ hânñâ a zengâren sinjinjâ sâmbi muyagiwe. Hân dâp a zen nângâm pâlâtânj kwarâwe. Neule âsakñan mem zarip.”

4

Satanjâ a umziñ mem gulipkoi sinji âlip kumbi.

¹ Kaapum zâk kânñan itâ sâmbi muyagemap. Gâtâm narâk patâ mâte upâ sâi a nâmbutñandâ sinji âlip birâm um

gulip op Satanj sot wâke, zen sot pâlâtânj op zengât den nângâbi.

² Zo ko sarâ anjâ umziñâ heban oipkât a kâitzângom itâ dâzângobi,

³ “Ambân mân memñâ sigan ândibi sot nalembi nâmbut mân nem kendon ândibi.” Nen ko den bonñâ itâ nângâmen. Anutuñâ nalembi top top pam nanjip. Oi nen zâkkâren nângâm pâlâtânj kwapñâ nalembi zorat sâiwap sâmbi ninatkât sâip.

⁴ Anutugâren gâbâ kut nâi nâi muyageip, zo âlipniñgâk. Oi sâiwap sâmbi mem nem ândimen oi ko zorat kwâkâkwâkñâ mân ziap.

⁵ Anutugât denñâ sot ninâuñandâ nalembi zo mäsop mem hâlâlu pâip.

Um bâbâlanjâ nep tuunat.

⁶ Yesugât kâmut den zo dâzângoban zo ko Yesu Kristogât kore a sât lulu ândiban. Oi nângâm pâlâtânj den sot sinji âlip topñâ nângâm lum gâin, zorânj umgan zem tângogi ândiban.

⁷ Oi gâ den pat sot ambân sombâ den lâlalulu sâmbi, zo birâban. Gâ Kembangât mâtâbân târârak ândim umgâ kubikangâm ândiban.

⁸ Sâkniñâ kubikangâm ândiândi, zo bâbâlanj sot yennâ yatâ. Kâ Kembangâren nângâm umniñ kubikangâm ândiândiñ, zorânj bonñâ. Zorânj hânân sot sumbemân ândiândi muyageniñgâbapkât sâsânjâ.

⁹ Den zo bonñâ. A aksik nângâm nanjânat.

¹⁰ Oi nep zorat bonñâ minatkat sâknamb nep tuum ândimen. Oi Anutu, ândiândi mariñâ, zâkkât nângânangâyân upmen. Zâkñâ a hân dâp nen kubikniñgâbapkât imbanjâ zemñanggi ândiap. A nângâm pâlâtânjnjoot, zâkñâ perâkñak nengât kubikkubikniñ op galemniñ opmap.

Timoteo ândi mâmanñangât den.

¹¹ Den san, zi aksik dâzângoban. Kut nâi nâi zo nângâm upigât girem dâzângoban.

¹² Gâ a sigan op ândiatkât a zinj gâgât nângâne giginjâ mân upap. Gâ dinqâ sot ândi mâmangâ sot buku orotkâ, nângâm pâlâtânj sot um salek ândim Yesugât kâmut zengât mâteziñan ândim mâtâp âlipñâ lân tirâpñangona gekñâ yatik upi.

¹³ Nâ gâbatkât mambât ândim sinji âlip sâlâpkum zingâm dâzângom ândiban.

¹⁴ A sâtñâ zen Kaapungâren gâbâ gâgât den sâm muyagem bitziñâ kâukan pam mâsop mingiwe. Mâsop zo gulip opapkât mân loriban. Kâtigem nep tuuban.

¹⁵ Gâ zorat nângâ kwâkâ op nepkâ imbanâ tuuna bonñâ muyagei ek nângâbi.

¹⁶ Gâ um sâkkâ galem op sinji âlip sâsân nep sâm gigip, zo ârândân galem upan. Gâ nep zo âsâbân tuum ândiban. Yatâ upan zo ko diñgâ nângâme sot gikâ ârândân ândiândi âlipñan âibi.

5

Sâm kubikkubik den.

¹ A sombâ ñâi dukubam den kârâpñoot mân dukuban. Ibânâ sâm mulunâk dukuban. A katep âtâ murâpnâ sâm den dâpziñanâk dâzângoban.

² Ambân sombâ yatigâk mamârâpnâ sâm diim gem den dâzângoban. Ambân sâk wâgân sot sigan, zen ponârâpnâ sâm sâkkâ galem op târârak kin den dâzângoban.

Ambân malâ, zengât den.

³ Ambân malâ sombâ, zengât den tânguban. Ambân malâ sombâ kanpitâ, zengât op san.

⁴ Malâ ñâi nan bârarâp sot bagirâp ândibi oi ko ziñâ Kembangât den mem kin âse âlarâpziñ galem otziñgâbi. Oi ombenjan kut ñâi ñâi ziñgâwe, zorat tosa zo ziñâ mâkâbi. Anutuñâ zorat nângi dâp upap.

⁵ Ambân malâ sombâ zâk zikñik ândim Anutugâren nângâm pâlâtân kwap wâratkubap. Oi âsâbân kut ñâi ñâigât kwakñâ zorat zâkkâren ninâu sâbap. Ambân malâ yatâ zo, zengât op san.

⁶ Ka ambân malâ sâk wâgân ândime, zengât girem den itâ sâban, “Zen lañ ândibi zo ko mumuñangât sinji op ândibi.”

⁷ Ambân malâ den so dâzângom kâtigena tosa buñ ândibi.

⁸ A mo ambân ñâi, zâk torerâpñâ mo ibâ mam, ambân murarâp, zo dâñ mân galem otziñgâbap, zo ko zâk sinji âlip birâm um kâtik uap sânat. Wangât, zâk um kâtik a nâmbutñâ walâziñgâm bâliñâ oip, zorat.

Malâ topziñ nângâbi.

⁹ Malâ ñâi zâk kendonñâ 60 ândeip. Oi a kânok sot pâlâtân op ândeip, zo yatâ zo kutñâ malâ zengât ekabân pane zimhap. Malâ ñâi nan bârarâp buñ sot torerâp buñ, zâk Yesugât kâmut ziñâ on galem upigât kutñâ kulemgum galem upi.

¹⁰ Oi ambân zo sât lulu nep tuugip mo buñâ, zorat topñâ nângâbangât sâm mâsikâziñgâban. Nan bârarâp minziñgâm dâñ galem otziñgip mo buñâ? Zâkñâ lomba a ambân buku otziñgip mo buñâ? Yesugât sinji a on galem otziñgip mo buñâ? A sâknam nângâne betziñan meip mo buñâ? Nep âlip top top zo tuugip mo buñâ? Nep top top zo tuugi ikne âlip oi topñâ ekabân kulemgubi.

¹¹ Malâ sâk wâgân zen kutziñâ malâ zengât ekabân panâ sâne kwâkâziñgâban. Zen yatâ zorân lañ ândiândiñangât otziñgi a minam Kristo kândâtkubi.

¹² Oi mârûm Kembangât nep tuubigât den sâwe, zo loñgiñe tosañoot opmap.

¹³ Oi zorik buñâ. Nepkât mân nângâm mirâ lâkñan nem obândime. Oi zorik buñâ. Den bon buñ sot den bâliñâ lañ sâme.

¹⁴ Zorat nâ itâ san. Malâ sâk wâgân ziñ a dum mem murarâ minziñgâm mirâ umñan ândie, zen on galem otziñgâbi. Yatâ op ândine kâsa ziñ sâm bâliñ kwatniñgân den kârûm birâbi.

¹⁵ Malâ nâmbutñandâ mârûm mâtâp âlipñâ birâm Satangât mâtâbân âiwe, zorat nâ yatâ san.

¹⁶ Yesugât kâmurân ambân ñâi zâkkât toren malâ ñâi ândibap zo ko zâk on galem upap. Yesugât kâmut zen ambân malâ zo mân galemgubi. Torerâp ândie, ziñâ galem upi. Ka malâ ñâi torerâpziñ buñâ zo ko kâmut ziñ galem otziñgâbi.

Galem a, zengât den.

¹⁷ Galem a, ziñâ Kembangât nep kâtigem tuune âlip oi kut ñâi mem zâi pam otziñgâbi. Sinji âlip sâme sot kwâkâm ziñgâme, a zo yatâ otziñgâbi.

¹⁸ Galem a ziñ nepkât sângân mimbi, zorat Kembangât ekabân den ñâi itâ ziap, “Wâugandâ zuu zigi mem ko kambi mân pindâna mân dâp upap.”

Oi den n̄ai it̄a,
 “Nep a z̄ak nepk̄at s̄anḡan mei d̄ap upap.”

¹⁹ A k̄anok̄n̄a galem a n̄ai den̄an pamb̄a s̄ai m̄an n̄anḡabi. A zaḡat mo kar̄ambut z̄in̄a den s̄as̄an̄anḡat s̄ane nep̄n̄a tuuban.

²⁰ Galem a n̄ain̄a b̄alin̄ op m̄an biri a k̄amut zenḡat m̄ateziñan den s̄am kubik̄n̄anḡana n̄ambut̄n̄a z̄in̄a ek̄n̄a ken̄ḡat upi.

²¹ N̄a Anutu sot Yesu Kristo sot sumbem ar̄ap̄n̄a zenḡat m̄ateziñan it̄a s̄am k̄atigian. Den d̄agogan, zi d̄anj̄ak galem otna n̄ai m̄an gibap. Oi umgan̄ḡar̄ak a amb̄an lañ m̄an otziñḡaban. H̄atub̄atu m̄an otziñḡaban.

²² Ḡa a nepk̄at m̄asop k̄aukziñan bik̄a kek m̄an p̄amban. Z̄ak zenḡat tosan̄a ḡaḡaren z̄aibap̄k̄at yat̄a upan. Um s̄akk̄a galem otna salekkom zimbap.

M̄asek̄at den sot b̄alin̄anḡat den.

²³ Ḡa umgan m̄asek̄ as̄aban̄a muyagemap, zorat tooyak m̄an nimban. Wain̄ too m̄aik̄ n̄ai nena ālip upap.

²⁴ Nar̄ak ziren a n̄ambut̄n̄a b̄alin̄a utne sinniñand̄a ikmen. Ek̄n̄a h̄auñ̄a mimiñanḡat siñgi s̄amen. A n̄ambut̄n̄a ko b̄alin̄aziñ̄a tik ziap. Zo bek̄nan muyagei h̄auñ̄a mimbi.

²⁵ Orot m̄ame ālip zo yatik muyagemap. Tik ziap, zo yatik m̄an zimbap. Zo bet muyagem nan̄ḡabap.

6

Kore m̄aman a, zenḡat den.

¹ Kore m̄aman āndime, zen pat̄ar̄apziñ̄a hurat kwatziñḡam dinziñ lubi. Anutuḡat den sot kut̄n̄a s̄am b̄alin̄ kwapeḡat yat̄a upi.

² Kore a n̄ambut̄n̄a pat̄ar̄apziñ̄a Kembuḡat siñgi āndime, zen m̄an mem gei kwatziñḡabi. Zen Kembuḡat op̄n̄a buku k̄anok̄ uen s̄am̄n̄a m̄an mem gei kwatziñḡabi. Pat̄ar̄apziñ̄a zen Kembu n̄anḡam p̄al̄at̄an̄ kw̄ak̄n̄anḡane buku otziñḡamap, zorat op̄n̄a um b̄ab̄alañ̄an kore otziñḡane d̄ap upap. Ḡa den zi d̄az̄anḡona n̄anḡam yatik op̄ āndibi.

K̄at sikum lañ m̄an mimban.

³ A n̄ai, z̄ak s̄am gulip den n̄ai s̄am Kembuniñ̄a Yesu Kristo, z̄akk̄at den ālip̄n̄a bir̄am n̄ai s̄abap, z̄akk̄at it̄a s̄anat,

⁴ “Z̄ak um gulip op̄ s̄ak̄n̄a mem z̄aim den bon m̄an n̄anḡam den yen̄n̄a lañ sap.” Den zorat bon̄n̄a it̄a. Den s̄arek, um k̄alak, s̄am b̄alin̄ kw̄ak̄wat, den s̄aḡan s̄as̄an̄.

⁵ Oi den s̄am kw̄ak̄kw̄ak̄n̄a muyagemap. A zo umziñ gulip oi n̄anḡan̄anḡaziñ buñ oi k̄at sikum muyageniñḡabap s̄am Kembuḡat k̄amur̄an āndie.

⁶ Kembu sot p̄al̄at̄an̄ oind̄a t̄ann̄anḡoi n̄anḡind̄a umniñ āk̄abap.

⁷ Nen it̄a n̄anḡamen. Nen muyagem h̄an̄an bet b̄asañ gawen. Oi zo yatik mom̄n̄a bet b̄asañ āinat.

⁸ Zorat h̄an̄an zi nalem sot s̄ak p̄ake zemniñgi n̄anḡind̄a āki āndinat.

⁹ K̄at sikum pat̄a minat̄k̄at s̄ame, zen sar̄a mariñanḡat ār̄amb̄aḡan z̄aibi. Oi kut̄ n̄ai yen̄n̄a sot b̄alin̄a top top̄n̄anḡat āk̄n̄ale muyagem zorat n̄anḡan̄a s̄am t̄ambetagoi.

¹⁰ K̄at sikumḡat āk̄n̄alen̄a b̄alin̄a top top̄ zorat top̄n̄a uap. Oi a n̄ambut̄n̄and̄a zorat op̄n̄a siñgi ālip k̄and̄at̄kom zoren bagim umb̄al̄a muyagiwe.

Āndiāndi k̄atik̄n̄anḡat k̄atigibi.

¹¹ Anutuḡat siñgi a, ḡa kut̄ n̄ai n̄ai zo bir̄aban. Ḡa ālip op̄n̄a t̄ar̄arak āndiāndiñ sot siñgi ālip sot n̄anḡam p̄al̄at̄an̄ sot buku orot, k̄atigigiñ̄a sot l̄alon kwatziñḡaziñḡan̄anḡat k̄atigiban.

¹² Oi ḡa n̄anḡam p̄al̄at̄anḡat nep ālip tuuban. Tuum āim āndiāndi k̄atik̄n̄a ḡasuban. Ḡa zorat op̄ diigigip. Gikak yat̄a upanḡat a don̄bep m̄ateziñan s̄am k̄atigena n̄anḡawe.

¹³ Anutuñ̄a kut̄ n̄ai n̄ai āndiāndi muyageziñḡamap, z̄akk̄at m̄ateñan sot Yesu Kristo a kut̄a Pontio Pilato m̄ateñan s̄am k̄atigeip, zek̄at m̄atezik̄nan it̄a s̄am, s̄am k̄atigem d̄agob̄a.

¹⁴ Ḡa den k̄atik̄ s̄am gigip, zo mem t̄ar̄arak kinna Kembuniñ̄a Yesu Kristo ḡabap.

¹⁵ Zorat nar̄ak̄n̄a m̄ate oi imban̄a mariñ̄a, a kut̄a sot a z̄aiz̄aiñ aksik zenḡat Kembu pat̄aziñ, Anutu, z̄ak̄n̄a han̄gi mori Kembuniñ̄a Yesu tak̄abap.

¹⁶ Anutu zâk zikɲik mumuɲâ buɲâ. Zâk âsakuɲâ umɲan ândiap. Gootɲan mân âibemgât dâp. Anɲâ mân igâwe. Zâk mân ikpemgât dâp. Sâm âlip sot Kembu nepɲâ memɲâ ândim zâimâmbap. Perâkɲak.

Kombâɲâ zinzij kâtik muyaginat.

¹⁷ A kât sikum patâ zemziɲgap, zen girem dâzâɲgona sâkziɲ mân mem zâibi. Kut ɲâi ɲâi buɲ orot, zorat nâɲgâne zorâɲ kombâɲziɲ oi zoren mân kâtigibi. Anu-tuɲâ gom sambe muyageniɲgi mem nem sâtâre op ândien, zorat nen zâkkâren nâɲgâm pâlâtâɲ kwâkɲaɲgâm ândinat.

¹⁸ Oi sâm ziɲgâna âlipɲaɲgât nep tuum umâlepkât op kut ɲâi ɲâiziɲ kâsâpkum a kanpitâ ziɲgâm ândibi. Oi siɲgi âlipkât bonɲâ muyagibi.

¹⁹ Yatâ opɲâ kombâɲziɲ ɲâi zinzij kâtik memɲâ ândiândi mimbi. Ândiândi zo bonɲâ.

Timoteogât girem den

²⁰ O Timoteo, gâ Kembedgât den gigip, zo dâɲ galemɲum mem ândiban. Oi a nâmbutɲandâ nen nâɲgânâɲgâniɲoot sâm den yenɲâ mo bon buɲ zo sâne nâɲgâm kubik birâban.

²¹ A nâmbutɲâ den zoren mândâm nâɲgâm pâlâtâɲgât mâtâp birâwe.

Anutugâren gâbâ tânzâɲgozâɲgoɲ zo zeɲgâren zimbap.

Zo yatik.

Timoteogât ekap zagâtñâ Paulonâ kulemgum pindip.

Mâsop den.

¹ Paulo nâ Anutugât sâtkât Yesu kristonâ ândiândi muyageip, zorat den sa lañ kârâbapkât Yesu Kristogât Aposolo orâwan.

² Timoteo, gâ Yesugât sinji âlip dâgoga nângâm ninâ nannâ yatâ oin, gâgât ekap zi kulemgum gigan. Anutu Ibâ sot Kembuniñâ Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângoziñgoñ, buku orotñâ sot um lumbeñâ gâgâren zimhap.

Timoteo nângâm pâlâtân bonñâ zemñangip.

³ Ibâ âserâpnâ zen hâlâlu ândim Anutu kore okñangâm gane kiunziñâ nâñâ yatik opmanñâ sâiwap dukumñâ ñâtik sirâm ninâu sâm gâman. Gâgât nângâm ninâu sâman.

⁴ Gâ nâgât umbâlâ oin, zorat âsâbân nângâman. Oi gâ gekñâ umâlip patâ nângâbatkât otnimap.

⁵ Oi nângâm pâlâtân bonñâ zemgigap, zorat nângâman. Mamgâ Eunike sot âlagâ Loisi, zet Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiwet. Oi gâ zo yatik nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiat, zo nângan.

Kâtigem sinji âlip nep tuuban.

⁶ Oi nâ zorat nângâm itâ dâgobâ. Nâñâ bitnandâ kâukkan pa Anutuñâ imbanñâ gigip, zo ona sei kârâpñoot upap.

⁷ Itâ nângâban. Kaapum Anutuñâ ningip, zo kenñat mân utnatkât ningip. Kaapum zo imbanñâ sot buku orot zorat marinñâ. Nen um sâk zorat kendon ândinatkat Kaapum ningip.

⁸ Zorat gâ Kembuninañgât den sinji sâm muyagibam anjun mân upan. Oi tâk namin nâbane ândian, nâgât den sinji sâbam anjun mân upan. Anutuñâ imbanñâ gibap dâp, nâ yatik, sinji âlipkât op sâknam kwâkñan ândiban.

⁹ Anutu zâkñâ kubikningâm hâlâlu ândinatkat diiningip. Zo âlip urâwen zorat bunñâ. Zikñak nângi zeip sot um lâklâkñangât op yatâ otningip. Zo mârûm hân mân muyageibân Yesu Kristogât op sinji kwatningip.

¹⁰ Oi zorat bonñâ narâk ziren muyageip. Kubikkubikniñâ Yesu Kristo gei muyageip. Zâkñâ mumuñangât imbanñâ koi gei ko ândiândiñ zinziñ kâtik muyageningap.

¹¹ Oi nâ zorat sinji sâsân sot Aposolo nep tuubatkat sâm nigip.

¹² Nâ zorat sâknam kwâkñan ândiman. Ka anjun mân opman. Nâ nângâm pâlâtân kwap zâkkât um zagât mân opman. Nâ itâ nângâman. Imbanñañootñâ sinji âlip nep sâm nigip, zâkñâ dâñ galem otnigi Yesu takâtakñangât narâk mâte upap.

¹³ Den bonñâ zorat mâtâp tirâpgowan, zorik moliban. Zo Yesu Kristo nângâm pâlâtân kwâkñangâm umgâ gâsui yatâ upan.

¹⁴ Tirik Kaapumñâ umniñan ândimap, zâkñâ mam otgigi den bonñâ gigip, zo galem otna zemgibap.

Onesiporo, zâkkât den.

¹⁵ Asia hânân aksik birânim âiwe. Oi osetzinñan Pigelo sot Hemogene, zet ârândân.

¹⁶ Onesiporonñâ tâk namâ a nâgât mân anjun op umâlep kwatnim ândeip. Zorat Kembuñâ Onesiporogât kâmut gakânñâ tânzângobap.

¹⁷ Zâk Roma kamânân takâmñâ um bâbâlanñak kârûnim muyagenigip.

¹⁸ Zorat Kembuñâ nângâm narâk patin um lâklâkñangât okñangâbap. Zâk Êpeso kamânân kore orotñâ imbanñâ tuum ândeip, zo gikak nângat.

2

Kembugât kâwali nep tuuban.

¹ Nannâ, gâ Yesu Kristo sot pâlâtân ândina tângogi ândim kâtigiban.

² A donjeb patâ zengât mâteziñan den dâgom ândiwan, zo Kembugât sinji a sât lulunoot nâmbutñâ dâzângom ândiban. Oi a zo, zen kâwaliziniñoot a nâmbutñâ dâzângom ândibi.

³ Gâ, nâ yatik, Yesu Kristogât kâwali a kâtik op ândim zâkkât op sâknam nângâm mân âkongibap.

⁴ Nâi zâk kâwali nep tuubapnâ dap op sâkkât nep top top zorat umnâ pâi zimbap? Zo kâwali a osetziñan pâip, zâk egi dâp oi zorik upapkât sâbap.

⁵ Katep ziñ kut nâi minam sârâràk kârâme. Zengâren gâbâ nâiñâ mâtâp birâm nâin gâbâ âibap, zo sângân mân mimbap.

⁶ Nâi zâk nep kârâm kâmit sâknam upapnâ nalem bonnâ kândom mem nei dâp upap.

⁷ Den sumbuñâ dâgogan, zo nângâm kwâtâtiban. Kembu zâk sâi umgâ pâronjsâi topnâ nângâm kwâtâtiban.

Mân loriban.

⁸ Gâ Yesu Kristogât nângâm nângâm ândiban. Zâk Dawidigât kiunñâ mumuñan gâbâ wâgân op zaarip. Zâkkât sinji âlip yatâ sâman.

⁹ Sinji âlipkât op sâknam nângâman. Oi um kâtik ziñ nâgât nângâne bâliñ mâme ua yatâ kin bitnâ saaninetâ taan. Ka Kembugât sinji âlip den, zo dap op saane yen tâpap?

¹⁰ Nâ Anutugât sinji a zengât op sâknam patâ nângâm tâpman. Zen Yesu Kristo sot pâlâtân utne kubikziñgi neule âsakñâ zinziñ kâtik mimbigât yatâ opman.

¹¹ Den itâ ziap, zo bonnâ,
“Nen zâkkât mumuñan târokwarâwen. Zorat op nen zâk sot ârândân zaat ândinat.

¹² Nen zâk sot sâknam nângâm kâtiginat zo ko zâk sot a kutâ tâtarân tâtnat. Nen zâk kwâimbânangindâ sâi ko zâkoot yatik nen kwâimbâninğâbap.

¹³ Nen den sâwen, zo mân lunat zo ko zâkkât denñâ bon upap. Nâi sâmnâ nâi sâsânâ, zo zâkkâren mân ziap.”

Sinji âlipkât sâm gulip.

¹⁴ Gâ den zo sâm Anutugât mâtenan sâm dâzângom ândina den yenñâ mân sâm âragubi. Sârek den mân âragubi. Zen den yenñâ, bon buñâ, zo âragum ândibi zo ko den zorânâ zen tâmbetzângobi.

¹⁵ Anutuñâ gâgât nâñgi dâp upapkât nep kâtigem tuum ândiban. Oi den

bonnâ tântân sâm ândiban zo ko Anutugât mâtenan anjun mân upan.

¹⁶ Den yenñâ sâne mân betziñan mimban. Zen yatâ op ândim um gulip op sinji âlip birâbi.

¹⁷ Sarâ den ârâgume, zo use kâtik yatâ op lanj kârâbap. A yatâ zo zengâren gâbâ nâi Hemenao sot nâi Pileto.

¹⁸ Zet den bon birâm itâ sabot, “Mumuñan gâbâ zaatzaat, zorat topnâ itâ. Yesuñâ mumuñan gâbâ zaat ândiândi unakñâ mârur muyageniñgi. Narâk patin sâk unakñâ mân minat.” Zet yatâ sâmnâ a nâmbutñâ zengât nângâm pâlâtânziñ mem gulipkuabot.

Anutugât kunkun sot hâkop bonnâ.

¹⁹ Anutuñâ kât tandâ pâi giarip, zo kâtigem kinzap. Zorat den kulem nâi itâ ziap,

“Kembuñâ sinji arâpnâ ziñgit nângâmap.”

Oi den nâi itâ ziap,
“Kembugât sinji a ândien sâme, zen aksik bâliñâ kândâtkubigât sâip.”

²⁰ A kutâgât namâ patin hâkop top top goide kât sot siliwa kât tuutuun, zorik buñâ. Nak sot hânñâ tuutuun, zo ziap. Hâkop nâmbutñan kut nâi sângân patâ zorân geibap. Nâmbutñâ ko kut nâi nâi yenñandâ geibap.

²¹ Hâkop nâi zâk kut nâi bâliñâ buñ, umñâ salek op neulenoot upap oi hâkop sângân patâ. Oi namâ mariñandâ egi hâlâlu zei nep âlipñâ pindâbap. Den sumbuñâ zi a neñgât op san. Umniñ salekkoi hâlâlu ândinat san.

Kembugât a ândinat.

²² A sigan kut nâi nâi bâliñâ ek âkñâlime, zo birâban. Oi umziñ salek opñâ Kembu sâm mâpâsime, zen sot âlip orotñangât sot nângâm pâlâtân sot um lumbenâgât kâtigiban.

²³ Den yenñâ sot sârek den zo birâban. Gâ âlip nângat. Den yatâ sâne kâsâp sot um kâlak muyagemap.

²⁴ Oi Kembugât kore anjâ den sârek op mân kwâkâyanğâbi. Ziñâ a aksik buku otziñgâm sinji âlip târârak kwâkâziñgâbi. Oi a ziñ bâliñ otziñgânetâ zorat hâuñâ mân otziñgâbi.

²⁵ Oi Kembangât den birâme, a zo mulunâk dâzângobi. Anutu zâk ziknak mem gei kwatziŋgi umziŋ melân den bonnâ nângâbi sâam mulun dâzângobi.

²⁶ Oi umziŋ pâronjsâi Satangât ârâmbâgân zângoip, zoren gâbâ mâkâziŋgâbâ Zen Satangât den lum ândiwenâ umziŋ pâronjsâi kândâtkubi.

3

Singi âlip gulipkukun a, zengât den.

¹ Gâ itâ nângâban. Narâk patâ mâte upâ sâi bâliŋandâ laŋ kârâm kâbâ yâmbât mem zaa kwap mem ge kwap imbanjoot niŋgâbi.

² A itâ zo, ziŋ ândibi. Ziŋangât nângâne zâizâiŋ, kâtkât âknjâle, den kârâpŋoot sâsân, sâk mâme den, ibâ mam zekât den birâbirâ, sum nâne a, anâ Anutu hurat mân kwâknangâme.

³ Lumbe den mân sâsân, tosa mem ândiândi, sârân sâsân, nem gulipkukun, a zinnâ, kut nâi nâi âlipnâ âkon upi.

⁴ Kâsa zengâren tirâpznangozânŋon, laŋ orot, zâizâiŋ upme. Sâkkât âknjâle mem ândim Anutugât âknjâle mân nângâbi.

⁵ Sâknandik singi âlip nângâbi. Ka singi âlipkât imbanâ mân zemziŋgâbap. A zo yatâ ândine ziŋgit kândâtznangoban.

⁶ Narâk ziren a nâmbutnâ zo yatâ ândie. Zen tik ândim ambân nângânangâziŋ lolot zengât mirin zâim um gulip kwatziŋgâme. Oi ambân zo tosa top top muyagemnâ umbâlâ upme sot âknjâle top top otziŋgi laŋ âim game. Anâ ambân zo yatâ zorân zengât upigât sâam lolot otziŋgâme.

⁷ Ambân zo yatâ, zorânâ narâk dâp den zorat topnâ kârûm mân nângâm kwâkâme.

⁸⁻⁹ Mârumŋan Yane sot Yambere zet Mose kâsa oknangâwet. Yatigâk a san, zen den bonnâ kâsa oknangâme. A zo, zen nângânangâziŋ bâliŋâ sot nângâm pâlatânziŋ buŋâ. Dap dabân bâliŋandâ laŋ kârâbap? A yatâ zo, zen sarâziŋangât topnâ muyagei ek nângâbi. Wangât, kut nâi nâi ziŋ upme, zo topziŋ sâam muyagei a aksiknâ ek nângâm kândâtznangobi, zorat. Yane sot Yambere, a zagât zekâren muyageip yatâ.

Paulo sâknjan sâknam donbep muyagenangip.

¹⁰ Gâ nâ sot ândim gâin. Kut nâi nâi orâwan, zo ek nângâm ândein. Singi âlip sâaman sot nep tuuman, ândiândinâ, nângâm pâlatânâ, buku orotnâ, kâtigem ândiândinâ zo ek nângâm ândein.

¹¹ None sâknam nângâwan. Antiokia kamânân, Ikonioŋ sot Listera kamânân none sâknam donbep nângâwan. Yatâ ot-ninetâ Kambuŋâ bitziŋan gâbâ mâkânigip.

¹² A nâmbutnâ Yesu Kristo sot pâlatân op târarak ândibi, zen pisuk patâ yatik zângone sâknam nângâbi. Zo perâknak.

¹³ Narâk ziren bâliŋ mâme a sot sarâ a ziŋ bâliŋ upme. Bet ko walâm sarâ sot bâliŋâ zorân tuune laŋ kârâbap. Umziŋâ gulip oi a nâmbut um gulip kwatziŋgâbi.

Kembangât ekap sâlâpkum nângâm ândibi.

¹⁴ Gâ ko den kwâkâm giwen, zo sot pâlatân op ândiban. Den zo nâigâren mein, zorat mân kwaksat. Nâ den singi zo giwan. Oi gâ topnâ nângâmat, zo ka.

¹⁵ Oi gâ katepkan gâbâ tirik ekap sâlâpkum nângâm gâingât zorân umgâ kubigi Yesu Kristo nângâm pâlatân kwap sumbengât singi op ândiban. Gâ zo yatâ ândibangât Kembangât ekap sâlâpkum ândina imbanâ gibap.

¹⁶ Den tirik ekabân ziap, zo pisuk Anutugât Kaapungâren gâbâ muyageip. Oi den zo sâlâpkum nângindâ singi âlipkât topnâ kwâkâm niŋgâmap. Oi zorân topniŋ sâam muyagem umniŋ melânji târarakkât tenŋâyân ândinat. Târarak mâtâp tirâpnangomap.

¹⁷ Yatâ op diiniŋgi Anutugât arâp op kut nâi nâi âlip orotnangât nep top top zo âlip tuum ândinat.

4

Târarak ândim singi âlip nep tuunâ.

¹ Nâ Anutugât mâtenjan sot Yesu Kristo, zâk kembu imbanjootnâ gamnâ a gwâlâ sot mumunâ dinniŋâ sâam kwâkâbap, zekât mâteziknan sâam kâtigem dâgoga nângâ.

² Gâ den singi âlip sâban. Oi a zorat otziŋgâbap mo buŋâ, zorat kâtigem

sâban. Oi a um girem den sot hâwat den kwâkâzingâm nep mulunân âkonjâ buj tuuban.

³ Narâk nâi mâte oi sinji âlip den zo a nâmbutjâ nângâne pat palañ oi birâbi. Zo birâmjâ den nâi nângânatkât kin-dapziñ hetâmkwapi. Kwâkâm zingâzingâñ a muyagezingâbi. Umziñ dâp oi yatik, zorik muyagezingâne kwâkâzingâbi.

⁴ Den bon zo birâm den pat yennâ zoren âi pâlâtân upi.

⁵ Gâ ko narâk dâp sâknam kwâkan zari kândâtkom kâtigiban. Oi sinji âlip sâsân nep tuum ândiban. Nep sâm gigip, zo tuum biranban.

Paulogât narâkñâ pânjânok oip.

⁶ Kembangât sinji râma kom uwe, nâ yatâ otnibigât narâk mâte uap.

⁷ Nâ Anutugât ândiândi nep kâtigem tuum ga âkap. Sero kabânjan katep ziñ sârârâk kârâme yatâ nâ mârûm sârârâk kârâm kâtigem kikerân tâkan. Nâ nângâm pâlâtânjâ galemgua mân loreip.

⁸ Narâk ziren târâknanjât sângân mimbatkât mambât pâi ziap. Gâtâm narâk patin Kambu, top likuliku a târâkñâ, zâkñâ sângân nibap. Oi nâyâk bujâ. Yesugât takâtakânjât âkñâlîme, zen ârândânj zingâbap.

A nâmbutjandâ Paulo pam âiwe.

⁹ Gâ kek nâgâren gâbangât kâtigiban.

¹⁰ Dema zâk hângât kut nâi nâi zorat âkñâlî op nâbam Tesalonike kamânân arip. Kereske zâk Galatia hânân arip. Oi Tito zâk Dalimatia hânân arip.

¹¹ Zi Luka sot nikñik ândiet. Gâ Mareko muyagena ârândânj gâbabot. Zâk nep âlip betnan mimbap.

¹² Tikiko zâk sângongua Epeso kamânân arip.

¹³ Gâ gâbamjâ mâtâpkât hâmbâ Taroa kamânân, Kapo zâkkât mirin parâwan, zo mem gâban. Oi ekap topjâ sot ilumjâ zo aksik mem gâban. Ilumjâ mân birâban.

¹⁴ Liñgip kâlâu mot kâtñâ tuutuunj a, Alesande, zâk bâliñ donjebep otnigip. Zorat Kambuñâ hâuñâ pindâbap.

¹⁵ Zâkñâ dinnijâ donjebep koip. Zorat gâ zâkkât kenjât upan.

¹⁶ Denân nâbane tarâwan, narâk zoren buku nâiñâ den mân betnan meip. Buñâ. Zen aksik birâniwe. Zorat tosa mân zemzingâbapkât nângan.

¹⁷ Kambuñâ ko betnan mei sinji âlip um kâtik a, hân nâin gokñâ zengâren sa tânnogi sâm nanjâwan. Oi zâkñâ zuu kâtik Laionjât lâunjan gâbâ mâkânigip.

¹⁸ Kambu zâk bâliñâ top top zoren gâbâ mâkânim sumbemân Kembangât kin topjan nâbanbap. Zâkkâren imbanjâ âsakñâ zem zâimâmbap. Zo perâkñak.

¹⁹ Nâ Pirisila sot apñâ Akwila sot Onesiporo zâkkât kâmut zorat nângâzingan. Zo dâzângoban.

²⁰ Erasto zâk Korinti kamânân ândiap. Oi Toropimo zâk mâsek oi Milete kamânân parâwan.

²¹ Gâ map narâkñâ mân oi kek gâbangât kâtigiban.

Eubulunjâ nângâgigap. Puleñ sot Lino, Kalaudia sot buku nâmbutjâ, zen yatik nângâgige.

²² Kambuñâ um dâpkâ galem op ândibap. Kembangâren gâbâ tânzângozângonj zorânj zengâren zimbap.

Zo yatik.

Titogât ekap Paulonâ kulemgum pindip.

Sâm muyamuyage den sot mâsop den.

¹ Paulo nâ Anutugât kore a sot Yesu Kristogât Aposolo orâwan. Zâknâ gâsunimnâ zorat nep diñ sârn nigip. A ambân Anutugât sinji sârn, zen den bonnâ nângâm, nângâm pâlâtân kwâknangâbi sot diñâ lubangat nep zo sârn nigip.

² Oi ândiândi kâtikkât sinji den, zo bonnâ. Anutuñâ sarâ mân sârn. Zâknâ mârurnan hân mân muyageibân itâ sârn, “Ândiândi kâtik zengât sinji sârn kâtigian, zorat mambât ândibi.”

³ Narâk mâte oi diñâ zo sârn muyagemnâ Anutu kubikkubikziñandâ nâñâ sârn muyagibatkat nep diñ sârn nigip.

⁴ Nâ sot sinji âlip mem ândiet, Tito, gâgât ekap zi kulemgum gigan. Anutu Ibâ sot kubikkubikniñâ Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lâklâk sot um lumbe zo gâgâren zimbat.

Galem a sot a sâtnâ, zengât den.

⁵ Nep torennâ ziap, zo tuum nangâbangât op Keret hânân gâbarâwan. Oi dâgowan yatik Yesugât kâmut kamân dâp galem a gâsum sâlâpzângoban.

⁶ A nâi, zâk tosa buñâ, ambân kânok sot pâlâtân op ândibat. Oi nan bârarâp zen den sinji âlip mem ândibi. Nan bârarâpñâ gulipkukun sot zâizâin buñ ândibi. A yatâ zo nebân zâmbanban.

⁷ A sâtnâ nâi, zâk Anutugât nep a ândimannâ tosa buñ ândibat. Zâk zâizâin mân upap. Kuk lañ mân upap. Too kâtik nem um gulip mân upap. Kâmbam kukunangât âknâle mân upap. Kât sikumgât âknâle mân upap.

⁸ Zâk a buku otziñgâm kut nâi nâi âlipnangât âknâle nângâmap. Sâkkât âknâle mân nângâbat. A târârnknâ. A hurat kwatziñgâmap. Sâkkât kendon ândibat.

⁹ Den bonnâ sârn dâzângowan, zo dâpnan mem ândibat. Oi zorânâ imbanâ pindi den bonnâ âlipnâ a kwâkâm ziñgâm

ândibat. Oi Kembangât den ku a, zengât den mem ge kwâpap.

Den ku a sot sarâ a.

¹⁰ A donbep zen zâizâin op ândime. Zen den yennâ sot sarâ sârn a um gulip kwatziñgâme. Yuda a kâmurân gâbâ a nâmbutnâ umziñ patâ Mosegât den sinji sângiñan ari sâknandik Yesugât sinji nângâme, zen zo yatâ op ândime.

¹¹ A zo kât sikumgât oppâ den sarâ sârn a nâmbutnâ ambân murârâpziñoot zo um gulip kwatziñgâme. A yatâ zo, zengât lâuziñ doongunat.

¹² Keret a zengât den sâsân a nâinâ itâ sârn,

“Keret a zen sarâ sârne. Zen a konam op nalem nemjik ândime. Zuu bâlin yatâ kut nâi nâi lañ nime.”

¹³ Den zo nânga bon uap. Zorat ko den kâtik dâzângona sinji âlip târârnak mem kâtigem kinbi.

¹⁴ Zen Yuda a zengât den yennâ sot den ku a zengât den zo mân nângâbigât girem dâzângoban.

¹⁵ A um salek ândimenñâ kut nâi nâigât nângâne salek opmap. Ka a nângâm pâlâtânziñ buñ, zen nângânângâziñ sot umziñ sumunkoi kut nâi nâigât nângâne mân salekkomap. Wangât, umziñ sumunkoip, zorat.

¹⁶ Zen itâ sârne, “Nen Anutugât topnâ nângâmen.” Sâtnak yatâ sârne orot mâmeziñâ kwâimbâmap. Zen bâlin mâme a. Den kukun a. Anutuñâ ziñgiri tepbâurep opmap. Den ku a zo, ziñ âlipnangât nep mân tuume.

2

A ambân patâ, zengât den.

¹ Gâ ko den âlipnâ ziap, zorat dâp dâzângom ândiban.

² Oi sânanâ a patâ ziñâ kendonbandon sot hâlâlu ândibi. Umziñ bimbi kwapi. Nângâm pâlâtân sot buku orot zo mem kâtigem kinbi.

³ Oi ambân patâ zo, zen yatigâk dâzângona sinji âlip nângâm sarân mâme sot den umân pâpan mân sârnâ too kâtik

laŋ mân nem ândiândi âlip zo wâratkum ândibi.

⁴ Oi ambân sâk wâgân dâzângone ap murarâpziŋ galem otziŋgâm biranŋbi.

⁵ Oi anjun op laŋ mân ândibi. Kendonbandon op mirin kut nâi nâi kubiknâ abârâpziŋ sâtziŋ lubi. A kândâtŋan ândie zo, ziŋâ ziŋgitnâ Anutu sâk bâliŋ kwapegât yatâ op ândibi.

A sigan sot kore a zengât den.

⁶ A sigan yatik sâna kendonagom ândibi.

⁷ Oi gikak kut nâi nâi âlipnâ zo op mâtâp tirâpziŋgona eknâ yatik upi. Sâkŋak mân tuuban. Kembangât den zo târârak wâratkum bonŋik zo a ambân dâzângom ândiban.

⁸ Den âlipnâ târâraknâ sâna kâsa zen nângâmŋâ anjun op Yesugât kâmut nen den mân sâk bâliŋ kwatniŋgâbi.

⁹ Kore a dâzângona patârâpziŋ zengât den lum kore âlip otziŋgâne sâtâre upi. Oi patâ zengât sâtziŋan mân sâbi.

¹⁰ Oi kâmbu mân op ândim kut nâi nâiziŋ yen ek galem upi. Yatâ opnâ Anutu kubikkubikniŋ diŋanŋât neule âlip upi.

Sanjon kubikniŋgipkât ândiândi âlipnâ ândinat.

¹¹ A hân dâp âlip utnatkât Anutugâren gâbâ tânzângoziŋgona, zo muyageip.

¹² Zorâŋâ betniŋan mem kubikniŋgi um kâtik zengât ândiândi sot sâkkât âkŋâle bâliŋâ zo birâm ziren kendonbandon ândim Anutu ziknâ yatâ târâraknâ op ândinat.

¹³ Yatâ ândim Anutu patâ sot kubikkubikniŋâ Yesu Kristo, zâkkât neule âsaknâ muyagei ândiândi âlipŋan âinatkat um bâbâlaŋ op nângâm ândinat.

¹⁴ Zâknâ neŋgât suupniŋ mem bâliŋan gâbâ mâkâniŋgip. Oi zâkkât arâpnâ opnâ âlipŋanŋât nep tuum ândinatkat sanjon kubikniŋgip.

¹⁵ Gâ den zo dâzângom kubikziŋgâm kâtigiban. A ziŋ gâgât nângâne giginâ mân upap.

3

Tirik Kaapumgâren gâbâ a unaknâ âsagiwen.

¹ Gâ a ambân Yesugât kâmurân ândie, zen dâzângona a kutâ sot zâizâiŋ hurat kwatziŋgâm dinziŋ lubi. Oi nep âlip top topnâ ziap, zo bâbâlaŋ op tuubi.

² Oi sâk bâliŋ kwâkwat sot den sârek mân sâbi. Buŋ kâtiknâ. Zen lumben ândim a pisuk umâlep kwatziŋgâbi.

³ Nen mârumŋan um gulip op den kom ândiwennâ âkŋâle top top, zorat kore op kuk sot um kâlak muyagem um kâsa op ândiwen. Nen yatâ op ândeindâ a ziŋâ neŋgât âkŋâle mân op ândiwe.

⁴ Ka Anutuŋâ umŋandâ gâsânângomŋâ kubikniŋgip.

⁵ Nen târârak ândim nep âlipnâ nâi tuuwengât buŋâ. Um lâklâkŋanŋât op too sanjonniŋgâm sâi Tirik Kaapumŋâ ândiândi unaknâ niŋgip.

⁶ Zâk kubikkubikniŋâ Yesu Kristogât opnâ Kaapum niŋgip. Zo bituktâ mân niŋgip.

⁷ Zo nen Anutugât mâtenan tosanin buŋ kinŋâ ândiândi kâtikkat sinŋi utnatkat yatâ otŋiŋgip. Um lâklâkŋanŋât op yatâ otŋiŋgip. Den zo perâkŋak.

Den bon buŋ, zo birâbi.

⁸ Gâ itâ dâzângom kâtigem ândiban. “Anutu nângâm pâlatâŋ kwapmenâ âlipŋanŋât nep tuum kâtigibi. Nep âlipnâ zo tuune a betziŋan mimbap. Yatâ op ândine âlip upap.

⁹ A zen den yen âragume, zo kândâtkubi. Sâkurâpziŋ kutziŋanŋât den sot den sâk kwâkâyanŋame sot den kâtikkat den sârek zo birâbi. Den top top zo yen, bon buŋâ.”

¹⁰ A nâi den sâi kâsâpagome, zo sâp kânok mo zagât dukuna mân nâŋgi birânanŋana zikŋik ândibap.

¹¹ Gâ nângat. A yatâ zo bâliŋanŋât nep tuumap. Orot mâmenandâ tosanâ sâk muyagemap.

Den muruknâ.

¹² Nâ Atemis mo Tikiko sângongua gâgâren gâi Nikopoli kamânân ga muyageniban. Nâ kamân zoren map narâkŋan ândibat san.

¹³ Apolo sot gurumin den nângânângâ a Zena, zet sângonzâkona hân nâin âibabot. Mâtâpkât nalek zikâna mân kwakpabot.

¹⁴ Kâmut gakârâpniñâ zen âlipņangât nep tuum umziņ upap. Oi a nâbutņâ pu utne betziņan mine nepziņâ zo bon upap.

¹⁵ A nâ sot ândime, zen aksik gâ nâņgâgige. Gâgâren a buku otņingâme, zorat sot den dâzâņgoban.

Kembugâren gâbâ tânzâņgozâņgoņ, zorâņ zeņgâren zimbap.

Zo yatik.

Pilemongât ekap Paulonâ kulemgum pindip.

Sâm muyage den sot mâsop den.

¹ Nâ Paulo Yesu Kristogât opnâ tâk namin ândian. Nâ sot bukuniñâ Timoteo, net Pilemon nep betnikñan memmat, gâgât ekap zi kulemgum giget.

² Oi ambân bukunikñâ Apia sot kâwali anikñâ Arikipo sot Yesugât kâmut Pilemon gâgât mirin mindume, zengât ârândân pet.

³ Ibâniñ Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângozañgoñ sot um lumbe zo zengâren zimbap.

Paulo zâk Pilemongât op Anutu mâpâseip.

⁴ Nâ ninâu sâbam gâgât nângâm Anutugâren sâiwap sâman.

⁵ Gâ Kembu Yesu nângâm pâlâtân kwâkñangâm Kembugât sinji a zengâren umgâ kinmap. Oi zengât nângâm ândimat. Nâ zorat sinji nângâm Anutugâren sâiwap sâman.

⁶ Oi nângâm pâlâtângâ nen sot kânok uap. Kut nâi nâi âlipnâ Kristogâren gâbâ muyagem gâip, zo nângâbangât ninâu sâman.

⁷ Bukunâ, gâ Kembugât sinji a buku otziñgâm umâlep kwatziñgâmat, zorat umnâ âlip oi sâtâre patâ orâwan.

Kore a Onesimo, zâkkât den.

⁸ Gâ a buku otziñgâmatkât itâ dâgobâ. Gâ kut nâi upangât Kristogât opnâ sâbâ sâam âlip sa nângâm upan.

⁹ Ka buku orotñangât itâ dâgobâ. Nâ Paulo, a sombâ, Yesu Kristogât op tâk namin ândian.

¹⁰ Nâ katepnâ nâi Onesimo tâk namin ta ga muyagenigip, zâkkât dâgobâ.

¹¹ Mârum zâk gâ sot ândim mân bekan mem ândeip. Narâk zoren ândiâniñâ mân dâp oip. Narâk ziren ko zâk Kembugât a opnâ gâgât sot nâgât ârândân ândei dâp uap.

¹² A zo sângongua gâgâren gaap. Zo nâgât kâmbiamnâ, zo sângongua gâgâren gaap.

¹³ Nâ sinji âlipkât op tâk namin ta zâkñâ gâ gebâkkan betnan mem ândibapkât sâwan.

¹⁴ Oi gâ mân nângâna nâ yatâ upatkât nânga mân dâp oi mâburem gigan. Gâ gikak nângâm nibâ sâam niban.

¹⁵ Zâk birâgigi gikik mâik nâi ândeip, zo topnâ itâgât motnâi. Âburem ga gâ sot ândim zâibap.

¹⁶ Zâk kore ayâk bunâ. Yesu sot pâlâtân op buku otgibam gaap. Nâgâren yatâ op ândeip. Gâgâren ko walâmñâ otgibap. Zo itâgât sâkñandik gâgâren ândeip. Zi ko Kembugât a opnâ gâgât a bonñâ uap.

¹⁷ Gâ nâgât nângâne bugugâ oi ko zâk diina gâi nângâna Paulo upap.

¹⁸ Zâkñâ kut nâigâ gulipkoip? Gâgât tosa nâi zâkkâren ziap, zo nâgât sinji sâban.

¹⁹ Paulo ninak den zi kulemgum gigan. Perâkñak, Nâ hâuñâ melân gibat. Ninâ tosa gâgâren patik ziap, zorat wanğât sâbat? Gâ nâgâren a unakñâ âsagein, zorat san.

²⁰ Bukunâ, gâ Kembugât opnâ kut nâi zo bâbalañak nibangât otnigap. Kristogât opnâ umâlep kwatniban.

Den murukñâ.

²¹ Sât lulu a ândiat, zorat nângâm den zi kulemgum gigan. Oi itâ nângan. Den dâgogan, zo sot walâm târokwap tuuban.

²² Zen nâgât op ninâu sâne Kembunâ nângâmñâ sâi zengâren gâbatkât nângan. Zorat nâgât sinji kian kubikpan.

²³ A bukunâ Epapara, zâk Yesu Kristogât opnâ nâ sot tâk namin ândiap. Zâk zengât nângap.

²⁴ Oi nep betnan mimiñ a, Mareko sot Aristako sot Dema sot Luka, zen yatik gâgât nânge.

²⁵ Kembu Yesu Kristo, zâkkât tânzângozañgoñ, zorân umziñan zimbap. Zo yatik.

Hebiraio a zengât ekap.

Yesu zâk Anutugât topnâ sâm muyagem ningip.

¹ Anutu zâk mâruman Propete ziknâ topnâ dâzângoi zinâ sâkurâpniñ den holiñâ top topnâ dâzângom gawe.

² Bet narâk muruknan ândien zi sâi nanñandâ diñâ dâtnângoip. Mâruman Anutuñâ sâi nanñâ hân sot kut nâi nâi aksik muyageip. Zorat nanñâ zâk a sot kut nâi nâi zorat mariñâ upapkât sâm pindip.

³ Anutuñâ sâi nanñangâren zik holi tobat âsaknâ muyagem ziapkât ândiândiñangât dâp ândimap. Oi imbanâ diñandâ kut nâi nâi hânân sot sumbemân zo tângoi zemap. Zâknâ bâliñâniñâ sanjon kubiknâ sumbemân zâimnâ Anutu kâwali boriboriñoot taap, zâkkât âsan bongen zâi ândiap.

⁴ Zâk sumbem a walâzingâm ândiap. Zâk kot patâ memñâ kutnâ sumbem a zengât walâzingip, ândiap.

Sumbem a zen giginâ. Nanñâ zâk zâizâiñ.

⁵ Nanñâ zâk zâizâiñ ândiap. Sumbem a zen ombenjan ândie. Sumbem a zengât mâsikâzingâm sâbâ. Anutuñâ sumbem a nâi zitâ dukoip?

“Gâ nannâ. Nâ itârân gâsum sâlâpgoga nannâ ândiat.”

Mo sumbem a nâigât itâ sâip?

“Nânâ zâkkât ibâ op ândibat. Zâknâ nannâ op ândibap.”

Buñâ. Anutuñâ sumbem a nâigât den yatâ zo mân sâip.

⁶ Ka Anutuñâ nanñâ kânok sanjongui hânân gâi Anutuñâ zâkkât den itâ sâip, “Sumbem a zen nannâ mâpâsibi.”

⁷ Anutuñâ sumbem arâpnâ zengât itâ sâip,

“Nânâ sa sumbem arâpnâ pibâ upme. Oi sa ko kore arâpnâ kârâp bâlam upme.”

⁸ Ka nanñangât itâ sâip, “Anutu, gâ a kutâ op ândim zâimâmban. Nepkâ sot imbanâgâ zo zinziñ kâtik

zimhap. A kutâ tângâ zo mem târârak ândim a ambân kembu otzingâm ândiban.

⁹ Târâraknanğât otgimap. Bâliñâ âkon opmat, zorat Anutu, gâgât Anutu sâtâregât kelâk sanjongigip. Zo bukurâpkâ sanjonzingip, zengât dâp buñ, walâzingip.”

¹⁰ Anutuñâ nanñangât den nâi itâ sâip, “Kembu, gâ topkwâkwatnan hân muyagein. Oi sumbemñâ sumbemñâ muyagein.

¹¹ Hân sumbem, zet buñ upabot. Gâ ko ândim zâimâmban. Hân sumbem, zet hâmbâ yatâ sanjonñâ upabot.

¹² Hâmbâ yatâ sanjonñâ oitâ mem kâpizikâban. Kâpizikâmñâ unaknâ muyagezikâban. Gâ ko ândimat yatik ândim zâiban. Gâgât narâk zo mân âkâbap.”

¹³ Anutuñâ sumbem a nâi zitâ dukoip? “Gâ âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduzinga kinğangât kombân upi.”

¹⁴ Sumbem a nâi den yatâ mân dukoip. Sumbem a zen Kembangât kore a ândie. Zen Tirik Kaapum yatâ betniñan mimbigât sâsâñ. Anutuñâ sumbem a sanjonzânğoi a sumbemgât sinji ândien, neñgâren gam betniñan mime.

2

Kubikkubik den mân birânat.

¹ Zorat nen den sinji âlip nânğawen, zo tâpâkum lorem birâbemgât nânğâm kâtiginat.

² Anutuñâ sâi sumbem arâpnâ diñâ sâkurâpniñ dâzângowe. Oi den sâwe, zo âsagemñâ kâtik op zeip. Oi den zo birâmarâwe, zo hâuñoot opmâip.

³ Narâk ziren ko Kembu ziknak kubikkubikninangât den sâm muyageip. Oi kindapziñandâ nânğawe, zen den zo dâtnângone kâtigeip. Zorat dap dabân den kubikniñgâbapkât imbanâ zemñangap, zo birindâ hâuñâ buñ upap?

⁴ Anutu ziknâ imbanâ sen pup sot sen mârât muyagem den zo tângoip. Sâi Tirik Kaapumñâ nânğip dâp imbanâ kâsâpkum ningip.

Yesu zâk narâk pânkânok sumbem a ombeziñan ândeip.

⁵ Narâk bet muyagibap, zorat sâna. Narâk zoren Anutuñâ a nâi kembuniñâ patâ kwânângâbap. Sumbem a patâ op ândibigât mân sâip.

⁶ Agât op sâip. Kembangât a nâiñâ zorat den sâm muyageip. Den zo itâ,

“Anutu, gâ wangât a zengât op nângâmat? Agât kiurâp wangât ek galem otziñgâmat?”

⁷ Zen narâk pânkânok sumbem a zengât giginâ ândibigât sâm ziñgin. Gâ a nâmbutñâ zengât mâteziñan imbanjâ ziñgâna hurat kwatziñgâme.

⁸ Gâ kut nâi nâi aksik bitziñan zâambarin. Zorat zen mâirâp op ândibi.”

Anutu zâk kut nâi nâi a bitziñan zâambarip, zo mân kâsâpkum pisuk pirâziñgip. Narâk ziren ko kut nâi nâi aksik patâ a nengât bitniñan pâip, zo mân âsagei iksen.

⁹ Yesu ko a kembu op ândei iksen. Zâk narâk mâik nâi sumbem a zengât ombeziñan ândim sâknam nângâm moip. Sâknam nângâm moipkât neule âsakñâ sot kot patâ miap. Anutu zâk tânnângobapkât sâi Yesuñâ a pisuk nengât op mu-muñangât sâknam patâ nângip.

Yesu zâk nengât murâpnâ sâbam nângi mân kwakmak oip.

¹⁰ Kut nâi nâi zo zâknâ muyageip sot galem opmap. Zâk nan bârarâp donbep sumbem âsakñan diiniñgâm zâibapkât nângâm ândeip. Oi kubikkubikniñangât a patâ, Yesu, zâk sâknam nângâm moipkât kubikkubik a bonjâ ândibapkât Ibânjâ nângi âlip oip. Nângi dâp oip.

¹¹ Oi a um hâlâlu kwatziñgâmap, Yesu, zâk sot um hâlâlu kwatziñgi ândie, zen ârândânj Ibâziñ kânok. Zorat zikñâ murâpnâ sâbat sâm nângi mân kwakmak oip.

¹² Zorat diñâ itâ ziap, “Anutu, gâgât kutsiñgigâ murâpnâ sâm muyageziñgâbat. Kembangât kâmut osetziñan kep mem sâm sâtâre otgibat.”

¹³ Oi den nâi itâ ziap,

“Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândibat.”

Oi den nâi itâ ziap, “Zi nâ sot Anutuñâ katep nigip, nen ârândânj ândien.”

Yesu zâk nengât tobat oipkât âlip betniñan mimbap.

¹⁴ Oi katep nen sip kelâkniñoorâk ândiengât Yesu zâk zorik meip. Zo zikñâ mumuñandâ mumuñâ mariñâ, Satañgât imbanjâ koi geip.

¹⁵ A zo, ziñ munat sâm kengât op ândine Satañjâ tâknâ saaziñgi narâk dâp mumuñangât kengât op tâpmarâwe, zen olañziñgâbam yatâ oip.

¹⁶ Yesu zâknâ sumbem a betziñan mimbam mân geip. Zâk Abaramgât kiurâpnâ nen betniñan mimbam geip.

¹⁷ Oi zorat murâpnâ nen sot dâp kânok upapkât Anutuñâ zâk sâm pindip. Zâk yatâ opñâ a patâ op Anutu mâteñan kore okñangâm a ambân tânnângom niñangât bâliñâ sanjonbapkât sâm pindi yatâ oip.

¹⁸ Yesu zâk zikñak sâknam nângâm mâsimâsikâyân bageipkât a mâsimâsikâ muyageniñgi âlip betniñan mimbap.

3

Yesu zâk patâ. Mose zâk ombenjan.

¹ Zorat op ko Kembangât siñgiyân a bukurâpnâ sumbengât siñgi ârândânj diiniñgip, zen Yesugât nângâm ândibi. Yesu zâk Aposolo op Anutu kore okñangâm ândimap. Ândei niñâ nângâm pâlâtân kwâkñangindâ zâknâ patâniñâ op ândiap.

² Anutuñâ gâsum sâlâpkoi sât luluñ ândeip. Mose zâk Anutuñâ a ambân gakârâpnâ osetziñan sât luluñ ândeip. Oi Yesu zâk zo yatik ândeip.

³ Mirâ tuumap, zâkkât kotñâ mirâgât siñgi walâmap dâp yatik Yesugât kut-siñgiñâ Mosegât wâlap.

⁴ (Mirâ mot zo anjâ tuutuunâ. Ka kut nâi nâi muyamuyagiñâ, zo mariñ Anutu kânok.)

⁵ Mose zâk Anutuñâ a ambân gakârâpnâ zengât osetziñan ândim kore a op sât luluñ nep tuum ândeip. Zâk bet den sâi muyagibapkât op kore op ândeip.

⁶ Kristo ko nanṅandâ Anutu a ambân gakârâpṅâ neṅgât kâukniṅâ ândiap. Zâk Ibâṅṅgât sât luluṅ ândiap. Oi nen sumbeṅgât siṅgi kwatniṅgip, zorat nâṅgâm um bâbâlaṅ op âinatkat mambât ândinat oi ko zâkkât a ambân gakârâpṅâ bonṅâ op ândinat.

Isirae a um kâtik urâwe, zo yatâ mân utnat.

⁷⁻⁸ Zorat Tirik Kaapumṅâ Kembangât den itâ sâip. Zo neṅgât siṅgi sâip, “Zen itârâṅ Anutugât diṅâ nâṅgâm mârumṅan sâkurâpziṅâ um kâtik urâwe, zo yatik mân upi. Sâkurâpziṅâ mirâ kamân kâtikṅan ândine mâsimâsikâṅ muyagei um kâlagân laṅ urâwe.

⁹ Sâkurâpziṅ hân zoren kut ṅâi ṅâi orâwan, zo kendon 40 umṅan ek ândiwe. Ekṅâ umziṅ mân âburei laṅ zâizâiṅ otnim mâsikâniwe.

¹⁰ Oi nâ zorat nâṅga bâliṅ oi zengât itâ sâwan, ‘Zen umziṅandâ gulip op gâmap. Zen nâgât mâtâp mân lânme.’

¹¹ Yatâ op ândine kuk otziṅgâm itâ sâwan, ‘Zen nâgât ândim nâṅgâ kamânân mânâk bagibi.’”

¹² Bukurâpnâ, zengâren gâbâ ṅâi zâk um kâtik op um sumun op Anutu kândâtkobapkât galem oraṅgâm ândibi.

¹³ Itârâṅ Kembangât diṅâ nâṅgâmṅâ mân birâbi sâip. Itârâṅ sâip, zo narâk zirat op sâip. Zorat sirâmṅâ sirâmṅâ umziṅandâ kâitzâṅgobapkât den sâm galem oraṅgâm ândibi. Bâliṅṅgât mâsimâsikâṅ zengâren gâbâ a ṅâi okṅaṅgi um gulip otziṅgâbapkât op sâip.

Isirae a zengât siṅgi nâṅgâm keṅgât utnat.

¹⁴ Nen Kristo nâṅgâm pâlatâṅ kwâkṅaṅgâm kâtigem ândinat. Oi topkwap nâṅgâm pâlatâṅ kwarâwen, zo âsâbâṅ mem ândimṅâ kikerân âi takâm Kristo sot bonṅâ minat.

¹⁵ Kembangât ekabân den ṅâi itâ ziap, “Zen itârâṅ Anutugât diṅâ nâṅgâm zâizâiṅ op um kâtik urâwe, zo yatik mân upi.”

¹⁶ A ikâ ziṅâ diṅâ nâṅgâm tâtâlim um kâlak muyagiwe? Zo ṅâin gokṅandâ buṅâ.

Mosenâ kândom otziṅgi Aigita hânân gâbâ diiziṅgip, a zo aksik ziṅâ.

¹⁷ Mo a ikâ zengât Anutuṅâ nâṅgi sumunkoi kendon 40 âkip? Zo bâliṅâ op ândim mirâ kamân kâtikṅan mom nanṅawe, zengât op yatâ oip.

¹⁸ Oi ikâ ziṅâ zengât itâ sâm kâtigeip, “Nâgât ândim nâṅgâ kamânân mân âibi?” Diṅâ birâm ândiwe zo, zengât op sâip.

¹⁹ Zorat itâ nâṅgâmen. Zen mân nâṅgâm pâlatâṅ kwarâwe, zorat ândim nâṅgâ kamânân mân âiwe.

4

Ândim nâṅgâ kâmânân takânatkat sâm niṅgip.

¹ Ândim nâṅgâ kamânṅan âinat sâsâṅâ. Siṅgi den zo mân gulipkoi buṅ oip. Zorat neṅgâren gâbâ ṅâiṅâ mâtâbân gulip opapkât um girem utnat.

² Siṅgi âlip den sâkurâpniṅâ dâzâṅgowe, zo yatik nen dâtnâṅgowe. Ka sâkurâpniṅâ zen den zo nâṅgâm umziṅan mân pane zeipkât zengâren bon buṅ oip.

³ Siṅgi âlip nâṅgâm umniṅan pamen, nen ko ândim nâṅgâ kamânân bagimen. Anutuṅâ sâkurâpniṅṅgât itâ sâip, “Nâ kuk otziṅgâm itâ sâm kâtigiwan, ‘Zen nâgât ândim nâṅgâ kamânân mân bagibi. Zen nâ sot ândim nâṅgâ mân upi.’”

⁴ Anutu zâk narâk zoren yatâ sâip. Ka mârumṅan hân mot muyageip, narâk zoren Anutuṅâ nepṅâ tuum kwâkâm kendon tap nâṅgip. Anutuṅâ sirâm nâmburân kânok umṅan a sot kut ṅâi muyageziṅgip. Sirâm nâmburân zagât, zorat Kembangât ekabân den ṅâi itâ ziap, “Anutu, zâk kut ṅâi ṅâi muyagem nanṅâm sirâm nâmburân zagât, zoren kendon tap nanṅip.”

⁵ Oi bet Isirae a mirâ kamân kâtikṅan um kâtik ândine Anutuṅâ den ṅâi u ziap, zo yatik zengât op itâ sâip, “Zen nâgât ândim nâṅgâ kamânân mân bagibi.”

⁶ Mârum ândiwe, zen siṅgi âlip nâṅgâm diṅâ birâm mân bagiwe. Ka a nâmbutṅandâ ândim nâṅgâyân bagibigât mâtâp ziap.

⁷ Wangât, bet narâk nâin Anutuñâ narâknâ du sâip. A kutâ Dawidigât lâuyan den san, zo pâi itâ sâip, “Zen itârân dijâ nângâme oi ko um kâtik mân ândibi.”

⁸ Zorat op ko Yosua zâk mârum ândim nângâ kamân bonjâ muyagem zingî sâi bet Anutuñâ narâknâgât dum mân sâbap.

⁹ Zorat itâ nângâbi, “Anutu hân mot muyagem nanjâmñâ kendon tap nanjip, zo yatik Anutugât a ambân nenjât ândim nângâ kendon nâi tok ziap.

¹⁰ Anutu zâk nep tuum nanjâm ândim nângip, zo yatik a niñâ Anutugât ândim nângâyân baginatñâ nep birâm ândim nângânat.”

Anutu dijanjât topñâ.

¹¹ Oi niñan gâbâ nâinâ lorem Isirae a mârum mâtâp bâliñ lânâwe, zorik lânjâpkât ândim nângâ kamânân âinatkat kâtiginat.

¹² Anutugât den, zo ândiândiñâ sot imbanjoot. Oi sâu nâi umñâ kândâtñâ sâtjoot zorat dâp walâm sât kâtik zo nem giari umniñâ sot um dâpniñâ zo nem mânângâtmap. Oi um nângânângâniñâ sot umñâ nângâm kubikkubik zorat topñâ muyagibapkât sâsânj.

¹³ Kut nâi nâi, zo aksik muyagemap. Nâinâ Anutugât mâtenjan tik mân zemap. Zâkkâren kut nâi nâi muyap sot ekap buj zemap.

Patâniñâ Yesu um bâbâlanj op mâte okjanjânat.

¹⁴ Anutugât tirik namâ galem a patâ nâi ândiniñap. Anutugât nanñâ Yesu. Zâk sumbem walâm zâi ândiap. Zâk zo yatâ ândiapkât Kembu patâniñâ sâm nângâm pâlatân kwâknângâm ândinat.

¹⁵ Oi tirik namâ galem a patâniñâ zâk loreindâ nângâniñgâm mân nângânângâ mân opmap. Nenjâren mâsimâsikâ muyagemap, zo yatik mârum zâkkâren mâsimâsikâ top top muyageip. Oi zâk bâliñâ mân oip.

¹⁶ Zorat nen um bâbâlanj op zâkkâren arindâ tânnângomâmbap. Oi kut nâi

zo mo zo mâte otniñgi zâkkâren arindâ umâlipnanjât op tânnângobap.

5

Yesu zâk sâknam nep tuugipkât Anutuñâ tirik namâ galem a patâ kwânângip.

¹ Hânân nenjâren Anutugât tirik namâ galem a gâsum sâlâpzânjoip zo, zen a zengât opñâ Anutu mâtenjan muyagem a zengât tosgât bâu mot Kembugât sinji sâm kom umbigât zâmbarip.

² Tirik namâ galem a yatâ zo, zâk zikñak a lotñâ ândiapkât kwakmak a sot gulip ândiândiñ zo âlip mulun kwatziñgâbap.

³ Topñâ yatâgât a zengât tosa sot zikñâ tosa ârândânj Kembugât sinji nalem umbapkât sâsânj.

⁴ Nep zâizâiñ zo a nâi zik umgât mân tuubap. A nâi Anutuñâ gâsum sâlâpkum nep diñ sâm pindip, a zo zâknak tuubap. Anutuñâ Aaronj yatâ gâsum sâlâpkuij.

⁵ Oi Kristo zâk zo yatik zik umgât nângi zari tirik namâ galem a patâ mân oip. Zo Anutuñâ gâsum sâlâpkumñâ itâ sâm nep diñ sâm pindip,

“Gâ nannâ. Nâ irak zi gâsum sâlâpgoga nannâ ândiat.”

⁶ Oi den itâ sâip, “Gâ Melkasidek zâk yatâ tirik namâ galem a ândim zâiban.”

⁷ Yesu zâk hânân ândeip, narâk zoren umbâlâ patâ op isemñâ mumujan gâbâ mâkâbapkât imbanjâ zemnanjip, Anutu Ibâ, zâkkâren ninâu sâip. Oi Yesu zâk Anutu hurat kwâknângipkât Anutuñâ nângânângip.

⁸ Yesu zâk nanñâ ândeip oi lanj sâknam nep tuum âim sat lulu topñâ nângip.

⁹ Kut nâi nâi op nanjipñâ sât lulu a ambân zen kubikziñgi ândiândi kâtik ândim zâimambi.

¹⁰ Zâk tirik namâ galem a patâ oip. Melkasidek, zâk mârumnanj Kembugât sinji nalem om kore okjanjâm ândeip. Yesu zâkkât dâp ândibapkât Anutuñâ sâm pindip.

Katep zengât nângânângâ yatâ mân ândibi.

11 Zorat den donbep ziap. Oi zen kin-dapziñ kâmbâk ândiegât dâzângobat, zorat nânga yâmbâriap.

12 Zen narâk kêrep sinji âlip nângâm gawe. Zorat op ko zen sinji âlibân lâmbatnâ a nâmbutnâ kwâkâm zingâne dâp opap. Ka zen sinji âlibân mân lâmbatse. Zen yatâ zo sinji âlipkât den mâtenâ kwâkâm zingâbigât dâp ue. Zen nalem kâtiknangât dâp buñâ. Zen nam nânegârâk ândie.

13 Nam nime, zen katep sânat. Yatâ zorânâ dap op den bonnâ zorat topnâ sâlâpkum nângâbi.

14 Nalem kâtiknâ zo lâmbarawe zengât sinji. Um nângânângâziñ muyagei âlipnâ sot bâliñâ nângâm kâsâpkume, zengât sinji.

6

Anutu birânangâm um melânmelân, zo mân taap.

1 Zorat nen Kristogât den mâtenâ zo birindâ zeï den yâmbâtñâ zo târokwap sânat. Kembangât den top kwâkwatnâ zo birânat. Zo itâ. Um melânmelân sot ândiândi sângiñâ bon buñ zo birâbirân sot Anutu nângâm pâlâtân kwâkwat.

2 Yesugât korân yatâ mo yatâ too sanzonzingâzingân sot bet kâugân pâpan sot mumunân gâbâ zaatzaat sot narâk patin hâuñâ minat, zorat den.

3 Anutuñâ nângâningi den nâmbutnâ târokwatnâ.

4 A sinji âlip den mem umziñ pâi âsakñan âsagemap sot sumbemân gâbâ umgât gom sambe zorat den nângâm âkñâliwe sot Tirik Kaapum sot urâwe.

5 Oi Anutugât den zorat nângâne âlip oi narâk patâgât imbanâ zo nângâm âkñâliwe.

6 A yatâ zo sinji âlip kândâtkom Anutugât nanñâ du poruyân kumbe yatâ upap. Zen yatâ utne a nâmbutnâ ziñâ Yesugât nângâm bâliñ kwapme. A yatâ zo dap op umziñ melân sinji âlibân ga gibi?

7 Zorat den sumbuñâ nâi sa nângânek. Hân nâi mapñâ âsâbân gâi hân sânduksâi a kârâm kâmitme zengât nalem muyagemap.

8 Ka hân zorenâk hibuk bâliñik muyagemap, zo bon buñangât Anutuñâ sâm bâliñ koi kârâpnâ simbap.

Kwik târarak kinkinnangât diñâ.

9 Bukurâpnâ, nâ den yatâ san, zo tâmbetago bigât buñâ. Zen sinji âlibân kubikkubik op âlip upigât yatâ nângâm san.

10 Anutu zâk gulip orot buñâ. Zen zâkkât opñâ arâpnâ betziñan mem buku otzingawe. Oi upme, zorat dap yatâ nelâmkubap? Buñâ.

11 Zen itâ upigât otnigap. Zen aksik patâ sinji âlibân kâtigem sumbemân âbigât um bâbalañ op mambât ândine narâk âkâbap.

12 Oi mân lorem sinji âlip a nângâm pâlâtân sot kâtigem ândim kut nâi nâi neñgât sinji sâip, zo galem upme, zo zengât mâtâp lânbi.

Sumbemgât sinji kwatningipkât mân kengât utnat.

13 Anutuñâ Abaram sinji den dukum patâ nâigât mâtenan sâm kâtigibat sâm kârurnâ zikñan kwap sâm kâtigeip.

14 Oi itâ sâip, “Nâ perâkñak mâsop mingiga kiurâpkâ lañ kârâm ândibi.”

15 Oi Abaram zâk den zorat bonnâ muyagibapkât mambât âkonñâ buñâ ândim bon muyageip.

16 Anâ a patâ nâi zâkkât mâtenan sâm kâtigem sâne sâm kwâkâkwâkân orot zo mân muyagibap.

17 Zorat Anutu zâk a sinji kwatziñgi um zagât upegât umñandâ kâtigei sâip. Zorat topnâ muyagei sinji den zorât kwâkñan sâm kâtik den sâm târokwâip.

18 Anutu zâk sarâ buñâ. Den zagât sinji den sot sâm kâtik den zo kwânângâzikâm neñgâren tâmbetagoagonangât sâi zâkkâren âiwen. Oi neñgât sinji kut nâi sâip, zo kâtigem minatkât yatâ oip.

19 Sinji kwatningawe, zorat bonñandâ ândiândinangât ândâniñ kâtiknâ, zo muyap buñâ. Oi ândâniñ zorânâ tirik namîn sângum umñan tik pane ziap, zoren âi gâsum kâtigemap.

20 Sângumñan zo Yesuñâ kândom otningâm bageip. Zâk Melkisidek zâk yatâ tirik namâ galem a op ândimapanâ yatâ oip.

7

Melkasidekât topnâ

¹ Melkasidek zâk Salem kamân zengât a kutâ. Anutu u patâ, zâkkât tirik namâ galem a op ândeip. Abaramnâ a kutâ kâsarâpnâ zângomnâ âburem gâi Melkasideknâ mâtâbân muyagem mâsop miñangip.

² Oi Abaramnâ sikum meip, zo kâsâpkum bâzagârân gâbâ Melkasidek kânok pindip. Melkasidek zâkkât kutnâ niin denân itâ, “Târâraknâ a kutâ.” Salem a kutâ, zo niin denân itâ, “Lumbeñâ a kutâ.”

³ Melkasidek zâk ibâ mam zekât kutziknâ Kembugât ekabân mân ziap, zorat topnâ mân nângâmen. Zâk sâkurâp kutziñâ ekabân mân ziap. Zâk âsaâsagin narâk ekabân mân ziap sot mumbapkât narâk ekabân mân ziap. Zâk Anutu nannâ zâkkât dâp upapkât sâsân. Zorat narâk dâp tirik namâ galem a op ândeip.

Melkasidek zâk tirik namâ galem a nâmbutnâ ândiwe, zo walâziñgip.

⁴ Zi nângânek. Melkasidek zâk a zâizâin nâi. Zâknâ sâkunniñâ Abaram walip, zorat Abaram zâk sikum âlipnâ zo kâsâpkum bâzagârân gâbâ ma kânok zo pindip.

⁵ Bet Mose ândeip, zoren gâbâ Lewigât kiurâp nâmbutnâ zen tirik namâ galem upigât sâsânâ. Zen Abaramgât kiurâp nâmbutnâ torerâpziñâ zengâren gâbâ sikum kut nâi nâi bâzagârân gâbâ ma kânok mem ândiwe. Zen zo yatâ upigât den nâi Mosegât gurumin den ekabân ziap.

⁶ Ka Melkasidek zâk zengât kâmurân gâbâ mân muyageip. Zâk mârumñan ândeip. Oi zâk Abaramgâren gâbâ bâzagârân gâbâ kânok meip. Anutuñâ Abaram siñgi den kwâkñangip. Abaram zâk a patâ oip. Melkasidek ko zâk a zâizâin nâi op Abaram mâsop miñangip.

⁷ Zorat itâ nângânek, “A zâizâinândâ giginâ mâsop memap.” Den zo bonnâ. Zo nâinâ dap op kwâimbâbap? Zorat op ko itâ nângâmen. Melkasideknâ Abaram walâm ândeip.

⁸ Narâk zi tirik namâ a buñ orotrândâ sikum bâzagârân gâbâ ma kânok mime. Ka narâk zoren ko Melkasidek zâk ândiândi kâtik ândibapkât sâsân, zâknâ sikum Abaramgâren meip. Lewi mân âsageip, narâk zoren sâkunñâ Abaramnâ sikum kâsâpkum Melkasidek pindip.

⁹ Zorat op ko nâ zorat nânga itâ uap. Lewi, zâk bâzagârân gâbâ ma kânok memapnâ sâkunñâ Abaram zâk sot Melkasidek sikum zo pindip.

¹⁰ Sâkunñâ Abaram mâtâbân gâi Melkasidek zâk sot kândiañgâwet, narâk zoren Lewi zâk mân muyageip. Zorat itâ nângânat. Lewi zâk sâkunñangâren gok, zorat op sikum kâsâpkum bâzagârân gabâ ma kânok Melkasidek pindip yatâ uap.

Tirik namâ galem a Lewigât kâmut, zengât nep zo mân dâp oip.

¹¹ Lewigât kiurâp, Aarongât kâmut, ziñ tirik namâ galem upigât Mosenâ gurumin den ekabân sâm ziñgip. Lewigât kiurâpnâ zengâren tirik namâ galem urâwe, zo âlip oi sâi wangât bet tirik namâ galem a nâi Melkasidek yatâ muyagebap?

¹² Oi tirik namâ galem a kâmut sângiñâ zo siriksâi a unakñandâ galem upap. Yatâ oi sângiñangât den kâtik zo siriksâi unakñâ nâi muyagibap.

¹³ Anutuñâ a nâi Melkasidek yatâ upapkât sâip. Zâk Lewigât kâmurân mân muyageip. Zâk nâin gokñâ. Mârum zâkkât kâmut zo, zengâren gâbâ nâinâ tirik namin nep mân tuubigât sâip.

¹⁴ Kembuniñâ Yesu, zâk Yudagat kiurâp zengâren gâbâ muyageip, zo nângen. Oi kâmut zo, zen tirik namâ galem upigât Mosenâ den mân sâip.

¹⁵ Oi zorat topnâ itâ muyagiap. Tirik namâ galem a nâi Melkasidek, zâkkât dâp muyagibapkât sâsân.

¹⁶ A zo ândiândi kâtikât imbanan tirik namâ galem op ândeipnâ ândiap. Zo sâkunziñangât den kâtik zeip, zorat dâbân buñâ.

¹⁷ Oi zâkkât den Kembunâ itâ sâm muyagei Kembugât ekabân ziap, “Gâ Melkasidek zâk yatâ tirik namâ galem a ândim zâimâmban.”

Yesu zâk târotâro bonņangât nakņâ.

18 Gurumin den sângiņâ mârum zeip, zo lolot sot bon buņâ oipkât birâbirâņ.

19 (Den kâtik zorâņâ kut ñâi mân kubikņangip.) Oi zorat hâuņâ Kembuņâ mâtâp âlipņâ muyagei zorâņ diiniņgi Anutu âlip mâte okņangâmen.

20 Uņakņâ muyageip, zo sâm kâtik den buņ mân muyageip.

21 Sângiņâ, zen sâm kâtik den buņâ tirik namâ galem a urâwe. Uņakņâ zi ko den kâtik kwâkņan namâ galem a op ândeip. Zâkkât den kâtik Kembugât ekabân itâ kulemgune ziap,

“Kembuņâ den sâm kâtigeip, zo mân birâbap. Zâk itâ sâip, ‘Gâ tirik namâ galem a op ândim zâimâmban, kâtikņâ.’”

22 Yatâ opņâ topņâ itâ nâņgânat. Yesuņâ târotâro bonņâ muyageip.

23 Tirik namâ galem a sângiņâ, zen ko doņbep, zinziņ kâtik buņâ. Zen ândim momarâwe.

24 Uņakņâ, zâk ko ândiândi kâtik ândibapkât tirik namâ galem nep zo tuugipkât zem zâimâmbap.

25 Zorat narâk dâp a Anutu mâte okņangânam Yesugâren gâindâ âlip betniņan mem tânnâņgomap. Zâk ândiândi kâtik ândiapkât âsâbâņ zengât op Anutugâren ninâu sâmap.

Yesu zâk tirik namâ galem a bonņâ.

26 Tirik namâ galem a patâ, zâk hâlâlu sot tosa buņ, salekņâ, bâliņ mâme a zen yatâ mân op ândiândiņ. Oi zâim hân sot sumbem walâm patâ op ândiap. Yatâ zorâņ nengât op Anutu mâtenņan kin ândei dâp uap.

27 Zâk tirik namâ galem a sângiņâ yatâ buņâ. Sângiņâ, zen sirâmņâ sirâmņâ ziiņâ bâliņangât opņâ Kembugât siņgi nalem omarâwe. Omņâ bet a ambân zengât op omarâwe. Kristo ko nengât op sâp kânok Kembugât siņgi sâm ândiândiņâ pâi âkip.

28 Mosegât den kâtik ekabân a yenņâ, umziņ lolotņâ, zen tirik namâ galem a patâ ândibigât den ziap. Bet ko Anutuņâ nanņâ tirik namâ galem a patâ op târârak

sot hâlâlu op ândim zâimâmbapkât gâsum sâlâpkum sâm kâtigeip.

8

Yesu zâk u sumbemân tirik namin nep tuumap.

1 Den zorat keetņâ itâ. Tirik namâ galem a patâniņâ ândiap. Zâk u sumbemân, imbanâ mariņâ, zâkkât âsan bongen zarip.

2 Zâk hâlâlu namâ bonņâ zorat galem a pata ândiap. Namâ zo aņâ buņâ, Kembu zikņak muyageip.

3 Hânân tirik namâ galem a patâ zen Kembugât sii nalem umbigât sâm ziņgip. Zorat tirik namâ galem a patâniņâ Yesu, zâk dâp op Kembugât siņgi kut ñâi pâmbapkât sâsâņ.

4 (Hânân den kâtik ziap, zorat dâp Kembugât siņgi nalem uuņ ândie.) Oi Yesu zâk hânân ândim sâi namâ galem a patâ mân ândibap.

5 Hânân a zen nepziņâ tirik namâ yenņâ sot dâp zoren upme. Bonņâ ko sumbemân taap. Mose, zâk hâmbâ silep tuubam oi Kembuņâ itâ sâm dukuip, “Nâņgat. Dâp bâkņan tirâpgowan, zo yatigâk silep mot zo tuuban.”

Târotâro uņakņangât den.

6 Kristoņâ târotâro bonņâ muyageip, zorâņ sângiņâ wâlap. Zo yatigâk tirik namin nep tuumap, zorâņ sângiņâ wâlap. Târotâro uņakņan kut ñâi ñâi Anutuņâ nengât siņgi sâip, zorâņ sângiņâ wâlap.

7 Mârum târotâro sângiņâ zeip, zorâņ bon oi sâi bet ñâi muyagibapkât diņâ mân âsagebap.

8 Anutu zâk a zengât nâņgi mân dâp oi itâ sâip,

“Gâtâm narâk ñâin Isirae a kâmut sot Yuda a kâmut, zen sot târotâro uņakņâ ñâi muyagibat.

9 Mârum sâkurâpziņâ Aigita hânân gâbâ diizingâm gam bitziņan gâsum zen sot târotâro orâwan. Târotâro uņakņâ ko târotâro sângiņâ zo yatâ buņâ. Mârumņan târotâro zo mân lune nâ kândâtzâņgowan.”

10 Oi Kembuņâ itâ târokwap sâip.

“Bet Isirae a zen sot târotâro upat, zo ko itâ. Nâ den kâtiknâ umziņan pa geibap. Oi umziņ kâligen kulemgua zimbap. Oi nâ zeņgât Anutu ândibat. Oi zen kâmut gakârâpnâ ândibi.

11 Oi a nâiņâ a bukuņâ mo torenņâ itâ mân sâm kwâkâm pindâbap, ‘Hâiyop, gâ Kembugât topņâ nâņgâ.’ Buņâ. Zen giginâ sot zâizâiņ pisuk topnâ nâņgâm kwâtâtibi.

12 Itâgât topnâ nâņgâm kwâtâtibi. Nâ tosaziņ birâbat. Bâliņâziņaņgât dum mân nâņgâbat.”

13 Oi Kembu zâk târotâro uņakņaņgât den sâmņâ mârûm zeip, zorat sâņgiņâ sâm birip. Oi kut nâi sâņgiņâ upam uap, zo mân zimbapkât sâsâņ.

9

Mârûm Kembu mâte okņaņgâwe, zo yenņâ.

1 Târotâro sâņgiņan Kembu mâte okņaņgâbigât mâtâp zeip. Oi zorat Kembugât hâmbâ silepņâ hânân zeip.

2 Silep zo itâ tuuwe. Umņâ nâi mâteyâk hâlâlu namâ sâwe. Zoren kârâp sisij zo kirip. Oi zoren tâtatņâ nâi tâip. Zorat kwâkņan Kembugât sinġi nalem hâlâlu sâsâņ, zo tâip.

3 Umņâ nâi sâņgumņâ kom mânâņgâtne zeip. Zo hâlâlu kâtikņâ sâne zeip.

4 Zoren kâbak hitom âlip uuņâ goide kâtņâ tuutuun, zo tâip. Oi târotârogât ombonâ nakņâ tuutuun, zo sâkņan goideņâ kâpine tâip. Oi Aaronġât tân kâm takâm âiyagip, zo sot âmaņ goide kâtņâ tuutuun, zorat umņan nalem kutņâ Mana, zo zeip. Oi târotârogât gurumin den kârân kulemgop, zo zeip. Kut nâi nâi zo ombon umņan ziwe.

5 Ombon kwâkņan sumbem a dâpņâ zagât abâtzikņandâ ombon kwâkņan pam kirâwet. Osetzikņan tosaziņ buņ upapkât namâ galem aņâ bâu gilâm lokimarâwe. Ziren kut nâi nâi zorat den kârep mân sâbat.

6 Kut nâi nâi zo kubikne zeip namâ umņâ mâteyâk zoren tirik namâ galem a zen âsâbân zâim nepziņ tuumarâwe.

7 Ka namâ umņâ nâi zoren tirik namâ galem a patâ zâk zikņik kendon patâ nâigât umņan sâp kânok zâimâip. Oi gilâm buņ mân âimâip. Bâu gilâm sorâk âim zikņâ sot a ambân zeņgât tosaġât lokimâip. Mân nâņgâm tosa muyagiwe, zo buņ upapkât yatâ opmâip.

8 Zorat topņâ Tirik Kaapumņâ itâ tirâpnâņguap. Tirik namâ galem a ziņ umņâ mâteyâk zoren zâim nep tuum ândiwe. Narâk zoren umņâ nâi hâlâlu kâtik sâme, zorat bagibagiņaņgât mâtâp mân âsageip.

9 (Den san zi den sumbuņâ. Narâk zi topņâ nâņgâbigât san.) Hâmbâ silebân nalem sot zuu uuņâ, zorâņ dap op a ziņ Anutu mâte okņaņgâwe, zeņgât umziņ salekkobap?

10 Zo sâkkârâk den kâtik. Nalem sot toogât sot sâk saņgon zorat den zeip, zo yatâ. Zo zinziņ kâtik mân sâsâņâ. Bonņâ muyagei zo birâbirâņ.

Kristo zâk tirik namâ nep bonņâ tuugip.

11 Kristonâ ko kut nâi nâi bonņâ muyagibap sâsâņâ. Zorat zâkņâ tirik namâ galem a patâ muyageip. Oi hâmbâ silep tobat nâi, bonņâ, betņâ mân tuutuun, hânân mân ziap, zoren bageip.

12 Zâk noniņ makau zeņgât gilâm sot buņâ. Zikņâ gilâmņâ hâlâlu namin sâp kânok bagei gilâmņandâ sâņgâniņ meip. Sâņgâniņ meipkât zâkkât sinġi urâwengât zâkkât sinġi op zâimânat.

13 Noniņ makau zeņgât gilâm, zorâņ a sâkziņ salekkubapkât aam sâkziņan pane hâlâlu minziņġi Kembu mâte okņaņgâmarâwe. Makau kârâbân sem simbup oip, zorat kâuņâ zorâņ sâkziņan saņgori Kembu mâte okņaņgâmarâwe.

14 Kaapumņâ ândeipņâ ândiap sot ândibap, zâk Kristo mam okņaņġi zâkņâ um sâkņâ salek op Anutugât sinġi sâm ândiândiņâ biri gilâmņâ geip. Oi Kristonâ gilâmņandâ umniņ saņgorip. Nen orot mâmeniņ gukupitņandâ tuugindâ umniņ sumunkoip, zo Kristonâ saņgori salekkoip. Gilâmņâ umniņ saņgori Anutu, ândiândi mariņâ, zâkkât kore mâman a ambân urâwen.

Kristogât gilâmñandâ kut ñâi ñâi sângân meip.

¹⁵ Zorat Kristo zâk târotâro unakñangât nakñâ oip. Târotâro sângiñan ândim tosa muyagiwe, zo buñ upapkât moip. Oi zorat zâkkât sîngi a zen bet sâwât, ândiândi kâtik zengât sîngi sâip, zo âlip mimbi.

¹⁶ Bet sâwât-kât mâtâp itâ ziap. Marîñandâ moi ko galem upme.

¹⁷ Wâgân ândei bet sâwât den sâsâñ zo yen zimbap. Moi ko den zorat bonñâ muyagibap.

¹⁸ Zorat târotâro sângiñâ zo gilâm buñ mân muyageip.

¹⁹ Mose zâk den kâtigân den top top minduminduyân a dâzângom nanğâm makau sot noniñ gilâm too sot mâpotñâ râma sâmotñandâ zoren saam zorânñâ gilâmân kwândenñâ Kembugât ekap sot a ambân aksik patâ kwititapkoip.

²⁰ Zâkñâ itâ dâzângoip, “Anutuñâ târotâronñâ sâm kâtigem zîngip, zorat gilâm zi.”

²¹ Yatigâk hâmbâ silep sot âmañ mot gilâmñâ kwititapkoip sañgonzîngip.

²² Zorat den kâtikñan sâsânangât kut ñâi ñâi âksik sañgon nanğânangânñâ sot gilâm buñ, zorân tosa guligulipkuñ mân ziap.

Kristo zâk sângânñiñ mei dâp oip.

²³ Sumbemân kut ñâi ñâi bonñâ ziap. Oi zorat dâp hânân gilâm yenñandâ kut ñâi ñâi sañgonbapkât sâsânñâ. Uren bonñâ ko Yesu zikñâ sângânñâ patâ sañgonbapkât mâtâpñâ muyageip.

²⁴ Zorat opñâ Kristo zâk tirik namâ hânân, betñâ tuutuun, u bonñâ zorat dâp, zoren mân bageip. Zâk u sumbemân tirik namâ bonñâ, zoren bageip. Oi zoren Anutu mâteñan ândim niñangât op nep tuumap.

²⁵ Tirik namâ galem a zen kendon dâp noniñ makau kom gilâm mem zâime. Kristo zâk zo yatâ mân oip. Zâkñâ sâp kânok um sâkñâ zo Kembugât sîngi sâm zâi pâip.

²⁶ Kristo zâk tirik namâ galem a nâmbutñâ zo yatâ opmâip sâi hân muyageibân gâbâ sâknam nânğâm gâbap. Zâk yatâ mân opñâ narâk murukñan

zi suupniñ mem tosanñiñ gulipkubapkât muyageip.

²⁷ Anñâ kânok munatkât sâm niñgip. Oi zorat kwâkñan dinnñâ sâm kwâkâbapkât sâsânñâ.

²⁸ Oi Kristo zâk yatik a donbep nenğât tosanñâ kwâkñan zari sâp kânok moipñâ dum ga bâliñâ sañgonbap, zo buñâ. Zâk gâbapkât um bâbalañ op mambât ândimen, nen miningâbapkât gâbap.

10

Mosegât den kâtik zo bonñangât dâpñâ.

¹ Den kâtik Mosenñâ sâm muyageip, zo bonñâ bet muyagibap, zorat mân sâip. Buñâ. Zorat dâp hânân muyageip, zorat op sâip. Zo bonñâ buñâ. Zorat op ko tirik namâ galem a, zen den kâtik zo lum kendonñâ kendonñâ Kembugât sîngi nalem om ka om gane ma Anutu mâte okñangâme. Zen âlip mân um hâlâlu minzîngâmap.

² Yatâ oi sâi Kembugât sîngi kut ñâi ñâi uunñâ, zo buñ opap. Zoren Anutu mâte okñangâme, zengât tosa buñ oi sâi tosazîngât nânğâ kwâkâ dum mân upe.

³ Kembugât sîngi uunñâ, zo kendonñâ kendonñâ muyagei tosazîngât nânğâme.

⁴ Noniñ makau gilâmñâ, zorân dap op tosazîng gulipkubap? Zo buñâ.

⁵ Zorat Kristonñâ hânân gibam Ibâgâren den itâ sâip,

“Kut ñâi ñâi gâgât sîngi ume, zorat mân otgimap. Sâk ko muyagem nigat.

⁶ A zîñ umzîñ mân kubikangâm zuu kâmbâk, zo kâmbukñâ uunñâ sot bâliñangât tosa buñ upapkât kut ñâi utnetâ gâ zorat nânğâna mân dâp uap.

⁷ Zo nânğâm itâ sâwan, ‘O Anutu, sâtkâ lubam gewan. Kembugât ekabân nâgât den kulemguwe, zorat dâp muyagenibap.’”

⁸ Den itâ sâip, zo ziap, “Kembu, gâgât sîngi nalem uunñâ sot zuu kâmbâk bâliñangât tosa buñ upapkât pâpan, zorat mân otgimap. Zorat âkongimap.”

⁹ Oi den ñâi itâ târokwap sâip. “O Anutu, gâgât den lubam gewan.” Yatâ sâmñâ kut ñâi sângiñâ kâbakñem unakñâ ñâi kwânânğip.

10 Zorat Anutugât dengât opnâ Yesu Kristo sâknandâ suupniņ mei um salek urâwen. Zo sâp kânok oip, zorat zinziņ kâtiknâ ziap.

Yesu zâk nenġât suup meip.

11 Tirik namâ galem a, zen sirâmņâ sirâmņâ nepziņ tuum Kembugât siņgi nalem om ka om op ândime. Oi zo tosa âlip mân gulipkumap.

12 Kristonâ bâliņanġât suup sâp kânok mei âki u Anutugât âsan bongen zarip, ândiap.

13 Oi zâk zoren kâsarâpņâ kiņanġât kombâņ upigât mambât ândiap.

14 Um hâlâlu orotņanġât mâtâp ândimen, nenġât umniņ sâp kânok memņâ kubikkubikniņanġât nep tuum nanġip.

15 Oi Tirik Kaapumņâ den sapsun niņġâmap. Den itâ sâi ziap,

16 “Kembuņâ den sap, zo itâ, ‘Nâ dinnâ kâtiknâ umziņan pa geibap. Oi umziņan kulemgua zimbap.’”

17 Oi den nâi itâ târokwâip, “Nâ tosaziņ birâbat. Bâliņâziņanġât dum mân nânġâbat.”

18 Tosaniņ buņ oi zorat Kembugât siņgi noniņ makau kom uunâ zo buņ upap.

Sarâņâ buņ Anutu mâte okņanġânat.

19 Bukurâp, Yesu zâk gilâmņandâ mâtâp mem niņġipkât nen hâlâlu namin zâinam umniņ bâbâlan uap. Yesugât op tirik namâ umņâ nâi, hâlâlu kâtik sâme, zoren âlip baginat.

20 Yesu zâk zorat mâtâp uņak, zo muyageniņġip. Zâk zikņak ândiândiņ uņakņâ muyagem niņġip. Zâk sâņġum kom mânâmânânġât zo walâm umņâ nâi, zorat hâlâlu kâtik sâme, zoren bageip.

21 Zâknâ Anutugât tirik namâ bonņâ zorat galem a ândiap.

22 Zorat nen nânġâm pâlâtân kwâkņanġâm um hâlâlu sot um bâbâlan op mâte okņanġânat. Zo umniņâ tosaņâ sumunkoip, zo gilâmņandâ saņgori salekkoi sâkniņâ too salekņâ saņgori mâte okņanġânat.

23 Oi sâi kâtikkâtigiņandâ kut nâi siņgi kwatniņġipkât siņgi den zorik mem ândim kâtiginat.

24 Oi galem oranġâm buku orot nep sot nep âlipkât esapagom kin nep tuunat.

25 Oi a nâmbutņâ siņgi âlipkât mindu-minduyân mân game, nen yatâ mân op zâimânat. Narâk patâ mâte otniņġap. Zo yatâ nânġâm kâtigemņâ tânanġom kinat.

Bâliņanġât nânġâm bâbâlan orot, zorat den.

26 Nen den bonņandâ umniņan âsagei bâliņâ bâbâlanġak oindâ zorat nâiņâ suup mei gulipkubap? Buņâ. Yatâ mân ziap.

27 Zo ko zo yatâ oindâ sâi ko hâuņâ yâmbâtņâ sot kârâp patâ zorân mambâtniņġâm zembap. Kârâp zorânġâ Kembugât siņgi a kâsarâpziņ zo ziņġesibap.

28 A nâiņâ Moseġât gurumin den zo nânġâm kumbap, zo ko a zagât mo karâmbut, ziņâ tosaņâ sâm muyagine a ambân ziņâ a zo tosaņanġât kune mumbap. Zo yatâ upme. Mân birâbigât sâsâņ.

29 Oi a nâi, zâk Anutugât nannâ mem ge kwâkwat okņanġâbap, zâk hâuņâ mim-bap. Târotâro uņakņanġât gilâm zorat nânġi yenņâ opmap, zâk hâuņâ patâ mim-bap. Oi nâi zâk buku orot mariņâ, Kembugât Kaapum sâm bâliņ kwâpâp, zâk hâuņâ walâwalân mim-bap sâmen.

30 Anutugât topņâ nânġâmen. Zâknâ den mâtâp nâi itâ sâi ziap,

“Tosagât hâuņâ ziņġâziņġân, zo nâġât nep. Hâuņâ mâkâmâkân, zo nânġâ upat.”

Oi Kembugât den nâi itâ ziap, “Kembu nâ arâpnanġât den sâm kwâkâbat.”

31 Zorat itâ nânġânâ, “Anutu ândiândiņ, zâkkât bikņan âiâiņ, zo yâmbâtņâ.”

Siņgi âlip mem birâ mân utnat.

32 Zen mârum kut nâi opmarâwe, zo nânġâbi. Narâk zoren siņgi âlip ġâi umziņâ haņsâi sâknam kwâkņan ândim sâknam nep tuum kâtigiwe.

33 Narâk nâin nâmbutņâ zen a mâteziņan diiziņġâm mem nâi nâi otziņġâm sâknam ziņġâm sâm bâliņ kwatziņġâwe. Oi zeniġâren ġâbâ nâmbutņâ zen bukurâpziņâ yatâ otziņġâne sâknam ârândân nânġâwe.

³⁴ Zen bukurâpziñâ tâk namin zâine zengât op umbâlâ urâwe. Oi kât sikum betziñan mine sikum bonñâ zinziñâ kâtik zo nengât sinji sumbemân pâi ziap sâm, nângâmê âlip oip.

³⁵ Oi um bâbâlan op kâtigem ândim zâkkâren sângân patâ mimbi.

³⁶ Zorat zen kâtigem Anutugât den lum ândim, Anutu zâk kut ñâi sinji kwatziñgip, zorat bonñâ mimbi.

³⁷ Kembangât ekabân den ñâi itâ ziap, “Zorat narâknâ pânkânok ziap. zo âki gâbapkât sâsângâ, zo mân tap nângâm kek gâbap.”

³⁸ Oi den ñâi itâ ziap, “A âlipnandâ nângâm pâlâtângât op ândiândi mimbi. Ka a zen loribi oi ko zengât nânga mân dâp upap.”

³⁹ Nen ko lorem tâmbetagoagonan âiâin, zorat sinji bunâ. Nen nângâm pâlâtân kwâkñangâm um dâpniñ hâlâlû zimbap, zorat sinji.

11

Nângâm pâlâtângât den.

¹ Kut ñâi sinji kwatziñgip, zorat nângâm um bâbâlan op mambât ândiândin, zorânâ nângâm pâlâtân uap. Kut ñâi ñâi mân igikñâ umñâ angân kârâm mem ândiândin, zorânâ nângâm pâlâtân uap.

² Kembangât sinji a sânginâ, zen nângâm pâlâtânziñoot ândine Anutuñâ zingiri âlip oip.

³ Hân sumbem zo Anutugât sâtkât muyageip. Zo nângâm pâlâtân sot ândim nângâm kwâtâtimen. Kut ñâi ñâi igikñâ, zo mân igikñan gâbâ muyageip.

Abe sot Enoko sot Noa, zengât den.

⁴ Abenâ Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândim Anutugât sinji râma kom oi sei Anutuñâ egi âlip oip. Âtânâ Kain ko nalem Kembangât sinji om pâi Anutuñâ birip. Abe zâk nângâm pâlâtânñangât Anutuñâ egi a âlipñâ oi nalem zâkkât sinji oip, zo mem Abegât a târârakñâ sâip. Abe zâk nângâm pâlâtânñoot ândeipkât nânga mumuñandâ mâtâp âlipñâ tirâpnângozi ziap.

⁵ Henok zâk Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeip. Zorat mumuñan mân âibapkât Anutuñâ gwâlâ mem zari a ziñ kârûwe. Oi mân mem zari, narâk zoren Anutuñâ Henokât topñâ itâ sâm muyageip, “Henok eksa âlip uap.”

⁶ Mân nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeindâ Anutuñâ ningiri âlip orot, zo mân taap. Ñâi zâk Anutu mâte okñangâbap, zâk kândom itâ nângâbap, “Anutu ândiap. Oi Anutu mâte okñangâm konsâm ândibi, zen bonñâ muyagem zingâbap.”

⁷ Noa zâk Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât kut ñâi bet âsagibap, zorat Anutuñâ den kânjan dukuip. Dukui Noanâ hurat kwâkñangâm zikñâ sot ambâ murarâpnâ gwâlâ ândibigât wangâ tuugip. Yatâ oi a nâmbutñâ, bâlin mame a zengât topziñ muyageip. Oi Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât tosa bun orot, zorat bonñâ meip.

Abaram.

⁸ Abaram zâk Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât hânñâ birâm ñâi galem upapkât diñâ muyagei lugip. Oi hân zorat mo zorat sâip, zo mân nângâm sât lulu op lum arip.

⁹ Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât hân sinji kwâkñangip, zoren âimñâ kwande ândeip. Zoren ândim hâmbâ silebân tâtat mame oip. Hân zo Isaka sot Yakobo, zekât ârândân sinji kwatzikip. Oi zet zo yatik urâwet.

¹⁰ Abaram zâk kamân ñâi zinziñ kâtikñâ Anutuñâ muyageip, zorat nângânângâyâk ândeip.

¹¹ Sera, zâk zo yatik Kembu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândimñâ ambân sombâ ândim imbanâ muyagem kâmbonâ oip. Kiungât sinji kwâkñangip, zâkkât diñangât nângi bon oip.

¹² Zorat a sombâ op imbanâ bun oi zâkkâren gâbâ kiun donjep muyagiwe. Kiurâp zo sumbemân sângelak tap arie, tenngâziñ zorat dâp oip. Oi saru sâtñan sak ziap, zo anâ mân sâlâsâlâpkun, zorat dâp muyagiwe.

13 A zo, ziñâ Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândim mom nanngâwe. Kut ñâi ñâi sinji kwatziñgip, zorat bonñâ mân memñâ âkñan ândi zeï ekñâ mápâsem ândiwe. Yatâ opñâ topziñâ itâ nângâwe, “Nen hânân yen kwande ândien.”

14 Den yatâ sâm hân kâuk ñâi muyagi-nam nângâm ândiwe.

15 Oi ziñâ mirâ kamân kândâtkuwe, zorat nângâ kwâkâ mân urâwe. Zorat otziñgi sâi âburinâ sâm âlip âburibe.

16 Zen mirâ kamân ñâigât âkñâle urâwe. Mirâ kamân âlipñâ ñâi sumbemân ziap, zorat âkñâliwe. Yatâ urâwe, zorat op Anutuñâ, zâk zeñgât Anutu, zâkkât yatâ sâindâ nângi mân bâliñ opmap. Wangât Anutu, zâk zikñak kamân patâ ñâi muyagem zeñgât sinji sâip, zorat.

Isaka sot Yakobo.

17 Abaram zâk Anutuñâ mäsiki nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât nanñâ Isaka Kembugât sinji sâm kumbam oip. Abaram zâk sinji den memñâ nan kânok zo buñ upapkât Anutugât sâtñâ lugip.

18 Anutuñâ mârûm Abaram itâ sâm dukuip, “Isakagâren gâbâ kiurâpkâ âsagem lanj kârâm ândibi.”

19 Abaramñâ itâ sâm nanñâ kumbam oip, “Anutu zâk a mumuñan gâbâ mângiziñgâbapkât imbanñâ zemñângap.” Yatâ sâipkât nanñâ mumuñan gâbâ yatâ mâburem pindip.

20 Isaka zâk Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândimñâ imbanñâ mem Yakobo sot Esau mäsop minzikâm kut ñâi bet muyagibap, zorat den kânñan dâzâkoip.

21 Yakobo zâk yatik Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât mumbam op Yosepe nanzatñâ mäsop minzikip. Zâk tâññâ gâsum pindiñsâm tap Anutu mápâsemñâ mäsop minzikip.

22 Yosepe zâk Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât mumbapkât narâkñâ mâte oi Isirae a zen bet Aigita hân birâm âibi, zorat nângâmñâ sinjñâ mem âibigât den kânñan dâzângoip.

Mose sot Yosua.

23 Mose muyagei ibâ mamñâ zet Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiwetkât egitâ âlip oi a kutâgât den zorat mân kengât op kâin karâmbut katep tik pâitâ zeip.

24 Mose zâk lâmbatñâ Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât a kutâ Parao bâratñangât nanñangâren sinji sânat sâne kwâkâziñgip.

25 Zâk Anutugât a ambân gakârâp zen sot umbâlâ sot sâknam nângâbapkât sâlâpagoip. Zâk Aigitâ a osetziñan ândim narâk pânkânok um sâkkât âkñâle bâliñâ zo lum sâtâre upapkât nângi mân dâp oip.

26 Oi Aigitâ hânân gâbâ kât sikum zorat nângi gigiñ oip. Oi Kambuñâ a bâliñan gâbâ mäkâniñgâbapkât sâsân, zâk yatik sâknam nângâm ândibapkât nângi bon oip. Zo gâtâm sângân mimbapkât yatâ nângâm oip.

27 Zâk Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât a kutâ kukñâ zorat kengât mân op Aigita hân birip. Oi Anutu mân igikñâ, zo senñâ ekñâ yatâ zâkkâren pâlâtân oip.

28 Mose zâk Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât sâi sumbem a kâwaliñoot zâk mân zângobapkât Pasowa kendonân râma kom gaam gilâmñandâ mirâ hângiyân sanjorâwe. Sumbem a kâwaliñoot zorân murarâpziñ, kândom kâtep, zo tâmbetzângobam ga ekñâ walâziñgip.

29 Oi Isirae a zen Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiwegât saru kurinjan mâtâp âsagei lanj âiwe. Aigitâ a ziñ yatâ utnâ sâne saruñâ gwâkâziñgip.

30 Isirae a zen Kambu nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândiwegât Yeriko kamânân pañ patâ kirip, zo haamgum âinetâ sirâm nâmburân zagât âki amuñ gei giligâlaksâip.

31 Mâtâp ambân Rahaba, zâk Kembugâren nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândeipkât Isirae a hân ek mânângârâwet, zet buku otzikip. Yatâ oipkât den kwâkâ a zen sot mân kuwe.

Kembugât a nâmbutñâ, zeñgât den.

³² Den kêrep mân târokwap sâbat. Gideon, Barak, Simson, Yepita, Dawidi sot Samue sot Propete a nâmbutnâ zengât den sâmb arindâ sâi kêrep opap.

³³ Zen aksik Kembu nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândiwegât a kâmut patâ mem ge kwatziņgâwe. Kubikkubik nep tuum biraņâwe. Kut nâi nâi siņgi kwatziņgip, zorat bonņâ miwe. Zuu kâtik Laioņ lâuziņ dooņguwe.

³⁴ Kârâp kâligen zâmbane Anutuņâ mem sândukņan kwatziņgip. Anâ sâuņâ kârâziņgânâ sâne kâtigem ândiwe. Lolot ândiweņâ imbaņâ mem ândiwe. Kâmbamân a kâwaliziņoot ândiwe. Hân torengen kâsaziņ zâņgom moliziņgâm ândiwe.

³⁵ Ambân nâmbut zengât narâpziņâ mu-muņan gâbâ zaatne galem otziņgâwe. A nâmbutnâ a ziņ sâknam kwatziņgâm mem nâi nâi otziņgâwe. Oi siņgi âlip birâne mân zâņgonat sâne ândiândi kâtikņan zaatpigât nângâm den zo birâwe.

³⁶ A nâmbutnâ a ziņ den bâliņ top top sâmb dâzâņgom lapitziņgâwe. Oi nâmbutnâ kin bitziņ saam tâk namin zâmbârâwe.

³⁷ Nâmbutnâ kâtnâ zâņgowe. Nâmbutnâ nak gaanâ gaaziņgâwe. Nâmbutnâ kâmbamņâ zâņgom gânduziņ mânâņgârâwe. Nâmbutnâ kanpitâ ândim noniņ râma sâknâ akum ândiwe. Mandu yatâ op sâknam kwâkņan ândiwe.

³⁸ Hân a nâmbutnâ ândiwe, zengât dâp mân ândiwe. Zen a âlipnâ. Zen mirâ kamân kâtikņan sot barâ kâtikņan ândiwe. Kât kiyân sot hân mâtâpņan ândiwe.

³⁹ Zo zen aksik Anutu nângâm pâlâtân kwâkņangâwegât Anutuņâ ziņgiri âlip oip. Oi kut nâi siņgi kwatziņgip, zorat bonņâ mân muyagiwe.

⁴⁰ Topnâ itâgât. Anutu zâk neņgâren kut nâi zâizâiņ pâmbapkat nâņgi zeip. Zorat nen buņan ândiândi âlip ândibigât mân nâņgâziņgip.

12

Yesu zâk kândom otniņgipkât zâk wâratkum kâtiginat.

¹ A sâņgiņâ kâmut patâ yatâ zorâņ haamņâņgom niņgit tegât kut nâi yâmbât

sot bâliņangât tâkņâ kâpinâņgomap, zo mânâņgât birânat. Oi mâtâp tirâpnâņgowe, zorik âkonņâ buņ sârârâk kârâm âim kikerân takânat.

² Oi Yesu, nângâm pâlâtâņgât mariņâ sot bon muyamuyage, zâkkâren sen kwap ândinat. Zâk sâtâre muyagibapkat sâsâņâ, zorat nâņgâm poru nagân sâknam nâņgâm moip. Oi zorat anun kwâkņan zari nâņgi yenņâ oip. Yatâ opnâ Anutu, imbaņâ mariņâ, zâkkât âsan bongen zariņ, ândiap.

³ Bâliņ mâme zen kâsa okņangâm mem nâi nâi okņangâne nâņgâm tâtâlim kâtigeip. Zen ko umziņ loribegât zâkkât nâņgâmņâ âkonņâ buņ kâtigibi.

Anutuņâ kubikņiņgâmap, zorat den.

⁴ Zen bâliņandâ lotņan kwatziņgâbâ sâi kâtigem um sâkziņ kubikaņgâm kinkin, zo yatâ op ândiwe. Ka bâliņandâ kâtigem tâmbetzâņgobat sâi ko dap upi?

⁵ Anutuņâ narâpnâ zâņgonsâm itâ sâip. Den zo nelânzâņguap? Den zo itâ sâip, “Nannâ, Kembuņâ kubikgigi nâņgâna mân gigiņâ upap. Kubikgigi umgâ mân loribap.

⁶ Anutu zâk a umņâ gâsuziņgâm zengât narâpnâ sâmap, zen zâņgom kubikziņgâmap.”

⁷ Zorat op ko Kembuņâ kubikziņgâbam sâi mân keņgât upi. Anutu zâk ziņgiri nan bârarâp utne yatâ otziņgâmap. Zengâren ibârâpziņandâ yatik narâpziņ kubikziņgâme.

⁸ Anutuņâ zen kubikziņgâmap. Mân kubikziņgi sâi ko laņân gâbâ âsagiwe sâbem.

⁹ Oi nâi sâbâ. Hânân ibârâpniņ zen nâņgom kubikņiņgâne dinziņâ lum hurat kwatziņgâmen. Oi sumbem mariņâ, um dâpniņangât Ibâ, zâk yatik hurat kwâkņangâm ândeindâ dâp upap. Yatâ op ândim, ândim kwâtâtinat.

¹⁰ Hânân ibârâpniņ ziņ narâk pâņkânok âkņâlaziņâ dâp nâņgom kubikņiņgâme. Sumbem Ibâniņandâ ko âlip op ândinatkat kubikņiņgâmap. Zikņâ hâlâlu ândiândiyân târokwatnatkat opmap.

¹¹ Kubikkubik muyagibap dâp, zo nâņgindâ umâlip mân oi sâknam nâņgâmen. Oi bet ko kubikkubigân ândim kâtigimen, neņgâren bonņâ

muyagemap. Kubikkubikkât bonnâ zo târârak ândiândiņ sot um lumbeņâ.

Kâwali muyagem tânagobi.

¹² Zorat zen bitziņâ lolot sot pabutziņ bâliņâ zo kubikņâ kâtigibi.

¹³ Oi kinziņ lânbigât mâtâp zo kubikņâ zengâren pabutziņ bâliņâ zo âlip oi lân âlip upi.

¹⁴ Zen a aksik patâ zen sot lumbe ândiândiņangât nep tuubi. Oi um hâlâlu op ândibigât kâtigibi. Um sumun sot ândim Kembu igikņâ, zo mân ziap.

¹⁵ Zengâren gâbâ nâiņâ Anutugât tânzângożângoņ, zo walâbapkât galem oraņgâm ândibi. Oi osetziņan um kâlak dengât kârâpņandâ ziņgesebapkât galem oraņgâm ândibi.

¹⁶ Oi zengâren gâbâ nâiņâ Esaugât mâtâbân lân lân ândiândiņ sot a hurat mân kwâkwat mân upap. Esau zâk nalem kânok zorarâk op kâdom âsaâsagiņangât bet sâwât zo birip.

¹⁷ Zen zâkkât nângâme. Zâk bet mâsop mimbâ sâi aņgân kârip. Kut nâi oip, zorat isem umbâlâ op um melâņmelâņangât mâtâp mân muyageip.

Nen Sinai bakņâ buņâ, Sioņ bakņâ mâte urâwen.

¹⁸ Narâk ziren zen bakņâ nâi gâsum mâsâsuatme. Kârâpņoot, zoren mân âiwe. Oi nâtâtikņâ, sasa sot pibâ zorat umņan mân bagiwe.

¹⁹ Oi lâmun diņâ patâ sot den kwamit patâ zo mân nângâwe. Mârum ko sâkurâpziņâ mirâ kamân kâtikņan ândim den zo hirisâbapkât ninâu sâwe.

²⁰ Den itâ muyageip, zorat nângâne imbanâ oip, “A mo zuu nâiņâ bakņâ zo lânji kâtņâ kune mumbap.”

²¹ Kut nâi zo sânam kwâtkwâtņoot muyagei Moseņâ sâip, “Nâ keņgât op sânamnâ sâmbuap.”

²² Mârum yatâ âsageip. Narâk zi ko zen bakņâ yatâ zoren buņâ. Zen Sioņ bakņâ, Anutu ândiândiņ, zâkkât kamân patin sumbemân, Yerusalem kamân uņakņan ga giwe. Oi sumbem a doņbep, a mân sâlâpzângożângoņ sot sâtâre mindumindu patâ.

²³ Anutugât narâpņâ kutziņ sumbemân kulemgoi ziap, zen mâte otziņgâwe. Oi a aksik patâ neņgât den sâm kwâkâkwâkâņ a patâ, Anutu sot a hâlâlu minziņgip, zengât um dâpziņâ, zengâren târokwarâwe.

²⁴ Oi Yesu târotâro uņakņangât nakņâ, zâkkâren gamņâ gilâm saņgonsaņgon mâte urâwen. Gilâm zorâņ Abegât gilâmņâ tosa sâm muyageip, zo yatâ buņâ. Yesugât gilâm zorâņâ saņgoniņgâbapkât geip.

Anutuņâ hân sot sumbem mângizikâbap.

²⁵ Zen den dâzângobap, zo zâk kândâtkubegât galem oraņgâm ândibi. Mârumņan hânân ge Sinai bâkņan gâbâ sâkurâpziņâ den dâzângozi birâne hâuņâ muyageziņgip. Zi sumbemân ândim den dâtnângomap, zâk kândâtkom dap yatâ hâuņâ buņ ândinat?

²⁶ Anutuņâ Sinai bâkņan den sâi diņandâ hân mânggeip. Oi zi ko du âsagibapkât sâm kâtigeip. Anutuņâ itâ sâip, “Nâ narâk nâin dum hân mânggimņâ sumbem ârândâņ mânggibat.”

²⁷ Dum mânggibat sâip, zo ko kut nâi nâi muyageip, zo mânggei buņ upapkât nângâm sâip. Buņ oi zinziņ kâtik zo muyagem yen zimbi.

²⁸ Nen Anutugât um topņan ândinatkat siņgi kwatniņgip, zo zinziņ kâtikņâ. Zo minat, zorat Anutu sâtâre okņangânat. Oi pindiņsâm hurat kwâkņangâm keņgât op mâpâsinat.

²⁹ Wangât, Anutuniņâ, zâk kârâp patâ yatâ, zorat op ko. Kârâpņâ kut nâi nâi bâliņâ sem naņgâbap, zorat san.

13

Um den.

¹ Buku oraņgâm ândime, zo zen mân birâne gibap.

² A hân nâin gâbâ gane ziņgit mân nângânângâ mân upi. Mârumņan a ganetâ buku otziņgânâ sâm topziņ mân nângâm sumbem a buku otziņgâwe.

³ Bukurâpziņ tâk namin zâambarâwe, zengât nângâm, nângâne ârândâņ ândien yatâ upap. Oi zen sâk sot ândiegât bukurâpziņ a ziņ zângone sâknam kwâkņan ândime, zengât nângâm ândibi.

⁴ Ap ambin ândiândiņ, zorat nâņgâne bon oi mân mem bâliņ kwapi. Oi itâ nâņgâm ândibi. Laņ ândim târotâro mânâņgât ândime, zen Anutuņâ hâuņâ ziņgâbap.

⁵ Umziņandâ kât sikumgât âkņâle mân upap. Oi kut ñai ñai tatgigap, zorat mân sâm mem ândiban. Kembu zâk itâ sâip, “Nâ mân birâgibat. Oi gek mân nâņgânâņgâ mân upat.”

⁶ Zorat nen um bâbâlaņâk itâ sânat, “Kembu zâk betnan memap. Zorat a ziņ kâsa otnim yatâ mo yatâ otninâ sâne mân keņgât upat.”

Singi âlip kwâkâm niņgawe, zo mem ândim Yesu molinat.

⁷ A sâtņâ gakâziņ Anutugât den dâzâņgom ândiwe, zeņgât nâņgâm ândibi. Zen mâttâp âlip lân ândim muwe. Mâttâp zorik ekņâ moliziņgâm Kembugâren nâņgâm pâlâtâņ kwâkņaņgâm ândinat.

⁸ Yesu Kristo, zâk ândeipņâ ândiap, zo yatik ândim zâimâmbap, kâtikņâ.

⁹ A ziņ den uņakņâ top top dâzâņgone zorâņâ umziņ mân gulipkubap. Umziņan Anutugâren gâbâ tânzâņgozâņgoņandâ tângui kâtigem kiri âlip upap. Kut ñai ñai niniņandâ mân mem tâņgubap. Aņâ mâttâp zo lânġawe, zen bonņâ mân muyagiwe.

¹⁰ Neņgâren Kembugât singi nalempâpanņâ taap. Zo hâmbâ silep galem upme, ziņ nimbigât mân sâsâņâ.

¹¹ Zen nâņgâme. Zuu kom gaamņâ gilâmziņ tirik namâ galem a patâņâ bâliņaņgât tosaġât namin mem zari bonņâ kamân kândâtņan mem gei kârâbân ume.

¹² Zo yatik Yesu zâk gilâmņandâ a um hâlâlu miniņgâbapkât kamân kândâtņan kune moip.

¹³ Zorat nen yatik kamân kândâtņan zâkkâren giarindâ zâkkât op yatik bâliņ otniņgâbi.

¹⁴ Itâ nâņgâm utnat. “Kamân ziniņ kâtikņâ ziren mân taap. Nen kamân kâtikņan, ziniņ kâtik zimbap, zorat nâņgâm mambât ândien.”

¹⁵ Zorat nen Yesu sot pâlâtâņ opņâ târotâroniņaņgât opņâ Anutu mâpâseindâ

zorâņ tâbaniņ upap. Zâk hurat kwâkņaņgâm ândim lâuniņandâ sâm sâtâre okņaņgânat. Kutņâ sâm bâbâlân kwâkņaņgânat.

Ninâu sâm betniņan mimbi.

¹⁶ Orot mâme âlipņâ utnam gulip mân upi. Anutu zâk zorat nâņgi zâkkât singi kut ñai ñai pame, zo yatâ utne bonņâ upap.

¹⁷ A sâtņâ gakârâpziņ, zeņgât sâtziņ lubi. Zen um dâpziņ galem upmeņâ nepziņaņgât topņâ Anutu mâteņan sâm muyagibi. Zorat nepziņ umâlibân tuune dâp upap. Umbâlâyân tuune zeņgâren kut ñai âlipņâ mân upap.

¹⁸ Zen neņgât op ninâu sâm ândibi. Nen umniņan tosa kârum ândimen. Kut ñai ñai utnam oindâ târârâk upapkât otniņgâmap.

¹⁹ Ninâuņâ betnan mine Kembuņâ melâņnigi zeņgâren kek gâbatkât dâzâņguan.

²⁰ Lumbeņaņgât mariņâ, Anutu, zâk râma galem a patâ Kembuniņ Yesu târotâro ziniņ kâtik zorat gilâmġât mumuņan gâbâ mânġei zariņ.

²¹ Anutu zâk imbaņâ sot kâwali ziņġamņâ mem bâbâlaņ kwatziņgi diņâ lum nepņâ tuum kwâtâtibi. Oi zikņak nâņgi dâp opmap, zo Yesu Kristogât opņâ zeņgâren muyagibap. Zâkkâren sâm âlip kâtikņâ zem zâimâmbap, zo perâkņak.

²² Bukurâp, den kârep ñai mân kulemgum ziņan. Oi zen den girem zo nâņgâne mân bâliņâ upapkât sâm ziņan.

²³ Oi nâ dâzâņgua nâņġânek. Bukuniņâ Timoteo, zâk tâk namin gâbâ olaņawe. Oi zâk kek gâbap oi ko zâk sot ġarat.

²⁴ A sâtņâ gakârâpziņ sot Kembugât singi a ambân aksik nâņġâziņan. Italia hânân ândie, zen yatik nâņġâziņġe.

²⁵ Kembugâren gâbâ tânzâņgozâņgoņâ aksik zeņgâren zimbap.

Zo yatik.

Ekap Yakobonjâ kulemgoip.

Mâsimâsikâgât bonjâ.

¹ Nâ Yakobo, Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekât kore anjâ. Kembugât a kâmut gakârâp sinjururuŋ op âi ândie, zen sâm sâtâre otziŋgâm ekap zi kulemguan.

² Bukurâpnâ, zengâren mâsimâsikâ top top muyagei nângâne sâtârenoot upap.

³ Zen itâ nângâbi. Zen mâsimâsikâyân ândine zengâren kâtigigiŋ, zo muyagibap.

⁴ Oi kâtigigiŋ, zo zengâren bonjâ muyagem kâtigibap. Oi muyagei zen umgât sikum Anutugât den mân kârum tosaziŋ buŋ op hâlâlu ândibi.

Nângânângâ kârum Kembugâren ninâu sânat.

⁵ Zengâren gâbâ nâiŋjâ nângânângâ kârum Anutugâren ninâu sâi pindâbap. Anutu zâk a sâm bâliŋ den zo mân dâtnângom um bâbâlanŋanŋârâk nângânângâ âlipŋjâ niŋgâmap.

⁶ Zorat a um zagât opŋjâ buŋjâ, Kembu nângâm pâlâtâŋ kwâkŋanŋâm ninâu sâbi. Ka a um zagât upap, zo pibâ gâi saru âbâŋgum âim gâmap, zo yatâ upap.

⁷⁻⁸ A yatâ zo Kembugâren ninâuugât hâuŋjâ mimbatkât sâi mân pindâbap. Um zagât op gulip ândimap, yatâ zorâŋ mân pindâbap.

Sikumziŋ zâizâiŋ zorâŋ bonjâ buŋjâ.

⁹ A ziŋ a kanpitâ zâkkât nângâne gigiŋjâ opmap. Ka Anutuŋjâ a zo a bonjâ kwânâŋgi sâtâre patâ upap.

¹⁰ Oi yatigâk a ziŋ a sikumŋoot zâkkât nângâne zâizâiŋ opmap. Ka Anutuŋjâ a yatâ zo zâkkât sikumŋoot zorat nâŋgi gigiŋjâ opmap. Pâliŋpâliŋ neule bâloŋjâ kek âmbârâŋgâm gemap, zo yatik a sot sikumŋjâ kek buŋ opmap.

¹¹ Mirâsiŋ takâmŋjâ hibuk bâloŋjâ egi âkâm gem neuleŋjâ buŋ opmap. Zo yatik sikum a nepziŋjâ tânâmŋjan birâm neule yatâ op buŋ upi.

¹² Nâi zâk mâsimâsikâyân kâtigibap, zâkkât nâŋga sâtârenoot uap. Zâk kâtigem umŋjâ oi ândei Kembuŋjâ sâŋgânŋjâ pindi ândiândi kâtik ândibap. Zo umziŋjâ zâkkâren kinzap, zengât siŋgi sâip.

Mâsimâsikâgât den.

¹³ A nâi, zâk bâliŋanŋât mâsimâsikâgât itâ mân sâbap, “Anutuŋjâ bâliŋanŋât mâsikâniŋap.” Bâliŋanŋât mâsimâsikâ, zo Anutugâren mân ziap. Zâkŋjâ a nâi bâliŋanŋât mân mâsikâbap.

¹⁴ Mâsimâsikâ zo itâ muyagemap. Nâi zâk zikŋak âkŋâleŋandâ diimap.

¹⁵ Oi âkŋâleŋjâ kâmbu kwap katep mim-bap, kutŋjâ bâliŋjâ. Bâliŋandâ lâmbatŋjâ sâk sot um ârândâŋ mumuŋ op simgât siŋgi upabot.

¹⁶ Bukurâpnâ, um gulip upegât gasâziŋ kârâm ândibi. Bâliŋjâ, zo hânân gâbâ âsagemap. Âlipŋjâ, zo sumbemân gâbâ âsagemap.

¹⁷ Kut nâi nâi âlipŋjâ top top, zo uren gâbâ âsakŋjâ Ibâ kânok, zâkkâren gâbâ gemap. Zâkkâren, kâin yatâ, kwâtepmâtep mân ziap.

¹⁸ Anutuŋjâ nângâm sâlâpkuipkât den bonjandâ nan bârarâp muyageniŋgiŋ. Oi zâkkât arâp zengât teŋgâyân kâdom op kinatkât yatâ otŋiŋgiŋ.

Den nângânângâŋjâ zorâŋjâ buŋjâ, luluŋjâ zorâŋjâ bonjâ.

¹⁹ Bukurâpnâ, zen nângâneŋ. Anjâ den nângânatkât bâbâlanŋ utnat. Den sâsâŋ sot kuk den sâsâŋ, zorat yâmbârinat.

²⁰ A kuk orotŋjâ, zo Anutugât târârak mâtâp zo wâlap.

²¹ Zorat zen um sumun sot gâŋgoŋjâ zo birâm mulunân ândim siŋgi âlip den umziŋjan pâip, zo buku op mem ândibi. Zorâŋjâ um dâpziŋ kubikpapkât imbanjâ zemŋanŋap.

²² Zen den kindapŋak mân nângâbi. Buŋjâ. Nângâm lubi. Nâi zâk kindapŋak nângâbap zo ko umŋjâ kâitkum simgât siŋgi upap.

²³ Nâi zâk den nângâm mân lubap, zâk anjâ si sâŋgânziŋ niniŋgurân ikme, zo yatâ upap.

²⁴ Zen si sângânziñ ekñâ birâm âim tobatziñ nelâmzângomap.

²⁵ Nâi zâk Kembugât gurumin den bonñâ nângâm lum kâtigem ândibapñâ bonñâ ek âkñâlem op ândibap.

Sinji âlibân ândiândigât den.

²⁶ Nâi zâk sinji âlibân ândiman sâm lâu sâput mân galemgumap, zo ko umñâ kâitkumap. A yatâ zorân sinji âlibân ândiândiñ zo yenñâ upap.

²⁷ Malâ mandu umbâlâ op ândine zingit on galem otziñgâbi. Oi hânân bâliñâ ziap, zo umziñ sumunkombapkât kândâtkubi. Zen yatâ op ândinetâ Anutuñâ zingiri âlip oi itâ sâbap, “Sinji âlip mem ândie.”

2

Sikumziñoot sot kanpitâ zo dâbâk otziñgâbi.

¹ Bukurâp, zen âsakñâ mariñâ, Kembuniñ Yesu Kristo, zâkkâren nângâm pâlatân kwâkñangâmenñâ a zâizâiñ giginñâ kut nâi nâi hâtubâtu mân otziñgâbi.

² Nâ itâgât san. Yesugât a kâmut minduminduziñan a nâi, lomba a, kamân nâin gokñâ zâk hâmbâ neulenoot sângân zâizâiñ gâi a nâi, lomba a, kamân nâin gokñâ hâmbânñâ alâkñâ pam kândâtñan gâbap.

³ Oi zen a hâmbâ neulenoot zo ekñâ itâ sâm dukubi, “Gâ zi ga. Tâtat âlipñâ mâteyân zi ge tat.” Yatâ sâm a kanpitâ itâ dukubi, “Gâ ândi kin mo kian ginñan ge tat.”

⁴ Zen a zeñgât holiziñâ mân nângâm yatâ upme. Zen zo yatâ osetziñan hâtubâtu otziñgâme. Yatâ op Kembugât mâtâp gulipkume.

⁵ Bukurâpnâ, den sa nângânek. Anutuñâ a dap yatâ zo gâsum sâlâpzânngoip? Hânân a kanpitâ ândime, zen nângâm pâlatânñan umgât gom sambe opñâ Anutu um topñan ândibigât gâsum sâlâpzânngoip. Zo a umziñandâ zâkkâren kinmap, zeñgât sinji sâip.

⁶ Oi zen ko a kanpitâ sinziñ ginñandâ zingitme. A ikâ ziñ denân zâmbanme? A sikumziñ patâ zorân kâsa otziñgâm denân zâmbanme.

⁷ Oi a sikumziñoot ziñ Yesugât kut-sinji âlip kwâkniñan zarip, zo sâm bâliñ kwapme.

Den nâi lum nâi birâbirân, zo mân dâp upap.

⁸ Gikanğât opmat, yatik bukuganğât upan. Den kâtik kombânñâ zo yatâ Kembugât ekabân kulemgune ziap. Zo lune perâkñak âlip upap.

⁹ Ka a sât hâtubâtu otziñgâbi zo ko bâliñ utne gurumin den zorânñâ topziñ sâm muyagibap.

¹⁰ Nâi zâk gurumin den nâmbutñâ lumñâ nâi birâbap, zo den ku a upap.

¹¹ Zorat sâbâ. A nâigât ambân, zâk sot mân ândiban sâip, zâkñagâk gâ kâmbam mân kumban sâip. Oi gâ a nâigât ambân sot mân ândimñâ a kâmbam kumban zo ko gâ den ku a upan.

¹²⁻¹³ A nâi um lâklâk buñ otziñgâmap, zâk gâtâm Anutuñâ yatigâk um lâklâk buñ okñangâbap. Ka a um lâklâk op buku otziñgâbap, zâkkât topñâ Anutuñâ sâm muyagei Kembugât mâteñan keñgât buñ kinbap. Zorat gurumin den zorân topniñ sâm muyagibap. Zo nângâm kwâtâtemñâ um lâklâk op târârak op ândibi.

Nângâm pâlatân bon buñâ sot gukupitñâ.

¹⁴ Bukurâpnâ, a nâi nâ nângâm pâlatân sot ândian sâbap, oi buku mân otziñgâbap, zâk nângâm pâlatânñâ zo dap op tâmbet agoagonan gâbâ mâkâbap?

¹⁵⁻¹⁶ A mo ambân nâiñâ hâmbâ, sâk pâke mo nalem kârum ândei kâmut zeñgâren gâbâ nâiñâ mân beñan memñâ itâ dukubap. “Gâ âlip âi ândiban. Gâ pateñ opatkât sâkkâ kâpiban. Gâ nalem nem âkon upan.” Nâi zâk lâuñandik yatâ sâm dap op beñan mimbap?

¹⁷ Zorat a nâi nângâm pâlatân sot ândian sâm buku mân otziñgâbap, zâkkât nângâm pâlatân zo mumuñâ sânat.

¹⁸ Mo a nâiñâ itâ sâbap? Gâ nângâm pâlatân zemgigap. Nâ ko buku orotñâ zemnigap. Nângâm pâlatânğâ buku orotñâ buñâ, zo tirâpnona ikpâ. Oi nâ buku orotñangât nep tuum nângâm pâlatânñangât bonñâ tirâpğobat.

¹⁹ Anutu kânok ândiap, den zo nângâm kwâtâtemat. Gâ zo yatâ nângâm kwâtâtem sumbemgât sinji uan sâmat. Ka zitâ sâ nângâ. Wâke zinjâ zo yatâ nângâm Anutugât kenjât op sânmzinj sâmbumap.

²⁰ Gâ a um kwamen, nângâm pâlâtânj sot buku orot bujâ. Nângâm pâlâtânjâ zo yennâ.

Abaram sot Rahaba zet nângâm pâlâtânj op bonjâ muyagiwet.

²¹ Nângâm pâlâtânj bonjâ zorat sa nângâ. Sâkunniâ Abaram, zâkkât nanjâ Kembangât sinji sâmbat sâi Anutunâ nângi tosanjâ buj oip. Zo orot mâmenanjât yatâ oip.

²² Oi itâ nângâ. Abaramgât nângâm pâlâtânj zo orot mâmenandâ bekjan meip. Oi nângâm pâlâtânjâ târokwâi patâ oip.

²³ Oi zorat Abaramgât den kulem nâi itâ ziap,

“Abaram zâk Anutugât dijâ nângi bon oipkât Anutunâ zâkkât nângi târarak oip.”

Oi zorat Abaramgât itâ sâwe, “Zâk Anutugât buku kânok.”

²⁴ Iknek. Anutu zâk a nâi nângâm pâlâtânjângârâk egi tosanjâ buj mân upap. Egi buku orotnjângât nep mâpot tuugi tosanjâ buj upap.

²⁵ Oi yatik narâk nâin Anutunâ Kanaan hân zo Isirae zengât sinji sâi lanj mâman ambân Rahaba, zâknâ Anutugât den nângi bon oi Isirae a zagât hân ek mânângârâwet, zet zâkkâren gâitâ buku otzikâm tik mâtâp zâpari âiwet. Rahaba zâk buku orotnjângât nep tuugipkât Anutunâ nângi tosanjâ buj oip.

²⁶ Zorat itâ ziap. Sâk zâk kaapumjâ buj op mumunâ muyagemap, zo yatigâk buku orotjâ buj oi nângâm pâlâtânjâ zo mumunâ opmap.

3

Nâmbâlamniñ galem utnat.

¹⁻² Bukurâpnâ, nen aksik patâ sâmbatâkumen, zorat zengâren gâbâ donjbejnâ um bâbâlanj kwâkâzingâzingânj nep tuunat mân sâbi. Nângânek. Den

sâm kwâkâkwâkânj narâknjan Kembunâ kwâkâzingâzingânj a nen den bâlinjâ sâmbatâdimen, zorat hâunjâ yâmbâtjâ ninjâgabap. Nen aksik patâ âsâbânj sâmbatâkumen. A nâinjâ den bâlinj mân sâmbat, zâkkât a âlip, târarak sâsânj. Yatâ zorânj um sâknjanjât âlip upapkât nep tuubap.

³ Bâu patâ biosi zen dinniâ lubigât lâuzinjan tâk kâtik pamen. Zo pam kwâknjan tap mem purikgurik tuugindâ âime.

⁴ Wanjâgât yatik nângâme. Zen patâ oi pibâ kâtikjandâ kom alei âime. Oi mâbugwâbure tuutuunâ mâiktârâ zo mem mâburine mâtâp âiâinj dâp âimap.

⁵ Oi a nâmbâlam zo yatik mâiktârâ, zo kut nâi nâi yâmbâtjâ op zâimap.

Nânge. Kârâp zâk mâiktârâ. Yatâ zorânj hibugânj pâindâ sem nanjâgâmap.

⁶ Nâmbâlamzinj zo kârâp yatâ. Zâknâ sâk toren walâzingâm bâlinjanjât mam op nep tuumapjâ um sâkninj sumunkomap. Oi ândiândiniñâ oi semap. Zikjâ ko sim kârâbânj gâbâ kârâp sâugi semap.

⁷ Zuu top top saruin sot hânân sot nii, mulum, zo anjâ mem sândukjan kwatzingâmen.

⁸ Nâmbâlam ko a nâinjâ dap op mem sândukjan kwâpap? Zâk âkonjâ bujâ, purikgurik op bâlinjâ memap. Mulum kâtik, kwaru yatâ.

⁹ Nâmbâlamniñandâ Kembu Ibâniñ sâmbatâlip kwapmen. Oi nâmbâlamniñandik a Anutugât holi tobat sâmbatâlinj kwatzingâmen. Lâu zobik den âlip sot bâlinjâ gemap.

¹⁰ Bukurâpnâ, yatâ zorânj mân dâp uap.

¹¹ Dabân yatâ too sinjan zobigâk naamjâ sot kâlakjâ mâpot gem gâbabot?

¹² Bukurâp, koserân dap yatâ kolinj muyagibap? Mo samân dap yatâ zâlâli muyagibap? Mo sarunjâ samjâ upap?

Nângânângâ uren gok sot âmbiren gok.

¹³ Zengâren gâbâ nângânângâ a mo nângâm upme, zo ândie? Zâk lumbejnâ ândim orot mâme âlip muyagem ândei nângânângânjât topjâ muyagei a ikpi.

14 Oi zengât umziņan um kâlak sot um zâizâiņ zeî sâkziņ mem zâim den bon nânģen sâne sarâ upap.

15 Nânģânânģâ mâtâp zo ubâ gâip mân sâsânģ. Buņâ. Nânģânânģâ zo hânân gokņâ. Ayân gok. Sataņģâren gok.

16 Kâsa kâsa, um kâlak sot zâizâiņ zim-bap, zo yatik kâsâp sot sumunģâ zo zem zâibap.

17 Nânģânânģâ uren gokņâ, zorânģ ko mâtâp âlip itâ muyagemap. Um salek, lumbeņâ, sât lulu, buku orot sot sinģi âlipkât bonģâ nâmbutņâ. Um zagât mo sarâ ândiândiņ buņâ.

18 Lumbeņanģât nep tuume, zen ariķņâ kâmitne târârakņanģât bonģâ muyageziņģâmap.

4

Sâknam nep tuum bon mân muya-muyagiņ.

1 Zengâren kâsa sot kâmbam zemap, zo top wangât? Sâkkât âķņâle zemap, zorânģ kâmbamģât nep tuumap.

2 Zen um sâkkât âķņâle op kut ņâi mân mime. Kâmbam kom kâsa op kut ņâi mân mime. Zen ninâu buņ ândime, zorat.

3 Oi zen kut ņâigât ninâu sâm âim ma ko mân mime, zo ko umziņan den bâliņâ zeî ninâu sâme. Zen itâ nânģâme, “Kut ņâi zo muyageniņģi kâtigem um sâkniņanģât âķņâle zorat bonģâ muyaginat.”

Umninandâ ņâin ņâin mân nânģânat.

4 Haai, târotâro mânâmânânģât zen. Hânân kut ņâi ņâi ziap, zorat sinģi ândibanģâ Anutu kândâtkuban. Zo nânģe mo buņâ? Zorat ņâi zâk hânân kut ņâi ņâi ziap, zo buku okņanģâbapņâ Anutu kâsa okņanģâbap.

5 Mo den kulem ņâi ziap, zo nânģâne yen opmap? Den zo itâ, “Umninān Kaapum pâip, zo zâkkât sinģiyâk ândibapķât kâtigemap.”

6 Den kulem ņâi ko itâ ziap, “Tânnânģonânģonģ, zo donģbep niņģâmap.”

Zorat den ņâi itâ ziap, “Anutu zâk a zâizâiņ zengât tân kwâkâmap. Ka a ziinģanģât nânģâne

gemap, zo ko tânzânģozânģonģ zo ziņģâmap.”

7 Zorat Anutu um topņan gigiņ op ândibi. Oi Sataņ kâsa minņanģâne birâziņģâm âibap.

8 Zen Anutu mâte okņanģâne zâkoot zen mâte otziņģâbap. Bâliņ mâme a ambân, zen bâliņâziņâ saņģon birânek. Âi kom ga kom upme, zen umziņ saņģone salek oik.

9 Zen topziņ nânģâm biranģâ isem umbâlâ upi. Girânģiņâ zo melân umbâlâ upi. Oi sâtârezziņ zo melân girâp iseibi.

10 Kembuģât mâteņan umziņ diim ge ândine zâķņâ mem zaatziņģâbap.

Kembu mân walâm ândinat.

11-12 Bukurâpnâ. Gurumin den mariņâ sot sâm kwâkâkwâķâņ a kânok ândiap. Zâk zânģobap mo kubikziņģâm birâziņģâbap, zorat imbaņâ zemņânģap. Zen ko sâm bâliņ mân upi. ņâi zâk bukuņâ sâm bâliņ kwap hâuņanģât den sâbap, zâķņâ gurumin den sâm bâliņ kwap kândanģap. Gâ gurumin den sâm bâliņ kwap kândanģan zo ko sât luluņ a mân op, sâm kwâkâkwâķâņ a upan. Gurumin den mariņâ sot sâm kwâkâkwâķâņ a kânok ândiap. Zâk zânģobap mo kubikziņģâm birâziņģâbap, zorat imbaņâ zemņânģap. Gâ wangandâ bukuganģât den hâuņâ sâban? Zo Kembuģât nep.

Kembuņâ nânģâniņģi kut ņâi utnat.

13-16 Bâi, itâ nânģâne. Zen itâ sâme, “Itârânģ mo mukan kamân zoren âi kut ņâi ņâi anģâģwanģâ op kât sikum mem ândeindâ kendon zi âķi âburinat.” Zen zâizâiņ den sâm sâkziņ mem zâime. Zâizâiņ den zo bâliņâ. Mukan zo mo zo muyagibap, zo zen mân nânģe. Mo ândiândiziņâ zo dap yatâ? Zo kaapum yatâ. Zo mâik ņâi muyagem zorânģak buņ upap. Zorat itâ sânetâ dâp upap, “Kembuņâ nânģâniņģi wâģân ândim yatâ mo yatâ utnat.”

17 ņâi zâk mâtâp âlipņâ zo eķņâ lanģ birâbap zo ko tosa muyagibap.

5

A kât sikumģât âķņâle upme, zengât den.

¹ Kât sikum a zen sâknam muyageziñgâbap, zorat kânñan isem umbâlâ utnek.

² Irâ sikumziñ alâgem buñ upap. Oi pet hâmbâziñ mem ândime, zo hângât siñgi.

³ Narâk pânkânok oi zen sikum motziñ minduwe, zo birâbi. Goide kât sot kâtziñâ zo bâliñ opñâ hân oi zorânâ topziñâ sap-subap. Kârâpñâ yatâ ziñgesei sâknam nâñgâbi.

⁴ Nâñgânek. A nepziñ hibuk urine kâitzâñgom nep sâñgân diim gei ziñgâwe. Oi kâlamziñan bon mimiñ nep tuuwe, zen yatik otziñgâne isene sumbem kâwali a zeñgât Kembu kindapñan giarip.

⁵ Sikum a ziñ hânân sâknam kâbâ yâmbât buñ ândim âkñâliwe. Nen bâu nalem ziñgindâ nem lâmbatne zâñgom om nimen. Zen zo yatâ sii nalem patâ nem ândimñâ kâmbamgât siñgi op narâk patin bâu yatâ zâñgom tâmbetzâñgobi.

⁶ Sikum a ziñ a târârak diñâ sâm kwâkâm lañ kâmbamân parâwe. Zâk sâkñanğât hâuñâ mân sâip.

Sâknam kwâkñan ândim Kembu patâniñ gâbapkat mambât ândinat.

⁷ Bukurâpnâ, zen Kembu gâbapkat mambât âkon buñ ândibi. Nâñge. Nep mariñâ nâiñâ nep kârâm kâmit nalem bonñâ âsagibapkat mambât ândimap. Oi maa sot map dâbâk oitâ bonñâ lâmbatpapakât nâñgâm ândimap.

⁸ Oi Kembugât narâkñâ pânkânok uapkât zen âkon buñâ mambât ândim umziñ tângune kâtigibap.

⁹ Bukurâp, zen a torenñâ mân sâm bâliñ kwatziñgâbi. Kuk den mân dâzâñgobi. Patânâ gam hâuñâ ziñgâbapkat. Nâñgânek. Patâniñâ zâk hâñgi kândâtñan ga kinzap.

¹⁰ Bukurâpnâ, Propete Kembugât sâtkât den sâweñâ sâknam kwâkñan ândim kâtigiwe. Zeñgât mâtâp zo lânbi.

¹¹ Nâñge. Sâknam kwâkñan kâtigem ândiwe, zeñgât nâñgindâ âlip uap. Hiobe zâk sâknam kwâkñan ândim mân loreip. Zâkkât den siñgi nâñge. Oi Kembuñâ um nâñgâm bet kut nâi nâi âlipñâ pindip, zo nâñge. Kembugât tânzâñgozâñgon sot buku orotñâ patâ ziap.

Sâm kâtik den.

¹² Bukurâpnâ, den nâi zi sa nâñgânek. Zen sumbemân mândâm den sâm kâtigime. Zen hânân kwap den sâm kâtigime mo kut nâi nâiyân kwap den sâm kâtigime. Zo mân upi. Zen dinziñâ perâkñakkât bonñâ perâkñagâk âsagibap. Mo buñâ sâne buñ upap. Zo tosa muyagibegât yatâ upi.

Mâsek zine kut nâi upi.

¹³ Zeñgâren gâbâ a nâiñâ sâknamân ândibap, zâk Anutugâren ninâu sâbap. Nâi zâk sâtâre op ândibap, zâk mâpâmâpâse kep mimbap.

¹⁴ Zeñgâren a nâi mâsek upap, zâkñâ Yesugât kâmut a sâtñâ sâi gam zâkkât op ninâu sâbi. Oi Kembugât kot sâm kelâk too sanğonñanğâbi.

¹⁵ Zen nâñgâm pâlatânân ninâu sâsân, zorân mâsekñâ kubikpap. Kembuñâ a zo tângoi âlipñâ upap. Tosanâ oip, zo gulipkubap.

¹⁶ Zorat zen âlip upigât bâliñâziñâ sapsun ninâuñâ tânagobi. A târârak nâi ninâu sâi imbanğoot upap.

¹⁷ Propete Elia, zâk a nen yatâ. Zâk map mân gibapkat kâtigem ninâu sâip. Ninâu sâi kendon patâ karâmbut sot kâin nâmburân kânok zorat umñan map mân gem zeip.

¹⁸ Oi bet dum ninâu sâi sumbemân gâbâ map gei hânân kut nâi nâi kâmñâ takip.

Gulip orotñâ zo diiziñgâne gabi.

¹⁹⁻²⁰ Bukurâp, zeñgâren gâbâ nâi zâk den bonñâ zorât mâtâp, zo birâm walâm ari buku nâiñâ diigi âburem gâbap, zo ko zâk itâ nâñgâbap, “Nâi zâk bukuñâ mâtâp bâliñan gâbâ diimñâ Anutugâren pâi Anutunâ a zorat tosa donbep gulipkubap. Oi a zo um dâpñâ mumuñanğât siñgi oibân gâbâ mâkâbap.”

Zo yatik.

Ekap kânok Peteronâ kulemguip.

Mâsop den.

¹ Petero, nâ Yesu Kristo zâkkât Aposolo ândiannâ Anutuñâ a diizingip, Ponto, Galata, Kapadosia, Asia sot Bitinia hânân osetboset ândie, zengât ekap zi kulemguan.

² Anutu Ibânâ nângi zeipkât gâsum sâlâpzângoip, zen Kaapumñâ um hâlâlu kwatziñgâbap sot Yesu Kristogât diñâ lunetâ zâknâ zengât op moipkât um salek kwatziñgâbapkât diizingip. Zengâren um lumbenâ sot tânzângozângoñ patâ op sambâlem zimbap.

Sumbemân kut nâi âlip zorat sâtâre ut-nat.

³ Nen Anutu, Kembuniñâ Yesu Kristo zâkkât Ibâ, zâk sâm âlip kwâkñanngânat. Zâknâ Yesu Kristo mumunjan gâbâ mânggeipkât tânnânngom um bâbâlan op ândiândi bonñanngât nângâm nângâm ândinatkat mânginingip.

⁴ Oi sumbemân nengât singi kut nâi zinzij kâtik, buñ orot buñâ, zo pâi nengât mambâtningâm ziap. Zo minatkat yatâ otnijip.

⁵ Anutu zâk imbanânootñâ galem otnijing nângâm pâlâtân kwâkñanngâm ândeindâ gâtâm narâk âki kubikkubikkât bonñâ muyagibap.

⁶ Zen zorat sâtâre op ândie. Narâk pânkânok ziren Anutuñâ sâi sâknam sot kâbâ yâmbât top top sot umbâlâ kwâkñan ândine zorânâ mâsikâzingâbap.

⁷ Zorat den nâi sâbâ. Goide kât zo yenñâ, kârâbân pane sei topñâ muyagime. Zengâren yatik topziñ âsagibapkât sâknam sot kâbâ yâmbât âsageziñgâmap. Nângâm pâlâtânziñ bonñâ mo buñâ, zorat topñâ muyagibapkât âsagime. Zen nângâm pâlâtânziñ zo bonñâ, zorat sâknam kwâkñan ândine Yesu Kristo gâbabân zengât sâtâre sot sâm âlip zo muyagibap.

⁸ Zen Yesugât holi tobat mân igâwenâ umziñ zâkkâren kinmap. Oi narâk ziren

sinziñâ mân igâwenâ nângâm pâlâtân kwâkñanngâm ândie. Oi zorat sâtâre patâ, zo anâ mân nângânânngân, zo nângânngâm.

⁹ Nângâm pâlâtânziñngât bonñâ, um dâpziñ sumbemân zâizâiñ, zorat mâte otziñgapkât sâtâre ue.

Propete zen den kânñan sâwe, zo bon muyageip.

¹⁰ Propete ziñ Anutugâren gâbâ tânzânngozânngonâ zi dap dap muyagibap sâm zorat topñâ mâsikâm ândim gawe. Oi a narâk ziren ândien, nengâren tânzânngozânngon zo muyagibapkât den kânñan sâwe.

¹¹ Propete ziñ itâ sâwe, “A bâlijan gâbâ mâkâniñgâbapkât sâsân, Kristo, zâk âsagem sâknam nângâmñâ ko neule âsâkñan zâi mem ândibap.” Kaapumñâ den zo umziñan pâi zen narâk ikâ zoren mo dap yatin Kristo zo yatâ muyagibap sâm, nângâm ândim gawe.

¹² Oi den sâwe, zorat bonñâ ziñan buñâ, nengâren muyagibapkât sâsân, zo sâm muyagiwe. Oi narâk ziren den zorat bonñâ muyageip. Anutuñâ Tirik Kaapumñâ sângongui sumbemân gâbâ gem Kembugât singi a mam otziñgi singi âlip dâzânngowe. Singi âlip zo den bonñâ. Oi sumbem a ziñâ den zorat topñâ iknatkat nângâm ândiwe.

Ândiândi sângiñâ zo kândâtkubi.

¹³ Zorat zen um nângânânngâziñ kubik um kendon ândibi. Oi Yesu Kristonâ muyagemñâ tânzânngobap, zorat nângâm nângâm um bâbâlan op mambât ândibi.

¹⁴ Ândiândi sângiñâ sot lan gulip ândiândiñ mem ândiwe, zo narâk ziren mân mem ândibi. Buñâ. Anutugât diñâ lum ândibi.

¹⁵ Um hâlâlu mariñandâ diizingipkât zen zâk yatâ târârak op ândibi.

¹⁶ Kembugât den nâi itâ kulemgune ziap, “Nâ târârak ândiangât zen târâragâk ândibi.”

Yesu Kristogât gilâmñandâ sângâniñ meip.

17 Zen Ibâniņ sâm mâpâsime, Anutu zâk hâtubâtu mân opmap. Ândiândiniņangât tobatniņâ nâņgâm dinniņ sâm kwâkâbap. Zorat zen kwande ândim hurat kwâkņangâm ândibi.

18 Zen itâ âlip nâņgâme. Nen sâkurâpniņâ zeņgât mâtâp lân ândeindâ kut nâi yenņâ, goide kât yatâ, zorâņ mân sâņgânniņ meip. Buņâ.

19 Kristogât gilâmņandâ sâņgâniņ meip. Zâk râma gwamņâ sâkņâ âlipņâ zo yatâ op ândeip.

20 Anutu zâk mârumņan hân kombâņâ mân muyageibân nep zo nanņâ sâm pindip. Nânņangât muyamuyagiņ ko bet narâk murukņan zi neņgât op muyageip.

21 Zâkņâ nen Anutugâren târokwatniņgip. Anutuņâ mumuņan gâbâ mâņgim neule âsakņâ giņaņgi giarip. Zorat nen Anutu nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm ândien.

Den sinġi âlipņandâ mâņginiņgip.

22 Zen den bonņâ lunetâ um dâpziņ salekkoip. Oi buku bonņâ upigât yatâ muyageip. Zorat umņâ gâsâyagom ândibi. Umziņ nep zoren pane buku orot âsagem kâtigibap.

23 Zen âsaâsagiņ uņakņâ. Buņ orotņan buņâ, mân buņ orotņâ. Anutugât den ândiândiņ sot ziniņ kâtik, zobâ muyagiwe.

24 Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“A zen hibuk yatâ. Oi neuleziņ zo hibuk neule bâloņâ yatâ. Hibuk neule zo âmbârâņgâm gemap.

25 Anutugât den ko zo ziniņ kâtik. Zo zem zâimâmbap.”

Sinġi âlip den dâzâņgowe, zo ko zi.

2

Nen Yesugâren pâlâtâņ op kâtiginat.

1 Zen bâliņâ sot sarâ sot kâsâp, umân pâpan, mem ge kwâkwat den zo birâm naņgâbi.

2 Birâmņâ katep mâik namgât otziņgâmap, zo yatik zen um dâpziņangât nalem, Anutugât den, zorat yatik otziņgâbap. Zo nemņâ sinġi âlibân lâmbat kâtigem kinbi.

3 Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Kembuņâ tânzâņgoi nâņgâm âkņâle urâwe, zorat op zâkkât den nâņgâmņâ lunam upi.

4 Kembuniņâ Yesugât den nâi itâ ziap. Zâk mirâ kunkunņâ ândiândiņ. Aņâ ek birâne Anutuņâ zâkkât nâņgi zari mem sâlâpkoip.

5 Zorat zen hâambo ândiândiņ op zâkkâren târokwap kin zâimņâ Kaapumgât namâ upi. Oi Kembugât tirik namâ galem a yatâ umziņâ Kembugâren pane zeï kore okņangâbi. Zo Yesu Kristogât op nâņgi âlip upap.

6 Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Nâņgâ. Nâ Sioņ bâkņan, Yerusalem kamânân kunkun nâi kwânâņgan. Kunkun zo gâsum sâlâpkuwan, zo sâņgân patâ. Aņâ zâkkâren nâņgâm pâlâtâņ kwapi zo ko mân kwakpi.”

7 Oi zen zâk nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm ândime. Zen zâkkât nâņgâne bonņâ uap. Ka a nâmbutņâ nâņgâm pâlâtâņziņ buņâ, zeņgât itâ sâip, “Mirâ tuutuun a kunkun ek âkon op birâwe, zorâņ kunkun ziniņ kâtik op kinzap.”

8 Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “A zen kunkun zoren kom tâmbetagobi.” A sinġi âlip birâmņâ zoren kumbigât sâsâņ zo, zen yatâ upme.

Nen Anutugât kâmut urâwen.

9 Zen ko Anutugât kâmut gakâņâ sot tirik namâ galem a gakâņâ sot târârak a ambârâpņâ. Yatâ zo zen ko nâtâtigân gâbâ diiziņgâm ga âsakņan zâmbarip. Kut nâi nâi âlipņâ opmap, zorat sinġi den sâne laņ kârâbapkât gâsuziņgip.

10 Zen mârumņan zâkkât a mân urâwe. Narâk ziren ko Anutugât a kâmut ândie. Mârumņan kwakmak ândiwe. Zi ko tânzâņgoi ândie.

Bâliņâ kândâtkom ândinat.

11 Bukurâpnâ, nâ dâzâņgua nâņgânek. Zen hânân kwande sot lomba ândimeņâ um sâkziņangât âkņâle bâliņâ zo kândâtkubi.

12 Wangât, um sâkziņangât âkņâle bâliņâ zo um dâpziņangât kâsa yatâ uap,

zorat. Yatâ ândimnâ um kâtik osetziņan târarak ândibi. Yatâ ândine um kâtik a ziņâ zengât laņ bâliņ mâme sâmņâ topziņ ek nâņgâmņâ Anutuņâ takâbabân orot mâme nepziņangât Anutu sâm âlip kwâkņangâbi.

A kutâ zengât den lunat.

¹³⁻¹⁴ Kembangât op a kutâ sot a sâtņâ top top zengât sâtziņ lubi. A kutâ patâ ândiap, zâkkât sot hângât galem a zâmbarip, zengât den kâtik ârândâņ lubi. Ziņâ bâliņ mâme a hâuņâ ziņgâbigât sot a âlipņâ ândie, zen sâm âlip kwatziņgâbigât sâm ziņgip.

¹⁵ Zen ko nep âlip zi tuumņâ a um kâtik sâm gulip muyagime, zengât den mem gei pambigât Anutuņâ sâm ziņgap.

¹⁶ Zen olaņziņgipkât dumun buņ ândie. Oi ândiândi zorâņâ bâliņâ mân ekapkubap.

¹⁷ Târarak ândim Anutu kore okņangâbi.

¹⁸ Zen a aksik zengât nâņgâne giginâ mân upap. Bukurâpziņ umziņandâ gasâzâņgoi ândibi. Anutu hurat kwâkņangâm ândibi. A kutâ patâgât sât lum ândibi.

Kore a, zengât den.

¹⁹ Kore a, zen patârâpziņ hurat kwatziņgâm sâtziņ lum ândibi. A patâ âlipņâ sot sânduk ândiândiņ, zenâk buņâ. Kârâpņâ ândiândiņ, zen ârândâņ sâtziņ lum ândibi.

²⁰ Zen Kembangât nâņgâm âlip utnetâ laņ sâknam ziņgâne âkon den mân sâm ândine ko Anutuņâ zengât nâņgi âlip upap.

²¹ Ka zen tosa muyagine lapitziņgâne Anutuņâ dap yatâ nâņgi âlip nâi upap? Zen târarak ândim kâmbam ziņgi hâuņangât den mân sâm ândine Anutuņâ zengât nâņgi âlipņâ upap.

Yesugât mâtâbân lâņ âinat.

²² Zen yatâ upigât sâm ziņgip. Wangât, Kristo zâk yatik zengât op sâknam nâņgâm kândom otziņgip. Oi zen mâtâp zo ekņâ yatik lâņ âibi.

²³ Yesu zâk bâliņâ mân oip. Sarâ lâuņan gâbâ mân gâip.

²⁴ Zâk sâm bâliņ kwâkņangâne hâuņâ mân sâip. Sâknam pindâne hâuņangât den mân dâzâņgoip. Buņâ. Den sâm kwâkâkwâkņan nep bonņâ tuumap, Anutu,

zâkkâren nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm ândeip.

²⁵ Nengât bâliņandâ zâkkât sâkņâ kwâkņan zari poru nagân mem zâi moip. Nen bâliņâ birâm ândiândi târarak ândinatkât yatâ oip. Zâkkât useņâ zorâņ zengât use zo gulipkoi soģei âlipziņ urâwe. Zen râma yatâ laņ gulip ândiwe. Narâk zi ko um dâpziņangât galem a, Yesu, zâkņâ diiziņgi zâkkâren ga ândie.

3

A ambân zengât den.

¹⁻² Ambân zengât yatik sâbâ. Zen abârâpziņ zengât giginâ ândibi. Oi abârâpziņ nâmbutņâ zen Kembangât den kom ândine zen den mân dâzâņgomņâ diim gem ândine abârâpziņ zengât orot mâme âlip zo ekņâ umziņ melâņbi.

³ Ambân zen sâkkât neule kâukziņ mem kubik kwâlak sâņgân zâizâiņ gânduziņan pame sot hâmbâ neule âlip mem ândime, zorat nâņgâne yennâ upap.

⁴ Neule bonņâ zo itâ. Umziņan tik zem muyagemap, zo neule zinziņ kâtik muyagei Anutuņâ nâņgi zâizâiņ upap. Um lumbe sot um sânduk ândiândiņ, zorat san.

⁵ Kembangât siņgi ambân mârumņan ândiwe, zen neule zo mem ândiwe. Oi Anutugâren nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm ândim abârâpziņ sâtziņ lumarâwe.

⁶ Serâņâ Abaramgât den zo lum ândeip. Oi patânâ sâm ândeip. Oi zen kut nâi nâi âlipņâ opņâ kengât buņ ândim Seragât bârarâp op ândibi.

⁷ A zengât yatik sâbâ. Ambân zen imbaņâziņ giginâ. Zorat op ambirâpziņ zen nâņgâmņik kut zo otziņgâm ândibi. Oi ândiândi kâtikkât ârândâņ ândibigât sâip. Zorât a ziņ ambirâpziņ gâlem otziņgâm ândibi. Yatâ op ândine ninâuziņâ pâņsâsâņ buņ, hâlâluyâk zâibap.

⁸ Oi mâpot sâbâ. Zen aksik patâ umziņ diim gei um kânok op um sândugân ândibi. A torenņâ, zengât bukurâpniņâ sâm umziņandâ gâsâyagom lumbeņâ op um nâņgânâņgâyân ândibi.

⁹ A ziņ kut nâi bâliņâ otziņgâne hâuņâ bâliņik mân otziņgâbi. A ziņ

sâm bâliņ kwatziņgânetâ hâuņâ sâm bâliņ den mân dâzâņgobi. Buņâ. Zen sâm âlip kwatziņgâbi. Anutuņâ mäsop minziņgâbam diiziņgipkât a mäsop minziņgâbi.

¹⁰ Zorat Kembugât ekabân den ñai itâ zaip,

“Ñai zâk ândiândigât âkñâlemap sot narâk âlip muyagibapkât nâņgâmap, zâk lâuņâ galem oi den bâliņâ mân takâbap. Oi lâuņan gâbâ sarâ den mân gâbap.

¹¹ Bâliņ top top zo kândâtkom kut ñai ñai âlipņik upap. Oi lumberņâ mâtâp kârum muyagem nepņâ tuubap.

¹² Kembuņâ a târârak zen ziņgiri âlip opmap. Konsâm mâpâsime, zorat kindapkwap tâpmap. Bâliņ mâme zen ko Kembuņâ ziņgitiņâ kâsa otziņgâm ândimap.”

Sâknamgât den.

¹³ Zen ko kut ñai âlipņanġât nâņgâm nep tuum kâtigem ândine anġâ dap dabân tâmbetzâņgobi?

¹⁴ Bâliņ mâme a nâmbutņâ ziņ kâsa otziņgâne sânam kwâtkwât mân upi. Orot mâme âlipņanġât sâknam kwâkņan zâibi zo ko Anutuņâ zengât nâņgi âlip upap. Kâmbam zâņgonam utne sânamziņ mân sâmbubap. Keņgât mân upi.

¹⁵ Umziņ mem kubikne Kristoņâ ko kembuziņ ândibap. Oi nâņġânâņġâziņandâ Kembugâren nâņġâm ândime, zorat mäsikâziņgâne um bâbâlan op topņâ sapsubi.

¹⁶ Oi den zo mulunângen sâmņâ umziņan bâliņâ ñai mân muyagei sâbi. Huruņângen sâne âlip upap. Yatâ utne Kristo sot pâlâtâņ op ândim kut ñai ñai upme, zorat sâm bâliņ kwatziņgâme, a zo zen sarâziņanġât top muyagei ek aņun upi.

¹⁷ Kristogât siņgi a zen kut ñai ñai âlip op ândine Anutuņâ nâņgi âlip oi kâmbam sot tâk namin zâmbanbi, zorat nâņġa âlip uap. Ka bâliņ utne sâknam ziņgâbi, a zo zengât nâņġa ġiap.

¹⁸ Kristo zâk târârak op ândimņâ a nâmbutņâ zengât bâliņâziņanġât opņâ sâp kânok moi âkip. Târârakņandâ ġaņġoņâ neņġât op yatâ oip. Nen Anutugâren

nâmbanbapkât sâk sot ândeip, zo kune moip. Ka Kaapum sot ândei ko mâņġei zaarip.

Noa ândei ândiwe, zengât den.

¹⁹ Yesuņâ Kaapum sot ândimņâ um dâpziņ tâk namin zeip, zengâren âim siņgi âlip dâzâņgoip.

²⁰ Zen mârumņan Noa zâk waņġâ tuum ândei Anutuņâ um lumberņâ otziņgâm, a zo, zen diņâ lubigât mambâtziņgâm ândei diņâ birâwe. Oi a ambân bituktâ, nâmburân karâmbut yatâ, zengak waņġâyân zâine tooņâ mân ġwâkâziņgi ândiwe.

²¹ Too uurup taki Noa sot a ambân ġakâņâ waņġâyân zâim hâlâlu ândiwe. Oi too uurup patâ zorat dâpņâ tooņâ too saņġonziņġâme yatâ. Too zo sâkziņan ġwapġwap zo mân saņġobapkât upmen. Buņâ. Yesuņâ mumuņan ġâbâ zaripkât opņâ zen Anutu mâtenan hâlâlu sot tosaņâ buņ kinbigât too saņġonziņġâmen.

²² Yesu zâk sumbemân Anutugât âsan bongen zâi ândiap. Zoren ândei sumbem a zâizâiņ sot imbaņâziņoot aksik patâ zen zâkkât ġiġiņâ ândie.

4

Yesuņâ sâknam nâņġip, yatik nâņġâmņâ bâliņâ birânat.

¹ Kristo zâk sâknam nâņġip. Zen zo yatik upigât Kristogât nâņġânâņġâ yatâ upi. Oi itâ nâņġâbi, “Ñai zâk sâknam nâņġâmņâ bâliņâ kândâtkubap.

² Oi sâk sot ândiândiņ narâk ziap, zoren sâkkât âkñâle bâliņâ zo mân lumņâ Anutugât denâk lum ândibap.”

³ Mârumņan itâ op ândiwe. Lanġ ândiândiņ, âkñâle bâliņâ, too kâtik nem um ġulip orot, nalem nemņik ândiândiņ, lopio sarâ kore okņanġâwe. Zen kut ñai ñai zo um kâtik a zen sot op ġawe.

⁴ Oi narâk ziren um kâtik a zen sot lanġ ġulip mân ândimeġât nâņġâne ñai oi sâm bâliņ kwatziņgâme.

⁵ Nâran ko ândiândiņâ sot mumuņâ, neņġât den sâm kwâkâbapkât sâsâņâ, Anutu, zâkkât mâtenan pindiņsâm kin topziņ sâm muyagibi.

⁶ Oi topnâ itâgât. Yesunâ a mumunâ sinji âlip dâzângoip, zen mârûm hânân sâk sot ândim mumunangât sinji ândiwe. Ka Yesunâ moip, narâk zoren sinji âlip dâzângoi um dâpziñ sumbemân zâim ândiândi kâtik ândibigât mâtâp âsageip.

Narâk pânkânok uapkât buku op berân miangânat.

⁷ Hânân kut nâi nâigât narâknâ âkâbam uap, zorat zen um hâlâlu sot um wâgân kin ninâugât bâbâlanj upi.

⁸ Oi umziñandâ gâsâyagom ândibi. Umziñâ zo nep zoren pane zeî kâtigibi. Yatâ op ândine tosa birâbirânj zengâren âsagibap.

⁹ Zen âkonjâ buñâ, buku oranjâm ândibi.

¹⁰ Anutuñâ zen sinji âlipkât imbanjâ top top zen ziñgip, zo anjâ anjâ zemziñgap. Zo mulun mem ândim tânagom ândibi.

¹¹ Nâi zâk sinji âlipkât mindumin-
duyân den sâbap, zâk Kembugât den zoric sâbap. Nâi zâk bukurâpnâ kore otziñgâbapkât sâm pindip, zâk nep zo tuum ândibap. Zo Anutuñâ imbanjâ pindi tuubap. Zen yatâ utne Yesu Kristonjâ tânzângoi ândimegât a zen Anutu mâpâsem sâm âlip kwâkñangâbi. Zâkkâren neule âsakñâ sot imbanjâ zeipñâ zem zâimâmbap. Perâkñak.

Yesugât op sâknam nângâmñâ umâlep muyaginâ.

¹² Bukurâpnâ, zengâren sâknam kârâpnoot muyagem ziap, zorat op mân pârâk pambi. Sâknam zo zen mâsikâziñgâbapkât âsagiap.

¹³ Kristo sâknam nângip, zen yatik nângâm ândie. Oi bet zâknâ neule âsakñoot muyagei zâk sot sâtâre patâ upi.

¹⁴ Zen Kristogât a op ândiegât sâm bâlij kwatziñgâne nângâne âlip upap. Wangât, neule âsakñâ mariñâ, Anutugât Kaapumñâ, zâk zen sot ge ândiap, zorat.

¹⁵ Zengâren gâbâ a nâiñâ den ku mo kâmbu mo a ku mo zâizâiñ op sâi ko zorat hâunjâ sâknam mem anjun upap.

¹⁶ Ka zengâren gâbâ nâi zâk Kristogât a op târârak ândiapkât kâmbam mo tâk namin pane zorat nângi anjunoot mân upap. Buñâ. Zâk Kristo sâknam nângip

yatik sâknam nângap, zorat Anutu sâtâre okñangâbap.

¹⁷ Nângânek. Anutuñâ top lâkulâku nep zo arâpnâ nengâren topkwap tubapkât narâknâ mâte uap. Nep zo nengâren topkwap tuum âimñâ sinji âlip birâme, zengâren tuum dap otziñgâbap?

¹⁸ Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“Hâunangât den sâsâñ narâkñan a târârak ziñ sumbemân bagibaginâ, zo yâmbâtñâ oi ko bâlij mâme sot sinji âlip birâme, zen dap upi?”

¹⁹ Zorat Anutuñâ nângi âlip oi sâknam kwâkñan zâibi, zen âlip orotñangât nep tuum ândim Kembuñâ tânzângobapkât um bâbâlanj op mambât ândibi. Wangât, Kembugât den zo kâtigemap, zorat.

5

A sâtñâ ândiândigât den.

¹ Zengâren galem a ândie, zen nâ galem a bukuziñandâ den dâzânjobâ. Kristonjâ sâknam nângip, zo sinnâ bonñandâ egâwan. Oi ândimñâ zâk sot neule âsakñâ mimbat, zorat op ko nâ den zi dâzângua nângânek.

² Galem a zen Anutugât râma kâmut zi galem otziñgâbigât sâm ziñgip. Zo um yâmbât buñâ, um bâbâlanjâk galem otziñgâbi. Nep yatâ zo tuum kât sikum mimiñangât buñâ, nep zorat umziñ kiri tuubi.

³ Oi a kembu otziñgâm buñâ. Ziñâ râma kândom otziñgâm mâtâp âlipñâ zo tirâpzânjobi.

⁴ Yatâ op ândine ko gâtâm râma galem a patânâ gam sângân neulenoot, zinzij kâtik zo ziñgi mem ândibi.

⁵ A sâk wâgân ândime, zen yatik dâzânjobâ. Zen a patâ zengât giginjâ ândibi. Oi zen aksik patâ nepkât sângum, kutñâ um giginjâ, zo lapñâ kore orângâm ândibi. Zen nânge. Kembugât ekabân den nâi itâ ziap. “Anutu zâk a zâizâiñ kâbakñeziñgâmap. Ka a um giginjâ ândime, zen tânzângomap.”

⁶ Zorat op ko zen um giginj op ândim Anutu imbanjâ mariñâ, zâkkâren

pindiŋsâm ândibi. Yatâ utne nâŋgi narâk mâte oi zâkŋâ tânzâŋgobap.

⁷ Kut ñâi ñâigât nâŋgâ kwâkâ upme, zo Anutugât bikŋan pam birâbi. Zâk umŋâ zeŋgâren kinzap. Zâkŋâ on galem otziŋgâmap. Zorat nâŋgâ kwâkâ mân op ândibi.

Um wâgân ândibi.

⁸ Zen um kendon ândim gasâziŋ kârâm ândibi. Kâsaziŋ Sataŋ, zâk zuu kâtik Laion yatâ op ñâi mo ñâi zibâ sâm âi takâm, ga takâm obândimap.

⁹ Oi zen Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm kâtigem kin, Sataŋ zâk kânzâratŋaŋgâne âibap. Oi itâ nâŋgâbi. Bukurâpziŋ hân dâp zeŋgâren yatik sâknam sot mâsimâsikâ muyagem ziap.

¹⁰ Oi Anutu, tânzâŋgozâŋgoŋ mar- iŋâ, zâk neule âsakŋâ zinziŋ kâtik zo zemŋaŋgap, zâkŋâ zen Kristo sot pâlâtâŋ op ândiegât neule âsakŋan bagibigât diiziŋgiŋâ sâi narâk pânkânok sâknam nâŋgânetâ ko melâŋ kubikziŋgâmŋâ mem kâtikŋan kwatziŋgâbap.

¹¹ Yatâ mo yatâ tuubapkât imbaŋâ zo zâkkâren zeipŋâ zem zâimâmbap, kâtikŋâ. Zo perâkŋak.

Den murukŋâ.

¹² Nâ den zo Siliwano dukua ekabân kulemgum ziŋgap. Nâ zâkkât nâŋga buku bonŋâ uap. Zen um bâbâlan op siŋgi âlip mem kâtigem ândibigât den pânkânok zi dâzâŋguan. Itâ nâŋgâm ândibi. Siŋgi âlip nâŋgâm ândiwe, zo Anu- tuŋâ tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât den bonŋâ. Zorat zen zorat umŋan bagim kâtigem kinbi.

¹³ Kembuŋâ gâsuziŋgip, yatik Babilon kamânân ândie, zeŋgâren kâmutŋâ gâsuziŋgi ândie. Oi zo ziŋ zeŋgât nâŋge. Oi nannâ Mareko zâk ârândâŋ.

¹⁴ Zen buku buku op luyangâbi.

Kristogât siŋgi ândie, zeŋgâren um lumbe zimbap.

Zo yatik.

Ekap zagât Peteronâ kulemguip.

Mâsop den.

¹ Simon Petero, Yesu Kristogât kore a sot Aposolo, nânâ nen sot târâarak mariñâ, Anutu sot kubikkubikniñâ Yesu Kristo, zekâren nângâm pâlâtân kwatzikâm ândibigât diizingip, zengât ekap zi kulemgum zingân.

² Zen Anutu sot kembuniñâ Yesu, zet sot pâlâtân op ândiegât um lumbeñâ sot tânzângoazângoñ walâwalân zengâren zem zâibap.

Singi âlipkât bon muyagem âibi.

³ Yesu zâk imbanjandâ nen um hâlâlu sot târâarak ândinatkat imbanâ niñgi ândien. Zo nen Anutugât tobat yatâ ândinat sot zâk sot neule âsakñan ândinatkat diiningâm zâkkât topñâ muyageniñgi zâk sot pâlâtân urâwen.

⁴ Zâk yatâ op umgât gom sambe patâ niñgâbap, zorat singi sâip. Den zi nângindâ zorat bonñâ niñjan muyagei hânân âkñâlegât tâmbetagoagon ziap, zo kândâtkom Anutu sot pâlâtân op holi tobat kânok utnatkat sâip.

⁵ Zorat zen nângâm pâlâtân kwâkñangâm ândie, zen kâtigine târâarak ândiândizij muyagibap. Târâarak ândiândizijandâ top nângânângâziñ muyagibap.

⁶ Nângânângâziñandâ um kendon muyagibap. Um kendonñâ kâtikkâtiginiñâ muyagibap. Kâtikkâtigizijandâ singi âlip sot ninâugât bâbâlân orotñâ muyagibap.

⁷ Singi âlip sot ninâugât bâbâlân upmenâ buku op ândiândizij muyagibap. Buku op ândiândizijandâ tânagoagon muyagibap.

⁸ Kut nâi zo aksik zengâren muyagem ze kembuniñâ Yesu Kristo sot pâlâtân op ândim nep tuune bon buñ mân upap.

⁹ Ka nâi zâk kut nâi zo buñ ândibap, zâkkât itâ sâsân. Zâk siñ bâpsâsân sot um kâtik. Mârumñan sanjon kubigip, zo nelâmkoi ândiap.

¹⁰ Bukurâp, zen Kembuñâ gâsum sâlâpzângoip, zorat kâtigem Kambu sot pâlâtân ândibi. Zo zengâren bon upapkât kâtigibi. Zen yatâ op ândimñâ mân lorem birâbi.

¹¹ Kâtigem op ândine kubikkubikniñâ, Kambu Yesu Kristo, zâkñâ diizingi sumbe-mgât kiñ topñan bagim ândim zâimambi.

Petero zâk mumbapkât kânñan nângip.

¹² Zen den zo aksik kwâkâm zingâwe, zo nângan. Oi zen den bonñâ nângâmñâ mem kâtigem ândie, zo nângâm lan den zorik dâzângom ândibat.

¹³⁻¹⁵ Nâ hân sâk birâbatkat narâkñâ itâ nângan. Zo mân kârep uap. Den zo Kembuniñâ Yesu Kristonâ sapsom nigip. Oi nâ birâzinga den zo nângâm ândim zâibigât ekap zi zingân. Nâ itâ nângan. Nâ zi sâk sot ândim den zo dâzângom ândia dâp upap.

Peteronâ Kembangât neule âsakñâ egip.

¹⁶ Den singi dâzângowen, zo bonñâ. Zo den pat mo singi yennâ a niñ nângânângâyân gâbâ mân dâzângowen. Nen Kembangât neule âsakñâ sot imbanâ igâwen. Zo yatâ ekñâ imbanâ sot takâtakâñâ zorat den singi dâzângowen.

¹⁷ Nen Yesu sot bâkñan tâindâ sumbemân gâbâ neule âsakñâ zâkkâren gâi Anutu Ibânâ sâm âlip den dukuip. Oi Yesugât itâ sâip, “Zi nannâ. Umnandâ zâkkârenâk kinmap. Zâkkât nânga âlip nâi uap.”

¹⁸ Nen zâk sot ârândân tirik bâkñan zarindâ den zo sumbemân gâbâ gâi nângâwen.

¹⁹ Oi zorat nen Propete a zengât den nângindâ bon opmap.

Den zo kârâp âsakñâ nâtâtigân âsagemap yatâ. Zen zoren ek ândine mirâ hanjâbap. Oi umziñan sângelak patâ, Yesu, zâkkât âsakñandâ maa yatâ âsagibap.

²⁰ Den patâ zi sa nângânek. Propete a, zij kut nâi nâi gâtâm âsagibap, zorat sâm Kembangât ekabân kânñan kulemguwe. Zorat topñâ anâ zikñâ umgât mân sâbap.

²¹ Den zo a zinjâ umziñangârâk mân sâwe. Buñâ. Tirik Kaapumñâ den zo

Anutugâren gâbâ mem umziņan pâi den zo sâwe. Zorat aņâ zik umgât den zorat topņâ mân sâbap. Tirik Kaapumņâ den zorat topņâ sapsuņangi âlip sâbap.

2

Sinġi âlip ku a, zeņġât den.

¹ Mârumņan Isirae a zeņġâren propete a sarâņâ nâmbutņâ zo muyagem ândiwe. Oi narâk ziren zeņġâren yatik kwâkâm ziņġâ a sarâņâ muyagibi. Zen sinġi âlipkât sâmb gulip tigâk muyagei zeņġâren kâsâp muyagibap. Oi a yatâ zo Kembuņâ tosaziņangât op mom sâņġânziņ meip, zâk kwâimbâņangâbi. Yatâ utne tâmbetagoagon muyageziņġâbap.

² Oi zen laņ mâman ândiândiņ nep tuune a doņbep ziņ ziņġit wâratzâņgobi. Yatâ utnetâ ko den bon mâtâp zo sâmb bâliņ kwapi.

³ Zen kât sikumgât âkņâle opņâ den sarâ sâmb kut ñâi ñâi zo laņ betziņan mimbi. Ka zen ko itâ nâņġâbi, “Mârumņan gâbâ zeņġât hâuņangât sâbam ândim ġâip. Oi tâmbetzâņgobapkât sâsâņ, zo tâmbetzâņgobapkât mambâtziņġâm ândiap.”

A mârumņan hâuņâ ziņġip, zorat den.

⁴ Anutugât nâņġâmen. Zâk sumbem a nâmbutņâ bâliņ utne mân birâziņġip. Buņâ. Simân kâbakņeziņġi ñâtâtigân tâk namin ġeibe. Zoren den hâuņâ sâsâņangât narâkņâ mambât ândie.

⁵ Anutu zâk mârumņan bâliņ mâme a mân birâziņġip. Noaņâ ândiândi târârakât mâtâp zorat a ambân dâzâņgomâip. Zâk sot a ambân nâmburân zagât zen waņġâyân zâim ġwâlâ ândiwe. Oi bâliņ mâme a zeņġâren too uurup patâņâ takâm ġwâkâziņġip.

⁶ Narâk ñâin Sodom sot Gomora kamân yatik buņ upabotkât sâi kârâp zikesei buņ urâwet. Zo bâliņ mâme a bet muyagem ândibi, zeņġât ġirem sâmb yatâ oip.

⁷ Ka a târârakņâ, Loti, zâk bâliņ mâme a ziņ laņ gulip ândine zorat nâņġi mân dâp oi Kembuņâ kâmut zobâ ġâsuip.

⁸ (Loti zâk a târârakņandâ osetziņan ândei zen bâliņ top top utne sirâmņâ sirâmņâ ek nâņġâm umņâ bâliņ oi ândeip.)

⁹ Zorat itâ sâbâ. Kembuņâ a târârakņâ mâsimâsikâyân loribegât op tânzâņgomap. Oi bâliņ mâme a zen hâuņangât narâġân sâknam ziņġâbapkât tâk namin zâmbanmap.

¹⁰ A umziņ bâliņangât kinmap, zen laņ mâman opņâ Kembu sot sumbem a zâizâiņâ sâmb bâliņ kwatziņġâme. Kembuņâ a yatâ zo tâk namâ kâtikņan zâmbanbap. A yatâ zorâņ keņġât buņâ den kwâkziņan sâmb sumbem a âsakņâ sot imbaņâziņoot zen sâmb bâliņ kwatziņġâme.

¹¹ Yatâ upme. Ka sumbem a zen imbaņâ sot kâwali top ñâi zemziņġapņâ Kembuġât mâteņan mân sâmb bâliņ kwatziņġâme.

¹² Ka laņ mâman a zo, ziņâ um nâņġânâņġâziņ buņ, zuu zâņgom nime, zo yatâ. Kut ñâi ñâiġât topņâ kârumb den laņ sâme. Zen zuu yatâ zâņgobap.

¹³ A zo bâliņâziņangât sâņġân mimbi. Zen aņun buņ sirâmân kamân sombemân sâkkât âkņâle lum bâliņâ upme. Zen âkon buņ sii nalem sot kep kâmam zorat sâtâre upme. Zen osetziņan ândim um gulip kwatziņġânâmb yatâ upme. Ziņ osetziņan mân orotņâ op sii nalem nine zorat nâņġa aņunġoot uap.

¹⁴ A zo, zen sinziņâ laņ ek nâņġâm âkņâle upme. Oi bâliņâ âkonņâ buņ upme. A lotņâ zen kut ñâi yatâ zorat mem um gulip kwatziņġâme. Kât sikumgât âkņâle op umziņ oip. A zo, zen simġât sinġi.

¹⁵ Zen mâtâp târârak zo kândâtkom a sâņġiņâ, Bileam Berorogât nanņâ, zâkkât mâtâp bâliņâ zo lâņme. Bileam zâk bâliņangât sâņġân mimbatkât laņ oip.

¹⁶ Zâk bâliņangât op siņan ġeip. Oi doņġi diņ buņandâ a den yatâ sâmb Propete a Bileam zâk den kârâpġoot dukuip.

¹⁷ Bâliņ mâme a zo, zen too kârâksâsâņ yatâ. Oi pibâņâ saru kom kâbakņei âim ġâmap, zo yatâ. A yatâ zo, ziņ ñâtâtikkât sinġi upiġât sâsâņ.

¹⁸ A zo, zen zâizâiņ den sâme. Oi a nâmbutņâ bâliņangât mâtâp birâm âlipņangât mâtâp âinamb utne kâitzâņgom laņ ândiândiņâ mâtâbân diiziņġâne âine

bâliņanġât nep ârândân tuume. Ziņâ a itâ sâme dâzânġome,

¹⁹ “Zen yatâ opnâ dumun buņ ândim kwâtâtibi.” Zo ziņâ bâliņanġât dumunân zem sarâ yatâ sâme. Nen ko itâ nânġen. A nâiņâ wan mo wangât kore upap, zâk zorat dumunân zimbap.

Mâtâp sâņġiņan puriksâm sâi ko tosa mimbe.

²⁰ Nânġe. Siņġi âlip buņâ, zengât banġet kândâtkom Kembu Yesu Kristo mâte okņanġâm zâk sot pâlâtâņ urâwenâ puriksâm mâtâp sâņġiņan âinetâ bâliņ kâtiknâ upap.

²¹ A yatâ zo Kembuġât târârak mâtâp mân ek lânne sâi bâliņ bituk opap. Zen târârak mâtâp zo lânâwenâ den kâtiknâ kwâkâm ziņġâne zo birâm mâtâp sâņġiņan âine bâliņ kâtiknâ upap.

²² A yatâ zo, zengât den sumbuņâ itâ sâme. Zo bon opmap, “Wâuņâ mogatnâ zorik âburem dum nemap. Bâu zâk banġerân saņġon dum zagâtņâ saņġomap.”

3

Kembuġât den zo yenġâ mân upap.

¹ Bukurâpnâ, zengât ekap zi kulemgua sâp zagât uap. Nâ umziņ mânġia Kembuġât den nânġâm kwâtâtibigât kulemgum ziņġan.

² Kembuġât siņġi a Propete, zen mârumņan den sâwe, zorat nânġibigât otnigap. Oi Aposolo gakârâpnâ nen kubikkubikniņâ, Kembu Yesu, zâkkât den kâtik dâzânġowen, zorat ârândân nânġâm kwâtâtibigât otnigap.

³ Kânņan itâ nânġâm kâtigibi. Hânġât narâk âkâbâ sâi den ku a muyagem bâliņanġât nep tuum ândim itâ sâbi,

⁴ “Kembu ġâbap sâme, zorat bonġâ ikâ? Sâkurâpniņ ândim muwe sot kut nâi nâi hân muyageibân ġâbâ zem gaap, zo ka.”

⁵ Zen topnâ itâ nânġâm tâtâlim den zo sâme. Anutuņâ sâi sumbem zâk mârum nâi âsageip. Oi hân, zâk yatik. Zo Anutu diņanġât tooyân ġâbâ muyagem too sot zeip.

⁶ Oi bet toonandik a sot kut nâi nâi ġwâkâziņġâm naņġip.

⁷ Oi hân sot sumbem zi ziabot, zo Anutuġât denġâ saaziki kârâpkât siņġi op ziabot. Hâuņâ mimiņ narâk mâte oi bâliņ mâme a tâmbetagobigât mambât ziabot.

Kembu zâk nenġât op narâk mem kârep pâm.

⁸ Bukurâpnâ, kut nâi zirât mân kwakpi. Kembu zâk sirâm kânokkât nânġi narâk kârep patâ yatâ opmap. Oi narâk karep patâ zorat nânġi sirâm kânok yatâ opmap.

⁹ A nâmbutnâ zen Kembuġât itâ sâme, “Kembu zâk den sâip, zo bonġâ muyagibapkât kwaknâ narâk mem kârep kwâpmap.” Zen ko nânġâne yatâ mân upap. Buņâ. A nâmbutnâ tâmbetagobegât Kembuġâ zengât mambât ândim. Zâk a pisuk patâ umziņ melânâ zâkkâren mâte okņanġâbigât nânġâmap.

Hân sot sumbem narâkzik âkâbap.

¹⁰ Kembuġât narâk zo kâsa takâme yatâ muyagibap. Muyagei sumbem kwamit patâ op buņ upap. Oi kut nâi igiknâ zo aksik kârâp sem naņġâbap. Oi hân sot hân kwâkņan kut nâi nâi muyageip, zo kârâpņak simbap.

¹¹ Kut nâi nâi zi buņ op naņġâbap, zorat zen um hâlâlu sot târârak ândim siņġi âlip mem ândibi.

¹² Yatâ op Anutuġât narâk mambât ândibi. Oi narâk zo kek âsagibapkât nep tuum ândibi. Oi narâk zo mâte oi sumbem zo kârâp simbap. Oi kut nâi nâi igiknâ zo kârâp bâlâmân ziņġesem too yatâ opnâ buņ upi.

¹³ Nen ko sumbem uņaknâ sot hân uņaknâ muyagibapkât sâip, zorat mambât ândimen. Zoren târârak ândiândiņ dâp op zimbap.

Den muruknâ sot mâsop den.

¹⁴ Bukurâp, zen kut nâi yatâ zorat mambât ândim Anutu mâteņan um hâlâlu sot tosa buņ ândibigât umnâ hâbam op lumbenâ ândine ziņġiri dâp upap.

¹⁵ Oi Kembuniņandâ narâk mem kârepņan pâi itâ sâbi, “Kubikniņġâbam yatâ uap.”

Bukuniñâ, Kembangât Tirik Kaapumñâ Paulo um bâbâlan kwâkñangi nângânângâ zo wâratkum den zo kulemgum zingip.

¹⁶ Zâk ekap kulemgumap dâp den zo sapsun zingâmâp. Ekapñan den nâmbutñâ ziap, zo den muyap buñâ. Oi den yatâ zo a kwakmak sot lolot zo, zinjâ sâmbulipkume. Oi zâkkât ekap zorik buñâ. Kembangât ekap nâmbutñâ zo yatik opñâ tâmbetagome.

¹⁷ Bukurâpnâ, den girem kânñan dâzânguan. A lan ândiândiñâ zengât sâmbulipñâ umziñan giari loribegât gasâziñ kârâm ândibi.

¹⁸ Oi kubikkubikniñâ, Kembu Yesu Kristo, zâkkât tânzângozângoñan sot top nângânângân kâtigem kinbi. Zâkkâren neule âsakñâ zemñângap. Oi yatik zemñângâm zâibap. Zo perâkñak.

Zo yatik.

Ekap kânok Yohanenja kulengoip.

Ândiândigât den sâm muyageip.

1 Topkwap mârumņan gâbâ zem gâip, oi kindapniņâ nângâwen sot sinniņandâ igâwen. Ek nângâm kwâtâtemņâ bitniņandâ gâsuwen, zo ândiândigât den sât.

2 Ândiândi mariņâ zo muyagei igâwengât ândiândi kâtikņanğât sinji den dâzângomen. Ândiândi kâtikņâ zo Anutu Ibâgâren zem gamņâ neņgâren gâip.

3 Zorat kut nâi nâi ek nângâwen, zorik zen dâzângomen. Zen sot nen sot Ibâ sot nanņâ Yesu Kristo kâmut kânok utnatkât sâmen.

4 Yatâ muyagei sâtâre kwâkņan ândinat kât ekap zi kulemgum ziņgan.

Âsakņan ândiândiņ.

5 Den sinji Yesugâren gâbâ nângâwen, zo dâzângomen. Zo itâ. Anutu, zâk âsakņâ. Nâtâtik zâkkâren mân ziap.

6 Nen nâtâtigân ândim Anutu sot pâlâtâņ urâwen sâindâ sâi ko sarâ opap. Oi den bonņâ mân mem ândibem.

7 Anutu zâk zik âsakņan ândiap, zo yatik nen âsakņan ândinat zo ko kâmut kânok opņâ nanņâ Yesu Kristo, zâkkât gilâmņandâ saņgonniņgi umniņ salek upap. Yatâ oi tosanijâ zo aksik gulipkubap.

8 Nen bâliņâ mân upmen sânat, zo ko umniņ kâitkunat. Oi den bonņâ neņgât umniņan mân zimbap.

9 Ka nen bâliņâniņâ sapsunat, zo ko sâi bon opmap, Anutu, târârak mariņandâ tosanij birâm umniņ saņgori salek op kwâtâtinat.

10 Nen bâliņâ mân upmen, yatâ sâm sâi ko Anutugâren sarâ a ândimen yatâ opap. Yatâ oindâ sâi ko zâkkât den umniņan mân zembap.

2

Kristonja tânnângobap.

1 Nan bârarâpnâ Yesugât kâmut op ândie, zen bâliņ upegât den zi kulemgum ziņgan. Neņgâren gâbâ nâiņâ bâliņâ upap, zo ko Ibâgâren berân mâme a, Yesu Kristo, zâk târârakņâ mariņâ ândiap, zâkkât nângâbap. Zâk betniņan mem Ibâņâ dukui tosanij birâbap.

2 Yesu Kristo zâk bâliņâniņanğât suupniņ meip. Oi neņgârâk buņâ, hân dâp ândie aksik, zengât supziņ meip.

3 Nen itâ nângen. Nen Anutugât diņâ lum ândim zâk sot pâlâtâņ utnat.

4 A nâi, zâk Anutugât diņâ mân lumņâ itâ sâbap, “Nâ Anutu sot pâlâtâņ opman.” Zâk sarâ a. A yatâ zorat umņan den bonņâ mân zemap.

5 Nâi zâk Anutugât den nângâm lubap, zâk perâkņak umņâ Anutugâren kinbap. Nen yatik Anutugât den nângâm lum ândimņâ itâ nângânat, “Irak ziren Anutu sot pâlâtâņ op ândien.”

6 Nâi zâk Anutu sot pâlâtâņ op ândian sâbap, zo ko Yesu ândeip, zorat dâp wâratkum ândei dâp upap.

Buku buku opņâ âsakņan ândinat.

7 Bukurâpnâ, nâ den uņakņâ nâi mân kulemgum ziņgan. Den zo mârumņan gâbâ nângâm gawe, zorik.

8 Oi den kulemguan, zo den uņakņâ oi Yesugâren sot zengâren ârândâņ bon uap. Zo topņâ itâgât. Nâtâtik buņ oi âsakņâ bonņâ muyagem ziap.

9 Oi a nâi, zâk bukuņâ kâsa okņanğâmapņâ âsakņan ândian sâbap, zâk tok nâtâtigân ândiap.

10 Oi nâi zâk bukuņâ umņandâ gâsubap, zo ko âsakņan ândimap. A zo bâliņan mân tâmbetagogap.

11 Ka a nâi, zâk bukuņâ kâsa okņanğâbap, zo ko nâtâtigân ândim nâtâtikkât mâtâp âibap. Nâtâtigân âi sinjâ egi nâtiksâi mâtâp mân ek kwâtâtibap.

Patâ sot mâik zen aksik den nângâbi.

12 A ambân katep, zen Yesuņâ zengât suupziņ meip, zorat op tosanij gulipkumapkât den zi kulemgum ziņgan.

13 Ibârâp, zen mârumņan gâbâ ândim gâip, zâk sot pâlâtâņ op ândiegât den zi kulemgum ziņgan.

A sigan, zen bâliņâ mariņâ kâsa okņanġâm kâtigiwe, zorat den zi kulemgum ziņgan.

A ambân katep, zen Ibâgâren pâlâtân urâwegât den zi kulemgum ziņgan.

¹⁴ Ibârâp, zen mârumņan gâbâ ândim gâip, zâk sot pâlâtân urâwegât zeņġât den zi kulemgum ziņgan.

A sigan, zen kâtigine Anutugât den umziņan ziap. Zen bâliņâ mariņâ kâsa okņanġâm kâtigiwe, zorat den zi kulemgum ziņgan.

Umniņâ hângât kut ñai ñaiyân mân zim-bap.

¹⁵ Umziņ hânân mo hângât kut ñai ñaiyân mân pane zim-bap. Ñai zâk umņâ hângât kut ñai ñaiyân pâi zim-bap, zo ko umņandâ Anutu Ibâ mân gâsubap.

¹⁶ Nânġe. Hânân kut ñai ñai bâliņâ ziap, zo itâ. Sâkkât âkņâle, senġâ ekņâ âkņâle, sot umņâ zâizâiņ. Zo Ibâgâren gâbâ buņâ. Zo hânân gokņâ.

¹⁷ Hân zâk âkņâleņoot zo buņ upap. Ka ñai zâk Ibâgât den nânġâm lubap, zâk tâmbânâ ândim zâimâmbap.

Kristogât kâsa muyagibap.

¹⁸ Nan bârarâpnâ, narâk pânġânok uap. Kristogât kâsa kâwaliņoot gâbapkât sâsân, zo nânġe. Oi narâk ziren kâsarâpņâ doņbep muyagem gam ândie. Narâk pânġânok uap, zo nânġe.

¹⁹ A zo, zen osetniņan âsagiwe. Oi neņġât buku zo mân ândie. Zen neņġât buku ândim sâi nen mân birâniņġâbe. Zen birâniņġâwe, zorat topņâ itâ. Zen neņġât buku buņâ.

²⁰ Zen ko tirik a Yesuņâ Kaapumņâ ziņġipkât nânġânânġâziņoot ândie.

²¹ Zen den bonņâ mân nânġâme sâm ekap zi mân kulemgum ziņgan. Buņâ. Zen den bonņâ nânġâmegât opņâ den zi kulemgum ziņgan. Den sarâ, zo den bon mariņanġâren gâbâ mân ġamap.

²² Yesugât kâsa, zo ñai? Yesu, zâk a bâliņan gâbâ mâkâniņġâbap mârumsâsân, Kristo, zo buņâ. A ñaiņâ yatâ sâi zâk sarâ a sâbi. Ñai zâk Ibâ sot nanņâ kwâimbâzikâbap, zâk Kristogât kâsa.

²³ Ñai zâk nanņâ kwâimbâbap, zâk Ibâ birânanġâbap. Ka ñai zâk Yesu zâk bâliņan gâbâ mâkâniņġâbapkât mârumsâsânġ sâbap, zâk Ibâ sot pâlâtân upap.

²⁴ Mârumņan gâbâ Kembangât den nânġâm ândim gawe, zo nânġâne umziņan zeï nânġâm ândibi. Zen yatâ op ândim nanņâ sot Ibâņâ, zet sot pâlâtân op ândibi.

²⁵ Yesuņâ kut ñai niņġâbapkât sâm kâtigeip, zo ândiândi kâtikņâ.

Kaapumņâ sanġonniņgi Yesugâren sâtârem kinat.

²⁶ A ziņ um gulip kwatziņġâbegât ekap zi kulemgum ziņgan.

²⁷ Zeņġât itâ san. Kaapum ziņġip, zo zeņġâren ziap, zorat wangât a ñaiņâ den dâzânġobap? Kaapum ziņġip, zâkņâ kut ñai ñaiġât den dâzânġomap. Den topņâ dâzânġomap. Zâkkât den zo sarâ buņâ, zo bonņâ. Oi zen Kristo sot pâlâtân op ândibigât dâzânġoip, zo yatâ upi.

²⁸ Nan bârarâpnâ, zen Kristo sot pâlâtân op ândibi. Yatâ op ândine zâk âsagem ġâi keņġât sot aņun mân op mâteņan âi kinbi.

²⁹ Anutu zâk târârak ândimap. Zen zâkkât yatâ nânġâme. Zorat a ñai, zâk târârak ândei ekņâ sâbi, “Zâk Anutugâren gâbâ muyageip.”

3

Anutugât nan bârarâp ândien, zorat topņâ.

¹ Nânġânek. Ibâniņandâ neņġât umņâ doņbep kinzap. Kiri neņġât nan bârarâpnâ sâmap. Oi nen yatâ zo ândien. A um kâtik, zen mân buku otniņġâme, zorat topņâ itâ. Zen Anutu mân buku okņanġâme.

² Bukurâpnâ, nen narâk ziren Anutugât nan bârarâp ândien. Oi biken dap muyaginât? Zo mân nânġen. Ka itâ nânġâm kwâtâtien, “Kembuniņâ takâm ġâi tobatņâ ekņâ yatik utnat.”

³ Ñai zâk zo yatâ nânġâm um bâbâlan op ândi mâmanņâ kubikņâ târârak ândibap. Zâk Kembu târârak ândimap, zo yatik ândibap.

Bâliņ op Satanġât orot.

4 Nâi zâk bâliņ memap, zâk gurumin den komap. Gurumin den kukuņâ, zo bâliņâ bonņâ uap.

5 Yesugât itâ nângâme, “Zâk bâliņâ maat-ibam geip. Oi zâk bâliņâ mân oip.”

6 Oi nâi zâk Yesugâren pâlâtân op ândimapņâ bâliņ mân opmap. Ka nâi zâk bâliņ opmap, zâk zo Yesu mân ek nângâmap.

7 Nan bârarâpnâ, nâiņâ um gulip kwatziņgâbâ sâi mân nângâbi. Nâi zâk târârak mâtâbân âibap, zâk târârak a. Yesu târârak ândimap, zo yatâ ândibap.

8 Ka a nâi, zâk bâliņ opmap, zâk Satangât a. Satan zâk topņan gâbâ bâliņâ tuum ândim gâip. Yatik ândiap. Oi Anutugât nanņâ zâk Satangât nep kândanbam geip.

Anutugât nan bârarâp ândim bâliņ mân orot.

9 Anutuņâ kâmut gakârâpnâ ândiâdigât kâwali ziņgip, zorat zen dap dabân yatâ bâliņâ mem ândibi? Zen Anutugâren gâbâ gokņâ, zorat bâliņâ mân upme.

10 Anutugât nan bârarâp sot Satangât nan bârarâp, zengât topziņâ itâ muyagei iknat. Nâi zâk ândiândi târârak mân ândibap, zâk Anutugâren gâbâ gokņâ buņâ. Oi nâi zâk bukuņâ kâsa okņangâbap, zâkkât yatâ Satangâren gokņâ sâsâņ.

11 Kembugât den mârumņan gâbâ nângâm gawen, zo itâ, “Umziņandâ gâsâyagom ândibi.”

12 Adamgât nanņâ Kain, zâkkât mâtâp mân lânjat. Zâk bâliņ mariņangâren gâbâ gokņâ, zorat munņâ koi moip. Zo itâgât. Zikņâ ândiândiņâ, zo bâliņâ. Munņangât ândiândiņâ, zo âlipņâ. Zorat op ko koi moip.

Yesuņâ buku otniņgipkât buku orangânat.

13 Bukurâpnâ, um kâtik ziņâ kâsa otziņgâne nângâne nâi mân upap.

14 Nen bukurâpniņ buku otziņgâm ândiengât niņangât itâ nângâmen. Mumuņan gâbâ ândiândiyan bagiwen. Nâi zâk bukuņâ buku mân okņangâbap, zâk tok mumuņan ândibap.

15 Oi nâi zâk bukuņâ kâsa okņangâbap, zâk kâmbam ku a yatâ, a kuktâ. Zen itâ nângâme, “Kâmbam ku a zengât umziņan ândiândi kâtik mân muyagem ziap.”

16 Yesu zâk nengât op ândiândiņ biri buku orotņangât topņâ iksen. Oi nen yatigâk bukurâpniņ zengât op ândiândiņ birindâ dâp upap.

17 Ka a nâi hângât sikum zemņangi bukuņâ wan mo wangât kwakpap oi ekņâ mân nângangâbap, zâk dap yatâ umņandâ Anutugâren kinbap? Zo buņâ.

18 Nan bârarâpnâ, buku orotņâ, zo den mo sâtnjak mân sâsâņ. Betņâ sot umņâ utnat.

19 Yatâ oindâ den bonņangât kâmurân ândien, zorat topņâ muyagei nângânat. Oi Anutu mâtenan umniņâ keņgât buņ ândinat. Anutu mâtenan umniņâ keņgât opapkât itâ nângânat.

20 Umniņandâ keņgât oi itâ sânat, “Anutu zâk umniņangât dâp buņâ. Zâk tobat nâi ândim kut nâi nâi aksik zo nângâm nanngâmap.” Zorat nen keņgât kândâtkum zâkkâren nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândinat.

21 Bukurâpnâ, umniņandâ keņgât mân oi Anutu mâtenan umâlip ândinat.

22 Oi diņâ lumņâ zâkkât mâtenan kut nâi nâi oindâ egi âlip opmapkât zâkkâren wan mo wangât sâindâ niņgâmap.

23 Zâkkât gurumin den itâ ziap, “Nanņâ Yesu Kristo nângâm pâlâtân kwapņâ umziņandâ gâsâyagom ândibi.” Nen yatâ utnatkât Yesuņâ sâm niņgip.

24 A zen Anutugât den lume, zen zâk sot pâlâtân op ândime. Zâkoot zen sot pâlâtân opmap. Anutu zâkņâ Kaapumņâ niņgip, zorâņ sapsum niņgi nângâmņâ itâ nângen, “Anutu zâk nen sot ândimap.”

4

Tirik Kaapum sot wâke, zengât den.

1 Bukurâpnâ, a den sâme, zo yen mân nângâbi. Den zorat topņâ nângâm sâlâpkum ikpi. Den zo Satangâren gokņâ mo Anutugâren gokņâ, zo nângâm ândibi. Wangât, propete a sarâņâ donjebp muyagem ândie, zorat.

² Den Anutugât Kaapumân goknâ, zen itâ ikpi. A nâi, zâk itâ sâbap, “Yesu zâk a bâlijan gâbâ mâkâningâbapkât sâsân, Kristo, zo zâk hânân muyageip.” Den zo yatâ sâi ko Anutugâren gâbâ âsageip.

³ Oi a nâiñâ Yesugât itâ sâbap, “A bâlijan gâbâ mâkâningâbapkât mârûm sâsân zo, zâk buñâ. Zâk a yenñâ op hânân muyageip.” Den zo yatâ sâbap, zo ko den zo Anutugâren goknâ buñâ. Den zo Kristogât kâsanâ yatâ opap. Kâsa zâkkât itâ nângâme. Kâsa zâkkât imbanâ hânân muyagibapkât sâsân, zo mârûm zi muyagiap.

⁴ Nan bârarâpnâ, zen Anutugâren goknâ, zorat ziñâ propete sarânâ zen sot agom kâtigemñâ kâsa otziñgâwe. Oi zengât umziñan ândiap, zorânâ propete a sarâ zengât umziñan ândiap, zo walâmap.

⁵ Propete sarânâ zen hânân goknâ, zorat hângât den sâne um kâtik a ziñâ nângâme.

⁶ Nen ko Anutugâren goknâ. A Anutugât den nângâme, zen dinniñâ nângâbi. Ka nâi zâk Anutugâren gok buñandâ dinniñâ mân nângâbap. Den bon mariñâ, Kembugât Kaapumñâ sot Satan arâpnâ, zengât topziñ yatâ âsagei iknat.

Anutuñâ buku otniñgip, zorat topñâ.

⁷ Bukurâpnâ, nen umniñandâ gâsâyagom ândinat. Buku orotñâ, zorat topñâ Anutu. Nâi zâk bukurâpnâ buku otziñgâmap, zâk Anutugâren gâbâ muyageip sot Anutu sot pâlatân opmap.

⁸ Nâi zâk bukurâpnâ mân buku otziñgâmap, zâk Anutu mân ek nângâmap. Buku orotñangât topñâ Anutu. Anutu umñandâ gâsânângom buku otniñgâmap.

⁹ Anutuñâ nanñâ kânok ândiândi muyageniñgâbapkât sângongoi hânân gem gâip. Anutu umñandâ gâsânângom yatâ otniñgip.

¹⁰ Buku orotñangât topñâ itâ ziap. Nen Anutu mân buku okñangâwen. Zâknâ buku otniñgâm nanñâ sângongui gemñâ bâliñaniñangât suupñâ mem moip. Zorat nen Anutu mâteñan um salek kinat.

Anutuñâ buku otniñgâmap yatik nenngoot buku otziñgânat.

¹¹ Bukurâpnâ, Anutuñâ buku otniñgipkât nenngoot yatik umñâ buku buku oranjânat. Nen yatâ oindâ dâp upap.

¹² A sinniñandâ Anutu mân igâwen. Um buku oranjâm ândinat oi ko Anutu zâk nen sot pâlatân oi buku orotñâ bonñâ nenngâren muyagem kwâtâtibap.

¹³ Zâk Kaapumñâ niñgip, zorat itâ nângen. Zâk nen sot pâlatân opmap. Nen zâk sot pâlatân upmen.

¹⁴ Ibâ zâk nanñâ hân dâp a nen kubikniñgâbapkât sângongoi geip. Oi nen sinniñandâ igâwengât den zo sâm muyagem dâzângomen.

¹⁵ Oi a nâiñâ, Yesu zâk Anutugât nanñâ sâbap, zâk Anutu sot pâlatân upap. Oi Anutuñâ zâk sot pâlatân upap.

¹⁶ Zo yatâ oi itâ nângen, “Anutu umñandâ gâsânângomap.” Zo ek nângâm kwâtâtien.

Anutu zâk buku orot zorat mariñâ. Nâi zâk buku upapñâ Anutu sot pâlatân upap. Oi Anutuñâ zâk sot pâlatân upap.

Buku op kenngât mân utnat.

¹⁷ Biken den sâm kwâkâkwâkân narâknan kenngât buñ kinatkât Anutuñâ buku otniñgip. Oi Yesuñâ buku otniñgâm ândimap, zo yatik hânân zi buku oranjâm ândinat.

¹⁸ Kenngât sot buku, zet buku buku buñâ. Buku bonñandâ kenngât molibap. Kenngât, zo tosagât hâuñâ zo nângâm upme. Nâi zâk kenngât mem ândibap, zâkkâren buku mân muyagiap sâsân.

¹⁹ Nen ko Anutuñâ kândom buku otniñgipkât buku op ândimen.

²⁰ Nâi zâk Anutu buku okñangâman sâm bukuñâ kâsa okñangâbap, zâk sarâ a. Nângânek. Nâi zâk bukuñâ sennâ igikñâ buku mân okñangâmñâ dap op Anutu mân igikñâ, zo buku okñangâbap?

²¹ Yesugât den itâ ziap, “Anâ Anutu buku okñangâmñâ bukuñâ buku okñangi dâp upap.”

5

Anutu sot pâlatân op ândinat.

¹ A nâiñâ, Yesu zâk a bâlijan gâbâ mâkâningâbapkât mârûm sâsân zo, sâm

nângâm pâlâtân kwâkņangâbap, zâkkât Anutugât nanņâ sâsân. Oi ñâi zâk Ibâ muyamuyagin buku okņangâbapņâ Ibâgât kiurâp yatik buku otziņgâbap.

² Nen Anutugât nan bârarâp buku otziņgâmen? Buku otziņgâmen, zo ko Anutu buku okņangâm, zâkkât den lug-indâ, zorânâ topniņ sapsubap.

³ Anutu buku yen mân okņangânat. Diņâ lum buku okņangânat. Anutugât den zo yâmbâtņâ buņâ.

⁴ Anutugâren gâbâ muyagiwen, nen um kâtik a zengât orot mâme walâziņgâmen. Itâ opņâ walâziņgâmen. Nen Kembangâren nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândim hângât imbanâ zo kom birâm walânat.

⁵ Ñâiņâ kâtigem kin hângât âkâk gâlâk zo koi gibap? A ñâi zâk, Yesu zâk Anutugât nanņâ sâm, nângâm pâlâtân kwâkņangâbap. A zorân bonņâ upap.

⁶ Yesu Kristo zâk sumbemân gâbâ hânân geip. Hânân ândim toin giari Yohaneņâ saņgonņagip. Oi a ziņ poru nagân kune gilâmņâ gem gâip. Tooyâk buņâ. Too sot gilâm ârândân.

⁷ Oi Kaapumņâ Yesugât topņâ sâm muyagemap. Oi Kaapum zâk den bonņangât mariņâ. Sarâ mân sâmap.

⁸ Karâmbut ziņâ tânagom kin topņâ sâm muyagime, zen Kaapum sot too sot gilâm. Karâmbut zen zâkkât den kânok sâme.

⁹ A ziņ tânagom den sâne nângindâ bonņâ opmap. Oi Anutuņâ den ñâi tângoï walâmap. Anutuņâ den ñâi sâi bonņâ opmap. Anutugât tân den zo nanņangât den zo sâi muyageip.

¹⁰ Ñâi zâk Anutu nanņâ nângâm pâlâtân kwâkņangâbap, zâk Anutugât den bonņâ nângâmap. Ñâi zâk Anutugât den mân nângâbap, zâk Anutugât sarâ a sâbap. A yatâ zorân Anutuņâ nanņangât den tângoip, zo nângi bon buņ upap.

¹¹ Oi Anutu nanņangât den tângoip, zo itâ muyageip. Anutu zâk ândiândiņ kâtik muyagem niņgip. Ândiândi kâtik zo nenġât siņgi sâi nanņandâ galem oi ziap.

¹² Ñâi zâk nanņoot pâlâtân upap, zo ândiândi kâtik mimbap. Ka ñâi zâk nanņâ sot pâlâtân mân upapņâ ândiândi kâtik mân muyagibap.

Ninâu sot bâliņangât den.

¹³ Zen ândiândi kâtik miwe, zorat nângâbigât ekap zi kulemgum ziņgan. Zen nanņangâren nângâm pâlâtân kwatne ândiândi kâtik zemziņgap.

¹⁴ Nen itâ sâm Anutu umâlep nângâņangâmen. Nen wan mo wangât zikņak nângi ziap, zorat ninâu sâindâ nângâniņgâbap.

¹⁵ Zorat opņâ wan mo wangât ninâu sâindâ nângâniņgâbap. Zorat nângâm itâ nângânat. Kut ñâi ñâi zo nenġât siņgi sap.

¹⁶ Ñâi zâk bukuņandâ bâliņ oi ikpap, (Bâliņâ zo simġât siņgi mân muyagibap.) zo ekņâ zâkkât opņâ ninâu sâi ândibap. Bâliņâ nâmbutņâ opņâ simġât siņgi mân upi. Bâliņâ yatâ zorat san. Oi bâliņâ ñâi opņâ simġât siņgi orotņâ, zo ziap. Yatâ zorat ninâu sâbigât mân san.

¹⁷ Ândiândi bâliņâ top top zo bâliņik. Oi bâliņâ torenņâ zo simġât siņgi mân uap.

¹⁸ Nen itâ nângâmen. A mo ambân Anutugâren gâbâ muyageipņâ bâliņâ mân opmap. Anutugât nanņandâ galem oi bâliņâ mariņandâ mân tâmbetkubap.

¹⁹ Nen Anutugâren gâbâ muyagiwen. Oi hân dâp a zie, zen ko bâliņ mariņangât bikņan ândie. Zo yatâ nângâmen.

²⁰ Anutugât nanņâ, zâk gemņâ um nângânângâ muyagem niņgipkât den bonņâ mariņâ nângâm pâlâtân kwâkņangâmen. Oi den bon mariņâ sot nanņâ Yesu Kristo, zet sot pâlâtân op ândimen. Zâkņâ Anutu bonņâ sot ândiândi kâtik mariņâ.

²¹ Nan bârarâpnâ, zen Bem lopio kândâtzângom ândibi.

Zo yatik.

Ekap zagât Yohaneñâ kulemgoip.

Ândiândigât den sâm muyageip.

¹ Yesugât kâmurân gâbâ a sâtñâ, nâ ambân Kembu Anutuñâ gâsum sâlâpgogip, gâ sot nan bârarâpkâ, zengât ekap zi kulemgum ziñgan. Nâ umnâ gâsâzângomap. Oi nâñak buñâ, den bonñâ nângâme, zen yatik otziñgâme.

² Kembangât den bonñâ umniñan ziap. Oi neñgâren yatik zem zâibap. Zorat op buku op ândinat.

³ Anutu Ibâ sot nanñâ Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lumbe neñgâren sambâlem zimbap. Zet tânnângoitâ zekât den bonñâ sot buku buku zo neñgâren sambâlem zimbap.

Umñâ buku orot, zorat den.

⁴ Nan bârarâpkâ nâmbutñâ zen Anutu Ibâgât den bon zo lum mem ândie. Nâ zorat siñgi nângâmñâ sâtâre patâ orâwan.

⁵ Oi zi ambân sâtñâ, gâ den bonñâ ñâi dâgoga nângâ. Den uñakñâ buñâ. Mârumñan gâbâ zem gâip, den zorik dâgobâ. Zen buku orangâm ândibi.

⁶ Oi buku orotñangât topñâ itâ. Nen umniñandâ Anutugâren ari zâkkât den kâtik mem ândinat. Anutugât gurumin den mârumñan gâbâ zeï nângâm gawe, zo mem ândim buku orangâm ândibi.

Sarâ a, zengât den.

⁷ Nângat. Sarâ a doñbep muyagem ândie. Zen Yesu Kristo zâk hân sâk sot muyageip, den zo kwâimbâme. A yatâ zo ko sarâ a sot Kristogât kâsa sâsâñ.

⁸ Nen zengâren nep tuugindâ bonñâ muyageip, zo gulip opapkât galem orangâm ândibi. Yatâ ândim ma ko sângân patâ mimbi.

⁹ Ka ñâi zâk Kristogât den mân mem ândim birâbap, zâk Anutu sot pâlâtân mân upap. Ka ñâi zâk Kristogât den nângâm mem ândibapñâ Ibâ sot nanñâ, zet sot pâlâtân upap.

¹⁰ Ka ñâi zâk Kristogât den mân mem ândibapñâ zengâren gâi mirâ añgân kârâm buku mân okñangâbi. Zâk mân lum mânganbi.

¹¹ Ñâi zâk a yatâ zo buku okñangâbap, zâk bâliñangât nep tângubap.

Den murukñâ.

¹² Den nâmbut doñbep ziap. Oi sim-bupñâ ekabân kwânângâbatkât mân otni-gap. Nâ zengâren kek gandâ den lâuyân âragunatkât san. Oi umâlep patâ utnat.

¹³ Gatkâ Kembuñâ gâsum sâlâpkoip, zâkkât nan bârarâp ziñâ nângâgime Zo yatik.

Ekap karâmbun Yohanenâ kulemguip.

Umâlep den.

¹ Yesugât kâmurân gâbâ a sâtnâ nâ, bukunâ Gaio, gâgât ekap zi kulemguan. Nâ gâgât perâkñak otnimap.

² Bukunâ, umgâ Kembangâren pâna âlip op ziap, zo yatik sâkkâ âlip oi ândibangât ninâu sâman.

³ Gâ den bonnâ mem lumat. Bukurâpkâ nâmbutnâ zen ga den sinji zo dâtnone nângâm umnâ âlip uap.

⁴ Nan bârarâpnâ zen den bonnangât mâtâp lânme. Den zo yatâ nângâm umâlep patâ nâi nângâman.

Kembangât nep a hurat kwatziñgâban.

⁵ Bukunâ, gâ buku otziñgâmat. Oi kamân goorânâk bunâ, kârebân gâbâ gane buku otziñgâmat. Zo âlip opmat.

⁶ A zen ziren Yesugât kâmut mindumin-
duyân orot mâmegangât sâm âlip kwat-
giwe. A gâgâren ganetâ Anutu kutnangât
opnâ buku otziñgâmñâ zâmbana âine âlip
upap.

⁷ Zen kutnangât op Anutugât nebân âi
ândie. Zen um kâtik zengâren ândim kât
sikum mân mimegât betziñan meindâ dâp
upap.

⁸ Yatâ buku otziñgâm betziñan meindâ
den bonnangât nep ârândâñ tuunat.

Diotrepe zâk a buku mân otziñgip.

⁹ Nâ Yesugât kâmut zengât ekap nâi
kulemguwan. Oi Diotrepe zâk ziknangât
a sâtnâ ândibat sâmñâ dinnâ birâmap.

¹⁰ Zorat opnâ nâ zengâren gamñâ ândi
mâmanñangât topnâ sâm muyagibat.
Zâk nenngât sarâ sâm, sâm bâliñ kwat-
niñgâmap. Oi zorigâk bunâ. Bukurâpnâ
nâmbutnâ zengâren ganetâ zâk mân
buku otziñgâmñâ a nâmbutnandâ buku
otziñgâne mân upigât sâm kâmurân gâbâ
moliziñgi sâknangât sinji upme.

Demeterio zâkkât nângâne âlip oip.

¹¹ Bukunâ, gâ a ziñâ kut nâi bâliñâ
utnetâ zengât mâtâp mân lânban. Nâi zâk

kut nâi nâi âlipnâ opmap, zâk Anutugâren
goknâ. Ka nâi zâk kut nâi nâi bâliñâ
opmap, zâk Anutu mân ek nângâmap
sâsâñ.

¹² Demeterio zâkkât topnâ a aksik patâ
ziñ sâm muyagiwe. Zâk a âlipnâ op ândiap.
Zâk Kembangât den bonnâ mem ândimap.
Orot mâmenandâ topnâ sapsuamap. Oi nen
yatik zâkkât sâm âlip kwâknangâmen. Oi
den bonnâ sâmen, zo âlip nângâmat.

Den murukñâ.

¹³ Den donbep ziap. Oi simbupnâ
kulemgubatkât mân otnigap.

¹⁴ Nâ gâgâren kek gâbatkât san. Gandâ
den sâm âragurat.

¹⁵ Um lumbe gâgâren zimbap. Bukuniñâ
zen nângâgige. Nâ yatigâk bukurâpnâ
gâgâren ândie, zen nângâziñgan. Zorat
dâzangoban.

Zo yatik.

Ekap Yudañâ kulengoip.

Mâsop den.

¹ Nâ Yuda, Yesu Kristogât kore a, Yakobogât munñâ. Anutu Ibânâ umñâ a ambân gâsâzângom diizingi Yesu Kristonñâ galem otzingâmap, zengât ekap zi kulemguan.

² Zengâren buku sot um lumbe sot tânagoagon muyagem zimbap.

Sarâ a, zengât den.

³ Bukurâpnâ, Nen ârândân singi âlip umñan bagim ândien. Singi âlip den zorat kulemgum zingâbatkât otnigi ândiwan. Ka zi girem den nâi kulemgum zingan. Zen den singi âlipñâ birâbegât opñâ ekap zi kulemgum zingan. Singi âlip zo mem kâtigem ândim zâinatkat Anutugât singi a sâm niñgip. Zo gulip opapkât den zi kulemgumñâ zingan.

⁴ A nâmbutñâ zen osetziñan tik bagiwe. Mârumñan zengât topziñ itâ sâm kulemguwe, “A yatâ zo, zen tâmbetagoagonan bagibi.” A zo, zen um kâtik op Anutugât den singi âlip zo târârak mân sâm kut nâi nâi bâliñ lañ op patâniñâ Yesu Kristo kwâimbâñangâme.

⁵ Anutugât diñâ birâme, zen hâuñâ zingâmap. Zo âlip nânge. Oi zorat sa nângânek. Kembu zâk Isirae a Aigita hânân gâbâ mâkâzingip. Oi zengâren gâbâ nâmbutñandâ zâkkât diñâ birâwe, zo ko tâmbetzângoip.

⁶ Oi sumbem a nâmbutñâ zen nep diñâ birâm mirâ kamânziñ birâwe. Yatâ utnetâ ko Anutu zâkñâ zen tâk kâtikñandâ saazingâm nâtâtigân zâmbari narâk dâp zem zâimambi. Anutuñâ sâi zen narâk patin hâuñâ mimbigât mambât zie.

⁷ Oi Sodom sot Gomora sot kamân nâmbutñâ zem arip, zen yatigâk bâliñâ lañ opñâ kut nâi nâi mân orotñâ muyagine kârâp tâmbâñan zâmbari gei ândie. Nen zo ekñâ yatâ mân utnatkât oip.

Kembugât den ku a, zengât den.

⁸ Oi bâliñ mâme a osetziñan bagim ândie, zen umanân nângâm yatigâk kut nâi nâi

bâliñâ zo upme. Oi sâkziñandâ bâliñâ muyagime. Oi zen a patâ mân hurat kwatziñgâm sumbem a âsakñâziñoot zo sâm bâliñ kwatziñgâme.

⁹ Bâliñ mâme a ziñ a imbanâziñoot lañ sâm bâliñ kwatziñgâme. Ka sumbem a zengât patâ Mikai, zâkñâ yatâ mân oip. Zâk Mose kâmbarâñangât Satañ sot sârek âragumñâ Satañ den bâliñ dukubatkât nângi mân dâp oi itâ dukuip, “Kembuñâ hâuñâ gibap.”

¹⁰ Ka bâliñ mâme a zi, zen kut nâi nâi topñâ mân nângâm lañ sâm bâliñ kwatziñgâme. Zen zuu yatâ nângânângâziñ buñ lañ op tâmbetagome.

¹¹ Yei, Zen gâtâm dap upi? Zen Kaingât mâtâp lâñme. Oi kât sikumgât opñâ Propete Bileamgât mâtâp bâliñâ lâñme. Oi Kora zâk zâizâiñâñangât op tâmbetagoip, zen yatigâk zâizâiñâziñangât op tâmbetagome.

¹² A nâmbutñâ zuu bâugât op singi âlip minduminduyân takâme. A zo, zen ajuñziñ buñandâ yatâ upme. Yesugât sii nalem ninam mindune a zo osetziñan tapñâ ajuñ buñ lañ nime. Zen ziñangât nângâne zari upme. A zo, ziñ sasa yatâ. Pibânâ sasa mem âim gâi sâbâyân buñ opmap. Zen âup sasa barâ kwâkñan memap yatâ, bon buñ. A zo, zen nak keet kwânâkwânângân narâkñan keet buñ kinetâ kârâm sâmbum birâbirâñ yatâ. Topziñ zo yatâ.

¹³ A zo yatâ, zo saruñâ kom lum âim gâmap. Kut nâi nâi bâliñâ kom gâbârem lum âim gâmap yatâ. Zen sângelak gulip âim gâmap yatâ. A zo, zen nâtâtigân âi ândim âimambigât singi sâip.

Henokñâ den kubikkubik narâk, zorat den sâip.

¹⁴ Adamgât kiurâp âsagem gane nâmburân zagât oi Henok muyageip. Oi Henok zâk a yatâ zo zengât itâ sâip, “Iknek. Kembu zâk tirik arâpñâ donbep patâ zen sot gâbâmap. A aksik zengât topziñ sâm muyagei um kâtik a bâliñâziñangât topñâ sâm muyagem zingâbap.

¹⁵ Bâliņ mâme a zen den bâliņ top top sâm Anutu sâm bâliņ kwâkņangâwe, zorat hâuņâ ziņgâbap.

¹⁶ A yatâ zo, zen kut ņâi ņâi âsagei nâņgâne bâliņik oi Anutu sâm bâliņ kwâkņangâme. Âkņâleziņangârâk kut ņâi ņâi nâņgâme, zorat mâtâp lânme. Oi zen ziņangât nâņgâne zâizâiņ oi kutziņâ lum zaatme. Oi ziņâ a nâmbutņâ zeņgâren kut ņâi ņâi minam kelâk pame.

Girem den.

¹⁷ Buku âlip gakârâpnâ, zen Kembuniņ Yesu Kristogât Aposolo ziņâ den kândom sâwe, zo nâņgâm ândibi.

¹⁸ Zen itâ dâzâņgom ândiwe, “Narâk pâņkânok oi Anutugât den kukuņ a zo, ziņâ bâliņâziņangât nep tuum ândim ziņangât nâņgâne zâibap.”

¹⁹ A yatâ zo, ziņâ a kâsâpzâņgobi. Zen hâņgât âkņâle zorat nâņgânâņgâ ândibi. Oi zen Tirik Kaapum buņ.

²⁰ Bukurâpnâ, zen ko Tirik Kaa-pumgâren gâbâ nâņgâm pâlâtâņ bonņâ zorâņ mam otziņgi kâtigem ândibi. Oi Tirik Kaapum wâratkum ninâu sâm ândibi.

²¹ Yatâ utne Anutuņâ umņandâ gâsâzâņgoi zâk sot pâlâtâņ op ândibi. Oi Kembuniņâ Yesu Kristo lumbenâ muyagei ândiândi kâtik muyagibigât mambât ândibi.

²² Oi a nâmbutņâ Kembugât den minâ birânâ mem ândime, zo tânzâņgone mem kâtigibi.

²³ Oi a nâmbutņâ sim kârâbân geinam utne zeņgât umbâlâ op gâsum mâkâziņgâbi. Oi zeņgât bâliņâ zo zeņgâren âibapkât keņgât op galem oraņgâm ândibi.

Den murukņâ.

²⁴⁻²⁵ Galem otziņgi mân tâmbetagon ândine zâkkât âsakņan zâmbari um salek op sâtâre op kinbigât imbaņâ zemņâņgap, Anutu kânok sot Kembuniņâ Yesu Kristo, zâk kubikkubikniņâ ândiapņâ âsakņâ neule sot imbaņâ mârumņan gâbâ zem gâip sot zemņâņgap, oi zem zâibap. Zo perâkņak.

Zo yatik.

Yohaneĵā den tiknĵā zo sām muyageip.

Sām muyage den.

¹ Narāk mân kêrep oi kut nĵai nĵai muyage-ibap sāsĵn, zo Yesuĵā kore arĵpnĵā sām muyagem dātngobapkāt Anutuĵā Yesu dukuip. Yesu zāk sumbem aĵā nĵai sĵngongi mem gem Yohane nĵgĀren gam dātngom tirĵpnogip.

² Oi Yohane nĵnĵā Anutugāt den sot Yesu Kristogāt topĵā ek nĵngĀwan, zo sot kut nĵai nĵai nĵmbutĵā egĀwan, zo sām muyagiwan.

³ Oi den kĀnĵan āsageip, zi nĵai zāk a mĀteziĵan sĀlĀpkum ziĵgĀbap, zikĵā sot den sĀlĀpkoi nĵngĀm mem āndibi, zengĀt nĵnga sĀtĀrenjoot uap. Wangāt, kut nĵai nĵai ekap ziren kulemguan, zi āsagibapkāt narĀkĵā pĀnkĀnok uap, zorat.

KĀmut nĀmburĀn zagĀt, zengĀt mĀsop den.

⁴⁻⁵ Yohane nĀ Asia hĀnĀn Kristogāt kĀmut nĀmburĀn zagĀt āndie, zengĀt ekap zi kulemguan.

Anutu zāk āndeipĵā āndiap sot gĀbap, zĀkkĀren gĀbĀ sot Kaapum imbaĵā nĀmburĀn zagĀt zĀkkĀren tĀkĵaĵgĀmap, zĀkkĀren gĀbĀ sot Yesu Kristo zĀkkĀren gĀbĀ um lumbeĵā sot tĀnzĀngozĀngonĵ zengĀren zimbat.

Yesu Kristo zāk sĀi bonĵā opmap, zĀkĵā kĀndom otningĀm mumuĵan gĀbĀ zarip. Oi hĀn dĀp a kutĀ, zengĀt Kambu patĀ op āndiap. ZĀkĵā umĵandĀ gĀsuniĵgi gilĀmĵandĀ tosanĵā gulipkoip.

⁶ ZĀkĵā nen um topĵan nĀmban IbĀnĵā Anutu kore okĵaĵgĀm āndinatĀt gĀsum sĀlĀpnĀngoi kĀmut gakĀrĀpnĵā urĀwen. ZĀkkĀren neule āsakĵā sot imbaĵā zemĵaĵgapĵā zem zĀimĀmbap. ZĀkĵā kambu otningĀm āndim zĀimĀmbap. Zo perĀkĵak.

⁷ NĀngĀnek. ZĀk unumunum kwĀkĵan gĀi a aksik patĀnĵā sinziĵandĀ ikpi. Oi a sum pĀronĵ parĀwe, zen ārĀndĀn ikpi. Oi

hĀn dĀp a kĀmutĵā kĀmutĵā, ziĵā zĀkkĀt umbĀlĀ op isebe. Den zo perĀkĵak.

⁸ Kambu Anutu, zĀk itĀ sap, “NĀnk kĀndom sot bet. NĀ āndiwannĵā āndian. Oi nĀ gĀbat. NĀ imbaĵā mariĵā.”

Yohane Patimo tĀunanĀn tĀk namin tap sen pup egip.

⁹ NĀ zengĀt buku Yohane. Nen ārĀndĀn Yesu sot pĀlĀtĀn āndimĵā sĀknam āndim kĀtigem Anutu um topĵan āndimen. NĀ Anutugāt den sot Yesugāt siĵgi sām muyagewan, zorat Patimo tĀunanĀn tĀk namin nĀbanetĀ tarĀwan.

¹⁰ Oi tap nĵngĀ kendon oi Tirik Kaapumĵā umnan mĀtĀp meip. Oi kĀndĀtnan den patĀ lĀmun yatĀ muyagei itĀ nĵngĀwan.

¹¹ “Kut nĵai nĵai ikpan, zo ekabĀn kulemgumĵā Yesugāt kĀmut nĀmburĀn zagĀt āndie, zengĀren pĀna āibap. KĀmut zo kamĀnziĵā itĀ, Epeso, Simirina, Peagamonĵ, Tiatira, Sarde, Piladelpia sot Laodikea kamĀn.”

Yohaneĵā Yesugāt holi tobat egip.

¹² Oi nĀ a den dĀtnogip, zo ikpam puriksĀwan. PuriksĀm itĀ egĀwan. KĀrĀp āsakĵā nĀmburĀn zagĀt goide kĀtĵā tuuĵ egĀwan.

¹³ KĀrĀp āsakĵā osetziĵan nĵai kiri egĀwan. ZĀk tobatĵā a yatĀ. HĀmbĀnĵā kĀrep gei kirip. Oi dimĀnĵan mĀpaĵ goide kĀtĵā tuutuĵ zo zeip.

¹⁴ KĀuk sĀmotĵā zo kĀukĀu, kĀu pula yatĀ. Siĵā tobatĵā kĀrĀp bĀlam semap yatĀ.

¹⁵ Kiĵā ko āin kĀt kĀtikĵā kĀrĀpnĵā sem kuriĵkomap yatĀ. Oi diĵā too sĀmbon kwamit yatĀ.

¹⁶ Oi bik bongen sĀngelak nĀmburĀn zĀgĀt mem kirip. LĀuĵan gĀbĀ sĀu patĀ nĵai sĀtĵā toren toren ga kirip. Oi si sĀngĀnĵā mirĀsiĵ takĀ zeri āsagemap, zo yatĀ āsagem zeip.

Yesuĵā Yohane lumbeĵā den dukuip.

¹⁷ NĀ tobatĵā yatĀ ekĵā kiĵ topĵan gem mumuĵ yatĀ op zewan. ZiandĀ bik bonĵandĀ kwĀkĵan pam itĀ sām dĀtnogip, “GĀ mân kenĵat ot. NĀ kĀndom sot bet.

18 Oi ândiândi mâriņâ, nâ. Nâ momņâ zaarâwannâ ândim zâimâmbat. Oi mumuņâ sot sim mâtâp doodoonġuņ, zo nâņâ mem ândian.

19 Kut nâi nâi eksat, zo sot kut nâi zo itârâņ muyagibap sot bet muyagibap, zorat siņgi ârândâņ kulemguban.

20 Oi bitnâ bongen sâņgelak nâmburân zagât sot âsakņâ nâmburân zâgât goide kâtnâ tuutuunġ, zo aksik ek nâņgat, zorat topņâ dâgoga nâņgâ. Sâņgelak nâmburân zagât, zo Yesugât kâmut nâmburân zagât zengât galem a. Oi kârâp âsakņâ nâmburân zagât, zo kâmut nâmburân zagât.”

2

Buku orotņandâ mân buņ upap.

1 “Epeso kamânân a kâmut ziņâ galem a, ziņaņġât den itâ kulemġu, ‘Sâņgelak nâmburân zagât bik bongen mem kinņâ kârâp âsakņâ nâmburân zagât goide kâtnâ tuutuunġ zorat osetziņan âim ġamap, zâkņâ ġâġât den itâ sap,

2 “Zen narâk dâp âkon buņ nepziņâ tuum kâtigime, zo sot orot mâmeziņâ zorat den siņgi ġâi nâņgan. Zen bâliņ mâme a zengât âkonziņġamap. Oi zorat a nâmbutņâ zen nen Aposolo sâme, sarâziņaņġât topņâ muyagiwe.

3 Epeso a zen nâġât op kâtigem âkon mân upme. Oi zen mân lorime, zo ek nâņġâm ândian.

4 Oi nâ itâ zorat zengât nâņġa bâliņ opmap. Zen mârumņan umziņandâ ġâsânowe, zo yatik narâk ziren mân ziap. Zo birâwe.

5 Mârum op ândiwe, zo nâņġâm umziņâ melâņbi. Oi ândiwe yatigâk dum op ândibi. Zen umziņ mân melâņne zengâren ġam kârâp âsakņâziņâ, zo lum pâmbat.

6 Nâi ko kut nâi âlipņâ utne nâņġa âlip opmap. Mem ġulip kwâkwat a, Nikolau, zâkkât arâpņâ kut nâi utne ekņâ âkon upme. Zo nâ yatik âkonimap.

7 Kaapumņâ Yesugât kâmut den dâzâņġuap, zo kindapziņootņâ nâņġâm kwâtâtibi. Nâi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâbap, zâk sumbemân Anutugât kâlam

kutņâ Paradisi, zoren ândiândi nakkât bonņâ zemap, zo pinda nimbap.” ’ ’ ”

Kembugât den mem ândim mumuņâ.

8 Yatâ sâmņâ itâ sâip, “Simirina kamânân a ambân kâmut ziņâ galem a, ziņaņġât den itâ kulemġu, ‘Bet sot kâdom, momņâ zaariņņâ ġâġât den itâ sap.

9 “Zen sâknam kwâkņan hânân a ġiġiņâ ândime, zo nâņgan. (Oi zen umġât ġom sambe imbaņâ zemziņġap.) Oi Yuda a nâmbutņandâ den bâliņ dâzâņġome, zo yatik nâņgan. Oi a zo, zen Yuda a bonņâ buņâ. Zen Sataņġât kâmurân ġokņâ.

10 Zen sâknam dum nâņġâbi, zorat mân kenġât upi. Nâņġânek. Sataņ zâk mâsimâsikâyân zâmbanbap. Zengâren a nâmbutņâ tâk namin zâmbanbap. Oi zengâren sâknam patâ sirâm bâzagât yatâ zimbap. Oi ziņâ Kembugât den mem kâtigem ândine zâņġone munetâ zorat sâņġânņâ ziņġâbat.

11 Kaapumņâ Yesugât kâmut den dâzâņġuap, zo kindapziņootņâ nâņġâm kwâtâtibi. Nâi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâbap, zo ko mumuņâ zagât, sim, zoraņ mân tâmbetkubap.” ’ ’ ”

Bâliņaņġât mâtâp mân lâņbi.

12 Yatâ sâmņâ itâ sâip, “Peagamonġ kamânân kâmut zengât galem a, ziņaņġât den itâ kulemġu, ‘Sâu sâtnâ toren toren mem ândimapņâ ġâġât itâ sap,

13 “Zen kamân ândie, zo âlip nâņgan. Zoren Sataņņâ nep kâtikņâ tuumap. Zen kutsiņġinâ târârak mem ândime. Oi den sâwan, zo lume. Um kâtik ziņâ kore anâ Antipa kuwe, narâk zoren nâġât den mem ândim mân loriwe.

14 Oi nâ zengât nâņġa mâik nâi bâliņ uap. Zengât kamânân a nâmbutņâ ândie, zen Bileamġât mâtâp lâņme. Propete Bileam, zâk a kutâ Balakņâ Isirae a kâitzâņġoi bâliņ upigât dukuip. Oi zen lopiogât siņġi nalemem nem kâmbu konda sot piuriyâunzabân bagiwe.

15 Oi zengât kâmurân a nâmbutņâ zen mem ġulip kwâkwat a Nikolau, zâkkât arâpņâ zengât mâtâp lâņ yatik urâwe.

16 Zorat zen umziņ melāņbi. Zen yatā mân utne nâ zeņgāren kek gamņā a yatā zo kâsa otziņgām lâunāņgât sâuņandâ kârāziņgâbat.

17 Kaapumņā Yesugât kâmut den dâzāņguap, zo kindapziņootņā nāņgām kwâtâtibi. Ņāi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâbap, zâk sumbemgât nalem kutņā Mana, tik zeip, zo pindâbat. Oi kât kâukâu űāi pindâbat. Kât zoren kot unakņā űāi zei mâriniandâ zikņik ek nāņgâbat.” ’ ’ ”

Isebegât mâtâp mân lâņbi.

18 Yatā sâmņā itâ sâip, “Tiatira kamânân kâmut zeņgât galem a, ziņāņgât den itâ kulemgu, ‘Anutu nanņā siņā tobat kârâp bâlam yatā. Oi kiņā kât âin kârâpņā sei kuriņkomap, zo yatā, zâkņā gâgât itâ sap,

19 “Nâ orot mâmeziniņā nāņgan. Zen a buku otziņgâme. Zen nāņgām pâlâtâņ kwatnim nepkât kâtigime, zorat topņā ek nāņgan. Mârum nep tuum loriwe. Ka narâk zi ko nep tuum kâtigie, zo nāņgan.

20 Oi nâ itâgât op zeņgât nāņga mâik űāi bâliņ uap. Zen ambân űāi ambân kutâ Iseba mârum ândeip, zo yatā zeņgāren ândei mân nāņgânāņgâ urâwe. Zâk sarâ ambân. Zâk nâ Propete ambân sâm arâpnâ den dâzāņgoi laņ mâman op lopiogât siņgi sâm nalem nemarâwe.

21 Zâkņā umņā melāņbapkat mambât ândiwan. Kâ zâk umņā mân melāņâ bâliņâ mân birâmap.

22 Nāņgânek. Zorat sa sisi mâsek okņāņgi zimbap. Oi a zâk sot laņ ândime, zen umziņ mân melāņne ârândâņ sâknam ziņgâbat.

23 Oi ambân zorat nan bârarâpņā zo zāņgua mom naņgâbi. Yatā ua kamân dâp Kembugât kâmut zen nâgât itâ nāņgâbi. Nāņā um nāņgânāņgâziņ ek nāņgâman. Oi nâ aksik patâ ândi mâmanziņāņgât topņā ekņā hâuņā melāņ ziņgâbat. Nâgât yatā nāņgâbi.

24 Tiatira kamânân a nâmbutņā zen sarâ den zo birâme. Zen Sataņgât den mân nāņgâme. Zeņgât den sa nāņgânek.

25 Kut űāi űāi mem ândie, zo dâņ mem ândine gâbat. Nep űāi yâmbâtņā kwâkziņan mân paan.

26 Ņāi zâk Sataņ sot agom kâtigem nâgât orot mâme zo op ândim zari narâk âki nāņā imbaņā pinda a hân űāin űāin gokņā zeņgât a sâtņā upap.

27 Zâk tân kâtikņā zo bikņan mem a kutâziņ upap. Oi âmaņ kunzirindâ âbâņgumap, zo yatā zâņgobap. Nâ Ibânandâ imbaņā nigip, zo yatik zâk pindâbat.

28 Oi sâņgelak patâ zâkkât haņsâbâ sâi tâkap sâme, zo pindâbat.

29 Kaapumņā Yesugât kâmut den dâzāņguap, zo kindapziņootņā nāņgām kwâtâtibi.” ’ ’ ”

3

Um mumuņā mân ândibi.

1 Yatā samņā itâ sâip, “Sarde kamânân kâmut zeņgât galem a, ziņāņgât den itâ kulemgu, ‘Anutugât Kaapum imbaņā nâmburân zagât zâkkâren tâkņāņgap sot sâņgelak nâmburân zagât zo mem ândiap, zâkņā gâgât itâ sap, “Nâ orot mâmeganiņgât top nāņgan. A ziņgitnetâ wâgân ândie yatā uap. Umziņā ko mumuņā ziap.

2 Zorat zen zaatņā zeņgāren a torenņā munam ue, zo umziņā kom mângibi. Nāņgânek. Anutu mâteņan orot mâmeziniņā eksa mân dâp uap.

3 Zen umziņ melāņ den dâzāņgowan, zo dâņ mem ândibi. Yatā mân utne kâsa ziņ game yatā nâ zeņgāren gâbat. Oi zorat narâkņā mân nāņgâbi.

4 Zeņgāren a nâmbutņā ândie, zen hâmbâziņ baņerân mân saņgonme. Zen bâliņ mân upme. Oi a yatā zorâņ hâmbâ kâukâu mem ândim nâ sot tâtat mâme upi. Zen yatā upigât nāņgâziņga dâp uap.

5 Ņāi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâm ândei hâmbâ kâukâu pinda mem ândibap. Oi kutņā ândiândigât ekabân ziap, zo mân gulipkubat. Buņā. Nâ kutņā Ibânāņgât mâteņan sot sumbem arâpņā, zeņgât mâteziņan sâm muyagibat.

6 Kaapumņā Yesugât kâmut den dâzāņguap, zo kindapziņootņā nāņgām kwâtâtibi.” ’ ’ ”

Kembugât den mem târârakņā op ândibi.

⁷ Yatâ sâmņâ itâ sâip. “Piladelpia kamânân kâmut zengât galem a, ziņņgât den itâ kulemgū, ‘Dawidi zâk Yerusalem kamân mariņâ ândeip, zo yatik Kem-buņâ Yerusalem uņakņņgât mariņâ ândiap. Zâkņâ hânģi mem pâi nâiņâ mân dooņģubap. Oi zâkņâ mâtâp zo dooņģoi nâiņâ mân mem pâmbap. Tirik a sot sâi bon opmap, zâkņâ gâgât itâ sap.

⁸ “Nâ orot mâmezîņņgât topņâ nânģan. Nânģânek. Nâ mâtezîņan mâtâp mem parâwan, zo a nâiņâ dooņģubapkât im-baņâ mân tâkņņģap. Zen imbaņâziņ bituktâ zemziņģap, zo nânģan. Oi dinnâ lum mem ândim kutsîņģinâ mân birâwe.

⁹ Nânģânek. Sataņģât kâmurân gokņâ a nâmbutņâ, zen Yuda a bonņâ buņâ. Zen sarâ a ândime. Zen otziņģa gâgâren gam umziņ topņan pindiņsâm itâ nânģâbi, ‘Nâ umnandâ gâsuziņģâm ândiman.’ Zo nânģâm biranģbi.

¹⁰ Zen âkon buņ nâģât denân mem kâtigem ândiwe, zo ko sa sâknam narâk a hân dâp topziņ muyagibapkât âsagibap, zo zengâren mân âsagibap.

¹¹ Nâ kek gâbat. Zorat kut nâi nâi mem ândie, zo dâģ mem ândine a nâiņâ ândiândiziņņgât hâuņâ zo mân betziņan mimbap.

¹² Nâi zâk Sataņ sot agom kâtigem ândibap, zâk Anutugât tirik namin hambo yatâ kwânâņģa zoren kinkin kâtik kinmâmbap. Oi zâkkâren Anutunâģât kutņâ kulemgubat. Oi Anutugât kamân, Yerusalem kamân uņakņâ Anutugâren gâbâ sumbemân gokņâ zo gibap, zorat kutņâ kulemgubat. Oi ninâ kutnâ uņakņâ zo zâkkâren kulemgubat.

¹³ Kaapumņâ Yesugât kâmut den dâzâņģuap, zo kindapziņģootņâ nânģâm kwâtâtibi.” ’ ”

Mân lorebi.

¹⁴ Yatâ sâmņâ itâ sâip, “Laodikea kamânân kâmut zengât galem a, ziņņgât den itâ kulemgū, ‘Den bon mariņâ sot sapsusunâ bonņâ sot sâi kâtikkâtigiņ, Anutugâren gâbâ kut nâi nâi muyageip, zorat topņâ ândiap, zâkņâ gâgât itâ sap,

¹⁵ “Nâ orot mâmezîņņgât topņâ nânģan. Nâģât âkņâle mân nânģâme.

Pateņâ sot kârâpņâ oset ândime. Zen um oset ândime, zo nânģan. Zen pateņ mo kârâpņâ upigât otnigap.

¹⁶ Kârâp sot pateņ osetzikņan ândimeģât too bâlîņâ yatâ lâunan gâbâ mogatziņģa gibi.

¹⁷ Zen ziņņgât topņâ mân nânģâm laņ itâ sâme, ‘Nen gom sambe zemziņģap. Nen kut nâi nâi doņbep miwen, zorat kut nâi nâiģât mân kârūnat.’ Zo sarâ. Zen topziņâ mân kârūm laņ yatâ sâme. Nâ ziņģitsa zen a gigiņâ, kanpitâ, laņ ândim sinziņ bâpsâsâģ sot sâk bârak ândime.

¹⁸ Zorat dâzâņģua nânģânek. Zen nâģâren gâbâ kune sâņģân memņâ sikumziņģoot upi. Oi hâmbâ kâukâu kwâlâm sâkziņ kwâtepkune aņunziņ buņ upap. Oi sinziņņģât kelâk kwâlâm siņziņ saņģonņâ sinziņâ âlip ikpi.

¹⁹ Nânģânek. A ambân nâ um-nandâ gâsâzâņģoman, zo zâņģom kubikziņģâman. Zorat zen umziņ melâņâ um wâģân op kâtigem ândibi.

²⁰ Nânģânek. Nâ umģât mâtâp hânģi âkņan kin kom kinzan. Oi nâi zâk dinnâ nânģâm hânģi mem pâi zâkkât mirin zâi tap nalem ârândâģ nindat.

²¹ Nâi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâm ândibap, zâk nâ sot a kutâ tâtarân tâtat. Nâ yatigâk Sataņ sot agom kâtigem walâm ândiwangât Ibânandâ zâk sot tâtarân tâpatkât diinigiņ.

²² Kaapumņâ Yesugât kâmut den dâzâņģuap, zo kindapziņģootņâ nânģâm kwâtâtibi.” ’ ”

4

Yohaneņâ Anutugât neule tâtatņâ egip.

¹ Nâ kut nâi nâi zo ek nânģa sumbem pâronģsâi egâwan. Oi den kwamit patâ lâmun yatâ âsagei nânģâwan, zo sumbemân gâbâ dum muyagemņâ itâ dâtnogip, “Gâ ziren kopģâna kut nâi nâi muyagibap, zorat tirâpģoga eknan.”

² Yatâ sâi Kaapumņâ mem hâbamņan kwatnigi sumbemân neule tâtatņâ nâi tâi kwâkņan nâiņâ tâi egâwan.

³ Oi zo tâip, zâkkât tobatņâ kât kutņâ Yaspa sot Konelian, kât kulem âlipņâ,

kuriņā yatā. Oi tātātņā toren toren mulum mogat yatā kât kutņā Emerali, kât kulem âlip zoren kirip, holiņā gwâlâ.

⁴ Oi neule tātātņā 24 zorâņ haamgum tarâwe. Tātātņā zorat kwâkņan a patâ 24 tarâwe. Zen hâmbâziņ kâukâu pamņā tarâwe. Oi kâukziņan pindokziņ pulimâtamņā tuutuun zo pam tarâwe.

⁵ Oi neule tātātņā patâ zobâ hânpân sot kaņkundundun âsagem zeip. Oi tātât sâņgânņan kârâp âsakņā nâmburân zagât sem tâip. Zo Anutugât kaapum imbaņā nâmburân zagât tâkņanņap, zorat kârâp.

⁶ Oi tātātņā sâņgânņan saru nâi beloņoot yatâ zeip.

Oi tātātņā toren toren zuu patâ âlipņā kimembut tarâwe. Oi zo zen umziņen kândâtziņen sinziņ donņep.

⁷ Zuu âlip kimembut zeņgâren gâbâ zuu nâi, zuu kâtik Laiņgât tobat. Nâi ko bâu makau yatâ. Nâi zâk si sâņgânņā a yatâ. Nâi zâk nii utak yatâ.

⁸ Oi zuu kimembut zen abâtziņā nâmburân kânok. Oi zuu zo umziņan kândâtziņan sinziņ donņep. Oi nâtik sirâm kep itâ mime,

“Tirik, hâlâlu, hâlâlu, hâlâlu. Kembu Anutu, imbaņā mariņā, Zâk hâlâlu op ândiap. Zâk ândeipņā ândiap. Oi dum gâbap.”

⁹ Oi zuu kimembut ziņā Kembu, ândiândi mariņā, zâk sâiwap sâm, sâm âlip kwâkņanņam kutņā mem zaatme.

¹⁰ Zo yatâ utnetâ a 24 tātât âlipņan tapme, zen ândiândi mâriniņā zâkkât um topņan pindiņsâm sâm âlip kwâkņanņam neule pindokziņ zo um topņan pam itâ sâm mâpâsime,

¹¹ “Kembuniņā Anutu, gâ kut nâi nâi aksik muyageziņgin. Gâ sâna kut kiņ kiņ zo muyageip, ziap. Zorat neule âsakņā sot sâm âlip den sot imbaņā, zo gâņā galem otna dâp upap.”

5

Yohaneņā ekap nâi sâbâņā om dooņgudooņgun zo egip.

¹ Oi neule tātātņā patin tâpmap, Kembu, zâk bik bongen ekap mem tâi egâwan. Ekap zo umņan kândâtņan kulemgum

goņkune zeip. Oi sâbâ nâmburân zagât zorâņ pane gâsum kâtigeip.

² Oi sumbem a patâ kâwaliņoot tâi egâwan. Zâk den kâtikņā itâ sâip, “Nâi târârak ândimņā ekap sâbâņā zo mem moloņi dâp upap?”

³ Yatâ sâi sumbemân sot hânân sot hân ombenņan gâbâ nâiniņā ekap zo moloņ sâlâpkubap mân muyagiwe.

⁴ Nâiniņā âlipņā yatâ ândim ekap zo moloņā sâlâpkubapkât dâp mân muyagiwe. Zorat umnâ bâlei isewan.

⁵ Yatâ ua ko a patâ zeņgâren gâbâ nâiniņā itâ sâm dâtnogip, “Mân ise. Nâņgâ. Yudagât kiurâp zeņgâren gâbâ a nâi zuu kâtik laioņ yatâ nâi muyageip. Zâk Dawidigât kâmņā. Zâkņā Anutugât kâsa zen sot agom kâtigem walâziņgip. Zâkņā ekap sâbâņoot nâmburân zagât zo âlip moloņbap.”

Yohaneņā Râma egip.

⁶ Oi na eksandâ tātātņan zo zuu âlipņā kimembut sot a patâ 24, zeņgât osetziņan râma gwamņā nâi kune kiri yatâ egâwan. Kâukņan gooņā nâmburân zagât, siņā nâmburân zagât. Oi siņā nâmburân zagât, zo Anutugât kaapum. Oi Anutugât kaapum imbaņā nâmburân zagât tâkņanņap. Zâk hân dâp sâņgonzâņgoi âi ândie.

⁷ Oi Râma zâk âi neule tātātņan tâip, Kembu, zâkkât bik bongen ekap zo meip.

⁸ Ekap zo mei zuu kimembut sot a patâ 24, zen Râmagât um topņan âi ziwe. Zen kâmam wâlonoziņoot sot hâkop goide kâtņā tuutuun, zo ârândâņ mem gei ziwe. Hâkop umņan gâbâ hitom âlipņā âsagem gâip. Hitom âlip, zo Anutugât tirik a zeņgât ninâu.

⁹ Oi zen kep unakņā nâi itâ miwe, “Gâ gonetâ gilâmğandâ hân dâp a kâmutņā kâmutņā, den gându nâi nâi suupziņ mena Anutugât siņgi urâwe. Zorat gâ ekap mem sâbâņā zo moloņna dâp upap.

¹⁰ Gâ minduziņgâna Anutugât um topņan tirik a kâmut urâwe. Oi zen hânân Anutu kore okņanņam a ambân zeņgât a kutâ yatâ op ândibi.”

Sumbemân sâtâre patâ muyageip.

11 Oi nâ sinnandâ eksa sumbem a donbep patâ mân sâlâpzân gozân goņ, kâmutņâ kâmutņâ neule tâtatņâ patâ zo haamgum kin sâtâre op kirâwe. Oi zuu âlipņâ kimembut sot a patâ zen osetziņan kin betziņan mine kep itâ miwe,

12 “Râma kuwe, zâk imbaņâ sot sikum, gom sambe, nânġânġâ sot kâwali, kot patâ sot sâm âlip den zo galem oi dâp upap.”

13 Oi sumbemân sot hânân sot hân ombenjan sot saruyân ândiwe, ziņâ itâ sâne nânġâwan, “Neule tâtatņan taap, zâk sot Râma ârândân sâmbâbalaņ sot kot patâ sot imbaņâ zemzikapņâ zem zâibap.”

14 Oi zuu kimembut, ziņâ itâ sâwe, “Perâkņak.” Sâne a patâ ziņâ Kembugât um topņan gei zem den sâmbâpâsiwe.

6

Bâu patâ biosi kimembut, zengât den.

1 Oi nâ sinnandâ itâ egâwan. Râma zâk ekap sâbânoot nâmburân zagât zeip, zo mem sâbâ nâi mem moloņip. Moloņi ko zuu kimembut zengâren gâbâ nâiņâ den patâ, sumbem kwamit yatâ den sam sâip, “Gâ zi ga.”

2 Sâi zoren bâu patâ biosi kâukâu nâi gâi egâwan. Kwâkņan a nâi tâip, zâk timbânoot. Oi a kutâ neule pindok âlip pindâne kâwali op kâmbamân zânġom kâwâliziņ mem ge kwâpam arip.

3 Oi Râmaņâ ekap sâbâ zagât moloņi zuu nâiņâ den sâmbâip, “Gâ zi ga.”

4 Sâi bâu patâ biosi kuriņâ nâi gâi egâwan. A kwâkņan tâip, zâk hânân lumbenâ buņ oi a kâsa kâsa upigât Kembuņâ imbaņâ pindip. Oi Kembuņâ a zo sâu patâ pindip.

5 Oi Râma zâk ekap sâbânâ karâmbuņ moloņi zuu karâmbuņandâ sâip, “Gâ zi ga.” Oi nâ sinnandâ eksa bâu patâ biosi sumun nâi gâip. A kwâkņan tâip, zâk nalemgât yâmbâtņangât dâpņâ mem tâip.

6 Oi zuu âlip kimembut osetziņan gâbâ den nâi itâ âsagei nânġâwan, “Sibit keet hâkop zagât, sâġgânņâ bâzagât. Oi segoņ kin zagât, sâġgânņâ bâzagât. Oliwa nak

sot waiņ nak zo mân tâmbetkune bonņâ muyagibap.”

7 Oi Râmaņâ ekap sâbâ kimembuņ moloņi zuu kimembuņâ zorâņ den sâmbâip, “Gâ zi ga.”

8 Sâi sinnandâ eksandâ bâu patâ biosi kâu nâi gâip. Oi a kwâkņan tâip, zâkkât kutņâ Mumuņ. Oi nâi kândâtņan gâip, zâkkât kutņâ Sim. Oi hânân danġon kimembuņangâren gâbâ karâmbut zo yen zei nâi zoren kâmbam sot pu, mâsek sot zuu kâtikņandâ a ambân tâmbetzânġom nanġâbigât imbaņâ zekâren zikip.

A siņgi âlipkât op zânġowe, zengât den.

9 Râmaņâ ekap sâbânâ bâtnâmbuņ moloņip. Oi a Anutugât den mem ândine zânġowe sot Yesugât siņgi sâmbâ muyagem ândine zânġowe, zengât um dâpziņ Anutugât siņgi pâpanņâ zorat topņan zine ziņgirâwan.

10 Zen den kâtik sâmbâ itâ sâwe, “O kutâniņâ patâ, hâlâlu op ândiat. Sâna bon opmap. Kembuniņâ, gâ wangât narâk mem kârep pam gilâmniņangât tosa a hânân ândie, zengât hâuņâ mân mâkâm ziņgat?”

11 Yatâ sâne hâmbâ kâukâu ziņġâm itâ dâzânġowe, “Kore a bukurâpziņ nâmbutņâ zânġonetâ tenġâziņâ dâpņan upapkât umziņ diim gei mambât mâik nâi ândibi.”

Narâk patin kut nâi nâi muyagibap, zorat den.

12 Oi itâ egâwan. Râma zâk ekap sâbâ nâmburân kânok moloņi wâriņ patâ meip. Oi mirâsiņ sumunkom âmaņ sâkņâ yatâ oip. Oi kâin patâ op kuririņ kârâm tobatņâ gilâm yatâ oip.

13 Oi sâġgelak zen pibaņâ nak ilumņâ kwâmbârânġi hânân gemap, zo yatâ hânân giwe.

14 Oi mundo kwapme yatâ sumbem kâpiangâm buņ oip. Oi bakņâ hânân sot saruyân, zo âbânġum aleyangâm âiwe.

15-16 Kut nâi nâi yatâ zo muyagei hân dâp a kutâ sot a sâtņâ sot kâwali a sot sikum a sot zâizâiņ, gigiņ, zen aksik hân kât mâtâpņan âi tik pam bakņâ sot sim, zengât itâ sâwe, “Ge kwâratnânġonek. Ge kwâratnânġonetâ neule tâtatņan tâpmap,

zāk mân niŋgitpap. Oi Râmagât kuk nâŋgap, zorat bonŋâ zo mân gâi iknat.

¹⁷ Kukzikŋaŋgât narâkŋâ oi a ŋâi mâtezikŋan kâtigem mân kinbap.”

7

Isirae a kâmut Kembeduŋgât siŋgi urâwe.

¹ Oi nâ sumbem a kimembut ziŋgirâwan. Zen hân muruk toren toren kirâwe. Oi pibâ toren toren gâbâ gâmap, zo gâsum kirâwe. Pibâ ŋâi hânân mo saruyân mo nagân mân gâbapkat yatâ urâwe.

² Oi mirâsiŋ takâtakâŋan gâbâ sumbem a ŋâiŋâ gâi egâwan. Oi ândiândi mar- iŋâ, Anutu, zâkkât sâtkât undip pâpan ŋâi mem ândeip. Zâkŋâ sumbem a kimembut saruyân sot hânân kut ŋâi ŋâi tâmbetkubigât siŋgi ândiwe, zen zâŋgonsâm itâ dâzâŋgoip,

³ “Zen hân mo saru mo nak kek mân tâmbetzâŋgobi. Nen Anutugât undip zi kore arâpŋâ zeŋgât mâteziŋan pânat.”

⁴ Yatâ sâi a mâteziŋan undipŋoot zeŋgât zeŋgâ itâ sâne nâŋgâwan, “Isirae a kâmut kâmutŋâ, zeŋgâren gâbâ 144 tausen mâteziŋan undip zo parâwe.

⁵⁻⁷ Yuda kâmurân gâbâ 12 tausen zeŋgât mâteziŋan undip parâwe. Reubengât kâmurân gâbâ 12 tausen. Gadegât kâmurân gâbâ 12 tausen. Aseregât kâmurân gâbâ 12 tausen. Naptaligât kâmurân gâbâ 12 tausen. Manasegât kâmurân gâbâ 12 tausen. Simeoŋgât kâmurân gâbâ 12 tausen. Lewigât kâmurân gâbâ 12 tausen. Isasagât kâmurân gâbâ 12 tausen.

⁸ Sebulongât kâmurân gâbâ 12 tausen. Yosepegât kâmurân gâbâ 12 tausen. Benyamingât kâmurân gâbâ 12 tausen. A yatâ zo mâteziŋan undip parâwe.”

A kâmut doŋbepŋâ Anutu mâteŋan kirâwe.

⁹ Kut ŋâi ŋâi zo ek naŋgâm ŋâi egâwan. Hân dâp zorat sâkziŋ tobat top top sot den top top, kâmut patâ patâ ŋâi, a ŋâiŋâ teŋgâziŋâ mân sâlâpkubap yatâ, zen tâtatŋan tâpmap sot râma, zekât umzik topŋan kine ziŋgirâwan. Oi hâmbâziŋ kâukâyâk. Zen gâlâŋgât sot lâkom iinŋâ bitziŋan mem kin den kâtik sâm itâ sâwe,

¹⁰ “Neule tâtatŋan taap, Anutu sot Râma, zet kubikkubikniŋâ.”

¹¹ Oi sumbem a aksik ziŋ neule tâtatŋâ sot a patâ sot zuu âlipŋâ kimembut haamzâŋgom kirâwe, zen umziŋ topŋan ge zem Anutu mâpâsem itâ sâwe.

¹² “Perâkŋak sot sâm âlip sot neule âsakŋâ, sâiwap, imbaŋâ, nâŋgânâŋgâ, kot patâ, zo Anutuniŋâ zâkkâren ziapŋak zem zâibap. Zo perâkŋak.”

Sâknam kwâkŋan ândiwe, zeŋgât den.

¹³ Oi a patâ zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ mâsikânim sâip, “Dap nâŋgat? Hâmbâziŋ kâukâu zo, zen waniŋ gâbâ ga kinze?”

¹⁴ Mâsikâniŋi den itâ sâm mâburem dukuwan, “Patâ, nâ mân nâŋgan. Gâ nâŋgat.” Sa dâtnogip, “Zen sâknam patin gâbâ takâm gawe. Oi hâmbâziŋ Râma gilâmŋandâ saŋgone kâukoip.

¹⁵ Zorat zen Anutu um topŋan ândim ŋâtik sirâm zâkkât namin kore okŋaŋgâm ândime. Oi neule tâtatŋan tâpmap, Kembu, zâk zen sot tap galem otziŋgâbap.

¹⁶ Oi bet zen nalem mo toogât mân mumbi. Maanâ mân zâŋgobap. Sâknam mân muyageziŋgâbap.

¹⁷ Râma tâtatŋan tâpmap, zâkŋâ di- iziŋgi ândiândi too sinŋan âim ândibi. Oi si sâŋgânziŋan sinziŋ toon zo Anutuŋa saŋgori isem umbâlâ mân op ândibi.”

8

Sumbem a nâmburân zagât lâmun ziŋgâwe.

¹ Râma zâk ekap sâbâ nâmburân zagât zo moloŋi sumbem hiriŋsâm mâik ŋâi zeip.

² Zo âki sumbem a nâmburân zâgât Anutugât um topŋan kinme, zen ziŋgitsa lâmun nâmburân zagât ziŋgâwe.

³ Oi sumbem a ŋâiŋâ hâkop ŋâi goide kâtŋâ tuutuunâ, zo mem gamŋâ Kem- bugât siŋgi nalem pâpanŋan zoren âi kiri kut ŋâi wârân âlip doŋbep zo pindip. Oi zâk zo mem Anutugât siŋgi nalem pâpanŋâ zorat kârâpŋan pâi sem wârânŋâ zarip. Anutugât siŋgi a zeŋgât ninâu sot mâpot kârâbân pâi sem wârânŋâ zarip. Zo tâtatŋa gootŋan kirip.

⁴ Wârân âlip bikņan kirip, zorat kâbakņâ zo Anutugât sinġi a zengât ninâu beknan mem Anutu mâtenan zarip.

⁵ Sumbem a zo yatâ opņâ Kembangât sinġi nalem pâpanņan gâbâ kârâp mem hâkobân pam hânân lokei giarip. Lokei giari sumbem kârâm kwamit patâ oi hânpan sot wâriņ patâ muyageip.

Sumbem a kimembut lâmun waatnetâ hânân wesâk top top muyageip.

⁶ Oi sumbem a nâmburân zagât lâmun mem kirâwe, zen waatnam kubikaņgâwe.

⁷ Oi sumbem a kânok zâk lâmunņâ waari kât pateņ sot kârâp sot gilâm mâpotņâ hânân gem gâip. Oi hân danġon karâmbut zeip, zorat torengen kârâp seip. Zoren nak sot hibuk mot zo aksik sem naņġip.

⁸ Sumbem a zagâtņâ lâmunņâ waari kut nâi bak patâ yatâ zo sem âbâņgum saruyân giarip.

⁹ Giari saru danġon karâmbut zeip, zorat torengen zo gilâm oip. Oi saru zuuņâ zoren mom naņgâwe. Oi waņġâ tarâwe, zo âbâņgum naņgâwe.

¹⁰ Sumbem a karâmbuņâ lâmunņâ waari sâņgelak patâ nâi sumbemân gâbâ kârâp bâlam yatâ gem too patâ sot too sinņâ nâmbutņâ zoren giarip.

¹¹ Sâņgelak zorat kutņâ kâlak kâtikņâ. Zorat hânân too zeip, zo danġon karâmbut zeip, zorat torengen geim too zo aksik kâlakņâ oi a zinjâ nemņâ muwe.

¹² Sumbem a kimembuņandâ lâmunņâ waari mirâsiņ sot kâin sâņgelak zengâren dangon karâmbut zeip zorat torenņâ sumunkom âsakņâ gâutgâut oip. Oi nâtigân kâin sot sâņgelak zengât âsakziņâ paalaņ oip.

¹³ Oi nâ ekņâ nii utak egâwan. Oi utak zo sumbem tânâmņan den kâtikņâ itâ den sâip, “Yei, yei, yei, sumbem a karâmbut te. Zen lâmunziņ waatne a ambân hânân ândie zo, zen dap upi?”

9

Sumbem a bâtnâmbuņandâ lâmun waari dikon muyagiwe.

¹ Sumbem a bâtnâmbuņ zo lâmun waari nâņâ eksandâ sumbemân gâbâ sâņgelak

nâi âkam hânân gei egâwan. Zâk simgât mâtâp doodoonġuņâ zo pindâwe.

² Oi zâk simgât mâtâp mem pâi kâbak patâ kopgâip. Nep une sem takâmap, zo yatâ. Kopgamņâ mirâsiņ kwâtepkoip.

³ Kâbak umņan gâbâ dikon doņbep takâm hânân giwe. Kabât zo gooziņâ sâulegât tobat yatâ.

⁴ Zen hibuk mo nak nalem mot zo mân tâmbetzâņgobigât sâm ziņġip. A ambân Anutugât undip mâteziņan mân zeip, zen kâsa minziņgâbigât sâip.

⁵ Oi kâin bâtnâmbut umņan kâbat ziņ sâknam patâ ziņġâne mân mumbigât sâm ziņġip. Sâknam zo sâuleņâ ziņġi sâknam nâņġame yatâ.

⁶ Oi narâk zoren a zen mumbigât otziņġi ândim mân mumbi.

Dikon tobatziņġât den.

⁷ Dikon zengât tobat bâu patâ biosi yatâ. Kâwali a zen kwâkziņan tap kâmbamân âinam kubikaņġame yatâ. Oi kâukziņan pindok goide kâtņâ tuutuunġ yatâ zo tâip. Oi si sâņġânziņâ, zo a yatâ.

⁸ Oi sâmotziņ, zo ambân zengât kâukziņ sâmot yatâ. Sâtziņ, zo zuu kâtik laion sâtņâ yatâ.

⁹ Oi dimâziņan dugum kât kâtikņandâ tuutuunġ yatâ zeip. Abâtziņ kwamit, zo biosi sot a lalaņâ doņbep kâmbamân sârârâk kârâm âine kwamitagomap yatâ.

¹⁰ Daaziņâ sâule daaņâ yatâ oi sâtziņâ, zo daaziņan ziap. Zorâņ kâin bâtnâmbut umņan a ambân ziņġâne sâknam nâņġâm ândibi.

¹¹ Oi simgât sumbem a, zâk zengât a kutâ ândiap. Zâkkât kutņâ Yuda denân Abadon. Grik denân ko Apolionġ. Oi niin denân kiom a.

¹² Nii utakņâ sâp karâmbut den itâ sâip, “Yei.” Nâi zo âsagei âkap. Zagât zo yen ziaborâk.

Sumbem a nâmburân kânokņâ lâmun waari kâwali a muyagiwe.

¹³ Oi sumbem a nâmburân kânok zorâņ lâmun waarip. Oi Anutu mâtenan sinġi nalem pâpanņâ goide kâtņâ tuutuunġ murukņâ kimembut, zobâ den nâi âsageip.

¹⁴ Sumbem a nâmburân kânok lâmun mem kirip, zâkkât den itâ âsageip,

“Euparata too patin sumbem a kimembut saaziŋgi zie, zen olaŋziŋgâ.” Sâi olaŋziŋgip.

¹⁵ Sumbem a kimembut, zen narâk zoren nep tuubigât mârûm sâm ziŋgi ândiwe. Nep diŋ sâm ziŋgip, zo itâ. Zen hân daŋgon karâmbut zorat torenŋan a ambân zâŋgone mumbigât sâip.

¹⁶ Sumbem a olaŋziŋgâwe. Oi kâwali arâpziŋâ biosi kwâkŋan tâtatŋâ, zeŋgât teŋgâ 2 handeret milion. Yatâ sâne nâŋgâwan.

¹⁷ A sot bâu patâ tobat itâ egâwan. A zen dimâziŋan dugum zo kuriŋâ sot kâmbum sot gimbaŋâ yatâ mem ândiwe. Oi biosi zeŋgât kâukziŋâ zuu kâtik laioŋ kâukŋâ yatâ. Lâuziŋan gâbâ ko kârâp sot kâbak sot kât gimbaŋâ kârâpŋâ takâmap yatâ.

¹⁸ Oi kârâpŋâ karâmbut zorâŋâ hânân daŋgon karâmbut zeip, zorat torenŋâ a tâmbetzâŋgoip.

¹⁹ Biosi zeŋgât kâwaliziŋâ, zo daaziŋan sot lâuziŋan ziap. Daaziŋâ, zo mulum yatâ kâukŋoot zorâŋâ a tâmbetzâŋgome.

²⁰ Oi a ambân nâmbutŋâ tâmbetzâŋgom naŋgâm nâmbutŋâ birâziŋgâwe. Birânetâ zen kut ŋâi ŋâi zo ekŋâ umziŋ mân melâŋawe. Zen ândi mâmanziŋaŋgât nâŋgâne mân bâliŋ oip. Zen wâke sot lopio top top zeŋgâren pâlatâŋ op ândimŋâ mân birâwe. Zen lopio topziŋâ itâ mân nâŋgâwe, “Lopio zen sinziŋandâ mân ek nâŋgâme. Zen kinziŋandâ mân âim game. Zen kindapziŋandâ den mân nâŋgâme.”

²¹ A zo, zen yatâ mân nâŋgâwegât kâmbam sot kware sot kâmbu sot laŋ ândiândiŋ zo mân birâwe.

10

Sumbem a ŋâiŋâ den sâi kâtigeip.

¹ Sumbem a imbaŋâŋoot ŋâi sumbemân gâbâ gem gâi egâwan. Zâk sasa osetŋan gâi kâuk kwâkŋan mulum mogât zeip. Si sâŋgânŋâ maa yatâ. Kiŋâ zagât zo kârâp bâlam yatâ.

² Bikŋan ekap ŋâi mem mâbâlakŋem kirip. Oi kiŋâ bongen zo sâru kwâkŋan lâŋ kirip. Oi kiŋâ yaŋgâgen zo hânân lâŋ kirip.

³ Kin den kâtikŋâ zuu kâtikŋâ laioŋ doŋbep zeŋgât den yatâ sâip. Sâi sumbemân kaŋkundundun nâmburân zagât den sâwe.

⁴ Den yatâ sânetâ nâŋgâm kulemgubam ua sumbemân gâbâ den ŋâi itâ nâgâren gâip, “Sumbemân gâbâ den se, zo mân kulemgu. Yen dooŋguna tâpap.”

⁵ Oi sumbem a ŋâi saruyân sot hânân lâŋ kirip, zâk bik bonŋâ sumbemân pam den itâ sâm kâtigeip.

⁶ “Sumbem sot hân, saru sot kut ŋâi ŋâi zoren zie, zo muyageipŋâ ândimŋâ ândim zâimâmbap, zâkkât mâtenŋan itâ sâm kâtigibâ. Perâkŋak, narâk kârep mân ziap.

⁷ Sumbem a nâmburân zagâtŋâ lâmunŋâ waari kwamit muyagibap, narâk zoren Anutugât den tikŋâ Propete sap sum ziŋgip, zorat bonŋâ muyagibap.”

Sumbem a ŋâiŋâ Yohane ekap ŋâi pindi neip.

⁸ Oi sumbemân gâbâ den nâŋgâwan, zo yatik du âsagem itâ dâtnogip, “Gâ âimŋâ sumbem a kiŋâ saruyân sot hânân lâŋ kin ekap mem mâbâlakŋem kinzap, zâkkâren âi ekap zo me.”

⁹ Sâi nâ sumbem agâren âimŋâ ekap nibapkât sa itâ dâtnogip, “Mem ne. Ne-nandâ lâugan âm yatâ op naamŋâ upap. Ka umgan kâlak upap.”

¹⁰ Yatâ sâmŋâ ekap zo nigi newan. Nia ko lâunan âm yatâ naam oip. Zorâŋ nem gwâka umnan giari kâlak oip.

¹¹ Oi itâ dâtnowe, “Gâ a kâmutŋâ kâmutŋâ, a hânŋâ hânŋâ, a sâk top top, den gându ŋâi ŋâi, zeŋgât sot a kutâziŋâ zeŋgât op Anutugât den sâban. Mârûm dâzâŋgom ândein, zo yatik dum dâzâŋgoban.”

11

Yohane namâ dâpkwap ikpapkât sâm pindâwe.

¹ A ŋâiŋâ tân kârep nim itâ dâtnogip, “Gâ zaatŋâ Anutugât tirik namâ sot zâkkât siŋgi kut ŋâi ŋâi pâpanŋâ, zo dâpkwapŋâ umŋan ninâu sâm ândime, zo sâlâpziŋgoban.

² Namâ sângânjan sombemân zo mân dâpku. Zo birâna zeik. Zo a hân nâin goknâ, um kâtik zengât sinji. Oi ziñâ tirik kamân, Yerusalem, zo (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kâin 40 umjan lân kindinândan mimbi.”

Anutugât den sâsân a zagât muyageitâ simgât zuunâ zâkobap.

³ “Oi nâgât den sâm muyamuyagin azatnâ imbanâ zikandâ nâgât den dâzângom ândibabot. Pet hâmbâ alâknâ mem ândim mân kubikanğâm dâbâtziknoot ândibabot. A ambân orot mâmezij melân bâlinâzizij birâm ândibigât holi yatâ upabot. Yatâ op ândeitâ (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kâin 42 yatâ âkâbap.

⁴ Propete Sakaria, zâk mârumanjan Oliwa nak zagât sot kârâp âsaknâ zagât zorat den kânjan sâip. Oi a zagât zo ziknâ bonnâ upabot. Zet hângât a kembu zâkkât mâtenjan kinbabot.

⁵ Oi a nâi tâmbetzâkobam oi lâuzikjan gâbâ kârâp ge simbap. Zorat a nâinâ kâsa oztikâm mumunğân sinji upap.

⁶ A zagât zo sâitâ map mân gibapkât imbanâ zikip. Zorat sâitâ map mân gei Anutugât den sâm ândibabot. Oi sâitâ toonâ gilâm upapkât imbanâ zemzikap. Oi hânân kut nâi nâi sâtnoot sâitâ muyagibapkât imbanâ zemzikap. Yatâ utâ sâbabot, zo âlip upabot.

⁷ Oi Kembugât den sâsân narâk zo âki simân gâbâ zuu kâtiknâ kopga kâsa oztikâm zâkoi mumbabot.

⁸ Moitâ a ziñâ kâmbârânziknâ zo birânetâ kamân patin sombemân zimbabot. Kamân zorat kutnâ sumbunâ, Sodom sot Aigita. A ziñâ Kembuziknâ kamân zoren poru nagân kune moip.

⁹ Oi hân toren toren gâbâ a nâmbutnâ, sâkziñ tobat nâi nâi, den gându nâi nâi, zorânâ kâmbârânziknâ sirâm karâmbut sot torennâ zikitne zimbabot. Oi a nâmbutnâ hanzâkonâ sâne kwâkâziñgâbi.

¹⁰ Oi Propete zagât a sâknam ziñgâwet, zorat moitâ hânñâ hânñâ a ziñ umâlep op kut nâi nâi anğâgwanğâ urâwe.

¹¹ Sirâm karâmbut sot torennâ âki Anutugâren gâbâ Kaapumñâ umzikjan giari

oksâm zaarâwet. Zaaritâ a ziñ zikitnâ kenğât donbep urâwe.

¹² Oi sumbemân gâbâ den kâtiknâ zekâren itâ gâip, “Zet zi kopgât,” Oi kâsarâpzik zengât mâteziñan sasa kâligen zâim sumbemân zâiwet.

¹³ Narâk zoren wâriñ patâ meip. Wâriñ patâ mei kamân patin mirâ bâzagât zengâren gâbâ kânoknâ pâbâbânsâi nâmburân kimembut ko tarâwe. Kamângât biknâ toren toren gâbâ yatâ pâbâbânsâne nâmbutnâ kâtigem tarâwe. Wâriñ patâ meipkât mirâ kâtnâ tuutuun donbepnâ pâbâbânsâm a 7 tausen yatâ zânğoi muwe. Oi a torennâ âlip tarâwe, zen kenğât op Anutu, sumbem mariñâ mâpâsiwe.

¹⁴ Utaknâ yei sâm sâp karâmbut sâip, zorat zagâtñâ âkap. Kânok ziap, zo kek muyagibap.

Sumbem a nâmburân zagâtñâ lâmun waari kut nâi nâi muyageip.

¹⁵ Sumbem a nâmburân zagâtñâ lâmunñâ waari sumbemân gâbâ den kwamit patâ op itâ sâwe, “A zen hânân a kutâ op kembu otziñgâme, zorat narâk âkap. Narâk zi ko Kembu sot anâ a bâlinjan gâbâ mâkâziñgâbapkât sâsân, Kristo, zekât bitzikjan ariap. Oi Kristo zâk kembu otziñgâm zâimâmbap.”

¹⁶ Oi a patâ 24 Anutu mâtenjan tâtatziñan tarâwenñâ kiñ topnan ge zemñâ Anutu itâ sâm mâpâsiwe,

¹⁷ “Kembu Anutu, imbanâ mariñâ, gâgâren sâiwap sâmen. Topkwap gâ ândeinnâ ândiat. Oi gâ imbanâ mem dâñ kembu otziñgâm ândiat.

¹⁸ Um kâtik a kâmutnâ kâmutnâ, zen kuk diñâ sâm ândim gane gâ hâunâ ziñgâbangât narâknâ mâte uap. Oi mumunñâ zengât den sâm kwâkâkwâkân narâk mâte uap. Oi kore arâpkâ Propete sot gâgât sinji a, a giginâ sot zâizâin kutkâ hurat kwapme, zen sângânñâ ziñgâbangât narâk mâte uap. Oi hânân tâmbetzânğome, zen tâmbetzânğobangât narâknâ mâte uap.”

¹⁹ Zen yatâ sânetâ sumbemân Anutugât tirik namâ mâtâp pâronñâ igâwe. Oi Anutu sot Mose târotâro urâwet, zorat ombon zeigâwe. Oi hânân sot kwamit patâ

sot kaṅkundundun, wâriṅ sot kât paten
âsagem zeip.

12

Sumbemân ambân ṅâi kirip.

¹ Sumbemân sen mârât kulem ṅâi itâ
muyageip. Ambân ṅâi âsagem kirip.
Maanâ hâmbâ yatâ kâpei kirip. Oi kiṅ
tipṅan kâin. Oi pindokṅan sâṅgelak kiin
zagât tarâwe.

² Oi ambân zo kâmbonâ op katep mim-
bam sâknam nâṅgâm isem yu yei sâm tâip.

³ Zâk yatâ op kiri kulem ṅâi sumbemân
âsageip. Busem patânâ, oâ tobat yatâ,
kuriṅkuriṅ, kâukṅâ nâmburân zagât,
goonâ bâzagât. Oi kâukṅâ dâp a kutâgât
pindok tap arip.

⁴ Oi daanandâ sumbem sâṅgelak
nâmbutṅâ zâṅgom mâki hânân giwe. Oâ
zo yatâ opṅâ ambân zo katep mimbam oi
itâ nâṅgâm ambân gootṅan âi zeip, “Katep
âsagei nimbat.”

⁵ Oi ambân zorân a katep meip. Katep zo
kât kâtik âin tân mem hân dâp a zengât a
kutâ op galem zâṅgobapkât sâsânâ. Katep
âsagei gâsumṅâ Anutugât neule tâtatṅan
mem zâi parâwe.

⁶ Oi ambân zo kengât op mirâ kâmân
kâtikṅan arip. Zoren (sirâm 1 tausen
2 handeret 60) kain 42 yatâ galem
okṅaṅgâbigât Anutuṅâ sâi tâtatṅâ ku-
bigâwe.

Sataṅ sumbemân gâbâ kâbakṅine geip.

⁷ Oi sumbemân kâmbam patâ muyageip.
Mikai zâk sot sumbem a gakârâpṅâ, zen oâ
sot kâsa urâwe.

⁸ Oi Mikai sot sumbem arâpṅâ,
zen kâtigem oâ sot sumbem arâpṅâ
kâbakṅezingâmṅâ sumbem aṅgân kârâwe.

⁹ Oi oâ patâ, mulum sâṅṅinâ, Sataṅ, zâk
a ambân hân dâp um gulip kwatzingâmap,
zâk ziṅâ gâsum kâbakṅine hânân geip.
Sumbem arâpṅâ yatik kâbakṅezingâne
hânân giwe.

¹⁰ Oi sumbemân den kâtikṅâ itâ muyagei
nâṅgâwan, “Kubikkubik sot imbanâ sot
kembu op, zo Anutu sot aṅâ a bâliṅan gâbâ
mâkâzingâbapkât sâsân, Kristo, zekâren
ziap. Narâk ziren bukurâpniṅ zengât kâsa

op sirâm ṅâtik dâp Anutu mâtenṅan sâm
bâliṅ kwatzingâmap, zâk kâbakṅine giarip.

¹¹ Bukurâpniṅâ zen Râma gilâmṅaṅgât
imbanṅan Sataṅ sot agom kâtigem walâwe.
Kembugât den kengât buṅ sâm muyagem
Sataṅgât den mem gei kwarâwe. Oi
ândiândiziṅ mân aṅgân kârâm buṅ up-
apkât sâwe.

¹² Zorat sumbem sot zoren ândie, zen
sâtâre upi. Ka hânân sot saruyân ândie,
yei, zen dap upi? Sataṅ zâk zengâren gam
kuk op ândiap. Narâkṅâ kek âkâbap, zo
nâṅgap. Zo nâṅgâm kuk op ândiap.

Oâṅâ ambân kâsa okṅaṅgip.

¹³ Oâ zâk hânân kâbakṅine gemṅâ
nâṅgâm ambân katep meip, zâk kâsa
okṅaṅgâm molim arip.

¹⁴ Oi ambân zo nii utak patâ abâtzatṅâ
pindâne mulumgât kengât op mirâ kâmân
kâtikṅan tâtat mâmenṅan tik arip. Zoren
kendon karâmbut sot torenṅâ galem
okṅaṅgâm ândiwe.

¹⁵ Ambân zâk ari mulumṅâ too patâ
mogari gem too uurup patâ oip. Too zorân
ambân zo lum âibam oip.

¹⁶ Oi hânṅâ ambân bekṅan mem hân
mâtâp oi too patâ zo zoren geim naṅgip.

¹⁷ Yatâ oi ko oâ zâk ambân zorat kuk
opṅâ kâmut gakârâpṅâ zâṅgobam arip.
Anutugât gurumin den lumṅâ Yesugât
siṅgi zo mem ândime, zo zâṅgobam arip.

¹⁸ Oi zâk saru sâtnṅan gei sagân kirip.

13

Saru umṅan gâbâ zuu kâtikṅâ ṅâi kopgâip.

¹ Oi nâ eksa saru umṅan gâbâ zuu
kâtikṅâ ṅâi kopgâip. Zâk kâukṅâ
nâmburân zagât, goonâ bâzagât. Oi
goonṅan zo a kutâ pindok bâzagât tarâwe.
Oi kâukṅan kot kulem zeip, zo den bâliṅâ
zeip.

² Tobatṅâ wâu patâ yatâ. Sâlâpṅâ, pusi
yatâ. Lâuṅâ, zuu kâtik laionṅât lându
yatâ. Oi oâ zâk imbanâ pindâm zâkkât
tâtarân tap kembu otzingâbapkât sâip.

³ Zuu zorat kâukṅâ ṅâi use patâ op
mumuṅaṅgât dâp yatâ egâwan. Useṅâ zo

sogei âlip oip. Oi hân dâp anâ anâ, zen zuu zo molim ek zâkkât nângâne imbanâ oip.

⁴ Oânâ zuu kâtik zo imbanâ pindip, zorat um kâtik a, ziñâ sâmbâ âlip kwâkñangâwe. Oi zuu zo sâmbâ âlip kwâkñangâm sâwe, “Zuu zorat tobat nâinâ ândiap? Nâinâ dap mo dap okñangâbap?”

⁵ Zuu kâtik zo sâk mâme opñâ zâizâin den sâmbâ den sumunñâ sâbapkât sâmbâ pindip. Oi Anutuñâ zuu zo (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kâin 42 yatâ umñan nepñâ tuubapkât narâk nângânñangip.

⁶ Oi zu kâtik zorânâ Anutu zikñâ sot kut-sinñinâ sot tâtatñâ sot sumbemân ândime, zen sâmbâ bâlin kwatziñgâm ândeip.

⁷ Oi Anutugât sinji a kâsa otziñgâm zângobapkât oânâ sâip. Oi hânñâ hânñâ, a sâk top top sot den gându top top, zengât a kutâ upapkât oânâ imbanâ pindip.

⁸ Oi hân a ziñâ ekñâ sâmbâ âlip kwâkñangâbi. Râma kune moip, zâk mârumbâ hân mân muyageibân kutziñâ ândiândigât ekabân mân kulemgoip, a zen zo zuu zo yatâ okñangâbi.

⁹ Kindapziñoot ândie, zen den zi nângâm kwâtâtibi,

¹⁰ “Nâi zâk tâk namâgât sinji oipñâ tâk namin pambi. Nâi zâk kâmbamgât sinji oipñâ kâmbamñâ koi mumbap.” Oi Anutuñâ sinji a zen nângâm pâlatân kwap kâtigem ândibigât sâip.

Hân kâligen gâbâ zuu nâi kopgâip.

¹¹ Oi hân kâligen gâbâ zuu kâtikñâ nâi kopgâi egâwan. Zâk Râma yatâ kâukñan goonñâ zagât zeip. Oi diñâ sâip, zo oâ diñâ yatâ.

¹² Oi zuu zorân zuu mârumbâ kopgâip, zâkkât imbanâ zo mem nep tuum kâtigeip. Zâkñâ sâi hân a ambân ziñ zuu nâi use opñâ âlip oip, zâk mâtâsiwe.

¹³ Oi zuu kâtik zagâtñâ, zâk kulem sen mârât patâ tuumap. Zâkñâ sâi sumbemân gâbâ kârâp gem gâi a ikme. Kulem zo sot sen mârât nâmbutñâ tuugi igâwe.

¹⁴ Kulem yatâ zo zuu nâi zâkkât mâtenñan tuugi a ziñ ekñâ umziñ gulip oi zuu mârumbâ use op sogeip, zâkkât lopio so-bibigât dâzângoip.

¹⁵ Lopio zo sobim pane kiri zuunñâ lopio waatñangi zaat den sâip. Zâk yatâ upapkât Anutuñâ nângânñangip. Lopio zâk sâi a ziñ mân sâmbâ âlip kwâkñangâwe, zen zângone muwe.

¹⁶ Oi a zâizâin giginâ, sikumziñoot sot sikumziñ bunñâ, a kutâ sot kore mâman a, zo aksik sâi bitziñ bongen mo mâteziñan undip tuuwe.

¹⁷ Oi zuugât undip sâkziñan tuuwe, zo zâkkât kutñangât tenğâ. Oi undip mân mem ândiwe, zen kut nâi nâi sângân mim-begât pâke parâwe.

¹⁸ A nângânñangâziñootñâ zuu zirat tenğâ sot topziñ sâlâpkum nângâbi. Tenğâ zo agât kutñangât tenğâ. Tenğâ zo 666.

14

Râma sot kâmut gakârâpñâ Sion bâkñan kirâwe.

¹ Nâ eksandâ Râmanñâ Sion bâkñan kiri egâwan. Oi zâk sot 144 tausen, a yatâ zorân kirâwe. Oi mâteziñan zikñâ sot Ibânñangât kot zeip, a yatâ zorân kirâwe.

² Oi sumbemân gâbâ kwamit patâ nângâwan, zo too sâmbon patâ kwamitñâ yatâ sot sumbem kwamitsâmap yatâ. Oi kwamit zo nânga kâmam wâlön kwamit yatâ oip.

³ Zen sumbemân Anutugât tâtatñâ sot zuu âlip kimembut sot a patâ 24, zengât mâteziñan kep unakñâ nâi mem tarâwe. Kep zo a nâmbutñâ ziñ mân mime. A 144 tausen zeñak mime. Hânân gâbâ Yesunñâ sângânziñ meip, zeñak kep zo mime.

⁴ A zo, ziñâ ambân sot bâlin mân opñâ um salek ândiwe. Râmanñâ diiziñgi zâk sot tâtat mâme upme. Zen zo hân a zengâren gâbâ kândom Râma sot Anutu, zik sinji upigât Râmanñâ tâbaziñ meip.

⁵ Oi lâuziñan gâbâ sarâ den mân gemap. Zen a târârakñâ.

Sumbem a karâmbut, zengât den muyageip.

⁶ Oi sumbemân sumbem a nâi egâwan. Zâk nii yatâ sumbemân arip. Zâk hân a zengât den sinji âlip zinziñ kâtik, zo mem arip. Hânñâ hânñâ, sâk tobat nâi nâi, den gându topñâ topñâ, zengât mem arip.

⁷ Zāk den yu kambāṅ sām itā sâip, “Zen Anutu hurat kwâkṅaṅgām sām âlip kwâkṅaṅgâbi. Zāk hâuṅaṅgât den sâsâṅ narâk mâte uap. Hân sumbem sot saru sot too sinṅâ sâi muyageip, zāk sām mâpâsibi.”

⁸ Yatâ sām ari kândâtṅan sumbem a ṅâiṅâ gam zagâtṅâ den itâ sâip, “Babiloṅ kamân marirâp, ziṅâ a kâmutṅâ kâmutṅâ diizingâne bâliṅâziṅaṅgât um gulip nep âsagem laṅ mâman a ambân op ândiwe.”

⁹⁻¹⁰ Oi kândâtṅan sumbem a ṅâiṅâ gamṅâ den kambāṅ itâ sâip, “A ziṅ zuu kâtik mo lopio zâkkâren pindiṅsâm mâteziṅan mo bitziṅan zuugât undip mimbi, zo ko Anutugât kukṅaṅgât bonṅâ yâmbâtṅâ zo zengâren âsagibap. Zen Râma sot sumbem arâpṅâ zengât mâteziṅan kârâbân geim kât kârâpṅandâ ziṅgesei sâknam patâ nâṅgâm zâimambi.”

¹¹ Oi kârâpṅâ a zo yatâ ziṅgesei, zorat kâbakṅâ zo zâim zemâmbap. Zorat a zen zuu patâ sot lopio mâpâsime sot a mâteziṅan zuugât undip zeip, zen ârândâṅ sâknam nâṅgâm sirâm ṅâtik nâṅgâm zâimambi.”

¹² Zorat narâk zoren Anutuṅâ sinṅi a zen Anutugât gurumin den sot Yesugât den sinṅi zo mem kâtigem ândibigât sâip.

Kembugât kâmurân ândim muwe, zengât den.

¹³ Sumbemân gâbâ den ṅâi itâ nâṅgâwan, “Gâ den itâ kulemgu, ‘Narâk ziren topkwap Kembu sot pâlâtâṅ op ândine zâṅgone mumbi, zengât nâṅga sâtârenṅoot upap.’ Kaapumṅâ itâ sap, ‘Perâkṅak, zengât nâṅga sâtârenṅoot upap. Zen nep patâziṅâ tuum nanṅâmṅâ tap nâṅgâbi. Oi orot mâmeziṅaṅgât bonṅâ âinetâ muyageziṅgâbap.’ ”

Hânân Kembugât a gâsâzâṅgobap, zorat dâp muyageip.

¹⁴ Oi nâ eksa zari unumunum kâukâu muyagei egâwan. Oi unumunum kwâkṅan ṅâi tâip, tobatṅâ a yatâ. Kâukṅan a kutâ pindok ṅâi tâip, zo goide kâtṅâ tuutuṅâ. Bikṅan sâu sâtṅoot mem tâip.

¹⁵ Oi tirik namin gâbâ sumbem a ṅâiṅâ gemṅâ unumunum kwâkṅan tâip, zo

itâ sām dukuiṅ, “Gâ sâugandâ kâlamân bonṅâ mânâṅgât me. Bonṅâ mimiṅaṅgât narâk mâte uap. A minduziṅgâm kâsâpzâṅgozâṅgoṅ narâk mâte uap. Kâsâpzâṅgone hâuṅâ mimbigât narâk mâte uap.”

¹⁶ Yatâ sâi unumunum kwâkṅan tâipṅâ sâuṅâ mem hânân bonṅâ zo mânâṅgârip.

Bâliṅ mâme ziṅâ hâuṅâ mimbi, zorat dâp muyageip.

¹⁷ Oi sumbem a ṅâiṅâ tirik namin gâbâ gem gâip. Zāk yatik sâu sât kâtikṅâ mem ândeip.

¹⁸ Gâi sumbem a ṅâiṅâ Kembugât sinṅi kut ṅâi ṅâi pâpanṅâ zobâ gâip. Sumbem a zo, zāk Kembugât sinṅi nalem uuṅâ kârâp zorat galem op ândeip. Oi zāk bukuṅâ sâu sât kâtik mem ândeip, zo den sumbuṅâ itâ dukuiṅ, “Sâugâ zorâṅ hânân bonṅâ mânâṅgât nanṅâ. Hânân waiṅ bonṅâ mârum bâsigiap.” (Den sumbuṅâ zi Anutuṅâ bâliṅ mâme a hâuṅaṅgât tâmbetzâṅgobapkât sâip.)

¹⁹ Sâi sumbem a bukuṅandâ sâu mem kin hânân waiṅ keetṅâ mânâṅgâtṅâ mem Anutu um kukṅaṅgât ombonṅ patin pâi giarip.

²⁰ Oi kamân âkṅan ombonṅ patin pâi giari laṅ kwândâline gilâm gem zeip. Gilâm gem ze denṅân patâṅâ op binbinṅâ zo hânân gâbâ bâu biosi sâṅgânṅan yatâ. Oi denṅân kârepṅaṅgât tengâṅâ ko 300 kilometa zo yatâ zeip.

15

Kembugât kore a ziṅâ kep miwe.

¹ Oi sumbemân sen mârât ṅâi egâwan. Sumbem a nâmburân zagât, zen kut ṅâi ṅâi sâtṅoot kâmut nâmburân zagât mem kirâwe. Kut ṅâi ṅâi zo âsagem nanṅi Anutuṅâ kukṅaṅgât op dum mân tâmbetzâṅgobap.

² Oi saru ṅâi egâwan. Wikin yatâ sot kârâp bâlam mâpotṅâ ze egâwan. Oi a zuu kâtik sot lopio kâsa otzikâm kâtigem walâziṅgâwe sot a mâteziṅan zuugât undip zengâren mân zeip, a zo, zen Anutugâren gâbâ kâmam wâloṅ mem saru sâtṅan kine ziṅgirâwan.

³ A zen Anutugât kore a Mose zâkkât kep sot Râma zâkkât kep itâ sâm mem ândiwe, “O Kembu Anutu, imbanâ mariņâ, orot mâmegâ zorat nângindâ imbanâ opmap. Hânņâ hânņâ zengât a kutâ, kut nâi nâi opmat, zo târârak.

⁴ Kembu, gâ nâiņâ hurat mân kwatgibap? Zo yatâ mân taap. Nâiņâ kutkâ mân sâm âlip kwâpap? Zo yatâ mân taap. Gâ kânok hâlâluyâk, zorat a kâmutņâ kâmutņâ zen gâgâren ga mâpâsegibi. Gâ hâuņangât nep tuuna top muyagiap.”

Sumbem a nâmburân zagât hâkopziņoot kirâwe.

⁵ Oi eksandâ sumbemân tirik namin umņâ nâi hâlâlu sâsân, zorat mâtâp pâroņsâm kirip.

⁶ Mâtâp pâroņsâi sumbem a nâmburân zagât, zen kut nâi nâi sâtņoot kâmut nâmburân zagât mem kirâwe. Zen namin gâbâ gem gawe. Zen hâmbâziņ kâukâu mem ândiwe. Oi dimâziņan mâpaņ goide kâtņâ tuutuunâ zo zeip.

⁷ Oi zuu âlipņâ kimembut kirâwe, zengâren gâbâ nâiņâ sumbem a nâmburân zagât zo hâkop nâmburân zagât ziņgip. Hâkop zo goide kâtņâ tuutuun. Hâkop umņan Anutu ândiândi mariņangât kukņangât bonņâ piksâm zeip.

⁸ Oi namâ kâligen Anutugât âsakņâ sot imbanangât kaapumņâ zo piksâm zeip. Oi sumbem a nâmburân zagât zen kut nâi nâi sâtņoot kâmut nâmburân zagât mân muyagiwegât tirik namin zâizâiņangât mâtâp pâke kwâip.

16

Sumbem a ziņâ hâkobân gâbâ kut nâi nâi hânân lokine geip.

¹ Namâ kâligen gâbâ den kâtik gâi nângâwan. Zo sumbem a nâmburân zagât zo itâ dâzânngoip, “Zen âi hâkop nâmburân zagât zoren gâbâ kut nâi nâi sâtziņoot zo lokine Anutugât kukņangât bonņâ hânân gibap.”

² Sâi sumbem a kânok zâkņâ âim hâkopņan gâbâ kut nâi lokei hânân giari zuu kâtikņangât undip mâteziņan mem ândiwe sot a lopiogâren pindiņsâwe, zen

sâkziņan use kâtik sot use kârokņoot muyageziņgip.

³ Oi sumbem a zagâtņâ âi kut nâi saruyân lokei giarip. Giari saruņâ gilâm oip. A mumuņangât gilâm yatâ oi saru zuuņâ mom naņgâwe.

⁴ Oi sumbem a karâmbuņâ hâkobņan gâbâ kut nâi lokei tooyân sot too sinņan giari gilâm oip.

⁵ Oi sumbem a too galem tâip, zâkņâ itâ sâi nângâwan, “Ga hâlâlu ândeiniņâ ândiat. Tosagât hâuņâ, zorat nângindâ târârak uap.

⁶ Kembangât siņgi a sot Propete a zângom gilâmziņ tâmbetkuwegât gilâmâk ziņgâna nimbi. Zo dâbâk otziņgat.”

⁷ Sâi Kembangât siņgi kut nâi nâi pâpanņan gâbâ den itâ nângâwan, “Perâkņak. O Kembu Anutu, imbanâ mariņâ, hâuņâ ziņgat, zo dâpziņan uap.”

⁸ Sâi sumbem a kimembuņâ zâkņâ hâkopņan gâbâ kut nâi lokei mirâsiņân arip. Ari mirâsiņâ kârâp opņâ a donjbe ziņgeseip.

⁹ Oi a zen maanâ ziņgeseip. Zen umziņ melâņ Anutu hurat kwâkņangâbigât Anutuņâ kut nâi nâi zo sâi âsageip. Oi zen umziņ mân melâņâwe. Buņâ. Zen Anutu sâm bâliņ kwâkņangâwe.

¹⁰ Sumbem a bâtnâmbuņâ zâkņâ zuugât tâtarân hâkopņan gâbâ kut nâi lokei giari zâk sot a ambân gakârâpņâ zengât hân boņ zo nâtâtiksâm zeip. Oi a zen sâknam patâ nângâm biyakņâ nâmbâlamziņâ hârârâņsâmņâ takâ zeip.

¹¹ Oi sâknam sot useziņangât opņâ Anutu, sumbem mariņâ sâm bâliņ kwâkņangâwe. Oi zen umziņ mân melâņ ândi mâmanziņ bâliņâ zo mân birâwe.

¹² Sumbem a nâmburân kânokņâ hâkopņan gâbâ kut nâi lokei Euparata too patin giarip. Giari too kârâksâip. Kârâksâi mâtâp âsageip. Mirâsiņ takâtakâņan gâbâ a kutâ sot kâwali arâpziņâ gabigât yatâ muyageip.

¹³ Oi nâņâ eksandâ oâ lâuņan gâbâ sot zuu kâtik lâuņan gâbâ sot propete sarâņâ zengât lâuziņan gâbâ wâke bâliņâ karâmbut, tobatziņ kaņ yatâ op gawe.

14 Zo zen wâke bonnâ. Zen sen mârât top topnâ tuubigât imbanâ zemziņgap. Oi zen hân dâp a kutâ âi minduziņgâmņâ Anutu, imbanâ mariņâ, zâkkât narâk patâ zo mâte oi kâsa op gâm kâmbam kumbi.

15 Oi nâ den nâi itâ nângâwan, “Nâ Yesu, itâ sa nângânek. Zen narâknâ mân nângâne kek gâbat. Zorat nâi zâk sâk bârak ândim aņun opapkât sâk pâkeņâ mem pam um gwâlâgwâlâ ândibap. Yatâ upap, zo ko zâkkât nânga sâtâreņoot upap.”

16 Oi wâke zen hân dâp a kutâ Yudaia hânân minduziņgâwe. Hân zorat kutnâ Yuda denân Hamagedoņ sâme (Niņ denân ko Magedoņ baknâ).

17 Oi sumbem a nâmburân zagâtņâ hâkopņan gâbâ kut nâi lokei sumbem kabâņan geip. Gei tirik namin Anutugât tâtatņan gâbâ den kâtikņâ nâi itâ sâip, “Mârum âkap.”

18 Hânpân sot kaņkundunduņ sot sumbem kwamit patâ muyageip. Wâriņ patâ nâi meip. Wâriņ yatâ zo mârumņan mân meip.

19 Oi kamân patâ zo âbâņgoi karâmbut oip. Oi hânņâ hânņâ a zeņgât kamân patâ giligâlaksâip. Babiloņ kamân patâ zo yatik Anutu kukņanġât op tâmbetkoip.

20 Oi saruyân tâunanân zo aksik âbâņgum saruyân geiwe. Oi hânân baknâ zen âbâņgum naņgâwe.

21 Oi sumbemân gâbâ sumbem tipņâ patâ patâ map yatâ ubâ gem ga sâratzâņgoip. Zâņgoi Anutu sâm bâliņ kwâkņanġâwe. Sumbem tipņâ zo gem tâmbetzâņgoip, zorat op sâm bâliņ kwâkņanġâwe.

17

Ambân nâi zuu kuriņ kwâkņan tâip.

1 Oi sumbem a nâmburân zagât hâkop mem ândiwe, zeņgâren gâbâ nâiņâ ga itâ dâtnogip, “Gâ gâna mâtâp ambân patâ too doņbep naņgâmņan ândimap, zo tirâpgobat. Tirâpgomņâ hâuņâ mimiņanġât den dâgobat.

2 Hân a kutâ ziņ ambân zo zâkkâren gam zâk sot laņ mâman upme. Oi hânņâ hânņâ a zen zâk sot bâliņ op um gulip upme.”

3 Yatâ dâtnom diinigi Kaapumņâ tirâpnogi itâ egâwan. Mirâ kamân kâtikņan ambân nâi zuu kuriņâ kwâkņan tâip. Zuu zorat sâkņan kot bâliņâ top top zeip. Oi zuu zo kâukņâ nâmburân zagât. Goonâ bâzagât.

4 Oi ambân zo hâmbânâ kâmbum sot kuriņâ mem ândeip. Oi neulenâ sâņgân zâizâiņ zo sâkņan dâp op zeip. Oi bikņan hâkop goide kâtņâ tuutuun tâip. Oi hâkop zorat umņan kut nâi nâi sumun kârok piksâm zeip.

5 Ambân zorat mâteņan den sumbuņâ itâ zeip, “Laņ mâme ambân zeņgât patâziņâ sot hân kwâkņan bâliņ top top zorat mamņâ. Babiloņ kamân patâ, nâ.” Den yatâ zo mâteņan zeip.

6 Oi ambân zo Anutugât siņgi a sot Yesugât siņgi den mem ândine zâņgowe, zeņgât gilâm nemņâ um gulip oi egâwan. Zo ekņâ nâ imbanâ nâ buņ oip.

Zuu kâukņâ nâmburân zagât, zorat den.

7 Yatâ ua sumbem aņâ itâ mâsikâniġip, “Gâ wangât nângâna imbanâ uap? Nâ ambângât topnâ sot zuu kâukņâ nâmburân zagât sot goonâ bâzagât, zorat topnâ dâgoga nângâ.

8 Zuu kâtikņâ eġin, zo mârum ândeipņâ narâk ziren mân ândiap. Oi zâk bet simân gâbâ kopgam tâmbet agoagoņ kâtikņan geibap. Zuu zo mârum ândeip. Oi narâk ziren mân ândiap. Oi bet gâbapkât a hânân ândie, zen ekņâ sâm âlip kwâkņanġâbi. Zen kutziņâ hân muyageibân gâbâ ândiândigât ekabân mân kulemgune zeip, a zo, ziņâ yatâ upi.

9 Zi a nâņgânâņgânġootņâ den zi nâņgâm kwâtâtibap. Zuu kâukņâ nâmburân zagât, zo baknâ nâmburân zagât. Baknâ zoren laņ mâman ambân zo tâtat mâme opmap.

10 Oi zuu kâukņâ nâmburân zagât, zoren zen a kutâ nâmburân zagât. A kutâ bâtnâmbut, zen buņ urâwe. Nâi ândiap. Oi nâi gâtâm muyagibap. Zâkņâ muyagemņâ narâk pânkânok ândibap.

11 Zuu mârum ândeip, oi narâk ziren mân ândiap, zâk a kutâ nâmburân zagât zeņgâren târokwâi nâmburân karâmbut upi. Oi tâmbet agoagoņan geibap.”

Goonĵâ bâzagât, zorat den.

¹² “Goonĵâ bâzagât egin, zo a kutâ bâzagât. Narâk ziren mân op ândie. Gâtâm âsagibi. A kutâ nepziņĵâ topkwapņĵâ narâk pânĵânok zuu sot a kutâ op ândibi.

¹³ A zen umziņĵâ kânogâk zei zuugât kore op kâwaliziņĵâ bikņĵan pam ândibi.

¹⁴ Oi Râma sot kâmbam kumbi. Oi Râma zâk kâtigem zâņgom kâbakņezingâbap. Wangât, Râma zâk a kutâ sot a zâizâiņĵâ aksik patâ walâziņĵâm Kembu patâ op kinzap, zorat. Oi a kâmut zâk sot tâtat mame upme, zen gâsum sâlâpzâņgoip. Oi zen zâk sot pâlâtâņ op kâtigem ândie.”

Ambâņgât den.

¹⁵ Sumbem aņĵâ den yatâ sâmņĵâ târokwap dâtnogip, “Laņ mâman ambân too doņbep naņĵâmņĵan ândei eksat. Too zorâņ a hânĵâ hânĵâ sot a sâk tobat ņâi ņâi sot den gându ņâi ņâi.

¹⁶ Oi a kutâ bâzagât zen sot zuu ârândâņ laņ mâman ambân zo kâsa okņaņĵâm hâmbâ gakâņĵâ bekņĵan mem naņĵâne sâk bârak tâi sunumņĵâ nemņĵâ sijitņĵâ kârâbân une simbap.

¹⁷ Oi zo yen mân upi. Anutuņĵâ umziņĵan den zo pâi diņĵâ lum um kânok oi zuu kore okņaņĵâm kâwaliziņĵâ bikņĵan pam ândine Anutuĵât den bon upap.

¹⁸ Oi ambân eksat, zo kamân patâ. Zâk hân dâp a kutâ otziņĵi kore okņaņĵâbigât imbaņĵâ zemņĵaņĵap.”

18*Babiloņ kamân giligâlaksâbap, zorat den.*

¹ Oi sumbemân gâbâ sumbem a ņâi gâi egâwan. Zâk kâwaliņĵâ imbaņĵâ zemņĵaņĵip. Hânân gem gâi âsakņandâ doņbep âsagem zeip.

² Zâk den kâtikņĵâ den sâm sâip, “Babiloņ kamân patâ giligâlaksap. Wâke zeņĵât kamân uap. Wâke bâliņĵâ zoren âi tâtat mâme upi.

³ Zoren nii bâliņĵâ top top, zeņĵât kamân uap. Kamân mâirâp ziņĵâ hân dâp a zen waiņĵâ too ziņĵâne nem um gulip op ârândâņ laņ mâman urâwe. Oi hânĵâ a kutâ zen kamân zoren gam bâliņĵâ nep

tuum ândiwe. Oi hân dâp aņĵâgwanĵâ a zen kamân zorat sikumĵât aņĵâgwanĵâ op sikumziņĵoot urâwe. Zorat opņĵâ giligâlaksap.”

Kamân patâ Anutuĵât sâtkât giligâlaksâbap.

⁴ Sumbemân gâbâ Kembuĵât den kâtikņĵâ itâ âsagei nânĵâwan,

“Arâpnâ, zen kamân zo birâm âinek. Zen zoren ândim bâliņĵâziņĵâ betziņĵan mimbegât. Oi kut ņâi sâtnĵoot zeņĵâren zâibapĵât.

⁵ Kamân zorâņĵâ bâliņĵâ kwâkņĵan kwâkņĵan zem zari sumbem weegap. Oi zi Anutuņĵâ tosaņĵaņĵât sap.

⁶ Kamân mâirâp ziņĵâ bâliņĵâ otziņĵâwe, yatik otziņĵâbi. Oi hâuņĵâ zo walâm otziņĵâbi. Ziņĵâ too kâtik ziņĵâne niwe. Zeņĵoot too kâtik kâtikņĵâ ņâi ziņĵâne nimbi.

⁷ Zen zâizâiņĵâ op sii nalem kep kâmam tuum ândiwe, zorat dâp yatik sâknam sot umbâlâ muyageziņĵâbi. Ziņĵâ umziņĵan itâ sâme, “ņâiņĵâ mân walâningâbap. Um âlebân ândim zâinat.”

⁸ Yatâ sâmegât sirâm zorenâk kut ņâi ņâi sâtnĵoot zeņĵâren muyagibap. Mâsek sot isem umbâlâ sot pu. Oi kârâpņĵâ kut ņâi ņâi sem kamân zo ârândâņ simbap. Oi Kembu Anutu, zâk imbaņĵâ mariņĵandâ tosaziņĵâ mâkâbap.

Kamân zo sei a ziņĵâ ekņĵâ umbâlâ upi.

⁹ Oi hânĵâ a kutâ, zen kamân zorat mâirâp zen sot laņ ândiândiņĵâ op sot bâliņĵâ sot sii nalem kep kâmam op ândiwe. Zen kamân zorat kârâp kâbakņĵâ zari ekņĵâ umziņĵâ bâlibap. Umbâlâ op iseibi.

¹⁰ Zen kamân zorat hâuņĵaņĵât keņĵât op kârebâk kin itâ sâbi, “Yei, yei, kamân patâ, Babiloņ kamân kâtikņĵâ, gâ hâuņĵâ kegâk muyagegigap.”

¹¹ Aņĵâgwanĵâ a kamânņĵâ kamânņĵâ, zen sikumziņĵâ ņâiņĵâ sâņĵân mimbap sâm isem umbâlâ upi.

¹² Sikum âlip top top itâ aņĵâgwanĵâ urâwe. Goide kât, kât, kwâlâk sâņĵân patâ, sâņĵum neuleņĵoot kuriņĵâ sot kâmbum, nak, bâu patâ Elepangât goonĵâ. Oi kut ņâi ņâi nakņĵâ tuume sot kâtņĵâ tuume.

13 Nalem wârânņoot topņâ topņâ sot too hitomņoot topņâ topņâ, wainj too, kelâk, nalem top topņâ sot râma, makau, biosi, a lalaņ sot kore a ambân. Kut nâi nâi zo sângân zâizâiņ yatâ aņgâgwanğâ urâwe. Aņgâgwanğâ a ziņâ kamân zorat marirâpņâ zeņgât itâ sâbi,

14 “Bonņâ muyaginat sâm ândime, zo buņ op naņgap, Oi sândokņâ zo buņ oip. Oi neule mot zo gulipkoip. Dum mân muyageziņgâbap.”

15 A kut nâi nâi aņgâgwanğâ op kât sikumziņoot urâwe, zen kamân zorat hâuņaņgât keņgât op kârebân kin isem umbâlâ op itâ sâbi,

16 “Yei, yei, kamân patâ, gâ pet hâmbâ neulenoot mem ândein. Oi neule top topņâ sângân zâizâiņ zo kegâk buņ uap. Kut nâi nâi zo kek tâmbetkum nâņgap.”

17-18 Oi wanğâ mariņâ sot wanğâ galem a sot wanğâ nep a zen kamân zoren sikum lam âim game, zen kamân kârâpkât kâbakņâ zari ekņâ kârebân tapņâ isem umbâlâ opņâ sâbi, “Kamân patâ itâ zo mân taap.”

19 Zen umbâlâ opņâ suundum âlat amit âgirâp op itâ sâbi, “Yei, yei, kamân patâ, gâgât op wanğâ mariņâ zen kât sikumziņoot urâwe. Kamân zi sâp kânok tâmbetkuap.”

Kamân patâ zo hirisâm balo op zim-bapkât sâsâņ.

20 “Sumbemân ândie, zen sâtâre upi. Anutugât siņgi a sot Aposolo sot Propete, zen sâtâre upi. Kamân patâ zorat mâirâpņâ ziņâ bâliņ otziņgâwe, tosa zorat hâuņâ Anutunğâ ziņgap. Zorat sâtâre upi.”

21 Den yatâ muyagei sumbem a im-baņaņņoot nâiņâ kât patâ nâi mem zaatņâ lum pâi saruyân giari ko itâ sâip, “Babilonj kamân patâ zo yatik kâbakņibap. Oi buņ op kwâtâtibap.

22 Kep kâmam sot uluwet mo lâmun zorat kwamit zoren mân âsagibap. Oi bet kulem a zen zoren mân tuubi. Nepkât kwamit mân âsagibap.

23 Oi kârâp âsakņandâ zoren mân âsagibap. Oi a ambân mianğânâ kwamit mân âsagibap. Aņgâgwanğâ a zoren

ândiwe, zen hân toren toren zeņgât walâziņgâm zâizâiņ op ândiwe. Kamân zorat kware suņâ zorâņ hân dâp a umziņ gulipkoip.

24 Propete a sot Anutugât siņgi a hân dâp zâņgowe, zeņgât gilâm zorat tosa kamân zo zâkkâren zeipkât yatâ okņaņgip.”

19

Sumbemân sâtâre utne Yohanenğâ nâņgip.

1 Oi sumbemân a kâmut patâ zen sâtâre utne kwamit nâņgâwan. Zen sâm âlip kwap itâ sâwe, “Oe, kubikkubik sot neule âsakņâ sot imbaņâ zo Anutuniņ, zâkkâren ziap.

2 Zâkņâ kamân zorat tosa hâuņaņgât nep tuugi bonņâ sot dâp opmap. Laņ mâman ambân zâkkât kamân mâirâp, ziņ hân dâp a zen sot laņ ândinetâ ko tâmbetzâņgoip. Zeņgât tosaziņaņgât hâuņâ ziņgip. Oi Anutugât kore arâp zâņgone muwe, zorat tosa zo mâkâm ziņgip.”

3 Yatâ sâmņâ dum sâwe, “Oe, kamân patâ zorat kâbakņâ zâim zemâmbap.”

4 Oi a patâ 24 sot zuu âlipņâ kimembut zen neule tâtatņan tâip, Anutu, zâkkât kiņ topņan gei tap sâm mâpâsem itâ sâwe, “Oe, zo perâkņak. Anutu sâm mâpâsinâ.”

5 Oi tâtatņan gâbâ den nâi itâ muyageip, “Anutugât kore a zâizâiņ sot gigiņ, zen Kembu hurat kwapņâ sâm âlip kwâkņaņgâne.”

Râmagât sâtâre.

6 Oi sumbemân a ambân doņbep patâ sâtâre utne kwamitņâ nâņgâwan. Zo too sâmbon kwamiragome yatâ sot sumbem kârâmap yatâ. Den itâ sâne nâņgâwan, “Oe, Kembu Anutuniņâ kembu otņiņgâmap.

7 Zorat nen sâtâre op sâm âlip kwâkņaņgânat. Oi Râma ambân mimbam uapkât sâtâre patâ muyagibap. Râmagât ambân siņgiņâ, zâk târâkbârâk uap.

8 Zâk sâņgum kâukâu mem ândibapkât nâņgâņaņgip.” (Sâņgum kâu zirâņâ Anutugât siņgi a zeņgât orot mâmeziņâ târârak.)

⁹ Oi sumbem anĵa den nĵai itā dātnogip, “Kembunĵa itā sap, ‘Gā itā kulemgu. Rāmagāt sātāre op sii nalem nimbigāt zop sâip, zengāt nānga sātāreṅoot uap.’” Yatā sāmĵa sâip, “Den dāgogan, zo Anutugāt den bonĵa.”

¹⁰ Yatā dātnogi nā kinĵ topĵan gei mĵpāsibam ua kwākānim itā sâip, “Yatā mân ot. Nā kore a bukugā. Bukurāpkā Yesugāt den mem āndime, zengāt bukuyāk. Gā Anutuyāk mĵpāsiban. Yesugāt topĵa sām muyamuyage, zo Kaapungāt nep.”

Yohanenĵa Yesu sot arāpĵa ziŋgirip.

¹¹ Oi nā eksandā sumbem pāronsāi biosi kākūau nĵai tāi egāwan. Oi kwākĵan tāip, zākkāt kutĵa sâi bon opmap sot sâi āsagemap. Zāk tosa hāuĵanġāt nep tuugi târarak opmap. Bāliĵ mĵme a zen kāmamĵa zāŋgomap.

¹² Siĵa toren toren tobatĵa kārāp bālam yatā. Kākūĵan a kutā pindok donĵep taap. Oi sākĵan kutĵa kulemgoi ziap, zo zikĵik sālāpkum nāŋġamap.

¹³ Oi hāmbā kārēp zo gilām sanġonsanġonĵa mem āndiap. Oi kutĵa sāme, zo Anutugāt sāt.

¹⁴ Oi eksandā ari sumbemān gābā sumbem kākūali a kāmūtĵa kāmūtĵa zen biosi kākū kwākĵan tap moliwe. Hāmbāziĵ kākū timan ālipĵa yatā.

¹⁵ Oi zākkāt lāuĵan gābā sāu sātṅoot kopġamap, zorāĵa a zāŋgom kākābĵezinġamap. Oi tām kātikĵa mem āndim a kāmūtĵa kāmūtĵa, zengāt a kutā op galem otziŋġamap. Oi waiĵ bonĵa ombonĵan pam kwāndāline toonĵa geimap, zāk yatik kāsārāpĵa zāŋgomap. Anutu, imbanĵa mariĵa, zākkāt kukĵanġāt op yatā otziŋġamap.

¹⁶ Hāmbāĵan sot soonĵan kārān kulem itā ziap, “A kutā sot a zāizāiĵ zengāt Kambu patā.”

Yesu zāk sāuĵandā kāsārāp zāŋgobap.

¹⁷ Oi eksandā sumbem a nĵai maayān kiri egāwan. Zāk zoren kin nii sumbemān āim gawe, zen aksik den kātik sām dāzāŋgoip, “Ganek. Anutuĵa sâi nalem patā muyag-ibāmāpkāt ga mindunek.

¹⁸ A topĵa topĵa zengāt sunumziĵ nimbi. A kutā sot a sātĵa kākūaliziṅoot, a patā sot kore māmān a, a zāizāiĵ sot gigiĵ arāndāĵ mune sunumziĵ nimbi. Oi biosiziĵ yatā munetā sunumziĵ nimbi.”

¹⁹ Oi zuu kātik sot hāngāt a kutā sot kākūali a gākārāpziĵ mindune ziŋgirāwan. Zen Biosi kākū kwākĵan tāmāp sot a gākārāpĵa kāsā otziŋġanam gawe.

²⁰ Oi zuu kātikĵa sot propete sarāĵa zet kāmāmān loreitā gāsuzikāwe. (Mārum propete a sarāĵa zuu kātikĵanġāt mātēĵan sen mārāt top top tuum a zuugāt undip mātēziĵan zeip sot a lopiogāren pindiŋsāwe, zen um gulip kwatziŋgip.) Oi zet gāsuzikām kārāp sem zemap, zoren zāpane geiwet.

²¹ Oi nāmbutĵa ko biosi kākūau kwākĵan tāip, zo lāuĵan gābā sāuĵa gam zāŋgom nanġip. Oi nii ziĵa gamĵa sunumziĵ nemĵa ākon urāwe.

20

Sataĵ tāk namin pambi.

¹ Oi sumbemān gābā sumbem a nĵaiĵa gem gāi egāwan. Oi zāk simġāt mātāp dooŋgudoonġuĵa sot tāk kātikĵa patā mem gem gāip.

² Oi zāk oā, mulum sāŋgiĵa, wāke zengāt patāziĵa, Sataĵ, zāk gāsumĵa saamĵa kendon 1 tausen tāġan zimbāpkāt Anutuĵa sām pindip.

³ Sām pindām simān kākābĵei giarip. Giari mātāp kātikĵa dooŋgumĵa mātāp sābāĵa mātāp tuum dooŋgoip. Oi anĵa anĵa dum um gulip mām kwatziŋġam yenāk zem zei kendon 1 tausen ākākābĵāt sām pindip. Āki olaĵne gam narāk pāŋkānok āndibap.

A kāndom zaatpi, zengāt den.

⁴ Oi zorenāk neule tātātĵa tap ari egāwan. Eksandā a gamĵa tātātĵa kwākĵan tarāwe. Zen a tosaziĵanġāt den sām kwākābigāt sām ziŋgip. Oi a nāmbutĵa mārum Yesugāt opĵa sot Anutugāt den mem āndiwe, zorat opĵa gānduziĵ māmāŋgārāwe, zengāt um dāpziĵ egāwan. A zo, zen zuu kātik sot zākkāt lopiō mām mĵpāsiwe. Oi zākkāt

undip mâteziņan sot bitziņan mân mem ândiwe. Zengât um dâpziņ zingirâwan. Oi a zen sâkziņ gwâlâ utne zingirâwan. Oi zen Kristo sot a ambân kembu otziņgâm ândine kendon 1 tausen âkâbap.

⁵ Mumuņâ nâmbutņâ, zen ko mân za-atņâ kendon patâ 1 tausen âkâbapkat mambât zimbi. Zaatne zingirâwan, zo zaatzaat kândom.

⁶ Zaatzaat kândom, zoren zaatpi, zengât nânga sâtâreņoot upap. A zo târârak ândie. A yatâ zo mumuņâ zagâtņâ mân tâmbetzâņgobap. Zen Anutu sot Kristo kore otzikâm ândibi. Oi zâk sot a kutâ nep tuum ândine kendon patâ 1 tausen âkâbap.

Sataņņâ tâk namin gâbâ gam a um gulip kwatziņgâbap.

⁷ Oi kendon patâ 1 tausen âki Sataņ tâk olaņne tâk namin gâbâ kopgâbap.

⁸ Kopgamņâ a kâmutņâ kâmutņâ hân dâpņâ um gulip kwatziņgâbam âibap. Oi a kâmutņâ Gogo sot Magogo zo minduziņgâm um gulip kwatziņgi kâmbam kumbigât gabi. Zen a ambân donbep, mân sâlâp zâņgozâņgoņ yatâ. Tenġâziņ saru sak yatâ.

⁹ Zen gamņâ hân gânduņ lân pitâm zem sipzâņgowe. Anutugât a ambân kâmut sot kamân umņandâ gâsumap, Yerusalem, zo haamgubi. Yatâ utne sumbemân gâbâ kârâp gei zingisibap.

¹⁰ Oi um gulip kwatziņgâm ândeip, Sataņ, zâk kârâp patâ semap, zoren pane geibap. Zoren zuu sot propete sarâņâ zet mârum kâbakņezikâne gei ândiwet. Zoren ârândâņ nâtik sirâm sâknam patâ nâņgâm ândim zâimambi.

Tosagât hâuņâ mimbi.

¹¹ Oi nâ neule tâtatņâ patâ, kâukâu egâwan. Oi kwâkņan tâi egâwan, zobâ hân sot sumbem zet âi buņ urâwet.

¹² Oi a muwe, a zâizâiņ sot gigiņ, zen aksik tâtatņâ zorat topņan kine zingirâwan. Kine ekapņâ ekapņâ mem mâbâlakņiwe. Oi ekap nâi mâbâlakņiwe, zo ândiândi kâtikkât siņgi a zengât ekap. Oi a muwe, zen ândi mâmanziņaņgât den ekabân mârum kulemguwe, zo ekņâ zengât den sâm kwâkâwe.

¹³ Oi saruyân a mumuņâ ziwe, zo Anutuņâ sâi aksik zaat gawe. Oi a mumuņâ zen mumuņâ kamânân ândiwe, zen aksik zaat gawe. Oi mumuņâ zen ândiândiziņaņgât topņâ sâmņâ hâuņâ melâņ zingip.

¹⁴ Oi mumuņâ sot mumuņ kamân zo lum kârâbân pane giarip. Kârâbân geigeiņ, zo mumuņâ zagâtņâ uap.

¹⁵ A ambân zen kutziņâ ândiândi kâtikkât siņgi a zengât ekabân kârum mân muyagemņâ kârâbân zâmbane geiwe.

21

Hân sot sumbem uņakņâ muyagibabot.

¹ Oi nâ hân sot sumbem uņakņâ zikirâwan. Sumbem sot hân sâņgiņâ, zet buņ urâwet. Oi saru zâk yatik buņ oip.

² Oi tirik kamân, Yerusalem uņakņâ, zo sumbemân Anutugâren gâbâ gem gâi egâwan. Ambân nâi ayân pânâ neule okņaņgâme, yatâ oi egâwan.

³ Oi neule tâtatņan gâbâ den kâtikņâ nâi nâņgâwan, “Ek. Anutuņâ a zen sot ândibap. Zâkņâ a ambân osetziņan tâtat mâme oi zen a ambân gakârâpņâ op ândibi.

⁴ Anutu zikņik zen sot ândim sinziņ tooņâ saņgori zagâtņâ mân iseibi. Narâk zoren mumuņâ mo âigirâp, sâknam, umbâlâ, zo mân âsagibap. Kut nâi nâi sâņgiņâzo buņ op naņgâbap.”

⁵ Oi tâtatņan tâip, Kembu, zâkņâ itâ dâtnogip, “Nâņgâ. Nâ sa kut nâi nâi uņakņâ muyagiap.” Yatâ sâmņâ sâip, “Gâ kulemgu, ‘Den zi, den bonņâ.’”

⁶ Oi itâ dâtnogip, “Hânân tuutuņ, zo mârum âkap. Nâ kândom sot bet. Nâ kut nâi nâi top kwâkwat sot tuum naņgânaņgâņ. Nâi zâk toogât nâņgi nâ ândiândi too sinņan gâbâ too aam pinda nimbap. Too zo sâņgân buņ.

⁷ Nâi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâbap, zâk too zo nimbap. Oi nâņâ zâkkât Anutuņâ ândia zâkņâ nagât nannâ op ândibap.

⁸ Ka keņgât upme sot Kembugât den mem birâbirâņ, kâmbam ku, laņ mâman a ambân, kware suņâ a, lopio hurat kwâkņaņgâme, sot den sarâ sâme, a

zo, zen sim kârâbân ândim zâimambi. Sim kârâbân geigeiņ, zorâņâ mumuņâ zagâtnâ.”

Yerusalem kamân uņakņâ sumbemân gâbâ gibap.

⁹ Oi sumbem a nâmburân zagât hâkopziņan kut nâi nâi sâtņoot piksâi mem kirâwe, zeņgâren gâbâ nâiņâ nâgâren gam itâ sâm dâtnogip, “Gâna Râmâgât ambân sinġi tirâpgobâ.”

¹⁰ Oi Kaapumņâ diinim um bâbâlaņ kwatnigi Sumbem aņâ diinim bak kârep nâi tâip, zoren zâim tirik kamân Yerusalem, sumbemân Anutugâren gâbâ geip, zo tirâpnogi egâwan.

¹¹ Anutugât neule âsakņandâ kamân zo kâpim zeip. Kamân zo kât neule âsakņâ âlipņâ zo yatâ zorâņâ tâip.

¹² Kamân zo poņ patâ saane haamgum kirip. Poņ zo mâtâp kubigâwe, zo kiin zagât. Oi hâņgi kiin zagât. Oi mâtâp zorat kwâkņan sumbem a kiin zagât tarâwe. Oi hâņgiyân Isirae a kâmut kâmutņâ kiin zagât, zeņgât kutziņ zeip.

¹³ Oi mirâsiņ takâtakâņan mâtâp karâmbut zeip. Oi mirâsiņ geigeiņan mâtâp karâmbut zeip. Oi torengen mâtâp karâmbut zeip. Oi torengen mâtâp karâmbut zeip.

¹⁴ Oi poņ topņan kât tandâ kiin zagât kin arip. Oi tandâ kiin zagât zoren Râmâgât Aposolo kiin zagât zeņgât kutziņâ zeip.

Yerusalem kamân uņakņanġât tobatņâ.

¹⁵ Sumbem a den dâtnogip, zâkņâ tân nâi goide kâtņâ tuutuunâ mem kirip. Tân zorâņ kamâņgât poņ sot mâtâpņâ zorat dâp mem kirip.

¹⁶ Kamân zo muruk toren toren kimembut. Parâņâ sot binbinņâ sot kârepņâ, zo dâbâk. Sumbem aņâ tân mem kamân haamgum âim dâpkwâip. Tenġâņâ 2 tausen 4 handeret kilometa oip. Parâņâ binbinņâ sot kârepņâ, zo dâbâk oip.

¹⁷ Tân mem ândeip, zorâņ poņân pâi 66 kilometa oip. Aņâ dâp tuumen yatik sumbem aņâ mem ândim kamân zo dâpkwâip.

¹⁸ Poņ zo kât kâukâu neulenġoot, zorâņ tuuwe. Oi kamân zo goide kâtņâ tuutuun. Kât tobatņâ belo yatâ oip.

¹⁹ Poņ tandâ kât sâņġân zâizâiņâ kulem nâi nâi tuutuun. Tandâ kânok, zo kât kâu tobat belo yatâ zorâņ tuutuun. Kât zorat kutņâ Yaspa. Tandâ zagât, zo kât gwâlâgwâlâ, zorâņ tuutuun. Kât zorat kutņâ Sapaia. Kât tandâ karâmbuņ, zo kât kâuņâ tuutuun. Kât zorat kutņâ Agate. Kimembuņ, zâk kât kulemņâ mâpot tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Emerali.

²⁰ Kât tandâ bâtnambuņ, zo kuriņ sot kâuņâ mâpot tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Sadoniki. Tandâ nâmburân kânok, zo kât kuriņandâ tuuwe. Kât zorat kutņâ Konelian. Kât nâmburân zagât, zo gimbaņandâ tuutuun. Kât zorat kutņâ Krisolait. Oi tandâ nâmburân karâmbuņ, zo kât kâmbumņâ tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Berili. Tandâ nâmburân kimembut, zo kât gimbaņoot mâpot tuutuun. Kât zorat kutņâ Topasi. Kât bâzagât, zo wâġân sot gimbaņâ mâpot tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Krisoparase. Tandâ kiin kânok, zo kât deņgop kuriņ yatâ zorâņ tuutuun. Kât zorat kutņâ Haiasinti. Tandâ kiin zagât, zo kât kuriņ tobat nâi zorâņ tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Ametisi.

²¹ Hâņgi mâtâp kiin zagât, zo kaiput ņilip patâ nâi zorâņ tuutuunâ. Hâņgi nâi nâiņâ zo yatik ka yatik tuum âiwe. Kamâņgât mâtâp, zo goide kât âlipņâ belo yatâ zorâņ tuum âiwe.

²² Kamân zoren tirik namâ nâi mân tâi egâwan. Kembu Anutu, imbaņâ mariņâ, zâkņâ tirik namâziņ uap. Oi Râma zâk ârândâņ.

²³ Oi kamân zoren Râma zâk kârâp âsakņâ uap. Oi Anutugât neule âsakņâ kamân zoren âsagemap. Zorât kârâp âsakņâ mo kâin sot mirâsiņ âsakņâ, zorat mân sâbi.

²⁴ Hân dâp a kâmutņâ kâmutņâ, zen Râmâgât âsakņan zoren ândibi. Oi hân a kutâ, zen kut nâi nâi neulenġoot zo kamân zoren mem âibi.

²⁵ Kamân zoren mân nâtiksâbapkât kamân zorat poņ mâtâp zo mân doņgubi.

²⁶ Hân dâp a kâmutņâ kâmutņâ, zen kut nâi hurat kwapme, hikpârâkņoot, neule

âkŋalenŋoot, zo mem kamân zoren zâibi.

²⁷ Oi kut ñai ñai sumunŋa zo mân mem kamân zoren bagibi. A ambân bâliŋa upme mo a ambân sarâ sâme, zen kamân zo mân bagibi. A ambân mârum ândiândi kâtikkât siŋgi sâip, kutziŋa Râmagât ek-abân ziap, zo zeŋak kamân zo bagibi.

22

Ândiândi too sot ândiândi nak zo, zekât den.

¹ Oi sumbem aŋa ândiândi too tirâpnogi egâwan. Too zo salek, âlipŋa. Zo Anutu sot Râma zekât neule tâtatŋa gobetŋan gâbâ takâm gemap.

² Takâm gemŋa kamân tânâmŋan gemap. Oi too nâmbut nâmbut mâtâp ziap. Too sâtŋa toren toren zoren ândiândi nakŋa kin ariap. Nak zorat bonŋa top topŋa kiin zagât. Bonŋa zorâŋ kâin dâp muyagem hululunsâmap. Oi hân dâp a zen nak iinŋa zo mem âlipziŋ upi.

³ Kamân zoren kut ñai ñai bâliŋa mân zimbap. Oi Anutu sot Râma, zekât a kutâ tâtatŋa zoren muyagei arâpŋa zen zoren kore okŋaŋgâm ândibi.

⁴ Oi zâkkât si sâŋgânŋa ek ândibi. Oi mâteziŋan zâkkât kutŋa zo zimbap.

⁵ Kamân zoren mân ñâtiksâbap. Oi karâp âsakŋa mo maagât mân sâbi. Kembu Anutuŋa maa yatâ âsageziŋgâbap. Oi kamân mâirâp zen a kutâgât nep tuum ândim zâimambi.

Sumbem aŋa Yohane den dukui pindiŋsâm mâpâsibam oip.

⁶ Sumbem aŋa itâ sâm dâtnogip, “Den zi bonŋa, Kembu Anutuŋa sâi Kaapumŋa Propete a lâuziŋan den pâi sâwe. Oi Kembuŋa sumbem aŋa sâŋgonnogi kore a gakâŋa zen kut ñai ñai kek âsagibap, zorât diŋa nâŋgâbigât kut ñai ñai zi tirâpgogan. Kembu zâkŋa itâ sap, ‘Nâ kek gâbat.’”

⁷ Ñai zâk ekap ziren den sumbuŋa kulemgoi ziap, zo mulunâk mem ândei zâkkât nâŋga sâtâreŋoot upap.

⁸ Oi Yohane, nâ kut ñai ñai zo ek nâŋgâmŋa sumbem aŋa kut ñai ñai zo tirâpnogip, zâkkât kiŋ topŋan ge pindiŋsâm mâpâsibam orâwan.

⁹ Yatâ ua ko kwâkânim sâip, “Yatâ mân upan. Nâ kore a bukugâ. Propete a sot bukurâpkâ zeŋgât buku. Oi den ekap ziren ziap, zo mulunâk mem ândibi, zeŋgât buku. Gâ Anutuyâk mâpâse.”

¹⁰ Yatâ sâmŋa itâ dâtnogip, “Ekap zirat den sumbuŋa zo mân dooŋguban. Den zo bon upapkât narâk wâtâp uap.

¹¹ Zorat bâliŋ mâme a zâk bâliŋ upâ sâm op ândibap. Oi a sumunŋa ñai sumun upâ sâm op ândibap. Oi a târârak ñai târârak ândibâ sâm ândibap. Oi um hâlâlu ândimapŋa um hâlâluyâk ândibâ sâm ândibap.

¹² “Nâŋgâ. Kembu nâ kek gâbat. Nep tuume, zorat dâp sâŋgân mimbigât mem gâbat.

¹³ Nâ kândom sot bet. Nâ topŋa sot kwakŋa. Top kwâkwatŋa sot tuum kwâkâkwâkâŋa.”

¹⁴ Hâmbâziŋ saŋgon kubikme, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen sâm ziŋgi kamân zoren bagim ândiândi nak bonŋa nimbi.

¹⁵ Kamân âkŋan ândibi, zen ko a wâu ulin yatâ, kware suŋa a, a ambân laŋ ândiândiŋ sot lopio hurat kwapme, kâmbam kume sot sarâ den mem âkŋâlem ândime.

Yesuŋa diiniŋgâmap.

¹⁶ “Yesu nâ sumbem anâ sâŋgongua zâkŋa kâmut gakârâpnâ den zi sâm muyagem ziŋgip. Nâ Dawidigât kiun sot kâmŋa. Sâŋgelak patâ âsagei zâkkât haŋsâbâ sâi tâkap sâme, zo nâ.

¹⁷ Kaapumŋa sot nâgât siŋgi ândime, zen nâgât itâ sâme, ‘Gâ gâban.’ Oi ñai zâk den zo nâŋgâbapŋa yatik sâbap, ‘Gâ gâban.’ Ñai zâk toogât nâŋgâm ziren gâbap. Ñai zâk zorat okŋaŋgap oi ko ândiândigât too sâŋgân buŋ pinda nimbap.”

Yohaneŋa girem sâip.

¹⁸ Ekap ziren den kânŋan kulemguwan, zo sâlâpkum nâŋgâbi, zen girem dâzâŋgobâ. A ziŋ umziŋaŋgât op den ñai târokwapî, a zo Anutuŋa kut ñai ñai sâtŋoot ekap ziren kulemguan, zoren târokwatziŋgâbap.

¹⁹ Oi a ziŋ den sumbuŋâ zi sâŋ gulipkubi, a zo, zeŋgâren Anutuŋâ ândiândi nakkât bonŋâ sot tirik kamâŋgât siŋgi den zo yatik sâŋ gulipkubap.

Den murukŋâ.

²⁰ Den zi sâŋ muyagiwe, zo tânguapŋâ itâ sap, “Kembu, nâ kek gâbat.”

“Perâkŋak. Kembu Yesu, gâ gâban.”

²¹ Kembu Yesugât um lumbe zeŋgâren zâi zem zimbap. Perâkŋak.

Zo yatik.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mataio 1:1-2:12
2	Mataio 2:13-3:6
3	Mataio 3:7-4:11
4	Mataio 4:12-25
5	Mataio 5:1-26
6	Mataio 5:27-48
7	Mataio 6:1-24
8	Mataio 6:25-7:14
9	Mataio 7:15-29
10	Mataio 8:1-17
11	Mataio 8:18-34
12	Mataio 9:1-17
13	Mataio 9:18-38
14	Mataio 10:1-23
15	Mataio 10:24-11:6
16	Mataio 11:7-30
17	Mataio 12:1-21
18	Mataio 12:22-45
19	Mataio 12:46-13:23
20	Mataio 13:24-46
21	Mataio 13:47-14:12
22	Mataio 14:13-36
23	Mataio 15:1-28
24	Mataio 15:29-16:12
25	Mataio 16:13-17:9
26	Mataio 17:10-27
27	Mataio 18:1-22
28	Mataio 18:23-19:12
29	Mataio 19:13-30
30	Mataio 20:1-28
31	Mataio 20:29-21:22

date	Scripture
1	Mataio 21:23-46
2	Mataio 22:1-33
3	Mataio 22:34-23:12
4	Mataio 23:13-39
5	Mataio 24:1-28
6	Mataio 24:29-51
7	Mataio 25:1-30
8	Mataio 25:31-26:13
9	Mataio 26:14-46
10	Mataio 26:47-68
11	Mataio 26:69-27:14
12	Mataio 27:15-31
13	Mataio 27:32-66
14	Mataio 28:1-20
15	Mareko 1:1-28
16	Mareko 1:29-2:12
17	Mareko 2:13-3:6
18	Mareko 3:7-30
19	Mareko 3:31-4:25
20	Mareko 4:26-5:20
21	Mareko 5:21-43
22	Mareko 6:1-29
23	Mareko 6:30-56
24	Mareko 7:1-23
25	Mareko 7:24-8:10
26	Mareko 8:11-9:1
27	Mareko 9:2-29
28	Mareko 9:30-10:12

February

March

date	Scripture
1	Mareko 10:13-31
2	Mareko 10:32-52
3	Mareko 11:1-26
4	Mareko 11:27-12:17
5	Mareko 12:18-37
6	Mareko 12:38-13:13
7	Mareko 13:14-37
8	Mareko 14:1-21
9	Mareko 14:22-52
10	Mareko 14:53-72
11	Mareko 15:1-47
12	Mareko 16:1-20
13	Luka 1:1-25
14	Luka 1:26-56
15	Luka 1:57-80
16	Luka 2:1-35
17	Luka 2:36-52
18	Luka 3:1-22
19	Luka 3:23-38
20	Luka 4:1-30
21	Luka 4:31-5:11
22	Luka 5:12-28
23	Luka 5:29-6:11
24	Luka 6:12-38
25	Luka 6:39-7:10
26	Luka 7:11-35
27	Luka 7:36-8:3
28	Luka 8:4-21
29	Luka 8:22-39
30	Luka 8:40-9:6
31	Luka 9:7-27

date	Scripture
1	Luka 9:28-50
2	Luka 9:51-10:12
3	Luka 10:13-37
4	Luka 10:38-11:13
5	Luka 11:14-36
6	Luka 11:37-12:7
7	Luka 12:8-34
8	Luka 12:35-59
9	Luka 13:1-21
10	Luka 13:22-14:6
11	Luka 14:7-35
12	Luka 15:1-32
13	Luka 16:1-18
14	Luka 16:19-17:10
15	Luka 17:11-37
16	Luka 18:1-17
17	Luka 18:18-43
18	Luka 19:1-27
19	Luka 19:28-48
20	Luka 20:1-26
21	Luka 20:27-47
22	Luka 21:1-28
23	Luka 21:29-22:13
24	Luka 22:14-34
25	Luka 22:35-53
26	Luka 22:54-23:12
27	Luka 23:13-43
28	Luka 23:44-24:12
29	Luka 24:13-53
30	Yohane 1:1-28

date	Scripture
1	Yohane 1:29-51
2	Yohane 2:1-25
3	Yohane 3:1-21
4	Yohane 3:22-4:3
5	Yohane 4:4-42
6	Yohane 4:43-54
7	Yohane 5:1-23
8	Yohane 5:24-47
9	Yohane 6:1-21
10	Yohane 6:22-40
11	Yohane 6:41-71
12	Yohane 7:1-29
13	Yohane 7:30-52
14	Yohane 7:53-8:20
15	Yohane 8:21-30
16	Yohane 8:31-59
17	Yohane 9:1-41
18	Yohane 10:1-21
19	Yohane 10:22-42
20	Yohane 11:1-53
21	Yohane 11:54-12:19
22	Yohane 12:20-50
23	Yohane 13:1-30
24	Yohane 13:31-14:14
25	Yohane 14:15-31
26	Yohane 15:1-27
27	Yohane 16:1-33
28	Yohane 17:1-26
29	Yohane 18:1-24
30	Yohane 18:25-19:22
31	Yohane 19:23-42

date	Scripture
1	Yohane 20:1-31
2	Yohane 21:1-25
3	Aposolo 1:1-26
4	Aposolo 2:1-47
5	Aposolo 3:1-26
6	Aposolo 4:1-37
7	Aposolo 5:1-42
8	Aposolo 6:1-15
9	Aposolo 7:1-29
10	Aposolo 7:30-50
11	Aposolo 7:51-8:13
12	Aposolo 8:14-40
13	Aposolo 9:1-25
14	Aposolo 9:26-43
15	Aposolo 10:1-33
16	Aposolo 10:34-48
17	Aposolo 11:1-30
18	Aposolo 12:1-23
19	Aposolo 12:24-13:12
20	Aposolo 13:13-41
21	Aposolo 13:42-14:7
22	Aposolo 14:8-28
23	Aposolo 15:1-35
24	Aposolo 15:36-16:15
25	Aposolo 16:16-40
26	Aposolo 17:1-34
27	Aposolo 18:1-21
28	Aposolo 18:22-19:12
29	Aposolo 19:13-41
30	Aposolo 20:1-38

date	Scripture
1	Aposolo 21:1-16
2	Aposolo 21:17-36
3	Aposolo 21:37-22:16
4	Aposolo 22:17-23:10
5	Aposolo 23:11-35
6	Aposolo 24:1-27
7	Aposolo 25:1-27
8	Aposolo 26:1-32
9	Aposolo 27:1-20
10	Aposolo 27:21-44
11	Aposolo 28:1-31
12	Roma 1:1-17
13	Roma 1:18-32
14	Roma 2:1-24
15	Roma 2:25-3:8
16	Roma 3:9-31
17	Roma 4:1-12
18	Roma 4:13-5:5
19	Roma 5:6-21
20	Roma 6:1-23
21	Roma 7:1-14
22	Roma 7:15-8:6
23	Roma 8:7-21
24	Roma 8:22-39
25	Roma 9:1-21
26	Roma 9:22-10:13
27	Roma 10:14-11:12
28	Roma 11:13-36
29	Roma 12:1-21
30	Roma 13:1-14
31	Roma 14:1-23

date	Scripture
1	Roma 15:1-21
2	Roma 15:22-16:7
3	Roma 16:8-27
4	1 Korinti 1:1-17
5	1 Korinti 1:18-2:5
6	1 Korinti 2:6-3:4
7	1 Korinti 3:5-23
8	1 Korinti 4:1-21
9	1 Korinti 5:1-13
10	1 Korinti 6:1-20
11	1 Korinti 7:1-24
12	1 Korinti 7:25-40
13	1 Korinti 8:1-13
14	1 Korinti 9:1-18
15	1 Korinti 9:19-10:13
16	1 Korinti 10:14-11:1
17	1 Korinti 11:2-16
18	1 Korinti 11:17-34
19	1 Korinti 12:1-26
20	1 Korinti 12:27-13:13
21	1 Korinti 14:1-17
22	1 Korinti 14:18-40
23	1 Korinti 15:1-28
24	1 Korinti 15:29-58
25	1 Korinti 16:1-24
26	2 Korinti 1:1-11
27	2 Korinti 1:12-2:11
28	2 Korinti 2:12-17
29	2 Korinti 3:1-18
30	2 Korinti 4:1-12
31	2 Korinti 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korinti 5:11-21
2	2 Korinti 6:1-13
3	2 Korinti 6:14-7:7
4	2 Korinti 7:8-16
5	2 Korinti 8:1-15
6	2 Korinti 8:16-24
7	2 Korinti 9:1-15
8	2 Korinti 10:1-18
9	2 Korinti 11:1-15
10	2 Korinti 11:16-33
11	2 Korinti 12:1-10
12	2 Korinti 12:11-21
13	2 Korinti 13:1-14
14	Galata 1:1-24
15	Galata 2:1-16
16	Galata 2:17-3:9
17	Galata 3:10-22
18	Galata 3:23-4:20
19	Galata 4:21-5:12
20	Galata 5:13-26
21	Galata 6:1-18
22	Epeso 1:1-23
23	Epeso 2:1-22
24	Epeso 3:1-21
25	Epeso 4:1-16
26	Epeso 4:17-5:2
27	Epeso 5:3-33
28	Epeso 6:1-24
29	Pilipi 1:1-26
30	Pilipi 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipi 2:19-3:6
2	Pilipi 3:7-4:1
3	Pilipi 4:2-23
4	Kolosai 1:1-20
5	Kolosai 1:21-2:7
6	Kolosai 2:8-23
7	Kolosai 3:1-17
8	Kolosai 3:18-4:18
9	1 Tesalonike 1:1-2:9
10	1 Tesalonike 2:10-3:13
11	1 Tesalonike 4:1-5:3
12	1 Tesalonike 5:4-28
13	2 Tesalonike 1:1-12
14	2 Tesalonike 2:1-17
15	2 Tesalonike 3:1-18
16	1 Timoteo 1:1-20
17	1 Timoteo 2:1-15
18	1 Timoteo 3:1-16
19	1 Timoteo 4:1-16
20	1 Timoteo 5:1-25
21	1 Timoteo 6:1-21
22	2 Timoteo 1:1-18
23	2 Timoteo 2:1-21
24	2 Timoteo 2:22-3:17
25	2 Timoteo 4:1-22
26	Tito 1:1-16
27	Tito 2:1-14
28	Tito 2:15-3:15
29	Pilemon 1:1-25
30	Hebiraio 1:1-14
31	Hebiraio 2:1-18

date	Scripture
1	Hebiraio 3:1-19
2	Hebiraio 4:1-13
3	Hebiraio 4:14-5:14
4	Hebiraio 6:1-20
5	Hebiraio 7:1-19
6	Hebiraio 7:20-28
7	Hebiraio 8:1-13
8	Hebiraio 9:1-10
9	Hebiraio 9:11-28
10	Hebiraio 10:1-18
11	Hebiraio 10:19-39
12	Hebiraio 11:1-16
13	Hebiraio 11:17-31
14	Hebiraio 11:32-12:13
15	Hebiraio 12:14-29
16	Hebiraio 13:1-25
17	Yakobo 1:1-18
18	Yakobo 1:19-2:17
19	Yakobo 2:18-3:18
20	Yakobo 4:1-17
21	Yakobo 5:1-20
22	1 Petero 1:1-12
23	1 Petero 1:13-2:10
24	1 Petero 2:11-3:7
25	1 Petero 3:8-4:6
26	1 Petero 4:7-5:14
27	2 Petero 1:1-21
28	2 Petero 2:1-22
29	2 Petero 3:1-18
30	1 Yohane 1:1-10

December

date	Scripture
1	1 Yohane 2:1-17
2	1 Yohane 2:18-3:2
3	1 Yohane 3:3-24
4	1 Yohane 4:1-21
5	1 Yohane 5:1-21
6	2 Yohane 1:1-13
7	3 Yohane 1:1-14
8	Yuda 1:1-25
9	Yohaneņā den tikņā 1:1-20
10	Yohaneņā den tikņā 2:1-17
11	Yohaneņā den tikņā 2:18-3:6
12	Yohaneņā den tikņā 3:7-22
13	Yohaneņā den tikņā 4:1-11
14	Yohaneņā den tikņā 5:1-14
15	Yohaneņā den tikņā 6:1-17
16	Yohaneņā den tikņā 7:1-17
17	Yohaneņā den tikņā 8:1-13
18	Yohaneņā den tikņā 9:1-21
19	Yohaneņā den tikņā 10:1-11
20	Yohaneņā den tikņā 11:1-19
21	Yohaneņā den tikņā 12:1-18
22	Yohaneņā den tikņā 13:1-18
23	Yohaneņā den tikņā 14:1-20
24	Yohaneņā den tikņā 15:1-8
25	Yohaneņā den tikņā 16:1-21
26	Yohaneņā den tikņā 17:1-18
27	Yohaneņā den tikņā 18:1-24
28	Yohaneņā den tikņā 19:1-21
29	Yohaneņā den tikņā 20:1-15
30	Yohaneņā den tikņā 21:1-27
31	Yohaneņā den tikņā 22:1-21